။ နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ခုဒ္ဒကနိကာယေ

ထေရဂါထာ-အဋ္ဌကထာ

(ပဌမော ဘာဂေါ)

ဂန္ထာရမ္ဘကထာ

မဟာကာရုဏိကံ **နာထံ၊** ဉေယျသာဂရပါရဂုံ။
ဝန္ဒေ နိပုဏဂမ္ဘီရ-ဝိစိတ္တနယဒေသနံ။

ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နာ၊ ယေန နိယျန္တိ လောကတော။
ဝန္ဒေ တမုတ္တမံ **ဓမ္မံ၊** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပူဇိတံ။

သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နော၊ ဌိတော မဂ္ဂဖလေသု ယော။
ဝန္ဒေ **အရိယသင်္ဃံ** တံ၊ ပုညက္ခေတ္တံ အနုတ္တရံ။

ဝန္ဒနာဇနိတံ ပုညံ၊ ဣတိ ယံ ရတနတ္တယေ။
ဟတန္တရာယော သဗ္ဗတ္ထ၊ ဟုတွာဟံ တဿ တေဇသာ။

ယာ တာ သုဘူတိအာဒီဟိ၊ ကတကိစ္စေဟိ တာဒိဟိ။
ထေရေဟိ ဘာသိတာ ဂါထာ၊ ထေရီဟိ စ နိရာမိသာ။

ဥဒါနနာဒဝိဓိနာ၊ ဂမ္ဘီရာ နိပုဏာ သုဘာ။
သုညတာပဋိသံယုတ္တာ၊ အရိယဓမ္မပ္ပကာသိကာ။

ထေရဂါထာတိ နာမေန၊ **ထေရီဂါထာ**တိ တာဒိနော။
ယာ ခုဒ္ဒကနိကာယမှိ၊ သင်္ဂါယိံသု မဟေသယော။

တာသံ ဂမ္ဘီရဉာဏေဟိ၊ ဩဂါဟေတဗ္ဗဘာဝတော။
ကိဉ္စာပိ ဒုက္ကရာ ကာတုံ၊ **အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ** မယာ။

သဟသံဝဏ္ဏနံ ယသ္မာ၊ ဓရတေ သတ္ထု သာသနံ။
ပုဗ္ဗာစရိယသီဟာနံ၊ တိဋ္ဌတေဝ ဝိနိစ္ဆယော။

တသ္မာ တံ အဝလမ္ဗိတွာ၊ ဩဂါဟေတွာန ပဉ္စပိ။
နိကာယေ ဥပနိဿာယ၊ ပေါရာဏဋ္ဌကထာနယံ။

သုဝိသုဒ္ဓံ အသံကိဏ္ဏံ၊ နိပုဏတ္ထဝိနိစ္ဆယံ။
မဟာဝိဟာရဝါသီနံ၊ သမယံ အဝိလောမယံ။

ယာသံ အတ္ထော ဒုဝိညေယျော၊ အနုပုဗ္ဗိကထံ ဝိနာ။

တာသံ တဥ္စ ဝိဘာဝေန္တော၊ ဒီပယန္တော ဝိနိစ္ဆယံ။

ယထာဗလံ ကရိဿာမိ၊ အတ္ထသံဝဏ္ဏနံ သုဘံ။
သက္ကစ္စံ ထေရကထာနံ၊ ထေရီကထာနမေဝ စ။

ဣတိ အာကင်္ခမာနဿ၊ သဒ္ဓမ္မဿ စိရဋ္ဌိတိံ။
တဒတ္ထံ ဝိဘဇန္တဿ၊ နိသာမယထ သာဓဝေါတိ။

ကာ ပနေတာ **ထေရကထာ ထေရီကထာ** စ, ကထဥ္စ ပဝတ္တာတိ, ကာမဥ္စာယမတ္ထော ကထာသု ဝုတ္တောယေဝ ဟာကဋ္ဌကရဏတ္ထံ ပန ပုနပိ ဝုစ္စတေ – တတ္ထ ထေရကထာ တာဝ သုဘူတိတ္ထေရာဒီဟိ ဘာသိတာ။ ယာ ဟိ တေ အတ္တနာ ယထာဓိဂတံ မဂ္ဂဖလသုခံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ကာစိ ဥဒာနဝသေန, ကာစိ အတ္တနော သမာပတ္တိဝိဟာရပစ္စဝေက္ခဏဝသေန, ကာစိ ပုစ္ဆာဝသေန, ကာစိ ပရိနိဗ္ဗာနသမယေ သာသနဿ နိယျာနိကဘာဝဝိဘာဝနဝသေန အဘာသိံသု, တာ သဗ္ဗာ သင်္ဂီတိကာလေ ဧကဇ္ဈံ ကတွာ “ထေရကထာ”ဣစ္စေဝ ဓမ္မသင်္ဂါဟကေဟိ သင်္ဂီတာ။ ထေရီကထာ ပန ထေရိယော ဥဒ္ဒိဿ ဒေသိတာ။

တာ ပန ဝိနယပိဋကံ, သုတ္တန္တပိဋကံ အဘိဓမ္မပိဋကန္တိ တီသု ပိဋကေသု သုတ္တန္တပိဋကပရိယာပန္နာ။ ဒီဃနိကာယော, မဇ္ဈိမနိကာယော, သံယုတ္တနိကာယော, အင်္ဂုတ္တရနိကာယော, ခုဒ္ဒကနိကာယောတိ ပဉ္စသု နိကာယေသု ခုဒ္ဒကနိကာယပရိယာပန္နာ, သုတ္တံ, ဂေယျံ, ဝေယျာကရဏံ, ကထာ, ဥဒါနံ, ဣတိဝုတ္တကံ , ဇာတကံ, အဗ္ဘုတဓမ္မံ, ဝေဒလ္လန္တိ နဝသု သာသနင်္ဂေသု ကထင်္ဂသင်္ဂဟံ ဂတာ။

“ဒွါသီတိ ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိံ၊ ဒွေ သဟဿာနိ ဘိက္ခုတော။
စတုရာသီတိသဟဿာနိ၊ ယေ မေ ဓမ္မာ ပဝတ္တိနော”တိ။

ဧဝံ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကေန ပဋိညာတေသု စတုရာသီတိယာ ဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿေသု ကတိပယဓမ္မက္ခန္ဓသင်္ဂဟံ ဂတာ။

တတ္ထ ထေရကထာ တာဝ နိပါတတော ဧကနိပါတော ဧကုတ္တရဝသေန ယာဝ စုဒ္ဒသနိပါတာတိ စုဒ္ဒသနိပါတော သောဠသနိပါတော ဝီသတိနိပါတော တိံသနိပါတော စတ္တာလီသနိပါတော ပညာသနိပါတော သဋ္ဌိနိပါတော သတ္တတိနိပါတောတိ ဧကဝီသတိနိပါတသင်္ဂဟာ။ နိပါတနံ နိက္ခိပနန္တိ နိပါတော။ ဧကော ဧကေကော ကထာနံ နိပါတော နိက္ခေပေါ ဧတ္ထာတိ ဧကနိပါတော။ ဣမိနာ နယေန သေသေသုပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

တတ္ထ ဧကနိပါတေ ဒွါဒသ ဝဂ္ဂါ။ ဧကေကသ္မိံ ဝဂ္ဂေ ဒသ ဒသ ကတွာ ဝီသုတ္တရသတံ ထေရာ, တတ္တိကာ ဧဝ ကထာ။ ဝုတ္တဉှိ –

“ဝီသုတ္တရသတံ ထေရာ၊ ကတကိစ္စာ အနာသဝါ။
ဧကကမှိ နိပါတမှိ၊ သုသင်္ဂီတာ မဟေသိဘီ”တိ။

ဒုကနိပါတေ ဧကူနပညာသ ထေရာ, အဋ္ဌနဝုတိ ကထာ; တိကနိပါတေ သောဠသ ထေရာ, အဋ္ဌစတ္တာလီသ ကထာ; စတုက္ကနိပါတေ တေရသ ထေရာ, ဒွေပညာသ ကထာ; ပဉ္စကနိပါတေ ဒွါဒသ ထေရာ, သဋ္ဌိ ကထာ; ဆက္ကနိပါတေ စုဒ္ဒသ ထေရာ, စတုရာသီတိ ကထာ; သတ္တကနိပါတေ ပဉ္စ ထေရာ, ပဉ္စတိံသ ကထာ; အဋ္ဌကနိပါတေ တယော ထေရာ, စတုဝီသတိ ကထာ; နဝကနိပါတေ ဧကော ထေရော, နဝ ကထာ; ဒသနိပါတေ သတ္တ ထေရာ, သတ္တတိ ကထာ; ဧကာဒသနိပါတေ ဧကော ထေရော, ဧကာဒသ ကထာ; ဒွါဒသနိပါတေ ဒွေ ထေရာ, စတုဝီသတိ ကထာ; တေရသနိပါတေ ဧကော ထေရော, တေရသ ကထာ; စုဒ္ဒသနိပါတေ ဒွေ ထေရာ, အဋ္ဌဝီသတိ ကထာ; ပန္နရသနိပါတော နတ္ထိ, သောဠသနိပါတေ ဒွေ ထေရာ, ဒွတ္တိံသ ကထာ; ဝီသတိနိပါတေ ဒသ ထေရာ, ပဉ္စစတ္တာလီသာဓိကာနိ ဒွေ ကထာသတာနိ; တိံသနိပါတေ တယော ထေရာ, သတံ ပဉ္စ စ ကထာ; စတ္တာလီသနိပါတေ ဧကော ထေရော, ဒွေစတ္တာလီသ ကထာ; ပညာ

သနိပါတေ ဧကော ထေရော, ပဉ္စပညာသ ဂါထာ; သဋ္ဌိနိပါတေ ဧကော ထေရော, အဋ္ဌသဋ္ဌိ ဂါထာ; သတ္တတိနိပါတေ ဧကော ထေရော, ဧကသတ္တတိ ဂါထာ။ သမ္ပိဏ္ဍိတာ ပန ဒွေသတာနိ စတုသဋ္ဌိ စ ထေရာ, သဟဿံ တီဏိ သတာနိ သဋ္ဌိ စ ဂါထာတိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ –

"သဟဿံ ဟောန္တိ တာ ဂါထာ, တီဏိ သဋ္ဌိ သတာနိ စ။
ထေရာ စ ဒွေ သတာ သဋ္ဌိ, စတ္တာရော စ ပကာသိတာ"တိ။

ထေရီဂါထာ ပန ဧကနိပါတော ဧကုတ္တရဝသေန ယာဝ နဝနိပါတာတိ နဝနိပါတော ဧကာဒသနိပါတော, ဒွါဒသနိပါတော, သောဠသနိပါတော, ဝီသတိနိပါတော, တိံသနိပါတော, စတ္တာလီသနိပါတော, မဟာနိပါတောတိ သောဠသနိပါတသင်္ဂဟာ။ တတ္ထ ဧကနိပါတေ အဋ္ဌာရသ ထေရိယော, အဋ္ဌာရသေဝ ဂါထာ; ဒုကနိပါတေ ဒသ ထေရိယော, ဝီသတိ ဂါထာ; တိကနိပါတေ အဋ္ဌ ထေရိယော, စတုဝီသတိ ဂါထာ; စတုက္ကနိပါတေ ဧကာ ထေရီ, စတဿော ဂါထာ; ပဉ္စကနိပါတေ ဒွါဒသ ထေရိယော သဋ္ဌိ ဂါထာ; ဆက္ကနိပါတေ အဋ္ဌ ထေရိယော အဋ္ဌစတ္တာလီသ ဂါထာ; သတ္တနိပါတေ တိဿော ထေရိယော, ဧကဝီသတိ ဂါထာ; အဋ္ဌ နိပါတတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ သောဠသနိပါတာ ဧကေကာ ထေရိယော တံတံနိပါတပရိမာဏာ ဂါထာ; ဝီသတိနိပါတေ ပဉ္စ ထေရိယော, အဋ္ဌာရသသတဂါထာ; တိံသနိပါတေ ဧကာ ထေရီ, စတုတ္တိံသ ဂါထာ; စတ္တာလီသနိပါတေ ဧကာ ထေရီ, အဋ္ဌစတ္တာလီသ ဂါထာ; မဟာနိပါတေပိ ဧကာ ထေရီ, ပဉ္စသတ္တတိ ဂါထာ။ ဧဝမေတ္ထ နိပါတာနံ ဂါထာဝဂ္ဂါနံ ဂါထာနဉ္စ ပရိမာဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

နိဒါနဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဧဝံ ပရိစ္ဆိန္နပရိမာဏာသု ပနေတာသု ထေရဂါထာ အာဒိ။ တတ္ထာပိ –

"သီဟာနံဝ နဒန္တာနံ, ဒါဌီနံ ဂိရိဂဗ္ဘရေ။
သုဏာထ ဘာဝိတတ္တာနံ, ဂါထာ အတ္ထူပနာယိကာ"တိ။

အယံ ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကာလေ အာယသ္မတာ အာနန္ဒေန တေသံ ထေရာနံ ထောမနတ္ထံ ဘာသိတာ ဂါထာ အာဒိ။ တတ္ထ **သီဟာနန္တိ** သီဟသဒ္ဒော "သီဟော, ဘိက္ခဝေ, မိဂရာဇာ"တိအာဒီသု (အ. နိ. ၄.၃၃) မိဂရာဇေ အာဂတော။ "အထ ခော သီဟော သေနာပတိ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမီ"တိအာဒီသု (အ. နိ. ၅.၃၄) ပညတ္တိယံ။ "သီဟောတိ ခော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတဿေတံ အဓိဝစနံ အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿာ"တိအာဒီသု (အ. နိ. ၅.၉၉; ၁၀.၂၁) တထာဂတေ။ တတ္ထ ယထာ တထာဂတေ သဒိသကပ္ပနာယ အာဂတော, ဧဝံ ဣဓာပိ သဒိသကပ္ပနာဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော, တသ္မာ **သီဟာနံဝါတိ** သီဟာနံ ဣဝ။ သန္ဓိဝသေန သရလောပေ "ဧဝံသ တေ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၂) ဝိယ။ တတ္ထ **ဣဝါတိ** နိပါတပဒံ။ **သုဏာထာတိ** အာချာတပဒံ။ ဣတရာနိ နာမပဒါနိ။ **သီဟာနံဝါတိ** စ သမ္ဗန္ဓေ သာမိဝစနံ။ ကာမဉ္စေတ္ထ သမ္ဗန္ဓီ သရူပတော န ဝုတ္တော, အတ္ထတော ပန ဝုတ္တောဝ ဟောတိ။ ယထာ ဟိ "ဩဋ္ဌဿေဝ မုခံ ဧတဿာ"တိ ဝုတ္တေ ဩဋ္ဌဿ မုခံ ဝိယ မုခံ ဧတဿာတိ အယမတ္ထော ဝုတ္တော ဧဝ ဟောတိ, ဧဝမိဓာပိ "သီဟာနံဝါ"တိ ဝုတ္တေ သီဟာနံ နာဒေါ ဝိယာတိ အယမတ္ထော ဝုတ္တော ဧဝ ဟောတိ။ တတ္ထ မုခသဒ္ဒသန္နိဓာနံ ဟောတီတိ စေ, ဣဓာပိ "နဒန္တာန"န္တိ ပဒသန္နိဓာနတော, တသ္မာ **သီဟာနံဝါတိ** နိဒဿနဝစနံ။ **နဒန္တာနန္တိ** တဿ နိဒဿိတဗ္ဗေန သမ္ဗန္ဓဒဿနံ။ **ဒါဌီနန္တိ** တဗ္ဗိသေသနံ။ **ဂိရိဂဗ္ဘရေတိ** တဿ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဒဿနံ။ **သုဏာထာတိ** သဝနေ နိယောဇနံ။ **ဘာဝိတတ္တာနန္တိ** သောတဗ္ဗဿ ပဘဝဒဿနံ။ **ဂါထာတိ** သောတဗ္ဗဝတ္ထုဒဿနံ။ **အတ္ထူပနာယိကာတိ** တဗ္ဗိသေသနံ။ ကာမဉ္စေတ္ထ "သီဟာနံ နဒန္တာနံ ဒါဌီန"န္တိ ပုလ္လိင်္ဂဝသေန အာဂတံ, လိင်္ဂံ ပန ပရိဝတ္တေတွာ "သီဟီန"န္တိအာဒိနာ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေနာပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧကသေသဝသေန ဝါ သီဟာ စ သီဟိယော စ သီဟာ, တေသံ သီဟာနန္တိအာဒိနာ သာဓာရဏာ ဟေတာ တိဿော နိဒါနဂါထာ ထေရဂါထာနံ ထေရီဂါထာနဉ္စာတိ။

တတ္ထ သဟနတော ဟနနတော စ သီဟော။ ယထာ ဟိ သီဟဿ မိဂရညော ဗလဝိသေသယောဂတော သရဘမိဂမတ္တဝရဝါရဏာဒိတောပိ ပရိဿယော နာမ နတ္ထိ, ဝါတာတပါဒိပရိဿယမ္ပိ သော သဟတိယေဝ, ဂေါစရာယ ပက္ကမန္တောပိ တေဇုဿဒတာယ မတ္တဂန္ဓဟတ္ထိဝနမဟိံသာဒိကေ သမာဂန္တွာ အဘိရုယှ အဆမ္ဘီ အဘိဘဝတိ, အဘိဘဝန္တော စ တေ အညဒတ္ထု ဟန္တွာ တတ္ထ မုဒုမံသာနိ ဘက္ခယိတွာ သုခေနေဝ ဝိဟရတိ, ဧဝမေတေပိ မဟာထေရာ

အရိယဖလဝိသေသယောဂေန သဗ္ဗေသမ္ပိ ပရိဿယာနံ သဟနတော, ရာဂါဒိသံကိလေသဗလဿ အဘိဘဝိတ္တာ ဟနနတော ပဇဟနတော တေဇုဿဒတာဝေန ကုတောစိပိ အဘီရူ အဆမ္ဘီ ဈာနာဒိသုခေန ဝိဟရန္တီတိ သဟနတော ဟနနတော စ သီဟာ ဝိယာတိ သီဟာ။ သဒ္ဒတ္ထတော ပန ယထာ ကန္တနတ္ထေန အာဒိအန္တဝိပလ္လာသတော တက္ကံ ဝုစ္စတိ, ဧဝံ ဟိံသနဋ္ဌေန သီဟော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တထာ သဟနဋ္ဌေန။ ပိသောဒရာဒိပက္ခေပေန နိရုတ္တိနယေန ပန ဝုစ္စမာနေ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။

အထ ဝါ ယထာ မိဂရာဇာ ကေသရသီဟော အတ္တနော တေဇုဿဒတာယ ဧကစာရီ ဝိဟရတိ, န ကဉ္စိ သဟာယံ ပစ္စာသီသတိ, ဧဝမေတေပိ တေဇုဿဒတာယ ဝိဝေကာဘိရတိယာ စ ဧကစာရိနောတိ ဧကစရိယဋ္ဌေနပိ သီဟာ ဝိယာတိ သီဟာ, တေနာဟ – ဘဂဝါ “သီဟံဝေကစရံ နာဂ”န္တိ (သံ. နိ. ၁.၃၀; သု. နိ. ၁၆၈)။

အထ ဝါ အသန္တာသနဇဝပရက္ကမာဒိဝိသေသယောဂတော သီဟာ ဝိယာတိ သီဟာ, ဧတေ မဟာထေရာ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝတာ –

“ဒွေဝမေ, ဘိက္ခဝေ, အသနိယာ ဖလန္တိယာ န သန္တသန္တိ, ကတမေဝ ဒွေ? ဘိက္ခု စ ခီဏာသဝေါ သီဟော စ မိဂရာဇာ”တိ (အ. နိ. ၂.၆၀)။

ဇာတေပိ သီဟဿ အညေဟိ အသာဓာရဏော, တထာ ပရက္ကမော။ တထာ ဟိ သော ဥသဘာသတမ္ပိ လင်္ဃိတွာ ဝနမဟိံသာဒီသု နိပတတိ, ပောတကောပိ သမာနော ပဘိန္နမဒာနမ္ပိ မတ္တဝရဝါရဏာနံ ပဋိမာနံ ဘိန္ဒိတွာ ဒန္တကဠီရံ ခာဒတိ။ ဧတေသံ ပန အရိယမဂ္ဂဇဝေါ ဣဒ္ဓိဇဝေါ စ အညေဟိ အသာဓာရဏော, သမ္မပ္ပဓာနပရက္ကမော စ နိရတိသယော။ တသ္မာ **သီဟာနံဝ**တိ သီဟသဒိသာနံ ဝိယ။ သီဟဿ စေတ္ထ ဟီနူပမတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ, အစ္စန္တဝိသိဋ္ဌဿ သဟနာဒိအတ္ထဿ ထေရေသ္ဝေဝ လဗ္ဘနတော။

နဒန္တာနန္တိ ဂဇ္ဇန္တာနံ။ ဧကစရပရက္ကမတုဋ္ဌိဝေလာဒီသု ဟိ ယထာ သီဟာ အတ္တနော အာသယတော နိက္ခမိတွာ ဝိဇမ္ဘိတွာ သီဟနာဒံ အဘီတနာဒံ နဒန္တိ, ဧဝံ ဧတေပိ ဝိသယဇ္ဈတ္တပစ္စဝေက္ခဏာဒိကာလေသု ဣမံ အဘီတနာဒံ နဒိံသု။ တေန ဝုတ္တံ – “သီဟာနံဝ နဒန္တာန”န္တိ။ **အဋ္ဌီန**န္တိ အဋ္ဌာဝန္တာနံ။ ပသဋ္ဌအဋ္ဌီနံ, အတိသယအဋ္ဌာနန္တိ ဝါ အတ္ထော။ ယထာ ဟိ သီဟာ အတိဝိယ ဒဠှဟာနံ တိက္ခာနဉ္စ စတုန္နံ အဋ္ဌာနံ ဗလေန ပဋိပက္ခံ အဘိဘဝိတွာ အတ္တနော မနောရထံ မတ္ထကံ ပူရေန္တိ, ဧဝမေတေပိ စတုန္နံ အရိယမဂ္ဂအဋ္ဌာနံ ဗလေန အနာဒိမတိ သံသာရေ အနဘိဘူတပုဗ္ဗပဋိပက္ခံ အဘိဘဝိတွာ အတ္တနော မနောရထံ မတ္ထကံ ပာပေသုံ။ ဣဓာပိ အဋ္ဌာ ဝိယာတိ အဋ္ဌာတိ သဒိသကပ္ပနာဝ သေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဂိရိဂဗ္ဘရေ တိ ပဗ္ဗတဂုဟာယံ, သမီပတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ။ “ဂိရိဂဝှရေ”တိ ကေစိ ပဌန္တိ။ ပဗ္ဗတေသု ဝနဂဟနေ ဝနသဏ္ဍေတိ အတ္ထော။ ဣဒံ ပန နေသံ ဝိရောစနဋ္ဌာနဒဿနဉ္စေဝ သီဟနာဒဿ ယောဂ္ယဘူမိဒဿနဉ္စ။ နဒန္တာနံ ဂိရိဂဗ္ဘရေတိ ယောဇနာ။ ယထာ ဟိ သီဟာ ယေဘုယ္ယေန ဂိရိဂဗ္ဘရေ အညေဟိ ဒုရာသဒတာယ ဇနဝိဝိတ္တေ ဝသန္တာ အတ္တနော ဒဿနေန ဥပ္ပဇ္ဇနကဿ ခုဒ္ဒကမိဂသန္တာသဿ ပရိဟရဏတ္ထံ ဧကစရကမနေ သီဟနာဒံ နဒန္တိ, ဧဝမေတေပိ အညေဟိ ဒုရာသဒဂိရိဂဗ္ဘရသဒိသေဝ သုညာဂါရေဝသန္တာ ဂုဏေဟိ ခုဒ္ဒကာနံ ပုထုဇ္ဇနာနံ တဏှာဟာဒိဒ္ဋိပရိတ္တာသပရိဝဇ္ဇနတ္ထံ ဝက္ခမာနကထာသင်္ခာတံ အဘီတနာဒံ နဒိံသု။ တေန ဝုတ္တံ “သီဟာနံဝ နဒန္တာနံ, အဋ္ဌီနံ ဂိရိဂဗ္ဘရေ”တိ။

သုဏာထာတိ သဝနာဏတ္တိကဝစနံ, တေန ဝက္ခမာနာနံ ကထာနံ သန္နိပတိတာယ ပရိသာယ သောတုကာမတံ ဥပ္ပာဒေန္တော သဝနေ အာဒရံ ဇနေတိ, ဥဿာဟံ သမုဋ္ဌာပေန္တော ကရဝံ ဗဟုမာနဉ္စ ဥပဋ္ဌပေတိ။ အထ ဝါ “သီဟာန”န္တိအာဒီနံ ပဒါနံ သဒိသကပ္ပနာယ ဝိနာ မုချဝသေနေဝ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တသ္မာ ဒဠှဟတိက္ခဘာဝေန ပသဋ္ဌာတိသယအဋ္ဌတာယ အဋ္ဌီနံ ဂိရိဂဗ္ဘရေ နဒန္တာနံ သီဟဂဇ္ဇိတံ ဂဇ္ဇန္တာနံ သီဟာနံ မိဂရာဇူနံ ဝိယ တေသံ အဘီတနာဒသဒိသာ ကထာ သုဏာထာတိ အတ္ထော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – “ယထာ သီဟနာဒံ နဒန္တာနံ သီဟာနံ မိဂရာဇူနံ ကုတောစိပိ ဘယာဘာဝတော သော အဘီတနာဒော တဒညမိဂသန္တာသကရော, ဧဝံ ဘာဝိတတ္တာနံ အပ္ပမတ္တာနံ ထေရာနံ

သီဟနာဒသဒိသိယော သဗ္ဗသော ဘယဟေတူနံ သုပ္ပဟီနတ္တာ အဘီတနာဒဘူတာ, ပမတ္တဇနသန္တာသကရာ ကထာ သုဏာထာ''တိ။

ဘာဝိတတ္တာန န္တိ ဘာဝိတစိတ္တာနံ။ စိတ္တဉှိ ''အတ္တာ ဟိ ကိရ ဒုဒ္ဒမော (ဓ. ပ. ၁၅၉) ယော ဝေ ဋ္ဌိတတ္တော တသရံဝ ဥဇ္ဇု''တိ (သု. နိ. ၂၁၇) စ ''အတ္တသမ္မာပဏိဓိ''တိ (ခု. ပ. ၅.၄; သု. နိ. ၂၆၃) စ ဧဝမာဒီသု အတ္တာတိ ဝုစ္စတိ, တသ္မာ အဓိစိတ္တာနုယောဂေန သမထဝိပဿနာဘိဝဍ္ဎိတစိတ္တာနံ သမထဝိပဿနာဘာဝနာမတ္ထကံ ဟာပေတွာ ဋ္ဌိတာနန္တိ အတ္ထော။ အထ ဝါ **ဘာဝိတတ္တာန** န္တိ ဘာဝိတသဘာဝါနံ, သဘာဝဘူတသီလာဒိဘာဝိတာနန္တိ အတ္ထော။ ဂီယတီတိ **ကထာ,** အနုဋ္ဌုဘာဒိဝသေန ဣသီဟိ ပဝတ္တိတာ စတုပ္ပဒံ ဆပ္ပဒံ ဝါ ဝစနံ။ အညေသမ္ပိ တံသဒိသတာယ တထာ ဝုစ္စန္တိ။ အတ္ထတ္ထာဒိဘေဒေ အတ္ထေ ဥပနေန္တိ ဧတေသု ဝါ ဥပနိယ္ယန္တီတိ **အတ္ထူပနာယိကာ** ။

အထ ဝါ **ဘာဝိတတ္တာန** န္တိ ဘာဝိတတ္တဘာဝါနံ, အတ္တဘာဝေါ ဟိ အာဟိတော အဟံ မာနော ဧတ္ထာတိ ''အတ္တာ''တိ ဝုစ္စတိ, သော စ ဧတေဟိ အပ္ပမာဒဘာဝနာယ အနဝဇ္ဇဘာဝနာယ ဘာဝိတော သမ္ဘာဝေါ ဂုဏဂန္ဓံ ဂဟာပိတော။ ဧတေန ဧတေသံ ကာယဘာဝနာ သီလဘာဝနာ စိတ္တဘာဝနာ ပညာဘာဝနာတိ စတုန္နမ္ပိ ဘာဝနာနံ ပရိပုဏ္ဏဘာဝံ ဒဿေတိ။ ''ဘာဝနာ''တိ စ သမ္ဗောဓိပဋိပဒါ ဣဓာဓိပ္ပေတာ။ ယာယံ သစ္စသမ္ဗောဓိ အတ္ထိ, သာ ဒုဝိဓာ အဘိသမယတော တဒတ္ထတော စ။ သမ္ဗောဓိ ပန တိဝိဓာ သမ္မာသမ္ဗောဓိ ပစ္စေကသမ္ဗောဓိ သာဝကသမ္ဗောဓီတိ။ တတ္ထ သမ္မာ သာမံ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဇ္ဈနတော ဗောဓနတော စ သမ္မာသမ္ဗောဓိ။ သဗ္ဗညုတညာဏပဒဋ္ဌာနံ မဂ္ဂညာဏံ မဂ္ဂညာဏပဒဋ္ဌာနဉ္စ သဗ္ဗညုတညာဏံ ''သမ္မာသမ္ဗောဓီ''တိ ဝုစ္စတိ။ တေနာဟ –

> ''ဗုဒ္ဓောတိ ယော သော ဘဂဝါ သယမ္ဘူ အနာစရိယကော ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု သာမံ သစ္စာနိ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈိ, တတ္ထ စ သဗ္ဗညုတံ ပတ္တော ဗလေသု စ ဝသီဘာဝ''န္တိ (မဟာနိ. ၁၉၂; စူဠနိ. ပာရာယနတ္ထုတိကထာနိဒ္ဒေသ ၉၇; ပဋိ. မ. ၁.၁၆၁)။

ဗောဓနေယ္ယဗောဓနတ္ထော ဟိ ဗလေသု ဝသီဘာဝေါ။ ပစ္စေကံ သယမေဝ ဗောဓီတိ ပစ္စေကသမ္ဗောဓိ, အနနုဗုဒ္ဓော သယမ္ဘူညာဏေန သစ္စာဘိသမယောတိ အတ္ထော။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနဉှိ သယမ္ဘူညာဏတာယ သယမေဝ ပဝတ္တမာနောပိ သစ္စာဘိသမယော သာနုဗုဒ္ဓေ အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ သစ္စာဘိသမယဿ ဟေတုဘာဝတော။ ဣမေသံ ပန သော ဧကဿာပိ သတ္တဿ သစ္စာဘိသမယဟေတု န ဟောတိ။ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနာယ သဝနန္တေ ဇာတာတိ သာဝကာ။ သာဝကာနံ သစ္စာဘိသမယော သာဝကသမ္ဗောဓိ။ တိဝိဓာပေသာ တိဏ္ဏံ ဗောဓိသတ္တာနံ ယထာသကံ အာဂမနီယပဋိပဒါယ မတ္ထကပ္ပတ္တိယာ သတိပဋ္ဌာနာဒီနံ သတ္တတိံသာယ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ ဘာဝနာပာရိပူရီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ ဣတရာဘိသမယာနံ တဒဝိနာဘာဝတော။ န ဟိ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယေန ဝိနာ ဘာဝနာဘိသမယော သမ္ဘဝတိ, သတိ စ ဘာဝနာဘိသမယေ ပဟာနာဘိသမယော ပရိညာဘိသမယော စ သိဒ္ဓေါယေဝ ဟောတီတိ။

ယဒါ ဟိ မဟာဗောဓိသတ္တော ပရိပူရိတဗောဓိသမ္ဘာရော စရိမဘဝေ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ဗောဓိမဏ္ဍံ အာရုယှ – ''န တာဝိမံ ပလ္လင်္ကံ ဘိန္ဒိဿာမိ, ယာဝ န မေ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုစ္စိဿတီ''တိ ပဋိညံ ကတွာ အပရာဇိတပလ္လင်္ကေ နိသိန္နော အသမ္ပတ္တာယ ဧဝ သဉ္ဈာဝေလာယ မာရဗလံ ဝိဓမိတွာ ပုရိမယာမေ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိညာဏေန အနေကာကာရဝေါကာရေ ပုဗ္ဗေ နိဝုတ္ထက္ခန္ဓေ အနုဿရိတွာ မဇ္ဈိမယာမေ ဒိဗ္ဗစက္ခုဝိသောဓနေန စုတူပပါတညာဏအနာဂတံသညာဏာနိ အဓိဂန္တွာ ပစ္ဆိမယာမေ ''ကိစ္ဆံ ဝတာယံ လောကော အာပန္နော ဇာယတိ စ ဇီယတိ စ မိယတိ စ စဝတိ စ ဥပပဇ္ဇတိ စ, အထ စ ပနိမဿ ဒုက္ခဿ နိဿရဏံ နပ္ပဇာနာတိ ဇရာမရဏဿာ''တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၂.၅၇) ဇရာမရဏတော ပဋ္ဌာယ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒမုခေန ဝိပဿနံ အဘိနိဝိသိတွာ မဟာဂဟနံ ဆိန္ဒိတုံ နိသဒိသိလာယံ ဖရသုံ နိသေန္တော ဝိယ ကိလေသဂဟနံ ဆိန္ဒိတုံ လောကနာထော ညာဏဖရသုံ တေဇေန္တော ဗုဒ္ဓဘာဝါယ ဟေတုသမ္ပတ္တိယာ ပရိပါကံ ဂတတ္တာ သဗ္ဗညုတညာဏာဓိဂမာယ ဝိပဿနံ ဂဗ္ဘံ ဂဏှာပေန္တော အန္တရန္တရာ နာနာသမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇိတွာ ယထာဝဝတ္ထာပိတေ နာမရူပေ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ အနုပဒဓမ္မဝိပဿနာဝသေန အနေကာကာရဝေါကာရသင်္ခါရေ သမ္မသန္တော ဆတ္တိံသကောဋိသတသဟဿမုခေန သမ္မသနတရံ ဝိတ္ထာရေတွာ တတ္ထ မဟာဝဇိရညာဏသင်္ခါတေ ဝိပဿနာညာဏေ တိက္ခေ သူရေ ပသန္နေ ဝုဋ္ဌာနကမိနိဘာဝေန ပဝတ္တမာနေ ယဒါ တံ မဂ္ဂေန ဃဋ္ဋေတိ, တဒါ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ ဒိယဍ္ဍကိလေသသဟဿံ ခေပေန္တော အဂ္ဂမဂ္ဂက္ခဏေ သမ္မာသ

မ္ဗောဓိံ အဓိဂစ္ဆတိ နာမ, အဂ္ဂဖလက္ခဏတော ပဋ္ဌာယ အဓိဂတော နာမ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝတော ဒသဗလစတုဝေသာ ရဇ္ဇာဒယောပိ တဿ တအာ ဟတ္ထဂတာယေဝ ဟောန္တီတိ အယံ တာဝ အဘိသမယတော သမ္မာသမ္ဗောဓိပဋိပဒါ။ တ ဒတ္ထတော ပန မဟာဘိနီဟာရတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ တုသိတဘဝနေ နိဗ္ဗတ္တိ, ဧတ္ထန္တရေ ပဝတ္တံ ဗောဓိသမ္ဘာရသ မ္ဘရဏံ။ တတ္ထ ယံ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ သဗ္ဗာကာရသမ္ပန္နံ စရိယာပိဋကဝဏ္ဏနာယံ ဝိတ္ထာရတော ဝုတ္တမေဝာတိ တတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ဂဟေတဗ္ဗံ။

ပစ္စေကဗောဓိသတ္တာပိ ပစ္စေကဗောဓိယာ ကတာဘိနီဟာရာ အနုပုဗ္ဗေန သမ္ဘတပစ္စေကသမ္ဗောဓိသမ္ဘာရာ တာဒိသေ ကာလေ စရိမတ္တဘာဝေ ဌိတာ ဉာဏဿ ပရိပာကဂတဘာဝေန ဥပဋ္ဌိတံ သံဝေဂနိမိတ္တံ ဂဟေတွာ သဝိသေ သံ ဘဝါဒီသု အာဒီနဝံ ဒိသွာ သယမ္ဘုဉာဏေန ပဝတ္တိံ ပဝတ္တိဟေတုံ နိဝတ္တိံ နိဝတ္တိဟေတုဉ္စ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ “သော ‘က္လဒံ ဒုက္ခ’န္တိ ယောနိသော မနသိ ကရောတိ”တိအာဒိနာ အာဂတနယေန စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ ပရိဗြူဟေန္တာ အတ္တ နော အဘိနီဟာရာနုရူပံ သင်္ခါရေ ပရိမဒ္ဒန္တာ အနုက္ကမေန ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ မဂ္ဂပဋိပာဋိယာ အဂ္ဂမဂ္ဂံ အဓိဂစ္ဆန္တာ ပစ္စေကသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈန္တိ နာမ, အဂ္ဂဖလက္ခဏတော ပဋ္ဌာယ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓါ နာမ ဟုတွာ သဒေဝကဿ လောကဿ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျာ ဟောန္တိ။

သာဝကာ ပန သတ္ထု သဗ္ဗဟမ္မစာရိနော တ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနကထံ သုတွာ တသ္မိံယေဝ ခဏေ ကာလန္တရေ တ တဇ္ဇံ ပဋိပတ္တိံ အနုတိဋ္ဌန္တာ ဃဋေန္တာ တယမန္တာ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ, ယဒိ တ ပဋိပဒါယ ဝမုန္န တိယာ, သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တာ အတ္တနော အဘိနီဟာရာနုရူပသိဒ္ဓိအဂ္ဂသာဝကဘူမိယာ တ ကေဝလံ တ အဂ္ဂမဂ္ဂက္ခဏေ သာဝကသမ္ဗောဓိံ အဓိဂစ္ဆန္တိ နာမ။ တတော ပရံ သာဝကဗုဒ္ဓါ နာမ ဟောန္တိ သဒေဝကေ လောကေ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျာ။ ဧဝံ တာဝ အဘိသမယတော ပစ္စေကသမ္ဗောဓိ သာဝကသမ္ဗောဓိ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

တဒတ္ထတော ပန ယထာ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ ဟေဋ္ဌိမပရိစ္ဆေဒေန စတ္တာရိ အသင်္ချေယျာနိ ကပ္ပာနံ သ တသဟဿဉ္စ ဗောဓိသမ္ဘာရသမ္ဘရဏံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ မဇ္ဈိမပရိစ္ဆေဒေန အဋ္ဌ အသင်္ချေယျာနိ ကပ္ပာနံ သတသ ဟဿဉ္စ, ဥပရိမပရိစ္ဆေဒေန သောဠသ အသင်္ချေယျာနိ ကပ္ပာနံ သတသဟဿဉ္စ ဧတေ စ ဘေဒအ ပညာဓိက သဒ္ဓါဓိကဝီရိယာဓိကဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပညာဓိကာနဉှိ သဒ္ဓါ မန္ဒာ ဟောတိ ပညာ တိက္ခာ, တတော စ ဥပာယ ကောသလ္လဿ ဝိသဒနိပုဏဘာဝေန နစိရဿေဝ ဟာရမိယော ပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။ သဒ္ဓါဓိကာနံ ပညာ မဇ္ဈိမာ ဟော တီတိ တေသံ နာတိသီဃံ နာတိသဏိကံ ဟာရမိယော ပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝီရိယာဓိကာနံ ပန ပညာ မန္ဒာ ဟောတီတိ တေသံ စိရေနေဝ ဟာရမိယော ပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။ န ဧဝံ ပစ္စေကဗောဓိသတ္တာနံ။ တေသဉှိ သတိပိ ပညာဓိကဘာဝေ ဒွေ အ သင်္ချေယျာနိ ကပ္ပာနံ သတသဟဿဉ္စ ဗောဓိသမ္ဘာရသမ္ဘရဏံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ, န တတော ဩရံ။ သဒ္ဓါဓိကဝီရိ ယာဓိကာပိ ဝုတ္တပရိစ္ဆေဒတော ပရံ ကတိပယေ ဧဝ ကပ္ပေ အတိက္ကမိတွာ ပစ္စေကသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈန္တိ, န တတိယံ အသင်္ချေယျန္တိ။ သာဝကဗောဓိသတ္တာနံ ပန ယေသံ အဂ္ဂသာဝကဘာဝါယ အဘိနီဟာရော, တေသံ ဧကံ အသင်္ချေယျံ ကပ္ပာနံ သတသဟဿဉ္စ သမ္ဘာရသမ္ဘရဏံ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ။ ယေသံ မဟာသာဝကဘာဝါယ, တေသံ ကပ္ပာနံ သတသဟဿမေဝ, တထာ ဗုဒ္ဓဿ မာတာပိတူနံ ဥပဋ္ဌာကဿ ပုတ္တဿ စ။ တတ္ထ ယထာ –

“မနုဿတ္တံ လိင်္ဂသမ္ပတ္တိ၊ ဟေတု သတ္ထာရဒဿနံ။
ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဂုဏသမ္ပတ္တိ၊ အဓိကာရော စ ဆန္ဒတာ။
အဋ္ဌဓမ္မသမောဓာနာ၊ အဘိနီဟာရော သမိဇ္ဈတီ”တိ။ (ဗု. ဝံ. ၂.၅၉) –

ဧဝံ ဝုတ္တေ အဋ္ဌ ဓမ္မေ သမောဓာနေတွာ ကတပဏိဓာနာနံ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ မဟာဘိနီဟာရတော ပဘုတိ သဝိ သေသံ အနာဒီသု ယုတ္တပ္ပယုတ္တာနံ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဝေဿန္တရဒါနသဒိသံ မဟာဒါနံ ဒေန္တာနံ တဒနုရူပသီလာဒိ ကေ သဗ္ဗပါရမိဓမ္မေ အာစိနန္တာနမ္ပိ ယထာဝုတ္တကာလပရိစ္ဆေဒံ အသမ္ပတွာ အန္တရာ ဧဝ ဗုဒ္ဓဘာဝပ္ပတ္တိ နာမ နတ္ထိ။ ကသ္မာ? ဉာဏဿ အပရိပစ္စနတော။ ပရိစ္ဆိန္နကာလေ နိပ္ဖာဒိတံ ဝိယ ဟိ သဿံ ဗုဒ္ဓဉာဏံ ယထာပရိစ္ဆိ န္နကာလဝသေနေဝ ဝုဒ္ဓိံ ဝိရုဠှိံ ဝေပုလ္လံ အာပဇ္ဇန္တံ ဂဗ္ဘံ ဂဏှန္တံ ပရိပာကံ ဂစ္ဆတီတိ ဧဝံ –

“မနုဿတ္တံ လိင်္ဂသမ္ပတ္တိ၊ ဝိဂတာသဝဒဿနံ။

အဓိကာရော ဆန္ဒတာ ဧတေ၊ အဘိနီဟာရကာရဏာ”တိ။ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ) –

ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မေ သမောဓာနေတွာ ကတာဘိနီဟာရာနံ ပစ္စေကဗောဓိသတ္တာနံ “အဓိကာရော ဆန္ဒတာ”တိ ဒွင်္ဂသမန္နာဂတာယ ပတ္ထနာယ ဝသေန ကတပဏိဓာနာနံ သာဝကဗောဓိသတ္တာနဉ္စ တတ္ထ တတ္ထ ဝုတ္တကာလပရိစ္ဆေဒံ အသမ္ပတွာ အန္တရာ ဧဝ ပစ္စေကသမ္ဗောဓိယာ ယထာဝုတ္တသာဝကသမ္ဗောဓိယာ စ အဓိဂမော နတ္ထိ။ ကသ္မာ? ဉာဏဿ အပရိပစ္စနတော။ ဣမေသမ္ပိ ဟိ ယထာ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ ဒါနာဒိပါရမီဟိ ပရိဗြူဟိတာ ပညာပါရမီ အနုက္ကမေန ဂဗ္ဘံ ဂဏှန္တီ ပရိပါကံ ဂစ္ဆန္တီ ဗုဒ္ဓဉာဏံ ပရိပူရေတိ, ဧဝံ ဒါနာဒီဟိ ပရိဗြူဟိတာ အနုပုဗ္ဗေန ယထာရဟံ ဂဗ္ဘံ ဂဏှန္တီ ပရိပါကံ ဂစ္ဆန္တီ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏံ သာဝကဗောဓိဉာဏဉ္စ ပရိပူရေတိ။ ဒါနပရိစယေန ဟိ တေ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ အလောဘဇ္ဈာသယတာယ သဗ္ဗတ္ထ အသင်္ဂမာနသာ အနပေက္ခစိတ္တာ ဟုတွာ, သီလပရိစယေန သုသံဝုတကာယဝစီကမ္မန္တာ ပရိသုဒ္ဓာဇီဝါ ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရာ ဘောဇနေ မတ္တညုနော ဟုတွာ ဇာဂရိယာနုယောဂေန စိတ္တံ သမာဒဟန္တိ, သွာယံ တေသံ ဇာဂရိယာနုယောဂေ ဂတပစ္စာဂတိကဝတ္တဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဧဝံ ပန ပဋိပဇ္ဇန္တာနံ အဓိကာရသမ္ပတ္တိယာ အပ္ပကသိရေနေဝ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော ပဉ္စာဘိညာ ဆဠဘိညာ အဓိဋ္ဌာနဘူတာ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာ စ ဟတ္ထဂတာယေဝ ဟောန္တိ။ ဝီရိယာဒယော ပန တဒန္တောဂဓာ ဧဝ။ ယဉ္ဟိ ပစ္စေကဗောဓိယာ သာဝကဗောဓိယာ စ အတ္ထာယ ဒါနာဒိပုညသမ္ဘရဏေ အဗ္ဘုဿဟနံ, ဣဒံ ဝီရိယံ။ ယံ တဒနုပရောဓဿ သဟနံ, အယံ ခန္တိ။ ယံ ဒါနသီလာဒိသမာဒါနာဝိသံဝါဒနံ, ဣဒံ သစ္စံ။ သဗ္ဗတ္ထမေဝ အစလသမာဓာနာဓိဋ္ဌာနံ, ဣဒံ အဓိဋ္ဌာနံ ။ ယာ ဒါနသီလာဒီနံ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဘူတေသု သတ္တေသု ဟိတေသိတာ, အယံ မေတ္တာ။ ယံ သတ္တာနံ ကတဝိပ္ပကာရေသု အဇ္ဈုပေက္ခနံ, အယံ ဥပေက္ခာတိ။ ဧဝံ ဒါနသီလဘာဝနာသု သီလသမာဓိပညာသု စ သိဇ္ဈမာနာသု ဝီရိယာဒယော သိဒ္ဓါ ဧဝ ဟောန္တိ။ သာယေဝ ပစ္စေကဗောဓိအတ္ထာယ သာဝကဗောဓိအတ္ထာယ စ ဒါနာဒိပဋိပဒါ တေသံ ဗောဓိသတ္တာနံ သန္တာနဿ ဘာဝနတော ပရိဘာဝနတော ဘာဝနာ နာမ။ ဝိသေသတော ဒါနသီလာဒီဟိ သွာဘိသင်္ခတေ သန္တာနေ ပဝတ္တာ သမထဝိပဿနာပဋိပဒါ, ယတော တေ ဗောဓိသတ္တာ ပုဗ္ဗယောဂါဝစရသမုဒါဂမသမ္ပန္နာ ဟောန္တိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

> “ပဉ္စိမေ, အာနန္ဒ, အာနိသံသာ ပုဗ္ဗယောဂါဝစရေ။ ကတမေ ပဉ္စ? ဣဓာနန္ဒ, ပုဗ္ဗယောဂါဝစရော ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ပဋိကစ္စ အညံ အာရာဓေတိ, နော စေ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ ပဋိကစ္စ အညံ အာရာဓေတိ, အထ မရဏကာလေ အညံ အာရာဓေတိ, အထ ဒေဝပုတ္တော သမာနော အညံ အာရာဓေတိ, အထ ဗုဒ္ဓါနံ သမ္မုခီဘာဝေ ခိပ္ပါဘိညော ဟောတိ, အထ ပစ္ဆိမေ ကာလေ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓော ဟောတီ”တိ (သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ္တဝဏ္ဏနာ)။

ဣတိ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါဘူတာယ ပါရမိတာပရိဘာဝိတာယ သမထဝိပဿနာဘာဝနာယ နိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါဘူတာယ အဘိသမယသင်္ခါတာယ မဂ္ဂဘာဝနာယ စ ဘာဝိတတ္တဘာဝါ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓသာဝကာ ဘာဝိတတ္တာ နာမ။ တေသု ဣဓ ဗုဒ္ဓသာဝကာ အဓိပ္ပေတာ။

ဧတ္ထ စ “သီဟာနံဝါ”တိ ဣမိနာ ထေရာနံ သီဟသမာနဝုတ္တိတာဒဿနေန အတ္တနော ပဋိပက္ခေဟိ အနဘိဘဝနီယတံ, တေ စ အဘိဘုယျ ပဝတ္တိံ ဒဿေတိ။ “သီဟာနံဝ နဒန္တာနံ။ပေ။ ကထာ”တိ ဣမိနာ ထေရဂါထာနံ သီဟနာဒသဒိသတာဒဿနေန တာသံ ပရဝါဒေဟိ အနဘိဘဝနီယတံ, တေ စ အဘိဘဝိတွာ ပဝတ္တိံ ဒဿေတိ။ “ဘာဝိတတ္တာန”န္တိ ဣမိနာ တဒုဘယဿ ကာရဏံ ဝိဘာဝေတိ။ ဘာဝိတတ္တဘာဝေန ဟိ ထေရာ ဣဓ သီဟသဒိသာ ဝုတ္တာ, တေသဉ္စ ကထာ သီဟနာဒသဒိသိယော။ “အတ္ထူပနာယိကာ”တိ ဣမိနာ အဘိဘဝနေ ပယောဇနံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ ထေရာနံ ပဋိပက္ခော နာမ သံကိလေသဓမ္မော, တဒဘိဘဝေ တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနေဟိ သဒ္ဓိံ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနံ။ တသ္မိံ သတိ ပဋိပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနံ နိဿရဏပ္ပဟာနဉ္စ သိဒ္ဓမေဝ ဟောတိ, ယတော တေ ဘာဝိတတ္တာတိ ဝုစ္စန္တိ။ မဂ္ဂက္ခဏေ ဟိ အရိယာ အပ္ပမာဒဘာဝနံ ဘာဝေန္တိ နာမ, အဂ္ဂဖလက္ခဏတော ပဋ္ဌာယ ဘာဝိတတ္တာ နာမာတိ ဝုတ္တောဝါယမတ္ထော။

တေသု တဒင်္ဂပ္ပဟာနေန နေသံ သီလသမ္ပဒာ ဒဿိတာ, ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနေန သမာဓိသမ္ပဒာ, သမုစ္ဆေဒပ္ပ ဟာနေန ပညာသမ္ပဒာ, ဣတရေန တာသံ ဖလံ ဒဿိတံ။ သီလေန စ တေသံ ပဋိပတ္တိယာ အာဒိကလျာဏတာ ဒဿိ တာ, "ကော စာဒိ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ? သီလဉ္စ သုဝိသုဒ္ဓံ" (သံ. နိ. ၅.၃၆၉), "သီလေ ပတိဋ္ဌာယ" (သံ. နိ. ၁.၂၃; ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁), "သဗ္ဗပါပဿ အကရဏ"န္တိ (ဓ. ပ. ၁၈၃; ဒီ. နိ. ၂.၉၀) စ ဝစနတော သီလံ ပဋိပတ္တိယာ အာဒိကလျာဏံ အဝိပ္ပဋိသာရာဒိဂုဏာဝဟတ္တာ။ သမာဓိနာ မဇ္ဈေကလျာဏတာ ဒဿိတာ, "စိတ္တံ ဘာဝယံ", "ကုသလဿ ဥပ သမ္ပဒါ"တိ စ ဝစနတော သမာဓိပဋိပတ္တိယာ မဇ္ဈေကလျာဏော, ဣဒ္ဓိဝိဓာဒိဂုဏာဝဟတ္တာ။ ပညာယ ပရိယော သာနကလျာဏတာ ဒဿိတာ, "သစိတ္တပရိယောဒပနံ" (ဓ. ပ. ၁၈၃; ဒီ. နိ. ၂.၉၀), "ပညံ ဘာဝယ"န္တိ (သံ. နိ. ၁.၂၃; ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁) စ ဝစနတော ပညာ ပဋိပတ္တိယာ ပရိယောသာနံ၀, ပညုတ္တရတော ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ သာ၀ ကလျာဏာ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌေသု တာဒိဘာဝါဝဟတ္တာ။

"သေလော ယထာ ဧကဃနော၊ ဝါတေန န သမီရတိ။ (မဟာဝ. ၂၄၄)။
ဧဝံ နိန္ဒာပသံသာသု၊ န သမိဉ္ဇန္တိ ပဏ္ဍိတာ"တိ။ (ဓ. ပ. ၈၁) –

ဟိ ဝုတ္တံ။

တထာ သီလသမ္ပဒာယ တေဝိဇ္ဇဘာဝေါ ဒဿိတော။ သီလသမ္ပတ္တိဉှိ နိဿာယ တိဿော ဝိဇ္ဇာ ပာပုဏာန္တိ။ သမာဓိသမ္ပဒာယ ဆဠဘိညာဘာဝေါ။ သမာဓိသမ္ပတ္တိဉှိ နိဿာယ ဆဠဘိညာ ပာပုဏာန္တိ။ ပညာသမ္ပဒာယ ပ ဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒါဘာဝေါ။ ပညာသမ္ပဒဉှိ နိဿာယ စတဿော ပဋိသမ္ဘိဒါ ပာပုဏာန္တိ။ ဣမိနာ တေသံ ထေရာနံ ကေစိ တေဝိဇ္ဇာ, ကေစိ ဆဠဘိညာ, ကေစိ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တာတိ အယမတ္ထော ဒဿိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တထာ သီလသမ္ပဒာယ တေသံ ကာမသုခါနုယောဂသင်္ခါတဿ အန္တဿ ပရိဝဇ္ဇနံ ဒဿေတိ။ သမာဓိသမ္ပ ဒါယ အတ္တကိလမထာနုယောဂသင်္ခါတဿ, ပညာသမ္ပဒာယ မဇ္ဈိမာယ ပဋိပဒါယ သေဝနံ ဒဿေတိ။ တထာ သီလ သမ္ပဒာယ တေသံ ဝီတိက္ကမပ္ပဟာနံ ကိလေသာနံ ဒဿေတိ။ သမာဓိသမ္ပဒာယ ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပဟာနံ , ပညာသမ္ပဒါ ယ အနုသယပ္ပဟာနံ ဒဿေတိ။ သီလသမ္ပဒာယ ဝါ ဒုစ္စရိတသံကိလေသဝိသောဓနံ, သမာဓိသမ္ပဒာယ တဏှာသံကိ လေသဝိသောဓနံ, ပညာသမ္ပဒာယ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသဝိသောဓနံ ဒဿေတိ။ တဒင်္ဂပ္ပဟာနေန ဝါ နေသံ အပာယသမတိ က္ကမော ဒဿိတော။ ဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနေန ကာမဓာတုသမတိက္ကမော, သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနေန သဗ္ဗဘဝသမတိက္က မော ဒဿိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

"ဘာဝိတတ္တာန"န္တိ ဝာ ဧတ္ထ သီလဘာဝနာ, စိတ္တဘာဝနာ ပညာဘာဝနာတိ တိဿော ဘာဝနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ ကာယဘာဝနာယ တဒန္တောဂဓတ္တာ။ သီလဘာဝနာ စ ပဋိပတ္တိယာ အာဒီတိ သဗ္ဗံ ပုရိမသဒိသံ ။ ယထာ ပန သီဟနာဒံ ပရေ မိဂဂဏာ န သဟန္တိ, ကုတော အဘိဘဝေ, အညဒတ္ထု သီဟနာဒေန၀ တေ အဘိဘဝတိ ဧဝမေဝ အညတိတ္ထိယတဒါ ထေရာနံ ဝါဒေ န သဟန္တိ, ကုတော အဘိဘဝေ, အညဒတ္ထု ထေရဝါဒေန၀ တေ အဘိဘဝန္တိ။ တံ ကိဿ ဟေတု? "သ ဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ, သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ဒုက္ခာ, သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ"တိ (ဓ. ပ. ၂၇၇-၂၇၉) "နိဗ္ဗာနဓာတူ"တိ စ ပဝတ္တနတော။ န ဟိ ဓမ္မတော သက္ကာ ကေနစိ အညထာ ကာတုံ အပ္ပဋိဝတ္တနီယတော။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ပ ရတော အာဝိဘဝိဿတိ။ ဧဝမေတ္ထ သင်္ခေပေနေဝ ပဌမကထာယ အတ္ထဝိဘာဝနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဒုတိယကထာယံ ပန အယံ သမ္ဗန္ဓဒဿနမုခေန အတ္ထဝိဘာဝနာ။ တတ္ထ ယေသံ ထေရာနံ ကထာ သာဝေတုကာ မော, တေ သာဓာရဏဝသေန နာမတော ဂေတ္တတော ဂုဏတော စ ကိတ္တေတုံ "ယထာနာမာ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အသာ ဓာရဏတော ပန တတ္ထ တတ္ထ ကထာသွေဝ အာဝိဘဝိဿတိ။ တတ္ထ **ယထာနာမာ**တိ ယံယံနာမာ, သုဘူတိ မဟာ ကောဋ္ဌိကောတိအာဒိနာ နယေန နာမဓေယျေန ပညာတာတိ အတ္ထော။ **ယထာဂေတ္တာ** တိ ယံယံဂေတ္တာ, ဂေတ မော ကဿပေါတိအာဒိနာ နယေန ကုလပဒေသေန ယာယ ယာယ ဇာတိယာ ပညာတာတိ အတ္ထော။ **ယထာဓမ္မဝိဟာရိ နော**တိ ယာဒိသဓမ္မဝိဟာရိနော, ပရိယတ္တိပရမတာယံ အဋ္ဌတွာ ယထာနုရူပံ သမာပတ္တိဝိဟာရိနော ဟုတွာ ဝိဟရိံသူ တိ အတ္ထော။ အထ ဝါ **ယထာဓမ္မဝိဟာရိနော**တိ ယထာဓမ္မာ ဝိဟာရိနော စ, ယာဒိသသီလာဒိဓမ္မာ ဒိဗ္ဗဝိဟာရာဒီသု အ ဘိဏှဟသော ဝိဟရမာနာ ယာဒိသဝိဟာရာ စာတိ အတ္ထော။ **ယထာဓိမုတ္တာ** တိ ယာဒိသအဓိမုတ္တိကာ သဒ္ဓါဓိမုတ္တိ

ပညာဝိမုတ္တီသု ယံယံအဓိမုတ္တိကာ သုညတမုခာဒီသု တ ယထာ ယထာ နိဗ္ဗာနံ အဓိမုတ္တာတိ ယထာဓိမုတ္တာ။ “နိဗ္ဗာနံ အဓိမုတ္တာနံ, အတ္ထံ ဂစ္ဆန္တိ အာသဝါ”တိ (ဓ. ပ. ၂၂၆) ဟိ ဝုတ္တံ။ ဥဘယဋ္ဌေတံ ပုဗ္ဗဘာဂဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အရဟတ္တပ္ပတ္တိတော ပုဗ္ဗေယေဝ ဟိ ယထာဝုတ္တမဓိမုစ္စနံ, န ပရတော။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

“အသ္မွေဝ အကတညူ စ, သန္ဓိစ္ဆေဒေ စ ယော နရော”တိအာဒိ။ (ဓ. ပ. ၉၇)။

“ယထာဝိမုတ္တာ”တိ တ ဟဒ္ဒေ, ပညာဝိမုတ္တိဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တီသု ယံယံဝိမုတ္တိကာတိ အတ္ထော။ **သပ္ပညာ**တိ တိဟေတုကပဋိသန္ဓိပညာယ ပါရိဟာရိကပညာယ ဘာဝနာပညာယ စာတိ တိဝိဓာယပိ ပညာယ ပညဝန္တော။ **ဝိဟရိံသူ**တိ တာယ ဧဝ သပ္ပညတာယ ယထာလဒ္ဓေန ဖာသုဝိဟာရေနေဝ ဝသိံသု။ **အတန္ဒိတာ** တိ အနလသာ, အတ္တဟိတပဋိပတ္တိယံ ယထာဗလံ ပရဟိတပဋိပတ္တိယဉ္စ ဥဋ္ဌာနဝန္တောတိ အတ္ထော။

ဧတ္ထ စ ပန နာမကေတ္တဂ္ဂဟဏေန တေသံ ထေရာနံ ပကာသပညာတဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဓမ္မဝိဟာရဂ္ဂဟဏေန သီလသမ္ပဒံ သမာဓိသမ္ပဒဉ္စ ဒဿေတိ။ “ယထာဓိမုတ္တာ သပ္ပညာ”တိ ဣမိနာ ပညာသမ္ပဒံ။ “အတန္ဒိတာ”တိ ဣမိနာ သီလသမ္ပဒာဒီနံ ကာရဏဘူတံ ဝီရိယသမ္ပဒံ ဒဿေတိ။ “ယထာနာမာ”တိ ဣမိနာ တေသံ ပကာသနနာမတံ ဒဿေတိ။ “ယထာကေတ္တာ”တိ ဣမိနာ သဒ္ဓာနုသာရီဓမ္မာနုသာရီကေတ္တသမ္ပတ္တိသမုအာဂမံ, “ယထာဓမ္မဝိဟာရိနော”တိ အာဒိနာ သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ သမ္ပတ္တိသမုအာဂမံ, “အတန္ဒိတာ”တိ ဣမိနာ ဧဝံ အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိယံ ဌိတာနံ ပရဟိတပဋိပတ္တိံ ဒဿေတိ။

အထ တ “ယထာနာမာ”တိ ဣဒံ တေသံ ထေရာနံ ဂရူဟိ ဂဟိတနာမဓေယ္ယဒဿနံ သမညာမတ္တကိတ္တနတော။ “ယထာကေတ္တာ”တိ ဣဒံ ကုလပုတ္တဘာဝဒဿနံ ကုလာပဒေသ ကိတ္တနတော။ တေန နေသံ သဒ္ဓာပဗ္ဗဇိတဘာဝံ ဒဿေတိ ။ “ယထာဓမ္မဝိဟာရိနော”တိ ဣဒံ စရဏသမ္ပတ္တိဒဿနံ သီလသံဝရာဒီဟိ သမင်္ဂီဘာဝဒီပနတော ။ “ယထာဓိမုတ္တာ သပ္ပညာ”တိ ဣဒံ နေသံ ဝိဇ္ဇာသမ္ပတ္တိဒဿနံ အာသဝက္ခယပရိယောသာနာယ ဉာဏသမ္ပတ္တိယာ အဓိဂမပရိဒီပနတော။ “အတန္ဒိတာ”တိ ဣဒံ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပတ္တီနံ အဓိဂမူပာယဒဿနံ။ “ယထာနာမာ”တိ တ ဣမိနာ တေသံ ပကာသနနာမတံယေဝ ဒဿေတိ။ “ယထာကေတ္တာ”တိ ပန ဣမိနာ ပစ္စိမစက္ကဒွယသမ္ပတ္တိံ ဒဿေတိ။ န ဟိ သမ္မာအပ္ပဏိဟိတတ္တနော ပုဗ္ဗေ စ အကတပုညဿ သဒ္ဓာနုသာရီဓမ္မာနုသာရိနော ကေတ္တသမ္ပတ္တိသမုအာဂမော သမ္ဘဝတိ။ “ယထာဓမ္မဝိဟာရိနော”တိ ဣမိနာ တေသံ ပုရိမစက္ကဒွယသမ္ပတ္တိံ ဒဿေတိ။ န ဟိ အပ္ပတိရူပေ ဒေသေ ဝသတော သပ္ပုရိသူပနိဿယရဟိတဿ စ တာဒိသာ ဂုဏဝိသေသာ သမ္ဘဝန္တိ။ “ယထာဓိမုတ္တာ”တိ ဣမိနာ သဒ္ဓမ္မသဝနသမ္ပဒာသမာယောဂံ ဒဿေတိ။ န ဟိ ပရတောဃောသေန ဝိနာ သာဝကာနံ သစ္စသမ္ပဋိဝေဓော သမ္ဘဝတိ။ “သပ္ပညာ အတန္ဒိတာ”တိ ဣမိနာ ယထာဝုတ္တဿ ဂုဏဝိသေသဿ အဗ္ဘဘိစာရိဟေတုံ ဒဿေတိ ဉာယာရဗ္ဘ ဒဿနတော။

အပရော နယော – “ယထာကေတ္တာ”တိ ဧတ္ထ ကေတ္တကိတ္တနေန တေသံ ထေရာနံ ယောနိသောမနသိကာရ သမ္ပဒံ ဒဿေတိ ယထာဝုတ္တကေတ္တသမ္ပန္နဿ ယောနိသောမနသိကာရသမ္ဘဝတော။ “ယထာဓမ္မဝိဟာရိနော”တိ ဧတ္ထ ဓမ္မဝိဟာရဂ္ဂဟဏေန သဒ္ဓမ္မသဝနသမ္ပဒံ ဒဿေတိ သဒ္ဓမ္မသဝနေန ဝိနာ တဒဘာဝတော။ “ယထာဓိမုတ္တာ”တိ ဣမိနာ မတ္တကပ္ပတ္တံ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပဒံ ဒဿေတိ။ “သပ္ပညာ”တိ ဣမိနာ သဗ္ဗတ္ထ သမ္ပဇာနကာရိတံ။ “အတန္ဒိတာ”တိ ဣမိနာ ဝုတ္တနယေန အတ္တဟိတသမ္ပတ္တိံ ပရိပူရေတွာ ဌိတာနံ ပရေသံ ဟိတသုခါဝဟာယ ပဋိပတ္တိယံ အကိလာသုဘာဝံ ဒဿေတိ။ တထာ “ယထာကေတ္တာ”တိ ဣမိနာ နေသံ သရဏဂမနသမ္ပဒာ ဒဿိတာ သဒ္ဓါနုသာရီကေတ္တကိတ္တနတော။ “ယထာဓမ္မဝိဟာရိနော”တိ ဣမိနာ သီလက္ခန္ဓပုဗ္ဗင်္ဂမော သမာဓိက္ခန္ဓော ဒဿိတော။ “ယထာဓိမုတ္တာ သပ္ပညာ”တိ ဣမိနာ ပညက္ခန္ဓာဒယော။ သရဏဂမနဉ္စ သာဝကဂုဏာနံ အာဒိ, သမာဓိ မဇ္ဈေ, ပညာ ပရိယောသာနန္တိ အာဒိမဇ္ဈပရိယောသာနဒဿနေန သဗ္ဗေပိ သာဝကဂုဏာ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။

ဤဒိသီ ပန ဂုဏဝိဘူတိ ယာယ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ တေဟိ အဓိဂတာ, တံ ဒဿေတုံ **“တတ္ထ တတ္ထ ဝိပဿိတွာ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **တတ္ထ တတ္ထာ** တိ တေသု တေသု အရညရုက္ခမူလပဗ္ဗတာဒီသု ဝိဝိတ္တသေနာသနေသု။ တတ္ထ တတ္ထာတိ တ တသ္မိံ တသ္မိံ ဥအနာဒိကာလေ။ **ဝိပဿိတွာ** တိ သမ္မဿိတွာ။ နာမရူပဝဝတ္ထာပနပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ

ဟိ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိယော သမ္ပာဒေတွာ ကလာပသမ္မသနာဒိက္ကမေန ပဉ္စမံ ဝိသုဒ္ဓိံ အဓိဂန္တွာ ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိယာ မတ္ထကံ ပာပနဝသေန ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ **ဖုသိတွာ**တိ ပတွာ သစ္ဆိကတွာ။ **အစ္စုတံ ပဒ** န္တိ နိဗ္ဗာနံ။ တဉှိ သယံ အစဝနဓမ္မတ္တာ အဓိဂတာနံ အစ္စုတိဟေတုဘာဝတော စ နတ္ထိ ဧတ္ထ စုတီတိ “အစ္စုတံ”။ သင်္ခတဓမ္မေဟိ အသမ္မိဿဘာဝတာယ တဒတ္ထိကေဟိ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗတာယ စ “ပဒ”န္တိ စ ဝုစ္စတိ။ **ကတန္တ**န္တိ ကတဿ အန္တံ။ ယော ဟိ တေဟိ အဓိဂတော အရိယမဂ္ဂေါ, သော အတ္တနော ပစ္စယေဟိ ဥပ္ပာဒိတတ္တာ ကတော နာမ။ တဿ ပန ပရိယောသာနဘူတံ ဖလံ ကတန္တောတိ အဓိပ္ပေတံ။ တံ ကတန္တံ အဂ္ဂဖလံ။ အထ တ ပစ္စယေဟိ ကတတ္တာ နိပ္ဖာဒိတတ္တာ ကတော နာမ သင်္ခတဓမ္မော, တန္နိဿရဏဘာဝတော ကတန္တော နိဗ္ဗာနံ။ တံ ကတန္တံ။ **ပစ္စဝေက္ခန္တော** တိ “အဓိဂတံ ဝတ မယာ အရိယမဂ္ဂာဓိဂမေန ဣဒံ အရိယဖလံ, အဓိဂတာ အသင်္ခတာ ဓာတူ”တိ အရိယဖလနိဗ္ဗာနာနိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနေန ပဋိပတ္တိံ အဝေက္ခမာနော။ အထ တ သစ္စသမ္ပဋိဝေဓဝသေန ယံ အရိယေန ကရဏီယံ ပရိညာဒိသောဠသဝိဓံ ကိစ္စံ အဂ္ဂဖလေ ဌိတေန နိပ္ဖာဒိတတ္တာ ပရိယောသာပိတတ္တာ ကတံ နာမ, ဧဝံ ကတံ တံ ပစ္စဝေက္ခန္တော။ ဧတေန ပဟီနကိလေသပစ္စဝေက္ခဏံ ဒဿိတံ။ ပုရိမနယေန ပန ဣတရပစ္စဝေက္ခဏာနီတိ ဧကူနဝီသတိ ပစ္စဝေက္ခဏာနိ ဒဿိတာနိ ဟောန္တိ။

ဣမမတ္ထ န္တိ ဧတ္ထ **ဣမ**န္တိ သကလော ထေရထေရီကထာနံ အတ္ထော အတ္တနော ဣတရေသဉ္စ တတ္ထ သန္နိပတိတာနံ ဓမ္မသင်္ဂါဟကမဟာထေရာနံ ဗုဒ္ဓိယံ ဝိပရိဝတ္တမာနတာယ အာသန္နော ပစ္စက္ခောတိ စ ကတွာ ဝုတ္တံ။ **အတ္ထ**န္တိ “ဆန္နာ မေ ကုဋိကာ”တိအာဒီဟိ ကထာဟိ ဝုစ္စမာနံ အတ္တူပနာယိကံ ပရူပနာယိကံ လောကိယလောကုတ္တရပဋိသံယုတ္တံ အတ္ထံ။ **အဘာသိသု**န္တိ ကထာဗန္ဓဝသေန ကထေသုံ, တံဒီပနိယော ဣဒါနိ မယာ ဝုစ္စမာနာ ဧတာသံ ဘာဝိတတ္တာနံ ကထာ အတ္တူပနာယိကာ သုဏာထာတိ ယောဇနာ။ တေ စ မဟာထေရာ ဧဝံ ကထေန္တာ အတ္တနော သမ္မာပဋိပတ္တိပကာသနီဟိ ကထာဟိ သာသနဿ ဧကန္တနိယျာနိကဘာဝဒီပနေန ပရေပိ တတ္ထ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ နိယောဇေန္တီတိ ဧဝမတ္ထံ ဒီပေတိ အာယသ္မာ ဓမ္မဘဏ္ဍာကရိကော, တထာ ဒီပေန္တော စ ဣမာဟိ ကထာဟိ ဧတာသံ ထောမနံ တာသဉ္စ ဧတာသံ ဝစနဿ နိဒါနဘာဝေန ဌပနံ ဌာနဂတမေတတိ ဒဿေတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

နိဒါနကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁. ဧကကနိပါတော

၁. ပဌမဝဂ္ဂေါ

၁. သုဘူတိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဣဒါနိ **ဆန္နာ မေ ကုဋိကာ**တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာနံ ထေရဂါထာနံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ဟောတိ။ သာ ပနာယံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ ယသ္မာ ယာသံ ယာသံ ဂါထာနံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ပကာသေတွာ ဝုစ္စမာနာ ပါကဋာ ဟောတိ သုဝိညေယျာ စ။ တသ္မာ တတ္ထ တတ္ထ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ပကာသေတွာ အတ္ထဝဏ္ဏနံ ကရိဿာမ။

တတ္ထ **ဆန္နာ မေ ကုဋိကာ** တိဂါထာယ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? ဝုစ္စတေ – ဣတော ကိရ ကပ္ပသတသဟဿမတ္ထကေ အနုပ္ပန္နေယေဝ ပဒုမုတ္တရေ ဘဂဝတိ လောကနာထေ ဟံသဝတီနာမကေ နဂရေ အညတရဿ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလဿ ဂေဟေ ပုတ္တော ဥပ္ပဇ္ဇိ။ တဿ “နန္ဒမာဏဝေါ”တိ နာမံ အကံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဏှိတွာ တတ္ထ သာရံ အပဿန္တော အတ္တနော ပရိဝါရဘူတေဟိ စတုစတ္တာလီသာယ မာဏဝကသဟဿေဟိ သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗတပါဒေ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော ပဉ္စ စ အဘိညာယော နိဗ္ဗတ္တေသိ။ အန္တေဝါသိကာနမ္ပိ ကမ္မဋ္ဌာနံ အာစိက္ခိ။ တေပိ န စိရေနေဝ ဈာနလာဘိနော အဟေသုံ။

တေန စ သမယေန ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဟံသဝတီနဂရံ ဥပနိဿာယ ဝိဟရန္တော ဧကဒိဝသံ ပစ္စူသသမယေ လောကံ ဝေါလောကေန္တော နန္ဒတာပသဿ အန္တေဝါသိကဇဋိလာနံ အရဟတ္တူပနိဿယံ နန္ဒတာပသဿ စ ဒွီဟင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတဿ သာဝကဋ္ဌာနန္တရဿ ပတ္ထနံ ဒိသွာ ပါတောဝ သရီရပဋိဇဂ္ဂနံ ကတွာ ပုဗ္ဗဏှသမယေ ပတ္တစီဝရမာဒါယ အညံ ကဉ္စိ အနာမန္တေတွာ သီဟော ဝိယ ဧကစရော နန္ဒတာပသဿ အန္တေဝါသိကေသု ဖလာဖလတ္ထာယ ဂတေသု “ဗုဒ္ဓဘာဝံ မေ ဇာနာတူ”တိ ပဿန္တဿေဝ နန္ဒတာပသဿ အာကာသတော ဩတရိတွာ ပထဝိယံ ပတိဋ္ဌာသိ။ နန္ဒတာပသော ဗုဒ္ဓါနုဘာဝဉ္စေဝ လက္ခဏပါရိပူရိဉ္စ ဒိသွာ လက္ခဏမန္တေ သမ္မသိတွာ “ဣမေဟိ လက္ခဏေဟိ သမန္နာဂတော နာမ အဂါရံ အဇ္ဈာဝသန္တော ရာဇာ ဟောတိ စက္ကဝတ္တီ, ပဗ္ဗဇန္တော လောကေ ဝိဝဋ္ဋစ္ဆဒေါ သဗ္ဗညူ ဗုဒ္ဓေါ ဟောတိ။ အယံ ပုရိသာဇာနီယော နိဿံသယံ ဗုဒ္ဓေါတိ ဉတွာ ပစ္စုဂ္ဂမနံ ကတွာ, ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ, အာသနံ ပညာပေတွာ, အဒါသိ။ နိသီဒိ ဘဂဝါ ပညတ္တေ အာသနေ။ နန္ဒတာပသောပိ အတ္တနော အနုစ္ဆဝိကံ အာသနံ ဂဟေတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။

တသ္မိံ သမယေ စတုစတ္တာလီသသဟဿဇဋိလာ ပဏီတပဏီတာနိ ဩဇဝန္တာနိ ဖလာဖလာနိ ဂဟေတွာ အာစရိယဿ သန္တိကံ သမ္ပတ္တာ ဗုဒ္ဓါနဉ္စေဝ အာစရိယဿ စ နိသိန္နာသနံ ဩလောကေတွာ အာဟံသု – “အာစရိယ, မယံ ‘ဣမသ္မိံ လောကေ တုမှေဟိ မဟန္တတရော နတ္ထီ’တိ ဝိစရာမ, အယံ ပန ပုရိသော တုမှေဟိ မဟန္တတရော မညေ”တိ။ နန္ဒတာပသော, “တာတာ, ကိံ ဝဒေထ, သာသပေန သဒ္ဓိံ အဋ္ဌသဋ္ဌိယောဇနသတသဟဿုဗ္ဗေဓံ သိနေရုံ ဥပမေတုံ ဣစ္ဆထ, သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓေန သဒ္ဓိံ မာ မံ ဥပမိတ္ထာ”တိ အာဟ။ အထ တေ တာပသာ “သစေ အယံ ဩရကော အဘဝိဿ, န အမှာကံ အာစရိယော ဧဝံ ဥပမံ အာဟရေယျ, ယာဝ မဟာ ဝတာယံ ပုရိသာဇာနီယော”တိ ပါဒေသု နိပတိတွာ သိရသာ ဝန္ဒိံသု။ အထ တေ အာစရိယော အာဟ – “တာတာ, အမှာကံ ဗုဒ္ဓါနံ အနုစ္ဆဝိကော ဒေယျဓမ္မော နတ္ထိ, ဘဂဝါ စ ဘိက္ခာစာရဝေလာယံ ဣဓာဂတော, တသ္မာ မယံ ယထာဗလံ ဒေယျဓမ္မံ ဒဿာမ, တုမှေဟိ ယံ ယံ ပဏီတံ ဖလာဖလံ အာနီတံ, တံ တံ အာဟရထာ”တိ ဝတွာ အာဟရာပေတွာ ဟတ္ထေ ဓောဝိတွာ သယံ တထာဂတဿ ပတ္တေ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ သတ္ထာရာ ဖလာဖလေ ပဋိဂ္ဂဟိတမတ္တေ ဒေဝတာ ဒိဗ္ဗောဇံ ပက္ခိပိံသု။ တာပသော ဥဒကမ္ပိ သယမေဝ ပရိဿာဝေတွာ အဒါသိ။ တတော ဘောဇနကိစ္စံ နိဋ္ဌာပေတွာ နိသိန္နေ သတ္ထရိ သဗ္ဗေ အန္တေဝါသိကေ ပက္ကောသိတွာ သတ္ထု သန္တိကေ သာရဏီယံ ကထံ ကထေန္တော နိသီဒိ။ သတ္ထာ “ဘိက္ခုသံဃော အာဂစ္ဆတူ”တိ စိန္တေသိ။ ဘိက္ခူ သတ္ထု စိတ္တံ ဉတွာ သတသဟဿမတ္တာ ခီဏာသဝါ အာဂန္တွာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ အဋ္ဌံသု။

နန္ဒုတ္တာပသော အန္တေတသိကေ အာမန္တေသိ – ‘‘တာတာ, ဗုဒ္ဓါနံ နိသိန္နာသနမ္ပိ နိစံ, သမဏာသတသဟဿသ္သ သပိ အာသနံ နတ္ထိ, တုမှေဟာပိ အဇ္ဇ ဉဋ္ဌာရံ ဘဂဝတော ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စ သက္ကာရံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ , ပဗ္ဗတပါဒ တော ဝဏ္ဏဂန္ဓသမ္ပန္နာနိ ပုပ္ဖာနိ အာဟရထာ’’တိ။ အစိန္တေယျတ္တာ ဣဒ္ဓိဝိသယဿ မုဟုတ္တေနေဝ ဝဏ္ဏဂန္ဓသမ္ပန္နာနိ ပုပ္ဖာနိ အာဟရိတ္ဝာ ဗုဒ္ဓါနံ ယောဇနပ္ပမာဏံ ပုပ္ဖာသနံ ပညာပေသုံ။ အဂ္ဂသာဝကာနံ တိဂါဝုတံ, သေသဘိက္ခူနံ အဍ္ဎယောဇနိကာဒိဘေဒံ, သင်္ဃနဝကဿ ဥသဘမတ္တံ အဟောသိ။ ဧဝံ ပညတ္တေသု အာသနေသု နန္ဒုတ္တာပသော တထာဂတဿ ပုရတော အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ ဌိတော, ‘‘ဘန္တေ, မယှံ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယ ဣမံ ပုပ္ဖာသနံ အဘိရုဟထာ’’တိ အာဟ။ နိသီဒိ ဘဂဝါ ပုပ္ဖာသနေ။ ဧဝံ နိသိန္နေ သတ္ထရိ သတ္ထု အာကာရံ ဉတ္ဝာ ဘိက္ခူ အတ္တနော အတ္တနော ပတ္တာသနေ နိသီဒိံသု။ နန္ဒုတ္တာပသော မဟန္တံ ပုပ္ဖဆတ္တံ ဂဟေတ္ဝာ တထာဂတဿ မတ္ထကေ ဓာရေန္တော အဋ္ဌာသိ။ သတ္ထာ ‘‘တာပသာနံ အယံ သက္ကာရော မဟပ္ဖလော ဟောတူ’’တိ နိရောဓသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိ။ သတ္ထု သမာပန္နဘာဝံ ဉတ္ဝာ ဘိက္ခူပိ သမာပဇ္ဇိံသု။ တထာဂတေ သတ္တာဟံ နိရောဓံ သမာပဇ္ဇိတ္ဝာ နိသိန္နေ အန္တေဝါသိကာ ဘိက္ခာစာရကာလေ သမ္ပတ္တေ ဝနမူလဖလာဖလံ ပရိဘုဉ္ဇိတ္ဝာ သေသကာလေ ဗုဒ္ဓါနံ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ တိဋ္ဌန္တိ။ နန္ဒုတ္တာပသော ပန ဘိက္ခာစာရမ္ပိ အဂန္တွာ ပုပ္ဖဆတ္တံ ဓာရေန္တော သတ္တာဟံ ပီတိသုခေနေဝ ဝီတိ နာမေတိ။

သတ္ထာ နိရောဓတော ဝုဋ္ဌာယ အရဏဝိဟာရိအင်္ဂေန ဒက္ခိဏေယျင်္ဂေန စာတိ ဒွီဟိ အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတံ ဧကံ သာဝကံ ‘‘ဣသိဂဏဿ ပုပ္ဖာသနာနုမောဒနံ ကရောဟီ’’တိ အာဏာပေသိ။ သော စက္ကဝတ္တိရညော သန္တိကာ ပဋိလဒ္ဓမဟာလာဘော မဟာယောဓော ဝိယ တုဋ္ဌမာနသော အတ္တနော ဝိသယေ ဌတွာ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ သမ္မသိတ္ဝာ အနုမောဒနံ အကာသိ။ တဿ ဒေသနာဝသာနေ သတ္ထာ သယံ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ဒေသနာပရိယောသာနေ သဗ္ဗေ စတုစ တ္တာလီသသဟဿတာပသာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိံသု။ သတ္ထာ ‘‘ဧထ, ဘိက္ခဝေါ’’တိ ဟတ္ထံ ပသာရေသိ။ တေသံ တာဝဒေဝ ကေသမဿု အန္တရဓာယိ။ အဋ္ဌ ပရိက္ခာရာ ကာယေ ပဋိမုက္ကာဝ အဟေသုံ သဋ္ဌိဝဿတ္ထေရာ ဝိယ သ တ္ထာရံ ပရိဝါရယိံသု။ နန္ဒုတ္တာပသော ပန ဝိက္ခိတ္တစိတ္တတာယ ဝိသေသံ နာဓိဂစ္ဆိ။ တဿ ကိရ အရဏဝိဟာရိတ္ ထေရဿ သန္တိကေ ဓမ္မံ သောတုံ အာရဒ္ဓကာလတော ပဋ္ဌာယ ‘‘အဟော ဝတာဟမ္ပိ အနာဂတေ ဥပ္ပဇ္ဇနကဗုဒ္ဓဿ သ သာသနေ ဣမိနာ သာဝကေန လဒ္ဓဓုရံ လဘေယျ’’န္တိ စိတ္တံ ဥဒပါဒိ။ သော တေန ပရိဝိတက္ကေန မဂ္ဂဖလပဋိ ဝေဓံ ကာတုံ နာသက္ခိ။ တထာဂတံ ပန ဝန္ဒိတ္ဝာ သမ္မုခေ ဌတ္ဝာ အာဟ – ‘‘ဘန္တေ, ယေန ဘိက္ခုနာ ဣသိဂဏဿ ပု ပ္ဖာသနာနုမောဒနာ ကတာ, ကော နာမာယံ တုမှာကံ သာသနေ’’တိ။ ‘‘အရဏဝိဟာရိအင်္ဂေ ဒက္ခိဏေယျအင်္ဂေ စ ဧ တဒဂ္ဂံ ပတ္တော ဧသော ဘိက္ခူ’’တိ။ ‘‘ဘန္တေ, ယ္ဝာယံ မယာ သတ္တာဟံ ပုပ္ဖဆတ္တံ ဓာရေန္တေန သက္ကာရော ကတော, တေန အဓိကာရေန န အညံ သမ္ပတ္တိံ ပတ္ထေမိ, အနာဂတေ ပန ဧကဿ ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ အယံ ထေရော ဝိယ ဒွီဟင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတော သာဝကော ဘဝေယျ’’န္တိ ပတ္ထနမကာသိ။

သတ္ထာ ‘‘သမိဇ္ဈိဿတိ နု, ခော ဣမဿ တာပသဿ ပတ္ထနာ’’တိ အနာဂတံသဉာဏံ ပေသေတ္ဝာ ဩလောကေန္တော ကပ္ပသတသဟဿံ အတိက္ကမိတ္ဝာ သမိဇ္ဈနကဘာဝံ ဒိသွာ နန္ဒုတ္တာပသံ အာဟ – ‘‘န တေ အယံ ပတ္ထနာ မောဃာ ဘဝိဿတိ, အနာဂတေ ကပ္ပသတသဟဿံ အတိက္ကမိတ္ဝာ ဂောတမော နာမ ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ, တဿ သန္တိကေ သမိဇ္ဈိဿတီ’’တိ ဝတ္ဝာ ဓမ္မကထံ ကထေတ္ဝာ ဘိက္ခုသင်္ဃပရိဝုတော အာကာသံ ပက္ခန္ဒိ။ နန္ဒု တ္တာပသော ယာဝ စက္ခုပထသမတိက္ကမာ သတ္ထာရံ ဘိက္ခုသင်္ဃဉ္စ ဥဒ္ဒိဿ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အဋ္ဌာသိ။ သော အပရဘာဂေ ကာလေန ကာလံ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတ္ဝာ ဓမ္မံ သုဏိ။ အပရိဟီနဇ္ဈာနောဝ ကာလင်္ကတ္ဝာ ဗြဟ္မ လောကေ နိဗ္ဗတ္တော။ တတော ပန စုတော အပရာနိပိ ပဉ္စ ဇာတိသတာနိ ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ အာရညကော အဟောသိ။ ကဿ သပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေပိ ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ အာရညကော ဟုတ္ဝာ ဂတပစ္စာဂတဝတ္တံ ပူရေသိ။ ဧတံ ကိရ ဝတ္တံ အပရိပူ ရေတ္ဝာ မဟာသာဝကဘာဝံ ပာပုဏန္တာ နာမ နတ္ထိ။ ဂတပစ္စာဂတဝတ္တံ ပန အာဂမဋ္ဌကထာသု ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိ တဗ္ဗံ။ သော ဝီသတိဝဿသဟဿာနိ ဂတပစ္စာဂတဝတ္တံ ပူရေတွာ ကာလင်္ကတ္ဝာ ကာမာဝစရဒေဝလောကေ တာ ဝတိံသဘဝနေ နိဗ္ဗတ္တိ။ ဝုတ္တဉ္စေတံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၃.၁၅၁) –

‘‘ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ နိသဘော နာမ ပဗ္ဗတော။
အဿမော သုကတော မယှံ၊ ပဏ္ဏသာလာ သုမာပိတာ။

“ကောသိယော နာမ နာမေန၊ ဇဋိလော ဥဂ္ဂတာပနော။
ကောကိယော အဒုတိယော၊ ဝသာမိ နိသဘော တဒါ။

“ဖလံ မူလဉ္စ ပဏ္ဏဉ္စ၊ န ဘုဉ္ဇာမိ အဟံ တဒါ။
ပဝတ္တံဝ သုပာတာဟံ၊ ဥပဇီဝါမိ တာဝဒေ။

“နာဟံ ကောပေမိ အာဇီဝံ၊ စဇမာနောပိ ဇီဝိတံ။
အာရာဓေမိ သကံ စိတ္တံ၊ ဝိဝဇ္ဇေမိ အနေသနံ။

“ရာဂူပသံဟိတံ စိတ္တံ၊ ယဒါ ဥပ္ပဇ္ဇတေ မမ။
သယံဝ ပစ္စဝေက္ခာမိ၊ ဧကဂ္ဂေါ တံ ဒမေမဟံ။

“ရဇ္ဇသေ ရဇ္ဇနီယေ စ၊ ဒုဿနီယေ စ ဒုဿသေ။
မုယှသေ မောဟနီယေ စ၊ နိက္ခမဿု ဝနာ တုဝံ။

“ဝိသုဒ္ဓါနံ အယံ ဝါသော၊ နိမ္မလာနံ တပဿိနံ။
မာ ခေါ ဝိသုဒ္ဓံ ဒူသေသိ၊ နိက္ခမဿု ဝနာ တုဝံ။

“အဂါရိကော ဘဝိတွာန၊ ယဒါ ပုတ္တံ လဘိဿသိ။
ဥဘောပိ မာ ဝိရာဓေသိ၊ နိက္ခမဿု ဝနာ တုဝံ။

“ဆဝါလာတံ ယထာ ကဋ္ဌံ၊ န ကွစိ ကိစ္စကာရကံ။
နေဝ ဂါမေ အရညေ ဝါ၊ န ဟိ တံ ကဋ္ဌသမ္မတံ။

“ဆဝါလာတူပမော တွံ သိ၊ န ဂိဟီ နာပိ သညတော။
ဥဘတော မုတ္တကော အဇ္ဇ၊ နိက္ခမဿု ဝနာ တုဝံ။

“သိယာ နု ခေါ တဝ ဧတံ၊ ကော ပဇာနာတိ တေ ဣဒံ။
သဒ္ဓါဓုရံ ဝဟိသိ မေ၊ ကောသဇ္ဇဗဟုလာယ စ။

“ဇိဂုစ္ဆိဿန္တိ တံ ဝိညူ၊ အသုစိံ နာဂရိကော ယထာ။
အာကဍ္ဎိတွာန ဣသယော၊ စောဒယိဿန္တိ တံ သဒါ။

“တံ ဝိညူ ပဝဒိဿန္တိ၊ သမတိက္ကန္တသာသနံ။
သံဝါသံ အလဘန္တော ဟိ၊ ကထံ ဇီဝိဟိသိ တုဝံ။

“တိဓာပဘိန္နံ မာတင်္ဂံ၊ ကုဉ္ဇရံ သဋ္ဌိဟာယနံ။
ဗလီ နာဂေ ဥပဂန္တွာ၊ ယူထာ နီဟရတေ ဂဇံ။

“ယူထာ ဝိနိဿဋော သန္တော၊ သုခံ သာတံ န ဝိန္ဒတိ။
ဒုက္ခိတော ဝိမနော ဟောတိ၊ ပဇ္ဈာယန္တော ပဝေဓတိ။

“တထေဝ ဇဋိလာ တမ္ပိ၊ နီဟရိဿန္တိ ဒုမ္မတိံ။
တေဟိ တွံ နိဿဋော သန္တော၊ သုခံ သာတံ န လစ္ဆသိ။

“ဒိဝါ ဝါ ယဒိ ဝါ ရတ္တိံ၊ သောကသလ္လသမပ္ပိတော။

ဒယှတိ ပရိဠာဟေန၊ ဂဇော ယူထာဝ နိဿဋ္ဌော။

“ဇာတရူပံ ယထာ ကူဋံ၊ နေဝ ဈာယတိ ကတ္ထစိ။
တထာ သီလဝိဟီနော တွံ၊ န ဈာယိဿသိ ကတ္ထစိ။

“အကာရံ ဝသမာနောပိ၊ ကထံ ဇီဝိဟိသိ တုဝံ။
မတ္တိကံ ပေတ္တိကဉ္စာပိ၊ နတ္ထိ တေ နိဟိတံ ဓနံ။

“သယံ ကမ္မံ ကရိတွာန၊ ဂတ္တေ သေဒံ ပမောစယံ။
ဧဝံ ဇီဝိဟိသိ ဂေဟေ၊ သာဓု တေ တံ န ရုစ္စတိ။

“တေဟံ တတ္ထ တရေမိ၊ သံကိလေသဂတံ မနံ။
နာနာဓမ္မကထံ ကတွာ၊ ဟာဟ စိတ္တံ နိဝါရယိံ။

“ဧဝံ မေ ဝိဟရန္တဿ၊ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနော။
တိံသဝဿသဟဿာနိ၊ ဝိပိနေ မေ အတိက္ကမုံ။

“အပ္ပမာဒရတံ ဒိသွာ၊ ဥတ္တမတ္ထံ ဂဝေသကံ။
ပဒုမုတ္တရသမ္ဗုဒ္ဓော၊ အာဂစ္ဆိ မမ သန္တိကံ။

“တိမ္ဗရူသကဝဏ္ဏာဘော၊ အပ္ပမေယျော အနူပမော။
ရူပေနာသဒိသော ဗုဒ္ဓော၊ အာကာသေ စင်္ကမီ တဒာ။

“သုဖုလ္လော သာလရာဇာဝ၊ ဝိဇ္ဇူဝဗ္ဘဃနန္တရေ။
ဉာဏေနာသဒိသော ဗုဒ္ဓော၊ အာကာသေ စင်္ကမီ တဒာ။

“သီဟရာဇာဝသမ္ဘီတော၊ ဂဇရာဇာဝ ဒပ္ပိတော။
လာသိတော ဗျဂ္ဃရာဇာဝ၊ အာကာသေ စင်္ကမီ တဒာ။

“သိင်္ဃီနိက္ခသဝဏ္ဏာဘော၊ ခဒိရင်္ဂါရသန္နိဘော။
မဏိ ယထာ ဇောတိရသော၊ အာကာသေ စင်္ကမီ တဒာ။

“ဝိသုဒ္ဓကေလာသနိဘော၊ ပုဏ္ဏမာယေဝ စန္ဒိမာ။
မဇ္ဈန္ဟိကေဝ သူရိယော၊ အာကာသေ စင်္ကမီ တဒာ။

“ဒိသွာ နဘေ စင်္ကမန္တံ၊ ဧဝံ စိန္တေသဟံ တဒာ။
ဒေဝေါ နု ခေါ အယံ သတ္တော၊ ဥဒါဟု မနုဇော အယံ။

“န မေ သုတော ဝါ ဒိဋ္ဌော ဝါ၊ မဟိယာ ဧဒိသော နရော။
အပိ မန္တပဒံ အတ္ထိ၊ အယံ သတ္ထာ ဘဝိဿတိ။

“ဧဝါဟံ စိန္တယိတွာန၊ သကံ စိတ္တံ ပသာဒယိံ။
နာနာပုပ္ဖဉ္စ ဂန္ဓဉ္စ၊ သန္နိပါတေသဟံ တဒာ။

“ပုပ္ဖာသနံ ပညာပေတွာ၊ သာဓုစိတ္တံ မနောရမံ။
နရသာရထိနံ အဂ္ဂံ၊ ဣဒံ ဝစနမဗြဝိံ။

“ဣဒံ မေ အာသနံ ဝီရ၊ ပညတ္တံ တဝနုစ္ဆဝံ။
ဟာသယန္တော မမံ စိတ္တံ၊ နိသီဒ ကုသုမာသနေ။

“နိသီဒိ တတ္ထ ဘဂဝါ၊ အသမ္ဘီတောဝ ကေသရီ။
သတ္တရတ္တိန္ဒိဝံ ဗုဒ္ဓေါ၊ ပဝရေ ကုသုမာသနေ။

“နမဿမာနော အဋ္ဌာသိံ၊ သတ္တရတ္တိန္ဒိဝံ အဟံ။
ဝုဋ္ဌဟိတွာ သမာဓိမှာ၊ သတ္ထာ လောကေ အနုတ္တရော။
မမ ကမ္မံ ပကိတ္တေန္တော၊ ဣဒံ ဝစနမဗြဝိ။

“ဘာဝေဟိ ဗုဒ္ဓါနုဿတိံ၊ ဘာဝနာနမနုတ္တရံ။
ဣမံ သတိံ ဘာဝယိတွာ၊ ပူရယိဿသိ မာနသံ။

“တိံသကပ္ပသဟဿာနိ ၊ ဒေဝလောကေ ရမိဿသိ။
အသီတိက္ခတ္တုံ ဒေဝိန္ဒော၊ ဒေဝရဇ္ဇံ ကရိဿသိ။
သဟဿက္ခတ္တုံ စက္ကဝတ္တီ၊ ရာဇာ ရဋ္ဌေ ဘဝိဿသိ။

“ပဒေသရဇ္ဇံ ဝိပုလံ၊ ဂဏနာတော အသင်္ခိယံ။
အနုဘောဿသိ တံ သဗ္ဗံ၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိယာ ဖလံ။

“ဘဝါဘဝေ သံသရန္တော၊ မဟာဘောဂံ လဘိဿသိ။
ဘောဂေ တေ ဦနတာ နတ္ထိ၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိယာ ဖလံ။

“ကပ္ပသတသဟဿမှိ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေါ။
ဂေါတမော နာမ ဂေါတ္တေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိဿတိ။

“အသီတိကောဋိံ ဆဍ္ဍေတွာ၊ ဒါသေ ကမ္မကရေ ဗဟူ။
ဂေါတမဿ ဘဂဝတော၊ သာသနေ ပဗ္ဗဇိဿသိ။

“အာရာဓယိတွာ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဂေါတမံ သက္ယပုင်္ဂဝံ။
သုဘူတိ နာမ နာမေန၊ ဟေဿသိ သတ္ထု သာဝကော။

“ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတွာ၊ ဒက္ခိဏေယျဂုဏမှိ တံ။
တထာရဏဝိဟာရေ စ၊ ဒွီသု အဂ္ဂေ ဌပေဿသိ။

“ဣဒံ ဝတွာန သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ ဇလဇုတ္တမနာမကော။
နဘံ အဗ္ဘုဂ္ဂမီ ဝီရော၊ ဟံသရာဇာဝ အမ္ဗရေ။

“သာသိတော လောကနာထေန၊ နမဿိတွာ တထာဂတံ။
သဒါ ဘာဝေမိ မုဒိတော၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိမုတ္တမံ။

“တေန ကမ္မေန သုကတေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ၊ တာဝတိံသံ အဂစ္ဆဟံ။

“အသီတိက္ခတ္တုံ ဒေဝိန္ဒော၊ ဒေဝရဇ္ဇမကာရယိံ။
သဟဿက္ခတ္တုံ ရာဇာ စ၊ စက္ကဝတ္တီ အဟောသဟံ။

‘‘ပဒေသရဇ္ဇံ ဝိပုလံ၊ ဂဏနာတော အသင်္ခိယံ။
အနုဘောမိ သုသမ္ပတ္တိံ၊ ဗုဒ္ဓာနုဿတိယာ ဖလံ။

‘‘ဘတာဘဝေ သံသရန္တော၊ မဟာဘောဂံ လဘာမဟံ။
ဘောဂေ မေ ဦနတာ နတ္ထိ၊ ဗုဒ္ဓာနုဿတိယာ ဖလံ။

‘‘သတသဟဿိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓာနုဿတိယာ ဖလံ။

‘‘ပဋိသမ္ဘိဒါ စတဿော၊ ဝိမောက္ခာပိ စ အဋ္ဌိမေ။
ဆဠဘိညာ သစ္ဆိကတာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။ –

ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ သုဘူတိတ္ထေရော ဣမာ ကထာယော အဘာသိတ္ထာတိ။

ဧဝံ ပန သော တာဝတိံသဘဝနေ အပရာပရံ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ တတော စုတော မနုဿလောကေ အနေကသတက္ခတ္တုံ စက္ကဝတ္တိရာဇာ စ ပဒေသရာဇာ စ ဟုတွာ ဥဠာရံ မနုဿသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝိတွာ အထ အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ သာဝတ္ထိယံ သုမနသေဋ္ဌိဿ ဂေဟေ အနာထပိဏ္ဍိကဿ ကနိဋ္ဌော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ **‘‘သုဘူတိ’’**တိဿ နာမံ အဟောသိ။

တေန စ သမယေန အမှာကံ ဘဂဝတ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ပဝတ္တဝရဓမ္မစက္ကော အနုပုဗ္ဗေန ရာဇဂဟံ ဂန္တွာ တတ္ထ ဝေဠုဝနပဋိဂ္ဂဟဏာဒိနာ လောကာနုဂ္ဂဟံ ကရောန္တော ရာဇဂဟံ ဥပနိဿာယ သီတဝနေ ဝိဟရတိ။ တဒါ အနာထပိဏ္ဍိကော သေဋ္ဌိ သာဝတ္ထိယံ ဥဋ္ဌာနကဘဏ္ဍံ ဂဟေတွာ အတ္တနော သဟာယဿ ရာဇဂဟသေဋ္ဌိနော ဃရံ ဂတော ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒံ သုတွာ သတ္ထာရံ သီတဝနေ ဝိဟရန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဌမဒဿနေနေဝ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာယ သတ္ထာရံ သာဝတ္ထိံ အာဂမနတ္ထာယ ယာစိတွာ တတော ပဉ္စစတ္တာလီသယောဇနေ မဂ္ဂေ ယောဇနေ ယောဇနေ သတသဟဿပရိစ္စာဂေန ဝိဟာရေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ သာဝတ္ထိယံ ရာဇမာနေန အဋ္ဌကရီသပ္ပမာဏံ ဇေတဿ ရာဇကုမာရဿ ဥယျာနဘူမိံ ကောဋိသန္ထာရေန ကိဏိတွာ တတ္ထ ဘဂဝတော ဝိဟာရံ ကာရေတွာ အဒါသိ။ ဝိဟာရပရိဂ္ဂဟဏဒိဝသေ အယံ သုဘူတိကုဋုမ္ဗိကော အနာထပိဏ္ဍိကသေဋ္ဌိနာ သဒ္ဓိံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုဏန္တော သဒ္ဓံ ပဋိလဘိတွာ ပဗ္ဗဇိ ။ သော ဥပသမ္ပဇ္ဇိတွာ ဒွေ မာတိကာ ပဂုဏာ ကတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ကထာပေတွာ အရညေ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော မေတ္တာဈာနပာဒကံ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ သော ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ယသ္မာ သတ္ထာရာ ဒေသိတနိယာမေန အနောဒိဿကံ ကတွာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ တသ္မာ အရဏဝိဟာရီနံ အဂ္ဂေ နာမ ဇာတော။ ပိဏ္ဍာယ စရန္တော ဃရေ ဃရေ မေတ္တာဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဋ္ဌာယ ဘိက္ခံ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ ‘‘ဧဝံ အယကာနံ မဟပ္ဖလံ ဘဝိဿတီ’’တိ။ တသ္မာ ဒက္ခိဏေယျာနံ အဂ္ဂေ နာမ ဇာတော။ တေနာဟ ဘဂဝတ – ‘‘ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ အရဏဝိဟာရီနံ ယဒိဒံ သုဘူတိ, ဒက္ခိဏေယျာနံ ယဒိဒံ သုဘူတီ’’တိ (အ. နိ. ၁.၁၉၈, ၂၀၁)။ ဧဝမယံ မဟာထေရော အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာယ အတ္တနာ ပူရိတပာရမီနံ ဖလဿ မတ္ထကံ ပတွာ လောကေ အဘိညာတော အဘိလက္ခိတော ဟုတွာ ဗဟုဇနဟိတာယ ဇနပဒစာရိကံ စရန္တော အနုပုဗ္ဗေန ရာဇဂဟံ အဂမာသိ။

ရာဇာ ဗိမ္ဗိသာရော ထေရဿ အာဂမနံ သုတွာ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ ‘‘ဣဓေဝ, ဘန္တေ, ဝသထာ’’တိ ဝတွာ ‘‘နိဝါသနဋ္ဌာနံ ကရိဿာမီ’’တိ ပက္ကန္တော ဝိဿရိ။ ထေရော သေနာသနံ အလဘန္တော အဗ္ဘောကာသေ ဝီတိနာမေသိ။ ထေရဿ အာနုဘာဝေန ဒေဝေ န ဝဿတိ။ မနုဿာ အဝုဋ္ဌိကာယ ဥပဒ္ဒုတာ ရညော နိဝေသနဒွါရေ ဥက္ကုဋ္ဌိမကံသု။ ရာဇာ ‘‘ကေန နု ခေါ ကာရဏေန ဒေဝေ န ဝဿတီ’’တိ ဝီမံသန္တော ‘‘ထေရဿ အဗ္ဘောကာသဝါသေန မညေ န ဝဿတီ’’တိ စိန္တေတွာ တဿ ပဏ္ဏကုဋိံ ကာရာပေတွာ ‘‘ဣမိဿာ, ဘန္တေ, ပဏ္ဏကုဋိယာ ဝသထာ’’တိ ဝတွာ ဝန္ဒိတွာ ပက္ကာမိ။ ထေရော ကုဋိံ ပဝိသိတွာ တိဏသန္ထာရကေ ပလ္လင်္ကေန နိသီဒိ။ တဒါ ပန ဒေဝေ ထောကံ ထောကံ ဖုသာယတိ, န သမ္မာ ဓာရံ အနုပ္ပဝေစ္ဆတိ။ အထ ထေရော လောကဿ အဝုဋ္ဌိကဘယံ ဝိသမိတုကာမော အတ္တနော အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရဝတ္ထုကဿ ပရိဿယဿ အဘာဝံ ပဝေဒေန္တော –

၁. “ဆန္နာ မေ ကုဋိကာ သုခာ နိဝါတာ၊ ဝဿ ဒေဝ ယထာသုခံ။
စိတ္တံ မေ သုသမာဟိတံ ဝိမုတ္တံ၊ အာတာပီ ဝိဟရာမိ ဝဿ ဒေဝ”တိ။ –

ကထမာဟ။

တတ္ထ **ဆန္န** -သဒ္ဒော တာဝ “ဆန္နာ သာ ကုမာရိကာ ဣမဿ ကုမာရကဿ” (ပါရာ. ၂၉၆) “နစ္ဆန္နံ နပ္ပတိရူပ”န္တိအာဒီသု (ပါရာ. ၃၈၃) ပတိရူပေ အာဂတော။ “ဆန္နံ တွေဝ, ဖဂ္ဂုဏ, ဖဿာယတနာန”န္တိအာဒီသု ဝစနဝိသိဋ္ဌေ သင်္ချာဝိသေသေ။ “ဆန္နမတိဝဿတိ, ဝိဝဋံ နာတိဝဿတီ”တိအာဒီသု (ဥဒါ. ၄၅; စူဠဝ. ၃၈၅) ဂဟဏေ။ “က ယာဟံ တေ နစ္ဆန္နောပိ ကရိဿာမီ”တိအာဒီသု နိဝါသနပါရုပနေ “အာယသ္မာ ဆန္နော အနာစာရံ အာစရတီ”တိအာဒီသု (ပါရာ. ၄၂၄) ပညတ္တိယံ။ “သဗ္ဗစ္ဆန္နံ သဗ္ဗပရိစ္ဆန္နံ (ပါစိ. ၅၂, ၅၄), ဆန္နာ ကုဋိ အာဟိတော ဂိနီ”တိ (သု. နိ. ၁၈) စ အာဒီသု တိဏာဒီဟိ ဆာဒနေ။ ဣဓာပိ တိဏာဒီဟိ ဆာဒနေယေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော, တသ္မာ တိဏေန ဝါ ပဏ္ဏေန ဝါ ဆန္နာ ယထာ န ဝဿတိ ဝဿောဒကပါတနံ န ဟောတိ န ဩဝဿတိ, ဧဝံ သမ္မဒေဝ ဆာဒိတာတိ အတ္ထော။

မေ-သဒ္ဒော “ကိစ္ဆေန မေ အဓိဂတံ, ဟလံ ဒါနိ ပကာသိတု”န္တိအာဒီသု (မဟာဝ. ၈; ဒီ. နိ. ၂.၆၅; မ. နိ. ၁.၂၈၁; ၂.၃၃၇; သံ. နိ. ၁.၁၇၂) ကရဏေ အာဂတော, မယာတိ အတ္ထော။ “တဿ မေ, ဘန္တေ, ဘဂဝါ သံခိတ္တေန ဓမ္မံ ဒေသေတူ”တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၃.၁၈၂; အ. နိ. ၄.၂၅၇) သမ္ပဒါနေ, မယှန္တိ အတ္ထော။ “ပုဗ္ဗေဝ မေ, ဘိက္ခဝေ, သမ္ဗောဓာ အနဘိသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဗောဓိသတ္တဿေဝ သတော”အာဒီသု (မ. နိ. ၁.၂၀၆; သံ. နိ. ၄.၁၄) သာမိအတ္ထေ အာဂတော။ ဣဓာပိ သာမိအတ္ထေ ဧဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော, မမာတိ အတ္ထော။ ကိဉ္စာပိ ခီဏာသဝါနံ မမာယိတဗ္ဗံ နာမ ကိဉ္စိ နတ္ထိ လောကဓမ္မေဟိ အနုပလိတ္တဘာဝတော, လောကသမညာဝသေန ပန တေသမ္ပိ “အဟံ မမာ”တိ ဝောဟာရမတ္တံ ဟောတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – “ကိန္တိ မေ သာဝကာ ဓမ္မဒါယာဒါ ဘဝေယျုံ, နော အာမိသဒါယာဒါ”တိ (မ. နိ. ၁.၂၉)။

ကုဋိကာတိ ပန မာတုကုစ္ဆိပိ ကရဇကာယောပိ တိဏာဒိစ္ဆဒနော ပတိဿယောပိ ဝုစ္စတိ။ တထာ ဟိ –

“မာတရံ ကုဋိကံ ဗြူသိ၊ ဘရိယံ ဗြူသိ ကုလာဝကံ။
ပုတ္တေ သန္တာနကေ ဗြူသိ၊ တဏှာ မေ ဗြူသိ ဗန္ဓန”န္တိ။ (သံ. နိ. ၁.၁၉) –

အာဒီသု မာတုကုစ္ဆိ “ကုဋိကာ”တိ ဝုတ္တာ။

“အဋ္ဌိကင်္ကလကုဋိကေ ၊ မံသနှာရုပသိဗ္ဗိတေ။
ဓိရတ္ထု ပူရေ ဒုဂ္ဂန္ဓေ၊ ပရဂတ္တေ မမာယသီ”တိ။ (ထေရဂါ. ၁၁၅၃) –

အာဒီသု ကေသာဒိသမူဟဘူတော ကရဇကာယော။ “ကဿပဿ ဘဂဝတော ဘဂိနိ ကုဋိ ဩဝဿတိ” (မ. နိ. ၂.၂၉၁) “ကုဋိ နာမ ဥလ္လိတ္တာ ဝါ ဟောတိ အဝလိတ္တာ ဝါ”တိအာဒီသု (ပါရာ. ၃၄၉) တိဏဆဒနပတိဿယော။ ဣဓာပိ သော ဧဝ ဝေဒိတဗ္ဗော ပဏ္ဏသာလာယ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ ကုဋိ ဧဝ ဟိ ကုဋိကာ, အဟကဋ္ဌကုဋိ “ကုဋိကာ”တိ ဝုတ္တာ။

သုခ-သဒ္ဒော ပန “ဝိပိဋ္ဌိကတွာန သုခံ ဒုက္ခဉ္စ, ပုဗ္ဗေဝ စ သောမနဿဒောမနဿ”န္တိအာဒီသု (သု. နိ. ၆၇) သုခဝေဒနာယံ အာဂတော။ “သုခော ဗုဒ္ဓါနမုပ္ပာဒော, သုခာ သဒ္ဓမ္မဒေသနာ”တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၉၄) သုခမူလေ။ “သုခဿေတံ, ဘိက္ခဝေ, အဓိဝစနံ ယဒိဒံ ပုညာနီ”တိအာဒီသု (အ. နိ. ၇.၆၂; ဣတိဝု. ၂၂) သုခဟေတုမှိ။ “ယသ္မာ စ, ခော, မဟာလိ, ရူပံ သုခံ သုခါနုပတိတံ သုခါဝက္ကန္တ”န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၃.၆၀) သုခါရမ္မဏေ, “ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာ ဧတေ, စုန္ဒ, အရိယဿ ဝိနယေ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၈၂) အဗျာပဇ္ဇေ။ “နိဗ္ဗာနံ ပရမံ သုခ”န္တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၂၁၅; ဓ. ပ. ၂၀၃-၂၀၄) နိဗ္ဗာနေ။ “ယာဝဉ္စိဒံ, ဘိက္ခဝေ, န သုကရံ အက္ခာနေန ပါပုဏိတုံ ယာဝ သုခါ သဂ္ဂါ”တိအာဒီသု (မ. နိ. ၃.၂၂၅) သုခပစ္စယဋ္ဌာနေ။ “သောဝဂ္ဂိကံ သုခဝိပါကံ သဂ္ဂသံဝတ္တနိက”န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၁.၁၆၃; သံ. နိ. ၁.၁၃၀) ဣဋ္ဌေ, ပိယမနာပေတိ အတ္ထော။ ဣဓာပိ ဣဋ္ဌေ သုခပစ္စယေ ဝါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သာ ဟိ ကုဋိ အန္တော ဗဟိ စ မနာပဘာဝေန သမ္ပာဒိတာ နိဝါသနဖာသုတာယ “သုခါ”တိ ဝုတ္တာ။ တထာ နာတိသီတနာတိဥဏှတာယ ဥတုသုခသမ္ပတ္တိယောဂေန ကာယိကစေတသိကသုခဿ ပစ္စယဘာဝတော။

နိတတာတိ အတတာ, ဖုသိတဂ္ဂဠပိဟိတတတတဟနတ္တာ တတပရိသ္သယရဟိတာတိ အတ္ထော။ ဣဒံ တသ္သာ ကုဋ္ဋိကာ သုခဘာဝဝိဘာဝနံ။ သတတေ ဟိ သေနာသနေ ဥတုသပ္ပာယော န လဗ္ဘတိ, နိတတေ သော လဗ္ဘတီတိ။ **ဝဿာ**တိ ပဝဿ သမ္မာ ဓာရံ အနုပ္ပဝေစ္ဆ။ **ဒေဝ**တိ အယံ **ဒေဝ**-သဒ္ဒော "ဣမာနိ တေ, ဒေဝ, စတုရာသီတိ နဂရသဟဿာနိ ကုသာဝတီရာဇဓာနိပ္ပမုခါနိ, ဧတ္ထ , ဒေဝ, ဆန္ဒံ ဇနေဟိ ဇီဝိတေ အပေက္ခ"န္တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၂.၂၆၆) သမ္မုတိဒေဝေ ခတ္တိယေ အာဂတော။ "စာတုမဟာရာဇိကာ ဒေဝ ဝဏ္ဏဝန္တော သုခဗဟုလာ"တိအာဒီသု (ဒီ. နိ. ၃.၃၃၇) ဥပပတ္တိဒေဝေသု။ "တဿ ဒေဝတိဒေဝဿ, သာသနံ သဗ္ဗဒဿိနော"တိအာဒီသု ဝိသုဒ္ဓိဒေဝေသု ။ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝနဥ္ဟိ ဘဂဝါ အတိဒေဝဘာဝေ ဝုတ္တေ ဣတရေသံ ဝုတ္တော ဧဝ ဟောတိ။ "ဝိဒ္ဓေ ဝိဂတဝလာဟကေ ဒေဝေ"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၄၈၆; သံ. နိ. ၁.၁၁၀; ဣတိဝု. ၂၇) အာကာသေ။ "ဒေဝေ စ ကာလေန ကာလံ န သမ္မာ ဓာရံ အနုပ္ပဝေစ္ဆတီ"တိအာဒီသု (အ. နိ. ၄.၇၀) မေဃေ ပဇ္ဇုန္နေ တ။ ဣဓာပိ မေဃေ ပဇ္ဇုန္နေ တ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝဿာတိ ဟိ တေ အာဏာပေန္တော ထေရော အာလပတိ။ **ယထာသုခ**န္တိ ယထာရုစိ။ တဝ ဝဿနေန မယ္ဟံ ဗာဟိရော ပရိဿယော နတ္ထိ, တသ္မာ ယထာကာမံ ဝဿာတိ ဝဿုပ္ပဇီဝိသတ္တေ အနုဂ္ဂဏှန္တော ဝဒတိ။

ဣဒါနိ အဇ္ဈတ္တိကေ ပရိဿယာဘာဝံ ဒဿေန္တော **"စိတ္တ"** န္တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **စိတ္တံ မေ သုသမာဟိတ**န္တိ မမ စိတ္တံ သုဋ္ဌု အတိဝိယ သမ္မာ သမ္မဒေဝ ဧကဂ္ဂဘာဝေန အာရမ္မဏေ ဌပိတံ။ တဉ္စ ခော န နီဝရဏာဒိဝိက္ခမ္ဘနမတ္တေန; အပိ စ ခော ဝိမုတ္တံ ဩရမ္ဘာဂိယဥဒ္ဓံဘာဂိယသင်္ဂဟေဟိ သဗ္ဗသံယောဇနေဟိ သဗ္ဗကိလေသဓမ္မတော စ ဝိသေသေန ဝိမုတ္တံ, သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနဝသေန ပဋိပဿဒ္ဓိပ္ပဟာနဝသေန တေ ပဇဟိတ္ဝာ ဌိတန္တိ အတ္ထော။ **အာတာပီ**တိ ဝီရိယဝါ။ ဖလသမာပတ္တိအတ္ထံ ဝိပဿနာရမ္ဘဝသေန ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတ္ထဉ္စ အာရဒ္ဓဝီရိယော ဟုတ္ဝာ ဝိဟရာမိ, ဒိဗ္ဗဝိဟာရာဒီဟိ အတ္တဘာဝံ ပဝတ္တေမိ, န ပန ကိလေသပ္ပဟာနတ္ထံ, ပဟာတဗ္ဗဿေဝ အဘာဝတောတိ အဓိပ္ပာယော။ "ယထာ ပန ဗာဟိရပရိဿယာဘာဝေန, ဒေဝ, မယာ တွံ ဝဿနေ နိယောဇိတော, ဧဝံ အဇ္ဈတ္တိကပရိဿယာဘာဝေနပီ"တိ ဒဿေန္တော ပုနပိ **"ဝဿ, ဒေဝ"** တိ အာဟ။

အပရော နယော **ဆန္နာ** တိ ဆာဒိတာ ပိဟိတာ။ **ကုဋိကာ**တိ အတ္တဘာဝေါ။ သော ဟိ "အနေကာဝယဝဿ သမုဒာယဿ အဝိဇ္ဇာနီဝရဏဿ, ဘိက္ခဝေ, ပုဂ္ဂလဿ တဏှာသံယုတ္တဿ အယမေဝ ကာယော သမုဒာဂတော, ဗဟိဒ္ဓါ စ နာမရူပ"န္တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၁၉) ကာယောတိ အာဂတော။ "သိဗ္ဗိ, ဘိက္ခု, ဣမံ နာဝံ , သိတ္တာ တေ လဟုမေဿတီ"တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၆၆) နာဝါတိ အာဂတော။ "ဂဟကာရက ဒိဋ္ဌောသိ, ဂဟကူဋံ ဝိသင်္ခတ"န္တိ (ဓ. ပ. ၁၅၄) စ အာဒီသု ဂဟန္တိ အာဂတော။ "သတ္တော ဂုဟာယံ ဗဟုနာဘိဆန္နော, တိဋ္ဌံ နရော မောဟနသ္မိံ ပဂါဠှော"တိအာဒီသု (သု. နိ. ၇၇၈) ဂုဟာတိ အာဂတော။ "နေလင်္ဂေါ သေတပစ္ဆာဒော, ဧကာရော ဝတ္တတီ ရထော"တိအာဒီသု (ဥဒါ. ၆၅) ရထောတိ အာဂတော။ "ပုန ဂေဟံ န ကာဟသီ"တိအာဒီသု (ဓ. ပ. ၁၅၄) ဂေဟန္တိ အာဂတော။ "ဝိဝဋာ ကုဋိ နိဗ္ဗုတော ဂိနီ"တိအာဒီသု (သု. နိ. ၁၉) ကုဋီတိ အာဂတော။ တသ္မာ ဣဓာပိ သော "ကုဋိကာ"တိ ဝုတ္တော။ အတ္တဘာဝေ ဟိ ကဋ္ဌာဒီနိ ပဋိစ္စ လဗ္ဘမာနာ ဂေဟနာမိကာ ကုဋိကာ ဝိယ အဋ္ဌိအာဒိသညိတေ ပထဝီဓာတုအာဒိကေ ဖဿာဒိကေ စ ပဋိစ္စ လဗ္ဘမာနော "ကုဋိကာ"တိ ဝုတ္တော, စိတ္တမက္ကဋဿ နိဝါသဘာဝတော စ။ ယထာဟ –

"အဋ္ဌိကင်္ကလကုဋိဝေသာ၊ မက္ကဋာဝသထော ဣတိ။
မက္ကဋော ပဉ္စဒ္ဝါရာယ၊ ကုဋိကာယ ပသက္ကိယ။
ဒ္ဝါရေနာနုပရိယာတိ၊ ဃဋ္ဋယန္တော ပုနပ္ပုန"န္တိ စ။

သာ ပနေသာ အတ္တဘာဝကုဋိကာ ထေရဿ တိဏ္ဏံ ဆန္နံ အဋ္ဌန္နဉ္စ အသံဝရဒ္ဝါရာနံ ဝသေန သမတိ ဝိဇ္ဈနကဿ ရာဂါဒိအဝဿုတဿ ပညာယ သံဝုတတ္တာ သမ္မဒေဝ ပိဟိတတ္တာ "ဆန္နာ"တိ ဝုတ္တာ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – "သောတာနံ သံဝရံ ဗြူမိ, ပညာယေတေ ပိဓီယရေ"တိ (သု. နိ. ၁၀၄၁)။ ဝုတ္တနယေန ဆန္နတ္တာ ဧဝ ကိလေသဒုက္ခာဘာဝတော နိရာမိသသုခသမင်္ဂိတာယ စ **သုခာ** သုခပ္ပတ္တာ, တတော ဧဝ စ **နိတတာ** နိဟတမာနမဒထမ္ဘသာရမ္ဘတာယ နိတတဝုတ္တိကာ။ အယဉ္စ နယော "မယ္ဟံ န သံကိလေသဓမ္မာနံ သံဝရဏမတ္တေန သိဒ္ဓေ, အထ ခော အဂ္ဂမဂ္ဂသမာဓိနာ သုဋ္ဌု သမာဟိတစိတ္တတာယ စေဝ အဂ္ဂမဂ္ဂပညာယ သဗ္ဗသံယောဇနေဟိ ဝိပ္ပမုတ္တစိတ္တတာယ စာ"တိ ဒဿေန္တော အာဟ **"စိတ္တံ မေ သုသမာဟိတံ ဝိမုတ္တ"** န္တိ။ ဧဝံဘူတော စ "ဣဒါနာဟံ ကတကရဏီယော"တိ န အပ္ပောဿုက္ကော ဟောမိ, အထ ခော **အာတာပီ ဝိဟရာမိ,** သဒေဝကဿ လောကဿ ဟိတသုခူပသံဟာရေ ဥဿာဟ

ဇာတော ဘိက္ခုာစာရကာလေပိ အနုဃရံ ဗုဟ္မဝိဟာရေနေဝ ဝိဟရာမိ။ တသ္မာ တုံဝမ္ပိ, **ဒေဝ,** ပဗ္ဗုန္ဒ မယှံ ပိယံ ကာ တုကာမတာယပိ ဝဿူပဗီဝိနံ သတ္တာနံ အနုကမ္ပာယပိ **ဝဿ** သမ္မာ ဓာရံ အနုပ္ပဝေစ္ဆာတိ ဝေမေတ္တ အတ္ထော ဒ ဋ္ဌဗ္ဗော။

ဇတ္တ စ ထေရော ''ဆန္နာ မေ ကုဋိကာ သုခာ နိဝါတာ''တိ ဣမိနာ လောကိယလောကုတ္တရဘေဒံ အတ္တနော အဓိ သီလသိက္ခံ ဒဿေတိ။ ''စိတ္တံ မေ သုသမာဟိတ''န္တိ ဣမိနာ အဓိစိတ္တသိက္ခံ။ ''ဝိမုတ္တ''န္တိ ဣမိနာ အဓိပညာသိ က္ခံ။ ''အာတာပီ ဝိဟရာမီ''တိ ဣမိနာ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရံ။ အထ တ ''ဆန္နာ မေ ကုဋိကာ သုခာ နိဝါတာ''တိ ဣမိနာ အနိမိ တ္တဝိဟာရံ ဒဿေတိ ကိလေသဝဿပိဓာနမုခေန နိစ္စာဒိနိမိတ္တုဂ္ဃာဋနဒီပနတော။ ''စိတ္တံ မေ သုသမာဟိတ''န္ တိ ဣမိနာ အပ္ပဏိဟိတဝိဟာရံ။ ''ဝိမုတ္တ''န္တိ ဣမိနာ သုညတဝိဟာရံ။ ''အာတာပီ ဝိဟရာမီ''တိ ဣမိနာ တေသံ တိဏ္ဏံ ဝိဟာရာနံ အဓိဂမူပာယံ။ ပဌမေန တ ဒေသပ္ပဟာနံ, ဒုတိယေန ရာဂပ္ပဟာနံ, တတိယေန မောဟပ္ပဟာနံ။ တထာ ဒုတိ ယေန ပဌမဒုတိယေဟိ တ ဓမ္မဝိဟာရသမ္ပတ္တိယော ဒဿေတိ။ တတိယေန ဝိမုတ္တိသမ္ပတ္တိယော။ ''အာတာပီ ဝိဟရာမီ''တိ ဣ မိနာ ပရဟိတပဋိပတ္တိယံ အတန္ဒိတဘာဝံ ဒဿေတီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဇဝံ ''ယထာနာမာ''တိ ကထာယ ဝုတ္တာနံ ဓမ္မဝိဟာရာဒီနံ ဣမာယ ကထာယ ဒဿိတတ္တာ တတ္ထ အဒဿိတေ သု နာမကေတ္တေသု နာမံ ဒဿေတုံ **''ဣတ္ထံ သုဒ''** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ယေ ဟိ ထေရာ နာမမတ္တေန ပါကဋာ, တေ နာမေန, ယေ ကေတ္တမတ္တေန ပါကဋာ, တေ ကေတ္တေန, ယေ ဥဘယထာ ပါကဋာ, တေ ဥဘယေနပိ ဒဿိတာ''န္ တိ။ အယံ ပန ထေရော နာမေန အဘိလက္ခိတော, န တထာ ကေတ္တေနာတိ **''ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ သုဘူတီ''** တိ ဝု တ္တံ။ တတ္ထ **ဣတ္ထ** န္တိ ဣဒံ ပကာရံ, ဣမိနာ အာကာရေနာတိ အတ္ထော။ **သုဒ**န္တိ သု ဣဒံ, သန္ဓိဝသေန ဣကာရ လောပေါ။ **သူ**တိ စ နိပါတမတ္တံ, ဣဒံ ကထန္တိ ယောဇနာ။ **အာယသ္မာ** တိ ပိယဝစနမေတံ ဂရုကရဝသပ္ပတိဿဝစန မေတံ။ **သုဘူတီ**တိ နာမကိတ္တနံ။ သော ဟိ သရီရသမ္ပတ္တိယာပိ ဒဿနီယော ပါသာဒိကော, ဂုဏသမ္ပတ္တိယာပိ။ ဣတိ သုန္ ဒရာယ သရီရာဝယဝဝိဘူတိယာ သီလသမ္ပတ္တိယာဒိဝိဘူတိယာ စ သမန္နာဂတတ္တာ သုဘူတီတိ ပညာယိတ္ထ သီလသာရာ ဒိထိရဂုဏယောဂတော **ထေရော။ အဘာသိတ္ထာ** တိ ကထေသိ။ ကသ္မာ ပနေတေ မဟာထေရာ အတ္တနော ဂုဏေ ပကာ သေန္တီတိ? ဣမိနာ ဒီဃေန အဒ္ဓုနာ အနဓိဂတပုဗ္ဗံ ပရမဂမ္ဘီရံ အတိဝိယ သန္တံ ပဏီတံ အတ္တနာ အဓိဂတံ လောကုတ္ တရဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခိတ္ဝာ ပီတိဝေဂသမုဿာဟိတဥဒာနဝသေန သာသနဿ နိယျာနိကဘာဝဝိဘာဝနဝသေန စ ပရမ ပ္ပိစ္ဆာ အရိယာ အတ္တနော ဂုဏေ ပကာသေန္တိ, ယထာ တံ လောကနာထော ဗောဓနေယျအဇ္ဈာသယဝသေန ''ဒသ ဗလသမန္နာဂတော, ဘိက္ခဝေ, တထာဂတော စတုဝေသာရဇ္ဇဝိသာရဒေ''တိအာဒိနာ အတ္တနော ဂုဏေ ပကာသေတိ, ဧဝ မယံ ထေရဿ အညာဗျာကရဏကထာ ဟောတီတိ။

ပရမတ္ထဒီပနိယာ ထေရဂါထာသံဝဏ္ဏနာယ

သုဘူတိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဥပသန္တော တိ အာယသ္မတော မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရဿ ဂါထာ။ တဿ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ထေရော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ မဟာဘောဂကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော မာတာပိတူနံ အစ္စယေန ကုဋုမ္ဗံ သဏ္ဌပေတွာ ဃရာဝါသံ ဝသန္တော ဧကဒိဝသံ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာကာလေ ဟံ သဝတီနဂရဝါသိကေ ဂန္ဓမာလာဒိဟတ္ထေ ယေန ဗုဒ္ဓေါ ယေန ဓမ္မော ယေန သင်္ဃော, တန္နိန္နေ တပ္ပောဏေ တပ္ပဗ္ ဘာရေ ဂစ္ဆန္တေ ဒိသွာ တ မဟာဇနေန သဒ္ဓိံ ဥပဂတော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္ တံ ဒိသွာ ''အယံ ကိရ ဣမဿ သာသနေ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တာနံ အဂ္ဂေါ, အဟော ဝတာဟမ္ပိ ဧဝံ ဗုဒ္ဓဿ သာသ နေ အယံ ဝိယ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တာနံ အဂ္ဂေါ ဘဝေယျ''န္တိ စိန္တေတွာ သတ္ထု ဒေသနာပရိယောသာနေ ဝုဋ္ဌိတာယ ပ ရိသာယ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ, ''ဘန္တေ, သွေ ဝ မယှံ ဘိက္ခံ ဂဏှထာ''တိ နိမန္တေသိ။ သတ္ထာ အဓိဝါသေ သိ။ သော ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ သကနိဝေသနံ ဂန္တွာ သဗ္ဗရတ္တိံ ဗုဒ္ဓဿ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စ နိသဇ္ဇဋ္ဌာနံ ဂန္ဓအမမာလာအမာဒီဟိ အလင်္ကရိတွာ ပဏီတံ ခါဒနီယံ ဘောဇနီယံ ပဋိယာဒါပေတွာ တဿာ ရတ္

တိယာ အစ္စယေန သင်္ဃေ နိဝေသနေ ဘိက္ခုသတသဟဿပရိဝုတဿ ဘဂဝတော ဝိဝိဓယာဂုခဇ္ဇကပရိဝုတဿ နာနာရသသူပဗျဉ္ဇနံ ဂန္ဓသာလိဘောဇနံ ဘောဇေတွာ ဘတ္တကိစ္စပရိယောသာနေ စိန္တေသိ – ''မဟန္တံ, ဓော, အဟံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေမိ န ခော ပန မယှံ ယုတ္တံ ဧကဒိဝသမေဝ အနံ ဒတွာ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေတုံ, အနုပဋိပါဋိယာ သတ္တ ဒိဝသေ အနံ ဒတွာ ပတ္ထေဿာမိ''တိ ။ သော တေနေဝ နိယာမေန သတ္တ ဒိဝသေ မဟာအနာနိ ဒတွာ ဘတ္တကိစ္စပရိယောသာနေ ဒုဿကောဋ္ဌာဂါရံ ဝိဝရာပေတွာ ဥတ္တမံ တိစီဝရပ္ပဟောနကံ သုခုမဝတ္ထံ ဗုဒ္ဓဿ ပါဒမူလေ ဌပေတွာ ဘိက္ခုသတသဟဿဿ စ တိစီဝရံ ဒတွာ တထာဂတံ ဥပသင်္ကမိတွာ, ''ဘန္တေ, ယော သော ဘိက္ခု တုမှေဟိ ဣတော သတ္တမဒိဝသမတ္ထကေ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပိတော, အဟမ္ပိ သော ဘိက္ခု ဝိယ အနာဂတေ ဥပ္ပဇ္ဇနကဗုဒ္ဓဿ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ပဋိသမ္ဘိဒာပတ္တာနံ အဂ္ဂေ ဘဝေယျ''န္တိ ဝတွာ သတ္ထု ပါဒမူလေ နိပဇ္ဇိတွာ ပတ္ထနံ အကာသိ။ သတ္ထာ တဿ ပတ္ထနာယ သမိဇ္ဈနဘာဝံ ဒိသွာ ''အနာဂတေ ဣတော ကပ္ပသတသဟဿမတ္ထကေ ဂေါတမော နာမ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ, တဿ သာသနေ တဝ ပတ္ထနာ သမိဇ္ဈိဿတီ''တိ ဗျာကာသိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၄.၂၂၁-၂၅၀) –

''ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော၊ သဗ္ဗလောကဝိဒူ မုနိ။
ဣတော သတသဟဿမှိ၊ ကပ္ပေ ဥပ္ပဇ္ဇိ စက္ခုမာ။

''ဩဝါဒကော ဝိညာပကော၊ တာရကော သဗ္ဗပါဏိနံ။
ဒေသနာကုသလော ဗုဒ္ဓေါ၊ တာရေသိ ဇနတံ ဗဟုံ။

''အနုကမ္ပကော ကာရုဏိကော၊ ဟိတေသီ သဗ္ဗပါဏိနံ။
သမ္ပတ္တေ တိတ္ထိယေ သဗ္ဗေ၊ ပဉ္စသီလေ ပတိဋ္ဌပိ။

''ဧဝံ နိရာကုလံ အာသိ၊ သုညတံ တိတ္ထိယေဟိ စ။
ဝိစိတ္တံ အရဟန္တေဟိ၊ ဝသီဘူတေဟိ တာဒိဘိ။

''ရတနာနဋ္ဌပညာသံ၊ ဥဂ္ဂတော သော မဟာမုနိ။
ကဉ္စနဂ္ဃိယသင်္ကာသော၊ ဗာတ္တိံသဝရလက္ခဏော။

''ဝဿသတသဟဿာနိ၊ အာယု ဝိဇ္ဇတိ တာဝဒေ။
တာဝတာ တိဋ္ဌမာနော သော၊ တာရေသိ ဇနတံ ဗဟုံ။

''တဒါဟံ ဟံသဝတိယံ၊ ဗြာဟ္မဏော ဝေဒပါရဂူ။
ဥပေစ္စ သဗ္ဗလောကဂ္ဂံ၊ အသ္သောသိံ ဓမ္မဒေသနံ။

''တဒါ သော သာဝကံ ဓီရော၊ ပဘိန္နမတိဂောစရံ။
အတ္ထေ ဓမ္မေ နိရုတ္တေ စ၊ ပဋိဘာနေ စ ကောဝိဒံ။

''ဌပေသိ ဧတဒဂ္ဂမှိ၊ တံ သုတွာ မုဒိတော အဟံ။
သသာဝကံ ဇိနဝရံ၊ သတ္တာဟံ ဘောဇယိံ တဒါ။

''ဒုဿေဟစ္ဆာဒယိတွာန၊ သသိဿံ ဗုဒ္ဓိသာဂရံ။
နိပစ္စ ပါဒမူလမှိ၊ တံ ဌာနံ ပတ္ထယိံ အဟံ။

''တတော အဝေစ လောကဂ္ဂေါ၊ ပဿထေတံ ဒိဇုတ္တမံ။
ဝိနတံ ပါဒမူလေ မေ၊ ကမလောဒရသပ္ပဘံ။

''ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ ဘိက္ခုဿ၊ ဌာနံ ပတ္ထယတေ အယံ။

တာယ သဒ္ဓါယ စာဂေန၊ သဒ္ဓမ္မသ္သဝနေန စ။

“သဗ္ဗတ္ထ သုခိတော ဟုတွာ၊ သံသရိတွာ ဘဝါဘဝေ။
အနာဂတမှိ အဒ္ဓါနေ၊ လစ္ဆသေတံ မနောရထံ။

“သတသဟသ္သိတော ကပ္ပေ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေါ။
ဂေါတမော နာမ ဂေါတ္တေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိသ္သတိ။

“တသ္သ ဓမ္မေသု ဒါယာဒေါ၊ ဩရသော ဓမ္မနိမ္မိတော။
ကောဋ္ဌိကော နာမ နာမေန၊ ဟေသ္သတိ သတ္ထု သာဝကော။

“တံ သုတွာ မုဒိတော ဟုတွာ၊ ယာဝဇီဝံ တဒါ ဇိနံ။
မေတ္တစိတ္တော ပရိစရိံ၊ သတော ပညာ သမာဟိတော။

“တေန ကမ္မဝိပါကေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ၊ တာဝတိံသမဂစ္ဆဟံ။

“သတာနံ တီဏိက္ခတ္တုဉ္စ၊ ဒေဝရဇ္ဇမကာရယိံ။
သတာနံ ပဉ္စက္ခတ္တုဉ္စ၊ စက္ကဝတ္တီ အဟောသဟံ။

“ပဒေသရဇ္ဇံ ဝိပုလံ၊ ဂဏနာတော အသင်္ခိယံ။
သဗ္ဗတ္ထ သုခိတော အာသိံ၊ တသ္သ ကမ္မသ္သ ဝါဟသာ။

“ဒုဝေ ဘဝေ သံသရာမိ၊ ဒေဝတ္တေ အထ မာနုသေ။
အညံ ဂတိံ န ဂစ္ဆာမိ၊ သုစိဏ္ဏသ္သ ဣဒံ ဖလံ။

“ဒုဝေ ကုလေ ပဇာယာမိ၊ ခတ္တိယေ အထ ဗြာဟ္မဏေ။
နီစေ ကုလေ န ဇာယာမိ၊ သုစိဏ္ဏသ္သ ဣဒံ ဖလံ။

“ပစ္ဆိမေ ဘဝေ သမ္ပတ္တေ၊ ဗြဟ္မဗန္ဓု အဟောသဟံ။
သာဝတ္ထိယံ ဝိပ္ပကုလေ၊ ပစ္စာဇာတော မဟဒ္ဓနေ။

“မာတာ စန္ဒဝတီ နာမ၊ ပိတာ မေ အသ္သလာယနော။
ယဒါ မေ ပိတရံ ဗုဒ္ဓော၊ ဝိနယီ သဗ္ဗသုဒ္ဓိယာ။

“တဒါ ပသန္နော သုဂတေ၊ ပဗ္ဗဇိံ အနဂါရိယံ။
မောဂ္ဂလ္လာနော အာစရိယော၊ ဥပဇ္ဈော သာရိသမ္ဘဝေါ။

“ကေသေသု ဆိဇ္ဇမာနေသု၊ ဒိဋ္ဌိ ဆိန္နာ သမူလိကာ။
နိဝါသေန္တော စ ကာသာဝံ၊ အရဟတ္တမပါပုဏိံ။

“အတ္ထဓမ္မနိရုတ္တီသု၊ ပဋိဘာနေ စ မေ မတိ။
ပဘိန္နာ တေန လောကဂ္ဂေါ၊ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ မံ။

“အသန္ဒိဋ္ဌံ ဝိယာကာသိံ၊ ဥပတိသ္သေန ပုစ္ဆိတော။
ပဋိသမ္ဘိဒာသု တေနာဟံ၊ အဂ္ဂေါ သမ္ဗုဒ္ဓသာသနေ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ၊ ဘဝါ သဗ္ဗေ သမူဟတာ။
နာဂေဝ ဗန္ဓနံ ဆေတွာ၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။

“သွာဂတံ ဝတ မေ အာသိ၊ မမ ဗုဒ္ဓဿ သန္တိကေ။
တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသနံ။

“ပဋိသမ္ဘိဒါ စတဿော၊ ဝိမောက္ခာပိ စ အဋ္ဌိမေ။
ဆဠဘိညာ သစ္ဆိကတာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

ဧဝံ သော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညဉာဏသမ္ဘာရံ သမ္ဘရန္တော အပရာပရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ ကောဋ္ဌိကောတိဿ နာမံ အကံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဗြာဟ္မဏသိပ္ပေ နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ဥပသမ္ပန္နကာလတော ပဋ္ဌာယ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပတွာ ပဋိသမ္ဘိဒါသု စိဏ္ဏဝသီ ဟုတွာ အဘိညာတေ အဘိညာတေ မဟာထေရေ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဉှံ ပုစ္ဆန္တောပိ ဒသဗလံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဉှံ ပုစ္ဆန္တောပိ ပဋိသမ္ဘိဒါသုယေဝ ပဉှံ ပုစ္ဆိ။ ဧဝမယံ ထေရော တတ္ထ ကတာဓိကာရတာယ စိဏ္ဏဝသီဘာဝေန စ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တာနံ အဂ္ဂေ ဇာတော။ အထ နံ သတ္ထာ မဟာဝေဒလ္လသုတ္တံ (မ. နိ. ၁.၄၄၉ အာဒယော) အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ကတွာ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ – “ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တာနံ ယဒိဒံ မဟာကောဋ္ဌိကော”တိ (အ. နိ. ၁.၂၀၉, ၂၁၈)။ သော အပရေန သမယေန ဝိမုတ္တိသုခံ ပဋိသံဝေဒေန္တော ဥဒာနဝသေန –

၂. “ဥပသန္တော ဥပရတော၊ မန္တဘာဏီ အနုဒ္ဓတော။
ဓုနာတိ ပါပကေ ဓမ္မေ၊ ဒုမပတ္တံဝ မာလုတော”တိ။ –

ဂါထံ အဘာသိ။ တဿ အတ္ထော – (sic: printed)

တတ္ထ **ဥပသန္တော**တိ မနစ္ဆဋ္ဌာနံ ဣန္ဒြိယာနံ ဥပသမနေန နိဗ္ဗိသေဝနဘာဝကရဏေန ဥပသန္တော။ **ဥပရတော**တိ သဗ္ဗသ္မာ ပာပကရဏတော ဩရတော ဝိရတော။ **မန္တဘာဏီ**တိ မန္တာ ဝုစ္စတိ ပညာ, တာယ ပန ဥပပရိက္ခိတွာ ဘဏတီတိ မန္တဘာဏီ, ကာလဝါဒီအာဒိဘာဝံ အဝိဿဇ္ဇေန္တောယေဝ ဘဏတီတိ အတ္ထော။ မန္တဘာဏနဝသေန ဝါ ဘဏတီတိ မန္တဘာဏီ, ဒုဗ္ဘာသိတတော ဝိနာ အတ္တနော ဘာသနဝသေန စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ သုဘာသိတံယေဝ ဘဏတီတိ အတ္ထော။ ဇာတိအာဒိဝသေန အတ္တနော အနုက္ကံသနတော န ဥဒ္ဓတောတိ **အနုဒ္ဓတော**။ အထ ဝါ တိဏ္ဏံ ကာယဒုစ္စရိတာနံ ဝူပသမနေန တတော ပဋိဝိရတိယာ ဥပသန္တော, တိဏ္ဏံ မနောဒုစ္စရိတာနံ ဥပရမဏေန ပဇဟနေန ဥပရတော, စတုန္နံ ဝစီဒုစ္စရိတာနံ အပ္ပဝတ္တိယာ ပရိမိတဘာဏိတာယ မန္တဘာဏီ, တိဝိဓဒုစ္စရိတနိမိတ္တဥပ္ပဇ္ဇနကဿ ဥဒ္ဓစ္စဿ အဘာဝတော အနုဒ္ဓတော။ ဧဝံ ပန တိဝိဓဒုစ္စရိတပ္ပဟာနေန သုဒ္ဓေ သီလေ ပတိဋ္ဌိတော, ဥဒ္ဓစ္စပ္ပဟာနေန သမာဟိတော, တမေဝ သမာဓိံ ပဒဋ္ဌာနံ ကတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ မဂ္ဂပဋိပာဋိယာ **ဓုနာတိ ပါပကေ ဓမ္မေ** လာမကဋ္ဌေန ပါပကေ သဗ္ဗေပိ သံကိလေသဓမ္မေ နိဒ္ဓုနာတိ, သမုစ္ဆေဒဝသေန ပဇဟတိ ။ ယထာ ကိံ? **ဒုမပတ္တံဝ မာလုတော,** ယထာ နာမ ဒုမဿ ရုက္ခဿ ပတ္တံ ပဏ္ဍုပလာသံ မာလုတော ဝါတော ဓုနာတိ, ဗန္ဓနတော ဝိယောဇေန္တော နီဟရတိ, ဧဝံ ယထာဝုတ္တပဋိပတ္တိယံ ဌိတော ပါပဓမ္မေ အတ္တနော သန္တာနတော နီဟရတိ, ဧဝမယံ ထေရဿ အညာပဒေသေန အညာဗျာကရဏကထာပိ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဧတ္ထ စ ကာယဝစီဒုစ္စရိတပ္ပဟာနဝစနေန ပယောဂသုဒ္ဓိံ ဒဿေတိ, မနောဒုစ္စရိတပ္ပဟာနဝစနေန အာသယသုဒ္ဓိံ။ ဧဝံ ပယောဂာသယသုဒ္ဓဿ “အနုဒ္ဓတော”တိ ဣမိနာ ဥဒ္ဓစ္စာဘာဝဝစနေန တဒေကဋ္ဌတာယ နီဝရဏပ္ပဟာနံ ဒဿေတိ။ တေသု ပယောဂသုဒ္ဓိယာ သီလသမ္ပတ္တိ ဝိဘာဝိတာ, အာသယသုဒ္ဓိယာ သမထဘာဝနာယ ဥပကာရကဓမ္မပရိဂ္ဂဟော, နီဝရဏပ္ပဟာနေန သမာဓိဘာဝနာ, “ဓုနာတိ ပါပကေ ဓမ္မေ”တိ ဣမိနာ ပညာဘာဝနာ ဝိဘာဝိတာ ဟောတိ။ ဧဝံ အဓိသီလသိက္ခာဒယော တိဿော သိက္ခာ, တိဝိဓကလျာဏံ သာသနံ, တဒင်္ဂပ္ပဟာနာဒီနိ တီဏိ ပဟာနာနိ, အန္တဒွယပရိဝဇ္ဇနေန သဒ္ဓိံ မဇ္ဈိမာယ ပဋိပတ္တိယာ ပဋိပဇ္ဇနံ, အပါယဘဝါဒီနံ သမတိက္ကမနူပါယော စ ယထာရဟံ နိဒ္ဒါရေတွာ

တ ယောဇေတဗ္ဗာ။ က္ကမိနာ နယေန သေသကထာသုပိ ယထာရဟံ အတ္ထယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အတ္ထမတ္တမေဝ ပန တတ္ထ တတ္ထ အပုဗ္ဗံ ဝဏ္ဏယိဿာမ။ “က္ကတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ မဟာကောဋ္ဌိကော”တိ က္ကဒံ ပူဇာဝစနံ, ယထာ တံ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနောတိ။

မဟာကောဋ္ဌိကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ကင်္ခါရေဝတတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ပညံ က္ကမံ ပဿာတိ အာယသ္မတော ကင်္ခါရေဝတဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ထေရော ပဒုမုတ္တရဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလကုလေ နိဗ္ဗတ္တော။ ဧကဒိဝသံ ဗုဒ္ဓာနံ ဓမ္မဒေသနာကာလေ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန မဟာဇနေန သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ပရိသပရိယန္တေ ဌိတော ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ဈာနာဘိရတာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ “မယာပိ အနာဂတေ ဧဝရူပေန ဘဝိတုံ ဝဋ္ဋတီ”တိ စိန္တေတွာ ဒေသနာဝသာနေ သတ္ထာရံ နိမန္တေတွာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန မဟာသက္ကာရံ ကတွာ ဘဂဝန္တံ အာဟ – “ဘန္တေ, အဟံ က္ကမိနာ အဓိကာရကမ္မေန အညံ သမ္ပတ္တိံ န ပတ္ထေမိ, ယထာ ပန သော ဘိက္ခု တုမှေဟိ က္ကတော သတ္တမဒိဝသမတ္ထကေ ဈာယီနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပိတော, ဧဝံ အဟမ္ပိ အနာဂတေ ဧကဿ ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ ဈာယီနံ အဂ္ဂော ဘဝေယျ”န္တိ ပတ္ထနမကာသိ။ သတ္ထာ အနာဂတံ ဩလောကေတွာ နိပ္ဖဇ္ဇနဘာဝံ ဒိသွာ “အနာဂတေ ကပ္ပသတသဟဿာဝသာနေ ဂောတမော နာမ ဗုဒ္ဓော ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ, တဿ သာသနေ တွံ ဈာယီနံ အဂ္ဂော ဘဝိဿသီ”တိ ဗျာကရိတွာ ပက္ကာမိ။

သော ယာဝဇီဝံ ကလျာဏကမ္မံ ကတွာ ကပ္ပသတသဟဿံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရိတွာ အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ သာဝတ္ထိနဂရေ မဟာဘောဂကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ပစ္ဆာဘတ္တံ ဓမ္မဿဝနတ္ထံ ဂစ္ဆန္တေန မဟာဇနေန သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ပရိသပရိယန္တေ ဌိတော ဒသဗလဿ ဓမ္မကထံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ဥပသမ္ပဒံ လဘိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ကထာပေတွာ ဈာနပရိကမ္မံ ကရောန္တော ဈာနလာဘီ ဟုတွာ ဈာနံ ပာဒကံ ကတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ သော ယေဘုယျေန ဒသဗလေန သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇန္တော အဟောရတ္တံ ဈာနေသု စိဏ္ဏဝသီ အဟောသိ။ အထ နံ သတ္ထာ “ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဈာယီနံ ယဒိဒံ ကင်္ခါရေဝတော”တိ (အ. နိ. ၁.၁၉၈, ၂၀၄) ဈာယီနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ **အပဒာနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၅.၃၄-၅၃) –

“ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော၊ သဗ္ဗဓမ္မေသု စက္ခုမာ။
က္ကတော သတသဟဿမှိ၊ ကပ္ပေ ဥပ္ပဇ္ဇိ နာယကော။

“သီဟဟနု ဗြဟ္မဂိရော၊ ဟံသဒုန္ဒုဘိနိဿနော။
နာဂဝိက္ကန္တဂမနော၊ စန္ဒသူရာဓိကပ္ပဘော။

“မဟာမတိ မဟာဝီရော၊ မဟာဈာယီ မဟာဗလော။
မဟာကာရုဏိကော နာထော၊ မဟာတမပနူဒနော။

“သ ကဒာစိ တိလောကဂ္ဂော၊ ဝေနေယျေ ဝိနယံ ဗဟုံ။
ဓမ္မံ ဒေသေသိ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ သတ္တာသယဝိဒူ မုနိ။

“ဈာယိံ ဈာနရတံ ဝီရံ၊ ဥပသန္တံ အနာဝိလံ။
ဝဏ္ဏယန္တော ပရိသတိ၊ တောသေသိ ဇနတံ ဇိနော။

“တဒာဟံ ဟံသဝတိယံ၊ ဗြာဟ္မဏော ဝေဒပာရဂူ။
ဓမ္မံ သုတွာန မုဒိတော၊ တံ ဌာနမဘိပတ္ထယိံ။

‘‘တအာ ဖိန္နော ဝိယာကာသိ၊ သင္ဃမၛ္ဈေ ဝိနာယကော။
မုဒိတော ဟောဟိ တွံ ဗြဟ္မေ၊ လဒ္ဓသေ တံ မနောရထံ။

‘‘သတသဟဿိတော ကပ္ပေ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေါ။
ကေတမော နာမ ကေတ္တေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိဿတိ။

‘‘တဿ ဓမ္မေသု အယာဒော၊ ဩရသော ဓမ္မနိမ္မိတော။
ရေဝတော နာမ နာမေန၊ ဟေဿတိ သတ္ထု သာဝကော။

‘‘တေန ကမ္မေန သုကတေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ၊ တာဝတိံသမဂစ္ဆဟံ။

‘‘ပစ္ဆိမေ စ ဘဝေ အနိ၊ ဇာတောဟံ ကောလိယေ ပုရေ။
ခတ္တိယေ ကုလသမ္ပန္နေ၊ ဣဒ္ဓေ ဖိတေ မဟဒ္ဓနေ။

‘‘ယအာ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ၊ ဗုဒ္ဓော ဓမ္မမဒေသယိ။
တအာ ပသန္နော သုဂတေ၊ ပဗ္ဗိဇိံ အနကာရိယံ။

‘‘ကင္ခာ မေ ဗဟုလာ အာသိ၊ ကပ္ပာကပ္ပေ တဟိံ တဟိံ။
သဗ္ဗံ တံ ဝိနယိ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဒေသေတွတ ဓမ္မမုတ္တမံ။

‘‘တတောဟံ တိဏ္ဏသံသာရော၊ တအာ ဈာနသုခေ ရတော။
ဝိဟရာမိ တအာ ဗုဒ္ဓေါ၊ မံ ဒိသွတ တေဒဗ္ရဝိ။

‘‘ယာ ကာစိ ကင္ခာ ဣဓ တ ဟုရံ တ၊ သဝေဒိယာ တ ပရဝေဒိယာ တ။
ယေ ဈာယိနော တာ ပဇဟန္တိ သဗ္ဗာ၊ အာတာပိနော ဗြဟ္မစရိယံ စရန္တာ။

‘‘သတသဟဿေ ကတံ ကမ္မံ၊ ဖလံ ဒဿေသိ မေ ဣဓ။
သုမုတ္တော သရဝေကောဝ၊ ကိလေသေ ဈာပယိံ မမ။

‘‘တတော ဈာနရတ္တံ ဒိသွတ၊ ဗုဒ္ဓေါ လောကန္တဂူ မုနိ။
ဈာယီနံ ဘိက္ခူနံ အဂ္ဂေါ၊ ပညာပေသိ မဟာမတိ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ၊ ဘတ သဗ္ဗေ သမူဟတာ။
နာကောဝ ဗန္ဓနံ ဆေတွတ၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။

‘‘သွတဂတံ ဝတ မေ အာသိ၊ မမ ဗုဒ္ဓဿ သန္တိကေ။
တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသနံ။

‘‘ပဋိသမ္ဘိဒါ စတဿော၊ ဝိမောက္ခာပိ စ အဋ္ဌိမေ။
ဆဠဘိညာ သစ္ဆိကတာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

တထာ ကတကိစ္စော ပနာယံ မဟာထေရော ပုဗ္ဗေ ဒီဃရတ္တံ အတ္တနော ကင္ခာပကတစိတ္တတံ ဣအနိ သဗ္ဗသော ဝိဂတကင္ခတဥ္စ ပစ္စဝေက္ခိတွတ ‘‘အဟော နူန မယှံ သတ္ထုနော ဒေသနာနုဘာဝေ, တေနေတရဟိ ဇဝံ ဝိဂတကင္ခော အဇ္ဈတ္တံ ဝူပသန္တစိတ္တော ဇာတော’’တိ သဉ္ဇာတဗဟုမာနော ဘဂဝတော ပညံ ပသံသန္တော **‘‘ပညံ ဣမံ ပဿ သာ’’**တိ ဣမံ ကထမာဟ။

၃. တတ္ထ **ပညာ**တိ ပကာရေန ဇာနာတိ, ပကာရေဟိ ဉာပေတီတိ စ ပညာ။ ဝေနေယျာနံ အာသယာနုသယစရိယာဓိမုတ္တိအာဒိပ္ပကာရေ ဓမ္မာနံ ကုသလာဒိကေ ခန္ဓာဒိကေ စ ဒေသေတဗ္ဗပ္ပကာရေ ဇာနာတိ, ယထာသဘာဝတော ပဋိဝိဇ္ဈတိ, တေဟိ စ ပကာရေဟိ ဉာပေတီတိ အတ္ထော။ သတ္ထု ဒေသနာဉာဏဉှိ ဣဓာဓိပ္ပေတံ, တေနာဟ **“ဣမ”**န္တိ။ တဉှိ အတ္တနိ သိဒ္ဓေန ဒေသနာဗလေန နယဂ္ဂဟတော ပစ္စက္ခံ ဝိယ ဥပဋ္ဌိတံ ဂဟေတွာ **“ဣမ”**န္တိ ဝုတ္တံ။ ယဒဂ္ဂေန တ သတ္ထု ဒေသနာဉာဏံ သာဝကေဟိ နယတော ဂယှတိ, တဒဂ္ဂေန အတ္တနော ဝိသယေ ပဋိဝေဓဉာဏမ္ပိ နယတော ဂယှတေဝ။ တေနာဟ အာယသ္မာ ဓမ္မသေနာပတိ – “အပိစ မေ, ဘန္တေ, ဓမ္မန္ဝယော ဝိဒိတော”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၄၆; ၃.၁၄၃)။ **ပဿာ** တိ ဝိမှယပ္ပတ္တော အနိယမတော အာလပတိ အတ္တနောယေဝ တံ စိတ္တံ, ယထာဟ ဘဂဝါ ဥဒါနေန္တော – “လောကမိမံ ပဿ; ပုထူ အဝိဇ္ဇာယ ပရေတံ ဘူတံ ဘူတရတံ ဘဝါ အပရိမုတ္တ”န္တိ (ဥဒါ. ၃၀)။ **တထာဂတာနန္တိ** တထာ အာဂမနာဒိအတ္ထေန တထာဂတာနံ။ တထာ အာဂတောတိ ဟိ တထာဂတော, တထာ ဂတောတိ တထာဂတော, တထလက္ခဏံ အာဂတောတိ တထာဂတော, တထဓမ္မေ ယာထာဝတော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓောတိ တထာဂတော, တထဒဿိတာယ တထာဂတော, တထဝါဒိတာယ တထာဂတော, တထာကာရိတာယ တထာဂတော, အဘိဘဝနဋ္ဌေန တထာဂတောတိ ဧဝံ အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ ဘဂဝါ တထာဂတော။ တထာယ အာဂတောတိ တထာဂတော, တထာယ ဂတောတိ တထာဂတော, တထလက္ခဏံ ဂတောတိ တထာဂတော, တထာနိ အာဂတောတိ တထာဂတော, တထာဝိဓောတိ တထာဂတော, တထာ ပဝတ္တိတောတိ တထာဂတော, တထေဟိ အာဂတောတိ တထာဂတော , တထာ ဂတဘာဝေန တထာဂတောတိ ဧဝမ္ပိ အဋ္ဌဟိ ကာရဏေဟိ ဘဂဝါ တထာဂတောတိ အယမေတ္ထ သင်္ခေပော။ ဝိတ္ထာရော ပန ပရမတ္ထဒီပနိယာ ဥဒါနဋ္ဌကထာယ (ဥဒါ. အဋ္ဌ. ၁၈) ဣတိဝုတ္တကဋ္ဌကထာယ (ဣတိဝု. အဋ္ဌ. ၃၈) စ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဣဒါနိ တဿာ ပညာယ အသာဓာရဏဝိသေသံ ဒဿေတုံ **“အဂ္ဂိ ယထာ”** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ **ယထာ အဂ္ဂီ** တိ ဥပမာဝစနံ။ **ယထာ**တိ တဿ ဥပမာဘာဝဒဿနံ။ **ပဇ္ဇလိတော** တိ ဥပမေယျေန သမ္ဗန္ဓဒဿနံ။ **နိသီထေ**တိ ကိစ္စကရဏကာလဒဿနံ။ အယဉှေတ္ထ အတ္ထော – ယထာ နာမ နိသီထေ ရတ္တိယံ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတေ အန္ဓကာရေ ဝတ္တမာနေ ဥန္နတေ ဌာနေ ပဇ္ဇလိတော အဂ္ဂိ တသ္မိံ ပဒေသေ တယဂတံ ဝိဓမန္တံ တိဋ္ဌတိ, ဧဝမေဝ တထာဂတာနံ ဣမံ ဒေသနာဉာဏသင်္ခါတံ သဗ္ဗသော ဝေနေယျာနံ သံသယတမံ ဝိဓမန္တံ ပညံ ပဿာတိ။ ယတော ဒေသနာဝိလာသေန သတ္တာနံ ဉာဏမယံ အာလောကံ ဒေန္တီတိ **အာလောကဒါ**။ ပညာမယမေဝ စက္ခုံ ဒဒန္တီတိ **စက္ခုဒဒါ**။ တဒုဘယမ္ပိ ကင်္ခာဝိနယပဒဋ္ဌာနမေဝ ကတွာ ဒဿေန္တော **“ယေ အာဂတာနံ ဝိနယန္တိ ကင်္ခ”** န္တိ အာဟ, **ယေ** တထာဂတာ အတ္တနော သန္တိကံ **အာဂတာနံ** ဥပဂတာနံ ဝေနေယျာနံ “အဟောသိံ နု ခေါ အဟမတီတမဒ္ဓါန”န္တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တံ (မ. နိ. ၁.၁၈; သံ. နိ. ၂.၂၀) သောဠသဝတ္ထုကံ, “ဗုဒ္ဓေ ကင်္ခတိ ဓမ္မေ ကင်္ခတီ”တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တံ (ဓ. သ. ၁၀၀၈) အဋ္ဌဝတ္ထုကဉ္စ **ကင်္ခံ** ဝိစိကိစ္ဆံ **ဝိနယန္တိ** ဒေသနာနုဘာဝေန အနဝသေသတော ဝိဓမန္တိ ဝိဒ္ဓံသေန္တိ။ ဝိနယကုက္ကုစ္စသင်္ခါတာ ပန ကင်္ခါ တဗ္ဗိနယေနေဝ ဝိနီတာ ဟောန္တီတိ။

အပရော နယော – ယထာ အဂ္ဂိ နိသီထေ ရတ္တိဘာဂေ ပဇ္ဇလိတော ပဇ္ဇုတရဇာလော သမုဇ္ဇလံ ဥစ္စာသနေ ဋ္ဌိတာနံ ဩဘာသဒါနမတ္တေန အန္ဓကာရံ ဝိဓမိတွာ သမဝိသမံ ဝိဘာဝေန္တော အာလောကဒေါ ဟောတိ။ အစ္စာသန္နေ ပန ဋ္ဌိတာနံ တံ သုဟကဇ္ဇံ ကရောန္တော စက္ခုကိစ္စကရဏတော စက္ခုဒဒေါ နာမ ဟောတိ, ဧဝမေဝ တထာဂတော အတ္တနော ဓမ္မကာယဿ ဒူရေ ဋ္ဌိတာနံ အကတာဓိကာရာနံ ပညာပဇ္ဇောတေန မောဟန္ဓကာရံ ဝိဓမိတွာ ကာယဝိသမာဒိသမဝိသမံ ဝိဘာဝေန္တော အာလောကဒါ ဘဝန္တိ, အာသန္နေ ဋ္ဌိတာနံ ပန ကတာဓိကာရာနံ ဓမ္မစက္ခုံ ဥပ္ပာဒေန္တော စက္ခုဒဒါ ဘဝန္တိ။ ယေ ဧဝံဘူတာ အတ္တနော ဝစီကောစရံ အာဂတာနံ မာဒိသာနမ္ပိ ကင်္ခာဗဟုလာနံ ကင်္ခံ ဝိနယန္တိ အရိယမဂ္ဂသမုပ္ပာဒနေန ဝိဓမန္တိ, တေသံ တထာဂတာနံ ပညံ ဉာဏာတိသယံ ပဿာတိ ယောဇနာ။ ဧဝမယံ ထေရဿ အတ္တနော ကင်္ခာဝိတရဏပ္ပကာသနေန အညာဗျာကရဏကထာပိ ဟောတိ။ အယဉှိ ထေရော ပုထုဇ္ဇနကာလေ ကပ္ပိယေပိ ကုက္ကုစ္စကော ဟုတွာ ကင်္ခာဗဟုလတာယ “ကင်္ခါရေဝတော”တိ ပညာတော, ပစ္ဆာ ခီဏာသဝကာလေပိ တထေဝ ဝေါဟရယိတ္ထ။ တေနာဟ – “ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ ကင်္ခါရေဝတော ကထံ အဘာသိတ္ထာ”တိ။ တံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။

ကင်္ခါရေဝတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ပုဏ္ဏတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သဗ္ဘိရေဝ သမာသေထာတိ အာယသ္မတော ပုဏ္ဏတ္ထေရသ္သ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရသ္သ ဒသဗလသ္သ ဥပ္ပတ္တိတော ပုရေတရမေဝ ဟံသဝတီနဂရေ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလကုလေ နိဗ္ဗတ္တော အနုက္ကမေန ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တေ ဧကဒိဝသံ ဗုဒ္ဓါနံ ဓမ္မဒေသနာကာလေ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန မဟာဇနေန သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ပရိသပရိယန္တေ နိသီဒိတွာ ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ဓမ္မကထိကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ "မယာပိ အနာဂတေ ဧဝရူပေန ဘဝိတုံ ဝဋ္ဋတီ"တိ စိန္တေတွာ ဒေသနာဝသာနေ ဝုဋ္ဌိတာယ ပရိသာယ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ နိမန္တေတွာ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေဝ မဟာသက္ကာရံ ကတွာ ဘဂဝန္တံ ဧဝမာဟ – "ဘန္တေ, အဟံ ဣမိနာ အဓိကာရကမ္မေန နာညံ သမ္ပတ္တိံ ပတ္ထေမိ။ ယထာ ပန သော ဘိက္ခု ဣတော သတ္တမဒိဝသမတ္ထကေ ဓမ္မကထိကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပိတော, ဧဝံ အဟမ္ပိ အနာဂတေ ဧကသ္သ ဗုဒ္ဓသ္သ သာသနေ ဓမ္မကထိကာနံ ဘိက္ခူနံ အဂ္ဂေါ ဘဝေယျ"န္တိ ပတ္ထနံ အကာသိ။ သတ္ထာ အနာဂတံ ဩလောကေတွာ တသ္သ ပတ္ထနာယ သမိဇ္ဈနဘာဝံ ဒိသွာ "အနာဂတေ ကပ္ပသတသဟသ္သမတ္ထကေ ဂေါတမော နာမ ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပဇ္ဇိသ္သတိ, တသ္သ သာသနေ တွံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဓမ္မကထိကာနံ အဂ္ဂေါ ဘဝိသ္သသီ"တိ ဗျာကာသိ။

သော တတ္ထ ယာဝဇီဝံ ကလျာဏကမ္မံ ကတွာ တတော စုတော ကပ္ပသတသဟသ္သံ ပုညဉာဏသမ္ဘာရံ သမ္ဘရန္တော ဒေဝမနုသ္သေသု သံသရိတွာ အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ ကပိလဝတ္ထုနဂရသ္သ အဝိဒူရေ ဒေါဏဝတ္ထုနာမကေ ဗြာဟ္မဏဂါမေ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလကုလေ အညာသိကောဏ္ဍညတ္ထေရသ္သ ဘာဂိနေယျော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ တသ္သ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ "ပုဏ္ဏော"တိ နာမံ အကံသု။ သော သတ္ထရိ အဘိသမ္ဗောဓိံ ပတွာ ပဝတ္တိတဝရဓမ္မစက္ကေ အနုပုဗ္ဗေန ရာဇဂဟံ ဂန္တွာ တံ ဥပနိသ္သာယ ဝိဟရန္တေ အညာသိကောဏ္ဍညတ္ထေရသ္သ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ လဒ္ဓူပသမ္ပဒော သဗ္ဗံ ပုဗ္ဗကိစ္စံ ကတွာ ပဓာနမနုယုဉ္ဇန္တော ပဗ္ဗဇိတကိစ္စံ မတ္ထကံ ပါပေတွာဝ "ဒသဗလသ္သ သန္တိကံ ဂမိသ္သာမီ"တိ မာတုလတ္ထေရေန သဒ္ဓိံ သတ္ထု သန္တိကံ အဂန္တွာ ကပိလဝတ္ထုသာမန္တာယေဝ ဩဟီယိတွာ ယောနိသောမနသိကာရေ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရသ္သေဝ ဝိပသ္သနံ ဥသ္သုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁.၄၃၄-၄၄၀) –

"အဇ္ဈာယကော မန္တဓရော, တိဏ္ဏံ ဝေဒါန ပါရဂူ။
ပုရက္ခတောမှိ သိသ္သေဟိ, ဥပဂစ္ဆိံ နရုတ္တမံ။

"ပဒုမုတ္တရော လောကဝိဒူ, အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော။
မမ ကမ္မံ ပကိတ္တေသိ, သံခိတ္တေန မဟာမုနိ။

"တာဟံ ဓမ္မံ သုဏိတွာန, အဘိဝါဒေတွာန သတ္ထုနော။
အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာန, ပက္ကမိံ ဒက္ခိဏာမုခေါ။

"သံခိတ္တေန သုဏိတွာန, ဝိတ္ထာရေန အဘာသယိံ။
သဗ္ဗေ သိသ္သာ အတ္တမနာ, သုတွာန မမ ဘာသတော။

"သကံ ဒိဋ္ဌိံ ဝိနောဒေတွာ, ဗုဒ္ဓေ စိတ္တံ ပသာဒယုံ။
သံခိတ္တေနပိ ဒေသေမိ, ဝိတ္ထာရေန တထေဝဟံ။

"အဘိဓမ္မနယညူဟံ, ကထာဝတ္ထုဝိသုဒ္ဓိယာ။
သဗ္ဗေသံ ဝိညာပေတွာန, ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။

"ဣတော ပဉ္စသတေ ကပ္ပေ, စတုရော သုပ္ပကာသကာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နာ, စတုဒီပမှိ ဣသ္သရာ။

"ပဋိသမ္ဘိဒါ စတသ္သော။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓသ္သ သာသန"န္တိ။

တဿ ပန ပုဏ္ဏတ္ထေရဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတာ ကုလပုတ္တာ ပဉ္စသတာ အဟေသုံ။ ထေရော သယံ ဒသကထာဝတ္ထုလာဘိတာယ တေပိ ဒသဟိ ကထာဝတ္ထူဟိ ဩဝဒိ။ တေ တဿ ဩဝါဒေ ဌတွာ သဗ္ဗေဝ အရဟတ္တံ ပတ္တာ။ တေ အတ္တနော ပဗ္ဗဇိတကိစ္စံ မတ္ထကပ္ပတ္တံ ဉတွာ ဥပဇ္ဈာယံ ဥပသင်္ကမိတွာ အာဟံသု – “ဘန္တေ, အမှာကံ ကိစ္စံ မတ္ထကပ္ပတ္တံ, ဒသန္နဉ္စမှ ကထာဝတ္ထူနံ လာဘိနော, သမယော, ဒါနိ နော ဒသဗလံ ပဿိတု”န္တိ။ ထေရော တေသံ ဝစနံ သုတွာ စိန္တေသိ – “မမ ဒသကထာဝတ္ထုလာဘိတံ သတ္ထာ ဇာနာတိ အဟံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ဒသ ကထာဝတ္ထူနိ အမုဉ္စိတွာဝ ဒေသေမိ, မယိ ဂစ္ဆန္တေ သဗ္ဗေပိမေ ဘိက္ခူ မံ ပရိဝါရေတွာ ဂစ္ဆိဿန္တိ, ဧဝံ ဂဏသင်္ဂဏိကာယ ဂန္တွာ ပန အယုတ္တံ မယှံ ဒသဗလံ ပဿိတုံ, ဣမေ တာဝ ဂန္တွာ ပဿန္တူ”တိ တေ ဘိက္ခူ အာဟ – “အာဝုသော, တုမှေ ပုရတော ဂန္တွာ တထာဂတံ ပဿထ, မမ ဝစနေန စဿ ပါဒေ ဝန္ဒထ, အဟမ္ပိ တုမှာကံ ဂတမဂ္ဂေနာဂမိဿာမီ”တိ။ တေ ထေရာ သဗ္ဗေပိ ဒသဗလဿ ဇာတိဘူမိရဋ္ဌဝါသိနော သဗ္ဗေ ခီဏာသဝါ သဗ္ဗေ ဒသကထာဝတ္ထုလာဘိနော အတ္တနော ဥပဇ္ဈာယဿ ဩဝါဒံ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ ထေရံ ဝန္ဒိတွာ အနုပုဗ္ဗေန စာရိကံ စရန္တာ သဋ္ဌိယောဇနမဂ္ဂံ အတိက္ကမ္မ ရာဇဂဟေ ဝေဠုဝနမဟာဝိဟာရံ ဂန္တွာ ဒသဗလဿ ပါဒေ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိံသု။

အာစိဏ္ဏံ ခော ပနေတံ ဗုဒ္ဓါနံ ဘဂဝန္တာနံ အာဂန္တုကေဟိ ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ ပဋိသမ္မောဒိတုန္တိ ဘဂဝါ တေဟိ သဒ္ဓိံ – “ကစ္စိ, ဘိက္ခဝေ, ခမနီယ”န္တိအာဒိနာ နယေန မဓုရပဋိသန္ထာရံ ကတွာ “ကုတော စ တုမှေ, ဘိက္ခဝေ, အာဂစ္ဆထာ”တိ ပုစ္ဆိ ။ အထ တေဟိ “ဇာတိဘူမိတော”တိ ဝုတ္တေ “ကော နု ခော, ဘိက္ခဝေ, ဇာတိဘူမိယံ ဇာတိဘူမကာနံ ဘိက္ခူနံ သဗြဟ္မစာရီနံ ဧဝံ သမ္ဘာဝိတော ‘အတ္တနာ စ အပ္ပိစ္ဆော အပ္ပိစ္ဆကထဉ္စ ဘိက္ခူနံ ကတ္တာ’”တိ (မ. နိ. ၁.၂၅၂) ဒသကထာဝတ္ထုလာဘိံ ဘိက္ခုံ ပုစ္ဆိ။ တေပိ “ပုဏ္ဏော နာမ, ဘန္တေ, အာယသ္မာ မန္တာဏိပုတ္တော”တိ အာရောစယိံသု။ တံ ကထံ သုတွာ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော ထေရဿ ဒဿနကာမော အဟောသိ။ အထ သတ္ထာ ရာဇဂဟတော သာဝတ္ထိံ အဂမာသိ ။ ပုဏ္ဏတ္ထေရောပိ ဒသဗလဿ တတ္ထ အာဂတဘာဝံ သုတွာ – “သတ္ထာရံ ပဿိဿာမီ”တိ ဂန္တွာ အန္တောဂန္ဓကုဋိယံယေဝ တထာဂတံ သမ္ပာပုဏိ။ သတ္ထာ တဿ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ထေရော ဓမ္မံ သုတွာ ဒသဗလံ ဝန္ဒိတွာ ပဋိသလ္လာနတ္ထာယ အန္ဓဝနံ ဂန္တွာ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ ဒိဝါဝိဟာရံ နိသီဒိ။

သာရိပုတ္တတ္ထေရောပိ တဿာဂမနံ သုတွာ သီသာနုလောကိကော ဂန္တွာ ဩကာသံ သလ္လက္ခေတွာ တံ ရုက္ခမူလေ နိသိန္နံ ဥပသင်္ကမိတွာ ထေရေန သဒ္ဓိံ သမ္မောဒိတွာ, တံ သတ္တဝိသုဒ္ဓိက္ကမံ ပုစ္ဆိ။ ထေရောပိဿ ပုစ္ဆိတပုစ္ဆိတံ ဗျာကရောန္တော ရထဝိနီတူပမာယ စိတ္တံ အာရာဓေသိ, တေ အညမညဿ သုဘာသိတံ သမနုမောဒိံသု။ အထ သတ္ထာ အပရဘာဂေ ဘိက္ခုသင်္ဃမဇ္ဈေ နိသိန္နော ထေရံ “ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဓမ္မကထိကာနံ ယဒိဒံ ပုဏ္ဏော”တိ (အ. နိ. ၁.၁၈၈, ၁၉၆) ဓမ္မကထိကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော ဝိမုတ္တိသမ္ပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ “သတ္ထာရံ နိဿာယ အဟဉ္စေဝ အညေ စ ဗဟူ သတ္တာ သံသာရဒုက္ခတော ဝိပ္ပမုတ္တာ, ဗဟူပကာရာ ဝတ သပ္ပုရိသသံသေဝါ”တိ ပီတိသောမနဿဇာတော ဥဒါနဝသေန ပီတိဝေဂဝိဿဋ္ဌံ **“သဗ္ဘိရေဝ သမာသေထာ”**တိ ကထံ အဘာသိ။

၄. တတ္ထ **သဗ္ဘိရေဝါ**တိ သပ္ပုရိသေဟိ ဧဝ။ သန္တောတိ ပနေတ္ထ ဗုဒ္ဓါဒယော အရိယာ အဓိပ္ပေတာ။ တေ ဟိ အနဝသေသတော အသတံ ဓမ္မံ ပဟာယ သဒ္ဓမ္မေ ဥက္ကံသဂတတ္တာ သာတိသယံ ပသံသိယတ္တာ စ ဝိသေသတော “သန္တော သပ္ပုရိသာ”တိ စ ဝုစ္စန္တိ။ **သမာသေထာ**တိ သမံ အာသေထ သဟ ဝသေယျ။ တေ ပယိရုပါသန္တော တေသံ သုဿူသန္တော ဒိဋ္ဌာနုဂတိဉ္စ အာပဇ္ဇန္တော သမာနတသော ဘဝေယျာတိ အတ္ထော။ **ပဏ္ဍိတေဟတ္ထဒဿိဘီ**တိ တေသံ ထောမနာ။ **ပဏ္ဍာ** ဝုစ္စတိ ပညာ, သာ ဣမေသံ သဉ္ဇာတာတိ **ပဏ္ဍိတာ**။ တတော ဧဝ အတ္တတ္ထာဒိဘေဒံ အတ္ထံ အဝိပရီတတော ပဿန္တီတိ **အတ္ထဒဿိနော**။ တေဟိ ပဏ္ဍိတေဟိ အတ္ထဒဿီဘိ သမာသေထ။ ကသ္မာတိ စေ? ယသ္မာ တေ သန္တော ပဏ္ဍိတာ, တေ တ သမ္မာ သေဝန္တာ ဧကန္တဟိတဘာဝတော မဂ္ဂဉာဏာဒိဟေဝ အရဏီယတော **အတ္ထံ,** မဟာဂုဏတာယ သန္တတာယ စ **မဟန္တံ,** အကခောဘဝတော ဂမ္ဘီရဉာဏဂေါစရတော စ **ဂမ္ဘီရံ,** ဟီနစ္ဆန္ဒာဒီဟိ ဒဋ္ဌုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ ဣတရေဟိ စ ကိစ္ဆေန ဒဋ္ဌဗ္ဗတ္တာ **ဒုဒ္ဒသံ,** ဒုဒ္ဒသတ္တာ သဏှနိပုဏသဘာဝတ္တာ နိပုဏဉာဏဂေါစရတော စ **နိပုဏံ,** နိပုဏတ္တာ ဧဝ သုခုမသဘာဝတာယ **အဏုံ** နိဗ္ဗာနံ, အဝိပရီတဋ္ဌေန တ ပရမတ္ထသဘာဝတ္တာ **အတ္ထံ,** အရိယဘာဝကရတ္တာ မဟတ္တနိမိတ္တတာယ **မဟန္တံ,** အနုတ္တာနသဘာဝတာယ **ဂမ္ဘီရံ,** ဒုက္ခေန ဒဋ္ဌဗ္ဗံ န သုခေန ဒဋ္ဌုံ သက္ကာတိ **ဒုဒ္ဒသံ,** ဂမ္ဘီရတ္တာ ဒုဒ္ဒသံ, ဒုဒ္ဒသတ္တာ **ဂမ္ဘီရ**န္တိ

စတုသစ္စံ, ဝိသေသတော **နိပုဏံ အဏုံ,** နိရောဓသစ္စန္တိ ဧဝမေတံ စတုသစ္စံ **ဓီရာ သမဓိဂစ္ဆန္တိ** ဓိတိသမ္ပန္နတာယ ဓီရာ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ သမ္မဒေဝ အဓိဂစ္ဆန္တိ။ **အပ္ပမတ္တာ** တိ သဗ္ဗတ္ထ သတိအဝိပ္ပဝါသေန အပ္ပမာဒပဋိပတ္တိံ ပူရေန္တာ။ **ဝိစက္ခဏာ** တိ ဝိပဿနာဘာဝနာယ ဆေကာ ကုသလာ။ တသ္မာ သဗ္ဘိရေဝ သမာသေထာတိ ယောဇနာ။ ပဏ္ဍိတေဟတ္ထဒဿိဘီတိ တ တော နိဿက္ကဝစနံ။ ယသ္မာ ပဏ္ဍိတေဟိ အတ္ထဒဿီဘိ သမုဒာယဘူတေဟိ ဓီရာ အပ္ပမတ္တာ ဝိစက္ခဏာ မဟန္တာဒိဝိသေသဝန္တံ အတ္ထံ သမဓိဂစ္ဆန္တိ, တသ္မာ တာဒိသေဟိ သဗ္ဘိရေဝ သမာသေထာတိ သမ္ဗန္ဓော။ ဧဝမေသာ ထေရဿ ပဋိဝေဓဒီပနေန အညာဗျာကရဏကထာပိ အဟောသီတိ။

ပုဏ္ဏတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဒဗ္ဗတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ယော ဒုဒ္ဒမိယော တိ အာယသ္မတော ဒဗ္ဗတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဓမ္မဒေသနံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ သေနာသနပညာပကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ တံ အဓိကာရကမ္မံ ကတွာ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေတွာ သတ္ထာရာ ဗျာကတော ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရိတွာ ကဿပဒသဗလဿ သာသနော သက္ကနကာလေ ပဗ္ဗဇိ။ တဒာ တေန သဒ္ဓိံ အပရေ ဆ ဇနာတိ သတ္တ ဘိက္ခူ ဧကစိတ္တာ ဟုတွာ အညေ သာသနေ အကရဝံ ကရောန္တေ ဒိသွာ – ‘‘ဣဓ ကိံ ကရောမ ဧကမန္တေ သမဏဓမ္မံ ကတွာ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿာမာ’’တိ နိဿေဏိံ ဗန္ဓိတွာ ဥစ္စံ ပဗ္ဗတသိခရံ အာရုဟိတွာ, ‘‘အတ္တနော စိတ္တဗလံ ဇာနန္တာ နိဿေဏိံ နိပါတေန္တု, ဇီဝိတေ သာလယာ ဩတရန္တု, မာ ပစ္ဆာနုတပ္ပိနော အဟုဝတ္ထာ’’တိ ဝတွာ သဗ္ဗေ ဧကစိတ္တာ ဟုတွာ နိဿေဏိံ ဟာတေတွာ – ‘‘အပ္ပမတ္တာ ဟောထ, အာဝုသော’’တိ အညမညံ ဩဝဒိတွာ စိတ္တရုစိကေသု ဌာနေသု နိသီဒိတွာ သမဏဓမ္မံ ကာတုံ အာရဘိံသု။

တတ္ရေကော ထေရော ပဉ္စမေ ဒိဝသေ အရဟတ္တံ ပတွာ, ‘‘မမ ကိစ္စံ နိပ္ဖန္နံ, အဟံ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ကိံ ကရိဿာမိ’’တိ ဣဒ္ဓိယာ ဥတ္တရကုရုတော ပိဏ္ဍပါတံ အာဟရိတွာ, ‘‘အာဝုသော, ဣမံ ပိဏ္ဍပါတံ ပရိဘုဉ္ဇထ, ဘိက္ခာစာရကိစ္စံ မမာယတ္တံ ဟောတု, တုမ္ဟေ အတ္တနော ကမ္မံ ကရောထာ’’တိ အာဟ။ ‘‘ကိံ နု ခေါ မယံ, အာဝုသော, နိဿေဏိံ ဟာတေန္တာ ဧဝံ အဝေစုမှ – ‘ယော ပဌမံ ဓမ္မံ သစ္ဆိကရောတိ, သော ဘိက္ခံ အာဟရတု, တေနာဘတံ သေသာ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကရိဿန္တီ’’’တိ။ ‘‘နတ္ထိ, အာဝုသော’’တိ။ တုမ္ဟေ အတ္တနော ပုဗ္ဗဟေတုနာ လဘိတ္ထ, မယမ္ပိ သက္ကောန္တာ ဝဋ္ဋဿန္တံ ကရိဿာမ, ဂစ္ဆထ တုမ္ဟေတိ။ ထေရော တေ သညာပေတုံ အသက္ကောန္တော ဖာသုကဋ္ဌာနေ ပိဏ္ဍပါတံ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ ဂတော ။ အပရော ထေရော သတ္တမေ ဒိဝသေ အနာဂါမိဖလံ ပတွာ တတော စုတော သုဒ္ဓါဝါသဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တော။ ဣတရေ ထေရာ တတော စုတာ ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရိတွာ တေသု တေသု ကုလေသု နိဗ္ဗတ္တာ။ ဧကော ဂန္ဓာရရဋ္ဌေ တက္ကသိလာနဂရေ ရာဇဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော, ဧကော မဇ္ဈန္တိကရဋ္ဌေ ပရိဗ္ဗာဇိကာယ ကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တော, ဧကော ဗာဟိယရဋ္ဌေ ကုဋုမ္ဗိယဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော, ဧကော ဘိက္ခုနုပဿယေ ဇာတော။

အယံ ပန ဒဗ္ဗတ္ထေရော မလ္လရဋ္ဌေ အနုပိယနဂရေ ဧကဿ မလ္လရညော ဂေဟေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ တဿ မာတာ ဥပဝိဇညာ ကာလမကာသိ, မတသရီရံ သုသာနံ နေတွာ အရစိတကံ အာရောပေတွာ အဂ္ဂိံ အဒံသု။ တဿာ အဂ္ဂိဝေဂသန္တတ္တံ ဥဒရပဋလံ ဒွေဓာ အဟောသိ။ အာရကော အတ္တနော ပုညဗလေန ဥပ္ပတိတွာ ဧကသ္မိံ ဒဗ္ဗတ္ထမ္ဘေ နိပတိ။ တံ အာရကံ ဂဟေတွာ အယျိကာယ အဒံသု။ သာ တဿ နာမံ ဂဏှန္တီ ဒဗ္ဗတ္ထမ္ဘေ ပတိတွာ လဒ္ဓဇီဝိတတ္တာ ‘‘ဒဗ္ဗော’’တိဿ နာမံ အကာသိ။ တဿ စ သတ္တဝဿိကကာလေ သတ္ထာ ဘိက္ခုသင်္ဃပရိဝုတော မလ္လရဋ္ဌေ စာရိကံ စရမာနော အနုပိယမ္ဗဝနေ ဝိဟရတိ။ ဒဗ္ဗကုမာရော သတ္ထာရံ ဒိသွာ ဒဿနေနေဝ ပသီဒိတွာ ပဗ္ဗဇိတုကာမော ဟုတွာ ‘‘အဟံ ဒသဗလဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိဿာမီ’’တိ အယျိကံ အာပုစ္ဆိ။ သာ ‘‘သာဓု, တာတာ’’တိ ဒဗ္ဗကုမာရံ အာဒာယ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ, ‘‘ဘန္တေ, ဣမံ ကုမာရံ ပဗ္ဗာဇေထာ’’တိ အာဟ။ သတ္ထာ အညတရဿ ဘိက္ခုနော သညံ အဒါသိ – ‘‘ဘိက္ခု, ဣမံ အာရကံ ပဗ္ဗာဇေဟီ’’တိ။ သော ထေရော သတ္ထု ဝစနံ သုတွာ ဒဗ္ဗကုမာရံ ပ

ဗ္ဗာဖေန္တော တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာနံ အာစိက္ခိ။ ပုဗ္ဗဟေတုသမ္ပန္နော ကတာဘိနီဟာရော သတ္တော ပဌမကေသဝဋ္ဋိ ယာ တေရောပနက္ခဏေ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌဟိ, ဒုတိယာယ ကေသဝဋ္ဋိယာ ဩရောပိယမာနာယ သကဒာဂါမိဖ လေ, တတိယာယ အနာဂါမိဖလေ, သဗ္ဗကေသာနံ ပန ဩရောပနဉ္စ အရဟတ္တဖလသစ္ဆိကိရိယာ စ အပစ္ဆာ အပုရေ အဟောသိ။ သတ္ထာ မလ္လရဋ္ဌေ ယထာဘိရန္တံ ဝိဟရိတွာ ရာဇဂဟံ ဂန္တွာ ဝေဠုဝနေ တသံ ကပ္ပေသိ။

တတ္ရာယသ္မာ ဒဗ္ဗော မလ္လပုတ္တော ရဟောဂတော အတ္တနော ကိစ္စနိပ္ဖတ္တိံ ဩလောကေတွာ သင်္ဃဿ ဝေယျာဝစ္စကရဏေ ကာယံ ယောဇေတုကာမော စိန္တေသိ – ‘‘ယံနူနာဟံ သင်္ဃဿ သေနာသနဉ္စ ပညာပေယျံ ဘ တ္တာနိ စ ဥဒ္ဒိသေယျ’’န္တိ။ သော သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ အတ္တနော ပရိဝိတက္ကံ အာရောစေသိ။ သတ္ထာ တဿ သာဓုကာရံ ဒတွာ သေနာသနပညာပကတ္တဉ္စ ဘတ္တုဒ္ဒေသကတ္တဉ္စ သမ္ပဋိစ္ဆိ။ အထ နံ ‘‘အယံ ဒဗ္ဗော ဒဟ ရော ဝ သမာနော မဟန္တေ ဌာနေ ဌိတော’’တိ သတ္တဝဿိကကာလေယေဝ ဥပသမ္ပာဒေသိ။ ထေရော ဥပသမ္ပန္နကာလ တော ပဋ္ဌာယ ရာဇဂဟံ ဥပနိဿာယ ဝိဟရန္တာနံ သဗ္ဗဘိက္ခူနံ သေနာသနာနိ စ ပညာပေတိ, ဘိက္ခဉ္စ ဥဒ္ဒိသတိ။ တ ဿ သေနာသနပညာပကဘာဝေါ သဗ္ဗဒိသာသု ပာကဋော အဟောသိ – ‘‘ဒဗ္ဗော ကိရ မလ္လပုတ္တော သဘာဂသဘာဂါ နံ ဘိက္ခူနံ ဧကဋ္ဌာနေ သေနာသနာနိ ပညာပေတိ, အာသန္နေပိ ဒူရေပိ သေနာသနံ ပညာပေတိ, ဂန္တုံ အသက္ကောန္တေ ဣဒ္ဓိယာ နေတီ’’တိ။

အထ နံ ဘိက္ခူ ကာလေပိ ဝိကာလေပိ – ‘‘အမှာကံ, အာဝုသော, ဇီဝကမ္ဗဝနေ သေနာသနံ ပညာပေဟိ, အမှာကံ မဒ္ဒကုစ္ဆိသ္မိံ မိဂဒါယေ’’တိ ဧဝံ သေနာသနံ ဥဒ္ဒိသာပေတွာ တဿ ဣဒ္ဓိံ ပဿန္တာ ဂစ္ဆန္တိ။ သောပိ ဣဒ္ဓိယာ မနောမယေ ကာယေ အဘိသင်္ခရိတွာ ဧကေကဿ ထေရဿ ဧကေကံ အတ္တနာ သဒိသံ ဘိက္ခုံ ဒတွာ အင်္ဂုလိယာ ဇ လမာနာယ ပုရတော ဂန္တွာ ‘‘အယံ မဉ္စော ဣဒံ ပီဌ’’န္တိအာဒီနိ ဝတွာ သေနာသနံ ပညာပေတွာ ပုန အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနမေဝ အာဂစ္ဆတိ ။ အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ, ဝိတ္ထာရတော ပနိဒံ ဝတ္ထု ဟေဋ္ဌာ အာဂတမေဝ။ သတ္ထာ ဣဒမေဝ ကာ ရဏံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ကတွာ အပရဘာဂေ အရိယဂဏမဇ္ဈေ နိသိန္နော ထေရံ သေနာသနပညာပကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေ သိ – ‘‘ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ သေနာသနပညာပကာနံ ယဒိဒံ ဒဗ္ဗော မလ္လပုတ္တော’’တိ (အ. နိ. ၁.၂၀၉; ၂၁၄)။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၄, ၁၀၈-၁၄၉) –

‘‘ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော၊ သဗ္ဗလောကဝိဒူ မုနိ။
ဣတော သတသဟဿမှိ၊ ကပ္ပေ ဥပ္ပဇ္ဇိ စက္ခုမာ။

‘‘ဩတာဒကော ဝိညာပကော၊ တာရကော သဗ္ဗပာဏိနံ။
ဒေသနာကုသလော ဗုဒ္ဓေါ၊ တာရေသိ ဇနတံ ဗဟုံ။

‘‘အနုကမ္ပကော ကာရုဏိကော၊ ဟိတေသီ သဗ္ဗပာဏိနံ။
သမ္ပတ္တေ တိတ္ထိယေ သဗ္ဗေ၊ ပဉ္စသီလေ ပတိဋ္ဌပိ။

‘‘ဧဝံ နိရာကုလံ အာသိ၊ သုညတံ တိတ္ထိယေဟိ စ။
ဝိစိတ္တံ အရဟန္တေဟိ၊ ဝသီဘူတေဟိ တာဒိဘိ။

‘‘ရတနာနဋ္ဌပညာသံ၊ ဥဂ္ဂတော သော မဟာမုနိ။
ကဉ္စနဂ္ဃိယသင်္ကာသော၊ ဗာတ္တိံသဝရလက္ခဏော။

‘‘ဝဿသတသဟဿာနိ၊ အာယု ဝိဇ္ဇတိ တာဝဒေ။
တာဝတာ တိဋ္ဌမာနော သော၊ တာရေသိ ဇနတံ ဗဟုံ။

‘‘တဒါဟံ ဟံသဝတိယံ၊ သေဋ္ဌိပုတ္တော မဟာယသော။
ဥပေတွာ လောကပဇ္ဇောတံ၊ အဿောသိံ ဓမ္မဒေသနံ။

“သေနာသနာနိ ဘိက္ခူနံ၊ ပညာပေန္တိ သသာဝကံ။
ကိတ္တယန္တဿ ဝစနံ၊ သုဏိတွာ မုဒိတော အဟံ။

“အဓိကာရံ သသင်္ဃဿ၊ ကတွာ တဿ မဟေသိနော။
နိပစ္စ သိရသာ ပါဒေ၊ တံ ဌာနမဘိပတ္ထယိံ။

“တဒါဟ သ မဟာဝီရော၊ မမ ကမ္မံ ပကိတ္တယံ။
ယော သသင်္ဃမဘောဇေသိ၊ သတ္တာဟံ လောကနာယကံ။

“သောယံ ကမလပတ္တက္ခော၊ သီဟံသော ကနကတ္တစော။
မမ ပါဒမူလေ နိပတိ၊ ပတ္ထယံ ဌာနမုတ္တမံ။

“သတသဟဿိတော ကပ္ပေ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေါ။
ဂေါတမော နာမ ဂေါတ္တေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိဿတိ။

“သာဝကော တဿ ဗုဒ္ဓဿ၊ ဒဗ္ဗော နာမေန ဝိဿုတော။
သေနာသနပညာပကော၊ အဂ္ဂေါ ဟေဿတိယံ တဒါ။

“တေန ကမ္မေန သုကတေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ၊ တာဝတိံသမဂစ္ဆဟံ။

“သတာနံ တီဏိက္ခတ္တုဉ္စ၊ ဒေဝရဇ္ဇမကာရယိံ။
သတာနံ ပဉ္စက္ခတ္တုဉ္စ၊ စက္ကဝတ္တီ အဟောသဟံ။

“ပဒေသရဇ္ဇံ ဝိပုလံ၊ ဂဏနာတော အသင်္ခိယံ။
သဗ္ဗတ္ထ သုခိတော အာသိံ၊ တဿ ကမ္မဿ ဝါဟသာ။

“ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ဝိပဿီ နာမ နာယကော။
ဥပ္ပဇ္ဇိ စာရုဒဿနော၊ သဗ္ဗဓမ္မဝိပဿကော။

“ဒုဋ္ဌစိတ္တော ဥပဝဒိံ၊ သာဝကံ တဿ တာဒိနော။
သဗ္ဗာသဝပရိက္ခီဏံ၊ သုဒ္ဓောတိ စ ဝိဇာနိယ။

“တဿေဝ နရဝီရဿ၊ သာဝကာနံ မဟေသိနံ။
သလာကဉ္စ ဂဟေတွာန၊ ခီရောဒနမဒါသဟံ။

“ဣမမှိ ဘဒ္ဒကေ ကပ္ပေ၊ ဗြဟ္မဗန္ဓု မဟာယသော။
ကဿပော နာမ ဂေါတ္တေန၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ ဝဒတံ ဝရော။

“သာသနံ ဇောတယိတွာန၊ အဘိဘုယျ ကုတိတ္ထိယေ။
ဝိနေယျေ ဝိနယိတွာဝ၊ နိဗ္ဗုတော သော သသာဝကော။

“သသိဿေ နိဗ္ဗုတေ နာထေ၊ အတ္ထမေန္တမှိ သာသနေ။
ဒေဝါ ကန္ဒိံသု သံဝိဂ္ဂါ၊ မုတ္တကေသာ ရုဒမ္မုခါ။

“နိဗ္ဗာယိဿတိ ဓမ္မက္ခော၊ န ပဿိသာမ သုဗ္ဗတေ။

န သုဏိဿာမ သဒ္ဓမ္မံ၊ အဟော နော အပ္ပပုညတာ။

''တအာယံ ပထဝီ သဗ္ဗာ၊ အစလာ သာ စလာစလာ။
သာဂရော စ သသောကော၀၊ ဝိနဒီ ကရုဏံ ဂိရံ။

''စတုဒ္ဒိသာ ဒုန္ဒုဘိယော၊ နာဒယိံသု အမာနုသာ။
သမန္တတော အသနိယော၊ ဖလိံသု စ ဘယာဝဟာ။

''ဥက္ကာ ပတိံသု နဘသာ၊ ဓူမကေတု စ ဒိဿတိ။
သဓူမာ ဇာလဝဋ္ဋာ စ၊ ရဝိံသု ကရုဏံ မိဂါ။

''ဥပ္ပာဒေ အရုဏော ဒိသွာ၊ သာသနတ္ထင်္ဂသူစကေ။
သံဝိဂ္ဂါ ဘိက္ခဝေ သတ္တ၊ စိန္တယိမှ မယံ တအာ။

''သာသနေန ဝိနာမှာကံ၊ ဇီဝိတေန အလံ မယံ။
ပဝိသိတွာ မဟာရညံ၊ ယုဉ္ဇာမ ဇိနသာသနေ။

''အဒ္ဒသမှ တအာရညေ၊ ဥဗ္ဗိဒ္ဓံ သေလမုတ္တမံ။
နိဿေဏိယာ တမာရုယှ၊ နိဿေဏိံ ပာတယိမှသေ။

''တအာ ဩဝဒိ နော ထေရော၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒော သုဒုလ္လဘော။
သဒ္ဓါတိဒုလ္လဘာ လဒ္ဓါ၊ ထောကံ သေသဉ္စ သာသနံ။

''နိပတန္တိ ခဏာတီတာ၊ အနန္တေ ဒုက္ခသာဂရေ။
တသ္မာ ပယောဂေ ကတ္တဗ္ဗော၊ ယာ၀ ဌာတိ မုနေ မတံ။

''အရဟာ အာသိ သော ထေရော၊ အနာဂါမီ တအာနုဂေါ။
သုသီလာ ဣတရေ ယုတ္တာ၊ ဒေဝလောကံ အဂမှသေ။

''နိဗ္ဗုတော တိဏ္ဏသံသာရော၊ သုဒ္ဓါတသေ စ ဧကကော။
အဟဉ္စ ပက္ကုသာတိ စ၊ သဘိယော ဗာဟိယော တထာ။

''ကုမာရကဿပေါ၊ စေ၀၊ တတ္ထ တတ္ထုပဂါ မယံ။
သံသာရဗန္ဓနာ မုတ္တာ၊ ဂေါတမေနာနုကမ္ပိတာ။

''မလ္လေသု ကုသိနာရာယံ၊ ဂဗ္ဘေ ဇာတဿ မေ သတော။
မာတာ မတာ စိတာရုဠှာ၊ တတော နိပ္ပတိတော အဟံ။

''ပတိတော ဒဗ္ဗပုဉ္ဇမှိ၊ တတော ဒဗ္ဗောတိ ဝိဿုတော။
ဗ္ရဟ္မစာရီဗလေနာဟံ၊ ဝိမုတ္တော သတ္တဝဿိကော။

''ခီရောဒနဗလေနာဟံ ၊ ပဉ္စဟင်္ဂေဟုပါဂတော။
ခီဏာသဝေါတိ ဉာတော၊ ဂေါတမေန ပဝံ ဗဟု ဝါဒိတော။

''ဥဘော ပုညဉ္စ ပာပဉ္စ၊ ဝီတိဝတ္တောမှိ အနိဟံ။
ပတွာန ပရမံ သန္တိံ၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။

“သေနာသနံ ပညာပယိံ၊ ဟာသယိတွာန သုဗ္ဗတေ။
ဇိနော တသ္မိံ ဂုဏော တုဋ္ဌော၊ တေဒဂ္ဂေ ဌပေသိ မံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ၊ ဘဝါ သဗ္ဗေ သမူဟတာ။
နာဂေါဝ ဗန္ဓနံ ဆေတွာ၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။

“သွာဂတံ ဝတ မေ အာသိ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ သန္တိကေ။
တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသနံ။

“ပဋိသမ္ဘိဒါ စတဿော။ပေ။ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

ဧဝံဘူတံ ပန တံ ယေန ပုဗ္ဗေ ကဿစိ ခီဏာသဝတ္ထေရဿ အနုဒ္ဓံသနဝသေန ကတေန ပါပကမ္မေန ဗဟူနိ ဝဿသတသဟဿာနိ နိရယေ ပစ္စိ, တာယ ဧဝ ကမ္မပိလောတိကာယ စောဒိယမာနာ မေတ္တိယဘူမဇကာ ဘိက္ခူ “ဣမိနာ မယံ ကလျာဏဘတ္တိကဿ ဂဟပတိနော အန္တရေ ပရိဘေဒိတာ”တိ ဒုဂ္ဂဟိတဂါဟိနော အမူလကေန ပါရာဇိကေန ဓမ္မေန အနုဒ္ဓံသေသုံ။ တသ္မိဉ္စ အဓိကရဏေ သင်္ဃေန သတိဝိနယေန ဝူပသမိတေ အယံ ထေရော လောကာနုကမ္ပာယ အတ္တနော ဂုဏေ ဝိဘာဝေန္တော **“ယော ဒုဒ္ဒမိယော”** တိ ဣမံ ဂါထံ အဘာသိ။

၅. တတ္ထ **ယော**တိ အနိယမိတနိဒ္ဒေသော, တဿ “သော”တိ ဣမိနာ နိယမနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဥဘယေနပိ အညံ ဝိယ ကတွာ အတ္တာနမေဝ ဝဒတိ။ **ဒုဒ္ဒမိယော** တိ ဒုဒ္ဒမော, ဒမေတုံ အသက္ကုဏေယျော။ ဣဒဉ္စ အတ္တနော ပုထုဇ္ဇနကာလေ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ဝိသူကာယိကာနံ ကိလေသာနံ မအာလေပစိတ္တဿ ဝိပ္ဖန္ဒိတံ ဣန္ဒြိယာနံ အဝူပသမနဉ္စ စိန္တေတွာ ဝဒတိ။ **ဒမေနာ**တိ ဥတ္တမေန အဂ္ဂမဂ္ဂဒမေန, တေန ဟိ ဒန္တော ပုန ဒမေတဗ္ဗတာဘာဝတော “ဒန္တော”တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ, န အညေန။ အထ ဝါ **ဒမေနာ**တိ ဒမကေန ပုရိသဒမ္မသာရထိနာ ဒမိတော ။ **ဒဗ္ဗော** တိ ဒဗျော, ဘဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ တေနာဟ ဘဂဝါ ဣမမေဝ ထေရံ သန္ဓာယ – “န ခေါ, ဒဗ္ဗ, ဒဗ္ဗာ ဧဝံ နိဗ္ဗေဌေန္တိ”တိ (ပါရာ. ၃၈၄; စူဠဝ. ၁၉၃) ။ **သန္တုသိတော** တိ ယထာလဒ္ဓပစ္စယသန္တောသေန ဈာနသမာပတ္တိသန္တောသေန မဂ္ဂဖလသန္တောသေန စ သန္တုဋ္ဌော။ **ဝိတိဏ္ဏကင်္ခော** တိ သောဠသဝတ္ထုကာယ အဋ္ဌဝတ္ထုကာယ စ ကင်္ခာယ ပဌမမဂ္ဂေနေဝ သမုဂ္ဃာဋိတတ္တာ ဝိဂတကင်္ခော။ **ဝိဇိတာဝီ**တိ ပုရိသာဇာနီယေန ဝိဇေတဗ္ဗဿ သဗ္ဗဿပိ သံကိလေသပက္ခဿ ဝိဇိတတ္တာ ဝိဓမိတတ္တာ ဝိဇိတာဝီ။ **အပေတဘေရဝေ**တိ ပဉ္စဝီသတိယာ ဘယာနံ သဗ္ဗသော အပေတတ္တာ အပဂတဘေရဝေ အဘယူပရတော ။ ပုန **ဒဗ္ဗော** တိ နာမကိတ္တနံ။ **ပရိနိဗ္ဗုတော** တိ ဒွေ ပရိနိဗ္ဗာနာနိ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနဉ္စ, ယာ သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတု, ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနဉ္စ, ယာ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတု။ တေသု ဣဓ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနံ အဓိပ္ပေတံ, တသ္မာ ပဟာတဗ္ဗဓမ္မာနံ မဂ္ဂေန သဗ္ဗသော ပဟီနတ္တာ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗုတောတိ အတ္ထော။ **ဌိတတ္တော** တိ ဌိတသဘာဝေါ အစလော ဣဋ္ဌာဒီသု တာဒိဘာဝပ္ပတ္တိယာ လောကဓမ္မေဟိ အကမ္ပနီယော။ **ဟီ**တိ စ ဟေတုအတ္ထေ နိပါတော, တေန ယော ပုဗ္ဗေ ဒုဒ္ဒမော ဟုတွာ ဌိတော ယသ္မာ ဒဗ္ဗတ္တာ သတ္ထာရာ ဥတ္တမေန ဒမေန ဒမိတော သန္တုသိတော ဝိတိဏ္ဏကင်္ခော ဝိဇိတာဝီ အပေတဘေရဝေ, တသ္မာ သော ဒဗ္ဗော ပရိနိဗ္ဗုတော တတောယေဝ စ ဌိတတ္တော, ဧဝံဘူတေ စ တသ္မိံ စိတ္တပသာဒောဝ ကာတဗ္ဗော, န ပသာဒညထတ္တန္တိ ပရနေယျဗုဒ္ဓိကေ သတ္တေ အနုကမ္ပန္တော ထေရော အညံ ဗျာကာသိ။

ဒဗ္ဗတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. သီတဝနိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယော သီတဝနန္တိ အာယသ္မတော သမ္ဘူတတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ အဋ္ဌာရသာဓိကဿ ကပ္ပသတဿ မတ္ထကေ အတ္ထဒဿီ နာမ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ သဒေဝကံ လောကံ သံသာရမဟောဃတော တာရေန္တော ဧကဒိဝသံ မဟတာ ဘိက္ခုသင်္ဃေန သဒ္ဓိံ ဂင်္ဂါတီရံ ဥပဂစ္ဆိ။ တသ္မိံ ကာလေ အယံ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထ ဘဂဝန္တံ ပဿိတွာ ပသန္နမာနသော ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ “ကိံ, ဘန္တေ, ပါရံ ဂန္တုကာမတ္ထာ”တိ ပုစ္ဆိ။ ဘဂဝါ “ဂမိဿာမာ”တိ အဝေါစ။ သော တာဝဒေဝ နာဝါသင်္ဃာဋံ ယောဇေတွာ ဥပနေသိ။ သတ္ထာ တံ အနုကမ္ပန္တော သဟ ဘိက္ခုသင်္ဃေန နာဝံ အဘိရုဟိ။ သော သယမ္ပိ အဘိရုယှ သုခေနေဝ ပ

ရတိီရံ သမ္မာပေတ္ဝာ ဘဂဝန္တံ ဘိက္ခုသင္ဃဥ္စ ဒုတိယဒိဝသေ မဟာအန်ံ ပဝတ္တေတွာ အနုဂန္တွာ ပသန္နစိတ္တော ဝန္ဒိတွာ နိဝတ္တိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရိတွာ ကြမေန တေရသာဓိကကပ္ပသတဿ မတ္ထကေ ခတ္တိယကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ရာဇာ အဟောသိ စက္ကဝတ္တီ ဓမ္မိကော ဓမ္မရာဇာ။ သော သတ္တေ သုဂတိမဂ္ဂေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ တတော စုတော ဧကနဝုတိကပ္ပေ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ခုတ္တဓမ္မေ သမာဒယ သုသာနေ ဝသန္တော သမဏဓမ္မံ အကာသိ။ ပုန ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေပိ တဿ သာသနေ တီဟိ သဟာယေဟိ သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝီသတိဝဿသဟဿာနိ သမဏဓမ္မံ ကတွာ ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရိတွာ ကြမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ "သမ္ဘူတော"တိ နာမံ အကံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဗြာဟ္မဏသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော။ ဘူမိဇော ဇေယျသေနော အဘိရာဓနောတိ တီဟိ သဟာယေဟိ သဒ္ဓိံ ဘဂဝတော သန္တိကံ ဂတော ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိ။ ယေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ –

"ဘူမိဇော ဇေယျသေနော စ၊ သမ္ဘူတော အဘိရာဓနော။
ဧတေ ဓမ္မံ အဘိညာသုံ၊ သာသနေ ဝရတာဒိနော"တိ။

အထ သမ္ဘူတော ဘဂဝတော သန္တိကေ ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ နိစ္စံ သီတဝနေ ဝသတိ။ တေနေတဿ "သီတဝနိယော"တိ ပညာယိတ္ထ။ တေန စ သမယေန ဝေဿဝဏော မဟာရာဇာ ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန ဇမ္ဗုဒီပေ ဒက္ခိဏဒိသာဘာဂံ ဥဒ္ဒိဿ အာကာသေန ဂစ္ဆန္တော ထေရံ အဇ္ဈောကာသေ နိသီဒိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိကရောန္တံ ဒိသွာ ဝိမာနတော ဩရုယှ ထေရံ ဝန္ဒိတွာ, "ယဒာ ထေရော သမာဓိတော ဝုဋ္ဌဟိဿတိ, တဒါ မမ အာဂမနံ အာရောစေထ, အာရက္ခဉ္စဿ ကရောထာ"တိ ဒွေ ယက္ခေ အာဏာပေတွာ ပက္ကာမိ။ တေ ထေရဿ သမီပေ ဌတွာ မနသိကာရံ ပဋိသံဟရိတွာ နိသိန္နကာလေ အာရောစေသုံ။ တံ သုတွာ ထေရော "တုမှေဟ မမ ဝစနေန ဝေဿဝဏမဟာရာဇဿ ကထေထ, ဘဂဝတာ အတ္တနော သာသနေ ဌိတာနံ သတိအာရက္ခာ နာမ ဌပိတာ အတ္ထိ, သာယေဝ မာဒိသေ ရက္ခတိ, တွံ တတ္ထ အပ္ပောဿုက္ကော ဟောဟိ, ဘဂဝတော ဩဝါဒေ ဌိတာနံ ဧဒိသာယ အာရက္ခာယ ကရဏီယံ နတ္ထီ"တိ တေ ဝိဿဇ္ဇေတွာ တာဝဒေဝ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ ဝိဇ္ဇာတ္တယံ သစ္ဆာကာသိ။ တတော ဝေဿဝဏော နိဝတ္တမာနော ထေရဿ သမီပံ ပတွာ မုခာကာရသလ္လက္ခဏေနေဝဿ ကတကိစ္စဘာဝံ ဉတွာ သာဝတ္ထိံ ဂန္တွာ ဘဂဝတော အာရောစေတွာ သတ္ထု သမ္မုခါ ထေရံ အဘိတ္ထဝန္တော –

"သတိအာရက္ခသမ္ပန္နော၊ ဓိတိမာ ဝီရိယသမာဟိတော။
အနုဇာတော သတ္ထု သမ္ဘူတော၊ တေဝိဇ္ဇော မစ္စုဟာရဂူ"တိ။ –

ကြမာယ ကထာယ ထေရဿ ဂုဏေ ဝဏ္ဏေသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၂၁.၁၅-၂၀) –

"အတ္ထဒဿီ တု ဘဂဝါ၊ ဒွိပဒိန္ဒော နရာသဘော။
ပုရက္ခတော သာဝကေဟိ၊ ဂင်္ဂါတီရမုပာဂမိ။

"သမတိတ္တိ ကာကပေယျာ၊ ဂင်္ဂါ အာသိ ဒုရုတ္တရာ။
ဥတ္တာရယိံ ဘိက္ခုသင်္ဃံ၊ ဗုဒ္ဓဉ္စ ဒွိပဒုတ္တမံ။

"အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ၊ ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ တရဏာယ ဣဒံ ဖလံ။

"တေရသေတော ကပ္ပသတေ၊ ပဉ္စ သဗ္ဗောဘာဝ အဟုံ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

"ပဋိသမ္ဘိဒါ စ ဘဂဝေ အသ္မိံ၊ ဇာတောဟံ ဗြာဟ္မဏေ ကုလေ။
သဒ္ဓိံ တီဟိ သဟာယေဟိ၊ ပဗ္ဗဇိံ သတ္ထု သာသနေ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အထာယသ္မာ သမ္ဘူတော ဘဂဝန္တံ ဒဿနာယ ဂစ္ဆန္တေ ဘိက္ခူ ဒိသွာ ‘‘အာဝုသော, မမ ဝစနေန ဘဂဝတော ပာဒေ သိရသာ ဝန္ဒထ, ဧဝဉ္စ ဝဒေထာ’’တိ ဝတွာ ဓမ္မာဓိကရဏံ အတ္တနော သတ္ထု အဝိဟေဌိတဘာဝံ ပကာသေန္တော **‘‘ယော သီတဝနေ’’**န္တိ ကထမာဟ။ တေ ဘိက္ခူ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ သမ္ဘူတတ္ထေရဿ သာသနံ သမ္ပဝေဒေန္တာ, ‘‘အာယသ္မာ, ဘန္တေ, သမ္ဘူတော ဘဂဝတော ပာဒေ သိရသာ ဝန္ဒတိ, ဧဝဉ္စ ဝဒတီ’’တိ ဝတွာ တံ ကထံ အာရောစေသုံ, တံ သုတွာ ဘဂဝါ ‘‘ပဏ္ဍိတော, ဘိက္ခဝေ, သမ္ဘူတော ဘိက္ခု ပစ္စပာဒိ ဓမ္မဿာနုဓမ္မံ, န စ မံ ဓမ္မာဓိကရဏံ ဝိဟေဌေတိ။ ဝေဿဝဏေန တဿတ္ထော မယှံ အာရောစိတာ’’တိ အာဟ။

၆. ယံ ပန တေ ဘိက္ခူ သမ္ဘူတတ္ထေရေန ဝုတ္တံ **‘‘ယော သီတဝနေ’’**န္တိ ကထံ သတ္ထု နိဝေဒေသုံ။ တတ္ထ **သီတဝန**န္တိ ဧဝံနာမကံ ရာဇဂဟသမီပေ မဟန္တံ ဘေရဝသုသာနဝနံ။ **ဥပဂါ**တိ နိဝါသနဝသေန ဥပဂစ္ဆိ။ ဧတေန ဘဂဝတာ အနုညာတံ ပဗ္ဗဇိတာနုရူပံ နိဝါသနဋ္ဌာနံ ဒဿေတိ။ **ဘိက္ခူ**တိ သံသာရဘယဿ ဣက္ခနတော ဘိန္နကိလေသတာယ စ ဘိက္ခု။ **ဧကော**တိ အဒုတိယော, ဧတေန ကာယဝိဝေကံ ဒဿေတိ။ **သန္တုသိတော** တိ သန္တုဋ္ဌော။ ဧတေန စတုပစ္စယသန္တောသလက္ခဏံ အရိယဝံသံ ဒဿေတိ။ **သမာဟိတတ္တော** တိ ဥပစာရပ္ပနာဘေဒေန သမာဓိနာ သမာဟိတစိတ္တော, ဧတေန စိတ္တဝိဝေကဘာဝနာမုခေန ဘာဝနာရာမံ အရိယဝံသံ ဒဿေတိ။ **ဝိဇိတာဝီ**တိ သာသနေ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ တေန ဝိဇေတဗ္ဗံ ကိလေသဂဏံ ဝိဇိတွာ ဌိတော, ဧတေန ဥပဓိဝိဝေကံ ဒဿေတိ။ ဘယဟေတူနံ ကိလေသာနံ အပဂတတ္တာ **အပေတလောမဟံသော,** ဧတေန သမ္မာပဋိပတ္တိယာ ဖလံ ဒဿေတိ။ **ရက္ခ**န္တိ ရက္ခန္တော။ **ကာယဂတာသတိ**န္တိ ကာယာရမ္မဏံ သတိံ, ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာနံ ပရိဗြူဟနဝသေန အဝိဿဇ္ဇေန္တော။ **ဓိတိမာ**တိ ဓီရော, သမာဟိတတ္တံ ဝိဇိတာဝိဘာဝံ တ ဥပာယေန ပဋိပတ္တိဒဿနမေတံ။ အယဉ္ဟေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော – သော ဘိက္ခု ဝိဝေကသုခါနုပေက္ခာယ ဧကော သီတဝနံ ဥပာဂမိ, ဥပာဂတော စ လောလဘာဝါဘာဝတော သန္တုဋ္ဌော ဓိတိမာ ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာနံ ဘာဝေန္တော တထာဓိဂတံ ဈာနံ ပါဒကံ ကတွာ အာရဒ္ဓဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အဓိဂတေန အဂ္ဂမဂ္ဂေန သမာဟိတော ဝိဇိတာဝီ စ ဟုတွာ ကတကိစ္စတာယ ဘယဟေတူနံ သဗ္ဗသော အပဂတတ္တာ အပေတလောမဟံသော ဇာတောတိ။

သီတဝနိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဘလ္လိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယောပာနုဒီတိ အာယသ္မတော ဘလ္လိယတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ဣတော ဧကတိံသေ ကပ္ပေ အနုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ သုမနဿ နာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ ပသန္နစိတ္တော ဖလာဖလံ ဒတွာ သုဂတီသု ဧဝ သံသရန္တော သိခိဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ကာလေ အရုဏဝတီနဂရေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ‘‘သိခိဿ ဘဂဝတော ပဌမာဘိသမ္ဗုဒ္ဓဿ ဥဇိတ, ဩဇိတာ နာမ ဒွေ သတ္ထဝာဟပုတ္တာ ပဌမာဟာရံ အဒံသူ’’တိ သုတွာ အတ္တနော သဟာယကေန သဒ္ဓိံ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ သွာတနာယ နိမန္တေတွာ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေတွာ ပတ္ထနံ အကံသု – ‘‘ဥဘောပိ မယံ, ဘန္တေ, အနာဂတေ တုမှာဒိသဿ ဗုဒ္ဓဿ ပဌမာဟာရဒါယကာ ဘဝေယျာမာ’’တိ။ တေ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညကမ္မံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တာ ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဂေဟလကသေဋ္ဌိဿ ပုတ္တာ ဘာတရော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တာ။ ဗဟူနိ ဝဿာနိ ဘိက္ခုသင်္ဃံ ခီရဘောဇနေန ဥပဋ္ဌဟိံသု။ အမှာကံ ပန ဘဂဝတော ကာလေ ပေါက္ခရဝတီနဂရေ သတ္ထဝာဟဿ ပုတ္တာ ဘာတရော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တာ။ တေသု ဇေဋ္ဌော တပုဿော နာမ, ကနိဋ္ဌော ဘလ္လိယော နာမ, တေ ပဉ္စမတ္တာနိ သကဋသတာနိ ဘဏ္ဍဿ ပူရေတွာ ဝဏိဇ္ဇာယ ဂစ္ဆန္တာ ဘဂဝတိ ပဌမာဘိသမ္ဗုဒ္ဓေ သတ္တသတ္တာဟံ ဝိမုတ္တိသုခဓမ္မပစ္စဝေက္ခဏာဟိ ဝီတိနာမေတွာ အဋ္ဌမေ သတ္တာဟေ ရာဇာယတနမူလေ ဝိဟရန္တေ ရာဇာယတနဿ အဝိဒူရေ မဟာမဂ္ဂေန အတိက္ကမန္တိ, တေသံ တသ္မိံ သမယေ သမေပိ ဘူမိဘာဂေ အကဒ္ဒမောဒကေ သကဋာနိ နပ္ပဝတ္တိံသု, ‘‘ကိံ နု, ခော, ကာရဏ’’န္တိ စ စိန္တေန္တာနံ ပေါရာဏသာလောဟိတာ ဒေဝတာ ရုက္ခဝိဋပန္တရေ အတ္တာနံ ဒဿေန္တီ အာဟ – ‘‘မာရိသာ, အယံ ဘဂဝါ အစိရာဘိသမ္ဗုဒ္ဓော သတ္တသတ္တာဟံ အနာဟာရော ဝိမုတ္တိသုခပဋိသံဝေဒီ ဣဒါနိ ရာဇာယတနမူလေ နိသိန္နော, တံ အာဟာရေန ပဋိမာနေထ, ယံ ဒဿထ တုမှာကံ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယာ’’တိ။ တံ သုတွာ တေ ဥဋ္ဌာယ ပီတိသောမနဿံ ပဋိသံဝေဒေန္တာ, ‘‘အာဟာရသမ္ပာဒနံ ပပဉ္စ’’န္တိ မညမာနာ မန္ထဉ္စ မဓုပိဏ္ဍိကဉ္စ ဘဂဝတော ဒတွာ ဒွေဝါစိကသရဏံ ဂန္

တတ္ထ ကေသဓာတုယော လဘိတ္ဝာ အဂမံသု။ တေ ဟိ ပဌမံ ဥပာသကာ အဟေသုံ။ အထ ဘဂဝတိ ဗာရာဏသိံ ဂန္တွာ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တေတွာ အနုပုဗ္ဗေန ရာဇဂဟေ ဝိဟရန္တေ တဖုဿဘလ္လိယာ ရာဇဂဟံ ဥပဂတာ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိံသု။ တေသံ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ တေသု တဖုဿော သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာယ ဥပါသကောဝ အဟောသိ။ ဘလ္လိယော ပန ပဗ္ဗဇိတွာ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၈.၆၆-၇၀) –

"သုမနော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ တက္ကရာယံ ဝသီ တဒါ။
ဝလ္လိကာရဖလံ ဂယှ၊ သယမ္ဘုဿ အဒါသဟံ။

"ကေတိံသေ ကပ္ပေ ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အထေကဒိဝသံ မာရော ဘလ္လိယတ္ထေရဿ ဘိံသာပနတ္ထံ ဘယာနကံ ရူပံ ဒဿေသိ။ သော အတ္တနော သဗ္ဗဘယာတိက္ကမံ ပကာသေန္တော **"ယောဟနုဒီ"**တိ ကထမဘာသိ။

၇. တတ္ထ **ယောဟနုဒီ**တိ ယော အဟနုဒိ ခိပိ ပဇဟိ ဝိဒ္ဓံသေသိ။ **မစ္စုရာဇဿာ**တိ **မစ္စု** နာမ မရဏံ ခန္ဓာနံ ဘေဒော, သော ဧဝ စ သတ္တာနံ အတ္တနော ဝသေ အနုဝတ္တာပနတော ဣဿရဋ္ဌေန **ရာဇာ**တိ မစ္စုရာဇာ, တဿ။ **သေနန္တိ** ဇရာရောဂါဒိံ, သာ ဟိဿ ဝသဝတ္တနေ အင်္ဂဘာဝတော သေနာ နာမ, တေန ဟေသ မဟတာ နာနာဝိဓေန ဝိပုလေန "မဟာသေနော"တိ ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ – "န ဟိ နော သင်္ဂရံ တေန, မဟာသေနေန မစ္စုနာ"တိ (မ. နိ. ၃.၂၇၂; ဇာ. ၂.၂၂.၁၂၁; နေတ္တိ. ၁၀၃)။ အထ ဝါ ဂုဏမာရဏဋ္ဌေန "မစ္စူ"တိ လဒ္ဓ ဒေဝပုတ္တမာရော အဓိပ္ပေတော, တဿ စ သဟာယဘာဝူပဂမနတော ကာမာဒယော သေနာ။ ယထာ စာဟ –

"ကာမာ တေ ပဌမာ သေနာ၊ ဒုတိယာ အရတိ ဝုစ္စတိ။
တတိယာ ခုပ္ပိပါသာ တေ၊ စတုတ္ထီ တဏှာ ပဝုစ္စတိ။

"ပဉ္စမီ ထိနမိဒ္ဓံ တေ၊ ဆဋ္ဌာ ဘီရူ ပဝုစ္စတိ။
သတ္တမီ ဝိစိကိစ္ဆာ တေ၊ မာနော မက္ခော စ အဋ္ဌမီ"တိ။ (သု. နိ. ၄၃၈-၄၃၉; မဟာနိ. ၂၈;စူဠနိ. နန္ဒမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၄၇)။

နဠသေတုံဝ သုဒုဗ္ဗလံ မဟောဃောတိ သာရဝိရဟိတတော နဠသေတုသဒိသံ အတိဝိယ အဗလဘာဝတော သုဋ္ဌု ဒုဗ္ဗလံ သံကိလေသသေနံ နဝလောကုတ္တရဓမ္မာနံ မဟာဗလဝဘာဝတော မဟောဃသဒိသေန အဂ္ဂမဂ္ဂေန ယော အဟနုဒိ ဝိဇိတာဝီ အပေတဘေရဝေ ဒန္တော, သော ပရိနိဗ္ဗုတော ဌိတတ္တောတိ ယောဇနာ။ တံ သုတွာ မာရော "ဇာနာတိ မံ သမဏော"တိ တတ္ထေဝန္တရဓာယီတိ။

ဘလ္လိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဝီရတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယော ဒုဒ္ဒမိယောတိ အာယသ္မတော ဝီရတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ဝသနအာဝါသံ ပဋိဇဂ္ဂိ။ ဧကဒိဝသဉ္စ သိန္ဒုဝါရပုပ္ဖသဒိသာနိ နိဂ္ဂုဏ္ဍိပုပ္ဖာနိ ဂဟေတွာ ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣတော ပဉ္စတိံသေ ကပ္ပေ ခတ္တိယကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ မဟာပတာပေ နာမ ရာဇာ အဟောသိ စက္ကဝတ္တီ။ သော ဓမ္မေန သမေန ရဇ္ဇံ ကာရေန္တော သတ္တေ သဂ္ဂမဂ္ဂေ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ ပုန ဣမသ္မိံ ကပ္ပေ ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ မဟာဝိဘဝေ သေဋ္ဌိ ဟုတွာ ကပဏဒ္ဓိကာဒီနံ အန္နံ ဒေန္တော သင်္ဃဿ ခီရဘတ္တံ အဒါသိ။ ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ အနမယံ ပုညသမ္ဘာရံ က

ရောန္တော ဣတရစ္စ နိဗ္ဗာနတ္ထံ သမ္ပာရန္တော ဒေဝမနုဿေသု သံသရိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိနဂရေ ရညော ပသေနဒိဿ အမစ္စကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, ''ဝီရော''တိဿ နာမံ အကံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော နာမာနုဂတေဟိ ပ တ္တဗလဇဝတဒိဂုဏေဟိ သမန္နာဂတော သင်္ဂါမသူရော ဟုတွာ မာတာပိတူဟိ နိဗန္ဓဝသေန ကာရိတေ အရပရိဂ္ဂဟေ ဧ ကံ ယေဝ ပုတ္တံ လဘိတွာ ပုဗ္ဗဟေတုနာ စောဒိယမာနော ကာမေသု သံသာရေ စ အာဒီနဝံ ဒိသွာ သံဝေဂဇာတော ပဗ္ဗဇိ တွာ ဃဋေန္တော ဝါယမန္တော နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၂၁.၂၁-၂၄) –

''ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော၊ အာသိမာရာမိကော အဟံ။
နိဂ္ဂုဏ္ဍိပုပ္ဖံ ပဂ္ဂယှ၊ ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိံ။

''ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ပဉ္စဝီသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ဧကော အာသိံ ဇနာဓိပေါ။
မဟာပတာပနာမေန၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

ဧဝံ ပန အရဟတ္တံ ပတွာ ဖလသမာပတ္တိသုခေန ဝီတိနာမေန္တံ ထေရံ ပုရာဏဒုတိယိကာ ဥပ္ပဗ္ဗာဇေတုကာမာ အနေ္တရန္တရာ နာနာနယေဟိ ပလောဘေတုံ ပရက္ကမန္တီ ဧကဒိဝသံ ဒိဝါဝိဟာရဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ဣတ္ထိကုတ္တာဒီနိ ဒ ဿေတုံ အာရဘိ။ အထာယသ္မာ ဝီရော ''မံ ပလောဘေတုကာမာ သိနေရုံ မကသပက္ခဝါတေန စာလေတုကာမာ ဝိယ ယာဝ ဗာလာ ဝတာယံ ဣတ္ထီ''တိ တဿာ ကိရိယာယ နိရတ္ထကဘာဝံ ဒီပေန္တော **''ယော ဒုဒ္ဒမိယော''** တိ ဂါထံ အ ဘာသိ။

၈. တတ္ထ **ယော ဒုဒ္ဒမိယော** တိအာဒီနံ ပဒါနံ အတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။ ဣဒံ ပနေတ္ထ ယောဇနာမတ္တံ **ယော** ပုဗ္ဗေ အဒန္တ ကိလေသတာယ ပစ္စတ္ထိကေဟိ တ သင်္ဂါမသီသေ ဒမေတုံ ဇေတုံ အသက္ကုဏေယျတာယ **ဒုဒ္ဒမိယော,** ဣဒါနိ ပန ဥတ္တမေန ဒမေန ဒန္တော စတုဗ္ဗိဓသမ္မပ္ပဓာနဝီရိယသမ္ပတ္တိယာ **ဝီရော,** ဝုတ္တနယေနေဝ သန္တု သိတော ဝိတိဏ္ဏကင်္ခေါ ဝိဇိတာဝီ အပေတလောမဟံသော **ဝီရော** ဝီရနာမကော အနဝသေသတော ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေ န **ပရိနိဗ္ဗုတော,** တတော ဧဝ ဌိတသဘာဝေ, န တာဒိသာနံ သတေနပိ သဟဿေနပိ စာလနီယောတိ။ တံ သုတွာ သာ ဣတ္ထီ – ''မယှံ သာမိကော ဧဝံ ပဋိပန္နေ ကော မယှံ ဃရာဝါသေန အတ္ထော''တိ သံဝေဂဇာတာ ဘိက္ခုနီသု ပဗ္ဗဇိ တွာ နစိရဿေဝ တေဝိဇ္ဇာ အဟောသီတိ။

ဝီရတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သွာဂတန္တိ အာယသ္မတော ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ မဟာဘောဂကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေဝ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ဒေဝတာနံ ပိယမနာပဘာဝေန အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေတွာ ယာဝဇီဝံ ကု သလံ ကတွာ တတော စုတော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ မနုဿလောကေ နိဗ္ဗ တ္တိတွာ ဘဂဝတိ ပရိနိဗ္ဗုတေ သတ္ထု ထူပဿ ပူဇံ ကတွာ သင်္ဃေ စ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေတွာ တတော စုတော ဒေဝမနုဿေသု ဧဝ သံသရန္တော အနုပ္ပန္နေ ဗုဒ္ဓေ စက္ကဝတ္တီ ရာဇာ ဟုတွာ မဟာဇနံ ပဉ္စသု သီလေသု ပတိဋ္ဌာပေ တွာ သဂ္ဂပရာယဏံ အကာသိ။ သော အနုပ္ပန္နေယေဝ အမှာကံ ဘဂဝတိ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏဂေဟေ နိဗ္ဗတ္ တိ။ ''ပိလိန္ဒော''တိဿ နာမံ အကံသု။ ဝစ္ဆောတိ ပန ဂေါတ္တံ ။ တေန သော အပရဘာဂေ ''ပိလိန္ဒဝစ္ဆော''တိ ပညာ ယိတ္ထ။ သံသာရေ ပန သံဝေဂဗဟုလတာယ ပရိဗ္ဗာဇကပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ စူဠဂန္ဓာရံ နာမ ဝိဇ္ဇံ သာဓေတွာ တာယ ဝိဇ္ဇာယ အာကာသစာရီ ပရစိတ္တဝိဒူ စ ဟုတွာ ရာဇဂဟေ လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တော ပဋိဝသတိ။

အထ ယအာ အမှုဟာကံ ဘဂဝတ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓော ဟုတွာ အနုက္ကမေန ရာဇဂဟံ ဥပဂတော, တတော ပဋ္ဌာယ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန တဿ သာ ဝိဇ္ဇာ န သမ္ပဇ္ဇတိ, အတ္တနော ကိစ္စံ န သာဓေတိ။ သော စိန္တေသိ – ''သုတံ ခော ပန မေတံ အာစရိယပာစရိယာနံ ဘာသမာနာနံ 'ယတ္ထ မဟာဂန္ဓာရဝိဇ္ဇာ ဓရတိ, တတ္ထ စူဠဂန္ဓာရဝိဇ္ဇာ န သမ္ပဇ္ဇတီ'တိ, သမဏဿ ပန ဂောတမဿ အာဂတကာလတော ပဋ္ဌာယ နာယံ မမ ဝိဇ္ဇာ သမ္ပဇ္ဇတိ, နိဿံသယံ သမဏော ဂောတမော မဟာဂန္ဓာရဝိဇ္ဇံ ဇာနာတိ, ယံနူနာဟံ တံ ပယိရုပာသိတွာ တဿ သန္တိကေ တံ ဝိဇ္ဇံ ပရိယာပုဏေယျ''န္တိ။ သော ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧတဒဝေါစ – ''အဟံ, မဟာသမဏ, တဝ သန္တိကေ ဧကံ ဝိဇ္ဇံ ပရိယာပုဏိတုကာမော, ဩကာသံ မေ ကရောဟီ''တိ။ ဘဂဝါ ''တေန ဟိ ပဗ္ဗဇာ''တိ အာဟ။ သော ''ဝိဇ္ဇာယ ပရိကမ္မံ ပဗ္ဗဇ္ဇာ''တိ မညမာနော ပဗ္ဗဇိ။ တဿ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ကထေတွာ စရိတာနုကူလံ ကမ္မဋ္ဌာနံ အဒါသိ။ သော ဥပနိဿယသမ္ပန္နတာယ နစိရဿေဝ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ ယာ ပန ပုရိမဇာတိယံ တဿောတဒေ ဌတွာ သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တာ ဒေဝတာ, တံ ကတညုတံ နိဿာယ သဉ္ဇာတဗဟုမာနာ သာယံ ပာတံ ထေရံ ပယိရုပာသိတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ တသ္မာ ထေရော ဒေဝတာနံ ပိယမနာပတာယ အဂ္ဂတံ ပတ္တော။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၂.၅၅-၆၇) –

''နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှိ၊ သုမေဓေ အဂ္ဂပုဂ္ဂလေ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ထူပပူဇံ အကာသဟံ။

''ယေ စ ခီဏာသဝါ တတ္ထ၊ ဆဠဘိညာ မဟိဒ္ဓိကာ။
တေဟံ တတ္ထ သမာနေတွာ၊ သင်္ဃဘတ္တံ အကာသဟံ။

''သုမေဓဿ ဘဂဝတော၊ ဥပဋ္ဌာကော တဒါ အဟု။
သုမေဓော နာမ နာမေန၊ အနုမောဒိတ္ထ သော တဒါ။

''တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန၊ ဝိမာနံ ဥပပဇ္ဇဟံ။
ဆဠာသီတိသဟဿာနိ၊ အစ္ဆရာယော ရမိံသု မေ။

''မမေဝ အနုဝတ္တန္တိ၊ သဗ္ဗကာမေဟိ တာ သဒါ။
အညေ ဒေဝေ အဘိဘောမိ၊ ပုညကမ္မဿိဒံ ဖလံ။

''ပဉ္စဝီသမှိ ကပ္ပမှိ၊ ဝရုဏော နာမ ခတ္တိယော။
ဝိသုဒ္ဓဘောဇနော အာသိံ၊ စက္ကဝတ္တီ အဟံ တဒါ။

''န တေ ဗီဇံ ပဝပ္ပန္တိ၊ နပိ နီယန္တိ နင်္ဂလာ။
အကဋ္ဌပာကိမံ သာလိံ၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ မာနုသာ။

''တတ္ထ ရဇ္ဇံ ကရိတွာန၊ ဒေဝတ္တံ ပုန ဂစ္ဆဟံ။
တဒါပိ ဧဒိသာ မယှံ၊ နိဗ္ဗတ္တာ ဘောဂသမ္ပဒါ။

''န မံ မိတ္တာ အမိတ္တာ ဝါ၊ ဟိံသန္တိ သဗ္ဗပာဏိနော။
သဗ္ဗေသမ္ပိ ပိယော ဟောမိ၊ ပုညကမ္မဿိဒံ ဖလံ။

''တိံသကပ္ပသဟဿမှိ ၊ ယံ အနမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဂန္ဓာလေပဿိဒံ ဖလံ။

''ဣမသ္မိံ ဘဒ္ဒကေ ကပ္ပေ၊ ဧကော အာသိံ ဇနာဓိပေါ။
မဟာနုဘာဝေါ ရာဇာဟံ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

''သောဟံ ပဉ္စသု သီလေသု၊ ဌပေတွာ ဇနတံ ဗဟုံ။

ဟာပေတွာ သုဂတိံယေဝ၊ ဒေဝတာနံ ပိယော အဟုံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

တထာ ဒေဝတာဟိ အတိဝိယ ပိယာယိတဗ္ဗဘာဝတော ဣမံ ထေရံ ဘဂဝါ ဒေဝတာနံ ပိယမနာပဘာဝေန အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ – “ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဒေဝတာနံ ပိယမနာပါနံ ယဒိဒံ ပိလိန္ဒဝစ္ဆော”တိ (အ. နိ. ၁.၂၀၉, ၂၁၅) သော ဧကဒိဝသံ ဘိက္ခုသင်္ဃမဇ္ဈေ နိသိန္နော အတ္တနော ဂုဏေ ပစ္စဝေက္ခိတွာ တေသံ ကာရဏဘူတံ ဝိဇ္ဇာနိမိတ္တံ ဘဂဝတော သန္တိကေ အာဂမနံ ပသံသန္တော **“သွာဂတံ နာပဂတ”**န္တိ ကထံ အဘာသိ။

၉. တတ္ထ **သွာဂတ**န္တိ သုန္ဒရံ အာဂမနံ, ဣဒံ မမာတိ သမ္ဗန္ဓော။ အထ ဝါ **သွာဂတ**န္တိ သုဋ္ဌု အာဂတံ, မယာတိ ဝိဘတ္တိ ဝိပရိဏာမေတဗ္ဗာ။ **နာပဂတ**န္တိ န အပဂတံ ဟိတာဘိဝုဍ္ဎိတော န အပေတံ။ **နယိဒံ ဒုမန္တိတံ မမာ**တိ ဣဒံ မမ ဒုဋ္ဌု ကထိတံ, ဒုဋ္ဌု ဝါ ဝီမံသိတံ န ဟောတိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယံ ဘဂဝတော သန္တိကေ မမာဂမနံ, ယံ ဝါ မယာ တတ္ထ အာဂတံ, တံ သွာဂတံ, သွာဂတတ္တာယေဝ န ဒုရာဂတံ။ ယံ “ဘဂဝတော သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဗ္ဗဇိဿာမီ”တိ မမ မန္တိတံ ဂဒိတံ ကထိတံ, စိတ္တေန ဝါ ဝီမံသိတံ ဣဒမ္ပိ န ဒုမန္တိတန္တိ။ ဣဒါနိ တတ္ထ ကာရဏံ ဒဿေန္တော **“သံဝိဘတ္တေသူ”**တိအာဒိမာဟ။ **သံဝိဘတ္တေသူ**တိ ပကာရတော ဝိဘတ္တေသု။ **ဓမ္မေသူ**တိ ဉေယျဓမ္မေသု သမထဓမ္မေသု ဝါ, နာနာတိတ္ထိယေဟိ ပကတိအာဒိဝသေန, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေဟိ ဒုက္ခာဒိဝသေန သံဝိဘဇိတွာ ဝုတ္တဓမ္မေသု။ **ယံ သေဋ္ဌံ တဒုပါဂမိ**န္တိ ယံ တတ္ထ သေဋ္ဌံ, တံ စတုသစ္စဓမ္မံ, တဿ ဝါ ဗောဓကံ သာသနဓမ္မံ ဥပါဂမိံ, “အယံ ဓမ္မော အယံ ဝိနယော”တိ ဥပဂစ္ဆိံ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေဟိ ဧဝ ဝါ ကုသလာဒိဝသေန ခန္ဓာဒိဝသေန ယထာသဘာဝတော သံဝိဘတ္တေသု သဘာဝဓမ္မေသု ယံ တတ္ထ သေဋ္ဌံ ဥတ္တမံ ပဝရံ, တံ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနဓမ္မံ ဥပါဂမိံ, အတ္တပစ္စက္ခတော ဥပဂစ္ဆိံ သစ္ဆာကာသိံ, တသ္မာ သွာဂတံ မမ န အပဂတံ သုမန္တိတံ န ဒုမန္တိတန္တိ ယောဇနာ။

ပိလိန္ဒဝစ္ဆတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ပုဏ္ဏမာသတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဝိဟရိ အပေက္ခောတိ အာယသ္မတော ပုဏ္ဏမာသတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ စက္ကဝါကယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော ဘဂဝန္တံ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အတ္တနော မုခတုဏ္ဍကေန သာလပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကမေန သတ္တရသေ ကပ္ပေ အဋ္ဌက္ခတ္တုံ စက္ကဝတ္တီ ရာဇာ အဟောသိ။ ဣမသ္မိံ ပန ကပ္ပေ ကဿပဿ ဘဂဝတော သာသနေ ဩသက္ကမာနေ ကုဋုမ္ဗိယကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကတွာ တတော စုတော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိနဂရေ သမိဒ္ဓိဿ နာမ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ ဇာတဒိဝသေ တသ္မိံ ဂေဟေ သဗ္ဗာ ရိတ္တကုမ္ဘိယော သုဝဏ္ဏမာသာနံ ပုဏ္ဏာ အဟေသုံ။ တေနဿ **ပုဏ္ဏမာသော**တိ နာမံ အကံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဗြာဟ္မဏဝိဇ္ဇာသု နိပ္ဖတ္တိံ ပတွာ ဝိဝါဟကမ္မံ ကတွာ ဧကံ ပုတ္တံ လဘိတွာ ဥပနိဿယသမ္ပန္နတာယ ဃရာဝါသံ ဇိဂုစ္ဆန္တော ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ လဒ္ဓူပသမ္ပဒေါ ပုဗ္ဗကိစ္စသမ္ပန္နော စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနေ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၇.၁၃-၁၉) –

“သိန္ဓုယာ နဒိယာ တီရေ၊ စက္ကဝါကော အဟံ တဒါ။
သုဒ္ဓသေဝါလဘက္ခောဟံ၊ ပါပေသု စ သုသညတော။

“အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ ဂစ္ဆန္တံ အနိလဉ္ဇသေ။
တုဏ္ဍေန သာလံ ပဂ္ဂယှ၊ ဝိပဿိဿာဘိရောပယိံ။

“ယဿ သဒ္ဓါ တထာဂတေ၊ အစလာ သုပ္ပတိဋ္ဌိတာ။
တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန၊ ဒုဂ္ဂတိံ သော န ဂစ္ဆတိ။

‘‘သုတာဂတံ ဝတ မေ အာသိ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ သန္တိကေ။
ဝိဟာရဂ္ဂမေန သန္တေန၊ သုဗီဇံ ရောပိတံ မယာ။

‘‘ကေနစိ ဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

‘‘သုစာရုဒဿနာ နာမ၊ အဋ္ဌေတေ ဧကနာမကာ။
ကပ္ပေ သတ္တရသေ အာသုံ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အထဿ ပုရာဏဒုတိယိကာ တံ ပလောဘေတုကာမာ အလင်္ကတပဋိယတ္တာ ပုတ္တေန သဒ္ဓိံ ဥပဂန္တွာ ပိယာလာပဘာတဒိကေဟိ ဘာဝဝိဝရဏကမ္မံ နာမ ကာတုံ အာရဘိ။ ထေရော တဿာ ကာရဏံ ဒိသွာ အတ္တနော ကတ္တစိပိ အလဂ္ဂဘာဝံ ပကာသေန္တော **‘‘ဝိဟာရိ အပေက္ခ’’** န္တိ ကထံ အဘာသိ။

၁၀. တတ္ထ **ဝိဟာရီ**တိ ဝိသေသတော ဟရိ အပဟရိ အပနေသိ။ **အပေက္ခ** န္တိ တဏှံ။ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ လောကေ အတ္တဘာဝေ တ။ **ဟုရ**န္တိ အပရသ္မိံ အနာဂတေ အတ္တဘာဝေ တ။ **ဣဓာ**တိ တ အဇ္ဈတ္တိကေသု အာယတနေသု။ **ဟုရ**န္တိ ဗာဟိရေသု ။ **တ**-သဒ္ဒော သမုစ္စယတ္ထော ‘‘အပအာ တ ဒ္ဝိပအာ တ’’တိအာဒီသု (ဣတိဝု. ၉၀; အ. နိ. ၄.၃၄; ၅.၃၂) ဝိယ။ **ယော**တိ အတ္တာနမေဝ ပရံ ဝိယ ဒဿေတိ။ **ဝေဒဂူ**တိ ဝေဒေန ဂတော မဂ္ဂဉာဏေန နိဗ္ဗာနံ ဂတော အဓိဂတော, စတ္တာရိ တ သစ္စာနိ ပရိညာပဟာနသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာဘိသမယဝသေန အဘိသမေစ္စ ဌိတော။ **ယတတ္တော** တိ မဂ္ဂသံဝရေန သံယတသဘာဝေ, သမ္မာတယာမေန တ သံယတသဘာဝေ။ **သဗ္ဗေသု ဓမ္မေသု အနူပလိတ္တော** တိ သဗ္ဗေသု အာရမ္မဏေသု ဓမ္မေသု တဏှာဟာဒိဋ္ဌိလေပဝသေန န ဥပလိတ္တော, တေန လာဘာဒိလောကဓမ္မေ သမတိက္ကမံ ဒဿေတိ။ **လောကဿာ** တိ ဥပာအနက္ခန္ဓပဉ္စကဿ။ တဉှိ လုဇ္ဇနပလုဇ္ဇနဋ္ဌေန လောကော။ **ဇညာ**တိ ဇာနိတွာ။ **ဥဒယဗ္ဗယဉ္စ** တိ ဥပ္ပာဒဉ္စေဝ ဝယဉ္စ, တေန ယထာဝုတ္တဂုဏာနံ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ ဒဿေတိ။ အယံ ပနေတ္ထ အတ္ထော – ယော သကလဿ ခန္ဓာဒိလောကဿ သမပညာသာယ အာကာရေဟိ ဥဒယဗ္ဗယံ ဇာနိတွာ ဝေဒဂူ ယတတ္တော ကတ္တစိ အနူပလိတ္တော, သော သဗ္ဗတ္ထ အပေက္ခံ ဝိနေယျ သန္တုသိတော တာဒိသာနံ ဝိပ္ပကာရာနံ န ကိဉ္စိ မညတိ, တသ္မာ တွံ အနွေဗာလေ ယထာဂတမဂ္ဂေနေဝ ဂစ္ဆာတိ။ အထ သာ ဣတ္ထီ ‘‘အယံ သမဏော မယိ ပုတ္တေ စ နိရပေက္ခော, န သက္ကာ ဣမံ ပလောဘေတု’’န္တိ ပက္ကာမိ။

ပုဏ္ဏမာသတ္ထေရဂာထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပရမတ္ထဒီပနိယာ ထေရဂာထာသံဝဏ္ဏနာယ

ပဌမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒုတိယဝဂ္ဂေါ

၁. စူဠဝစ္ဆတ္ထေရဂာထာဝဏ္ဏနာ

ဟမောဇ္ဇဗဟုလော တိ အာယသ္မတော စူဠဝစ္ဆတ္ထေရဿ ဂာထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဒလိဒ္ဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ပရေသံ ဘတိယာ ဇီဝိကံ ကပ္ပေန္တော ဘဂဝတော သာဝကံ သုဇာတံ နာမ ထေရံ ပံသုကူလံ ပရိယေသန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဥပသင်္ကမိတွာ ဝတ္ထံ ဒတွာ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝတ္တိသက္ခတ္တုံ ဒေဝရဇ္ဇံ ကာရေသိ။ သတ္တသတ္တတိက္ခတ္တုံ စက္ကဝတ္တီ ရာဇာ အဟောသိ။ အနေကတရံ ပဒေသရဇ္ဇံ။ ဧဝံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော သာသနေ သြသက္ကမာနေ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကတွာ ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ ဒေဝမနုဿဂတီသု အပရာပရံ ပရိဝတ္တန္တော အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ ကောသမ္ဗိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ **စူဠဝစ္ဆော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော

တော ဗ္ရာဟ္မဏာသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော ဗုဒ္ဓုဂုဏေ သုတွာ ပသန္နမာနသော ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိ, တဿ ဘဂ
တ ဓမ္မံ ကထေသိ။ သော ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ လဒ္ဓူပသမ္ပဒော ကတပုဗ္ဗကိစ္စော စရိတာနုကူလံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂ
ဟေတွာ ဘာဝေန္တော ဝိဟရိ။ တေန စ သမယေန ကောသမ္ဗိကာ ဘိက္ခူ ဘဏ္ဍနဇာတာ အဟေသုံ။ တဒာ စူဠဝစ္ဆတ္တေ
ထေရော ဥဘယေသံ ဘိက္ခူနံ လဒ္ဓိံ အနာဒာယ ဘဂဝတာ ဒိန္နောဝါဒေ ဌတွာ ဝိပဿနံ ဗြူဟေတွာ အရဟတ္တံ ပာပု
ဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၀.၃၁-၄၀) –

> ‘‘ပဒုမုတ္တရဘဂဝတော၊ သုဇာတော နာမ သာဝကော။
> ပံသုကူလံ ဂဝေသန္တော၊ သင်္ကာရေ စရတီ တဒါ။
>
> ‘‘နဂရေ ဟံသဝတိယာ၊ ပရေသံ ဘတကော အဟံ။
> ဥပဍ္ဎဒုဿံ ဒတွာန၊ သိရသာ အဘိဝါဒယိံ။
>
> ‘‘တေန ကမ္မေန သုကတေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
> ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ၊ တာဝတိံသမဂစ္ဆဟံ။
>
> ‘‘တေတ္တိံသက္ခတ္တုံ ဒေဝိန္ဒော၊ ဒေဝရဇ္ဇမကာရယိံ။
> သတ္တသတ္တတိက္ခတ္တုဉ္စ၊ စက္ကဝတ္တီ အဟောသဟံ။
>
> ‘‘ပဒေသရဇ္ဇံ ဝိပုလံ၊ ဂဏနာတော အသင်္ခိယံ။
> ဥပဍ္ဎဒုဿဒါနေန၊ မောဒာမိ အကုတောဘယော။
>
> ‘‘ဣစ္ဆမာနော စဟံ အဇ္ဇ၊ သကာနနံ သပဗ္ဗတံ။
> ခောမဒုဿေဟိ ဆာဒေယျံ၊ အဍ္ဎဒုဿဿိဒံ ဖလံ။
>
> ‘‘သတသဟဿိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဒါနမဒဒိံ တဒါ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ အဍ္ဎဒုဿဿိဒံ ဖလံ။
>
> ‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အထ စူဠဝစ္ဆတ္ထေရော အရဟတ္တံ ပတွာ တေသံ ဘိက္ခူနံ ကလဟာဘိရတိယာ သကတ္တဝိနာသံ ဒိသွာ ဓမ္မ
သံဝေဂပ္ပတ္တော, အတ္တနော စ ပတ္တဝိသေသံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပီတိသောမနဿဝသေန **‘‘ပါမောဇ္ဇဗဟုလော’’** တိ
ကထံ အဘာသိ။

၁၁. တတ္ထ **ပါမောဇ္ဇဗဟုလော** တိ သုပရိသုဒ္ဓသီလတာယ ဝိပ္ပဋိသာရာဘာဝတော အဓိကုသလေသု ဓမ္မေသု
အဘိရတိဝသေန ပမောဒဗဟုလော။ တေနေတဟ **‘‘ဓမ္မေ ဗုဒ္ဓပ္ပဝေဒိတေ’’** တိ။ တတ္ထ **ဓမ္မေ** တိ။ သတ္တတိံသာယ ဗောဓိ
ပက္ခိယဓမ္မေ နဝဝိဓေ စ လောကုတ္တရဓမ္မေ။ သော ဟိ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓေန သာမုက္ကံသိကာယ ဒေသနာယ ပကာသိတတ္တ
တာ သာတိသယံ ဗုဒ္ဓပ္ပဝေဒိတော နာမ။ တဿ ပန အဓိဂမူပါယဘာဝတော ဒေသနာဓမ္မောပိ ဣဓ လဗ္ဘတေဝ။ **ပဒံ သန္တ
တန္တိ** နိဗ္ဗာနံ သန္တာယ ဝဒတိ။ ဧဝရူပေ ဟိ ဘိက္ခု သန္တံ ပဒံ သန္တံ ကောဋ္ဌာသံ သဗ္ဗသင်္ခါရာနံ ဥပသမဘာဝတော
သင်္ခါရူပသမံ ပရမသုခတာယ **သုခံ** နိဗ္ဗာနံ အဓိဂစ္ဆတိ ဝိန္ဒတိယေဝ။ ပရိသုဒ္ဓသီလော ဟိ ဘိက္ခု ဝိပ္ပဋိသာရာဘာဝေန
ပါမောဇ္ဇဗဟုလော သဒ္ဓမ္မေ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော ဝိမုတ္တိပရိယောသာနာ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိယော ပာပုဏာတိ။ ယထာဟ –
‘‘အဝိပ္ပဋိသာရတ္ထာနိ ခော , အာနန္ဒ, ကုသလာနိ သီလာနိ, အဝိပ္ပဋိသာရော ပါမောဇ္ဇတ္ထာယာ’’တိအာဒိ (အ. နိ.
၁၀.၁)။ အထ ဝါ **ပါမောဇ္ဇဗဟုလော** တိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ ဘဂဝတိ, သွာက္ခာတော ဓမ္မော, သုပ္ပဋိပန္နော သင်္ဃောတိ ရ
တနတ္တယံ သန္ဓာယ ပမောဒဗဟုလော။ တတ္ထ ပန သော ပမောဒဗဟုလော ကိံ ဝ ကရောတီတိ အာဟ ‘‘ဓမ္မေ ဗုဒ္ဓပ္ပ
ဝေဒိတေ’’တိအာဒိ။ သဒ္ဓာသမ္ပန္နဿ ဟိ သပ္ပုရိသသံသေဝနသဒ္ဓမ္မဿဝနယောနိသောမနသိကာရဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပ
တ္တီနံ သုခေနေဝ သမ္ဘဝတော သမ္ပတ္တိယော ဟတ္ထဂတာ ဧဝ ဟောန္တိ, ယထာဟ – ‘‘သဒ္ဓါဇာတော ဥပသင်္ကမတိ,
ဥပသင်္ကမန္တော ပယိရုပါသတီ’’တိအာဒိ (မ. နိ. ၂.၁၈၃)။

စူဠဝစ္ဆတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. မဟာဝစ္ဆတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ပညာဗလီတိ အာယသ္မတော မဟာဝစ္ဆတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စ ပါနီယဒါနမဒါသိ။ ပုန သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဥပါသကော ဟုတွာ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ဗဟုံ ပုညကမ္မံ အကာသိ, သော တေဟိ ပုညကမ္မေဟိ တတ္ထ တတ္ထ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ မဂဓရဋ္ဌေ နာဠကဂါမေ သမိဒ္ဓိဿ နာမ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ **မဟာဝစ္ဆော**တိ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ ဘဂဝတော သာဝကဘာဝံ သုတွာ "သောပိ နာမ မဟာပညော။ ယဿ သာဝကတ္တံ ဥပါဂတော, သော ဧဝ မညေ ဣမသ္မိံ လောကေ အဂ္ဂပုဂ္ဂလော"တိ ဘဂဝတိ သဒ္ဓံ ဥပ္ပာဒေတွာ သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုယုဉ္ဇန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၀.၅၁-၅၆) –

"ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿ, ဘိက္ခုသင်္ဃေ အနုတ္တရေ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော, ပါနီယဃဋမပူရယိံ။

"ပဗ္ဗတဂ္ဂေ ဒုမဂ္ဂေ ဝါ, အာကာသေ ဝါထ ဘူမိယံ။
ယဒါ ပါနီယမိစ္ဆာမိ, ခိပ္ပံ နိဗ္ဗတ္တတေ မမ။

"သတသဟဿိတော ကပ္ပေ, ယံ ဒါနမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဒကဒါနဿိဒံ ဖလံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ဘဝါ သဗ္ဗေ သမူဟတာ။
ဆဠဘိညာ သစ္ဆိကတာ, ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

ဧဝံ ပန အရဟတ္တံ ပတွာ ဝိမုတ္တိသုခံ အနုဘဝန္တော သာသနဿ နိယျာနိကဘာဝဝိဘာဝနေန သဗြဟ္မစာရီနံ ဥဿာဟဇနနတ္ထံ **"ပညာဗလီ"**တိ ဂါထံ အဘာသိ။

၁၂. တတ္ထ **ပညာဗလီ**တိ ပါရိဟာရိယပညာယ ဝိပဿနာပညာယ စ ဝသေန အဘိဏှသော သာတိသယေန ပညာဗလေန သမန္နာဂတော။ **သီလဝတူပပန္နော**တိ ဥက္ကံသဂတေန စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလေန, ဓုတဓမ္မသင်္ခါတေဟိ ဝတေဟိ စ ဥပပန္နော သမန္နာဂတော။ **သမာဟိတော**တိ ဥပစာရပ္ပနာဘေဒေန သမာဓိနာ သမာဟိတော။ **ဈာနရတော**တိ တတော ဧဝ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနေ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနေ စ ရတော သတတာဘိယုတ္တော။ သဗ္ဗကာလံ သတိယာ အဝိပ္ပဝါသဝသေန **သတိမာ။ ယဒတ္ထိယ**န္တိ အတ္တတော အနပေတံ အတ္ထိယံ, ယေန အတ္ထိယံ ယဒတ္ထိယံ။ ယထာ ပစ္စယေ ပရိဘုဉ္ဇန္တဿ ပရိဘုဉ္ဇနံ အတ္ထိယံ ဟောတိ, တထာ **ဘောဇနံ ဘုဉ္ဇမာနော**။ သာမိပရိဘောဂေန ဟိ တံ အတ္ထိယံ ဟောတိ ဒါယဇ္ဇပရိဘောဂေန ဝါ, န အညထာ ဘောဇနန္တိ စ နိဒဿနမတ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဘုဉ္ဇိယတိ ပရိဘုဉ္ဇိယတီတိ ဝါ ဘောဇနံ, စတ္တာရော ပစ္စယာ။ "ယဒတ္ထိက"န္တိ ဝါ ပါဌော။ ယဒတ္ထံ ယဿတ္ထာယ သတ္ထာရာ ပစ္စယာ အနုညာတာ, တဒတ္ထံ ကာယဿ ဌိတိအာဒိအတ္ထံ, တဉ္စ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနတ္ထံ။ တသ္မာ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနတ္ထံ ဘောဇနပစ္စယေ ဘုဉ္ဇမာနော တတော ဧဝ **ကင်္ခေထ ကာလံ** အတ္တနော အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနကာလံ အာဂမေယျ။ **ဣဓ** ဣမသ္မိံ သာသနေ **ဝီတရာဂေါ**။ ဗာဟိရကဿ ပန ကာမေသု ဝီတရာဂဿ ဣဒံ နတ္ထီတိ အဓိပ္ပာယော။

မဟာဝစ္ဆတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဝနဝစ္ဆတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

နီလဗ္ဘဝဏ္ဏာ တိ အာယသ္မတော ဝနဝစ္ဆတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ အတ္ထဒဿိနော ဘဂဝတော ကာလေ ကစ္ဆပယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော ဝိနတာယ နာမ နဒိယာ ဝသတိ။ တဿ ခုဒ္ဒကနာဝပ္ပမာဏော အတ္တဘာဝေါ အဟောသိ။ သော ကိရ ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ နဒိယာ တီရေ ဌိတံ ဒိသွာ, “ပါရံ ဂန္တုကာမော မညေ ဘဂဝါ”တိ အတ္တနော ပိဋ္ဌိယံ အာရောပေတွာ နေတုကာမော ပါဒမူလေ နိပဇ္ဇိ။ ဘဂဝါ တဿ အဇ္ဈာသယံ ဉတွာ တံ အနုကမ္ပန္တော အာရုဟိ။ သော ပီတိသောမနဿဇာတော သောတံ ဆိန္ဒန္တော ဇိယာယ ဝေဂေန ခိတ္တသရော ဝိယ တာဝဒေဝ ပရတီရံ ပါပေသိ။ ဘဂဝါ တဿ ပုညဿ ဖလံ ဧတရဟိ နိဗ္ဗတ္တနကသမ္ပတ္တိဉ္စ ဗျာကရိတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အနေကသတက္ခတ္တုံ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အရညဝါသီယေဝ အဟောသိ။ ပုန ကဿပဗုဒ္ဓကာလေ ကပေါတယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အရညေ ဝိဟရန္တံ မေတ္တာဝိဟာရိံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ဒိသွာ စိတ္တံ ပသာဒေသိ။

တတော ပန စုတော ဗာရာဏသိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော သံဝေဂဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ဗဟုံ ပုညကမ္မံ ဥပစိနိ။ ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ ဒေဝမနုဿေသု သံသရိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ကပိလဝတ္ထုနဂရေ ဝစ္ဆဂေါတ္တဿ နာမ ဗြာဟ္မဏဿ ဂေဟေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ တဿ မာတာ ပရိပက္ကဂဗ္ဘာ အရညံ ဒဿနတ္ထာယ သဉ္ဇာတဒေါဟဠာ အရညံ ပဝိသိတွာ ဝိစရတိ, တာဝဒေဝဿာ ကမ္မဇဝါတာ စလိံသု, တိရောကရဏိံ ပရိက္ခိပိတွာ အဒံသု။ သာ ဓညပုညလက္ခဏံ ပုတ္တံ ဝိဇာယိ။ သော ဗောဓိသတ္တေန သဟ ပံသုကီဠိကသဟာယော အဟောသိ။ “ဝစ္ဆော”တိဿ နာမဉ္စ အဟောသိ။ ဝနာဘိရတိယာ ဝသေန **ဝနဝစ္ဆော** တိ ပညာယိတ္ထ။ အပရဘာဂေ မဟာသတ္တေ မဟာဘိနိက္ခမနံ နိက္ခမိတွာ မဟာပဓာနံ ပဒဟန္တေ, “အဟမ္ပိ သိဒ္ဓတ္ထကုမာရေန သဟ အရညေ ဝိဟရိဿာမီ”တိ နိက္ခမိတွာ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တေ ဝသန္တော အဘိသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝံ သုတွာ ဘဂဝတော သန္တိကံ ဥပဂန္တွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ အရညေ ဝသမာနော နစိရဿေဝ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၉-၁၄၈-၁၆၃) –

“အတ္ထဒဿီ တု ဘဂဝါ, သယမ္ဘူ လောကနာယကော။
ဝိနတာနဒိယာ တီရံ, ဥပဂစ္ဆိ တထာဂတော။

“ဥဒကာ အဘိနိက္ခမ္မ, ကစ္ဆပေါ ဝါရိဂေါစရော။
ဗုဒ္ဓံ တာရေတုကာမောဟံ, ဥပေသိံ လောကနာယကံ။

“အဘိရူဟတု မံ ဗုဒ္ဓေါ, အတ္ထဒဿီ မဟာမုနိ။
အဟံ တံ တာရယိဿာမိ, ဒုက္ခဿန္တကရော တုဝံ။

“မမ သင်္ကပ္ပမညာယ, အတ္ထဒဿီ မဟာယသော။
အဘိရူဟိတွာ မေ ပိဋ္ဌိံ, အဋ္ဌာသိ လောကနာယကော။

“ယတော သရာမိ အတ္တာနံ, ယတော ပတ္တောသ္မိ ဝိညုတံ။
သုခံ မေ တာဒိသံ နတ္ထိ, ဖုဋ္ဌေ ပါဒတလေ ယထာ။

“ဥတ္တရိတွာန သမ္ဗုဒ္ဓေါ, အတ္ထဒဿီ မဟာယသော။
နဒိတီရမှိ ဌတွာန, ဣမာ ကထာ အဘာသထ။

“ယာဝတာ ဝတ္တတေ စိတ္တံ, ဂင်္ဂသောတံ တရာမဟံ။
အယဉ္စ ကစ္ဆပေါ ရာဇာ, တာရေသိ မမ ပညဝါ။

“ဣမိနာ ဗုဒ္ဓတရဏေန, မေတ္တစိတ္တဝတာယ စ။
အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ, ဒေဝလောကေ ရမိဿတိ။

“ဒေဝလောကာ ဣဓာဂန္တွာ၊ သုက္ကမူလေန စောဒိတော။
ကောသနေ နိသီဒိတွာ၊ ကင်္ခါသောတံ တရိဿတိ။

“ယထာပိ ဘဒ္ဒကေ ခေတ္တေ၊ ဗီဇံ အပ္ပမ္ပိ ရောပိတံ။
သမ္မာဓာရေ ပဝေစ္ဆန္တေ၊ ဖလံ တောသေတိ ကဿကံ။

“တထေဝိဒံ ဗုဒ္ဓခေတ္တံ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဒေသိတံ။
သမ္မာဓာရေ ပဝေစ္ဆန္တေ၊ ဖလံ မံ တောသယိဿတိ။

“ပဓာနပဟိတတ္တောမှိ၊ ဥပသန္တော နိရူပဓိ။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝော။

“အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ၊ ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ တရဏာယ ဣဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

ဧဝံ ပန အရဟတ္တံ ပတွာ ဘဂဝတိ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ ဝိဟရန္တေ တတ္ထ ဂန္တွာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ ဘိက္ခူဟိ သမာဂတော ပဋိသန္ထာရဝသေန “ကိံ, အာဝုသော, အရညေ ဖာသုဝိဟာရော လဒ္ဓော”တိ ပုဋ္ဌော “ရမဏီယာ, အာဝုသော, အရညေ ပဗ္ဗတာ”တိ အတ္တနာ ဝုဋ္ဌပဗ္ဗတေ ဝဏ္ဏေန္တော **“နီလဗ္ဘဝဏ္ဏာ”** တိ ကထံ အဘာသိ။

၁၃. တတ္ထ **နီလဗ္ဘဝဏ္ဏာ** တိ နီလဝလာဟကနိဘာ နီလဝလာဟကသဏ္ဌာနာ စ။ **ရုစိရာ**တိ ရုစိယာ သကိရဏာ ပဘဿရာ စ။ **သီတတရီ**တိ သီတလသလိလာ။ **သုစိန္ဓရာ** တိ သုစိသုဒ္ဓဘူမိဘာဂတာယ သုဒ္ဓစိတ္တာနံ တ အရိယာနံ နိတ သနဋ္ဌာနတာယ သုစိန္ဓရာ။ ကထာသုခတ္ထဉ္စ ဟိ သာနုနာသိကံ ကတွာ နိဒ္ဒေသော။ “သီတတရိသုစိန္ဓရာ”တိပိ ပာဌော, သီတသုစိတရိဓရာ သီတလဝိမလသလိလာသယဝန္တောတိ အတ္ထော။ **ဣန္ဒဂောပကသဉ္ဆန္နာ** တိ ဣန္ဒဂောပကနာမကေဟိ ပတဋ္ဌဝဏ္ဏေဟိ ရတ္တကိမီဟိ သဉ္ဆာဒိတာ ဟဝုဿကာလဝသေန ဧဝမာဟ။ ကေစိ ပန “ဣန္ဒဂောပကနာမာနိ ရတ္တတိဏာနီ”တိ ဝဒန္တိ။ အပရေ “ကဏိကာရရုက္ခာ”တိ။ **သေလာ**တိ သိလာမယာ ပဗ္ဗတာ, န ပံသုပဗ္ဗတာတိ အတ္ထော။ တေနာဟ – “ယထာပိ ပဗ္ဗတော သေလော”တိ (ဥဒါ. ၂၄)။ **ရမယန္တိ မ** န္တိ မံ ရမာပေန္တိ, မယှံ ဝိဝေကာဘိရတိံ ပရိဗြူဟေန္တိ။ ဧဝံ ထေရော အတ္တနော စိရကာလပရိဘာဝိတံ အရညာဘိရတိံ ပဝေဒေန္တော တိဝိဓံ ဝိဝေကာဘိရတိမေဝ ဒီပေတိ။ တတ္ထ ဥပဓိဝိဝေကေန အညာဗျာကရဏံ ဒီပိတမေဝ ဟောတီတိ။

ဝနဝစ္ဆတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. သိဝကသာမဏေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဥပဇ္ဈာယောတိ သိဝကဿ သာမဏေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ဣတော ဧကတိံသေ ကပ္ပေ ဝေဿဘုဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဧကဒိဝသံ ဧကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန အရညံ ပဝိဋ္ဌော တတ္ထ ပဗ္ဗတန္တရေ နိသိန္နံ ဝေဿဘုံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အဋ္ဌာသိ။ ပုန တတ္ထ မနောဟရာနိ ကာသုမာရိကဖလာနိ ဒိသွာ တာနိ ဂဟေတွာ ဘဂဝတော ဥပနေသိ, ပဋိဂ္ဂဟေသိ ဘဂဝါ အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော သာသနေ မာတုလေ ပဗ္ဗဇန္တေ တေန သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဗဟုံ ဝိဝဇ္ဇုပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဝနဝစ္ဆတ္ထေရဿ ဘာဂိနေယျော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော, **သိဝကော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ တဿ မာတာ အတ္တနော ဇေဋ္ဌဘာတိကေ ဝနဝစ္ဆေ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ပဗ္ဗဇိတကိစ္စံ မတ္ထကံ ပာပေတွာ အရညေ ဝိဟရန္တေ တံ ပဝတ္တိံ သုတွာ ပုတ္တံ အာဟ – “တာတ သိဝက, ထေရဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ထေရံ ဥပဋ္ဌဟ, မဟလ္လကော ဒါနိ ထေရော”တိ။ သော မာတု ဧကဝစနေနေဝ စ ပုဗ္ဗေ ကတာဓိကာရတာယ စ မာတုလတ္ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ ပဗ္ဗဇိတွာ တံ ဥပဋ္ဌဟန္တော အရညေ ဝသတိ။

တဿ ကေဒိဝသံ ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန ကမန္တံ ဂတဿ ခရော အာဗာဓော ဥပ္ပဇ္ဇိ။ မနုဿေသု ဘေသဇ္ဇံ ကရောန္တေသုပိ န ပဋိပ္ပဿမ္ဘိ။ တဿိံ စိရာယန္တေ ထေရော ''သာမဏေရော စိရာယတိ, ကိံ နု ခေါ ကာရဏ''န္တိ တတ္ထ ဂန္တွာ တံ ဂိလာနံ ဒိသွာ တဿ တံ တံ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ ကရောန္တော ဒိဝသဘာဂံ ဝီတိနာမေတွာ ရတ္တိဘာဂေ ဖလဝပစ္စုသဝေလာယံ အာဟ – ''သိဝက, န မယာ ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ ကမေ ဝသိတပုဗ္ဗံ, ဣတော အရညမေဝ ဂစ္ဆာမာ''တိ။ တံ သုတွာ သိဝကော ''ယဒိပိ မေ, ဘန္တေ, ဣအာနိ ကာယော ကမန္တေ ဌိတော, စိတ္တံ ပန အရညေ, တသ္မာ သယာနောပိ အရညမေဝ ဂမိဿာမီ''တိ, တံ သုတွာ ထေရော တံ ဗာဟာယံ ဂဟေတွာ အရညမေဝ နေတွာ ဩဝဒံ အဒါသိ။ သော ထေရဿ ဩဝဒေ ဌတွာ ဝိပဿိတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၃၈.၅၃-၅၈) –

''ကဏိကာရံဝ ဇောတန္တံ၊ နိသိန္နံ ပဗ္ဗတန္တရေ။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ လောကဇေဋ္ဌံ နရာသဘံ။

''ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ကိရေ ကတွာန အဉ္ဇလိံ။
ကာသုမာရိကမာအာယ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿအာသဟံ။

''ကေတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တအာ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလအာနဿိဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

သော အရဟတ္တံ ပတွာ ဥပဇ္ဈာယေန အတ္တနာ စ ဝုတ္တမတ္ထံ သံသန္ဒိတွာ အတ္တနော ဝိဝေကာဘိရတိကတံ ကတကိစ္စတဉ္စ ပဝေဒေန္တော **''ဥပဇ္ဈာယော မံ အဝစာ''** တိ ကထံ အဘာသိ။

၁၄. တတ္ထ **ဥပဇ္ဈာယော** တိ ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ ဥပနိဇ္ဈာယတိ ဟိတေသိတံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတွာ ဉာဏစက္ခုနာ ပေက္ခတီတိ ဥပဇ္ဈာယော။ **မ**န္တိ အတ္တာနံ ဝဒတိ။ **အဝစာ**တိ အဘာသိ။ **ဣတော ဂစ္ဆာမ သိဝကာ** တိ ဝုတ္တာကာရဒဿနံ, သိဝက, ဣတော ကမန္တတော အရညဋ္ဌာနမေဝ ဇဟိ ဂစ္ဆာမ, တဒေဝ အမှာကံ ဝသနယောဂ္ဂန္တိ အဓိပ္ပာယော။ ဇဝံ ပန ဥပဇ္ဈာယေန ဝုတ္တော သိဝကော ဘဒ္ဒော အဿာဇာနီယော ဝိယ ကသာဘိဟတော သဉ္ဇာတသံဝေဂေ ဟုတွာ အရညမေဝ ဂန္တုကာမတံ ပဝေဒေန္တော –

''ကမေ မေ ဝသတိ ကာယော၊ အရညံ မေ ဂတံ မနော။
သေမာနကောပိ ဂစ္ဆာမိ၊ နတ္ထိ သင်္ဂေါ ဝိဇာနတ''န္တိ။ –အာဟ။

တဿတ္ထော – ယသ္မာ ဣအာနိ ယဒိပိ မေ ဣဒံ သရီရံ ကမန္တေ ဌိတံ, အဇ္ဈာသယော ပန အရညမေဝ ဂတော, တသ္မာ သေမာနကောပိ ဂစ္ဆာမိ ဂေလညေန ဌာနနိသဇ္ဇာဂမနေသု အသမတ္ထတာယ သယာနောပိ ဣမိနာ သယိတာကာ ရေနေ သရီသပေ ဝိယ သရီသပန္တော, ထေ, ဘန္တေ, အရညမေဝ ဂစ္ဆာမ, ကသ္မာ? **နတ္ထိ သင်္ဂေါ ဝိဇာနတ** န္တိ, ယသ္မာ ဓမ္မသဘာဝံ ကာမေသု သံသာရေ စ အာဒီနဝံ, နေက္ခမ္မေ နိဗ္ဗာနေ စ အာနိသံသံ ယာထာဝတော ဇာနန္တဿ န ကတ္ထစိ သင်္ဂေါ, တသ္မာ ကေပဒေနေဝ ဥပဇ္ဈာယဿ အာဏာ အနုဋ္ဌိတာတိ, တဒပဒေသေန အညံ ဗျာကာသိ။

သိဝကသာမဏေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ပဉ္စ ဆိန္ဒေ ပဉ္စ ဇဟေ တိ အာယသ္မတော ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဂေဟေ ဥပ္ပန္နော ဝယပ္ပတ္တော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနေဝ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရာ ဧကံ ဘိက္ခုံ ပဌမံ သလာကံ ဂဏှန္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပိယမာနံ ဒိသွာ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေတွာ တဒနုရူပံ ပုညံ ကရောန္တော ဝိစရိ။ သော ကေဒိဝသံ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော နိရောဓသေမာ

ပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ နိသိန္နဿ မနောသိလာစုဏ္ဏပိဉ္ဇရံ မဟန္တံ ကဒလိဖလကဏ္ဏိကံ ဥပနေသိ, တံ ဘဂဝတာ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ ပရိဘုဉ္ဇိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ကောဒသကပ္ပတ္တုံ ဒေဝေသု ဒေဝရဇ္ဇံ ကာရေသိ။ စတုဝီသတိတရေ ရာဇာ အဟောသိ စက္ကဝတ္တီ။ ဇံ သော ပုနပ္ပုနံ ပုညာနိ ကတွာ အပရာပရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဗုဒ္ဓကာလေ ဘုမ္မဒေဝတာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ ဒီဃာယုကဗုဒ္ဓါနဉ္စ နာမ န အန္ဝဒ္ဓမာသိကော ဥပေါသထော ဟောတိ။ တထာ ဟိ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ဆဗ္ဗဿန္တရေ ဆဗ္ဗဿန္တရေ ဥပေါသထော အဟောသိ။ ကဿပဒသဗလော ပန ဆဋ္ဌေ ဆဋ္ဌေ မာသေ ပါတိမောက္ခံ ဩသာရေသိ။ တဿ ပါတိမောက္ခဿ ဩသာရဏကာလေ ဒိသာဝါသိကာ ဒွေ သဟာယကာ ဘိက္ခူ “ဥပေါသထံ ကရိဿာမာ”တိ ဂစ္ဆိံသု။

အယံ ဘုမ္မဒေဝတာ စိန္တေသိ – “ဣမေသံ ဒွိန္နံ ဘိက္ခူနံ မေတ္တိ အတိဝိယ ဒဠှာ, ကိံ နု ခေါ, ဘေဒကေ သတိ ဘိဇ္ဇေယျ, န ဘိဇ္ဇေယျာ”တိ, သာ တေသံ ဩကာသံ ဩလောကယမာနာ တေသံ အဝိဒူရေနေဝ ဂစ္ဆတိ။ အထေကော ထေရော ဧကဿ ဟတ္ထေ ပတ္တစီဝရံ ဒတွာ သရီရဝဠဉ္ဇနတ္ထံ ဥဒကဖာသုကဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ဓောတဟတ္ထပါဒေ ဟုတွာ ဂုမ္ဗသမီပတော နိက္ခမတိ ဘုမ္မဒေဝတာ တဿ ထေရဿ ပစ္ဆတော ဥတ္တမရူပါ ဣတ္ထီ ဟုတွာ ကေသေ ဝိဓုနိတွာ သံဝိဓာယ သမ္ဗန္ဓိတ္တိ ဝိယ ပိဋ္ဌိယံ ပံသုံ ပုဉ္ဆမာနာ ဝိယ သာဋကံ သံဝိဓာယ နိဝါသယမာနာ ဝိယ စ ဟုတွာ ထေရဿ ပဒါနုပဒိကာ ဟုတွာ ဂုမ္ဗတော နိက္ခန္တာ။ ဧကမန္တေ ဌိတော သဟာယကတ္ထေရော တံ ကာရဏံ ဒိသွာ ဒေါမနဿဇာတော “နဋ္ဌော ဒါနိ မေ ဣမိနာ ဘိက္ခုနာ သဒ္ဓိံ ဒီဃရတ္တာနုဂတော သိနေဟော, သစာဟံ ဧဝံဝိဓဘာဝံ ဇာနေယျံ, ဧတ္တကံ အဒ္ဓါနံ ဣမိနာ သဒ္ဓိံ ဝိဿာသံ န ကရေယျ”န္တိ စိန္တေတွာ အာဂစ္ဆန္တဿေဝဿ, “ဟန္ဒါဝုသော, တုယှံ ပတ္တစီဝရံ, တာဒိသေန ပါပေန သဒ္ဓိံ ဧကမဂ္ဂံ နာဂစ္ဆာမီ”တိ အာဟ။ တံ ကထံ သုတွာ တဿ လဇ္ဇိဘိက္ခုနော ဟဒယံ တိခိဏသတ္တိ ဂဟေတွာ ဝိဒ္ဓံ ဝိယ အဟောသိ။ တတော နံ အာဟ – “အာဝုသော, ကိံ နာမေတံ ဝဒသိ, အဟံ ဧတ္တကံ ကာလံ ဒုက္ကဋမတ္တမ္ပိ အာပတ္တိံ န ဇာနာမိ။ တွံ ပန မံ အဇ္ဇ ‘ပါပေါ’တိ ဝဒသိ, ကိံ တေ ဒိဋ္ဌ”န္တိ။ “ကိံ အညေန ဒိဋ္ဌေန, ကိံ တွံ ဧဝံဝိဓေန အလင်္ကတပဋိယတ္တေန မာတုဂါမေန သဒ္ဓိံ ဧကဋ္ဌာနေ ဟုတွာ နိက္ခန္တော”တိ။ “နတ္ထေတံ, အာဝုသော, မယှံ, နာဟံ ဧဝရူပံ မာတုဂါမံ ပဿာမီ”တိ။ တဿ ယာဝတတိယံ ကထေန္တဿာပိ ဣတရော ထေရော ကထံ အသဒ္ဒဟိတွာ အတ္တနာ ဒိဋ္ဌကာရဏံယေဝ ဘူတတ္ထံ ကတွာ ဂဏှန္တော တေန သဒ္ဓိံ ဧကမဂ္ဂေန အဂန္တွာ အညေန မဂ္ဂေန သတ္ထု သန္တိကံ ဂတော။ ဣတရောပိ ဘိက္ခု အညေန မဂ္ဂေန သတ္ထု သန္တိကံယေဝ ဂတော။

တတော ဘိက္ခုသင်္ဃဿ ဥပေါသထာဂါရံ ပဝိသနဝေလာယ သော ဘိက္ခု တံ ဘိက္ခုံ ဥပေါသထဂ္ဂေ သဉ္ဇာနိတွာ, “ဣမသ္မိံ ဥပေါသထဂ္ဂေ ဧဝရူပေါ နာမ ပါပဘိက္ခု အတ္ထိ, နာဟံ တေန သဒ္ဓိံ ဥပေါသထံ ကရိဿာမီ”တိ နိက္ခမိတွာ ဗဟိ အဋ္ဌာသိ။ အထ ဘုမ္မဒေဝတာ “ဘာရိယံ မယာ ကမ္မံ ကတ”န္တိ မဟလ္လကဥပါသကဝဏ္ဏေန တဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ “ကသ္မာ, ဘန္တေ, အယျော ဣမသ္မိံ ဌာနေ ဌိတော”တိ အာဟ။ “ဥပါသက, ဣမံ ဥပေါသထဂ္ဂံ ဧကော ပါပဘိက္ခု ပဝိဋ္ဌော, ‘နာဟံ တေန သဒ္ဓိံ ဥပေါသထံ ကရောမီ’တိ ဗဟိ ဌိတောမှီ”တိ။ “ဘန္တေ, မာ ဧဝံ ဂဏှထ, ပရိသုဒ္ဓသီလော ဧသ ဘိက္ခု။ တုမှေဟိ ဒိဋ္ဌမာတုဂါမော နာမ အဟံ, မယာ တုမှာကံ ဝီမံသနတ္ထာယ ‘ဒဠှာ နု ခေါ ဣမေသံ ထေရာနံ မေတ္တိ, နော ဒဠှာ’တိ ဘိန္နာဘိန္နဘာဝံ ဩလောကေန္တေန တံ ကမ္မံ ကတ”န္တိ။ “ကော ပန, တွံ သပ္ပုရိသာ”တိ? “အဟံ ဧကော ဘုမ္မဒေဝတာ, ဘန္တေ”တိ ဒေဝပုတ္တော ကထေန္တော ဒိဗ္ဗာနုဘာဝေန ဌတွာ ထေရဿ ပါဒေသု နိပတိတွာ “မယှံ, ဘန္တေ, ခမထ, ဧတံ ဒေါသံ ထေရော န ဇာနာတိ, ဥပေါသထံ ကရောထာ”တိ ထေရံ ယာစိတွာ ဥပေါသထဂ္ဂံ ပဝေသေသိ။ သော ထေရော ဥပေါသထံ တာဝ ဧကဋ္ဌာနေ အကာသိ, မိတ္တသန္ထဝဝသေန ပန ပုန တေန သဒ္ဓိံ န ဧကဋ္ဌာနေ အဟောသီတိ။ ဣမဿ ထေရဿ ကမ္မံ န ကထီယတိ, စုဒိတကတ္ထေရော ပန အပရာပရံ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

ဘုမ္မဒေဝတာ တဿ ကမ္မဿ နိဿန္ဒေန ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ အပါယဘယတော န မုစ္စိတ္ထ။ သစေ ပန ကိသ္မိဉ္စိ ကာလေ မနုဿတ္တံ အာဂစ္ဆတိ, အညေန ယေန ကေနစိ ကတော ဒေါသော တဿေဝ ဥပရိ ပတတိ။ သော အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ “ဓာနမာဏဝေါ”တိဿ နာမံ အကံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဏှိတွာ မဟလ္လကကာလေ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိ, တဿ ဥပသမ္ပန္နဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ဧကော အလင်္ကတပဋိယတ္တာ ဣတ္ထီ တသ္မိံ ဂါမံ ပဝိသန္တေ သဒ္ဓိံယေဝ ဂါမံ ပဝိသတိ, နိက္ခမန္တေ နိက္ခမတိ။ ဝိဟာရံ ပဝိသန္တေပိ သဒ္ဓိံ ပဝိသတိ, တိဋ္ဌန္တေပိ တိဋ္ဌတီတိ ဧဝံ နိစ္စာနုဗန္ဓာ ပညာ

ယတိ။ ထေရော တံ န ပဿတိ။ တဿ ပုန ပုရိမကမ္မနိဿန္ဒေန သာ အညေသံ ဥပဋ္ဌာတိ။ ကမေ ယာဂုံ ဘိက္ခူဉ္စ ဒဒမာနာ ဣတ္ထိယော "ဘန္တေ, အယံ ဧကော ယာဂုဥဠုင်္ကော တုမှာကံ, ဧကော ဣမိဿာ အမှာကံ သဟာယိကာယာ"တိ ပရိဟာသံ ကရောန္တိ။ ထေရဿ မဟတီ ဝိဟေသာ ဟောတိ။ ဝိဟာရဂတမ္ပိ နံ သာမဏေရာ စေဝ ဒဟရာ ဘိက္ခူ စ ပရိဝါရေတွာ "ဓာနော ကောဏ္ဍော ဇာတော"တိ ပရိဟာသံ ကရောန္တိ။ အထဿ တေနေဝ ကာရဏေန **ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေရော**တိ နာမံ ဇာတံ။ သော ဥဋ္ဌာယ သမုဋ္ဌာယ တေဟိ ကရိယမာနံ ကေဠိံ သဟိတုံ အသက္ကောန္တော ဥမ္မာဒံ ဂဟေတွာ "တုမှေဟ ကောဏ္ဍာ, တုမှာကံ ဥပဇ္ဈာယော ကောဏ္ဍော, အာစရိယော ကောဏ္ဍော"တိ ဝဒတိ။ အထ နံ သတ္ထု အာရောစေသုံ "ကုဏ္ဍဓာနော, ဘန္တေ, ဒဟရသာမဏေရေဟိ သဒ္ဓိံ ဖရုသတစံ ဝဒတီ"တိ။ သတ္ထာ တံ ပက္ကောသာပေတွာ "သစ္စံ ကိရ တွံ, ဓာန, သာမဏေရေဟိ သဒ္ဓိံ ဖရုသတစံ ဝဒသီ"တိ ဝတွာ တေန "သစ္စံ ဘဂဝါ"တိ ဝုတ္တေ "ကသ္မာ ဧဝံ ဝဒေသီ"တိ အာဟ။ "ဘန္တေ, နိဗဒ္ဓံ ဝိဟေသံ အသဟန္တော ဧဝံ ကထေမီ"တိ။ "တွံ ပုဗ္ဗေ ကတကမ္မံ ယာဝဇ္ဇဒိဝသာ ဇီရာပေတုံ န သက္ကောသိ, ပုန ဧဝရူပံ ဖရုသံ မာဝဒိ ဘိက္ခူ"တိ ဝတွာ အာဟ –

"မာဝေါစ ဖရုသံ ကဉ္စိ၊ ဝုတ္တာ ပဋိဝဒေယျု တံ။
ဒုက္ခာ ဟိ သာရမ္ဘကထာ၊ ပဋိဒဏ္ဍာ ဖုသေယျု တံ။

"သစေ နေရေသိ အတ္တာနံ၊ ကံသော ဥပဟတော ယထာ။
ဧသ ပတ္တောသိ နိဗ္ဗာနံ၊ သာရမ္ဘော တေ န ဝိဇ္ဇတီ"တိ။ (ဓ. ပ. ၁၃၃-၁၃၄)။

ဣမဉ္စ ပန တဿ ထေရဿ မာတုကမေန သဒ္ဓိံ ဝိစရဏဘာဝံ ကောသလရညောပိ ကထယိံသု။ ရာဇာ "ဂစ္ဆထ, ဘဏေ, ဝီမံသထာ"တိ ပေသေတွာ သယမ္ပိ မန္ဒေနေဝ ပရိဝါရေန ထေရဿ ဝသနဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ ဧကမန္တေ ဩလောကေန္တော အဋ္ဌာသိ။ တသ္မိံ ခဏေ ထေရော သူစိကမ္မံ ကရောန္တော နိသိန္နော ဟောတိ, သာပိ ဣတ္ထီ အဝိဒူရေ ဌာနေ ဌိတာ ဝိယ ပညာယတိ။ ရာဇာ ဒိသွာ "အတ္ထိဒံ ကာရဏ"န္တိ တဿာ ဌိတဋ္ဌာနံ အဂမာသိ။ သာ တသ္မိံ အာဂစ္ဆန္တေ ထေရဿ ဝသနပဏ္ဏသာလံ ပဝိဋ္ဌာ ဝိယ အဟောသိ။ ရာဇာပိ တာယ သဒ္ဓိံ တမေဝ ပဏ္ဏသာလံ ပဝိသိတွာ သဗ္ဗတ္ထ ဩလောကေန္တော အဒိသွာ "နာယံ မာတုကာမော, ထေရဿ ဧကော ကမ္မဝိပါကော"တိ သညံ ကတွာ ပဌမံ ထေရဿ သမီပေန ဂစ္ဆန္တောပိ ထေရံ အဝန္ဒိတွာ တဿ ကာရဏဿ အဘူတဘာဝံ ဉတွာ အာဂမ္မ ထေရံ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသိန္နော "ကစ္စိ, ဘန္တေ, ပိဏ္ဍကေန န ကိလမထာ"တိ ပုစ္ဆိ။ ထေရော "ဝဋ္ဋတိ, မဟာရာဇာ"တိ အာဟ။ "ဇာနာမဟံ, ဘန္တေ, အယျဿ ကထံ, ဧဝရူပေန ပရိက္ကိလေသေန သဒ္ဓိံ စရန္တာနံ တုမှာကံ ကော နာမ ပသီဒိဿတိ, ဣတော ပဋ္ဌာယ ဝေါ ကတ္ထစိ ဂမနကိစ္စံ နတ္ထိ, အဟံ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ တုမှေ ဥပဋ္ဌဟိဿာမိ, တုမှေ ယောနိသော မနသိကာရေ မာ ပမဇ္ဇိတ္ထာ"တိ နိဗဒ္ဓဘိက္ခံ ပဋ္ဌပေသိ။ ထေရော ရာဇာနံ ဥပတ္ထမ္ဘကံ လဘိတွာ ဘောဇနသပ္ပာယေန ဧကဂ္ဂစိတ္တော ဟုတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တတော ပဋ္ဌာယ သာ ဣတ္ထီ အန္တရဓာယိ။

တဒါ မဟာသုဘဒ္ဒာ ဥဂ္ဂနဂရေ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကကုလေ ဝသမာနာ "သတ္ထာ မံ အနုကမ္ပတူ"တိ ဥပေါသထံ အဓိဋ္ဌာယ နိရာမဂန္ဓာ ဟုတွာ ဥပရိပါသာဒတလေ ဌိတာ "ဣမာနိ ပုပ္ဖာနိ အန္တရေ အဋ္ဌတွာ ဒသဗလဿ မတ္ထကေ ဝိတာနံ ဟုတွာ တိဋ္ဌန္တု, ဒသဗလော ဣမာယ သညာယ သွေ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိံ မယှံ ဘိက္ခံ ဂဏှာတူ"တိ သစ္စကိရိယံ ကတွာ အဋ္ဌ သုမနပုပ္ဖမုဋ္ဌိယော ဝိဿဇ္ဇေသိ။ ပုပ္ဖာနိ ဂန္တွာ ဓမ္မဒေသနာဝေလာယ သတ္ထု မတ္ထကေ ဝိတာနံ ဟုတွာ အဋ္ဌံသု။ သတ္ထာ တံ သုမနပုပ္ဖဝိတာနံ ဒိသွာ စိတ္တေနေဝ သုဘဒ္ဒါယ ဘိက္ခံ အဓိဝာသေတွာ ပုနဒိဝသေ အရုဏေ ဥဋ္ဌိတေ အာနန္ဒတ္ထေရံ အာဟ – "အာနန္ဒ, မယံ အဇ္ဇ ဒူရံ ဘိက္ခာစာရံ ဂမိဿာမ, ပုထုဇ္ဇနာနံ အဒတွာ အရိယာနံယေဝ သလာကံ ဒေဟီ"တိ။ ထေရော ဘိက္ခူနံ အာရောစေသိ – "အာဝုသော, သတ္ထာ အဇ္ဇ ဒူရံ ဘိက္ခာစာရံ ဂမိဿတိ, ပုထုဇ္ဇနာ မာ ဂဏှန္တု, အရိယာဝ သလာကံ ဂဏှန္တူ"တိ။ ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေရော "အာဟရ, အာဝုသော သလာက"န္တိ ပဌမံယေဝ ဟတ္ထံ ပသာရေသိ။ အာနန္ဒော "သတ္ထာ တာဒိသာနံ ဘိက္ခူနံ သလာကံ န ဒါပေတိ, အရိယာနံယေဝ ဒါပေတီ"တိ ဝိတက္ကံ ဥပ္ပာဒေတွာ ဂန္တွာ သတ္ထု အာရောစေသိ။ သတ္ထာ "အာဟရာပေန္တဿ သလာကံ ဒေဟီ"တိ အာဟ။ ထေရော စိန္တေသိ – "သစေ ကုဏ္ဍဓာနဿ သလာကာ ဒါတုံ န ယုတ္တာ, အထ သတ္ထာ ပဋိဗာဟေယျ, ဘဝိဿတိ ဧတ္ထ ကာရဏ"န္တိ "ကုဏ္ဍဓာနဿ သလာကံ ဒဿာမီ"တိ ဂမနံ အဘိနီဟရိ။ ကုဏ္ဍဓာနော တဿ ပုရေ အာဂမနာ ဧဝ အဘိညာပါဒကံ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ ဣဒ္ဓိယာ အာကာသေ ဌတွာ

တ ‘‘အာဟရာဝုသော, အာနန္ဒ, သတ္ထာ မံ ဇာနာတိ, မာဒိသံ ဘိက္ခုံ ပဌမံ သလာကံ ဂဏှန္တံ န သတ္ထာ နိဝါရေတီ’’တိ ဟတ္ထံ ပသာရေတွာ သလာကံ ဂဏှိ။ သတ္ထာ တံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ကတွာ ထေရံ ဣမသ္မိံ သာသနေ ပဌမံ သလာကံ ဂဏှန္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ ယသ္မာ အယံ ထေရော ရာဇာနံ ဥပတ္ထမ္ဘကံ လဘိတွာ သဟာယာဟာရလာဘေန သမာဟိတစိတ္တော ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော ဥပနိဿယသမ္ပန္နတာယ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၄.၁-၁၆) –

‘‘သတ္တာဟံ ပဋိသလ္လီနံ၊ သယမ္ဘုံ အဂ္ဂပုဂ္ဂလံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ ဥပဋ္ဌဟိံ။

‘‘ဝုဋ္ဌိတံ ကာလမညာယ၊ ပဒုမုတ္တရံ မဟာမုနိံ။
မဟန္တိံ ကဒလီကဏ္ဏိံ၊ ဂဟေတွာ ဥပဂစ္ဆဟံ။

‘‘ပဋိဂ္ဂဟေတွာ ဘဂဝါ၊ သဗ္ဗညူ လောကနာယကော။
မမ စိတ္တံ ပသာဒေန္တော၊ ပရိဘုဉ္ဇိ မဟာမုနိ။

‘‘ပရိဘုဉ္ဇိတွာ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ သတ္ထဝါဟော အနုတ္တရော။
သကာသနေ နိသီဒိတွာ၊ ဣမာ ဂါထာ အဘာသထ။

‘‘ယေ စ သန္တိ သမိတာရော၊ ယက္ခာ ဣမမှိ ပဗ္ဗတေ။
အရညေ ဘူတဘဗ္ဗာနိ၊ သုဏန္တု ဝစနံ မမ။

‘‘ယော သော ဗုဒ္ဓံ ဥပဋ္ဌာသိ၊ မိဂရာဇံဝ ကေသရိံ။
တမဟံ ကိတ္တယိဿာမိ၊ သုဏာထ မမ ဘာသတော။

‘‘ဧကာဒသဉ္စက္ခတ္တုံ သော၊ ဒေဝရာဇာ ဘဝိဿတိ။
စတုတ္တိံသတိက္ခတ္တုဉ္စ၊ စက္ကဝတ္တီ ဘဝိဿတိ။

‘‘ကပ္ပသတသဟဿမှိ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝော။
ဂေါတမော နာမ ဂေါတ္တေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိဿတိ။

‘‘အက္ကောသိတွာန သမဏေ၊ သီလဝန္တေ အနာသဝေ။
ပာပကမ္မဝိပါကေန၊ နာမဓေယျံ လဘိဿတိ။

‘‘တဿ ဓမ္မေ သုဒါယာဒော၊ ဩရသော ဓမ္မနိမ္မိတော။
ကုဏ္ဍဓာနောတိ နာမေန၊ သာဝကော သော ဘဝိဿတိ။

‘‘ပဝိဝေကမနုယုတ္တော၊ ဈာယီ ဈာနရတော အဟံ။
တောသယိတွာန သတ္ထာရံ၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝော။

‘‘သာဝကေဟိ ပရိဝုတော၊ ဘိက္ခုသင်္ဃပုရက္ခတော။
ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတွာ၊ သလာကံ ဂါဟယီ ဇိနော။

‘‘ဧကံသံ စီဝရံ ကတွာ၊ ဝန္ဒိတွာ လောကနာယကံ။
ဝဒတံ ဝရဿ ပုရတော၊ ပဌမံ အဂ္ဂဟေသဟံ။

‘‘တေန ကမ္မေန ဘဂဝါ၊ ဒသသဟဿိကမ္ပကော။

ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတ္ဝာ၊ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ မံ။

“ဝီရိယံ မေ ဓုရဓောရယှံ၊ ယောဂက္ခေမာဓိဝါဟနံ။
ဓာရေမိ အန္တိမံ ဒေဟံ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာသနေ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

ဧဝံ ပတ္တဘူတဿပိ ဣမဿ ထေရဿ ဂုဏေ အဇာနန္တာ ယေ ပုထုဇ္ဇနာ ဘိက္ခူ တဒါ ပဌမံ သလာကဂ္ဂဟဏေ “ကိံ နု ခေါ ဧတေ”တိ သမစိန္တေသုံ။ တေသံ ဝိမတိဝိဓမနတ္ထံ ထေရော အာကာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တွာ ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယံ ဒဿေတွာ အညာပဒေသေန အညံ ဗျာကရောန္တော **“ပဉ္စ ဆိန္ဒေ”** တိ ဂါထံ အဘာသိ။

၁၅. တတ္ထ **ပဉ္စ ဆိန္ဒေ** တိ အဟယူပပတ္တိနိဗ္ဗတ္တနကာနိ ပဉ္စောရမ္ဘာဂိယာနိ သံယောဇနာနိ ဟာဒေ ဗန္ဓနရဇ္ဇုကံ ဝိယ ပုရိသော သတ္ထေန ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂတ္တယေန ဆိန္ဒေယျ ပဇဟေယျ။ **ပဉ္စ ဇဟေ**တိ ဥပရိဒေဝလောကူပပတ္တိဟေတုဘူတာနိ ပဉ္စုဒ္ဓမ္ဘာဂိယသံယောဇနာနိ ပုရိသော ဂီဝါယ ဗန္ဓနရဇ္ဇုကံ ဝိယ အရဟတ္တမဂ္ဂေန ဇဟေယျ, ဆိန္ဒေယျ ဝါတိ အတ္ထော။ **ပဉ္စ စုတ္တရိ ဘာဝယေ** တိ တေသံ ယေဝ ဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယသံယောဇနာနံ ပဟာနာယ သဒ္ဓါဒီနိ ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ဥတ္တရိ အနာဂါမိမဂ္ဂာဓိဂမတော ဥပရိ ဘာဝေယျ အဂ္ဂမဂ္ဂာဓိဂမဝသေန ဝဍ္ဍေယျ။ **ပဉ္စသင်္ဂါတိဂေါ**တိ ဧဝံဘူတော ပန ပဉ္စန္နံ ရာဂဒေါသမောဟမာနဒိဋ္ဌိသင်္ဂါနံ အတိက္ကမနေန ပဟာနေန ပဉ္စသင်္ဂါတိဂေါ ဟုတွာ။ **ဘိက္ခု ဩဃတိဏ္ဏောတိ ဝုစ္စတီ** တိ သဗ္ဗထာ ဘိန္နကိလေသတာယ ဘိက္ခုတိ, ကာမဘဝဒိဋ္ဌိအဝိဇ္ဇောဃေ တရိတွာ တေသံ ပါရဘူတေ နိဗ္ဗာနေ ဌိတောတိ စ ဝုစ္စတီတိ အတ္ထော။

ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဗေလဋ္ဌသီသတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယထာပိ ဘဒ္ဒော အာဇညော တိ အာယသ္မတော ဗေလဋ္ဌသီသတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိယာ အဘာဝေန ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ နာသက္ခိ။ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပန ဗဟုံ ကုသလံ ဥပစိနိတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣတော ဧကတိံသေ ကပ္ပေ ဝေဿဘုံ ဘဂဝန္တံ ပဿိတွာ ပသန္နစိတ္တော မာတုလုင်္ဂဖလံ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝေသု နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသု ယေဝ ပရိဝတ္တန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဘဂဝတော အဘိသမ္ဗောဓိယာ ပုရေတရမေဝ ဥရုဝေလကဿပဿ သန္တိကေ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အဂ္ဂိံ ပရိစရန္တော ဥရုဝေလကဿပဒမနေ **အာဒိတ္တပရိယာယဒေသနာယ** (မဟာဝ. ၅၄; သံ. နိ. ၄.၂၈) ပုရာဏဇဋိလသဟဿေန သဒ္ဓိံ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၆၈-၇၃) –

“ကဏိကာရံဝ ဇောတန္တံ၊ ပုဏ္ဏမာယေဝ စန္ဒိမံ။
ဇလန္တံ ဒီပရုက္ခံဝ၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။

“မာတုလုင်္ဂဖလံ ဂယှ၊ အဒါသိံ သတ္ထုနော အဟံ။
ဒက္ခိဏေယျဿ ဝီရဿ၊ ပသန္နော သေဟိ ပါဏိဘိ။

“ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

ဧဝံ အဓိဂတာရဟတ္တော အာယသ္မာ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကဿ ဥပဇ္ဈာယော အယံ ထေရော ဧကဒိဝသံ ဖလသမာပတ္တိတော ဥဋ္ဌာယ တံ သန္တံ ပဏီတံ နိရာမိသံ သုခံ အတ္တနော ပုဗ္ဗယောဂဉ္စ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပီတိဝေဂဝသေန **“ယ

ထာပိ ဘန္တေ အာဇညော”တိ ကထံ အဘာသိ။

၁၆. တတ္ထ **ယထာပီ**တိ ဩပမ္မပဋိပါဒနတ္ထေ နိပါတော။ **ဘန္တေ** တိ သုန္ဒရော ထာမဗလသမတ္ထဇဝပရက္ကမာဒိသမ္ပန္နော။ **အာဇညော**တိ အာဇာနီယော ဇာတိမာ ကာရဏာကာရဏာနံ အာဇာနနကော။ သော တိဝိဓော ဥသဘာဇညော အဿာဇညော ဟတ္ထာဇညောတိ။ တေသု ဥသဘာဇညော ဣဓာဓိပ္ပေတော။ သော စ ခေါ ဆေကကသနကိစ္စေ နိယုတ္တော, တေနာဟ **“နင်္ဂလာဝတ္တနီ”** တိ။ နင်္ဂလဿ ဖလဿ အာဝတ္တနကော, နင်္ဂလံ ဣတော စိတော စ အာဝတ္တေတွာ ခေတ္တေ ကသနကောတိ အတ္ထော။ နင်္ဂလံ ဝါ အာဝတ္တယတိ ဧတ္ထာတိ နင်္ဂလာဝတ္တံ, ခေတ္တေ နင်္ဂလပထော, တသ္မိံ နင်္ဂလာဝတ္တနီ။ ကထာသုခတ္တဉ္စေဟတ္ထ “ဝတ္တနီ”တိ ဒီဃံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ **သိခီ**တိ မတ္ထကေ အဝဋ္ဌာနတော သိခာသဒိသတာယ သိခာ, သိင်္ဂံ။ တဒဿ အတ္ထီတိ သိခီ။ အပရေ ပန “ကကုဓံ ဣဓ ‘သိခာ’တိ အဓိပ္ပေတ”န္တိ ဝဒန္တိ, ဥဘယထာပိ ပဓာနင်္ဂကိတ္တနမေတံ “သိခီ”တိ။ **အပ္ပကသိရေနာ**တိ အပ္ပကိလမထေန။ **ရတ္တိန္ဒိဝ**တ တိ ရတ္တိယော ဒိဝ စ, ဧဝံ မမံ အပ္ပကသိရေန ဂစ္ဆန္တီတိ ယောဇနာ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယထာ “ဘဒ္ဒော ဥသဘာဇာနီယော ကသနေ နိယုတ္တော ဃနတိဏမူလာဒိကေပိ နင်္ဂလပထေ တံ အဂဏေန္တော အပ္ပကသိရေန ဣတော စိတော စ ပရိဝတ္တေန္တော ဂစ္ဆတိ, ယာဝ ကသနတိဏာနံ ပရိဿမံ ဒဿေတိ, ဧဝံ မမံ ရတ္တိန္ဒိဝပိ အပ္ပကသိရေနေဝ ဂစ္ဆန္တိ အတိက္ကမန္တီ”တိ။ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **“သုခေ လဒ္ဓေ နိရာမိသေ”** တိ။ ယသ္မာ ကာမာမိသလောကာမိသဝဋ္ဋာမိသေဟိ အသမ္မိဿံ သန္တံ ပဏီတံ ဖလသမာပတ္တိသုခံ လဒ္ဓံ, တသ္မာတိ အတ္ထော။ ပစ္စတ္တေ စေတံ ဘုမ္မဝစနံ ယထာ “ဝနပ္ပဂုမ္ဗေ” (ခု. ပ. ၆.၁၃; သု. နိ. ၂၃၆) “တေန ဝတ ရေ ဝတ္တဗ္ဗေ”တိ (ကထာ. ၁) စ။ အထ ဝါ တတော ပဘုတိ ရတ္တိန္ဒိဝ အပ္ပကသိရေန ဂစ္ဆန္တီတိ ဝိစာရဏာယ အာဟ – “သုခေ လဒ္ဓေ နိရာမိသေ”တိ, နိရာမိသေ သုခေ လဒ္ဓေ သတိ တဿ လဒ္ဓကာလတော ပဋ္ဌာယာတိ အတ္ထော။

ဗေလဋ္ဌသီသတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. အသကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

မိဒ္ဓီ ယဒာတိ အာယသ္မတော အသကတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ အနုပ္ပန္နေ တထာဂတေ အဇိတဿ နာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ ဂန္ဓမာဒနတော မနုဿပထံ ဩတရိတွာ အညတရသ္မိံ ကမေ ပိဏ္ဍာယ စရန္တဿ မနောရမာနိ အမ္ဗဖလာနိ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ဗဟုံ ပုညံ အကာသိ။ ဧဝံ ကုသလကမ္မပ္ပသုတော ဟုတွာ သုဂတီသု သုဂတိ ဥပဂစ္ဆန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိ။ **အသကော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော အနာထပိဏ္ဍိကေန ဂဟပတိနာ ဝိဟာရပဋိဇဂ္ဂနကမ္မေ ဌပိတော သက္ကစ္စံ ဝိဟာရံ ပဋိဇဂ္ဂန္တော အဘိဏှံ ဗုဒ္ဓဒဿနေန ဓမ္မဿဝနေန စ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိ။ ကေစိ ပန ဘဏန္တိ –
“အယံ ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော အညတရံ ခီဏာသဝတ္ထေရံ ဥပဋ္ဌဟန္တော ကိဉ္စိ ကမ္မံ ကာရာပေတုကာမော ထေရံ အာဏာပေသိ။ သော တေန ကမ္မေန အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ သာဝတ္ထိယံ အနာထပိဏ္ဍိကဿ အသိယာ ကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တော ဝယပ္ပတ္တော သေဋ္ဌိနာ ဝိဟာရပဋိဇဂ္ဂနေ ဌပိတော ဝုတ္တနယေနေဝ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော အဟောသိ။ မဟာသေဋ္ဌိ တဿ သီလာစာရံ အဇ္ဈာသယဉ္စ ဥတွာ ဘုဇိဿံ ကတွာ ‘ယထာသုခံ ပဗ္ဗဇာ’တိ အာဟ။ တံ ဘိက္ခူ ပဗ္ဗာဇေသု”န္တိ။ သော ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ ကုသီတော ဟီနဝီရိယော ဟုတွာ န ကိဉ္စိ ဝတ္တပဋိဝတ္တံ ကရောတိ, ကုတော သမဏဓမ္မံ, ကေဝလံ ယာဝဒတ္ထံ ဘုဉ္ဇိတွာ နိဒ္ဒါဗဟုလော ဝိဟရတိ။ ဓမ္မဿဝနကာလေပိ ဧကံ ကောဏံ ပဝိသိတွာ ပရိသပရိယန္တေ နိသိန္နော ဃုရုဃုရုပဿာသီ နိဒ္ဒာယတေဝ။ အထဿ ဘဂဝါ ပုဗ္ဗူပနိဿယံ ဩလောကေတွာ သံဝေဂဇနနတ္ထံ **“မိဒ္ဓီ ယဒာ ဟောတိ မဟဂ္ဃသော စာ”**တိ ကထံ အဘာသိ။

၁၇. တတ္ထ **မိဒ္ဓီ** တိ ထိနမိဒ္ဓါဘိဘူတော, ယဉှိ မိဒ္ဓံ အဘိဘဝတိ, တံ ထိနမ္ပိ အဘိဘဝတေဝ။ **ယဒာ**တိ ယသ္မိံ ကာလေ။ **မဟဂ္ဃသော** တိ မဟာဘောဇနော, အာဟရဟတ္ထကအလံသာဋကတတ္ထဝဋ္ဋကကာကမာသကဘုတ္တဝမိတကာနံ အညတရော ဝိယ။ **နိဒ္ဒာယိတာ** တိ သုပနသီလော။ **သမ္ပရိဝတ္တသာယီ** တိ သမ္ပရိဝတ္တကံ သမ္ပရိဝတ္တကံ နိပဇ္ဇိတွာ ဥဘယေနပိ သေယျသုခံ ပဿသုခံ မိဒ္ဓသုခံ အနုယုတ္တောတိ ဒဿေတိ။ **နိဝါပပုဋ္ဌော** တိ ကုဏ္ဍကာဒိနာ

သူကရဘတ္တေန ပုဗ္ဗေ ဘရိတော။ ဃရသူကရော ဟိ ဗာလကာလတော ပဋ္ဌာယ ပောသိယမာနော ထူလသရီရကာလေ ဂေဟာ ဗဟိ နိက္ခမိတုံ အလဘန္တော ဟေဋ္ဌာမဉ္စာဒီသု သမ္ပရိဝတ္တေတွာ သမ္ပရိဝတ္တေတွာ သယတေဝ။ က္လုဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယဒါ ပုရိသော မိဒ္ဓီ စ ဟောတိ မဟဂ္ဃသော စ နိတပပုဗ္ဗော မဟာဝရာဟော ဝိယ အညေန ဣရိယာပထေန ယာပေတုံ အသက္ကောန္တော နိဒ္ဒာယနသီလော သမ္ပရိဝတ္တသာယီ, တဒါ သော “အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာ”တိ တီဏိ လက္ခဏာနိ မနသိကာတုံ န သက္ကောတိ။ တေသံ အမနသိကာရာ မန္ဒပညော ပုနပ္ပုနံ ဂဗ္ဘံ ဥပေတိ, ဂဗ္ဘာဝါသတော န ပရိမုစ္စတေဝါတိ။ တံ သုတွာ အသကတ္ထေရော သံဝေဂဇာတော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၇၄, ၈၀-၈၄) –

“အဇိတော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ ဟိမဝန္တေ ဝသီ တဒါ။
စရဏေန စ သမ္ပန္နော၊ သမာဓိကုသလော မုနိ။

“သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော သမ္ဗုဒ္ဓော၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော။
ရထိယံ ပဋိပဇ္ဇန္တော၊ အမ္ဗဖလမဒါသဟံ။

“ဧကနဝုတေ ကပ္ပော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ထေရော ဣမာယ ကထာယ မံ ဘဂဝါ ဩဝဒီ, “အယံ ကထာ မယှံ အင်္ကုသဘူတာ”တိ တမေဝ ကထံ ပစ္စုဒါဟာသိ။ တယိဒံ ထေရဿ ပရိဝတ္တာဟာရနယေန အညာဗျာကရဏံ ဇာတံ။

အသကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. သိင်္ဂါလပိတုတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အဟု ဗုဒ္ဓဿ ဒါယာဒော တိ သိင်္ဂါလကပိတုတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ဣတော စတုနဝုတေ ကပ္ပေ သတရံသိံ နာမ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဝန္ဒိတွာ အတ္တနော ဟတ္ထဂတံ တာလဖလံ အဒါသိ။ တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ မနုဿယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော သာသနေ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ဟုတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ အဋ္ဌိကသညံ ဘာဝေသိ။ ပုန ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော အာဒါရပရိဂ္ဂဟံ ကတွာ ဧကံ ပုတ္တံ လဘိတွာ တဿ “သိင်္ဂါလကော”တိ နာမံ အကာသိ။ တေန နံ **သိင်္ဂါလကပိတာ** တိ ဝေါဟရန္တိ။ သော အပရဘာဂေ ဃရဗန္ဓနံ ပဟာယ သာသနေ ပဗ္ဗဇိ။ တဿ ဘဂဝါ အဇ္ဈာသယံ ဩလောကေန္တော အဋ္ဌိကသညာကမ္မဋ္ဌာနံ အဒါသိ။ သော တံ ဂဟေတွာ ဘဂ္ဂေသု ဝိဟရတိ သုသုမာရဂိရေ ဘေသကဠာဝနေ, အထဿ တသ္မိံ ဝနေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ ဥဿာဟဇနနတ္ထံ “ဘာဝနာဖလံ နစိရဿေဝ ဟတ္ထဂတံ ကရိဿတီ”တိ ဣမမတ္ထံ အညာပဒေသေန ဝိဘာဝေန္တီ **“အဟု ဗုဒ္ဓဿ ဒါယာဒော”** တိ ဂါထံ အဘာသိ။

၁၈. တတ္ထ **အဟူ**တိ ဟောတိ, ဝတ္တမာနတ္ထေ ဟိ ဣဒံ အတီတကာလဝစနံ။ **ဗုဒ္ဓဿာ** တိ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓဿ။ **ဒါယာ ဒော**တိ ဓမ္မဒါယာဒော နဝဝိဓဿ လောကုတ္တရဓမ္မဒါယဿ အတ္တနော သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အာဒါယကော ဂဏှနကော။ အထ ဝါ **အဟူ**တိ အဟောသိ။ ဧဝံနာမဿ ဗုဒ္ဓဿ ဒါယာဒဘာဝေ ကောစိ ဝိဗန္ဓော ဣဒါနေဝ ဘဝိဿတီတိ အဓိပ္ပာယော။ တေနာဟ **“မညေဟံ ကာမရာဂံ သော, ခိပ္ပမေဝ ဝဟိဿတီ”** တိ။ **ဘေသကဠာဝနေ**တိ ဘေသကဠေန နာမ ယက္ခေန လဘိတတ္တာ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ, ဘေသကဠာနံ ဝါ ကဠာဒီနံ ဗဟုလတာယ “ဘေသကဠာဝန”န္တိ လဒ္ဓနာမေ အရညေ။ တဿ ဘိက္ခုနော ဗုဒ္ဓဿ ဒါယာဒဘာဝေ ကာရဏံ ဝဒန္တော **“ကေဝလံ အဋ္ဌိသညာယ, အဖရိ ပထဝိံ ဣမံ”**န္တိ အာဟ။ တတ္ထ **ကေဝလ**န္တိ သကလံ အနဝသေသံ။ **အဋ္ဌိသညာယာ** တိ အဋ္ဌိကဘာဝနာယ။ **အဖရီ**တိ “အဍ္ဎုဋ္ဌိ”တိ အဓိမုစ္စနဝသေန ပတ္ထရိ။ **ပထဝိ**န္တိ အတ္တဘာဝပထဝိံ။ အတ္တဘာဝေ ဟိ ဣဓ “ပထဝီ”တိ ဝုတ္တော “ကော ဣမံ ပထဝိံ ဝိစေဿတီ”တိအာဒီသု ဝိယ။ **မညေဟ**န္တိ မညေ အဟံ။ “မညာဟ”န္တိပိ ပါဌော။ **သော**တိ သော ဘိက္ခု။ **ခိပ္ပ**

မေဝ နစိရသ္သေဝ ကာမရာဂံ ပဟိသ္သတိ ပဇဟိသ္သတီတိ မဒေ။ ကသ္မာ? အင္ဂိကသညာယ ကာမရာဂသ္သ ဥဇု ပဋိပက္ခဘာဝတော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယော ဧကသ္မိံ ပဒေသေ လဒ္ဓာယ အတ္တိကသညာယ သကလံ အတ္တဘာဝံ အတ္တဘာဝံ "အဋ္ဌိ"တေ့ဝဝ ဖရိတ္ဝာ ဌိတော, သော ဘိက္ခု တံ အဋ္ဌိကဈာနံ ပာဒကံ ကတွာ ဝိပသ္သန္တော နစိရေနေဝ အနာဂါမိမဂ္ဂေန ကာမရာဂံ , သဗ္ဗ တ ကာမနဒ္ဓေန "ကာမော", ရဇ္ဇနဋ္ဌေန "ရာဂေ"တိ စ လဒ္ဓနာမံ တဏှံ အဂ္ဂမဂ္ဂေန ပဇဟိသ္သတီတိ။ ဣမံ ကထံ သုတွာ သော ထေရော "အယံ ဒေဝတာ မယှံ ဥဿာဟဇနနတ္ထံ ဧဝ မာဟာ"တိ အပ္ပဋိတနဝီရိယံ အဓိဋ္ဌာယ ဝိပသ္သနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၈၅-၉၀) –

"သတရံသိ နာမ ဘဂဝါ၊ သယမ္ဘူ အပရာဇိတော။
ဝိဝေကာ ဥဋ္ဌဟိတွာန၊ ဂောစရာယာဘိနိက္ခမိ။

"ဖလဟတ္ထော အဟံ ဒိသွာ၊ ဥပဂစ္ဆိံ နရာသဘံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ တာလဖလမဒါသဟံ။

"စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ တာယ ဒေဝတာယ ဝုတ္တဝစနံ ပတိမာနေန္တော တမေဝ ကထံ ဥဒါနဝသေန အဘာသိ။ တဒေဝဿ ထေရဿ အညာဗျာကရဏံ အဟောသီတိ။

သိင်္ဂါလပိတုတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ကုလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဥဒကဉ္ဟိ နယန္တိ တိ အာယသ္မတော ကုလတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ထေရော ပုဗ္ဗေပိ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ဗဟုံ ကုသလံ ဥပစိနိတွာ အဓိကာရသမ္ပန္နော ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ အာကာသေ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော နာဠိကေရဖလံ အတုကာမော အဋ္ဌာသိ။ သတ္ထာ တဿ စိတ္တံ ဉတွာ ဩတရိတွာ ပဋိဂ္ဂဏှိ။ သော အတိဝိယ ပသန္နစိတ္တော ဟုတွာ တေနေဝ သဒ္ဓါပဋိလာဘေန သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိ, သတ္ထာ အညတရံ ဘိက္ခုံ အာဏာပေသိ – "ဣမံ ပုရိသံ ပဗ္ဗာဇေဟီ"တိ။ သော ပဗ္ဗဇိတွာ လဒ္ဓူပသမ္ပဒေါ သမဏဓမ္မံ ကတွာ တတော စုတော ဆပိ ဗုဒ္ဓန္တရာနိ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ **ကုလော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော သာသနေ လဒ္ဓပ္ပသာဒေါ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိက္ခေပဗဟုလတာယ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ နာသက္ခိ။ အထေကဒိဝသံ ကမ္မံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ ဘူမိံ ခဏိတွာ ဥဒကတဟကံ ကတွာ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတဋ္ဌာနေ ဥဒကံ နေန္တေ ပုရိသေ ဒိသွာ တံ သလ္လက္ခေတွာ ကမ္မံ ပဝိဋ္ဌော အညတရံ ဥသုကာရံ ဥသုဒဏ္ဍကံ ဥသုယန္တေ ပက္ခိပိတွာ အက္ခိကောဋိယာ ဩလောကေတွာ ဥဇုံ ကရောန္တံ ဒိသွာ တမ္ပိ သလ္လက္ခေတွာ ဂစ္ဆန္တော ပုရတော ဂန္တွာ အရနေမိနာဘိအာဒိကေ ရထစက္ကာဝယဝေ တစ္ဆန္တေ တစ္ဆကေ ဒိသွာ တမ္ပိ သလ္လက္ခေတွာ ဝိဟာရံ ပဝိသိတွာ ကတဘတ္တကိစ္စော ပတ္တစီဝရံ ပဋိသာမေတွာ ဒိဝါဝိဟာရေ နိသိန္နော အတ္တနာ ဒိဋ္ဌနိမိတ္တာနိ ဥပမာဘာဝေန ဂဟေတွာ အတ္တနော စိတ္တဒမနေ ဥပနေန္တော "အစေတနံ ဥဒကမ္ပိ မနုဿာ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတဋ္ဌာနံ နယန္တိ တထာ အစေတနံ ဝင်္ကမ္ပိ သရဒဏ္ဍံ ဥပာယေန နမေန္တော ဥဇုံ ကရောန္တိ, တထာ အစေတနံ ကဋ္ဌကလိင်္ဂရာဒိံ တစ္ဆကာ နေမိအာဒိဝသေန ဝင်္ကံ ဥဇုဥ္စ ကရောန္တိ။ အထ ကသ္မာ အဟံ သကစိတ္တံ ဥဇုံ န ကရိဿာမီ"တိ စိန္တေတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ ဃဋေန္တော ဝါယမန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၉၁-၉၉) –

"နဂရေ ဗန္ဓုမတိယာ၊ အာရာမိကော အဟံ တဒါ။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ ဂစ္ဆန္တံ အနိလဉ္ဇသေ။

‘‘နာဠိကေရဖလံ ဂယှ္ဟ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿအာသဟံ။
အာကာသေ ဌိတကော သန္တော၊ ပဋိဂ္ဂဏှ္ဟိ မဟာယသော။

‘‘ဝိတ္တိသဉ္ဇနနော မယှ္ဟံ၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခါဝဟော။
ဖလံ ဗုဒ္ဓဿ ဒတွ္ဟန၊ ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ။

‘‘အဓိဂစ္ဆိံ တဒါ ပီတိံ၊ ဝိပုလဉ္စ သုခုတ္တမံ။
ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ ရတနံ၊ နိဗ္ဗတ္တဿ တဟိံ တဟိံ။

‘‘ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ဒိဗ္ဗစက္ခု ဝိသုဒ္ဓံ မေ၊ သမာဓိကုသလော အဟံ။
အဘိညာပာရမိပ္ပတ္တော၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှ္ဟံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

ဧဝံ ယာနိ နိမိတ္တာနိ အဋ္ဌသေ ကတွ္တ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဍေတွ္တ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ, တေဟိ သဒ္ဓိံ အတ္တနော စိတ္တ တဒမနံ သံသန္ဒိတွ္တ အညံ ဗျာကရောန္တော **‘‘ဥဒကဉ္စဟိ နယန္တိ နေတ္တိကာ’’** တိ ကထံ အဘာသိ။

၁၉. တတ္ထ **ဥဒကံ ဟီတိ ဟိ-**သဒ္ဒေါ နိပါတမတ္တံ။ **နယန္တိ** တိ ပထဝိယာ တံ တံ ထလဋ္ဌာနံ ခဏိတွ္တ နိန္နဋ္ဌာနံ ပူရေတွ္တ မာတိကံ တ ကတွ္တ ရုက္ခဒေဏိံ တ ဌပေတွ္တ အတ္တနော ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတဋ္ဌာနံ နေန္တိ။ တထာ တေ နေန္တီ တိ **နေတ္တိကာ။ တေဇန** န္တိ ကဏ္ဍံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – နေတ္တိကာ အတ္တနော ရုစိယာ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတဋ္ဌာနံ ဥဒကံ **နယန္တိ, ဥသုကာရာ** ပိ တာပေတွ္တ တေဇနံ **နမယန္တိ** ဥဇုံ ကရောန္တိ။ နမနဝသေန **တစ္ဆကာ** နေမိအာဒီနံ အတ္ထာယ တစ္ဆန္တာ **အရုံ နမယန္တိ** အတ္တနော ရုစိယာ ဥဇုံ တ ဝင်္ကံ တ ကရောန္တိ။ ဧဝံ တွေကံ အာရမ္မဏံ ကတွ္တ **သုဗ္ဗတာ** ယထာသမာဒိန္နေန သီလာဒိနာ သုန္ဒရဝတာ ဓီရာ သောတာပတ္တိမဂ္ဂာဒီနံ ဥပ္ပာဒေန္တာ **အတ္တာနံ ဒမေန္တိ,** အရဟတ္တ တံ ပန ပတ္တော သု ဧကန္တဒန္တာ နာမ ဟောန္တီတိ။

ကုလတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. အဇိတတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

မရဏေ မေ ဘယံ နတ္ထီ တိ အာယသ္မတော အဇိတတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ပဿိတွ္တ ပသန္နစိတ္တော ကပိတ္ထဖလံ အဒါသိ။ တတော ပရမ္ပိ တံ တံ ပုညံ ကတွ္တ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ကပ္ပေ အနုပ္ပန္နေ ဧဝ အမှာကံ သတ္ထရိ သာဝတ္ထိယံ မဟာကောသလရ ညော အဂ္ဂသနိယဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွ္တ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ **အဇိတော**တိ နာမံ အဟောသိ။ တသ္မိံ ဥ္စ သမယေ သာဝတ္ထိတသီ ဗာဝရီ နာမ ဗြာဟ္မဏော တီဟိ မဟာပုရိသလက္ခဏေဟိ သမန္နာဂတော တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပာရဂူ သာဝတ္ထိတော နိက္ခမိတွ္တ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွ္တ ဂောဓာဝရီတီရေ ကပိတ္ထာရာမေ ဝသတိ။ အထ အဇိ တော တဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတော အတ္ထကာမာယ ဒေဝတာယ စောဒိတေန ဗာဝရိနာ သတ္ထု သန္တိကံ ပေသိတော တိဿမေတ္တေယျာဒီဟိ သဒ္ဓိံ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွ္တ မနသာဝ ပဉ္ဟေ ပုစ္ဆိတွ္တ တေသု ဝိဿဇ္ဇိတေသု ပ သန္နစိတ္တော သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွ္တ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွ္တ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဍေတွ္တ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၂.၇-၁၁) –

‘‘သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟံ။
ရထိယံ ပဋိပဇ္ဇန္တံ၊ ကပိတ္ထံ အဒဒိံ ဖလံ။

‘‘ကေနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ ဒဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတ္တော သီဟနာဒံ နဒန္တော **‘‘မရဏေ မေ ဘယံ နတ္ထိ’’** တိ ကထံ အဘာသိ။

၂၀. တတ္ထ **မရဏေ**တိ မရဏနိမိတ္တံ မရဏဟေတု။ **မေ**တိ မယှံ, ဘယံ နတ္ထိ ဥစ္ဆိန္နဘဝမူလတာယ ပရိက္ခီဏ ဇာတိကတ္တာ ။ အနုစ္ဆိန္နဘဝမူလာနဉှိ ‘‘ကီဒိသီ နု ခော မယှံ အာယတိံ ဥပ္ပတ္တီ’’တိ မရဏတော ဘယံ ဘဝေယျ။ **နိကန္တီ** တိ အပေက္ခာ တဏှာ, သာ နတ္ထိ ဇီဝိတေ သုပရိမဒ္ဒိတသင်္ခါရတာယ ဥပာဒါနက္ခန္ဓာနံ ဒုက္ခာသာရကာဒိဘာဝေန သုဋ္ဌု ဥပဋ္ဌဟနတော။ ဇေဝဘူတော စာဟံ **သန္ဒေဟံ** သရီရံ, သကံ တ ဒေဟံ ဒေဟသင်္ခါတံ ဒုက္ခဘာရံ **နိက္ခိပိဿာမိ** ဆဋ္ဌေဿာမိ, နိက္ခိပန္တော စ ‘‘‘ဣမိနာ သရီရကေန သာဓေတဗ္ဗံ သာဓိတံ, ဣဒါနိ တံ ဇေဟေသန ဆဍ္ဍနီယမေတ’တိ ပညာဝေပုလ္လပ္ပတ္တိယာ **သမ္ပဇာနော** သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တိယာ **ပဋိဿတော** နိက္ခိပိဿာမီ’’တိ။ ဣမံ ပန ကထံ ဝတွာ ထေရော ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတွာ တဒနန္တရံ ပရိနိဗ္ဗာယီတိ။

အဇိတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. တတိယဝဂ္ဂေါ

၁. နိဂြောဓတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

နာဟံ ဘယဿ ဘာယာမီ တိ အာယသ္မတော နိဂြောဓတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ဣတော အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော ကာမေသု အာဒီနဝံ နေက္ခမ္မေ စ အာနိသံသံ ဒိသွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ အရညာယတနံ ပဝိသိတွာ အညတရသ္မိံ သာလဝနေ ပဏ္ဏသာလံ ကတွာ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝနမူလဖလာဟာရော ဝသတိ။ တေန သမယေန ပိယဒဿီ နာမ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ သဒေဝကဿ လောကဿ ဓမ္မာမတဝဿေန ကိလေသသန္တာပံ နိဗ္ဗာပေန္တော ဧကဒိဝသံ တာပသေ အနုကမ္ပာယ တံ သာလဝနံ ပဝိသိတွာ နိရောဓသမာပတ္တိံ သမာပန္နော။ တာပသော ဝနမူလဖလတ္ထာယ ဂစ္ဆန္တော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပုပ္ဖိတသာလဒဏ္ဍသာခါယော ဂဟေတွာ သာလမဏ္ဍပံ ကတွာ တံ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ သာလပုပ္ဖေဟိ သဉ္ဆာဒေတွာ ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ ပီတိသောမနဿဝသေနေဝ အာဟာရတ္ထာယပိ အဂန္တွာ နမဿမာနော အဋ္ဌာသိ။ သတ္တာ နိရောဓတော ဝုဋ္ဌာယ တဿ အနုကမ္ပာယ ‘‘ဘိက္ခုသင်္ဃော အာဂစ္ဆတူ’’တိ စိန္တေသိ, ‘‘ဘိက္ခုသင်္ဃေပိ စိတ္တံ ပသာဒေဿတီ’’တိ။ တာဝဒေဝ ဘိက္ခုသင်္ဃော အာဂတော။ သော ဘိက္ခုသင်္ဃမ္ပိ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဝန္ဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အဋ္ဌာသိ။ သတ္ထာ သိတဿ ဟေတုကရဏာပဒေသေန တဿ ဘာဝိနိံ သမ္ပတ္တိံ ပကာသေန္တော ဓမ္မံ ကထေတွာ ပက္ကာမိ သဒ္ဓိံ ဘိက္ခုသင်္ဃေန။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု ယေဝ သံသရန္တော ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ဗဟုံ ကုသလံ ဥပစိနိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏ မဟာသာလကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, **နိဂြောဓော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဇေတဝနပဋိဂ္ဂဟဏဒိဝသေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝဒဿ နေန သဉ္ဇာတပ္ပသာဒေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပ ဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၉.၁၉၀-၂၂၀) –

‘‘အဇ္ဈောဂဟေတွာ သာလဝနံ၊ သုကတော အဿမော မမ။
သာလပုပ္ဖေဟိ သဉ္ဆန္နော၊ ဝသာမိ ဝိပိနေ တဒါ။

‘‘ပိယဒဿီ စ ဘဂဝါ၊ သယမ္ဘူ အဂ္ဂပုဂ္ဂလော။
ဝိဝေကကာမော သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ သာလဝနမုပာဂမိ။

‘‘အသ္မာ အဘိနိက္ခမ္မ၊ ပဝနံ အဂမာသဟံ။
မူလဖလံ ဂဝေသန္တော၊ အာဟိန္ဒာမိ ဝနေ တဒါ။

‘‘တတ္ထဒ္ဒသာသိံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ပိယဒဿိံ မဟာယသံ။
သုနိသိန္နံ သမာပန္နံ၊ ဝိရောစန္တံ မဟာဝနေ။

‘‘စတုဒဏ္ဍေ ဌပေတွာန၊ ဗုဒ္ဓဿ ဥပရီ အဟံ။
မဏ္ဍပံ သုကတံ ကတွာ၊ သာလပုပ္ဖေဟိ ဆာဒယိံ။

‘‘သတ္တာဟံ ဓာရယိတွာန၊ မဏ္ဍပံ သာလဆာဒိတံ။
တတ္ထ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌမဝန္ဒဟံ။

‘‘ဘဂဝါ တမှိ သမယေ၊ ဝုဋ္ဌဟိတွာ သမာဓိတော။
ယုဂမတ္တံ ပေက္ခမာနော၊ နိသီဒိ ပုရိသုတ္တမော။

‘‘သာဝကော ဝရုဏော နာမ၊ ပိယဒဿိဿ သတ္ထုနော။
ဝသီသတသဟဿေဟိ၊ ဥပဂစ္ဆိ ဝိနာယကံ။

‘‘ပိယဒဿီ စ ဘဂဝါ၊ လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော။
ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတွာ၊ သိတံ ပါတုကရီ ဇိနော။

‘‘အနုရုဒ္ဓေါ ဥပဋ္ဌာကော၊ ပိယဒဿိဿ သတ္ထုနော။
ဧကံသံ စီဝရံ ကတွာ၊ အပုစ္ဆိတ္ထ မဟာမုနိံ။

‘‘ကော နု ခေါ ဘဂဝါ ဟေတု၊ သိတကမ္မဿ သတ္ထုနော။
ကာရဏေ ဝိဇ္ဇမာနမှိ၊ သတ္ထာ ပါတုကရေ သိတံ။

‘‘သတ္တာဟံ သာလစ္ဆဒနံ၊ ယော မေ ဓာရေသိ မာဏဝေါ။
တဿ ကမ္မံ သရိတွာန၊ သိတံ ပါတုကရိံ အဟံ။

‘‘အနောကာသံ န ပဿာမိ၊ ယတ္ထ ပုညံ ဝိပစ္စတိ။
ဒေဝလောကေ မနုဿေ ဝါ၊ ဩကာသော န သမ္မတိ။

‘‘ဒေဝလောကေ ဝသန္တဿ၊ ပုညကမ္မသမင်္ဂိနော။
ယာဝတာ ပရိသာ တဿ၊ သာလစ္ဆန္နာ ဘဝိဿတိ။

‘‘တတ္ထ ဒိဗ္ဗေဟိ နစ္စေဟိ၊ ဂီတေဟိ ဝါဒိတေဟိ စ။
ရမိဿတိ သဒါ သန္တော၊ ပုညကမ္မသမာဟိတော။

‘‘ယာဝတာ ပရိသာ တဿ၊ ဂန္ဓဂန္ဓီ ဘဝိဿတိ။
သာလဿ ပုပ္ဖဝဿော စ၊ ပဝဿိဿတိ တာဝဒေ။

‘‘တတော စုတောယံ မနုဇော၊ မာနုသံ အာဂမိဿတိ။
ဣဓာပိ သာလစ္ဆဒနံ၊ သဗ္ဗကာလံ ဓရိဿတိ။

‘‘ဣဓ နစ္စဉ္စ ဂီတဉ္စ၊ သမ္မတာဠသမာဟိတံ။

ပရိတာရေသ္သန္တိံ မံ နိစ္စံ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ဥဂ္ဂစ္ဆန္တေ စ သူရိယေ၊ သာလဝဿံ ပဝဿတော။
ပုညကမ္မေန သံယုတ္တံ၊ ဝဿတေ သဗ္ဗကာလိကံ။

“အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘတော။
ဂေါတမော နာမ နာမေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိဿတိ။

“တဿ ဓမ္မေ သုဒာယာဒော၊ ဩရသော ဓမ္မနိမ္မိတော။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ၊ နိဗ္ဗာယိဿတိနာသဝေါ။

“ဓမ္မံ အဘိသမေန္တဿ၊ သာလစ္ဆန္နံ ဘဝိဿတိ။
စိတကေ ဈာယမာနဿ၊ ဆဒနံ တတ္ထ ဟေဿတိ။

“ဝိပာကံ ကိတ္တယိတွာန၊ ပိယဒဿီ မဟာမုနိ။
ပရိသာယ ဓမ္မံ ဒေသေသိ၊ တပ္ပေန္တော ဓမ္မဝုဋ္ဌိယာ။

“တိံသကပ္ပာနိ ဒေဝေသု၊ ဒေဝရဇ္ဇမကာရယိံ။
သဋ္ဌိ စ သတ္တက္ခတ္တုဉ္စ၊ စက္ကဝတ္တီ အဟောသဟံ။

“ဒေဝလောကာ ဣဓာဂန္တွာ၊ လဘာမိ ဝိပုလံ သုခံ။
ဣဓာပိ သာလစ္ဆဒနံ၊ မဏ္ဍပဿ ဣဒံ ဖလံ။

“အယံ ပစ္ဆိမကော မယှံ၊ စရိမော ဝတ္တတေ ဘဝေါ။
ဣဓာပိ သာလစ္ဆဒနံ၊ ဟေဿတိ သဗ္ဗကာလိကံ။

“မဟာမုနိံ တောသယိတွာ၊ ဂေါတမံ သကျပုင်္ဂဝံ။
ပတ္တောမှိ အစလံ ဌာနံ၊ ဟိတွာ ဇယပရာဇယံ။

“အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ၊ ယံ ဗုဒ္ဓမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ၊ ဘဝါ သဗ္ဗေ သမူဟတာ။
နာဂေါဝ ဗန္ဓနံ ဆေတွာ၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။

“သွာဂတံ ဝတ မေ အာသိ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ သန္တိကေ။
တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသနံ။

“ပဋိသမ္ဘိဒါ စတဿော၊ ဝိမောက္ခာပိ စ အဋ္ဌိမေ။
ဆဠဘိညာ သစ္ဆိကတာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

ဇဝံ ပန ဆဠဘိညော ဟုတွာ ဖလသုခေန ဝီတိနာမေန္တော သာသနဿ နိယျာနိကဘာဝဝိဘာဝနတ္ထံ အညာဗျာကရဏဝသေန **“နာဟံ ဘယဿ ဘာယာမီ”** တိ ကထံ အဘာသိ။

၂၁. တတ္ထ ဘယန္တိ တေသ္မာတိ **ဘယံ,** ဇာတိဇရာဒိ။ **ဘယဿာ** တိ နိဿက္ကေ သာမိဝစနံ, ဘယတော ဘာယိတဗ္ဗနိမိတ္တံ ဇာတိဇရာမရဏာဒိနာ ဟေတုနာ နာဟံ ဘာယာမီတိ အတ္ထော။ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **“သတ္ထာ နော

အမတဿ ကောဝိဒော”တိ။ အမှာကံ သတ္ထာ အမတေ ကုသလော ဝေနေယျာနံ အမတအနေ ဆေကော။ **ယတ္ထ ဘယံ နာဝတိဋ္ဌတီ**တိ ယသ္မိံ နိဗ္ဗာနေ ယထာဝုတ္တံ ဘယံ န တိဋ္ဌတိ ဩကာသံ န လဘတိ။ **တေနာ**တိ တတော နိဗ္ဗာနတော။ **ဝဇန္တိ** တိ အဘယဋ္ဌာနမေဝ ဂစ္ဆန္တိ။ နိဗ္ဗာနဉှိ အဘယဋ္ဌာနံ နာမ။ ကေန ပန ဝဇန္တီတိ အာဟ **“မဂ္ဂေန ဝဇန္တိ ဘိက္ခဝေါ”**တိ, အဋ္ဌင်္ဂိကေန အရိယမဂ္ဂေန သတ္တာ ဩတဒကရဏာ ဘိက္ခူ သံသာရေ ဘယဿ ဣက္ခနကာတိ အတ္ထော။ **ယတ္ထာ** တိ တ ယံ နိမိတ္တံ ယဿ အရိယမဂ္ဂဿ အဓိဂမဟေတု အတ္တာနုတအာဒိကံ ပဉ္စဝီသတိဝိဓမ္ပိ ဘယံ နာဝတိဋ္ဌတိ ပတိဋ္ဌံ န လဘတိ, တေန အရိယေန မဂ္ဂေန ဝဇန္တိ အဘယဋ္ဌာနံ သတ္တာ သာသနေ ဘိက္ခူ, တေန မဂ္ဂေန အဟမ္ပိ ဂတော, တသ္မာ နာဟံ ဘယဿ ဘာယာမီတိ ထေရော အညံ ဗျာကာသိ။

နိဂ္ရောဓတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. စိတ္တကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

နီလာသုဂီဝါတိ အာယသ္မတော စိတ္တကတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓကာလတော ပဋ္ဌာယ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ အာစိနန္တော ကကုသန္ဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ မနုဿယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ပဿိတွာ ပသန္နမာနသော ပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ ကတွာ ဝန္ဒိတွာ “သန္တစိမ္မေန နာမ ထေရော ဘဝိတဗ္ဗ”န္တိ သတ္ထုရိ နိဗ္ဗာနေ စ အဓိမုစ္စိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန တတော စုတော တာဝတိံသဘဝနေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကမဿိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဝိဘဝသမ္ပန္နဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ **စိတ္တကော** နာမ နာမေန။ သော ဘဂဝတိ ရာဇဂဟံ ဂန္တွာ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တေ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ စရိယာနုကူလံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ အရညာယတနံ ပဝိသိတွာ ဘာဝနာနုယုတ္တော ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဈာနပါဒကံ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ နစိရေနေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၀.၁-၇) –

“ကဏိကာရံဝ ဇောတန္တံ၊ နိသိန္နံ ပဗ္ဗတန္တရေ။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ ဝိပဿိံ လောကနာယကံ။

“တီဏိ ကိင်္ကဏိပုပ္ဖာနိ၊ ပဂ္ဂယှ အဘိရောပယိံ။
သမ္ဗုဒ္ဓံ အဘိပူဇေတွာ၊ ဂစ္ဆာမိ ဒက္ခိဏာမုခေါ။

“တေန ကမ္မေန သုကတေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ၊ တာဝတိံသံ အဂစ္ဆဟံ။

“ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ၊ ယံ ဗုဒ္ဓမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတုံ ရာဇဂဟံ ဥပဂတော တတ္ထ ဘိက္ခူဟိ “ကိံ, အာဝုသော, အရညေ အပ္ပမတ္တော ဝိဟာသီ”တိ ပုဋ္ဌော အတ္တနော အပ္ပမာဒဝိဟာရနိဝေဒနေန အညံ ဗျာကရောန္တော **“နီလာသုဂီဝါ”**တိ ဂါထံ အဘာသိ။

၂၂. တတ္ထ **နီလာသုဂီဝါ**တိ နီလသုဂီဝါ, ဂါထာသုခတ္ထဉ္ဟေတ္ထ ဒီဃော ကတော, ရာဇိဝန္တတာယ သုန္ဒရာယ ဂီဝါယ သမန္နာဂတောတိ အတ္ထော။ တေ ယေဘုယ္ယေန စ နီလဝဏ္ဏတာယ **နီလာ**။ သောဘနဂ္ဂီဝတာယ **သုဂီဝါ**။ **သိခိနော**တိ မတ္ထကေ ဇာတာယ သိခာယ သဗ္ဘိရိကဘာဝေန **သိခိနော**။ **မောရာ**တိ မယူရာ။ **ကာရမ္ဘိယ**န္တိ ကာရမ္ဘရုက္ခေ။ **ကာရမ္ဘိယ**န္တိ တ တဿ ဝနဿ နာမံ။ တသ္မာ ကာရမ္ဘိယန္တိ ကာရမ္ဘနာမကေ ဝနေတိ အတ္ထော။ **အဘိနဒန္တီ**တိ ပါဝုဿကာလေ မေဃဂဇ္ဇိတံ သုတွာ ကေကာသဒ္ဒံ ကရောန္တာ ဥတုသမ္ပအသိဒ္ဓေန သရေန ဟံသာဒိကေ အဘိဘဝန္တာ ဝိယ နဒန္တိ။ **တေ**တိ တေ မောရာ။ **သီတဝါတကီဠိတာ**တိ သီတေန မေဃဝါတေန သဉ္ဇာတကီဠိတာ မဓုရ

ဝသ္သိတံ ဝသ္သန္တာ။ **သုတ္တ** န္တိ ဘတ္တသမ္မဒဝိနောဒနတ္ထံ သယိတံ, ကာယကိလမထပဋိပဿမ္ဘနာယ တ
အနုညာတဝေလာယံ သုပန္တံ။ **ဈာယန္တိ** သမထဝိပဿနာဈာနေဟိ ဈာယနသီလံ ဘာဝနာနုယုတ္တံ။ **နိဗ္ဗာဓေန္တိ** တိ ပ
ဗောဓေန္တိ။ ''ကမေပိ နာမ နိဒ္ဒံ အနုပဂန္တွာ ဇာဂရန္တာ အတ္တနာ ကတ္တဗ္ဗံ ကရောန္တိ, ကိမင်္ဂ ပနာဟ''န္တိ ဇဝံ သ
မ္ဗဇညုပ္ပာဒနေန သယနတော ဝုဋ္ဌာပေန္တီတိ အဓိပ္ပာယော။

စိတ္တကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဂောသာလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အဟံ ခေါ ဝေဠုဂုမ္ဗသ္မိံ န္တိ အာယသ္မတော ဂောသာလတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေ
သု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ အာစိနန္တော ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ အညတရဿ
မိံ ပဗ္ဗတေ ရုက္ခသာခာယံ ဩလမ္ဗမာနံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ ပံသုကူလစီဝရံ ဒိသွာ ''အရဟဒ္ဓဇော ဝတာယ''န္တိ ပသန္နစိ
တ္တော ပုပ္ဖေဟိ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန တာဝတိံသဘဝနေ နိဗ္ဗတ္တော ။ တတော ပဋ္ဌာယ ဒေဝမနုဿေ
သုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ မဂဓရဋ္ဌေ ဣဗ္ဘကုလေ နိဗ္ဗတ္တော **ဂောသာလော** နာမ နာမေန။ သော
ဉာဏေန ပန ကောဋ္ဌိကတ္ထေရေန ကတပရိစယတ္တာ တဿ ပဗ္ဗဇိတဘာဝံ သုတွာ ''သောပိ နာမ မဟာဝိဘဝေ ပဗ္ဗဇိသ္သ
သတိ , ကိမင်္ဂ ပနာဟ''န္တိ သဉ္ဇာတသံဝေဂေ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ စရိယာနုကူလံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ
တ သပ္ပာယံ ဝသနဋ္ဌာနံ ဂဝေသန္တော အတ္တနော ဇာတကမဿ အဝိဒူရေ ဧကသ္မိံ သာနုပဗ္ဗတေ ဝိဟာသိ။ တဿ
မာတာ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဘိက္ခံ ဒေတိ။ အထေကဒိဝသံ ကမံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌဿ မာတာ မဓုသက္ခရာဘိသင်္ခတံ ပာယာ
သံ အဒါသိ။ သော တံ ဂဟေတွာ တဿ ပဗ္ဗတဿ ဆာယာယံ အညတရဿ ဝေဠုဂုမ္ဗဿ မူလေ နိသီဒိတွာ ပရိ
ဘုဉ္ဇိတွာ ဓောဝိတပတ္တဟတ္ထော ဝိပဿနံ အာရဘိ။ ဘောဇနသပ္ပာယလာဘေန ကာယစိတ္တာနံ ကလ္လတာယ သမာ
ဟိတော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏာဒိကေ တိက္ခေ သူရေ ဝဟန္တေ အပ္ပကသိရေနေဝ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ မဂ္ဂပဋိ
ပာဋိယာ ဘာဝနံ မတ္ထကံ ပာပေန္တော သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ**
(အပ. ထေရ ၂.၅၀.၈-၁၄) –

''ဟိမဝန္တဿ အဝိဒူရေ၊ ဥဒင်္ဂဏော နာမ ပဗ္ဗတော။
တတ္ထဒ္ဒသံ ပံသုကူလံ၊ ဒုမဂ္ဂမှိ ဝိလမ္ဗိတံ။

''တီဏိ ကိင်္ကဏိပုပ္ဖာနိ၊ ဩစိနိတွာနဟံ တဒါ။
ဟဋ္ဌော ပဟဋ္ဌေန စိတ္တေန၊ ပံသုကူလံ အပူဇယိံ။

''တေန ကမ္မေန သုကတေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ၊ တာဝတိံသံ အဂစ္ဆဟံ။

''ဧကနဝုတေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ပူဇိတွာ အရဟဒ္ဓဇံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန အဓိဂန္တွာ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတ္ထံ ပဗ္ဗတသာနုမေဝ ဂန္တုကာမော အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ပဝေဒေ
န္တော **''အဟံ ခေါ ဝေဠုဂုမ္ဗသ္မိံ''** န္တိ ဂါထံ အဘာသိ။

၂၃. တတ္ထ **ဝေဠုဂုမ္ဗသ္မိံ** န္တိ ဝေဠုဂစ္ဆဿ သမီပေ, တဿ ဆာယာယံ။ **ဘုတွာန မဓုပာယသန္တိ** မဓုပသိ
တ္တပာယာသံ ဘုဉ္ဇိတွာ။ **ပဒက္ခိဏန္တိ** ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟေန, သတ္ထု ဩဝါဒဿ သမ္မာ သမ္ပဋိစ္ဆနေနာတိ အတ္
ထော။ **သမ္မသန္တော ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယ** န္တိ ပဉ္စန္နံ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာနံ ဥဒယဗ္ဗယဉ္စ ဝိပဿန္တော, ယဒိပိ ဣဒါနိ က
တကိစ္စော, ဖလသမာပတ္တိံ ပန သမာပဇ္ဇိတုံ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေန္တောတိ အဓိပ္ပာယော။ **သာနုံ ပဋိဂမိဿာမိ** တိ ပုဗ္
ဗေ မယာ ဝုတ္ထပဗ္ဗတသာနုမေဝ ဥဒ္ဒိဿ ဂစ္ဆိဿာမိ။ **ဝိဝေကမနုဗြူဟယ** န္တိ ပဋိပဿဒ္ဓိဝိဝေကံ ဖလသမာပတ္

တိကာယဝိဝေကေဥ္စ ပရိဗြူဟယန္တော, တဿ တ ပရိဗြူဟနဟေတု ဂမိဿာမီတိ။ ဧဝံ ပန ဝတွာ ထေရော တတ္ထေဝ ဂတော, အယမေဝ စ ဣမဿ ထေရဿ အညာဗျာကရဏကထာ အဟောသိ။

ကောသာလတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. သုဂန္ဓတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

အနုဝဿိကော ပဗ္ဗဇိတော တိ အာယသ္မတော သုဂန္ဓတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ဣတော ဒွေနဝုတေ ကပ္ပေ တိဿဿ နာမ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ကာလေ မနုဿယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော မိဂဝ္ဗဓနေန အရညေ ဝိစရတိ။ သတ္ထာ တဿ အနုကမ္ပာယ ပဒဝဠဥ္ဇံ ဒဿေတွာ ဂတော။ သော သတ္ထု ပဒစေတိယာနိ ဒိသွာ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရတာယ "သဒေဝကေ လောကေ အဂ္ဂပုဂ္ဂလဿ ဣမာနိ ပဒါနီ"တိ ပီတိသောမနဿဇာတော ကောရဏ္ဍကပုပ္ဖာနိ ဂဟေတွာ ပူဇံ ကတွာ စိတ္တံ ပသာဒေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ တတော စုတော အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုဋုမ္ဗိကော ဟုတွာ သတ္ထု ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စ မဟာအနံ ပဝတ္တေတွာ ဂန္ဓကုဋိံ မဟဂ္ဃကေသိတစန္ဒနံ ပိသိတွာ တေန ပရိဘဏ္ဍံ ကတွာ ပတ္ထနံ ပဋ္ဌပေသိ – "နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ မယှံ သရီရံ ဧဝံသုဂန္ဓံ ဟောတူ"တိ။ ဧဝံ အညာနိပိ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဗဟူနိ ပုညကမ္မာနိ ကတွာ သုဂတီသု ဧဝ ပရိဝတ္တမာနော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဝိဘဝသမ္ပန္နဿ ဗြာဟ္မဏဿ ဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိ။ နိဗ္ဗတ္တဿ စ တဿ မာတုကုစ္ဆိဂတကာလတော ပဋ္ဌာယ မာတု သရီရံ သကလမ္ပိ ဂေဟံ သုရဘိဂန္ဓံ တယတိ။ ဇာတဒိဝသေ ပန ဝိသေသတော ပရမသုဂန္ဓံ သာမန္တဂေဟေသုပိ တယတေဝ။ တဿ မာတာပိတရော "အမှာကံ ပုတ္တော အတ္တနာဝ အတ္တနော နာမံ ဂဟေတွာ အာဂတော"တိ **သုဂန္ဓော** တွေဝ နာမံ အကံသု။ သော အနုပုဗ္ဗေန ဝယပ္ပတ္တော မဟာသေလတ္ထေရံ ဒိသွာ တဿ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော သတ္တာဟဗ္ဘန္တရေ ဧဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၀.၁၅-၂၄) –

"ဝနကမ္မိကော ပုရေ အာသိံ, ပိတုမာတုမတေနဟံ။
ပသုမာရေန ဇီဝါမိ, ကုသလံ မေ န ဝိဇ္ဇတိ။

"မမ အာသယသာမန္တာ, တိဿော လောကဂ္ဂနာယကော။
ပဒါနိ တီဏိ ဒဿေသိ, အနုကမ္ပာယ စက္ခုမာ။

"အက္ကန္တေ စ ပဒေ ဒိသွာ, တိဿနာမဿ သတ္ထုနော။
ဟဋ္ဌော ဟဋ္ဌေန စိတ္တေန, ပဒေ စိတ္တံ ပသာဒယိံ။

"ကောရဏ္ဍံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ, ပါဒပံ ဓရဏီရုဟံ။
သကောသကံ ဂဟေတွာန, ပဒသေဋ္ဌံ အပူဇယိံ။

"တေန ကမ္မေန သုကတေန, စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ, တာဝတိံသမဂစ္ဆဟံ။

"ယံ ယံ ယောနုပပဇ္ဇာမိ, ဒေဝတ္တံ အထ မာနုသံ။
ကောရဏ္ဍကဆဝီ ဟောမိ, သုပ္ပဘာသော ဘဝါမဟံ။

"ဒွေနဝုတေ ဣတော ကပ္ပေ, ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ပဒပူဇာယိဒံ ဖလံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတ္ဂတ အညံ ဗျာကရောန္တော **“အနုဝသ္သိကော ပဗ္ဗဇိတော”** တိ ဣမံ ကထံ အဘာသိ။

၂၄. တတ္ထ **အနုဝသ္သိကော** တိ အနုဂတော ဥပဂတော ဝသ္သံ အနုဝသ္သော, အနုဝသ္သောဝ အနုဝသ္သိကော။ **ပဗ္ဗဇိတော**တိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂတော, ပဗ္ဗဇိတော ဟုတွာ ဧကဝသ္သမတ္တော ဧကဝသ္သိကောတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ အနုဂတံ ပဌမံ ဝသ္သံ အနုဝသ္သံ, တံ အဿ အတ္ထီတိ အနုဝသ္သိကော။ ယဿ ပဗ္ဗဇိတဿ ဝသ္သံ အပရိပုဏ္ဏတာယ န ဂဏနူပဂတံ, သော ဧဝံ ဝုတ္တော, တသ္မာ အဝသ္သိကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **ပဿ ဓမ္မသုဓမ္မတ**န္တိ တဝ သတ္ထု ဓမ္မဿ သုဓမ္မဘာဝံ သ္ဝာက္ခာတတံ ဧကန္တနိယျာနိကတံ ပဿ, ယတ္ထ အနုဝသ္သိကော တုဝံ ပဗ္ဗဇိတော။ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ အာသဝက္ခယဉာဏန္တိ **တိဿော ဝိဇ္ဇာ** တယာ **အနုပ္ပတ္တာ** သစ္ဆိကတာ, တတော ဧဝ **ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသနံ** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာသနံ အနုသိဋ္ဌိ ဩဝါဒေ အနုသိက္ခိတောတိ ကတကိစ္စတံ နိဿာယ ပီတိသောမနဿဇာတော ထေရော အတ္တာနံ ပရံ ဝိယ ကတွာ ဝဒတီတိ။

သုဂန္ဓတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. နန္ဒိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဩဘာသဇာတန္တိ အာယသ္မတော နန္ဒိယတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ သတ္ထရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ စေတိယေ စန္ဒနသာရေန ဝေဒိကံ ကာရေတွာ ဥဠာရံ ပူဇာသက္ကာရံ ပဝတ္တေသိ။ တတော ပဋ္ဌာယ အဍ္ဍသဟဿကပ္ပေ ဟုတွာ တတ္ထ တတ္ထ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ဗဟုံ ပုညကမ္မံ အာစိနိတွာ ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ သက္ကရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ မာတာပိတရော နန္ဒိံ ဇနေန္တော ဇာတောတိ **နန္ဒိယော** တိ နာမံ အကံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော အနုရုဒ္ဓါဒီသု သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇန္တေသု သယမ္ပိ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော ကတာဓိကာရတာယ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၅.၁၅-၂၀) –

‘‘ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော၊ လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော။
ဇလိတွာ အဂ္ဂိခန္ဓောဝ၊ သမ္ဗုဒ္ဓေါ ပရိနိဗ္ဗုတော။

‘‘နိဗ္ဗုတေ စ မဟာဝီရေ၊ ထူပေါ ဝိတ္ထာရိကော အဟု။
ဒူရတောဝ ဥပဋ္ဌေန္တိ၊ ဓာတုဂေဟဝရုတ္တမေ။

‘‘ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ အကံ စန္ဒနဝေဒိကံ။
ဒိဿတိ ထူပခန္ဓော စ၊ ထူပဟနုစ္ဆဝိကော တဒါ။

‘‘ဘဝေ နိဗ္ဗတ္တမာနမှိ၊ ဒေဝတ္တေ အထ မာနုသေ။
ဩမတ္တံ မေ န ပဿာမိ၊ ပုဗ္ဗကမ္မဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ပဉ္စဒသကပ္ပသတေ၊ ဣတော အဋ္ဌ ဇနာ အဟုံ။
သဗ္ဗေ သမတ္တနာမာ တေ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရာဒီဟိ သဒ္ဓိံ ဟာစီနဝံသမိဂဒါယေ ဝိဟရန္တေ ဣမသ္မိံ ထေရေ ဧကဒိဝသံ မာရော ဟာပိမာ ဘိံသာပေတုကာမော တဿ ဘေရဝရူပံ ဒဿေတိ။ ထေရော တံ ‘‘မာရော အယ’’န္တိ ဉတွာ ‘‘ဟာပိမ, ယေ မာရဓေယျံ ဝီတိဝတ္တာ, တေသံ တဝ ကိရိယာ ကိံ ကရိဿတိ, တတောနိဒါနံ ပန တွံ ဧဝ ဝိဃာတံ အနတ္ထံ ဟာပုဏိဿသီ’’တိ ဒဿေန္တော **‘‘ဩဘာသဇာတံ ဖလဂ’’**န္တိ ကထံ အဘာသိ။

၂၅. တတ္ထ **ဩဘာသဇာတ**န္တိ ဉာဏောဘာသေန ဇာတောဘာသံ အဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏဿ အဓိဂတတ္တာ။ တေန အနဝသေသတော ကိလေသန္ဓကာရဿ ဝိဟတဝိဒ္ဓံသိတဘာဝတော အတိဝိယ ပဘဿရန္တိ အတ္ထော။ **ဖလဂ**န္တိ ဖလံ ဂတံ ဥပဂတံ, အဂ္ဂဖလဉာဏသဟိတန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **စိတ္တ**န္တိ ခီဏာသဝဿ စိတ္တံ သာမညေန ဝဒတိ။ တေနာဟ **“အဘိဏှသော”**တိ။ တဉှိ နိရောဓနိန္နတာယ ခီဏာသဝါနံ နိစ္စကပ္ပံ အရဟတ္တဖလသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနတော “ဖလေန သဟိတ”န္တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ။ **တာဒိသ**န္တိ တထာရူပံ, အရဟန္တန္တိ အတ္ထော။ **အာသဇ္ဇ** တိ ဝိသောဓေတွာ ပရိဘုယျ။ **ကဏှာ**တိ မာရံ အာလပတိ, သော ဟိ ကဏှကမ္မတ္တာ ကဏှာဘိဇာတိတာယ စ “ကဏှော”တိ ဝုစ္စတိ။ **ဒုက္ခံ နိဂစ္ဆသိ** တိ ဣဓ ကုစ္ဆိအနုပ္ပဝေသာဒိနာ နိရတ္ထကံ ကာယပရိဿမံ ဒုက္ခံ, သမ္ပရာယေ စ အပ္ပတိကာရံ အပာယဒုက္ခံ ဥပဂမိဿသိ ပာပုဏိဿသိ။ တံ သုတွာ မာရော “ဇာနာတိ မံ သမဏော”တိ တတ္ထေဝန္တရဓာယီတိ။

နန္ဒိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. အဘယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သုတွာ သုဘာသိတံ တစန္တိ အာယသ္မတော အဘယတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဓမ္မကထိကော ဟုတွာ ဓမ္မကထနကာလေ ပဉ္စမံ စတူဟိ ဂါထာဟိ ဘဂဝန္တံ အဘိတ္ထဝိတွာ ပဉ္စာ ဓမ္မံ ကထေသိ။ တေနဿ ပုညကမ္မဗလေန ကပ္ပာနံ သတသဟဿံ အပါယပဋိသန္ဓိ နာမ နာဟောသိ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ –

> “အဘိတ္ထဝိတွာ ပဒုမုတ္တရံ ဇိနံ၊ ပသန္နစိတ္တော အဘယော သယမ္ဘုံ။
> န ဂစ္ဆိ ကပ္ပာနိ အပါယဘူမိံ၊ သတသဟဿာနိ ဥဠာရသဒ္ဒော”တိ။ (အပ. ထေရ ၂.၅၅.၂၂၁)

ခေတ္တသမ္ပတ္တိယာဒီဟိ တဿ စ ပုဗ္ဗပဋ္ဌိမသန္နိဋ္ဌာနစေတနာနံ အတိဝိယ ဥဠာရဘာဝေန သော အပရိမေယျော ပုညာဘိသန္ဒော ကုသလာဘိသန္ဒော တာဒိသော အဟောသိ။ “အစိန္တိယေ ပသန္နာနံ, ဝိပါကော ဟောတိ အစိန္တိယော”တိ (အပ. ထေရ ၁.၁.၈၂) ဟိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ တတ္ထ ဟိ ဘဝေ ဥပစိတံ ပုညံ တဿ ဥပတ္ထမ္ဘကမဟောသိ။ တထာ ဟိ သော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကေတကပုပ္ဖေဟိ ပူဇမကာသိ။ ဧဝံ ဥဠာရေဟိ ပုညဝိသေသေဟိ သုဂတီသု ဧဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရညော ဗိမ္ဗိသာရဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ **အဘယော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ တဿ ဥပ္ပတ္တိ ပရတော အာဝိ ဘဝိဿတိ။ သော နိဂဏ္ဌေန နာဋပုတ္တေန ဥဘတောကောဋိကံ ပဉှံ သိက္ခာပေတွာ “ဣမံ ပဉှံ ပုစ္ဆိတွာ သမဏဿ ဂေါတမဿ ဝါဒံ အာရောပေဟီ”တိ ဝိဿဇ္ဇိတော ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ တံ ပဉှံ ပုစ္ဆိတွာ တဿ ပဉှဿ အနေကံသဗျာကရဏဘာဝေ ဘဂဝတာ ကထိတေ နိဂဏ္ဌာနံ ပရာဇယံ, သတ္ထု စ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝံ ဝိဒိတွာ ဥပါသကတ္တံ ပဋိဝေဒေသိ။ တတော ရညော ဗိမ္ဗိသာရေ ကာလင်္ကတေ သဉ္ဇာတသံဝေဂေါ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ တာလစ္ဆိဂ္ဂဠူပမသုတ္တဒေသနာယ သောတာပန္နော ဟုတွာ ပုန ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၂.၁၇-၂၂) –

> “ဝိနတာနဒိယာ တီရေ၊ ဝိဟာသိ ပုရိသုတ္တမော။
> အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ ဧကဂ္ဂံ သုသမာဟိတံ။
>
> “မဓုဂန္ဓဿ ပုပ္ဖေန၊ ကေတကဿ အဟံ တဒါ။
> ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌမပူဇယိံ။
>
> “ဧကနဝုတေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိပူဇယိံ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။
>
> “ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတ္တ အတ္တနော ပဋိပတ္တိကိတ္တနေန အညံ ဗျာကရောန္တော **“သုတ္တတ သုဘာသိတံ တစ”**န္တိ ကထံ အဘာသိ။

၂၆. တတ္ထ **သုတ္တတ**တိ သောတံ ဩဒဟိတ္တ, သောတဒ္ဒတရာနုသာရေန ဥပဓာရေတွာ။ **သုဘာသိတ**န္တိ သုဋ္ဌု ဘာသိတံ, သမ္မဒေဝ ဘာသိတံ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝတော မဟာကာရုဏိကတာယ စ ကိဉ္စိ အဝိသံတဒေတွာ ယထာဓိပ္ပေ တဿ အတ္ထဿ ဧေက္ခတော သာဓနေဝသေန ဘာသိတံ စတုသစ္စဝိဘာဝနီယဓမ္မကထံ။ န ဟိ သစ္စဝိနိမုတ္တာ ဘဂဝ တော ဓမ္မဒေသနာ အတ္ထိ။ **ဗုဒ္ဓဿာ** တိ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓဿ။ **အာဒိစ္စဗန္ဓုနော** တိ အာဒိစ္စဝံသေ သမ္ဘူတတ္တာ အာဒိစ္စော ဗန္ဓု တေဿာတိ အာဒိစ္စဗန္ဓု, ဘဂဝါ။ တဿ အာဒိစ္စဗန္ဓုနော။ အာဒိစ္စဿ တ ဗန္ဓူတိ အာဒိစ္စဗန္ဓု, ဘဂဝါ။ တ ဿ ဘဂဝတော ဩရသပုတ္တဘာဝတော။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

“ယော အန္ဓကာရေ တမသီ ပဘင်္ကရော၊ ဝေရောစနော မဏ္ဍလီ ဥဂ္ဂတေဇော။
မာ ရာဟု ဂိလီ စရမန္တလိက္ခေ၊ ပဇံ မမံ ရာဟု ပမုဉ္စ သူရိယ”န္တိ။ (သံ. နိ. ၁.၉၁)။

ပစ္စဗျဓိ န္တိ ပဋိဝိဇ္ဈိံ။ **ဟီ**-တိ နိပါတမတ္တံ။ **နိပုဏာ**န္တိ သဏှံ ပရမသုခုမံ, နိရောဓသစ္စံ, စတုသစ္စမေဝ တ။ **ဟီ**-တိ တ ဟေတုအတ္ထေ နိပါတော။ ယသ္မာ ပစ္စဗျဓိံ နိပုဏံ စတုသစ္စံ, တသ္မာ န အနိ ကိဉ္စိ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗံ အတ္ ထီတိ အတ္ထော။ ယထာ ကိံ ပဋိဝိဇ္ဈီတိ အာဟ **“တာလဂ္ဂံ ဥသုနာ ယထာ”** တိ။ ယထာ သတ္တဓာ ဘိန္နဿ တာလဿ ကောဋိံ သုသိက္ခိတော ကုသလော က္လဿာသော ဥသုနာ ကဏ္ဍေန အဝိရဇ္ဈန္တော ဝိဇ္ဈေယျ, ဧဝံ ပစ္စဗျဓိံ နိပုဏံ အရိယသစ္စန္တိ ယောဇနာ။

အဘယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. လောမသကင်္ဂိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဒဗ္ဗံ ကုသန္တိ အာယသ္မတော လောမသကင်္ဂိယတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ က္လတော ဧေကန ဝုတေ ကပ္ပေ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ပဿိတ္တ ပသန္နမာနသော နာနာပုပ္ဖေဟိ ပူဇေတ္တ တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလော ကေ နိဗ္ဗတ္တော ပုန အပရာပရံ ပုညာနိ ကတ္တ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော သာသနေ ပဗ္ ဗဇိတ္တ သမဏဓမ္မံ ကရောတိ။ တေန စ သမယေန သတ္ထာရာ ဘဒ္ဒေကရတ္တပဋိပဒာယ ကထိတာယ အညတရော ဘိက္ခု ဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ္တဝသေန တေန သာကစ္ဆံ ကရောတိ။ သော တံ န သမ္မာယာသိ။ အသမ္ပာယန္တော “အဟံ အနာဂတေ တုယှံ ဘဒ္ဒေကရတ္တံ ကထေတုံ သမတ္ထော ဘဝေယျ”န္တိ ပဏိဓာနံ အကာသိ, က္လတရော “ပုစ္ ဆေယျ”န္တိ။ ဧေတသု ပဌမော ဧေ ဗုဒ္ဓန္တရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရိတ္တ အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ ကပိလဝ တ္ထုသ္မိံ သာကိယရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ သုခုမာလဘာဝေန သောဏဿ ဝိယ ဟဒတလေသု လောမာနိ ဇာတာ နိ, တေနဿ **လောမသကင်္ဂိယော** တိ နာမံ အဟောသိ။ က္လတရော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတ္တ **စန္ဒနော** တိ ပညာယိတ္ ထ။ လောမသကင်္ဂိယော အနုရုဒ္ဓာဒီသု သက္ယကုမာရေသု ပဗ္ဗဇန္တေသု ပဗ္ဗဇိတုံ န က္လစ္ဆိ။ အထ နံ သံဝေဇေတုံ စန္ဒ နော ဒေဝပုတ္တော ဥပသင်္ကမိတ္တ ဘဒ္ဒေကရတ္တံ ပုစ္ဆိ။ က္လတရော “န ဇာနာမီ”တိ။ ပုန ဒေဝပုတ္တော “အထ ကသ္ မာ တယာ ‘ဘဒ္ဒေကရတ္တံ ကထေယျ’န္တိ သင်္ဂရော ကတော, က္လအနိ ပန နာမမတ္တမ္ပိ န ဇာနာသီ”တိ စောဒေသိ။ က္လတရော တေန သဒ္ဓိံ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတ္တ, “မယာ ကိရ, ဘန္တေ, ပုဗ္ဗေ ‘က္လမဿ ဘဒ္ဒေကရတ္တံ ကထေသ္ သာမီ’တိ သင်္ဂရော ကတော”တိ ပုစ္ဆိ။ ဘဂဝါ “အာမ, ကုလပုတ္တ, ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ တယာ ဧဝံ ကတ”န္တိ အာဟ။ သ္တတယမတ္ထော ဥပရိပဏ္ဏာသကေ အာဂတနယေန ဝိတ္ထာရတော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အထ လောမသကင်္ဂိ ယော “တေန ဟိ, ဘန္တေ, ပဗ္ဗာဇေထ မ”န္တိ အာဟ။ ဘဂဝါ “န, ခော, တထာဂတာ မာတာပိတူဟိ အနနုညာတံ ပုတ္တံ ပဗ္ဗာဇေန္တိ”တိ ပဋိက္ခိပိ။ သော မာတု သန္တိကံ ဂန္တွာ “အနုဇာနာဟိ မံ, အမ္မ, ပဗ္ဗဇိတုံ, ပဗ္ဗဇိဿာမဟ”န္တိ ဝ တ္တ, မာတရာ “တာတ, သုခုမာလော တွံ ကထံ ပဗ္ဗဇိဿသီ”တိ ဝုတ္တော, “အတ္တနော ပရိဿယသဟနဘာဝံ ပကာ သေန္တော **“ဒဗ္ဗံ ကုသံ ပောဋကိလ”** န္တိ ကထံ အဘာသိ။

၂၇. တတ္ထ **ဒဗ္ဗ** န္တိ ဒဗ္ဗတိဏမာဟ, ယံ “သဒ္ဒုလော”တိပိ ဝုစ္စတိ။ **ကုသ**န္တိ ကုသတိဏံ, ယော “ကာသော”တိ ဝုစ္စတိ။ **ပောဋကိလ**န္တိ သကဏ္ဍကံ အကဏ္ဍကဉ္စ ဂစ္ဆံ။ က္လဓ ပန သကဏ္ဍကမေဝ အဓိပ္ပေတံ။ ဥသီရာဒီနိ သုဝိဒိ

ယ္ယာနိ။ ဒဗ္ဗာဒီနိ တိဏာနိ ဗီရဏတိဏာနိ ဟဒေဟိ အက္ကန္တသ္သာပိ ဒုက္ခဇနကာနိ ဂမနန္တရာယကရာနိ စ, တာနိ စ ပ နာဟံ **ဥရသာ ပနုဒိဿာမိ** ဥရသာပိ အပနေဿာမိ။ ဧဝံ အပနေန္တော တံ နိမိတ္တံ ဒုက္ခံ သဟန္တော အရညာယတနေ ဂုမ္ဗန္တရံ ပဝိသိတ္ဝာ သမဏဓမ္မံ ကာတုံ သက္ခိဿာမိ။ ကော ပန တအော ဟဒေဟိ အက္ကမနေတိ ဒဿေတိ။ **ဝိဝေ ကမနုဗ္ရူဟယန္တိ** ကာယဝိဝေကံ စိတ္တဝိဝေကံ ဥပဓိဝိဝေကဉ္စ အနုဗ္ရူဟယန္တော။ ဂဏသင်္ဂဏိကဥ်ဟိ ပဟာယ ကာယဝိဝေကံ အနုဗ္ရူဟယန္တဿေဝ အင်္ဂတိသာယ အာရမ္ဘဏောသု ယတ္တ ကတ္ထစိ စိတ္တံ သမာဒဟန္တဿ စိ တ္တဝိဝေကော, န သင်္ဂဏိကာရတဿ။ သမာဟိတဿေဝ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တဿ သမထဝိပဿနဉ္စ ယုဂနဒ္ဓံ ကရောန္တဿ ကိလေသာနံ ခေပနေန ဥပဓိဝိဝေကာဓိဂမော, န အသမာဟိတဿ။ တေန ဝုတ္တံ ''ဝိဝေကမနုဗ္ ရူဟယန္တိ ကာယဝိဝေကံ စိတ္တဝိဝေကံ ဥပဓိဝိဝေကဉ္စ အနုဗ္ရူဟယန္တော''တိ။ ဧဝံ ပန ပုတ္တေန ဝုတ္တေ မာတာ ''တေန ဟိ, တာတ, ပဗ္ဗဇာ''တိ အနုဇာနိ။ သော ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတ္ဝာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိ။ တံ သတ္ထာ ပဗ္ဗာဇေသိ။ တံ ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတ္ဝာ အရညံ ပဝိသန္တံ ဘိက္ခူ အာဟံသု – ''အာဝုသော, တ္ဝံ သုခုမာ လော ကိံ သက္ခိဿသိ အရညေ ဝသိတု''န္တိ။ သော တေသမ္ပိ တမေဝ ကထံ ဝတ္ဝာ အရညံ ပဝိသိတ္ဝာ ဘာဝနံ အနုယု ဥ္ဇန္တော နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၂.၂၃-၂၇) –

> ''သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟံ။
> ရထိယံ ပဋိပဇ္ဇန္တံ၊ နာနာပုပ္ဖေဟိ ပူဇယိံ။

> ''ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိပူဇယိံ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတ္ဝာ ထေရော အညံ ဗျာကရောန္တော တံယေဝ ကထံ အဘာသိတိ။

လောမသကင်္ဂိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဇမ္ဗုဂါမိယပုတ္တတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ကစ္စိ နော ဝတ္ထပသုတော တိ အာယသ္မတော ဇမ္ဗုဂါမိယပုတ္တတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဟုတ္ဝာ တတ္ထ တတ္ထ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ အာစိနန္တော ဣတော ဧကတိံ သေ ကပ္ပေ ဝေဿဘုဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကဒိဝသံ ကိံသုကာနိ ပုပ္ဖာနိ ဒိသ္ဝာ တာနိ ပုပ္ဖာနိ ဂဟေတ္ဝာ ဗုဒ္ဓဂု ဏေ အနုဿရန္တော ဘဂဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ အာကာသေ ခိပန္တော ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန တာဝတိံသေသု နိ ဗ္ဗတ္တော။ တတော ပရံ ပုညာနိ ကတ္ဝာ အပရာပရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ စမ္ပာယံ ဇမ္ဗု ဂါမိယဿ နာမ ဥပာသကဿ ပုတ္တော ဟုတ္ဝာ နိဗ္ဗတ္တိ။ တေန ပုညကမ္မေန တာဝတိံသေသု နိဗ္ဗတ္တော။ တ တော ပရံ ပုညာနိ ကတ္ဝာ အပရာပရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ စမ္ပာယံ ဇမ္ဗုဂါမိယဿ နာမ ဥပာသကဿ ပုတ္ဝာ နိဗ္ဗတ္တိ။ တေနဿ **ဇမ္ဗုဂါမိယပုတ္တော** တွေ့ဝ သမညာ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဘဂဝတော သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတ္ဝာ ပဋိလဒ္ဓသံဝေဂေ ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတ္ဝာ သာကေ တေ အဥ္ဇနဝနေ ဝသတိ။ အထဿ ပိတာ ''ကိံ နု ခေါ မမ ပုတ္တော သာသနေ အဘိရတော ဝိဟရတိ, ဥဒာဟု နော''တိ ဝီ မံသနတ္ထံ **''ကစ္စိ နော ဝတ္ထပသုတော''** တိ ကထံ လိခိတ္ဝာ ပေသေသိ။ သော တံ တစေတ္ဝာ, ''ပိတာ မေ ပမာဒဝိဟာ ရံ အာသင်္ကတိ, အဟဉ္စ အဇ္ဇာပိ ပုထုဇ္ဇနဘူမိံ နာတိဝတ္တော''တိ သံဝေဂဇာတော ဃဋေန္တော တယမန္တော နစိရဿ သေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၀.၂၅-၃၀) –

> ''ကိံသုကံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသ္ဝာ၊ ပဂ္ဂဟေတ္ဝာန အဉ္ဇလိံ။
> ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ သရိတ္ဝာန၊ အာကာသေ အဘိပူဇယိံ။

> ''တေန ကမ္မေန သုကတေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
> ဇဟိတ္ဝာ မာနုသံ ဒေဟံ၊ တာဝတိံသမဂစ္ဆဟံ။

“ကေတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဉာတီနံ ဝသနနဂရံ ဂန္တွာ သာသနဿ နိယျာနိကဘာဝံ ပကာသေန္တော ဣဒ္ဓိပာဋိဟာရိယံ ဒဿေသိ။ တံ ဒိသွာ ဉာတကာ ပသန္နမာနသာ ဗဟူ သင်္ဃာရာမေ ကာရေသုံ။ ထေရောပိ သကပိတရာ ပေသိတံ ကထံ အင်္ဂုလိံ ကတွာ ဃဋေန္တော တယမင်္ဂေ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ အညံ ဗျာကရောန္တောပိ ပိတုပူဇနတ္ထံ

“ကစ္စိ နော ဝတ္ထပသုတော” တိ တမေဝ ကထံ အဘာသိ။

၂၈. တတ္ထ **ကစ္စီ** တိ ပုစ္ဆာယံ နိပါတော။ **နော**တိ ပဋိသေဓေ။ **ဝတ္ထပသုတော** တိ ဝတ္ထေ ပသုတော ဝတ္ထပသုတော, စီဝရမဏ္ဍနာဘိရတော။ နိဒဿနမတ္တဉ္စေတံ ပတ္တမဏ္ဍနာဒိစာပလ္လပဋိက္ခေပဿာပိ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ “ကစ္စိ န ဝတ္ထပသုတော”တိပိ ပာဌော, သော ဧဝတ္ထော။ **ဘူသနာရတော**တိ အတ္တဘာဝဝိဘူသနာယ ရတော အဘိရတော, ယထေကစ္စေ ပဗ္ဗဇိတွာပိ စပလာ ကာယဒဠှီဗဟုလာ စီဝရာဒိပရိက္ခာရဿ အတ္တနော သရီရဿ စ မဏ္ဍနဝိဘူသနဋ္ဌာနာယ ယုတ္တာ ဟောန္တိ။ ကိမေဝ ပရိက္ခာရပသုတော ဘူသနာရတော စ နာဟောသီတိ အယမေတ္ထ ပဒဒွယ သ္သာပိ အတ္ထော။ **သီလမယံ ဂန္ဓ**န္တိ အခဏ္ဍာဒိဘာဝတပာဒနေန သုပရိသုဒ္ဓဿ စတုဗ္ဗိဓဿပိ သီလဿ ဝသေန ယွတယံ “ယော စ သီလဝတံ ပဇာတိ န ဣတရာ ဒုဿီလပဇာ, ဒုဿီလတ္တာယေဝ ဒုဿီလျမယံ ဒုဂ္ဂန္ဓံ တယတိ, ဧဝံ တွံ ဒုဂ္ဂန္ဓံ အတယိတွာ ကစ္စိ သီလမယံ ဂန္ဓံ တယသီတိ အတ္ထော။ အထ တ **နေတရာ ပဇာ**တိ န ဣတရာ ဒုဿီလပဇာ, တံ ကစ္စိ န ဟောတိ, ယတော သီလမယံ ဂန္ဓံ တယသီတိ ဗျတိရေကေန သီလဂန္ဓတယနမေဝ ဝိဘာဝေတိ။

ဇမ္ဗုကမိယပုတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဟာရိတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သမုန္နမယမတ္တာန န္တိ အာယသ္မတော ဟာရိတတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဟုတွာ တတ္ထ တတ္ထ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညသမ္ဘာရံ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကတိံသေ ကပ္ပေ သုဒဿနံ နာမ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ကုဋ္ဋဇပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ ကတွာ တေန ပုညကမ္မေန သုဂတီသုယေဝ ပ ရိဝတ္တေန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိနဂရေ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ **ဟာရိတော**တိဿ နာ မံ အဟောသိ။ တဿ ဝယပ္ပတ္တဿ မာတာပိတရော ကုလရူပဟီဟိ အနုစ္ဆဝိကံ ကုမာရိကံ ဗြာဟ္မဏိတရံ အာနေ သုံ။ သော တာယ သဒ္ဓိံ ဘောဂသုခံ အနုဘဝန္တော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော တဿာ စ ရူပသမ္ပတ္တိံ ဩလောကေတွာ ဓမ္မတာယ စောဒိယမာနော “ဤဒိသံ နာမ ရူပံ နစိရဿေဝ ဇရာယ မစ္စုနာ စ အဘိပ္ပမဒ္ဒီယတီ”တိ သံဝေဂံ ပဋိလဘိ။ ကတိပယဒိဝသာတိက္ကမေနေဝ စဿ ဘရိယံ ကဏှသပ္ပော ဍံသိတွာ မာရေသိ။ သော တေန ဘိယျောသောမတ္တာယ သဉ္ဇာတသံဝေဂော သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ ဃရဗန္ဓနေ ဆိန္ဒိတွာ ပဗ္ဗဇိ။ တဿ စ စရိယာ နုကူလံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဝိဟရန္တဿ ကမ္မဋ္ဌာနံ န သမ္ပဇ္ဇတိ, စိတ္တံ ဥဇုဂတံ န ဟောတိ။ သော ကမံ ပိဏ္ဍာ ယ ပဝိဋ္ဌော အညတရံ ဥသုကာရံ ဥသုဒဏ္ဍံ ယန္တေ ပက္ခိပိတွာ ဥဇုံ ကရောန္တံ ဒိသွာ “ဣမေ အစေတနမ္ပိ နာမ ဥဇုံ ကရောန္တိ, ကသ္မာ အဟံ စိတ္တံ ဥဇုံ န ကရိဿာမီ”တိ စိန္တေတွာ တတောဝ ပဋိနိဝတ္တိတွာ ဒိဝါဋ္ဌာနေ နိသိန္နော ဝိပဿနံ အာရဘိ။ အထဿ ဘဂဝါ ဥပရိ အာကာသေ နိသီဒိတွာ ဩဝါဒံ ဒေန္တော **“သမုန္နမယမတ္တာန”** န္တိ က ထံ အဘာသိ။ အယမေဝ ထေရော အတ္တာနံ ပရံ ဝိယ ဩဝဒန္တော အဘာသီတိ စ ဝဒန္တိ။

၂၉. တတ္ထ **သမုန္နမယ** န္တိ သမ္မာ ဥန္နမေန္တော, သမာပတ္တိဝသေန ကောသဇ္ဇပက္ခေ ပတိတုံ အဒတွာ တ တော ဥဒ္ဓရန္တော ဝီရိယသမတံ ယောဇေန္တောတိ အတ္ထော။ **အတ္တာန** န္တိ စိတ္တံ, အထ တ **သမုန္နမယာ** တိ ကော သဇ္ဇပက္ခတော သမုန္နမေဟိ။ မ-ကာရော ပဒသန္ဓိကရော။ ဟီနဝီရိယတာယ တဝ စိတ္တံ ကမ္မဋ္ဌာနဝီထိံ နပ္ပဋိပဇ္ဇတိ စေ, တံ ဝီရိယာရမ္ဘဝသေန သမ္မာ ဥန္နမေဟိ, အနောနတံ အနပနတံ ကရောဟီတိ အဓိပ္ပာယော။ ဧဝံ ပန ကရောန္တော **ဥ သုကာရောဝ တေဇနံ။ စိတ္တံ ဥဇုံ ကရိတွာတန, အဝိဇ္ဇံ ဘိန္ဒ ဟာရိတာ**တိ။ ယထာ နာမ ဥသုကာရော ကဏ္ဍံ ဤသကမ္ပိ ဩနတံ အပနတဥ္စ ဝိဇ္ဈန္တော လက္ခံ ဘိန္ဒနတ္ထံ ဥဇုံ ကရောတိ, ဧဝံ ကောသဇ္ဇပတတော အရက္ခဏေန ဩနတံ ဥဒ္ဓ

ဓဇ္စဟတတော အရက္ခဏေန အပနတံ ဝိဇ္ဈန္တော အပ္ပနာပတ္တိယာ စိတ္တံ ဥဇုံ ကရိတွာ သမာဟိတစိတ္တော ဝိပဿ နံ ဥဿုက္ကာပေတွာ သီဃံ အဂ္ဂမဂ္ဂဉာဏေန အဝိဇ္ဇံ ဘိန္ဒိ ပအာလေဟိတိ။ တံ သုတွာ ထေရော ဝိပဿနံ ဝမေ တွာ နစိရေနေဝ အရဟာ အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၃၅.၃၉-၄၃) –

"ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ ဝသလော နာမ ပဗ္ဗတော။
ဗုဒ္ဓော သုဒဿနော နာမ၊ ဝသတေ ပဗ္ဗတန္တရေ။

"ပုပ္ဖံ ဟေမဝန္တံ ဂယှ၊ ဝေဟာသံ အဂမာသဟံ။
တတ္ထဒ္ဒသာသိံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဩဃတိဏ္ဏမနာသဝံ။

"ပုပ္ဖံ ကုဋဇမာဒါယ၊ သီသေ ကတွာနဟံ တဒါ။
ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပေသိံ၊ သယမ္ဘုဿ မဟေသိနော။

"ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ပုပ္ဖပူဇာယိဒံ ဖလံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အညံ ဗျာကရောန္တောပိ တမေဝ ကထံ အဘာသိ။

ဟာရိတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဥတ္တိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အာဗာဓေ မေ သမုပ္ပန္နေ တိ အာယသ္မတော ဥတ္တိယတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပုရိမ ဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဣတော စတုနဝုတေ ကပ္ပေ သိဒ္ဓတ္ထ ဿ ဘဂဝတော ကာလေ စန္ဒဘာဂါယ နဒိယာ မဟာရုဟေ သုသုမာရော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော။ သော ဟရံ ဂန္တုံ နဒိယာ တီရံ ဥပဂတံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ဟရံ နေတုကာမော တီရသမီပေ နိပဇ္ဇိ။ ဘဂဝါ တဿ အနုကမ္ပာယ ပိ ဋ္ဌိယံ ပါဒေ ဌပေသိ။ သော ဟဋ္ဌော ဥဒဂ္ဂေါ ပီတိဝေဂေန ဒိဂုဏုဿာဟော ဟုတွာ သောတံ ဆိန္ဒန္တော သီဃေန ဇ ဝေန ဘဂဝန္တံ ပရတီရံ နေသိ။ ဘဂဝါ တဿ စိတ္တပ္ပသာဒံ ဩလောကေတွာ "အယံ ဣတော စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ တတော ပဋ္ဌာယ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣတော စတုနဝုတေ ကပ္ပေ အမတံ ပာပုဏိဿတီ"တိ ဗျာကရိတွာ ပက္ကာမိ။

သော တထာ သုဂတီသုယေဝ ပရိဗ္ဗမန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ အညတရဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပု တ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ **ဥတ္တိယော** နာမ နာမေန။ သော ဝယပ္ပတ္တော "အမတံ ပရိယေသိဿာမီ"တိ ပရိဗ္ဗာဇ ကော ဟုတွာ ဝိစရန္တော ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာပိ သီလာဒီနံ အဝိ သောဓိတတ္တာ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ အသက္ကောန္တော အညေ ဘိက္ခူ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ အညံ ဗျာက ရောန္တေ ဒိသွာ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ သင်္ခေပေနေဝ ဩဝါဒံ ယာစိ။ သတ္ထာပိ တဿ "တသ္မာတိဟ တွံ, ဥ တ္တိယ, အာဒိမေဝ ဝိသောဓေဟီ"တိအာဒိနာ (သံ. နိ. ၅.၃၈၉) သင်္ခေပေနေဝ ဩဝါဒံ အဒါသိ။ သော တဿ ဩဝါဒေ ဌ တွာ ဝိပဿနံ အာရဘိ။ တဿ အာရဒ္ဓဝိပဿနဿ အာဗာဓော ဥပ္ပဇ္ဇိ။ ဥပ္ပန္နေ ပန အာဗာဓေ သဉ္ဇာတသံဝေ ဂေါ ဝီရိယာရမ္ဘဝတ္ထုံ ကတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပာပု ဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၃.၁၆၉-၁၇၉) –

"စန္ဒဘာဂနဒီတီရေ၊ သုသုမာရော အဟံ တဒါ။
သဂေါစရပသုတောဟံ၊ နဒီတိတ္ထံ အဂစ္ဆဟံ။

“သိဒ္ဓတ္ထော တမှိ သမယေ၊ သယမ္ဘူ အဂ္ဂပုဂ္ဂလော။
နဒိံ တရိတုကာမော သော၊ နဒိတိတ္ထံ ဥပါဂမိ။

“ဥပဂတေ စ သမ္ဗုဒ္ဓေ၊ အဟမ္ပိ တတ္ထုပါဂမိံ။
ဥပဂန္တွာန သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဣမံ ဝါစံ ဥဒီရယိံ။

“အဘိရူဟ မဟာဝီရ၊ တာရေဿာမိ အဟံ တုဝံ။
ပေတ္တိကံ ဝိသယံ မယှံ၊ အနုကမ္ပ မဟာမုနိ။

“မမ ဥဂ္ဂဇ္ဇနံ သုတွာ၊ အဘိရူဟိ မဟာမုနိ။
ဟဋ္ဌော ဟဋ္ဌေန စိတ္တေန၊ တာရေသိံ လောကနာယကံ။

“နဒိယာ ပါရိမေ တီရေ၊ သိဒ္ဓတ္ထော လောကနာယကော။
အဿာသေသိ မမံ တတ္ထ၊ အမတံ ပါပုဏိဿတိ။

“တမှာ ကာယာ စဝိတွာန၊ ဒေဝလောကံ အဂစ္ဆဟံ။
ဒိဗ္ဗသုခံ အနုဘဝိံ၊ အစ္ဆရာဟိ ပုရက္ခတော။

“သတ္တက္ခတ္တုဉ္စ ဒေဝိန္ဒော၊ ဒေဝရဇ္ဇမကာသဟံ။
တီဏိက္ခတ္တုံ စက္ကဝတ္တီ၊ မဟိယာ ဣဿရော အဟုံ။

“ဝိဝေကမနုယုတ္တောဟံ ၊ နိပကော စ သုသံဝုတော။
ဓာရေမိ အန္တိမံ ဒေဟံ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာသနေ။

“စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ တာရေသိံ ယံ နရာသဘံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ တရဏာယ ဣဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော သမ္မာ ပဋိပတ္တိယာ ပရိပုဏ္ဏာကာရဝိဘာဝနမုခေန အညံ ဗျာကရောန္တော **“အာဗာဓေ မေ သမုပ္ပန္နေ”** တိ ကထံ အဘာသိ။

၂၀. တတ္ထ **အာဗာဓေ မေ သမုပ္ပန္နေ** တိ သရီရဿ အာဗာဓနတော “အာဗာဓော”တိ လဒ္ဓနာမေ ဝိသဘာဂဓာတုက္ခောဘဟေတုကေ ရောဂေ မယှံ သဉ္ဇာတေ။ **သတိ မေ ဥဒပဇ္ဇထာ** တိ “ဥပ္ပန္နော ခော မေ အာဗာဓော, ဌာနံ ခော ပနေတံ ဝိဇ္ဇတိ, ယဒိဒံ အာဗာဓော ဝဍ္ဎေယျ။ ယာဝ ပနာယံ အာဗာဓော န ဝဍ္ဎတိ, ဟန္ဒာဟံ ဝီရိယံ အာရဘာမိ ‘အပ္ပတ္တဿ ပတ္တိယာ အနဓိဂတဿ အဓိဂမာယ အသစ္ဆိကတဿ သစ္ဆိကိရိယာယာ’”တိ ဝီရိယာရမ္ဘဝတ္ထုဘူတာ သတိ တဿေဝ အာဗာဓဿ ဝသေန ဒုက္ခာယ ဝေဒနာယ ပီဠိယမာနဿ မယှံ ဥဒပါဒိ။ တေနာဟ **“အာဗာဓော မေ သမုပ္ပန္နော, ကာလော မေ နပ္ပမဇ္ဇိတု”**န္တိ။ ဧဝံ ဥပ္ပန္နဥပဟိ သတိံ အင်္ကုသံ ကတွာ အယံ ထေရော အရဟတ္တံ ပတ္တောတိ။

ဥတ္တိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. စတုတ္ထဝဂ္ဂေါ

၁. ဂဟွရတီရိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဖုဋ္ဌော ဝုံသေဟီတိ အာယသ္မတော ဂဟ္ဝရတီရိယတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဣတော ဧကတိံသေ ကပ္ပေ သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ မိဂလုဒ္ဒော ဟုတွာ အရညေ ဝိစရန္တော အဒ္ဒသ သိခိံ ဘဂဝန္တံ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ ဒေဝနာဂယက္ခာနံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တံ, ဒိသွာ ပန ပသန္နမာနသော ''ဓမ္မော ဧသ ဝုစ္စတီ''တိ သဝရေ နိမိတ္တံ အဂ္ဂဟေသိ။ သော တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန ဒေဝလောကေ ဥပ္ပန္နော ပုန အပရာပရံ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ''အဂ္ဂိဒတ္တော''တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဘဂဝတော ယမကပာဋိဟာရိယံ ဒိသွာ သဉ္ဇာတပ္ပသာဒော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဂဟ္ဝရတီရေ နာမ အရညဋ္ဌာနေ ဝသတိ။ တေနဿ **ဂဟ္ဝရတီရိယော**တိ သမညာ အဟောသိ။ သော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၂.၄၄-၅၀)

''မိဂလုဒ္ဒော ပုရေ အာသိံ, အရညေ ဝိပိနေ အဟံ။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ, ဒေဝသင်္ဃပုရက္ခတံ။

''စတုသစ္စံ ပကာသေန္တံ, ဒေသေန္တံ အမတံ ပဒံ။
အဿောသိံ မဓုရံ ဓမ္မံ, သိခိနော လောကဗန္ဓုနော။

''ဃောသေ စိတ္တံ ပသာဒေသိံ, အသမပ္ပဋိပုဂ္ဂလေ။
တတ္ထ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ, ဥတ္တရိံ ဒုတ္တရံ ဘဝံ။

''ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ, ယံ သညမလဘိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဃောသသညာယိဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ သာဝတ္ထိယံ အဂမာသိ။ တဿ အာဂတဘာဝံ သုတွာ ဉာတကာ ဥပဂန္တွာ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေသုံ။ သော ကတိပယဒိဝသေ ဝသိတွာ အရညမေဝ ဂန္တုကာမော အဟောသိ။ တံ ဉာတကာ, ''ဘန္တေ, အရညံ နာမ ဍံသမကသာဒိဝသေန ဗဟုပရိဿယံ, ဣဓေဝ ဝသထာ''တိ အာဟံသု။ တံ သုတွာ ထေရော ''အရညတသောယေဝ မယှံ ရုစ္စတီ''တိ ဝိဝေကာဘိရတိကိတ္တနမုခေန အညံ ဗျာကရောန္တော ''ဖုဋ္ဌော ဍံသေဟီ''တိ ကထံ အဘာသိ။

၃၁. တတ္ထ **ဖုဋ္ဌော ဍံသေဟိ မကသေဟီ** တိ ဍံသနသီလတာယ ''ဍံသာ''တိ လဒ္ဓနာမာဟိ အန္ဓကမက္ခိကာဟိ, မကသနညိတေဟိ စ သူစိမုခဟဏေဟိ ဖုဋ္ဌော ဒဋ္ဌောတိ အတ္ထော။ **အရညသ္မိံ** န္တိ ''ပဉ္စဓနုသတိကံ ပစ္ဆိမ''န္တိ (ပာရာ. ၆၅၄) ဝုတ္တအရညလက္ခဏယောဂတော အရညေ။ **ဗြဟာဝနေ** တိ မဟာရုက္ခဂစ္ဆဂဟနတာယ မဟာဝနေ အရညာနိယံ။ **နာဂေ သင်္ဂါမသီသေဝ** တိ သင်္ဂါမာဝစရော ဟတ္ထိနာဂေ ဝိယ သင်္ဂါမမုဒ္ဓနိ ပရသေနာသမ္ပဟာရံ။ ''အရညတသော နာမ ဗုဒ္ဓာဒီဟိ ဝဏ္ဏိတော ထောမိတော''တိ ဥဿာဟဇာတော **သတော** သတိမာ ဟုတွာ **တတြ** တသ္မိံ အရညေ, တသ္မိံ တ ဍံသာဒိသမ္ဖဿေ ဥပဋ္ဌိတေ **အဓိဝာသယေ** အဓိဝာသေယျ သဟေယျ, ''ဍံသာဒယော မံ အာဗာဓေန္တီ''တိ အရညတသံ န ဇဟေယျာတိ အတ္ထော။

ဂဟ္ဝရတီရိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သုပ္ပိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

အဇရံ ဇီရမာနေနာတိ အာယသ္မတော သုပ္ပိယတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အရညာယတနေ ဝသန္တော တတ္ထ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဖလာဖလံ အဒါသိ, တထာ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ကာလေ ခတ္တိယကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အနုက္កမေန ဝိညုတံ ပတ္တော

ကလျာဏမိတ္တသန္နိဿယေန လဒ္ဓသံဝေဂေ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဗဟုဿုတော အဟောသိ။ ဇာတိမဒေန သုတ မဒေန စ အတ္တာနံ ဥက္ကံသေန္တော ပရေ စ ဝမ္ဘေန္တော ဝိဟာသိ။ သော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ တဿ ကမ္မဿ နိ ဿန္ဒေန သာဝတ္ထိယံ ပရိဘူတရူပေ သုသာနဂောပကကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ **သုပ္ပိယော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ အထ ဝိ ညုတံ ပတ္တော အတ္တနော သဟာယဘူတံ သောပာကတ္ထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာ တဿ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓ သံဝေဂေ ပဗ္ဗဇိတွာ သမ္မာပဋိပတ္တိံ ပူရေတွာ **"အဇရံ ဇီရမာနေနာ"**တိ ကထံ အဘာသိ။

၃၂. တတ္ထ **အဇရန္တိ** ဇရာရဟိတံ, နိဗ္ဗာနံ သန္ဓာယာဟ။ တဥ္ဟိ အဇာတတ္တာ နတ္ထိ ဧတ္ထ ဇရာ, ဧတသ္မိံ ဝါ အ ဓိဂတေ ပုဂ္ဂလဿ သာ နတ္ထီတိ ဇရာဘာဝဟေတုတောပိ အဇရံ နာမ။ **ဇီရမာနေနာ**တိ ဇီရန္တေန, ခဏေ ခဏေ ဇရံ ဟပု ဏန္တေန။ **တပ္ပမာနေနာ** တိ သန္တပ္ပမာနေန, ရာဂါဒီဟိ ကောဒသဟိ အဂ္ဂိဟိ ဒယှမာနေန။ **နိဗ္ဗုတိ** န္တိ ယထာဝုတ္တ တသန္တာပာဘာဝတော နိဗ္ဗုတသဘာဝံ နိဗ္ဗာနံ။ **နိမိယန္တိ** ပရိဝတ္တေယျံ စေတာပေယျံ။ **ပရမံ သန္တိ** န္တိ အနဝ သေသကိလေသာဘိသင်္ခါရပရိဠာဟဝူပသမဓမ္မတာယ ဥတ္တမံ သန္တိံ။ စတူဟိ ယောဂေဟိ အနနုဗန္ဓတ္တာ **ယောဂက္ခေမံ**။ အတ္တနော ဥတ္တရိတရဿ ကဿစိ အဘာဝတော **အနုတ္တရံ**။ အယဥ္ဟေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော – ခဏေ ခဏေ ဇရာယ အဘိဘုယျမာနတ္တာ ဇီရမာနေန, တထာ ရာဂဂ္ဂိအာဒီဟိ သန္တပ္ပမာနေန ဂတော ဇဝံ အနိစ္စေန ဒုက္ခေ န အသာရေန သဗ္ဗထာပိ အနုပသန္တသဘာဝေန သဥပဒ္ဒဝေန, တပ္ပဋိပက္ခဘာဝတော အဇရံ ပရမုပသမဘူတံ ကေနစိ အနု ပဒ္ဒုတံ အနုတ္တရံ နိဗ္ဗာနံ နိမိယံ ပရိဝတ္တေယျံ "မဟာ ဝတ မေ လာဘော မဟာ ဥဒယော ဟတ္ထဂတော"တိ။ ယထာ ဟိ မနုဿာ ယံ ကိဥ္စိ ဘဏ္ဍံ ပရိဝတ္တေန္တာ နိရပေက္ခာ ဂယှမာနေန သမ္ဗဟုမာနာ ဟောန္တိ, ဧဝမယံ ထေရော ပ ဟိတတ္တော ဝိဟရန္တော အတ္တနော ကာယေ စ ဇီဝိတေ စ နိရပေက္ခတံ, နိဗ္ဗာနံ ပဋိပေသိတတ္တဉ္စ ပကာသေန္တော "နိမိယံ ပရမံ သန္တိံ, ယောဂက္ခေမံ အနုတ္တရ"န္တိ ဝတွာ တမေဝ ပဋိပတ္တိံ ပရိဗြူဟယန္တော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာ ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ဟပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၂.၅၁-၇၇) –

"ဝရုဏော နာမ နာမေန၊ ဗြာဟ္မဏော မန္တပာရဂူ။
ဆဍ္ဍေတွာ ဒသ ပုတ္တာနိ၊ ဝနမဇ္ဈောဂဟိံ တဒါ။

"အဿမံ သုကတံ ကတွာ၊ သုဝိဘတ္တံ မနောရမံ။
ပဏ္ဏသာလံ ကရိတွာန၊ ဝသာမိ ဝိပိနေ အဟံ။

"ပဒုမုတ္တရော လောကဝိဒူ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော။
မမုဒ္ဓရိတုကာမော သော၊ အာဂစ္ဆိ မမ အဿမံ။

"ယာဝတာ ဝနသဏ္ဍမှိ၊ သြဘာသော ဝိပုလော အဟု။
ဗုဒ္ဓဿ အာနုဘာဝေန၊ ပဇ္ဇလိ ဝိပိနံ တဒါ။

"ဒိသွာန တံ ပာဋိဟီရံ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ တာဒိနော။
ပတ္တပုဋံ ဂဟေတွာန၊ ဖလေန ပူဇယိံ အဟံ။

"ဥပဂန္တွာန သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ သဟခါရိမဒါသဟံ။
အနုကမ္ပာယ မေ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဣဒံ ဝစနမဗ္ရဝိ။

"ခါရိဘာရံ ဂဟေတွာန၊ ပစ္ဆတော ဧဟိ မေ တုဝံ။
ပရိဘုတ္တေ စ သင်္ဃမှိ၊ ပုညံ တဝ ဘဝိဿတိ။

"ပုဋကံ တံ ဂဟေတွာန၊ ဘိက္ခုသင်္ဃဿဒါသဟံ။
တတ္ထ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ၊ တုသိတံ ဥပပဇ္ဇဟံ။

"တတ္ထ ဒိဗ္ဗေဟိ နစ္စေဟိ၊ ဂီတေဟိ ဝါဒိတေဟိ စ။

ပုညကမ္မေန သံယုတ္တံ၊ အနုဘောမိ သအာ သုခံ။

“ယံ ယံ ယောနုပပဇ္ဇာမိ၊ ဒေဝတ္တံ အထ မာနုသံ။
ဘောဂေ မေ ဦနတာ နတ္ထိ၊ ဖလအနုသ္သိဒံ ဖလံ။

“ယာဝတာ စတုရော ဒီပာ၊ သသမုဒ္ဒာ သပဗ္ဗတာ။
ဖလံ ဗုဒ္ဓသ္သ ဒတွတန၊ ကြသ္သရံ ကာရယာမဟံ။

“ယာဝတာ ယေ ပက္ခိဂဏာ၊ အာကာသေ ဥပ္ပတန္တိ စေ။
တေပိ မေ ဝသမန္ေဝန္တိ၊ ဖလအနုသ္သိဒံ ဖလံ။

“ယာဝတာ ဝနသဏ္ဍမှဟိ၊ ယက္ခာ ဘူတာ စ ရက္ခသာ။
ကုမ္ဘဏ္ဍာ ဂရုဠာ စာပိ၊ ပာရိစရိယံ ဥပေန္တိ မေ။

“ကုမ္မာ သောဏာ မဓုကာရာ၊ ဍံသာ စ မကသာ ဥဘော။
တေပိ မံ ဝသမန္ေဝန္တိ၊ ဖလအနုသ္သိဒံ ဖလံ။

“သုပဏ္ဏာ နာမ သကုဏာ၊ ပက္ခိဇာတာ မဟဗ္ဗလာ။
တေပိ မံ သရဏံ ယန္တိ၊ ဖလအနုသ္သိဒံ ဖလံ။

“ယေပိ ဒီဃာယုကာ နာဂါ၊ ဣဒ္ဓိမန္တော မဟာယသာ။
တေပိ မံ ဝသမန္ေဝန္တိ၊ ဖလအနုသ္သိဒံ ဖလံ။

“သီဟာ ဗျဂ္ဃာ စ ဒီပီ စ၊ အစ္ဆကောကတရစ္ဆကာ။
တေပိ မံ ဝသမန္ေဝန္တိ၊ ဖလအနုသ္သိဒံ ဖလံ။

“ဩသဓီ တိဏဝါသီ စ၊ ယေ စ အာကာသဝါသိနော။
သဗ္ဗေ မံ သရဏံ ယန္တိ၊ ဖလအနုသ္သိဒံ ဖလံ။

“သုဒုဒ္ဒသံ သုနိပုဏံ၊ ဂမ္ဘီရံ သုပ္ပကာသိတံ။
ဖသ္သယိတွတ ဝိဟရာမိ၊ ဖလအနုသ္သိဒံ ဖလံ။

“ဝိမောက္ခေ အဋ္ဌ ဖုသိတွတ၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။
အာတာပီ နိပကော စာဟံ၊ ဖလအနုသ္သိဒံ ဖလံ။

“ယေ ဖလဋ္ဌာ ဗုဒ္ဓပုတ္တာ၊ ခီဏဒေါသာ မဟာယသာ။
အဟမညတရော တေသံ၊ ဖလအနုသ္သိဒံ ဖလံ။

“အဘိညာပာရမိံ ဂန္တွာ၊ သုက္ကမူလေန စောဒိတော။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။

“တေဝိဇ္ဇာ ဣဒ္ဓိပတ္တာ စ၊ ဗုဒ္ဓပုတ္တာ မဟာယသာ။
ဒိဗ္ဗသောတံ သမာပန္နာ၊ တေသံ အညတရော အဟံ။

“သတသဟဿိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလအနုသ္သိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာပိ တမေဝ ကထံ အညာဗျာကရဏဝသေန အဘာသိ။

သုပ္ပိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. သောပာကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ယထာပိ ဧကပုတ္တသ္မိံန္တိ အာယသ္မတော သောပာကတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဟုတွာ တတ္ထ တတ္ထ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနန္တော ကကုသန္ဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ အညတရဿ ကုဋုမ္ဗိကဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ဗီဇပူရဖလာနိ သတ္ထု ဥပနေသိ။ ပဋိဂ္ဂဟေသိ ဘဂဝါ အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ ။ သော ဘိက္ခုသင်္ဃေ စ အဘိပ္ပသန္နော သလာကဘတ္တံ ပဋ္ဌပေတွာ သဋ္ဌဒ္ဓေသဝသေန တိဏ္ဏံ ဘိက္ခူနံ ယာဝတာယုကံ ခီရဘတ္တံ အဒါသိ။ သော တေဟိ ပုညကမ္မေဟိ အပရာပရံ ဒေဝမနုဿေသု သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တော ဧကဒါ မနုဿယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော ဧကဿ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ ခီရဘတ္တံ အဒါသိ။ ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသု ဧဝ ပရိဗ္ဘမန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ပုရိမကမ္မနိဿန္ဒေန သာဝတ္ထိယံ အညတရာယ ဒုဂ္ဂတိတ္ထိယာ ကုစ္ဆိမှိ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ တဿ မာတာ ဒသ မာသေ ကုစ္ဆိနာ ပရိဟရိတွာ ပရိပက္ကေ ဂဗ္ဘေ ဝိဇာယနကာလေ ဝိဇာယိတုံ အသက္ကောန္တီ မုစ္ဆံ အာပဇ္ဇိတွာ ဗဟုဝေလံ မတာ ဝိယ နိပဇ္ဇိ။ တံ ဉာတကာ “မတာ”တိ သညာယ သုသာနံ နေတွာ စိတကံ အာရောပေတွာ ဒေဝတာနုဘာဝေန တတဝုဋ္ဌိယာ ဥဋ္ဌိတာယ အဂ္ဂိံ အဒတွာ ပက္ကမိံသု။ အရဟကော ပန္တိမဘာဝိကတ္တာ ဒေဝတာနုဘာဝေန မာတုကုစ္ဆိတော အရောဂေ နိက္ခမိ။ မာတာ ပန ကာလမကာသိ။ ဒေဝတာ တံ ဂဟေတွာ မနုဿရူပေန သုသာနဂောပကဿ ဂေဟေ ဌပေတွာ ကတိပယကာလံ ပတိရူပေန အာဟာရေန ပောသေသိ။ တတော ပရံ သုသာနဂောပကော စ နံ အတ္တနော ပုတ္တံ ကတွာ ဝဍ္ဎေတိ။ သော တထာ ဝဍ္ဎန္တော တဿ ပုတ္တေန သုပိယေန နာမ အရကေန သဒ္ဓိံ ကီဠန္တော ဝိစရတိ။ တဿ သုသာနေ ဇာတသံဝဍ္ဎဘာဝတော **သောပါကော**တိ သမညာ အဟောသိ။

အထေကဒိဝသံ သတ္တဝဿိကံ တံ ဘဂဝါ ပစ္စူသဝေလာယ ဉာဏဇာလံ ပတ္ထရိတွာ ဝေနေယျဗန္ဓဝေ ဩလောကေတွာ ဉာဏဇာလဿန္တောဂဓံ ဒိသွာ သုသာနဋ္ဌာနံ အဂမာသိ။ အရဟကော ပုဗ္ဗဟေတုနာ စောဒိယမာနော ပသန္နမာနသော သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ အဋ္ဌာသိ။ သတ္ထာ တဿ ဓမ္မံ ကထေသိ။ သော ဓမ္မံ သုတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိတွာ “ပိတရာ အနုညာတောသီ”တိ ဝုတ္တော ပိတရံ သတ္ထု သန္တိကံ နေသိ။ တဿ ပိတာ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ “ဘန္တေ, ဣမံ အရကံ ပဗ္ဗာဇေထာ”တိ အနုဇာနိ။ သတ္ထာ တံ ပဗ္ဗာဇေတွာ မေတ္တာဘာဝနာယ နိယောဇေသိ။ သော မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ သုသာနေ ဝိဟရန္တော စ စိရဿေဝ မေတ္တာဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဈာနံ ပါဒကံ ကတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၅.၁-၇) –

“ကကုသန္ဓော မဟာဝီရော၊ သဗ္ဗဓမ္မာန ပါရဂူ။
ဂဏမှာ ဝူပကဋ္ဌော သော၊ အဂမာသိ ဝနန္တရံ။

“ဗီဇမိဉ္ဇံ ဂဟေတွာန၊ လတာယ အာဝုဏိံ အဟံ။
ဘဂဝါ တမှိ သမယေ၊ ဈာယတေ ပဗ္ဗတန္တရေ။

“ဒိသွာနဟံ ဒေဝဒေဝံ၊ ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ။
ဒက္ခိဏေယျဿ ဝီရဿ၊ ဗီဇမိဉ္ဇမဒါသဟံ။

“ဣမသ္မိံယေဝ ကပ္ပမှိ၊ ယံ မိဉ္ဇမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗီဇမိဉ္ဇဿိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟာ ဟုတွာ ပန အညေသံ သောသာနိကဘိက္ခုနံ မေတ္တာဘာဝနာဝိဓိံ ဒဿေန္တော **“ယထာပိ ဧကပုတ္တသ္မိ”**န္တိ ကထံ အဘာသိ။

၃၃. တတ္ထ **ယထာ**တိ ဩပမ္မတ္ထေ နိပါတော။ **ဧကပုတ္တသ္မိ**န္တိ ပုနာတိ စ ကုလဝံသံ တာယတိ စာတိ ပုတ္တော, အတ္ရဇာဒိဘေဒော ပုတ္တော။ ဧကော ပုတ္တော ဧကပုတ္တော, တသ္မိံ ဧကပုတ္တသ္မိံ။ ဝိသယေ စေတံ ဘုမ္မဝစနံ။ **ပိယသ္မိ**န္တိ ပိယာယိတဗ္ဗတာယ စေဝ ဧကပုတ္တတာယ စ ရူပသီလာစာရာဒီဟိ စ ပေမကရဏဋ္ဌာနဘူတေ။ **ကုသလီ**တိ ကုသလံ ဝုစ္စတိ ခေမံ သောတ္ထိဘာဝေ, တံ လဘိတဗ္ဗံ ဧတဿ အတ္ထီတိ ကုသလီ, သတ္တာနံ ဟိတေသီ မေတ္တဇ္ဈာသယော။ **သဗ္ဗေသု ဟာဏေသူ** တိ သဗ္ဗေသု သတ္တေသု။ **သဗ္ဗတ္ထ** တိ သဗ္ဗာသု ဒိသာသု သဗ္ဗေသု တ ဘဝဒိသု, သဗ္ဗာသု တ အဝတ္ထာသု။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယထာ ဧကပုတ္တကေ ပိယေ မနာပေ မာတာပိတာ ကုသလီ ဧကန္တဟိတေသီ ဘဝေယျ, ဧဝံ ပုရတ္ထိမာဒိဘေဒာသု သဗ္ဗာသု ဒိသာသု, ကာမဘဝာဒိဘေဒေသု သဗ္ဗေသု ဘဝေသု ဒဟရာဒိဘေဒာသု သဗ္ဗာသု အဝတ္ထာသု စ ဌိတေသု သဗ္ဗေသု သတ္တေသု ဧကန္တဟိတေသိတာယ ကုသလီ ဘဝေယျ, “မိတ္တော ဥဒာသီနော ပစ္စတ္ထိကော”တိ သီမံ အကတွာ သီမာသမ္ဘေဒဝသေန သဗ္ဗတ္ထ ဧကရသံ မေတ္တံ ဘာဝေယျာတိ။ ဣမံ ပန ကထံ ဝတွာ “သစေ တုမှေဟ အာယသ္မန္တော ဧဝံ မေတ္တာဘာဝနံ အနုယုဉ္ဇေယျာထ, ယေ တေ ဘဂဝတာ ‘သုခံ သုပတီ’တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၁၁.၁၅) ဧကာဒသ မေတ္တာနိသံသာ ဝုတ္တာ, ဧကံသေန တေသံ ဘာဂိနော ဘဝထာ”တိ ဩဝဒမအာသိ။

သောဟကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဟေသိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

အနာသန္နဝရာ တိ အာယသ္မတော ဟေသိယတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ဗဟုံ ကုသလံ ဥပစိနိတွာ သုဂတီသု ဧဝ သံသရန္တော ဣတော ဒွေနဝုတေ ကပ္ပေ တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ မိဂလုဒ္ဒော ဟုတွာ အရညေ ဝိစရတိ။ အထ ဘဂဝတ တဿ အနုဂ္ဂဟံ ကာတုံ အရညံ ဂန္တွာ တဿ စင်္ကမနေ အတ္တာနံ ဒဿေသိ။ သော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော အာဝုဓံ နိက္ခိပိတွာ ဥပသင်္ကမိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အဋ္ဌာသိ။ ဘဂဝတ နိသီဒိတုကာမတံ ဒဿေသိ။ သော တာဝဒေဝ တိဏမုဋ္ဌိယော ဂဟေတွာ သမေ ဘူမိဘာဂေ သက္ကစ္စံ သန္ထရိတွာ အအာသိ။ နိသီဒိ တတ္ထ ဘဂဝတ အနုကမ္ပံ ဥပာဒာယ။ နိသိန္နေ ပန ဘဂဝတိ အနပ္ပကံ ပီတိသောမနဿံ ပဋိသံဝေဒေန္တော ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ သယမ္ပိ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ အထ ဘဂဝတ “တွေကံ ဝဠတိ ဣမဿ ကုသလဗီဇ”န္တိ ဥဋ္ဌာယာသနာ ပက္ကာမိ။ အစိရပက္ကန္တေ ဘဂဝတိ တံ သီဟော မိဂရာဇာ ဃာတေသိ။ သော ကာလင်္ကတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိ။ “သော ကိရ ဘဂဝတိ အနုပဂစ္ဆန္တေ သီဟေန ဃာတိတော နိရယေ နိဗ္ဗတ္တိဿတီ”တိ တံ ဒိသွာ ဘဂဝတ သုဂတိယံ နိဗ္ဗတ္တနတ္ထံ ကုသလဗီဇရောပနတ္ထာယ ဥပသင်္ကမိ။

သော တတ္ထ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော ဒေဝလောကတော စဝိတွာ သုဂတီသုယေဝ ပရိဝတ္တေန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ အညတရဿ မဟာဝိဘဝဿ သေဋ္ဌိနော ပုတ္တော သင်္ဂါမဇိတတ္ထေရဿ ကနိဋ္ဌဘာတာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ **ဟေသိယော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော အာရပရိဂ္ဂဟံ ကတွာ ဧကံ ပုတ္တံ လဘိတွာ အန္တိမဘဝိကတာယ ဓမ္မတာယ စောဒိယမာနော ဇာတိအာဒိံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နသံဝေဂေ ပဗ္ဗဇိတွာ အရညံ ပဝိသိတွာ ဂူပကဋ္ဌော ဟုတွာ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနံ အနုယုဉ္ဇန္တော နစိရဿေဝ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ဟာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၃.၁-၁၂) –

> “ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ လမ္ဗကော နာမ ပဗ္ဗတော။
> တတ္ထေဝ တိဿော သမ္ဗုဒ္ဓော၊ အဗ္ဘောကာသမှိ စင်္ကမိ။
>
> “မိဂလုဒ္ဒော တဒါ အာသိံ၊ အရညေ ကာနနေ အဟံ။
> ဒိသွာန တံ ဒေဝဒေဝံ၊ တိဏမုဋ္ဌိမအာသဟံ။

“နိသီဒနတ္ထံ ဗုဒ္ဓဿ၊ ဒတွာ စိတ္တံ ပသာဒယိံ။
သမ္ဗုဒ္ဓံ အဘိဝါဒေတွာ၊ ပက္ကာမိံ ဥတ္တရာမုခေါ။

“အစိရံ ဂတမတ္တဿ၊ မိဂရာဇာ အဟေဌယိ။
သောဟေန ပေါထိတော၊ သန္တော တတ္ထ ကာလင်္ကတော အဟံ။

“အာသန္နေ မေ ကတံ ကမ္မံ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌေ အနာသဝေ။
သုမုတ္တော သရဝေဂေါဝ၊ ဒေဝလောကမဂစ္ဆဟံ။

“ယူပေါ တတ္ထ သုဘော အာသိ၊ ပုညကမ္မာဘိနိမ္မိတော။
သဟဿကဏ္ဍော သတဘေဏ္ဍု၊ ဓဇာလု ဟရိတာမယော။

“ပဘာ နိဒ္ဓါဝတေ တဿ၊ သတရံသီဝ ဥဂ္ဂတော။
အာကိဏ္ဏော ဒေဝကညာဟိ၊ အာမောဒိံ ကာမကာမိဟံ။

“ဒေဝလောကာ စဝိတွာန၊ သုက္ကမူလေန စောဒိတော။
အာဂန္တွာန မနုဿတ္တံ၊ ပတ္တောမှိ အာသဝက္ခယံ။

“စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ နိသီဒနမဒါသဟံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ တိဏ္ဍုမုဋ္ဌေ ဣဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတုံ သာဝတ္ထိံ အာဂတော ဉာတိံ အနုကမ္ပာယ ဉာတိဂေဟံ အဂမာသိ။ တတ္ထ နံ ပုရာဏဒုတိယိကာ ဝန္ဒိတွာ အာသနအနာဒိနာ ပဋမံ ဥပာသိကာ ဝိယ ဝတ္တံ ဒဿေတွာ ထေရဿ အဇ္ဈာသယံ အဇာနန္တီ ပဏ္ဍာ ဣတ္ထိကုတ္တာဒီဟိ ပလောဘေတုကာမာ အဟောသိ ။ ထေရော “အဟော အန္ဓဗာလာ မာဒိသေပိ နာမ ဇေံ ပဋိပဇ္ဇတီ”တိ စိန္တေတွာ ကိစ္စ္ဆ အဝတွာ ဥဋ္ဌာယာသနာ အရညမေဝ ဂတော။ တံ အာရညကာ ဘိက္ခူ “ကိံ, အာဝုသော, အတိလဟုံ, နိဝတ္တောသိ, ဉာတကေဟိ န ဒိဋ္ဌောသီ”တိ ပုစ္ဆိံသု။ ထေရော တတ္ထ ပဝတ္တိံ အာစိက္ခန္တော **“အနာသန္နဝရာ တော”** တိ ကထံ အဘာသိ။

၃၄. တတ္ထ **အနာသန္နဝရာ** တိ **တော** ဣတ္ထိယော န အာသန္နာ အနုပဂတာ, ဒူရေ ဧဝ ဌိတာ ဟုတွာ ဝရာ ပုရိသဿ သေဋ္ဌာ ဟိတာဝဟာ, တစ္ဆ ခေါ **နိစ္စမေဝ** သဗ္ဗကာလမေဝ, န ရတ္တိမေဝ, န ဒိဝါပိ, န ရဟောဝေလာယပိ။ **ဝိဇာနတာ**တိ ဝိဇာနန္တေန။ “အနာသန္နပရာ”တိပိ ပဋ္ဌိ, သော ဧဝတ္ထော။ အယဉ္ဟေတ္ထ အဓိပ္ပာယော – စဏ္ဍဟတ္ထိအဿမဟိံသသီဟဗျဂ္ဃယက္ခရက္ခသပိသာစာပိ မနုဿာနံ အနုပသင်္ကမန္တော ဝရာ သေဋ္ဌာ, န အနတ္ထာဝဟာ, တေ ပန ဥပသင်္ကမန္တာ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံယေဝ အနတ္ထံ ကရေယျုံ။ ဣတ္ထိယော ပန ဥပသင်္ကမိတွာ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကံ သမ္ပရာယိကံ ဝိမောက္ခနိဿိတမ္ပိ အတ္ထံ ဝိနာသေတွာ မဟန္တံ အနတ္ထံ အာဟာဒေန္တိ, တသ္မာ အနာသန္နဝရာ တော နိစ္စမေဝ ဝိဇာနတာတိ။ ဣဒါနိ တမတ္ထံ အတ္တူပနာယိကံ ကတွာ ဒဿေန္တော **“ကမာ”**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ကမာ**တိ ကမံ။ ဥပယောဂတ္ထေ ဟိ ဇေတံ နိဿက္ကဝစနံ။ **အရညမာဂမ္မာ** တိ အရညတော အာဂန္တွာ။ **မ**-ကာရော ပဒသန္ဓိကရော, နိဿက္ကေ စေတံ ဥပယောဂဝစနံ။ **တတော**တိ မစ္ဆကတော။ **အနာမန္တေတွာ** တိ အနာလပိတွာ ပုရာဏဒုတိယိကံ “အပ္ပမတ္တာ ဟောဟီ”တိ တွေကမ္ပိ အဝတွာ။ **ဟောသိယော**တိ အတ္တာနမေဝ ပရံ ဝိယ ဝဒတိ။ ယေ ပန “ပက္ကာမိ”န္တိ ပဋ္ဌန္တိ, တေသံ အဟံ ဟောသိယော ပက္ကာမိန္တိ ယောဇနာ။ ယေ ပန “သာ ဣတ္ထီ ထေရံ ဃရံ ဥပဂတံ ဘောဇေတွာ ပလောဘေတုကာမာ ဇာတာ, တံ ဒိသွာ ထေရော တာဝဒေဝ ဂေဟတော နိက္ခမိတွာ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနေ မစ္ဆကေ နိသီဒိ။ သာပိ ခေါ ဣတ္ထီ ပဏ္ဍာဘတ္တံ အလင်္ကတပဋိယတ္တာ ဝိဟာရေ ထေရဿ ဝသနဋ္ဌာနံ ဥပသင်္ကမိ။ တံ ဒိသွာ ထေရော ကိစ္စ္ဆ အဝတွာ ဥဋ္ဌာယ ဒိဝါဋ္ဌာနမေဝ ဂတော”တိ ဝဒန္တိ, တေသံ “ကမာ အရညမာဂမ္မာ”တိ ကထာပဒဿ အတ္ထော ယထာရုတဝသေနေဝ နိယ္ယတိ။ ဝိဟာရော ဟိ ဣဓ “အရည”န္တိ အဓိပ္ပေတော။

ဟေသိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. သာမညကာနိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သုခံ သုခတ္ထော တိ အာယသ္မတော သာမညကာနိတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဟုတွာ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ကုသလံ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ မနုဿယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဧကံ မဉ္စံ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ အညတရဿ ပရိဗ္ဗာဇကဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ **သာမညကာနီ**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထု ယမကပါဋိဟာရိယံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ စရိယာနုကူလံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဈာနံ ပါဒကံ ကတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၃၆.၃၀-၃၃) –

“ဝိပဿိနော ဘဂဝတော၊ လောကဇေဋ္ဌဿ တာဒိနော။
ဧကံ မဉ္စံ မယာ ဒိန္နံ၊ ပသန္နေန သပါဏိနာ။

“ဟတ္ထိယာနံ အဿယာနံ၊ ဒိဗ္ဗယာနံ သမဇ္ဈဂံ။
တေန မဉ္စကဒါနေန၊ ပတ္တောမှိ အာသဝက္ခယံ။

“ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ မဉ္စမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ မဉ္စဒါနဿိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

ထေရဿ ပန ဂိဟိသဟာယကော ကာတိယာနော နာမ ပရိဗ္ဗာဇကော ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒတော ပဋ္ဌာယ တိတ္ထိယာနံ ဟတလာဘသက္ကာရတာယ ဃာသစ္ဆာဒနမတ္တမ္ပိ အလဘန္တော အာဇီဝကာပကတော ထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာ “တုမှေဟ သာကိယပုတ္တိယာ နာမ မဟာလာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တာ သုခေန ဇီဝထ, မယံ ပန ဒုက္ခိတာ ကိစ္ဆဇီဝိကာ, ကထံ နု ခော ပဋိပဇ္ဇမာနဿ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကဉ္စေဝ သမ္ပရာယိကဉ္စ သုခံ သမ္ပဇ္ဇတီ”တိ ပုစ္ဆိ။ အထဿ ထေရော “နိပ္ပရိယာယတော သုခံ နာမ လောကုတ္တရသုခမေဝ, တဉ္စ တဒနုရူပံ ပဋိပတ္တိံ ပဋိပဇ္ဇန္တဿေဝါ”တိ အတ္တနာ တဿ အဓိဂတဘာဝံ ပရိယာယေန ဝိဘာဝေန္တော **“သုခံ သုခတ္ထော လဘတေ တဒါစရ”** န္တိ ဂါထံ အဘာသိ။

၃၅. တတ္ထ **သုခ**န္တိ နိရာမိသံ သုခံ ဣဓာဓိပ္ပေတံ။ တဉ္စ ဖလသမာပတ္တိ စေဝ နိဗ္ဗာနဉ္စ။ တထာ ဟိ “အယံ သမာဓိ ပစ္စုပ္ပန္နသုခော စေဝ အာယတိဉ္စ သုခဝိပါကော” (ဒီ. နိ. ၃.၃၅၅; အ. နိ. ၅.၂၇; ဝိဘ. ၈၀၄) “နိဗ္ဗာနံ ပရမံ သုခ”န္တိ (ဓ. ပ. ၂၀၃-၂၀၄) စ ဝုတ္တံ။ **သုခတ္ထော** တိ သုခပ္ပယောဇနော, ယထာဝုတ္တေန သုခေန အတ္ထိကော။ **လဘတေ**တိ ပါပုဏာတိ, အတ္ထိကဿေဝေဒံ သုခံ, န ဣတရဿ။ ကော ပန အတ္ထိကောတိ အာဟ **“တဒါစရ”**န္တိ တဒတ္ထံ အာစရန္တော, ယာယ ပဋိပတ္တိယာ တံ ပဋိပတ္တိံ ပဋိပဇ္ဇန္တောတိ အတ္ထော။ န ကေဝလံ တဒါစရံ သုခမေဝ လဘတေ, အထ ခော **ကိတ္တိဉ္စ ပပ္ပောတိ** “ဣတိပိ သီလဝါ သုပရိသုဒ္ဓကာယဝစီကမ္မန္တော သုပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ ဈာယီ ဈာနယုတ္တော”တိအာဒိနာ ကိတ္တိံ ပရမ္မုခါ ပတ္ထဋယသတံ ပါပုဏာတိ။ **ယသဿ ဝဍ္ဎတိ** တိ သမ္မုခေ ဂုဏာဘိတ္ထဝသင်္ခါတော ပရိဝါရသမ္ပတ္တိသင်္ခါတော စ ယသော အဿ ပရိဝဍ္ဎတိ။ ဣဒါနိ “တဒါစရ”န္တိ သာမညတော ဝုတ္တမတ္ထံ သရူပတော ဒဿေန္တော – **“ယော အရိယမဋ္ဌင်္ဂိကမဉ္ဇသံ ဥဇုံ, ဘာဝေတိ မဂ္ဂံ အမတဿ ပတ္တိယာ”**တိ အာဟ။ တဿတ္ထော **ယော** ပုဂ္ဂလော ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ ပရိသုဒ္ဓဋ္ဌေန ပဋိပဇ္ဇန္တာနံ အရိယဘာဝကရဏဋ္ဌေန **အရိယံ,** သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိအဋ္ဌင်္ဂသမုဒါယတာယ **အဋ္ဌင်္ဂိကံ,** အန္တဒွယရဟိတမဇ္ဈိမပဋိပတ္တိဘာဝတော အကုဋိလဋ္ဌေန **အဉ္ဇသံ,** ကာယဝင်္ကာဒိပ္ပဟာနတော **ဥဇုံ,** နိဗ္ဗာနတ္ထိကေဟိ မဂ္ဂနိယဋ္ဌေန ကိလေသေ မာရေန္တော ဂမနဋ္ဌေန စ **“မဂ္ဂ”** န္တိ လဒ္ဓနာမံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒံ **အမတဿ** အသင်္ခတာယ ဓာတုယာ **ပတ္တိယာ** အဓိဂမာယ **ဘာဝေတိ** အတ္တနော သန္တာနေ ဥပ္ပါဒေတိ ဝဍ္ဎေတိ စ, သော နိပ္ပရိယာယေန “သုခတ္ထော တဒါစရ”န္တိ ဝုစ္စတိ, တသ္မာ ယထာဝုတ္တံ သုခံ လဘတိ။ တံ သုတွာ ပရိဗ္ဗာဇကော ပသန္နမာနသော ပဗ္ဗဇိတွာ သမ္မာ ပဋိပဇ္ဇန္တော နစိရဿေဝ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ ဣဒမေဝ ထေရဿ အညာဗျာကရဏံ အဟောသိ။

သာမညကာနိတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ကုမာပုတ္တတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

သာဓု သုတန္တိ အာယသ္မတော ကုမာပုတ္တတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဣတော ကေနဝုတေ ကပ္ပေ အဇိနစမ္မဝသနော တာပသော ဟုတွာ ဗန္ဓုမတီနဂရေ ရာဇုယျာနေ ဝသန္တော ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ပဿိတွာ ပသန္နမာနသော ပါဒဗ္ဘဉ္ဇနတေလံ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော။ တတော ပဋ္ဌာယ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ အဝန္တိရဋ္ဌေ ဝေဠုကဏ္ဋကနဂရေ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တော။ “နန္ဒော”တိဿ နာမံ အကံသု။ မာတာ ပနဿ ကုမာ နာမ, တေန **ကုမာပုတ္တော**တိ ပညာယိတ္ထ။ သော အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ လဒ္ဓပ္ပသာဒော ပဗ္ဗဇိတွာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ပရိယန္တပဗ္ဗတပဿေ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ အသက္ကောန္တော ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ သောဓေတွာ သပ္ပာယဋ္ဌာနေ ဝသန္တော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၃.၂၄-၃၀) –

“နဂရေ ဗန္ဓုမတိယာ၊ ရာဇုယျာနေ ဝသာမဟံ။
စမ္မဝါသီ တဒါ အာသိံ၊ ကမဏ္ဍလုဓရော အဟံ။

“အဒ္ဒသံ ဝိမလံ ဗုဒ္ဓံ၊ သယမ္ဘုံ အပရာဇိတံ။
ပဓာနံ ပဟိတတ္တံ တံ၊ ဈာယိံ ဈာနရတံ ဝသိံ။

“သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓဉ္စ၊ ဩဃတိဏ္ဏမနာသဝံ။
ဒိသွာ ပသန္နသုမနော၊ အဗ္ဘဉ္ဇနမဒါသဟံ။

“ကေနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ အဗ္ဘဉ္ဇနမဒါသဟံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ အဗ္ဘဉ္ဇနဿိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အရညေ ကာယဒဠှီဗဟုလေ ဘိက္ခူ ဒိသွာ တေ ဩဝဒန္တော သာသနဿ နိယျာနိကဘာဝံ ပကာသေန္တော **“သာဓု သုတံ သာဓု စရိတက”**န္တိ ကထံ အဘာသိ။

၃၆. တတ္ထ **သာဓူ**တိ သုန္ဒရံ။ **သုတ**န္တိ သဝနံ။ တဉ္စ ခေါ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿိတံ ဝိသေသတော အပ္ပိစ္ဆတာဒိပဋိသံယုတ္တံ ဒသကထာဝတ္ထုသဝနံ ဣဓာဓိပ္ပေတံ။ **သာဓု စရိတက**န္တိ တထေဝ အပ္ပိစ္ဆတာဒိစရိတံ စိဏ္ဏံ, သာဓုစရိတမေဝ ဟိ “စရိတက”န္တိ ဝုတ္တံ။ ပဒဒွယေနာပိ ဗာဟုသစ္စံ တဒနုရူပံ ပဋိပတ္တိဉ္စ “သုန္ဒရ”န္တိ ဒဿေတိ။ **သဒါ**တိ သဗ္ဗကာလေ နဝကမဇ္ဈိမထေရကာလေ, သဗ္ဗေသု ဝါ ဣရိယာပထက္ခဏေသု။ **အနိကေတဝိဟာရော**တိ ကိလေသာနံ နိဝါသနဋ္ဌာနဋ္ဌေန ပဉ္စကာမဂုဏာ နိကေတာ နာမ, လောကိယာ ဝါ ဆဠာရမ္မဏဓမ္မာ။ ယထာဟ – “ရူပနိမိတ္တနိကေတဝိသာရဝိနိဗန္ဓာ ခေါ, ဂဟပတိ, ‘နိကေတသာရီ’တိ ဝုစ္စတီ”တိအာဒိ (သံ. နိ. ၃.၃)။ တေသံ နိကေတာနံ ပဟာနတ္ထာယ ပဋိပဒါ အနိကေတဝိဟာရော။ **အတ္ထပုစ္ဆန**န္တိ တံ အာဇာနိတုကာမဿ ကလျာဏမိတ္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထပဘေဒဿ ပုစ္ဆနံ, ကုသလာဒိဘေဒဿ ဝါ အတ္ထဿ သဘာဝဓမ္မဿ “ကိံ, ဘန္တေ, ကုသလံ, ကိံ အကုသလံ, ကိံ သာဝဇ္ဇံ, ကိံ အနဝဇ္ဇ”န္တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၃.၂၉၆) ပုစ္ဆနံ အတ္ထပုစ္ဆနံ။ **ပဒက္ခိဏကမ္မ**န္တိ တံ ပန ပုစ္ဆိတွာ ပဒက္ခိဏဂ္ဂါဟိဘာဝေန တဿ ဩဝါဒေ အဘိဋ္ဌာနံ သမ္မာပဋိပတ္တိ။ ဣဓာပိ “သာဓူ”တိ ပဒံ အာနေတွာ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **ဧတံ သာမည**န္တိ “သာဓု သုတ”န္တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ ယံ သုတံ, ယဉ္စ စရိတံ, ယော စ အနိကေတဝိဟာရော , ယဉ္စ အတ္ထပုစ္ဆနံ, ယဉ္စ ပဒက္ခိဏကမ္မံ, ဧတံ သာမညံ သော သမဏဘာဝေါ။ ယသ္မာ ဣမာယ ဧဝ ပဋိပဒါယ သမဏဘာဝေါ, န အညထာ, တသ္မာ “သာမည”န္တိ နိပ္ပရိယာယတော မဂ္ဂဖလဿ အဓိဝစနံ။ တဿ ဝါ ပန အယံ အပဏ္ဏကပဋိပဒါ, တံ ပနေတံ သာမညံ ယာဒိသဿ သမ္ဘဝတိ, တံ ဒဿေတုံ **“အကိဉ္စနဿာ”**တိ ဝုတ္တံ။ အပရိဂ္ဂဟဿ, ခေတ္တဝတ္ထုဟိရညသုဝဏ္ဏအသိအာသာဒိပရိဂ္ဂဟပဋိဂ္ဂဟဏရဟိတဿာတိ အတ္ထော။

၇. ကုမာပုတ္တသဟာယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

နာနာဇနပဒံ ယန္တီတိ အာယသ္မတော ကုမာပုတ္တသဟာယတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနန္တော ဣတော စတုနဝုတေ ကပ္ပေ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော အရညံ ပဝိသိတွာ ဗဟုံ ရုက္ခဒဏ္ဍံ ဆိန္ဒိတွာ ကတ္တရယဋ္ဌိံ ကတွာ သင်္ဃဿ အဒါသိ။ အညဉ္စ ယထာဝိဘဝံ ပုညံ ကတွာ ဒေဝေသု နိဗ္ဗတ္တိတွာ တတော ပဋ္ဌာယ သုဂတီသုယေဝ ပရိဝတ္တေန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဝေဠုကဏ္ဍကနဂရေ ဣဒ္ဓေ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ **သုဒန္တော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ ''တသုလော''တိ ကေစိ ဝဒန္တိ။ သော ကုမာပုတ္တဿ ပိယသဟာယော ဟုတွာ ဝိစရန္တော ''ကုမာပုတ္တော ပဗ္ဗဇိတော''တိ သုတွာ ''န ဟိ နူန သော ဩရကော ဓမ္မဝိနယော, ယတ္ထ ကုမာပုတ္တော ပဗ္ဗဇိတော''တိ တဒနုဗန္ဓေန သယမ္ပိ ပဗ္ဗဇိတုကာမော ဟုတွာ သတ္ထု သန္တိကံ ဥပသင်္ကမိ။ တဿ သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ သော ဘိယျောသောမတ္တာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ သဉ္ဇာတဆန္ဒော ပဗ္ဗဇိတွာ ကုမာပုတ္တေနေဝ သဒ္ဓိံ ပရိယန္တုပဗ္ဗတေ ဘာဝနာနုယုတ္တော ဝိဟရတိ။ တေန စ သမယေန သမ္ဗဟုလာ ဘိက္ခူ နာနာဇနပဒေသု ဇနပဒစာရိကံ စရန္တာပိ ဂစ္ဆန္တာပိ အာဂစ္ဆန္တာပိ တံ ဌာနံ ဥပဂစ္ဆန္တိ။ တေန တတ္ထ ကောလာဟလံ ဟောတိ။ တံ ဒိသွာ သုဒန္တတ္ထေရော ''ဣမေ ဘိက္ခူ နိယျာနိကသာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဇနပဒဝိတက္ကံ အနုဝတ္တေန္တာ စိတ္တသမာဓိံ ဝိရာဓေန္တီ''တိ သံဝေဂဇာတော တမေဝ သံဝေဂံ အတ္တနော စိတ္တဒမနဿ အင်္ကုသံ ကရောန္တော **''နာနာဇနပဒံ ယန္တီ''**တိ ကထံ အဘာသိ။

၃၇. တတ္ထ **နာနာဇနပဒ**န္တိ ဝိသုံ ဝိသုံ နာနာဝိဓံ ဇနပဒံ, ကာသိကောသလာဒိအနေကရဋ္ဌန္တိ အတ္ထော။ **ယန္တီ**တိ ဂစ္ဆန္တိ။ **ဝိစရန္တာ**တိ ''အသုကော ဇနပဒော သုဘိက္ခော သုလဘပိဏ္ဍော, အသုကော ခေမော အရောဂေါ''တိအာဒိဝိတက္ကဝသေန ဇနပဒစာရိကံ စရန္တာ။ **အသညတာ**တိ တဿေဝ ဇနပဒဝိတက္ကဿ အပ္ပဟီနတာယ စိတ္တေန အသံယတာ။ **သမာဓိဉ္စ ဝိရာဓေန္တီ**တိ သဗ္ဗဿပိ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မဿ မူလဘူတံ ဥပစာရပ္ပနာဘေဒံ သမာဓိဉ္စ နာမ ဝိရာဓေန္တိ။ **စ**-သဒ္ဒေါ သမ္ပိဏ္ဍနေ။ ဒေသန္တရစရဏေန စျာယိတုံ ဩကာသာဘာဝေန အနဓိဂတံ သမာဓိံ နာဓိဂစ္ဆန္တာ, အဓိဂတဉ္စ ဝသီဘာဝနာပာဒနေန ဇီရန္တာ ဝိရာဓေန္တိ နာမ။ **ကိံသု ရဋ္ဌစရိယာ ကရိဿတီ**တိ **သူ**တိ နိပါတမတ္တံ။ ''ဧဝံဘူတာနံ ရဋ္ဌစရိယာ ဇနပဒစာရိကာ ကိံ ကရိဿတိ, ကိံ နာမ အတ္ထံ သာဓေဿတိ, နိရတ္ထကာတ''တိ ဂရဟန္တော ဝဒတိ။ **တသ္မာ**တိ ယသ္မာ ဤဒိသီ ဒေသန္တရစရိယာ ဘိက္ခုဿ န အတ္ထာဝဟာ, အပိ စ ခော အနတ္ထာဝဟာ သမ္ပတ္တီနံ ဝိရာဓနတော, တသ္မာ။ **ဝိနေယျ သာရမ္ဘံ**န္တိ ဝသနပဒေသေ အရတိဝသေန ဥပ္ပန္နံ သာရမ္ဘံ စိတ္တသံကိလေသံ တဒနုရူပေန ပဋိသင်္ခာနေန ဝိနေတွာ ဝူပသမေတွာ။ **ဈာယေယျာ**တိ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနေန လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနေန စာတိ ဒုဝိဓေနပိ ဈာနေန ဈာယေယျ။ **အပုရက္ခတော**တိ မိစ္ဆာဝိတက္ကေဟိ တဏှာဟာဒီဟိ တ န ပုရက္ခတောတိ တေသံ ဝသံ အနုပဂစ္ဆန္တော ကမ္မဋ္ဌာနမေဝ မနသိ ကရေယျာတိ အတ္ထော။ ဧဝံ ပန ဝတွာ ထေရော တမေဝ သံဝေဂံ အင်္ကုသံ ကတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၃.၃၆-၄၁) –

> ''ကာနနံ ဝနမောဂယှ၊ ဝေဠုံ ဆေတွာနဟံ တဒါ။
> အာလမ္ဗနံ ကရိတွာန၊ သင်္ဃဿ အဒဒိံ ဗဟုံ။
>
> ''တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန၊ သုဗ္ဗတေ အဘိဝါဒိယ။
> အာလမ္ဗဒဏ္ဍံ ဒတွာန၊ ပက္ကာမိံ ဥတ္တရာမုခေါ။
>
> ''စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဒဏ္ဍမဒဒိံ တဒါ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဒဏ္ဍဒါနဿိဒံ ဖလံ။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

ယံ ပနတ္ထံ အင်္ကုသံ ကတွာ အယံ ထေရော အရဟတ္တံ ပတ္တော, တမေဝတ္ထံ ဟဒယေ ဌပေတွာ အရဟတ္တံ ပတ္တောပိ **''နာနာဇနပဒံ ယန္တီ''**တိ ဣဒမေဝ ကထံ အဘာသိ။ တသ္မာ တဒေဝဿ အညာဗျာကရဏံ အဟောသိ

တိ။

ကုမာပုတ္တသဟာယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဂဝမ္ပတိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယော ဣဒ္ဓိယာ သရဘုန္တိ အာယသ္မတော ဂဝမ္ပတိတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဣတော ဧကတိံသေ ကပ္ပေ သိခိံ ဘဂဝန္တံ ပဿိတွာ ပသန္နမာနသော ပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ ဥပ္ပန္နော အပရာပရံ ပုညာနိ ကရောန္တော ကောဏာဂမနဿ ဘဂဝတော စေတိယေ ဆတ္တဉ္စ ဝေဒိကဉ္စ ကာရေသိ။ ကဿပဿ ပန ဘဂဝတော ကာလေ အညတရသ္မိံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော။ တသ္မိဉ္စ ကုလေ ဗဟုံ ဂေါမဏ္ဍလံ အဟောသိ။ တံ ဂေါပါလကာ ရက္ခန္တိ။ အယံ တတ္ထ အန္တရန္တရာ ယုတ္တပ္ပယုတ္တံ ဝိစာရေန္တော ဝိစရတိ။ သော ဧကံ ခီဏာသဝတ္ထေရံ ဂါမေ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ဗဟိဂါမေ ဒေဝသိကံ ဧကသ္မိံ ပဒေသေ ဘတ္တကိစ္စံ ကရောန္တံ ဒိသွာ "အယျော သူရိယာတပေန ကိလမိဿတီ"တိ စိန္တေတွာ စတ္တာရော သိရီသဒဏ္ဍေ ဥဿာပေတွာ တေသံ ဥပရိ သိရီသသာခါယော ဌပေတွာ သာခါမဏ္ဍပံ ကတွာ အဒါသိ။ "မဏ္ဍပဿ သမီပေ သိရီသရုက္ခံ ရောပေသီ"တိ စ ဝဒန္တိ။ တဿ အနုကမ္ပာယ ဒေဝသိကံ ထေရော တတ္ထ နိသီဒိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန တတော စဝိတွာ စာတုမဟာရာဇိကေသု နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ ပုရိမကမ္မသံသူစကံ ဝိမာနဒွါရေ မဟန္တံ သိရီသဝနံ နိဗ္ဗတ္တိ ဝဏ္ဏဂန္ဓသမ္ပန္နေဟိ အညေဟိ ပုပ္ဖေဟိ သဗ္ဗကာလေ ဥပသောဘယမာနံ, တေန တံ ဝိမာနံ "သေရီသက"န္တိ ပညာယိတ္ထ။ သော ဒေဝပုတ္တော ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ သံသရိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ယသတ္ထေရဿ စတူသု ဂိဟိသဟာယေသု **ဂဝမ္ပတိ** နာမ ဟုတွာ အာယသ္မတော ယသဿ ပဗ္ဗဇိတဘာဝံ သုတွာ အတ္တနော သဟာယေဟိ သဒ္ဓိံ ဘဂဝတော သန္တိကံ အဂမာသိ ။ သတ္ထာ တေသံ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ သော ဒေသနာဝသာနေ သဟာယေဟိ သဒ္ဓိံ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၃.၄၂-၄၇) –

"မိဂလုဒ္ဒေါ ပုရေ အာသိံ၊ ဝိပိနေ ဝိစရံ အဟံ။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ သဗ္ဗဓမ္မာန ပါရဂုံ။

"တသ္မိံ မဟာကာရုဏိကေ၊ သဗ္ဗသတ္တဟိတေ ရတေ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ နေလပုပ္ဖံ အပူဇယိံ။

"ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ထေရော ဝိမုတ္တိသုခံ ပဋိသံဝေဒေန္တော သာကေတေ ဝိဟရတိ အဉ္ဇနဝနေ။ တေန စ သမယေန ဘဂဝါ မဟတာ ဘိက္ခုသင်္ဃေန သဒ္ဓိံ သာကေတံ ဂန္တွာ အဉ္ဇနဝနေ ဝိဟာသိ။ သေနာသနံ နပ္ပဟောသိ။ သမ္ဗဟုလာ ဘိက္ခူ ဝိဟာရသာမန္တာ သရဘုယာ နဒိယာ ဝါလိကာပုဠိနေ သယိံသု။ အထ အဍ္ဎရတ္တသမယေ နဒိယာ ဥဒကောဃေ အာဂစ္ဆန္တေ သာမဏေရာဒယော ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒါ အဟေသုံ။ ဘဂဝါ တံ ဉတွာ အာယသ္မန္တံ ဂဝမ္ပတိံ အာဏာပေသိ – "ဂစ္ဆ, ဂဝမ္ပတိ, ဩဃံ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ ဘိက္ခူနံ ဖာသုဝိဟာရံ ကရောဟီ"တိ။ ထေရော "သာဓု, ဘန္တေ"တိ ဣဒ္ဓိဗလေန နဒီသောတံ ဝိက္ခမ္ဘိတွာ, တံ ဒူရတောဝ ပဗ္ဗတကူဋံ ဝိယ အဋ္ဌာသိ။ တတော ပဋ္ဌာယ ထေရဿ အာနုဘာဝေါ လောကေ ပါကဋော အဟောသိ။ အထေကဒိဝသံ သတ္ထာ မဟတိယာ ဒေဝပရိသာယ မဇ္ဈေ နိသီဒိတွာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ထေရံ ဒိသွာ လောကာနုကမ္ပာယ တဿ ဂုဏာနံ ဝိဘာဝနတ္ထံ တံ ပသံသန္တော **"ယော ဣဒ္ဓိယာ သရဘု"**န္တိ ဂါထံ အဘာသိ။

၃၈. တတ္ထ **ဣဒ္ဓိယာ**တိ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိယာ။ **သရဘု**န္တိ ဧဝံနာမိကံ နဒိံ, ယံ လောကေ "သရဘူ"န္တိ ဝဒန္တိ။ **အဋ္ဌပေသီ**တိ သန္ဒိတုံ အဒေန္တော သောတံ နိဝတ္တေတွာ ပဗ္ဗတကူဋံ ဝိယ မဟန္တံ ဇလရာသိံ ကတွာ ဌပေသိ။ **အသိတော**တိ နသိတော, တဏှာဒိဋ္ဌိနိဿယရဟိတော, ဗန္ဓနသင်္ခါတာနံ တ သဗ္ဗသံယောဇနာနံ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ ကေနစိ

ပိ ဗန္ဓနေန အဗဒ္ဓော, တတော ဧဝ ဇောနံ ကိလေသာနံ အဘာဝတော **အနေဇော သော, ဂဝမ္ပတိ, တံ သဗ္ဗသင်္ဂါတိဂတံ** တာဒိသံ သဗ္ဗေပိ ရာဂအေသမောဟမာနဒိဋ္ဌိသင်္ဂေ အတိက္ကမိတ္ဝာ ဌိတတ္တာ သဗ္ဗသင်္ဂါတိဂတံ, အသေက္ခမုနိ ဘာဝတော **မဟာမုနိံ,** တတော ဧဝ ကာမကမ္မဘဝတဒိဘေဒဿ သကလဿပိ ဘဝဿ ဟရံ နိဗ္ဗာနံ ဂတတ္တာ **ဘဝဿ ပါရဂုံ။ ဒေဝ နမဿန္တီ**တိ ဒေဝါပိ ဣမဿတ္တံ, ပဂေဝ ဣတရာ ပဇာတိ။

ကထာပရိယောသာနေ မဟတော ဇနကာယဿ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ။ ထေရော အညံ ဗျာကရောန္တော "သတ္ထာရံ ပူဇေဿာမီ"တိ ဣမမေဝ ကထံ အဘာသီတိ။

ဂဝမ္ပတိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. တိဿတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သတ္တိယာ ဝိယ ဩမဋ္ဌော တိ အာယသ္မတော တိဿတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော တိဿဿ ဘဂဝတော ဗောဓိယာ မူလေ ပုရာဏပဏ္ဏာနိ နီဟရိတ္ဝာ သောဓေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကပိလဝတ္ထုနဂရေ ဘဂဝတော ပိတုစ္ဆာပုတ္တော ဟုတ္ဝာ နိဗ္ဗတ္တိ **တိဿော** နာမ နာမေန။ သော ဘဂဝန္တံ အနုပဗ္ဗဇိတ္ဝာ ဥပသမ္ပန္နော ဟုတ္ဝာ အရညာယတနေ ဝိဟရန္တော ဇာတိံ ပဋိစ္စ မာနံ ကရောန္တော ကောဓူပဟာယာသဗဟုလော စ ဥဇ္ဈာနဗဟုလော စ ဟုတ္ဝာ ဝိစရတိ, သမဏဓမ္မေ ဥဿုက္ကံ န ကရောတိ။ အထ နံ သတ္ထာ ဧကဒိဝသံ ဒိဝဋ္ဌာနေ ဝိဝဋ္ဋမုခံ နိဒ္ဒါယန္တံ ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ ဩလောကေန္တော သာဝတ္ထိတော အာကာသေန ဂန္တွာ တဿ ဥပရိ အာကာသေယေဝ ဌတ္ဝာ ဩဘာသံ ဖရိတ္ဝာ တေနောဘာသေန ပဋိဗုဒ္ဓဿ သတိံ ဥပ္ပာဒေတ္ဝာ ဩတဒံ ဒေန္တော **"သတ္တိယာ ဝိယ ဩမဋ္ဌော"** တိ ဂါထံ အဘာသိ။

၃၉. တတ္ထ **သတ္တိယာ**တိ ဒေသနာသီသမေတံ, ဧကတောဓာရာဒိနာ သတ္ထေနာတိ အတ္ထော။ **ဩမဋ္ဌော** တိ ပဟတော။ စတ္တာရော ဟိ ပဟာရာ ဩမဋ္ဌော ဥမ္မဋ္ဌော မဋ္ဌော ဝိမဋ္ဌောတိ။ တတ္ထ ဥပရိ ဌတ္ဝာ အဓောမုခံ ဒိန္နပဟာရော ဩမဋ္ဌော နာမ, ဟေဋ္ဌာ ဌတ္ဝာ ဥဒ္ဓမုခံ ဒိန္နပဟာရော ဥမ္မဋ္ဌော နာမ, အဂ္ဂဠသူစိ ဝိယ ဝိနိဝိဇ္ဈိတ္ဝာ ဂတော မဋ္ဌော နာမ, သေသော သဗ္ဗောပိ ဝိမဋ္ဌော နာမ။ ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ ဩမဋ္ဌော ဂဟိတော။ သော ဟိ သဗ္ဗအရုဏော ဒုရုဒ္ဓရဏသလ္လော ဒုတ္တိကိစ္ဆော အန္တောအေသော အန္တောပုဗ္ဗလောဟိတောဝ ဟောတိ, ပုဗ္ဗလောဟိတံ အနိက္ခမိတ္ဝာ ဝဏမုခံ ပရိယောနန္ဓိတ္ဝာ တိဋ္ဌတိ။ ပုဗ္ဗလောဟိတံ နီဟရိတုကာမေဟိ မဉ္စေန သဒ္ဓိံ ဗန္ဓိတ္ဝာ အဓောသိရော ကာတဗ္ဗော ဟောတိ, မရဏံ ဝါ မရဏမတ္တံ ဝါ ဒုက္ခံ ပာပုဏာတိ။ **ဍယှမာနေ**တိ အဂ္ဂိနာ ဈာယမာနေ။ **မတ္ထကေ** တိ သီသေ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယထာ သတ္တိယာ ဩမဋ္ဌော ပုရိသော သလ္လုဗ္ဗာဟနဝဏတိကိစ္ဆနာနံ အတ္ထာယ ဝီရိယံ အာရဘတိ တာဒိသံ ပယောဂံ ကရောတိ ပရက္ကမတိ, ယထာ စ ဍယှမာနေ မတ္ထကေ အာဒိတ္တသီသော ပုရိသော တဿ နိဗ္ဗာပနတ္ထံ ဝီရိယံ အာရဘတိ တာဒိသံ ပယောဂံ ကရောတိ, ဧဝမေဝံ, ဘိက္ခု, ကာမရာဂပ္ပဟာနာယ သတော အပ္ပမတ္တော အတိဝိယ ဥဿာဟဇာတော ဟုတ္ဝာ ဝိဟရေယျာတိ။

ဧဝံ ဘဂဝတ တဿ ထေရဿ ကောဓူပဟာယာသဝူပသမာယ ဩတဒံ ဒေန္တော တဒေကဋ္ဌတာယ ကာမရာဂပ္ပဟာန သီသေန ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေသိ။ ထေရော ဣမံ ကထံ သုတ္ဝာ သံဝိဂ္ဂဟဒယော ဝိပဿနာယ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော ဝိဟာသိ။ တဿ အဇ္ဈာသယံ ဉတ္ဝာ သတ္ထာ သံယုတ္တကေ **တိဿတ္ထေရသုတ္တံ** (သံ. နိ. ၃.၈၄) ဒေသေသိ။ သော ဒေသနာပရိယောသာနေ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၃.၆၆-၇၃) –

"ဒေဝလောကေ မနုဿေ စေ၊ အနုဘောတ္ဝာ ဥဘော ယသေ။
အဝသာနေ စ နိဗ္ဗာနံ၊ သိဝံ ပတ္တော အနုတ္တရံ။

"သမ္ဗုဒ္ဓံ ဥဒ္ဒိသိတ္ဝာန၊ ဗောဓိံ တ တဿ သတ္ထုနော။
ယော ပုညံ ပသဝီ ပေသော၊ တဿ ကိံ နာမ ဒုလ္လဘံ။

“မဂ္ဂေ ဖလေ အာဂမေ စ၊ ဈာနာဘိညာဂုဏေသု စ။
အညေသံ အဓိကော ဟုတွာ၊ နိဗ္ဗာယာမိ အနာသဝော။

“ပုရေဟံ ဗောဓိယာ ပတ္တံ၊ ဆဍ္ဍေတွာ ဟဋ္ဌမာနသော။
ကမ္မေဟိ ဝီသတဋ္ဌေဟိ၊ သမင္ဂီ ဟောမိ သဗ္ဗထာ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ထေရော အညံ ဗျာကရောန္တော သတ္ထာရံ ပူဇေတုံ တမေဝ ကထံ အဘာသိ။

တိဿတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဝဍ္ဎမာနတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

သတ္တိယာ ဝိယ ဩမဋ္ဌော တိ အာယသ္မတော ဝဍ္ဎမာနတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဣတော ဒွေနဝုတေ ကပ္ပေ တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော တိဿံ ဘဂဝန္တံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သုပရိပက္ကာနိ ဝဏ္ဋတော မုတ္တာနိ အမ္ဗဖလာနိ အဒာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ ပုညကမ္မာနိ ဥပစိနန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဝေသာလိယံ လိစ္ဆဝိရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဝဍ္ဎမာနော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော သဒ္ဓော ပသန္နော အယကော အနုရတော ကာရကော သင်္ဃုပဋ္ဌာကော ဟုတွာ တထာရူပေ အပရာဓေ သတ္ထာရာ ပတ္တနိက္ကုဇ္ဇနကမ္မေ ကာရာပိတေ အဂ္ဂိ အက္ကန္တော ဝိယ သင်္ဃံ ခမာပေတွာ ကမ္မံ ပဋိပ္ပဿမ္ဘေတွာ သဉ္ဇာတသံဝေဂော ပဗ္ဗဇိ, ပဗ္ဗဇိတွာ ပန ထိနမိဒ္ဓာဘိဘူတော ဝိဟာသိ။ တံ သတ္ထာ သံဝေဇေန္တော **“သတ္တိယာ ဝိယ ဩမဋ္ဌော”**တိ ကထံ အဘာသိ။

၄၀. တတ္ထ **ဘဝရာဂပ္ပဟာနာယာ** တိ ဘဝရာဂဿ ရူပရာဂဿ အရူပရာဂဿ စ ပဇဟနတ္ထာယ။ ယဒိပိ အဇ္ဈတ္တသံယောဇနာနိ အပ္ပဟာယ ဗဟိဒ္ဓသံယောဇနာနံ ပဟာနံ နာမ နတ္ထိ, နာနန္တရိကဘာဝတော ပန ဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယသံယောဇနပ္ပဟာနဝစနေန ဩရမ္ဘာဂိယသံယောဇနပ္ပဟာနမ္ပိ ဝုတ္တမေဝ ဟောတိ။ ယသ္မာ တ သမုစ္ဆိန္နောရမ္ဘာဂိယသံယောဇနာနမ္ပိ ကေသဉ္စိ အရိယာနံ ဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယသံယောဇနာနိ ဒုပ္ပဟေယျာနိ ဟောန္တိ, တသ္မာ သုပ္ပဟေယျတော ဒုပ္ပဟေယျမေဝ ဒဿေန္တော ဘဂဝါ ဘဝရာဂပ္ပဟာနသီသေန သဗ္ဗဿာပိ ဥဒ္ဓမ္ဘာဂိယသံယောဇနဿ ပဟာနမာဟ။ ထေရဿ ဧဝ တ အဇ္ဈာသယဝသေနေဝံ ဝုတ္တံ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဝဍ္ဎမာနတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စတုတ္ထဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ပဉ္စမဝဂ္ဂော

၁. သိရိဝဍ္ဎတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဝိဝရမနုပတန္တိ ဝိဇ္ဇုတာ တိ အာယသ္မတော သိရိဝဍ္ဎတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ပဿိတွာ ကိင်္ကဏိပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ ကတွာ တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဝိဘဝသမ္ပန္နဿ ဗြာဟ္မဏဿ ဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိ, **သိရိဝဍ္ဎော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဗိမ္ဗိသာရသမာဂမေ သတ္ထရိ သဒ္ဓမ္မေ စ ဥပ္ပန္နပ္ပသာဒော ဟေတုသမ္ပန္နတာယ ပဗ္ဗဇိ။ ပဗ္ဗဇိတွာ စ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ဝေဘာရပဏ္ဍဝပဗ္ဗတာနံ အဝိဒူရေ အညတရသ္မိံ အရညာယတနေ ပဗ္ဗတဂုဟာ

ယံ ကမ္ဗဌာနမနုယုတ္တော ဝိဟရတိ။ တသ္မိဉ္စ သမယေ မဟာ အကာလမေဃော ဥဋ္ဌဟိ။ ဝိဇ္ဇုလ္လတာ ပဗ္ဗတဝိဝရံ ပဝိသန္တိယော ဝိယ ဝိစရန္တိ။ ထေရဿ ဃမ္မပရိဠာဟာဘိဘူတဿ သာရဂဗ္ဘေဟိ မေဃတတေဟိ ဃမ္မပရိဠာ ဟော ဝူပသမိ။ ဥတုသပ္ပာယလာဘေန စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ အဟောသိ။ သမာဟိတစိတ္တော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၂၁.၁၀-၁၄) –

“ကဥ္စနဂ္ဃိယသင်္ကာသော၊ သဗ္ဗညူ လောကနာယကော။
ဩဒကံ ဒဟမောဂ္ဂယှ၊ သိနာယိ အဂ္ဂပုဂ္ဂလော။

“ပဂ္ဂယှ ကိင်္ကဏိံ ပုပ္ဖံ၊ ဝိပဿိဿာဘိရောပယိံ။
ဥဒဂ္ဂစိတ္တော သုမနော၊ ဒွိပဒိန္ဒဿ တာဒိနော။

“ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“သတ္တဝီသတိကပ္ပမှိ၊ ရာဇာ ဘီမရထော အဟု။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အညာပဒေသေန အတ္တသန္နိဿယံ ဥအာနံ ဥအာနေန္တော **“ဝိဝရမနုပတန္တိ ဝိဇ္ဇုတာ”** တိ ကထံ အဘာသိ။

၄၁. တတ္ထ **ဝိဝရန္တိ** အန္တရာ ဝေမဇ္ဈံ။ **အနုပတန္တီ** တိ အနုလက္ခဏေ ပတန္တိ ပဝတ္တန္တိ, ဝိဇ္ဇောတန္တီတိ အတ္ထော။ ဝိဇ္ဇောတနမေဝ ဟိ ဝိဇ္ဇုလ္လတာနံ ပဝတ္တိ နာမ။ **အနု**-သဒ္ဒယောဂေန စေတ္ထ ဥပယောဂဝစနံ, ယထာ “ရုက္ခမနုဝိဇ္ဇောတန္တီ”တိ။ **ဝိဇ္ဇုတာ** တိ သတေရတာ။ **ဝေဘာရဿ စ ပဏ္ဍဝဿ စာ** တိ ဝေဘာရပဗ္ဗတဿ စ ပဏ္ဍဝပဗ္ဗတဿ စ ဝိဝရမနုပတန္တီတိ ယောဇနာ။ **နဂဝိဝရဂတော**တိ နဂဝိဝရံ ပဗ္ဗတဂုဟံ ဥပဂတော။ **ဈာယတီ**တိ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနေန လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနေန စ ဈာယတိ, သမထဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေန္တော ဘာဝေတိ။ **ပုတ္တော အပ္ပဋိမဿ တာဒိနော**တိ သီလက္ခန္ဓာဒိဓမ္မကာယသမ္ပတ္တိယာ ရူပကာယသမ္ပတ္တိယာ စ အနုပမဿ ဥပမာရဟိတဿ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာဒိသု တာဒိလက္ခဏသမ္ပတ္တိယာ တာဒိနော ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဩရသပုတ္တော။ ပုတ္တဝစနေနေဝ စေတ္ထ ထေရေန သတ္ထု အနုဇာတဘာဝဒီပနေန အညာ ဗျာကတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သိရိဝဍ္ဎတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ခဒိရဝနိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

စာလေ ဥပစာလေတိ အာယသ္မတော ခဒိရဝနိယရေဝတတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ တိတ္ထနာဝိကကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ မဟာဂင်္ဂာယ ပယာဂတိတ္ထေ တိတ္ထနာဝာကမ္မံ ကရောန္တော ဧကဒိဝသံ သသာဝကသင်္ဃံ ဘဂဝန္တံ ဂင်္ဂါတီရံ ဥပဂတံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော နာဝာသင်္ဃာဋံ ယောဇေတွာ မဟန္တေန ပူဇာသက္ကာရေန ပရတီရံ ပာပေတွာ အညတရံ ဘိက္ခုံ သတ္ထာရာ အာရညကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပိယမာနံ ဒိသွာ တဒတ္ထံ ပတ္ထနံ ပဋ္ဌပေတွာ ဘဂဝတော ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေသိ။ ဘဂဝတာ စ တဿ ပတ္ထနာယ အဝဇ္ဈဘာဝံ ဗျာကာသိ။ သော တတော ပဋ္ဌာယ တတ္ထ တတ္ထ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ မဂဓရဋ္ဌေ နာလကဂါမေ ရူပသာရိယာ ဗြာဟ္မဏိယာ ကုစ္ဆိသ္မိံ နိဗ္ဗတ္တိ။ တံ ဝယပ္ပတ္တံ မာတာပိတရော ဃရဗန္ဓနေန ဗန္ဓိတုကာမာ ဇာတာ။ သော သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ ပဗ္ဗဇိတဘာဝံ သုတွာ “မယှံ ဇေဋ္ဌဘာတာ အယျော ဥပတိဿော ဣမံ ဝိဘဝံ ဆဍ္ဍေတွာ ပဗ္ဗဇိ တော, တေန ဝန္တံ ခေဠပိဏ္ဍံ ကထာဟံ ပစ္ဆာ ဂိလိဿာမီ”တိ ဇာတသံဝေဂေ ဟာသံ အနုပဂစ္ဆန္တကမိဂေ ဝိယ ဉာတကေ ဝဥ္စေတွာ ဟေတုသမ္ပတ္တိယာ စောဒိယမာနော ဘိက္ခူနံ သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မသေနာပတိနော ကနိဋ္ဌဘာဝံ နိဝေဒေ

တ္တတ အတ္တနော ပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဆန္ဒံ အာရောစေသိ။ ဘိက္ခူ တံ ပဗ္ဗာဇေတွာ ပရိပုဏ္ဏဝီသတိဝဿံ ဥပသမ္ပာဒေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနေ နိယောဇေသုံ။ သော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ခဒိရဝနံ ပဝိသိတွာ, ''အရဟတ္တံ ပတွာ ဘဂဝန္တံ ဓမ္မသေနာပတိဉ္စ ပဿိဿာမီ''တိ ဃဋေန္တော ဝါယမန္တော ဉာဏဿ ပရိပာကဂတတ္တာ နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁.၆၂၈-၆၄၃) –

''ဂင်္ဂါ ဘာဂီရထီ နာမ, ဟိမဝန္တာ ပဘာဝိတာ။
ကုတိတ္ထေ နာဝိကော အာသိံ, ဩရိမေ စ တရိံ အဟံ။

''ပဒုမုတ္တရော နာယကော, သမ္ဗုဒ္ဓေါ ဒွိပဒုတ္တမော။
ဝသီသတသဟဿေဟိ, ဂင်္ဂါတိရမုပာဂတော။

''ဗဟူ နာဝါ သမာနေတွာ, ဝဍ္ဎကီဟိ သုသင်္ခတံ။
နာဝါယ ဆဒနံ ကတွာ, ပဋိမာနိံ နရာသဘံ။

''အာဂန္တွာန စ သမ္ဗုဒ္ဓေါ, အာရူဟိ တဉ္စ နာဝကံ။
ဝါရိမဇ္ဈေ ဌိတော သတ္ထာ, ဣမာ ဂါထာ အဘာသထ။

''ယော သော တာရေသိ သမ္ဗုဒ္ဓံ, သင်္ဃဉ္စာပိ အနာသဝံ။
တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန, ဒေဝလောကေ ရမိဿတိ။

''နိဗ္ဗတ္တိဿတိ တေ ဗျမှံ, သုကတံ နာဝသဏ္ဌိတံ။
အာကာသေ ပုပ္ဖဆဒနံ, ဓာရယိဿတိ သဗ္ဗဒါ။

''အဋ္ဌပညာသကပ္ပမှိ, တာရကော နာမ ခတ္တိယော။
စာတုရန္တော ဝိဇိတာဝီ, စက္ကဝတ္တီ ဘဝိဿတိ။

''သတ္တပညာသကပ္ပမှိ ၊ စမ္မကော နာမ ခတ္တိယော။
ဥဂ္ဂစ္ဆန္တောဝ သူရိယော, ဇောတိဿတိ မဟဗ္ဗလော။

''ကပ္ပသတသဟဿမှိ, ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေါ။
ဂေါတမော နာမ ဂေါတ္တေန, သတ္ထာ လောကေ ဘဝိဿတိ။

''တိဒသာ သော စဝိတွာန, မနုဿတ္တံ ဂမိဿတိ။
ရေဝတော နာမ နာမေန, ဗြဟ္မဗန္ဓု ဘဝိဿတိ။

''အကာရာ နိက္ခမိတွာန, သုက္ကမူလေန စောဒိတော။
ဂေါတမဿ ဘဂဝတော, သာသနေ ပဗ္ဗဇိဿတိ။

''သော ပစ္ဆာ ပဗ္ဗဇိတွာန, ယုတ္တယောဂေါ ဝိပဿကော။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ, နိဗ္ဗာယိဿတိနာသဝေါ။

''ဝီရိယံ မေ ဓုရဓောရယှံ, ယောဂက္ခေမာဓိဝါဟနံ။
ဓာရေမိ အန္တိမံ ဒေဟံ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာသနေ။

''သတသဟဿေ ကတံ ကမ္မံ, ဖလံ ဒဿေသိ မေ ဣဓ။
သုမုတ္တော သရဝေဂေါဝ, ကိလေသေ ဈာပယိံ မမ။

“တတော မံ ဝနနိရတံ၊ ဒိသွာတ လောကန္တဂူ မုနိ။
ဝနတာသိဘိက္ခူနဂ္ဂံ၊ ပညပေသိ မဟာမတိ။

“ကိလေသာ စျာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

ဆဋ္ဌဘိညော ပန ဟုတွာတ ထေရော သတ္ထာရံ ဓမ္မသေနာပတိဥ္စ ဝန္ဒိတုံ သေနာသနံ သံသာမေတွာတ ပတ္တစီဝရမာ ဒာယ အနုပုဗ္ဗေန သာဝတ္ထိံ ပတွာတ ဇေတဝနံ ပဝိသိတွာတ သတ္ထာရံ ဓမ္မသေနာပတိဥ္စ ဝန္ဒိတွာတ ကတိပါဟံ ဇေတဝနေ ဝိဟာသိ ။ အထ နံ သတ္ထာ အရိယဂဏမဇ္ဈေ နိသိန္နော အာရညကာနံ ဘိက္ခူနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ – “ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ အာရညကာနံ ယဒိဒံ ရေဝတော ခဒိရဝနိယော”တိ (အ. နိ. ၁.၁၉၈, ၂၀၃)။ သော အပရဘာဂေ အတ္တနော ဇာတကမံ ဂန္တွာ “စာလာ, ဥပစာလာ, သီသူပစာလာ”တိ တိဿန္နံ ဘဂိနီနံ ပုတ္တေ “စာလာ, ဥပစာလာ, သီ သူပစာလာ”တိ တယော ဘာဂိနေယျေ အာနေတွာတ ပဗ္ဗာဇေတွာတ ကမ္မဋ္ဌာနေ နိယောဇေသိ။ တေ ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုယု တ္တာ ဝိဟရန္တိ။ တသ္မိဥ္စ သမယေ ထေရဿ ကောစိဒေဝ အာဗာဓော ဥပ္ပန္နော။ တံ သုတွာတ သာရိပုတ္တတ္ထေ ရော ရေဝတံ “ဂိလာနပုစ္ဆနံ အဓိဂမပုစ္ဆနဉ္စ ကရိဿာမီ”တိ ဥပဂစ္ဆိ။ ရေဝတတ္ထေရော ဓမ္မသေနာပတိံ ဒူရတောဝ အာဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာတ တေသံ သာမဏေရာနံ သတုပဟ္ဒနဝသေန သြဝဒန္တော **“စာလေ ဥပစာလေ”**တိ ကထံ အဘာသိ။

၄၂. တတ္ထ **စာလေ ဥပစာလေ သီသူပစာလေ**တိ တေသံ အာလပနံ။ “စာလာ, ဥပစာလာ, သီသူပစာလာ”တိ ဟိ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝသေန လဒ္ဓနာမာ တေ တယော အရကာ ပဗ္ဗဇိတာပိ တထာ ဝေဟာရီယန္တိ။ “‘စာလီ, ဥပစာလီ, သီသူပစာ လီ’တိ တေသံ နာမ”န္တိ စ ဝဒန္တိ။ ယဒတ္ထံ “စာလာ”တိအာဒိနာ အာမန္တနံ ကတံ, တံ ဒဿေန္တော **“ပတိဿတာ နု ခော ဝိဟရထာ”**တိ ဝတွာတ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **“အာဂတော တေ တလံ ဝိယ ဝေဓီ”**တိ။ **ပတိဿတာ** တိ ပတိဿ သတိကာ။ **ခော**တိ အဝဓာရဏေ။ **အာဂတော**တိ အာဂစ္ဆိ။ **တေ**တိ တုမှာကံ။ **တလံ ဝိယ ဝေဓီ**တိ တလဝေဓီ ဝိယ, အယဥ္စ ဟေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော – တိက္ခဇဝနနိဗ္ဗေဓိကပညာတာယ တလဝေဓိရူပေ သတ္ထုကပ္ပော တုမှာကံ မာတုလတ္ထေရော အာဂတော, တသ္မာ သမဏသညံ ဥပဋ္ဌပေတွာတ သတိသမ္ပဇညယုတ္တာ ဇေ ဟုတွာတ ဝိဟရထ, “ယထာဓိဂ တေ ဝိဟာရေ အပ္ပမတ္တာ ဘဝထာ”တိ။

တံ သုတွာတ တေ သာမဏေရာ ဓမ္မသေနာပတိဿ ပစ္စုဂ္ဂမနာဒိဝတ္တံ ကတွာတ ဥဘိန္နံ မာတုလတ္ထေရာနံ ပဋိသန္ထာရဝေလာယံ နာတိဒူရေ သမာဓိံ သမာပဇ္ဇိတွာတ နိသီဒိံသု။ ဓမ္မသေနာပတိ ရေဝတတ္ထေရေန သဒ္ဓိံ ပဋိသန္ထာရံ ကတွာ တ ဥဋ္ဌာယာသနာ တေ သာမဏေရေ ဥပသင်္ကမိ, တေ တထာကာလပရိစ္ဆေဒဿ ကတတ္တာ ထေရေ ဥပသင်္ကမန္တ တေ ဇဝ ဥဋ္ဌဟိတွာတ ဝန္ဒိတွာတ အဋ္ဌံသု။ ထေရော “ကတရကတရဝိဟာရေန ဝိဟရထာ”တိ ပုစ္ဆိတွာတ တေဟိ “ဣမာ ယ ဣမာယာ”တိ ဝုတ္တေ “အရကောပိ နာမ ဇဝံ ဝိနေန္တော မယှံ ဘာတိကော ပစ္စဟာဒိ ဝတ ဓမ္မဿ အနုဓမ္မ”န္တိ ထေရံ ပသံသန္တော ပက္ကာမိ။

ခဒိရဝနိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. သုမင်္ဂလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သုမုတ္တိကော တိ အာယသ္မတော သုမင်္ဂလတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိ ကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ရုက္ခဒေဝတာ ဟုတွာတ နိဗ္ဗတ္တိ။ သော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ နှာယိတွာတ ဧကစီဝရံ ဌိတံ ဒိသွာတ သောမနဿပ္ပတ္တော ဟုတွာတ အပ္ဖောဋေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယာ အဝိဒူရေ အညတရသ္မိံ ကမဂေ တာဒိသေန ကမ္မနိဿန္ဒေန ဒလိဒ္ဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ **သုမင်္ဂလော** တိ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ခုဒ္ဒကာသိတနင်္ဂလကုဒ္ဒာလပရိက္ခာရော ဟုတွာတ ကသိယာ ဇီဝတိ။ သော ဧကဒိဝသံ ရညာ ပသေန ဒိကောသလေန ဘဂဝတော ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စ မဟာအနေ ပဝတ္တိယမာနေ အနောပကရဏာနိ ဂဟေတွာတ အာဂစ္ဆန္တေ ဟိ မနုဿေဟိ သဒ္ဓိံ ဒဓိဃဋံ ဂဟေတွာတ အာဂတော ဘိက္ခူနံ သက္ကာရသမ္မာနံ ဒိသွာတ “ဣမေ သမဏာ သက္ယပုတ္တ တိယာ သုခုမဝတ္ထသုနိဝတ္ထာ သုဘောဇနာနိ ဘုဉ္ဇိတွာတ နိဝါတေသု သေနာသနေသု ဝိဟရန္တိ, ယံနူနာဟမ္ပိ ပဗ္ဗဇေ ယျ”န္တိ စိန္တေတွာတ, အညတရံ မဟာထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာတ အတ္တနော ပဗ္ဗဇ္ဇာဓိပ္ပာယံ နိဝေဒေသိ။ သော တံ

ကရုဏာယန္တော ပဗ္ဗာဇေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ အာစိက္ခိ။ သော အရညေ ဝိဟရန္တော ကေဝိဟာရေ နိဗ္ဗိန္နော ဥက္ကဏ္ဌိ တော ဟုတွာ, ဝိဗ္ဘမိတုကာမော ဉာတိကမံ ဂစ္ဆန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ ကစ္ဆံ ဗန္ဓိတွာ ခေတ္တံ ကသန္တေ ကိလိဋ္ဌ ဝတ္ထနိဝတ္ထေ သမန္တတော ရဇောကိဏ္ဏသရီရေ တတာတပေန ဖုဿန္တေ ကဿကေ ဒိသွာ, "မဟန္တံ ဝတိ မေ သတ္တာ ဇီဝိကနိမိတ္တံ ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘောန္တီ"တိ သံဝေဂံ ပဋိလဘိ။ ဉာဏဿ ပရိပာကံ ဂတတ္တာ ယထာဂဟိတံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဥပဋ္ဌာသိ။ သော အညတရံ ရုက္ခမူလံ ဥပဂန္တွာ ဝိဝေကံ လဘိတွာ ယောနိသော မနသိကရောန္တော ဝိပဿ နံ ဝဍ္ဍေတွာ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၂.၁၁-၁၉) –

"အတ္ထဒဿီ ဇိနဝရော၊ လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော။
ဝိဟာရာ အဘိနိက္ခမ္မ၊ တဠာကံ ဥပသင်္ကမိ။

"နှာတွာ ပိတွာ စ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ ဥတ္တရိတွေကစီဝရော။
အဋ္ဌာသိ ဘဂဝါ တတ္ထ၊ ဝိလောကေန္တော ဒိသောဒိသံ။

"ဘဝနေ ဥပဝိဋ္ဌောဟံ၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။
ဟဋ္ဌော ဟဋ္ဌေန စိတ္တေန၊ အပ္ဖောဋေသိံ အဟံ တဒါ။

"သတရံသိံဝ ဇောတန္တံ၊ ပဘာသန္တံဝ ကဉ္စနံ။
နစ္စဂီတေ ပယုတ္တောဟံ၊ ပဉ္စင်္ဂတူရိယမှိ စ။

"ယံ ယံ ယောနုပပဇ္ဇာမိ၊ ဒေဝတ္တံ အထ မာနုသံ။
သဗ္ဗေ သတ္တေ အဘိဘောမိ၊ ဝိပုလော ဟောတိ မေ ယသော။

"နမော တေ ပုရိသာဇည၊ နမော တေ ပုရိသုတ္တမ။
အတ္တာနံ တောသယိတွာန၊ ပရေ တောသေသိ တွံ မုနိ။

"ပရိဂ္ဂဟေ နိသီဒိတွာ၊ ဟာသံ ကတွာန သုဗ္ဗတေ။
ဥပဋ္ဌဟိတွာ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ တုသိတံ ဥပပဇ္ဇဟံ။

"သောဠသေတော ကပ္ပသတေ၊ ဒွိနဝဧကစိန္တိတာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သမ္ပတ္တိံ အတ္တနော ဒုက္ခဝိမုတ္တိဉ္စ ကိတ္တနဝသေန ဥဒါနံ ဥဒါနေန္တော **"သုမုတ္တိ ကော"**တိအာဒိမာဟ။

၄၃. တတ္ထ **သုမုတ္တိကော** တိ သုဋ္ဌုရာ အစ္စန္တိကတာယ အပုနဗ္ဘဝိကာ မုတ္တိ ဧတဿာတိ သုမုတ္တိကော။ တဿ ပန ဝိမုတ္တိယာ ဟာသံသိယတာယ အစ္ဆရိယတာယ စ အပ္ဖောဋေန္တော အာဟ **"သုမုတ္တိကော"** တိ။ ပုန တတ္ထ ဝိမုတ္တိယံ အတ္တနော ပသာဒဿ ဒဠှဘာဝံ ဒဿေန္တော **"သာဟု သုမုတ္တိကောမှိ"** တိ အာဟ။ "သာဓု သုဋ္ဌု မု တ္တိကော ဝတမှိ"တိ အတ္ထော။ "ကုတော ပနာယံ သုမုတ္တိကတာ"တိ? ကာမဉ္စာယံ ထေရော သဗ္ဗသ္မာပိ ဝဋ္ဋ ဒုက္ခတော သုဝိမုတ္တော, အတ္တနော ပန တာဝ ဥပဋ္ဌိတံ အတိဝိယ အနိဋ္ဌဘူတံ ဒုက္ခံ ဒဿေန္တော **"တီဟိ ခုဇ္ဇကေ ဟိ"**တိအာဒိမာဟ။ တတ္ထ **ခုဇ္ဇကေဟိ** တိ ခုဇ္ဇသဘာဝေဟိ, ခုဇ္ဇာကာရေဟိ တ။ နိဿက္ကဝစနဉ္စေတံ မုတ္တသဒ္ဒာ ပေက္ခာယ။ ကဿကော ဟိ အခုဇ္ဇောပိ သမာနော တီသု ဌာနေသု အတ္တာနံ ခုဇ္ဇံ ကတွာ ဒဿေတိ လာယနေ ကသ နေ ကုဒ္ဒာလကမ္မေ စ။ ယော ဟိ ပန ကဿကော လာယနာဒီနိ ကရောတိ , တာနိပိ အသိတာဒီနိ ကုဋိလာကာရတော ခုဇ္ဇ ကာနီတိ ဝုတ္တံ "တီဟိ ခုဇ္ဇကေဟီ"တိ။

ဣဒါနိ တာနိ သရူပတော ဒဿေန္တော **“အသိတာသု မယာ, နင်္ဂလာသု မယာ, ခုဒ္ဒကုဒ္ဒာလာသု မယာ”** တိ အာဟ။ တတ္ထ **အသိတာသု မယာ**တိ လဝိတ္တေဟိ မယာ မုတ္တန္တိ အတ္ထော။ နိဿက္ကေ စေတံ ဘုမ္မဝစနံ။ သေသေသုပိ ဧသေဝ နယော။ အပရေ ပန **“အသိတာသု မယာ**တိ လဝိတ္တေဟိ ကရဏဘူတေဟိ မယာ ခုဇ္ဇိတ”န္တိ ဝဒန္တိ။ တေသံ မတေန ကရဏတ္ထေ ဟေတုမှိ ဝါ ဘုမ္မဝစနံ။ **“နင်္ဂလာသူ”** တိ လိင်္ဂဝိပလ္လာသံ ကတွာ ဝုတ္တံ, နင်္ဂလေဟိ ကသိရေဟီတိ အတ္ထော။ အတ္တနာ ဝင်္ကိတကုဒ္ဒာလဿ သဘာဝတော ဝင်္ကနေန ဝါ အပ္ပကတာယ ဝုတ္တံ “ခုဒ္ဒကုဒ္ဒာလာသူ”တိ “ကုဏ္ဌကုဒ္ဒာလာသူ”တိပိ ပဌန္တိ။ ဝင်္ကနေနေဝ အတိခိဏခဏိတ္တေသူတိ အတ္ထော။ **ဣမေတ**တိ **မ**-ကာရော ပဒသန္ဓိကရော။ **အထ တပီ**တိ **တ**-သဒ္ဒော နိပါတမတ္တံ။ ကမကေ ဌိတတ္တာ တာနိ အသိတာဒီနိ ကိဉ္စာပိ ဣဓေဝ မမ သမီပေယေဝ, တထာပိ အလမေဝ ဟောတီတိ အတ္ထော။ တုရိတဝသေန စေတံ အာမေဍိတဝစနံ။ **ဈာယာ**တိ ဖလသမာပတ္တိဈာနဝသေန ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရတ္ထံ ဒိဗ္ဗဝိဟာရာဒိဝသေန စ ဈာယ။ **သုမင်္ဂလာ** တိ အတ္တာနံ အာလပတိ။ ဈာနေ ပန အာဒရဒဿနတ္ထံ အာမေဍိတံ ကတံ။ **အပ္ပမတ္တော ဝိဟရာ** တိ သတိပညာဝေပုလ္လပ္ပတ္တိယာ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ အပ္ပမတ္တောသိ တွံ, တသ္မာ ဣဒါနိ သုခံ ဝိဟရ, သုမင်္ဂလ။ ကေစိ ပန “အရဟတ္တံ အပ္ပတွာ ဧဝ ဝိပဿနာယ ဝီထိပဋိပန္နာယ သာသနေ သဉ္ဇာတာဘိရတိယာ ယထာနုဘူတံ ဃရာဝါသဒုက္ခံ ဇိဂုစ္ဆန္တော ထေရော ဣမံ ကထံ ဝတွာ ပစ္ဆာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏီ”တိ ဝဒန္တိ။ တေသံ မတေန “ဈာယ အပ္ပမတ္တော ဝိဟရာ”တိ ပဒါနံ အတ္ထော ဝိပဿနာမဂ္ဂဝသေနပိ ယုဇ္ဇတိ ဧဝ။

သုမင်္ဂလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. သာနုတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

မတံ ဝါ အမ္မ ရောဒန္တိ တိ အာယသ္မတော သာနုတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဣတော စတုနဝုတေ ကပ္ပေ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ဟတ္ထပါဒဓောဝနမုခဝိက္ခာလနာနံ အတ္ထာယ ဥဒကံ ဥပနေသိ။ သတ္ထာ ဟိ ဘောဇနကာလေ ဟတ္ထပါဒေ ဓောဝိတုကာမော အဟောသိ။ သော သတ္ထု အာကာရံ သလ္လက္ခေတွာ ဥဒကံ ဥပနေသိ။ ဘဂဝါ ဟတ္ထပါဒေ ဓောဝိတွာ ဘုဉ္ဇိတွာ မုခံ ဝိက္ခာလေတုကာမော အဟောသိ။ သော တမ္ပိ ဉတွာ မုခဓောဒကံ ဥပနေသိ။ သတ္ထာ မုခံ ဝိက္ခာလေတွာ မုခဓောဝနကိစ္စံ နိဋ္ဌာပေသိ။ ဧဝံ ဘဂဝါ အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ တေန ကရီယမာနံ ဝေယျာဝစ္စံ သာဒိယိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ အညတရဿ ဥပါသကဿ ဂေဟေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ တသ္မိံ ဂဗ္ဘဂတေယေဝ ပိတာ ပဝါသံ ဂတော, ဥပါသိကာ ဒသမာသစ္စယေန ပုတ္တံ ဝိဇာယိတွာ **သာနူ**တိဿ နာမံ အကာသိ။ တသ္မိံ အနုက္ကမေန ဝဍ္ဎန္တေ သတ္တဝဿိကံယေဝ နံ ဘိက္ခူနံ သန္တိကေ ပဗ္ဗာဇေသိ, “ဧဝမယံ အနန္တရာယော ဝဍ္ဎိတွာ အစ္စန္တသုခဘာဂီ ဘဝိဿတီ”တိ။ “သော သာနုသာမဏေရော”တိ ပညာတော ပညဝါ ဝတ္တသမ္ပန္နော ဗဟုဿုတော ဓမ္မကထိကော သတ္တေသု မေတ္တဇ္ဈာသယော ဟုတွာ ဒေဝမနုဿာနံ ပိယော အဟောသိ မနာပေါတိ သဗ္ဗံ သာနုသုတ္တေ အာဂတနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

တဿ အတီတဇာတိယံ မာတာ ယက္ခယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိ။ တံ ယက္ခာ “သာနုတ္ထေရဿ အယံ မာတာ”တိ ဂရုစိတ္တီကာရဗဟုလာ ဟုတွာ မာနေန္တိ။ ဧဝံ ဂစ္ဆန္တေ ကာလေ ပုထုဇ္ဇနဘာဝဿ အာဒီနဝံ ဝိဘာဝေန္တံ ဝိယ ဧကဒိဝသံ သာနုဿ ယောနိသော မနသိကာရာဘာဝတော အယောနိသော ဥမ္မုဇ္ဇန္တဿ ဝိဗ္ဘမိတုကာမတာစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ တံ တဿ ယက္ခိနီမာတာ ဉတွာ မနုဿမာတုယာ အာရောစေသိ – “တဝ ပုတ္တော, သာနု, ‘ဝိဗ္ဘမိဿာမီ’တိ စိတ္တံ ဥပ္ပာဒေသိ, တသ္မာ တွံ –

“သာနုံ ပဗုဒ္ဓံ ဝဇ္ဇာသိ၊ ယက္ခာနံ ဝစနံ ဣဒံ။
မာကာသိ ပါပကံ ကမ္မံ၊ အာဝိ ဝါ ယဒိ ဝါ ရဟော။

“သစေ တွံ ပါပကံ ကမ္မံ၊ ကရိဿသိ ကရောသိ ဝါ။

န တေ ဒုက္ခာ ပမုတ္တတ္ထိ၊ ဥပ္ပစ္စာပိ ပလာယတော’’တိ။ (သံ. နိ. ၁.၂၃၉; ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၂.၃၂၅ သာနု သာမဏေရဝတ္ထု) –

ဇဝံ ဘဏာဟိ’’တိ။ ဝေဠု ပန ဝတ္ွာ ယက္ခိနိမာတာ တတ္ထေဝန္တရဓာယိ။ မနုဿမာတာ ပန တံ သုတွာ ပရိဒေဝ သောကသမာပန္နာ စေတောဒုက္ခသမပ္ပိတာ အဟောသိ။ အထ သာနုသာမဏေရော ပုဗ္ဗဏှသမယံ နိဝာသေတွာ ပတ္ တစီဝရမာဒါယ မာတု သန္တိကံ ဥပဂတော မာတရံ ရောဒမာနံ ဒိသွာ ‘‘အမ္မ, ကိံ နိဿာယ ရောဒသီ’’တိ ဝတွာ ‘‘တံ နိ ဿာယာ’’တိ စ ဝုတ္တော မာတု **‘‘မတံ ဝါ, အမ္မ, ရောဒန္တိ, ယော ဝါ ဇီဝံ န ဒိဿတီ’’** တိ ကထံ အဘာသိ။

၄၄. တဿတ္ထော – **‘‘အမ္မ,** ရောဒန္တာ နာမ ဉာတကာ မိတ္တာ ဝါ အတ္တနော ဉာတကံ မိတ္တံ ဝါ **မတံ** ဥဒ္ဒိဿ **ရောဒန္တိ** ပရလောကံ ဂတတ္တာ, **ယော ဝါ** ဉာတကော မိတ္တော ဝါ **ဇီဝံ** ဇီဝန္တော ဒေသန္တရံ ပက္ကန္တတာယ စ **န ဒိ ဿတိ,** တံ ဝါ ဥဒ္ဒိဿ ရောဒန္တိ, ဥဘယမ္ပေတံ မယိ န ဝိဇ္ဇတိ, ဇဝံ သန္တေ **ဇီဝန္တံ** ရေမာနံ မံ ပုရတော ဌိတံ **ပဿ န္တီ; ကသ္မာ, အမ္မ, ရောဒသိ?**မံ ဥဒ္ဒိဿ တဝ ရောဒနဿ ကာရဏမေဝ နတ္ထီ’’တိ။

တံ သုတွာ တဿ မာတာ ‘‘မရဏဉ္ဟေတံ, ဘိက္ခဝေ, ယော သိက္ခံ ပစ္စက္ခာယ ဟီနာယာဝတ္တတီ’’တိ (မ. နိ. ၃.၆၃) သုတ္တပဒါနုသာရေန ဥပ္ပဗ္ဗဇနံ အရိယဿ ဝိနယေ မရဏန္တိ ဒဿေန္တီ –

‘‘မတံ ဝါ ပုတ္တ ရောဒန္တိ၊ ယော ဝါ ဇီဝံ န ဒိဿတိ။
ယော စ ကာမေ စဇိတွာန၊ ပုနရာဂစ္ဆတေ ဣဓ။

‘‘တံ ဝါပိ ပုတ္တ ရောဒန္တိ၊ ပုန ဇီဝံ မတော ဟိ သော။
ကုက္ကုဠာ ဥဗ္ဘတော တာတ၊ ကုက္ကုဠံ ပတိတုမိစ္ဆသီ’’တိ။ (သံ. နိ. ၁.၂၃၉; ဓ. ပ. အဋ္ဌ. ၂.သာနုသာမဏေ ရဝတ္ထု) –

ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ကာမေ စဇိတွာန**ာတိ နေက္ခမ္မဇ္ဈာသယေန ဝတ္ထုကာမေ ပဟာယ, တဒ္ဓ ကိလေသကာမဿ တဒင်္ဂပ္ပ ဟာနဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဟေတ္ထ ကာမပရိစ္စာဂေ အဓိပ္ပေတော။ **ပုနရာဂစ္ဆတေ ဣဓာ** တိ ဣဓ ဂေဟေ ပုန ဒေဝ အာဂစ္ဆတိ, ဟီနာယာဝတ္တနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ **တံ ဝါပီ**တိ ယော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိဗ္ဘမတိ , တံ ဝါပိ ပုဂ္ဂလံ မတံ ဝိ ယမာဒိသိယော ရောဒန္တိ။ ကသ္မာတိ စေ? **ပုန ဇီဝံ မတော ဟိ သော**တိ ဝိဗ္ဘမန္တော ပဏ္ဍာ ယော ဇီဝန္တော, သော ဂု ဏမရဏေန အတ္ထတော မတောယေဝ။ ဣအနိဿ သဝိသေသသံဝေဂံ ဇနေတုံ **‘‘ကုက္ကုဠာ’’** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တဿ တ္ထော – ‘‘အဟောရတ္တံ အာဒိတ္တံ ဝိယ ဟုတွာ ဍဟနဋ္ဌေန ကုက္ကုဠနိရယသဒိသတ္တာ **ကုက္ကုဠာ** ဂိဟိဘာဝတ အနုကမ္ပန္တိယာ မယာ **ဥဗ္ဘတော** ဥဒ္ဓဋော, **တာတ** သာနု, **ကုက္ကုဠံ ပတိတုံ ဣစ္ဆသိ** ပတိတုကာမောသီ’’တိ။

တံ သုတွာ သာနုသာမဏေရော သံဝေဂဇာတော ဟုတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပု ဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၂၁.၂၅-၂၉) –

‘‘ဘူဇ္ဇန္တံ သမဏံ ဒိသွာ၊ ဝိပ္ပသန္နမနာဝိလံ။
ဃဋ္ဋေနောဒကမာဒါယ၊ သိဒ္ဓတ္ထဿ အဒါသဟံ။

‘‘နိမ္မလော ဟောမဟံ အဇ္ဇ၊ ဝိမလော ခီဏသံသယော။
ဘဝေ နိဗ္ဗတ္တမာနဿ၊ ဖလံ နိဗ္ဗတ္တတေ သုဘံ။

‘‘စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ဥဒကံ ယမဒါသဟံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဒကဒါနဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ဧကသဋ္ဌိမှိတော ကပ္ပေ၊ ဧကော ဝိမလော အဟု။

သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ထေရော ဣမိဿာ ကထာယ ဝသေန ''မယှံ ဝိပဿနာရမ္ဘော အရဟတ္တပ္ပတ္တိ စ ဇာတာ''တိ ဥဒါနဝသေန တမေဝ ကထံ ပစ္စုဒါဟာသိ။

သာနုတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ရမဏီယဝိဟာရိတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ယထာပိ ဘဒ္ဒော အာဇညော တိ အာယသ္မတော ရမဏီယဝိဟာရိတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ ကောရဏ္ဍပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝေသု နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ အညတရဿ သေဋ္ဌိဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော ယောဗ္ဗနမဒေန ကာမေသု မုစ္ဆိ အာပန္နော ဝိဟရတိ။ သော ဧကဒိဝသံ အညတရံ ဟရအာရိကံ ရာဇပုရိသေဟိ ဝိဝိဓာ ကမ္မကာရဏာ ကရီယမာနံ ဒိသွာ သံဝေဂဇာတော သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဗ္ဗဇိ။ ပဗ္ဗဇိတော စ ရာဂစရိတတာယ နိစ္စကာလံ သုသမ္မဋ္ဌံ ပရိဝေဏံ သူပဋ္ဌိတံ ဟနီယပရိဘောဇနီယံ သုပညတ္တံ မဉ္စပီဌံ ကတွာ ဝိဟရတိ။ တေန သော **ရမဏီယဝိဟာရီ**တွေဝ ပညာယိတ္ထ။

သော ရာဂုဿန္နတာယ အယောနိသော မနသိ ကရိတွာ သဥ္စေတနိကံ သုက္ကဝိဿဋ္ဌိအာပတ္တိံ အာပဇ္ဇိတွာ, ''ဓိရတ္ထု, မံ ဧဝံဘူတော သဒ္ဓာဒေယျံ ဘုဉ္ဇေယျ''န္တိ ဝိပ္ပဋိသာရီ ဟုတွာ ''ဝိဗ္ဘမိဿာမီ''တိ ဂစ္ဆန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ ရုက္ခမူလေ နိသီဒိ, တေန စ မဂ္ဂေန သကဋ္ဌေသု ဂစ္ဆန္တေသု ဧကော သကဋ္ဌယုတ္တော ဧကော ဗလိဗဒ္ဒော ဝိသမဋ္ဌာနေ ခလိတွာ ပတိ, တံ သာကဋိကော ယုဂတော မုဉ္စိတွာ တိဏောဒကံ ဒတွာ ပရိဿမံ ဝိနောဒေတွာ ပုနပိ ဓုရေ ယောဇေတွာ အဂမံသု။ ထေရော တံ ဒိသွာ – ''ယထာယံ ဧကဏော သကိံ ခလိတွာပိ ဥဋ္ဌာယ သကံ ဓုရံ ဝဟတိ, ဧဝံ မယာပိ ကိလေသဝသေန သကိံ ခလိတေနာပိ ဝုဋ္ဌာယ သမဏဓမ္မံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတီ''တိ ယောနိသော ဥမ္မုဇ္ဇိနော နိဝတ္တိတွာ ဥပါလိတ္ထေရဿ အတ္တနော ပဝတ္တိံ အာစိက္ခိတွာ တေန ဝုတ္တဝိဓိနာ အာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌဟိတွာ သီလံ ဟာကတိကံ ကတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ဟာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၂၁.၃၅-၃၉) –

''အက္ကန္တဉ္စ ပဒံ ဒိသွာ, စက္ကာလင်္ကာရဘူသိတံ။
ပဒေနာနုပဒံ ယန္တော၊ ဝိပဿိဿ မဟေသိနော။

''ကောရဏ္ဍံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ, သမူလံ ပူဇိတံ မယာ။
ဟဋ္ဌော ဟဋ္ဌေန စိတ္တေန၊ အဝန္ဒိံ ပဒမုတ္တမံ။

''ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''သတ္တပညာသကပ္ပမှိ၊ ဧကော ဝီတမလော အဟုံ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဝိမုတ္တိသုခံ အနုဘဝန္တော အတ္တနော ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပတ္တိယာ သဒ္ဓိံ အရိယဓမ္မာဓိဂမနဒီပနိံ **''ယထာပိ ဘဒ္ဒော အာဇညော, ခလိတွာ ပတိတိဋ္ဌတီ''** တိ ကထံ အဘာသိ။

၄၅. တတ္ထ **ခလိတွာ**တိ ပက္ခလိတွာ။ **ပတိတိဋ္ဌတီ** တိ ပတိဋ္ဌဟတိ, ပုနဒေဝ ယထာဌာနေ တိဋ္ဌတိ။ **ဧဝန္တိ** ယထာ ဘဒ္ဒော ဥသဘာဇာနီယော ဘာရံ ဝဟန္တော ပရိဿမပ္ပတ္တော ဝိသမဋ္ဌာနံ အာဂမ္မ ကေတရံ ပက္ခလိတွာ ပတိတော န တတ္တကေန ဓုရံ ဆဍ္ဍေတိ, ထာမဇဝပရက္ကမသမ္ပန္နတာယ ပန ခလိတွာပိ ပတိတိဋ္ဌတိ, အတ္တနော သဘာဝေနေဝ ဌတွာ ဘာရံ ဝဟတိ, ဧဝံ ကိလေသပရိဿမပ္ပတ္တော ကိရိယာပရာဓေန ခလိတွာ တံ ခလိတံ ထာမဝီရိယသမ္ပတ္တိတာယ ပဋိပ္ပါကတိကံ ကတွာ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ **ဒဿနသမ္ပန္နံ,** တတော ဧဝ **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ** သာဝကန္တေ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတတာယ **သာဝကံ,** တဿ ဥရေ တယာမဇနိတာဘိဇာတိတာယ ဩရသံ ပုတ္တံ ဘဒ္ဒာဇာနီယသဒိသကိစ္စတာယ အာဇာနီယန္တိ စ မံ ဓာရေထ ဥပဓာရေထာတိ အတ္ထော။

ရမဏီယဝိဟာရိတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. သမိဒ္ဓိတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

သဒ္ဓါယာဟံ ပဗ္ဗဇိတော တိ အာယသ္မတော သမိဒ္ဓိတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဣတော စတုနဝုတေ ကပ္ပေ သိဒ္ဓတ္ထံ ဘဂဝန္တံ ပဿိတွာ ပသန္နမာနသော သဝဏ္ဋာနိ ပုပ္ဖာနိ ကဏ္ဏိကာဗဒ္ဓါနိ ဂဟေတွာ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသုယေဝ ပရိဝတ္တေန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ ဇာတကာလတော ပဋ္ဌာယ တံ ကုလံ ဓနဓညာဒီဟိ ဝဍ္ဎိ, အတ္တဘာဝေ စဿ အဘိရူပေ ဒဿနီယော ဂုဏာတ က္ကတိ ဝိဘဝသမိဒ္ဓိယာ စ ဂုဏသမိဒ္ဓိယာ စ **သမိဒ္ဓိ** တွေဝ ပညာယိတ္ထ။ သော ဗိမ္ဗိသာရသမာဂမေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဘာဝနာယ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော ဝိဟရန္တော ဘဂဝတိ တပေါဒါရာမေ ဝိဟရန္တေ ဧကဒိဝသံ ဧဝံ စိန္တေသိ – ‘‘လာဘာ ဝတ မေ သတ္ထာ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ, သွာက္ခာတေ စာဟံ ဓမ္မဝိနယေ ပဗ္ဗဇိတော, သဗြဟ္မစာရီ စ မေ သီလဝန္တော ကလျာဏဓမ္မာ’’တိ။ တဿေဝံ စိန္တေန္တဿ ဥဠာရံ ပီတိသောမနဿံ ဥဒပါဒိ။ တံ အသဟန္တော မာရော ပါပိမာ ထေရဿ အဝိဒူရေ မဟန္တံ ဘေရဝသဒ္ဒမကာသိ, ပထဝိယာ ဥန္ဒြိယနကာလော ဝိယ အဟောသိ။ ထေရော ဘဂဝတော တမတ္ထံ အာရောစေသိ။ ဘဂဝါ ‘‘မာရော တုယှံ ဝိစက္ခုကမ္မာယ စေတေတိ, ဂစ္ဆ, ဘိက္ခု တတ္ထ အစိန္တေတွာ ဝိဟရာဟီ’’တိ အာဟ။ ထေရော တတ္ထ ဂန္တွာ ဝိဟရန္တော န စိရဿေဝ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၂၁.၃၀-၃၄) –

‘‘ကဏိကာရံဝ ဇောတန္တံ, နိသိန္နံ ပဗ္ဗတန္တရေ။
ဩဘာသေန္တံ ဒိသာ သဗ္ဗာ, သိဒ္ဓတ္ထံ နရသာရထိံ။

‘‘ဓနုံ အဒွေဇ္ဈံ ကတွာန, ဥသုံ သန္ဓယှဟံ တဒါ။
ပုပ္ဖံ သဝဏ္ဋံ ဆေတွာန, ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိံ။

‘‘စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ, ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

‘‘ကေပညာသိတော ကပ္ပေ, ဧကော အာသိံ ဇုတိန္ဓရော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ တတ္ထေဝ ဝိဟရန္တဿ ထေရဿ ခီဏာသဝဘာဝံ အဇာနန္တော ပုရိမနယေနေဝ မာရော မဟန္တံ ဘေရဝသဒ္ဒံ အကာသိ။ တံ သုတွာ ထေရော အဘီတော အစ္ဆမ္ဘီ ‘‘တာဒိသာနံ မာရာနံ သတမ္ပိ သဟဿမ္ပိ မယှံ လောမမ္ပိ န ကမ္ပေတီ’’တိ အညံ ဗျာကရောန္တော **‘‘သဒ္ဓါယာဟံ ပဗ္ဗဇိတော’’** တိ ဂါထံ အဘာသိ။

၄၆. တတ္ထ **သဒ္ဓါယာ** တိ ဓမ္မစ္ဆန္ဒသမုဋ္ဌာနာယ ကမ္မဖလသဒ္ဓါယ စေဝ ရတနတ္တယသဒ္ဓါယ စ။ **အဟန္တိ** အတ္တာနံ နိဒ္ဒိသတိ။ **ပဗ္ဗဇိတော** တိ ဥပဂတော။ **အဂါရသ္မာ** တိ ဂေဟတော ဃရာဝါသတော ဝါ။ **အနဂါရိယန္တိ** ပဗ္ဗဇ္

ဇံ, သာ ဟိ ယံကိဉ္စိ ကသိတဏိဇ္ဇာဒိကမ္မံ ‘အကရဿ ဟိတ’န္တိ အကရိယံ နာမ, တဒဘာဝတော ‘‘အနကရိယာ’’တိ ဝုစ္စတိ။ **သတိ ပညာ စ မေ ဝုဍ္ဎာ** တိ သရဏလက္ခဏာ သတိ, ပဇာနနလက္ခဏာ ပညာတိ ဣမေ ဓမ္မာ ဝိပဿနာက္ခဏတော ပဋ္ဌာယ မဂ္ဂပဋိပာဋိယာ ယာဝ အရဟတ္တာ မေ ဝုဍ္ဎာ ဝဍ္ဎိတာ, န အနိ ဝဍ္ဎေတဗ္ဗာ အတ္ထိ သတိပညာ ဝေပုလ္လပ္ပတ္တာတိ ဒဿေတိ။ **စိတ္တဉ္စ သုသမာဟိတ** န္တိ အဋ္ဌသမာပတ္တိဝသေန စေဝ လောကုတ္တရသမာဓိဝသေန စ စိတ္တံ မေ သုဋ္ဌု သမာဟိတံ, န အနိ တဿ သမာဓာတဗ္ဗံ အတ္ထိ, သမာဓိ ဝေပုလ္လပ္ပတ္တောတိ ဒဿေတိ။ တသ္မာ **ကာမံ ကရဿု ရူပာနိ** တိ ဟပိမ မံ ဥဒ္ဒိဿ ယာနိ ကာနိစိ ဝိပ္ပကာရာနိ ယထာရုစိံ ကရောဟိ, တေဟိ ပန **နေဝ မံ ဗျာဓယိဿသိ** မမ သရီရကမ္ပနမတ္တမ္ပိ ကာတုံ န သက္ခိဿသိ, ကုတော စိတ္တညထတ္တံ? တသ္မာ တဝ ကိရိယာ အပ္ပဋိစ္ဆိတပဟေနကံ ဝိယ န ကိဉ္စိ အတ္ထံ သာဓေတိ, ကေဝလံ တဝ စိတ္တဝိဃာတမတ္တဖလာတိ ထေရော မာရံ တဇ္ဇေသိ။ တံ သုတွာ မာရော ‘‘ဇာနာတိ မံ သမဏော’’တိ တတ္ထေဝန္တရဓာယိ။

သမိဒ္ဓိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဥဇ္ဇယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

နမော တေ ဗုဒ္ဓ ဝီရတ္ထု တိ အာယသ္မတော ဥဇ္ဇယတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော ဣတော ဒွတနဝုတေ ကပ္ပေ တိဿံ ဘဂဝန္တံ ပဿိတွာ ပသန္နမာနသော ကဏိကာရပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ အညတရဿ သောတ္ထိယဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဥဇ္ဇယော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော တိဏ္ဏံ ဝေဒာနံ ပါရဂူ ဟုတွာ တတ္ထ သာရံ အပဿန္တော ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိယာ စောဒိယမာနော ဝေဠုဝနံ ဂန္တွာ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ စရိယာနုကူလံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ အရညေ ဝိဟရန္တော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၂၁.၁-၄) –

‘‘ကဏိကာရံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ, ဩစိနိတွာနဟံ တဒါ။
တိဿဿ အဘိရောပေသိံ, ဩဃတိဏ္ဏဿ တာဒိနော။

‘‘ဒွေနဝုတေ ဣတော ကပ္ပေ, ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

‘‘ပဉ္စတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ, အရုဏပါဏီတိ ဝိဿုတော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိတွာ ဘဂဝတော ထောမနာကာရေန အညံ ဗျာကရောန္တော **‘‘နမော တေ ဗုဒ္ဓ ဝီရတ္ထူ’’** တိ ဂါထံ အဘာသိ။

၄၇. တတ္ထ **နမော**တိ ပဏာမကိတ္တနံ။ **တေ**တိ ပဏာမကိရိယာယ သမ္ပဒါနကိတ္တနံ, တုယှန္တိ အတ္ထော။ **ဗုဒ္ဓ ဝီရာ**တိ စ ဘဂဝတော အာလပနံ။ ဘဂဝါ ဟိ ယထာ အဘိညေယျာဒိဘေဒဿ အတ္ထဿ အဘိညေယျာဒိဘေဒေန သယမ္ဘုဉာဏေန အနဝသေသတော ဗုဒ္ဓတ္တာ ‘‘ဗုဒ္ဓေါ’’တိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ ပဉ္စန္နမ္ပိ မာရာနံ အဘိပ္ပမဒ္ဒနဝသေန ပဒဟန္တေန မဟတာ ဝီရိယေန သမန္နာဂတတ္တာ ‘‘ဝီရော’’တိ ဝုစ္စတိ။ **အတ္ထု** တိ ဟောတု, တဿ ‘‘နမော’’တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော။ **ဝိပ္ပမုတ္တောသိ သဗ္ဗဓိ** တိ သဗ္ဗေဟိ ကိလေသေဟိ သဗ္ဗသ္မိဉ္စ သင်္ခါရဂတေ ဝိပ္ပမုတ္တော ဝိသံယုတ္တော အသိ ဘဝသိ, န တယာ ကိဉ္စိ အဝိပ္ပမုတ္တံ နာမ အတ္ထိ, ယတောဟံ **တုယှံ အပဒါနေ ဝိဟရံ, ဝိဟရာမိ အနာသဝော**တိ တုယှံ တဝ အပဒါနေ ဩဝါဒေ ဂုဏမဂ္ဂေ ပဋိပတ္တိစရိယာယ ဝိဟရံ ယထာသတ္တိ ယထာဗလံ ပဋိပဇ္ဇန္တော ကာမာသဝါဒီနံ စတုန္နမ္ပိ အာသဝာနံ သုပ္ပဟီနတ္တာ အနာသဝေါ ဝိဟရာမိ, တာဒိသဿ နမော တေ ဗုဒ္ဓ-ဝီရတ္ထူတိ။

ဥဇ္ဈာယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. သဥ္ဆယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယတော အဟန္တိ အာယသ္မတော သဥ္ဆယတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ မဟတိ ပူဂေ သံကိတ္တိဝသေန ဝတ္ထုံ သင်္ဃရိတွာ ရတနတ္တယံ ဥဒ္ဒိဿ ပုညံ ကရောန္တော သယံ ဒလိဒ္ဒော ဟုတွာ နေသံ ဂဏ္ဌာဒီနံ ပုည ကိရိယာယ ဗျာဝဋော အဟောသိ။ ကာလေန ကာလံ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ ပသန္နမာနသော ဘိက္ခုံ ဆြည္ဓ တံ တံ ဝေယျာဝစ္စံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသု ယေဝ သံသရန္တော ကမေန ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဝိဘဝသမ္ပန္နဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ **သဥ္ဆယော** နာမ နာမေန, သော ဝယပ္ပတ္တော ဗြဟ္မာယုပောက္ခရသာတိအာဒိကေ အဘိညာတေ ဗြာဟ္မဏေ သာသနေ အဘိပ္ပသန္နေ ဒိသွာ သဥ္ဇာတပ္ပသာဒော သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိ။ တဿ သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ သော ဓမ္မံ သုတွာ သောတာပန္နော အဟောသိ။ အပရဘာဂေ ပဗ္ဗဇိ။ ပဗ္ဗဇန္တော စ ခုရဂ္ဂေယေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၀.၅၁-၅၅) –

"ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော၊ မဟာပူဂဂဏော အဟု။
ဝေယျာဝစ္စကရော အာသိံ၊ သဗ္ဗကိစ္စေသု တဝဋော။

"ဒေယျဓမ္မော စ မေ နတ္ထိ၊ သုဂတဿ မဟေသိနော။
အဝန္ဒိံ သတ္ထုနော ပါဒေ၊ ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ။

"ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ဝေယျာဝစ္စံ အကာသဟံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဝေယျာဝစ္စဿိဒံ ဖလံ။

"ဣတော စ အဋ္ဌမေ ကပ္ပေ၊ ရာဇာ အာသိံ သုစိန္တိတော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။
ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ အညံ ဗျာကရောန္တော **"ယတော အဟံ ပဗ္ဗဇိတော"** တိ ဂါထံ အဘာသိ။

၄၈. တတ္ထ **ယတော အဟံ ပဗ္ဗဇိတော** တိ ယတော ပဘုတိ ယတော ပဋ္ဌာယ အဟံ ပဗ္ဗဇိတော။ ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ **နာဘိဇာနာမိ သင်္ကပ္ပံ, အနရိယံ ဒောသသံဟိတ** န္တိ ရာဂါဒိဒောသသံဟိတံ တတော ဧဝ အနရိယံ နိဟီနံ, အရိယေဟိ ဝါ အနရဏီယတာယ အရိယေဟိ အရဏီယတာယ စ အနရိယံ ဟာပကံ အာရမ္မဏေ အဘူတဂုဏာဒိသင်္ကပ္ပနတော "သင်္ကပ္ပော"တိ လဒ္ဓနာမံ ကာမဝိတက္ကာဒိမိစ္ဆာဝိတက္ကံ ဥပ္ပာဒိတံ နာဘိဇာနာမီတိ, "ခုရဂ္ဂေယေဝ မယာ အရဟတ္တံ ပတ္တ"န္တိ အညံ ဗျာကာသိ။

သဥ္ဆယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ရာမဏေယျကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

စိဟာစိဟာဘိနဒိတေတိ အာယသ္မတော ရာမဏေယျကတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသု ဧဝ ပရိဝတ္တေန္တော ကမေန ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော ဇေတဝနပဋိဂ္ဂဟဏေ သဥ္ဇာတပ္ပသာဒော ပဗ္ဗဇိတွာ စရိယာနုကူလံ ကမ္မဋ္ဌာ

နံ ဂဟေတ္ဝာ အရညေ ဝိဟရတိ။ တဿ အတ္တနော သမ္ပတ္တိယာ ပဗ္ဗဇိတသာရုပ္ပာယ စ ပဋိပတ္တိယာ ဟသာဒိကဘာဝ တော **ရာမဏေယျကော** တွေ့ဝ သမညာ အဟောသိ ။ အထေကဒိဝသံ မာရော ထေရံ ဘိံသာပေတုကာမော ဘေရဝသဒ္ဒံ အကာသိ။ တံ သုတွာ ထေရော ထိရပကတိတာယ တေန အသန္တသန္တော ''မာရော အယ''န္တိ ဉတွာ တတ္ထ အနာဒ ရံ ဒဿေန္တော **''စိဟစိဟာဘိနဒိတေ''**တိ ကထံ အဘာသိ။

၄၉. တတ္ထ **စိဟစိဟာဘိနဒိတေ**တိ စိဟစိဟာတိ အဘိဏှံ ပဝတ္တသဒ္ဒတာယ ''စိဟစိဟာ''တိ လဒ္ဓနာမာနံ ဝဋ္ဋ ဋ္ဋကာနံ အဘိနာဒနိမိတ္တံ, ဝိရဝဟေတူတိ အတ္ထော။ **သိပ္ပိကာဘိရုတေဟိ စာ**တိ သိပ္ပိကာ ဝုစ္စန္တိ ဒေဝကာ ပရနာမကာ ဂေလညေန ဆာတကိသအရကာကာရာ သာခာမိဂါ။ ''မဟာကလန္ဒကာ''တိ ကေစိ, သိပ္ပိကာနံ အဘိရုတေဟိ မဟာဝိရဝေ ဟိ, ဟေတုမ္ဟိ စေတံ ကရဏဝစနံ, တံ ဟေတူတိ အတ္ထော။ **န မေ တံ ဖန္ဒတိ စိတ္တ**န္တိ မမ စိတ္တံ န ဖန္ဒတိ န စဝတိ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဣမသ္မိံ အရညေ ဝိရဝဟေတု သိပ္ပိကာဘိရုတဟေတု ဝိယ, ဟပိမ, တဝ ဝိဿရကရဏဟေတု မမ စိတ္တံ ကမ္မဋ္ဌာနတော န ပရိပတတီတိ။ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **''ဧကတ္တနိရတဉှိ မေ''** တိ။ **ဟိ**-သဒ္ဒော ဟေတု အ တ္ထော, ယသ္မာ မမ စိတ္တံ ဂဏသင်္ဂဏိကံ ပဟာယ ဧကတ္တေ ဧကီဘာဝေ, ဗဟိဒ္ဓာ တ ဝိက္ခေပံ ပဟာယ ဧကတ္ တေ ဧကဂ္ဂတာယ, ဧကတ္တေ ဧကသဘာဝေ တ နိဗ္ဗာနေ နိရတံ အဘိရတံ, တသ္မာ ကမ္မဋ္ဌာနတော န ဖန္ဒတိ န စဝတီ တိ, ဣမံ ကိရ ကထံ ဝဒန္တော ဧဝ ထေရော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၂၁.၅-၉) –

> ''သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော ဘဂဝါ, သတရံသီ ပတာပဝါ။
> စင်္ကမနံ သမာရူဠှော, မေတ္တစိတ္တော သိခီသဘော။
>
> ''ပသန္နစိတ္တော သုမနော, ဝန္ဒိတွာ ဉာဏမုတ္တမံ။
> မိနေလပုပ္ဖံ ပဂ္ဂယှ, ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိံ။
>
> ''ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ, ယံ ပုပ္ဖမဘိပူဇယိံ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။
>
> ''ဧကူနတိံသကပ္ပမှိ, သုမေဃဃနနာမကော။
> သတ္တရတနသမ္ပန္နော, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အယမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏကထာ အဟောသိ။

ရာမဏေယျကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဝိမလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဓရဏီ စ သိဉ္စတိ တ တိ အာယသ္မတော ဝိမလတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိ ကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ သင်္ခဓမန ကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော တသ္မိံ သိပ္ပေ နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော ဧကဒိဝသံ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ပဿိတွာ ပ သန္နမာနသော သင်္ခဓမနေန ပူဇံ ကတွာ တတော ပဋ္ဌာယ ကာလေန ကာလံ သတ္ထု ဥပဋ္ဌာနံ အကာသိ။ သော တေန ပု ညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဿ ဘ ဂဝတော ကာလေ ''အနာဂတေ မေ ဝိမလော ဝိသုဒ္ဓော ကာယော ဟောတူ''တိ ဗောဓိရုက္ခံ ဂန္ဓောဒကေဟိ နှာပေသိ, စေတိယင်္ဂဏဗောဓိယင်္ဂဏေသု အာသနာနိ ဓောတပေသိ, ဘိက္ခူနမ္ပိ ကိလိဋ္ဌေ သမဏပရိက္ခာရေ ဓောတပေသိ။

သော တတော စဝိတွာ ဒေဝေသု စ မနုဿေသု စ ပရိဝတ္တေန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဣဗ္ဘကု လေ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ မာတုကုစ္ဆိယံ ဝသန္တဿ နိက္ခမန္တဿ စ ကာယော ပိတ္တသေမှာဒီဟိ အသံကိလိဋ္ဌော

ပဒုမပလာသေ ဥဒကဝိန္ဒု ဝိယ အလဂ္ဂေ ပန္တိမဘဝိကဗောဓိသတ္တဿ ဝိယ သုဝိသုဒ္ဓေ အဟောသိ, တေနဿ **ဝိမလော**တွေဝ နာမံ အကံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော ရာဇဂဟပ္ပဝေသနေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ကောသလရဋ္ဌေ ပဗ္ဗတဂုဟာယံ ဝိဟရတိ။ အထေကဒိဝသံ စာတုဒ္ဒီပိကမဟာမေဃော သကလံ စက္ကဝာဠဂဗ္ဘံ ပတ္ထရိတွာ ပာဝဿိ။ ဝိဝဋ္ဋဋ္ဌာယိမ္ပိ ဗုဒ္ဓါနံ စက္ကဝတ္တိနဉ္စ ဓရမာနကာလေ ဧဝ ကိရ ဧဝံ ဝဿတိ။ ဃမ္မပရိဠာဟဝူပသမတော ဥတုသပ္ပာယလာဘေန ထေရဿ စိတ္တံ သမာဟိတံ အဟောသိ ဧကဂ္ဂံ။ သော သမာဟိတစိတ္တော တာဝဒေဝ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၀.၅၆-၆၀) –

> ''ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော၊ အဟောသိံ သင်္ခဓမ္မကော။
> နိစ္စုပဋ္ဌာနယုတ္တောမှိ၊ သုဂတဿ မဟေသိနော။
>
> ''ဥပဋ္ဌာနဖလံ ပဿ၊ လောကနာထဿ တာဒိနော။
> သင်္ခ တူရိယသဟဿာနိ၊ ပရိဝါရေန္တိ မံ သဒါ။
>
> ''ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ဥပဋ္ဌဟိံ မဟာဣသိံ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဥပဋ္ဌာနဿိဒံ ဖလံ။
>
> ''စတုဝီသေ ကပ္ပတော ကပ္ပေ၊ မဟာနိဂ္ဃောသနာမကာ။
> သောဠသာသိံသု ရာဇာနော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ကတကိစ္စတာယ တုဋ္ဌမာနသော ဥဒါနံ ဥဒါနေန္တော **''ဓရဏီ စ သိဉ္စတိ တတိ မာလုတော''**တိ ကထံ အဘာသိ။

၅၀. တတ္ထ **ဓရဏီ**တိ ပထဝီ, သာ ဟိ သကလံ ဓရာဓရံ ဓာရေတီတိ ''ဓရဏီ''တိ ဝုစ္စတိ။ **သိဉ္စတီ** တိ သမန္တတော နဘံ ပူရေတွာ အဘိပ္ပဝဿတော မဟာမေဃဿ ဝုဋ္ဌိဓာရာဟိ သိဉ္စတိ ။ **တတိ မာလုတော**တိ ဥဒကဖုသိတသမ္မိဿော သီတလော ဝါတော ဝါယတိ။ **ဝိဇ္ဇုတာ စရတိ နဘေ** တိ တတ္ထ တတ္ထ ဂဇ္ဇတာ ဂဋ္ဌိတဋ္ဌာယတာ မဟာမေဃတော နိစ္ဆရန္တိယော သတေရတာ အာကာသေ ကတော စိတော စ ဝိစရန္တိ။ **ဥပသမန္တိ ဝိတက္ကာ** တိ ဥတုသပ္ပာယသိဒ္ဓေန သမထဝိပဿနာဓိဂမေန ပုဗ္ဗဘာဂေ တဒင်္ဂါဒိဝသေန ဝူပသန္တာ ဟုတွာ ကာမဝိတက္ကာဒယော သဗ္ဗေပိ နဝ မဟာဝိတက္ကာ အရိယမဂ္ဂါဓိဂမေန ဥပသမန္တိ။ အနဝသေသတော သမုစ္ဆိဇ္ဇန္တီတိ။ ဝတ္တမာနသမီပတာယ အရိယမဂ္ဂက္ခဏံ ဝတ္တမာနံ ကတွာ ဝဒတိ။ အတီတတ္ထေ ဝါ ဧတံ ပစ္စုပ္ပန္နဝစနံ။ **စိတ္တံ သုသမာဟိတံ မမာ** တိ တတော ဧဝ လောကုတ္တရသမာဓိနာ မမ စိတ္တံ သုဋ္ဌု သမာဟိတံ, န အနိ တဿ သမာဓာနေ ကိဉ္စိ ကာတဗ္ဗံ အတ္ထီတိ ထေရော အညံ ဗျာကာသိ။

ဝိမလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဉ္စမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဆဋ္ဌဝဂ္ဂေါ

၁. ဂေါဓိကာဒိစတုတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဝဿတိ ဒေဝေါတိအာဒိကာ စတဿော – ဂေါဓိကော, သုဗာဟု, ဝလ္လိယော, ဥတ္တိယောတိ ဣမေသံ စတုန္နံ ထေရာနံ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? ဣမေပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရာ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တာ ဣတော စတုနဝုတေ ကပ္ပေ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတွာ အညမညံ

သဟာယာ ဟုတွာ ဝိစရိံသု။ တေသု ဧကော သိဒ္ဓတ္ထံ ဘဂဝန္တံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒိသွာ ကဋစ္ဆုဘိက္ခံ အဒါသိ။ ဒုတိယော ပသန္နစိတ္တော ဟုတွာ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဏှိ။ တတိယော ပသန္နစိတ္တော ဧကေန ပုပ္ဖဟတ္ထေန ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ။ စတုတ္ထော သုမနပုပ္ဖေဟိ ပူဇမကာသိ။ ဧဝံ တေ သတ္ထရိ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ ပသုတေန တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ပုန အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ သဟာယကာ ဟုတွာ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကတွာ အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ ပါဝါယံ စတုန္နံ မလ္လရာဇာနံ ပုတ္တာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိံသု။ တေသံ **ဂေါဓိကော, သုဗာဟု, ဝလ္လိယော, ဥတ္တိယော** တိ နာမာနိ အကံသု။ အညမညံ ပိယသဟာယာ အဟေသုံ။ တေ ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန ကပိလဝတ္ထုံ အဂမံသု။ တသ္မိဉ္စ သမယေ သတ္ထာ ကပိလဝတ္ထုံ ဂန္တွာ နိဂြောဓာရာမေ ဝသန္တော ယမကပါဋိဟာရိယံ ဒဿေတွာ သုဒ္ဓောဒနပ္ပမုခေ သကျရာဇာနော ဒမေသိ။ တဒါ တေပိ စတ္တာရော မလ္လရာဇပုတ္တာ ပါဋိဟာရိယံ ဒိသွာ လဒ္ဓပ္ပသာဒါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာကမ္မံ ကရောန္တာ နစိရဿေဝ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပါပုဏိံသု။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၁.၁-၂၃) –

“သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟံ။
ပဝရာ အဘိနိက္ခန္တံ၊ ဝနာ နိဗ္ဗနမာဂတံ။

“ကဋစ္ဆုဘိက္ခံ ပါဒါသိံ၊ သိဒ္ဓတ္ထဿ မဟေသိနော။
ပညာယ ဥပသန္တဿ၊ မဟာဝီရဿ တာဒိနော။

“ပဒေနာနုပဒါယန္တံ၊ နိဗ္ဗာပေန္တေ မဟာဇနံ။
ဥဠာရာ ဝိတ္တိ မေ ဇာတာ၊ ဗုဒ္ဓေ အာဒိစ္စဗန္ဓုနေ။

“စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဒါနမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဘိက္ခာဒါနဿိဒံ ဖလံ။

“သတ္တာသီတိမှိတော ကပ္ပေ၊ မဟာရေဏုသနာမကာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ သတ္တေတေ စက္ကဝတ္တိနော။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။
ဂေါဓိကော ထေရော။

“သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ နိသဘာဇာနိယံ ယထာ။
တိဓာပဘိန္နံ မာတင်္ဂံ၊ ကုဉ္ဇရံဝ မဟေသိနံ။

“ဩဘာသေန္တံ ဒိသာ သဗ္ဗာ၊ ဥဠုရာဇံဝ ပူရိတံ။
ရထိယံ ပဋိပဇ္ဇန္တံ၊ လောကဇေဋ္ဌံ အပဿဟံ။

“ဉာဏေ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ၊ ပဂ္ဂဟေတွာန အဉ္ဇလိံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ သိဒ္ဓတ္ထမဘိဝါဒယိံ။

“စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဉာဏသညာယိဒံ ဖလံ။

“တေသတ္တတိမှိတော ကပ္ပေ၊ သောဠသာသုံ နရုတ္တမာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

သုဗာဟုတ္ထေရော။

“တိဝရာယံ နိဝသီဟံ, အဟောသိံ မာလိကော တဒါ။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ, သိဒ္ဓတ္ထံ လောကပူဇိတံ။

“ပသန္နစိတ္တော သုမနော, ပုပ္ဖဟတ္ထမဒါသဟံ။
ယတ္ထ ယတ္ထုပပဇ္ဇာမိ, တဿ ကမ္မဿ ဝါဟသာ။

“အနုဘောမိ ဖလံ ဣဋ္ဌံ, ပုဗ္ဗေ သုကတမတ္တနော။
ပရိက္ခိတ္တော သုမလ္လေဟိ, ပုပ္ဖဒါနဿိဒံ ဖလံ။

“စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ, ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ပုပ္ဖပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“စတုန္နဝုတုပါဒါယ ၊ ဥပေတ္တ ဝတ္တမာနကံ။
ပဉ္စရာဇသတာ တတ္ထ, နဇ္ဇသမသနာမကာ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။
ဝလ္လိယော ထေရော။

“သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော, ဇာတိပုပ္ဖမဒါသဟံ။
ဟာဒေသု သတ္တ ပုပ္ဖာနိ, ဟာသေနောကိရိတာနိ မေ။

“တေန ကမ္မေနဟံ အဇ္ဇ, အဘိဘောမိ နရာမရေ။
ဓာရေမိ အန္တိမံ ဒေဟံ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာသနေ။

“စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ, ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ပုပ္ဖပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“သမန္တဂန္ဓနာမာသုံ, တေရသ စက္ကဝတ္တိနော။
ဣတော ပဉ္စမကေ ကပ္ပေ, စာတုရန္တာ ဇနာဓိပါ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။ (အပ. ထေရ ၁.၁၁.၁-၂၃)။
ဥတ္တိယော ထေရော။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဣမေ စတ္တာရောပိ ထေရာ လောကေ ဟာကဋ္ဌာ ပညာတာ ရာဇရာဇမဟာမတ္တေဟိ သက္ကတာ ဂရုကတာ ဟုတွာ အရညေ သဟေဝ ဝိဟရန္တိ။ အထေကဒါ ရာဇာ ဗိမ္ဗိသာရော တေ စတ္တာရော ထေရေ ရာဇဂဟံ ဥပဂတေ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ တေမာသံ ဝဿာဝါသတ္ထာယ နိမန္တေတွာ တေသံ ဟဋ္ဌိယေက္ကံ ကုဋိကာယော ကာရေတွာ သတိသမ္မောသေန န ဆာဒေသိ။ ထေရာ အစ္ဆန္နာသု ကုဋိကာသု ဝိဟရန္တိ။ ဝဿကာလေ ဒေဝေါ န ဝဿတိ။ ရာဇာ “ကိံ နု ခော ကာရဏံ ဒေဝေါ န ဝဿတီ”တိ စိန္တေန္တော, တံ ကာရဏံ ဉတွာ, တာ ကုဋိကာယော ဆာဒာပေတွာ, မတ္တိကာကမ္မံ စိတ္တကမ္မဉ္စ ကာရာပေတွာ, ကုဋိကာမဟံ ကရောန္တော မဟတော ဘိက္ခုသင်္ဃဿ အနံ အဒါသိ။ ထေရာ ရညော အနုကမ္ပာယ ကုဋိကာယော ပဝိသိတွာ မေတ္တာသမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇိံသု။ အထုတုတရပဟာစိနိဒိသတော မဟာမေဃော ဥဋ္ဌဟိတွာ ထေရာနံ သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာနက္ခဏေယေဝ ဝဿိတုံ အာရဘိ။ တေသု ဂောဓိကတ္ထေရော သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ သဟ မေဃဂဇ္ဇိတေန –

၅၁. “ဝဿတိ ဒေဝေါ ယထာ သုဂီတံ, ဆန္နာ မေ ကုဋိကာ သုခါ နိဝါတာ။

စိတ္တံ သုသမာဟိတဥ္စ မယှံ၊ အထ စေ ပတ္ထယသိ ပဝဿ ဒေဝ”တိ။ –

ဣမံ ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဝဿတိ** တိ သိဉ္စတိ ဝုဋ္ဌိဓာရံ ပဝေစ္ဆတိ။ **ဒေဝေ**တိ မေဃော။ **ယထာ သုဂီတ**န္တိ သုန္ဒရဂီတံ ဝိယ ဂဇ္ဇန္တောတိ အဓိပ္ပာယော။ မေဃော ဟိ ဝဿနကာလေ သတပဋလသဟဿပဋလော ဥဋ္ဌဟိတွာ ထနယန္တော ဝိဇ္ဇုတာ နိစ္ဆာရေန္တော ဝဿတိ, န ကေဝလော။ တသ္မာ သိနိဒ္ဓမဓုရဂမ္ဘီရနိဂ္ဃောသော ဝဿတိ ဒေဝေတိ ဒဿေတိ။ တေန သဒ္ဒတော အနုပပီဠိတံ အာဟ **“ဆန္နာ မေ ကုဋိကာ သုခါ နိဝါတာ”** တိ။ ယထာ န ဒေဝေ ဝဿတိ, ဇဝံ တိဏာဒီဟိ ဆာဒိတာ အယံ မေ ကုဋိကာ, တေန ဝုဋ္ဌိဝဿေန အနုပပီဠိတံ အာဟ။ ပရိဘောဂသုခဿ ဥတုသပ္ပာယဥတုသုခဿ စ သဗ္ဗာဝတော သုခါ။ ဖုသိတဂ္ဂဠပိဟိတတတတဟနတာဟိ တတပရိဿယရဟိတာ။ ဥဘယေနပိ အာဝါသသပ္ပာယဝသေန အနုပပီဠိတံ အာဟ။ **စိတ္တံ သုသမာဟိတဥ္စ မယှ**န္တိ စိတ္တဥ္စ မမ သုဋ္ဌု သမာဟိတံ အနုတ္တရသမာဓိနာ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏေ သုဋ္ဌု အပ္ပိတံ, ဇဝေန အဇ္ဈတ္တိကပရိဿယာဘာဝတော အပ္ပောဿုက္ကတံ ဒဿေတိ။ **အထ စေ ပတ္ထယသီ** တိ အထ ဣဒါနိ ပတ္ထယသိ စေ, ယဒိ ဣစ္ဆသိ။ **ပဝဿာ** တိ သိဥ္စ ဥဒကံ ပဂ္ဃရ ဝုဋ္ဌိဓာရံ ပဝေစ္ဆ။ **ဒေဝါ**တိ မေဃံ အာလပတိ။

ကေဓိကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သုဗာဟုတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

၅၂. ဣတရေပိ ဝုတ္တကထာသု တတိယပဒေ ဧဝ ဝိသေသော။ တတ္ထ သုဗာဟုနာ ဝုတ္တကထာယံ **စိတ္တံ သုသမာဟိတဥ္စ ကာယေ**တိ မမ စိတ္တံ ကရဇကာယေ ကာယဂတာသတိဘာဝနာဝသေန သုဋ္ဌု သမာဟိတံ သမ္မဒေဝ အပ္ပိတံ။ အယဥ္စဟိ ထေရော ကာယဂတာသတိဘာဝနာဝသေန ပဋိလဒ္ဓဈာနံ ပာဒကံ ကတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တံ သန္ဓာယာဟ ‘‘စိတ္တံ သုသမာဟိတဥ္စ ကာယေ’’တိ။

သုဗာဟုတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဝလ္လိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

၅၃. ဝလ္လိယတ္ထေရကထာယံ **တဿံ ဝိဟရာမိ အပ္ပမတ္တော** တိ တဿံ ကုဋိကာယံ အပ္ပမာဒပဋိပတ္တိယာ မတ္ထကံ ပာပိတတ္တာ အပ္ပမတ္တော အရိယဝိဟာရူပသံဟိတေန ဒိဗ္ဗဝိဟာရာဒိသံဟိတေန စ ဣရိယာပထဝိဟာရေန ဝိဟရာမိ, အတ္တဘာဝံ ပဝတ္တေမီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဝလ္လိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ

၄. ဥတ္တိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

၅၄. ဥတ္တိယတ္ထေရေန ဝုတ္တကထာယံ **အဒုတိယော**တိ အသဟာယော, ကိလေသသင်္ဂဏိကာယ ဂဏသင်္ဂဏိကာယ စ ဝိရဟိတောတိ အတ္ထော။

ဥတ္တိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စတုန္နံ ထေရာနံ ကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. အဥ္ဇနဝနိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

အာသန္ဒိံ ကုဋိကံ ကတွာတိ အာယသ္မတော အဋ္ဋနဝနိယတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ သုဒဿနော နာမ မာလာကာရော ဟုတွာ သုမနပုပ္ဖေဟိ ဘဂဝန္တံ ပူဇေတွာ အညမ္ပိ တတ္ထ တတ္ထ ဗဟုံ ပုညံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ အကာသိ။ အထ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဝေသာလိယံ ဝဇ္ဇိရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ တဿ ဝယပ္ပတ္တကာလေ ဝဇ္ဇိရဋ္ဌေ အဝုဋ္ဌိဘယံ ဗျာဓိဘယံ အမနုဿဘယန္တိ တီဏိ ဘယာနိ ဥပ္ပဇ္ဇိံသု ။ တံ သဗ္ဗံ ရတနသုတ္တဝဏ္ဏနာယံ (ခု. ပ. အဋ္ဌ. ရတနသုတ္တဝဏ္ဏနာ; သု. နိ. အဋ္ဌ. ၁.ရတနသုတ္တဝဏ္ဏနာ) ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဘဂဝတိ ပန ဝေသာလိံ ပဝိဋ္ဌေ ဘယေသု စ ဝူပသန္တေသု သတ္ထု ဓမ္မဒေသနာယ သမ္ဗဟုလာနံ ဒေဝမနုဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယေ စ ဇာတေ အယံ ရာဇကုမာရော ဗုဒ္ဓာနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိ။ ယထာ စာယံ ဧဝံ အနန္တရုံ ဝုစ္စမာနာ စတ္တာရောပိ ဇနာ။ တေပိ ဟိ ဣမသ္မိံ သဟာယဘူတာ လိစ္ဆဝိရာဇကုမာရာ ဧဝံ ဣမိနာဝ နီဟာရေန ပဗ္ဗဇိံသု။ ကဿပသမ္ဗုဒ္ဓကာလေပိ သဟာယာ ဟုတွာ ဣမိနာ သဟေဝ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ အကံသု, ပဒုမုတ္တရဿပိ ဘဂဝတော ဟဒမူလေ ကုသလဗီဇရောပနာဒိံ အကံသူတိ။ တတ္ထာယံ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော သာကေတေ အဋ္ဋနဝနေ သုသာနဋ္ဌာနေ ဝသန္တော ဥပကဋ္ဌာယ ဝဿူပနာယိကာယ မနုဿေဟိ ဆဋ္ဋိတံ ဖိဏ္ဏကံ အာသန္ဒိံ လဘိတွာ တံ စတူသု ပာသာဏေသု ဌပေတွာ ဥပရိ တိရိယဉ္စ တိဏာဒီဟိ ဆာဒေတွာ ဒွာရံ ယောဇေတွာ ဝဿံ ဥပဂတော။ ပဌမမာသေယေဝ ဃဋေန္တော ဝါယမန္တော အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၁.၂၄-၂၈) –

''သုဒဿနောတိ နာမေန၊ မာလာကာရော အဟံ တဒါ။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ လောကဇေဋ္ဌံ နရာသဘံ။

''ဇာတိပုပ္ဖံ ဂဟေတွာန၊ ပူဇယိံ ပဒုမုတ္တရံ။
ဝိသုဒ္ဓစက္ခု သုမနော၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုံ သမဇ္ဈဂံ။

''ဧတိဿာ ပုပ္ဖပူဇာယ၊ စိတ္တဿ ပဏိဓီဟိ စ။
ကပ္ပာနံ သတသဟဿံ၊ ဒုဂ္ဂတိံ နုပပဇ္ဇဟံ။

''သောဠသာသိံသု ရာဇာနော၊ ဒေဝုတ္တရသနာမကာ။
ဆတ္တိံသမ္ဟိ ကပ္ပေ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဝိမုတ္တိသုခံ ပဋိသံဝေဒေန္တော သမာပတ္တိတော ဝုဋ္ဌာယ ယထာလဒ္ဓံ သမ္ပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပီတိဝေဂေန ဥဒါနေန္တော **''အာသန္ဒိံ ကုဋိကံ ကတွာ''** တိ ကထံ အဘာသိ ။

၅၅. တတ္ထ **အာသန္ဒိံ ကုဋိကံ ကတွာ** တိ အာသန္ဒီ နာမ ဒီဃပာဒကံ စတုရဿပီဌံ, အာယတံ စတုရဿမ္ပိ အတ္ထိယေဝ, ယတ္ထ နိသီဒိတုမေဝ သက္ကာ, န နိပဇ္ဇိတုံ တံ အာသန္ဒိံ ကုဋိကံ ကတွာ တသတ္ထာယ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန ကုဋိကံ ကတွာ ယထာ တတ္ထ နိသိန္နဿ ဥတုပရိဿယာဘာဝေန သုခေန သမဏဓမ္မံ ကာတုံ သက္ကာ, ဧဝံ ကုဋိကံ ကတွာ။ ဧတေန ပရမုက္ကံသဂတံ သေနာသနေ အတ္တနော အပ္ပိစ္ဆတံ သန္တုဋ္ဌိဉ္စ ဒဿေတိ။ ဝုတ္တမ္ပိ စေတံ ဓမ္မသေနာပတိနာ –

''ပလ္လင်္ကေန နိသိန္နဿ၊ ဇဏ္ဏုကေနာဘိဝဿတိ။
အလံ ဖာသုဝိဟာရာယ၊ ပဟိတတ္တဿ ဘိက္ခုနော''တိ။ (ထေရဂ. ၉၈၅; မိ. ပ. ၆.၁.၁)။

အပရေ ''အာသန္ဒိကုဋိက''န္တိ ပဌံ ဝတွာ ''အာသန္ဒိပ္ပမာဏံ ကုဋိကံ ကတွာ''တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ အညေ ပန ''အာသနနိသဇ္ဇာဒိဂတေ မနုဿေ ဥဒ္ဒိဿ မဉ္စကဿ ဥပရိ ကတကုဋိကာ အာသန္ဒီ နာမ, တံ အာသန္ဒိံ ကုဋိကံ ကတွာ''တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ **ဩဂယှ ဟာ** တိ ဩကာဟေတွာ အနုပဝိသိတွာ။ **အဋ္ဋနံ ဝန** န္တိ ဧဝံနာမကံ ဝနံ, အဋ္ဋနဝဏ္ဏပုပ္ဖဘာဝတော ဟိ အဋ္ဋနာ ဝုစ္စန္တိ ဝလ္လိယော, တဗ္ဗဟုလတာယ တံ ဝနံ ''အဋ္ဋနဝန''န္တိ နာမံ လဘိ။ အပရေ ပန ''အဋ္ဋနာ နာမ မဟာဂစ္ဆာ''တိ ဝဒန္တိ, တံ အဋ္ဋနဝနံ ဩဂယှ ဟ အာသန္ဒိကံ ကုဋိကံ ကတွာ **တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပ**

ပတ္တာ, ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသနန္တိ ဝိဟာရတာ မယာတိ ဝစနသေသေနေဝ ယောဇနာ။ ဣဒမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏံ အဟောသီတိ။

အဥ္စနဝနိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ကုဋိဝိဟာရိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ကော ကုဋိကာယန္တိ အာယသ္မတော ကုဋိဝိဟာရိတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော အာကာသေန ဂစ္ဆန္တဿ "ဥဒကအနံ ဒဿာမီ"တိ သီတလံ ဥဒကံ ဂဟေတွာ ပီတိသောမနဿဇာတော ဥဒ္ဓမ္ဘုခော ဟုတွာ ဥက္ခိပိ။ သတ္ထာ တဿ အဇ္ဈာသယံ ဉတွာ ပသာဒသံဝဍ္ဍနတ္ထံ အာကာသေ ဌိတောဝ သမ္ပဋိစ္ဆိ။ သော တေန အနပ္ပကံ ပီတိသောမနဿံ ပဋိသံဝေဒေသိ။ သေသံ အဥ္စနဝနိယတ္ထေရဿ ဝတ္ထုမှိ ဝုတ္တသဒိသမေဝ။ အယံ ပန ဝိသေသော – အယံ ကိရ ဝုတ္တနယေန ပဗ္ဗဇိတွာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ဝိပဿနံ အနုယုဥ္ဇန္တော သာယံ ခေတ္တသမီပေန ဂစ္ဆန္တော ဒေဝေ ဖုသာယန္တေ ခေတ္တပာလကဿ ပုညံ တိဏကုဋိံ ဒိသွာ ပဝိသိတွာ တတ္ထ တိဏသန္ထာရကေ နိသီဒိ ။ နိသိန္နမတ္တောဝ ဥတုသပ္ပာယံ လဘိတွာ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၁.၂၉-၃၅) –

"သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဂစ္ဆန္တံ အနိလဥ္ဇသေ။
ဃတာသနံဝ ဇလိတံ၊ အာဒိတ္တံဝ ဟုတာသနံ။

"ပာဏိနာ ဥဒကံ ဂယှ၊ အာကာသေ ဥက္ခိပိံ အဟံ။
သမ္ပဋိစ္ဆိ မဟာဝီရော၊ ဗုဒ္ဓေါ ကာရုဏိကော ဣသိ။

"အန္တလိက္ခေ ဌိတော သတ္ထာ၊ ပဒုမုတ္တရနာမကော။
မမ သင်္ကပ္ပမညာယ၊ ဣမာ ဂါထာ အဘာသထ။

"ဣမိနာ ဒကအနေန၊ ပီတိဥပ္ပာဒနေန စ။
ကပ္ပသတသဟဿမှိ၊ ဒုဂ္ဂတိံ နုပပဇ္ဇတိ။

"တေန ကမ္မေန ဒွိပဒိန္ဒ၊ လောကဇေဋ္ဌ နရာသဘ။
ပတ္တောမှိ အစလံ ဌာနံ၊ ဟိတွာ ဇယပရာဇယံ။

"သဟဿရာဇနာမေန၊ တယော တေ စက္ကဝတ္တိနော။
ပဉ္စသဋ္ဌိကပ္ပသတေ၊ စာတုရန္တာ ဇနာဓိပါ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ထေရေ တတ္ထ နိသိန္နေ ခေတ္တပာလကော အာဂန္တွာ "ကော ကုဋိကာယ"န္တိ အာဟ။ တံ သုတွာ ထေရော "ဘိက္ခု ကုဋိကာယ"န္တိအာဒိမာဟ။ တယိဒံ ခေတ္တပာလဿ ထေရဿ စ ဝစနံ ဧကဇ္ဈံ ကတွာ –

၅၆. "ကော ကုဋိကာယံ ဘိက္ခု ကုဋိကာယံ၊ ဝီတရာဂေါ သုသမာဟိတစိတ္တော။
ဧဝံ ဇာနာဟိ အာဝုသော၊ အမောဃာ တေ ကုဋိကာ ကတာ"တိ။ –

တထာရူပေန သင်္ဂီတိံ အာရောပိတံ။

တတ္ထ **ကော ကုဋိကာယ**န္တိ, "ဣမိဿံ ကုဋိကာယံ ကော နိသိန္နော"တိ ခေတ္တပာလဿ ပုစ္ဆာဝစနံ။ တဿ **ဘိက္ခု ကုဋိကာယ**န္တိ ထေရဿ ပဋိဝစနအာနံ။ အထ နံ အတ္တနော အနုတ္တရဒက္ခိဏေယျဘာဝတော တံ ကုဋိပရိဘောဂံ

အနုမောအာပေတွာ ဥဋ္ဌာရံ တမေဝ ပုညံ ပတိဋ္ဌာပေတုံ **“ဝီတရာဂေ”**တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တသ္သတ္ထော – ဂေဟာ ဘိန္ဒကိ လေသော **ဘိက္ခု** တေ **ကုဋိကာယံ** နိသိန္နော, တတော ဧဝ သော အဂ္ဂမဂ္ဂေန သဗ္ဗသော သမုစ္ဆိန္နရာဂတာယ **ဝီတရာ ဂေ** အနုတ္တရသမာဓိနာ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ သုဋ္ဌု သမာဟိတစိတ္တတာယ **သုသမာဟိတစိတ္တော,** ကြမဥ္ဇ အတ္ထံ, **အာဝုသော** ခေတ္တူပလ, ယထာဟံ ဝဒာမိ, **ဧဝံ ဇာနာဟိ** သဒ္ဒဟ အဓိမုစ္စသ္သု။ **အမောဃာ တေ ကုဋိကာ ကတာ** တယာ ကတာ ကုဋိကာ အမောဃာ အဝဥ္ဈာ သဖလာ သဥဒ္ရယာ, ယသ္မာ အရဟတာ ခီဏာသဝေန ပရိဘုတ္တာ။ သစေ တွံ အနုမောဒသိ, တံ တေ ဘဝိဿတိ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယာတိ။

တံ သုတွာ ခေတ္တူပလော ‘‘လာဘာ ဝတ မေ, သုလဒ္ဓံ ဝတ မေ, ယဿ မေ ကုဋိကာယံ ဒေဝေါ အယျော ပဝိသိတွာ နိသီဒတီ’’တိ ပသန္နစိတ္တော အနုမောဒန္တော အဋ္ဌာသိ။ ကြမံ ပန တေသံ ကထာသလ္လာပံ ဘဂဝတ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ သုတွာ အနုမောဒနဥ္စဿ ဥတွာ တမ္ဗာဝိနိံ သမ္ပတ္တိံ ဝိဘာဝေန္တော ခေတ္တူပလံ ကြမာဟိ က ထာဟိ အဇ္ဈဘာသိ –

‘‘ဝိဟာသိ ကုဋိယံ ဘိက္ခု၊ သန္တစိတ္တော အနာသဝေါ။
တေန ကမ္မဝိပာကေန၊ ဒေဝိန္ဒော တွံ ဘဝိဿသိ။

‘‘ဆတ္တိံသက္ခတ္တုံ ဒေဝိန္ဒော၊ ဒေဝရဇ္ဇံ ကရိဿသိ။
စတုတ္တိံသက္ခတ္တုံ စက္ကဝတ္တီ၊ ရာဇာ ရဋ္ဌေ ဘဝိဿသိ။

ရတနကုဋိ နာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ၊ ဝီတရာဂေ ဘဝိဿသီ’’တိ။

ကုဋိကာယံ လဒ္ဓဝိသေသတ္တာ ပန ထေရဿ တတော ပဘုတိ **ကုဋိဝိဟာရီ**တွေဝ သမညာ ဥဒပါဒိ။ အယမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏကထာပိ အဟောသီတိ။

ကုဋိဝိဟာရိတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဒုတိယကုဋိဝိဟာရိတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

အယမာဟု ပုရာဏိယာတိ အာယသ္မတော ကုဋိဝိဟာရိတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရ ဿ ဘဂဝတော ပသန္နမာနသော ပရိဋ္ဌာဟကာလေ နဠဝိလီဝေဟိ ဝိရစိတံ ဗီဇနိံ အဒါသိ။ တံ သတ္ထာ အနုမောဒနကထာ ယ သမ္ပဟံသေသိ။ သေသံ ယဒေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ အဋ္ဌနဝနိယတ္ထေရဝတ္ထုမှိ ဝုတ္တသဒိသမေဝ။ အယံ ပန ဝိသေသော – အယံ ကိရ ဝုတ္တနယေန ပဗ္ဗဇိတွာ အညတရာယ ပုရာဏကုဋိကာယ ဝိဟရန္တော သမဏဓမ္မံ အစိန္တေတွာ, ‘‘အယံ ကုဋိကာ ဇိဏ္ဏာ, အညံ ကုဋိကံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတီ’’တိ နဝကမ္မဝသေန စိတ္တံ ဥပ္ပာဒေသိ။ တဿ အတ္ထကာမာ ဒေဝတာ သံဝေဂဇနနတ္ထံ ကြမံ ဥတ္တာနောဘာသံ ဂါထိရတ္ထံ **“အယမာဟု”**တိ ကထမာဟ။

၅၇. တတ္ထ **အယန္တိ** အာသန္နပစ္စက္ခဝစနံ။ **အာဟူ**တိ အဟောသီတိ အတ္ထော။ ကထာသုခတ္ထဥ္ဟိ ဒီဃံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ **ပုရာဏိယာ**တိ ပုရာတနီ အဒ္ဓဂတာ။ **အညံ ပတ္ထယသေ နဝံ ကုဋိန္တိ** ကြမိဿာ ကုဋိယာ ပုရာဏဘာဝေန ဇိဏ္ဏတာယ ကြတော အညံ ကြအနိ နိဗ္ဗတ္တနီယတာယ နဝံ ကုဋိံ ပတ္ထယသေ ပတ္ထေသိ အာသီသသိ။ သဗ္ဗေန သဗ္ဗံ ပန **အာသံ ကုဋိယာ ဝိရာဇယ** ပုရာဏိယံ ဝိယ နဝါယမ္ပိ ကုဋိယံ အာသံ တဏှံ အပေက္ခံ ဝိရာဇေဟိ, သဗ္ဗသော တတ္ထ ဝိရတ္တစိတ္တော ဟောဟိ။ ကသ္မာ? ယသ္မာ **ဒုက္ခာ ဘိက္ခု ပုန နဝါ** နာမ **ကုဋိ** ဘိက္ခု ပုန ကြအနိ နိဗ္ဗတ္တိယမာနာ ဒုက္ခာ ဝဟတ္တာ ဒုက္ခာ, တသ္မာ အညံ နဝံ ဒုက္ခံ အနုပ္ပာဒေန္တော ယထာနိဗ္ဗတ္တာယံ ပုရာဏိယံယေဝ ကုဋိယံ ဌတွာ အတ္တ နာ ကတဗ္ဗံ ကရောဟီတိ။ အယဥ္ဟေတ္ထ အဓိပ္ပာယော – တွံ, ဘိက္ခု, ‘‘အယံ ပုရာဏီ တိဏကုဋိကာ ဇိဏ္ဏာ’’တိ အညံ နဝံ တိဏကုဋိကံ ကာတုံ ကြစ္ဆသိ, န သမဏဓမ္မံ, ဧဝံ ကြစ္ဆန္တော ပန ဘာဝနာယ အနနုယုဥ္ဇနေန ပုနပ္ပုနဘဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိယာ အနတိဝတ္တနတော အာယတိံ အတ္တဘာဝကုဋိမ္ပိ ပတ္ထေန္တော ကာတုံ ကြစ္ဆန္တောယေဝ နာမ ဟောတိ။ သာ ပန နဝါ တိဏကုဋိ ဝိယ ကရဏဒုက္ခေန တတော ဘိယျောပိ ဇရာမရဏသောကပရိဒေဝဒုက္ခဒောမနဿုပါယာသသဥ္ဟိတာယ ဒုက္ခာ, တသ္မာ တိဏကုဋိယံ ဝိယ အတ္တဘာဝကုဋိယံ အာသံ အပေက္ခံ ဝိရာဇယ သဗ္ဗသော တတ္ထ ဝိရတ္တစိတ္တော ဟောဟိ,

ဇံ တေ ဝဋ္ဋုက္ခံ န ဘဝိဿတီတိ။ ဒေဝတာယ စ ဝစနံ သုတွာ ထေရော သံဝေဂဇာတော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ ဃဋေန္တော ဝါယမန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၁.၃၆-၄၆) –

"ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿ ၊ လောကဇေဋ္ဌဿ တာဒိနော။
တိဏ္ဏတ္ထရေ နိသိန္နဿ၊ ဥပသန္တဿ တာဒိနော။

"နဠမာလံ ဂဟေတွာန၊ ဗန္ဓိတွာ ဗီဇနိံ အဟံ။
ဗုဒ္ဓဿ ဥပနာမေသိံ၊ ဒွိပဒိန္ဒဿ တာဒိနော။

"ပဋိဂ္ဂဟေတွာ သဗ္ဗညူ၊ ဗီဇနိံ လောကနာယကော။
မမ သင်္ကပ္ပမညာယ၊ ဣမံ ကထံ အဘာသထ။

"ယထာ မေ ကာယော နိဗ္ဗာတိ၊ ပရိဠာဟော န ဝိဇ္ဇတိ။
တထေဝ တိဝိဓဂ္ဂီဟိ၊ စိတ္တံ တဝ ဝိမုစ္စတု။

"သဗ္ဗေ ဒေဝါ သမာဂစ္ဆုံ၊ ယေ ကေစိ ဝနနိဿိတာ။
သောဿာမ ဗုဒ္ဓဝစနံ၊ ဟာသယန္တဉ္စ အာယကံ။

"နိသိန္နော ဘဂဝါ တတ္ထ၊ ဒေဝသင်္ဃပုရက္ခတော။
အာယကံ သမ္ပဟံသေန္တော၊ ဣမာ ကထာ အဘာသထ။

"ဣမိနာ ဗီဇနိဒါနေန၊ စိတ္တဿ ပဏိဓီဟိ စ။
သုဗ္ဗတော နာမ နာမေန၊ စက္ကဝတ္တီ ဘဝိဿတိ။

"တေန ကမ္မာဝသေသေန၊ သုက္ကမူလေန စောဒိတော။
မာလုတော နာမ နာမေန၊ စက္ကဝတ္တီ ဘဝိဿတိ။

"ဣမိနာ ဗီဇနိဒါနေန၊ သမ္မာနဝိပုလေန စ။
ကပ္ပသတသဟဿမ္ပိ၊ ဒုဂ္ဂတိံ နုပပဇ္ဇတိ။

"တိံသကပ္ပသဟဿမှိ၊ သုဗ္ဗတာ အဋ္ဌတိံသ တေ။
ဧကူနတိံသသဟဿေ၊ အဋ္ဌ မာလုတနာမကာ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ "အယံ မေ အရဟတ္တပ္ပတ္တိယာ အင်္ကုသဘူတာ"တိ တမေဝ ကထံ ပစ္စုဒာဟာသိ။ သာယေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏကထာ အဟောသိ။ ကုဋိံသြိတဒေန လဒ္ဓဝိသေသတ္တာ စဿ **ကုဋိဝိဟာရီ**တွေဝ သမညာ အဟောသီတိ။

ဒုတိယကုဋိဝိဟာရိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ရမဏီယကုဋိကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ရမဏီယာ မေ ကုဋိကာတိ အာယသ္မတော ရမဏီယကုဋိကတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုသလဗီဇရောပနံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣတော အဋ္ဌာရသကပ္ပသတမတ္ထကေ အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဗုဒ္ဓါရဟံ အာသနံ ဘဂဝတော အဒါသိ။ ပုပ္ဖေဟိ စ ဘဂဝန္တံ ပူဇေတွာ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ သေသံ

အဋ္ဌနဝနိယတ္တေရသ္သ ဝတ္ထုမ္ပိ ဝုတ္တသဒိသမေဝ။ အယံ ပန ဝိသေသော – အယံ ကိရ ဝုတ္တနယေန ပဗ္ဗဇိတွာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ဝဇ္ဇိရဋ္ဌေ အညတရသ္မိံ ကမကာတသေ ကုဋိကာယံ ဝိဟရတိ, သာ ဟောတိ ကုဋိကာ အဘိရူပါ ဒဿနီယာ ပါသာဒိကာ သုပရိကမ္မကတဘိတ္တိဘူမိကာ အာရာမပေါက္ခရဏိရာမဏေယျာဒိသမ္ပန္နာ မုတ္တာဇာလသဒိသ တလိကာကိဏ္ဏာဘူမိဘာက ထေရဿ စ ဝတ္တသမ္ပန္နတာယ သုသမ္မဋ္ဌင်္ဂဏတာဒိနာ ဘိယျောသောမတ္တာယ ရ မဏီယတရာ ဟုတွာ တိဋ္ဌတိ။ သော တတ္ထ ဝိဟရန္တော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌ ဌာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၁.၄၇-၅၂) –

> ''ကာနနံ ဝနမောဂယှ၊ အပ္ပသဒ္ဒံ နိရာကုလံ။
> သီဟာသနံ မယာ ဒိန္နံ၊ အတ္ထဒဿိဿ တာဒိနော။
>
> ''မာလာဟတ္ထံ ဂဟေတွာန၊ ကတွာ စ နံ ပဒက္ခိဏံ။
> သတ္ထာရံ ပယိရုပာသိတွာ၊ ပက္ကာမိံ ဥတ္တရာမုခေါ။
>
> ''တေန ကမ္မေန ဒွိပဒိန္ဒ၊ လောကဇေဋ္ဌ နရာသဘ။
> သန္နိဗ္ဗာပေမိ အတ္တာနံ၊ ဘဝါ သဗ္ဗေ သမူဟတာ။
>
> ''အဋ္ဌာရသကပ္ပသတေ၊ ယံ အနမဒဒိံ တဒါ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ သီဟာသနဿိဒံ ဖလံ။
>
> ''ဣတော သတ္တကပ္ပသတေ၊ သန္နိဗ္ဗာပကခတ္တိယော။
> သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တိ မဟဗ္ဗလော။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ထေရေ တတ္ထ ဝိဟရန္တေ ကုဋိကာယ ရမဏီယဘာဝတော ဝိဟာရပေက္ခကာ မနုဿာ တတော တတော အာဂန္တွာ ကုဋိံ ပဿန္တိ။ အထေကဒိဝသံ ကတိပယာ ဓုတ္တဇာတိကာ ဣတ္ထိယော တတ္ထ ဂတာ ကုဋိကာယ ရမဏီယဘာဝံ ဒိသွာ, ''ဧတ္ထ ဝသန္တော အယံ သမဏော သိယာ အမှေဟိ အာကမ္ပနီယဟဒယော''တိ အဓိပ္ပာယေန – ''ရမဏီယံ တေ, ဘန္တေ, ဝသနဋ္ဌာနံ။ မယမ္ပိ ရမဏီယရူပါ ပဌမယောဗ္ဗနေ ဌိတာ''တိ ဝတွာ ဣတ္ထိကုတ္တာဒီနိ ဒဿေတုံ အာရဘိံသု။ ထေရော အတ္တနော ဝီတရာဂဘာဝံ ပကာသေန္တော **''ရမဏီယာ မေ ကုဋိကာ, သဒ္ဓါဒေယျာ မနောရမာ''**တိ ကထံ အဘာသိ။

၅၈. တတ္ထ **ရမဏီယာ မေ ကုဋိကာ**တိ ''ရမဏီယာ တေ, ဘန္တေ, ကုဋိကာ''တိ ယံ တုမှေဟိ ဝုတ္တံ, တံ သစ္စံ။ အယံ မမ ဝသနကုဋိကာ ရမဏီယာ မနုညရူပါ, သာ စ ခော **သဒ္ဓါဒေယျာ,** ''ဧဝရူပါယ မနာပံ ကတွာ ပဗ္ဗဇိတာနံ ဒိန္နာယ ဣဒံ နာမ ဖလံ ဟောတီ''တိ ကမ္မဖလာနိ သဒ္ဒဟိတွာ သဒ္ဓါယ ဓမ္မစ္ဆန္ဒေန အတဗ္ဗတ္တာ သဒ္ဓါဒေယျာ, န ဓနေန နိဗ္ဗတ္တိတာ။ သယဥ္စ တထာဒိန္နာနိ သဒ္ဓါဒေယျာနိ ပဿန္တာနံ ပရိဘုဉ္ဇန္တာနဉ္စ မနော ရမေတီတိ **မနောရမာ**။ သဒ္ဓါဒေယျတ္တာ ဧဝ ဟိ မနောရမာ, သဒ္ဓါဒီဟိ ဒေယျဓမ္မံ သက္ကစ္စံ အဘိသင်္ခရိတွာ ဒေန္တိ, သဒ္ဓါဒေယျဉ္စ ပရိဘုဉ္ဇန္တာ သပ္ပုရိသာ အယကဿ အဝိသံဝါဒနတ္ထမ္ပိ ပယောဂသယသမ္ပန္နာ ဟောန္တိ, န တုမှေဟိ စိန္တိတာကာရေန ပယောဂသယဝိပန္နာတိ အဓိပ္ပာယော။ **န မေ အတ္ထော ကုမာရီဟီ** တိ ယသ္မာ သဗ္ဗသော ကာမေဟိ ဝိနိဝတ္တိတမာနသော အဟံ, တသ္မာ န မေ အတ္ထော ကုမာရီဟိ။ ကပ္ပိယကာရကကမ္မဝသေနပိ ဟိ မာဒိသာနံ ဣတ္ထီဟိ ပယောဇနံ နာမ နတ္ထိ, ပဂေဝ ရာဂဝသေန, တသ္မာ န မေ အတ္ထော ကုမာရီဟီတိ။ ကုမာရိဂ္ဂဟဏဉ္စေတ္ထ ဥပလက္ခဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မာဒိသဿ နာမ သန္တိကေ ဧဝံ ပဋိပဇ္ဇထာဟီတိ အယုတ္တကာရိနီဟိ ယာဝ အပရဒ္ဓဉ္စ တုမှေဟိ သမာနဇ္ဈာသယာနံ ပုရတော အယံ ကိရိယာ သောဘေယျာတိ ဒဿေန္တော အာဟ **''ယေသံ အတ္ထော တဟိံ ဂစ္ဆထ နာရိယော''**တိ။ တတ္ထ **ယေသန္တိ** ကာမေသု အဝီတရာဂါနံ။ **အတ္ထော** တိ ပယောဇနံ။ **တဟိန္တိ** တတ္ထ တေသံ သန္တိကံ။ **နာရိယော**တိ အာလပနံ။ တံ သုတွာ ဣတ္ထိယော မင်္ကုဘူတာ ပတ္တက္ခန္ဓာ အာဂတမဂ္ဂေနေဝ ဂတာ။ ဧတ္ထ စ ''န မေ အတ္ထော ကုမာရီဟီ''တိ ကာမေဟိ အနတ္ထိကဘာဝဝစနေနေဝ ထေရေန အရဟတ္တံ ဗျာကတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၉. ကောသလဝိဟာရိတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

သဒ္ဓာယာဟံ ပဗ္ဗဇိတော တိ အာယသ္မတော ကောသလဝိဟာရိတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုသလဗီဇံ ရောပေတွာ တံ တံ ပုညံ အကာသိ။ သေသံ အဋ္ဌနဝနိယတ္ထေရဝတ္ထုသဒိသမေဝ။ အယံ ပန ဝိသေသော – အယံ ကိရ ဝုတ္တနယေန ပဗ္ဗဇိတွာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ကောသလရဋ္ဌေ အညတရသ္မိံ ကမေ ဧကံ ဥပာသကကုလံ နိဿာယ အရညေ ဝိဟရတိ, တံ သော ဥပာသကော ရုက္ခမူလေ ဝသန္တံ ဒိသွာ ကုဋိံ ကာရေတွာ အဒာသိ။ ထေရော ကုဋိကာယံ ဝိဟရန္တော အာတပသပ္ပာယေန သမာဓာနံ လဘိတွာ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒာနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၁.၅၃-၆၁) –

"ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ ဝသာမိ ပဏ္ဏသန္ထရေ။
ဃာသေသု ဂေဓမာပန္နော၊ သေယျသီလော စဟံ တဒါ။

"ခဏန္တာလုကလမ္ဗာနိ ၊ ဗိဠာလိတက္ကလာနိ စ။
ကောလံ ဘလ္လာတကံ ဗိလ္လံ၊ အာဟတွာ ပဋိယာဒိတံ။

"ပဒုမုတ္တရော လောကဝိဒူ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော။
မမ သင်္ကပ္ပမညာယ၊ အာဂစ္ဆိ မမ သန္တိကံ။

"ဥပာဂတံ မဟာနာဂံ၊ ဒေဝဒေဝံ နရာသဘံ။
ဗိဠာလိံ ပဂ္ဂဟေတွာန၊ ပတ္တမှိ ဩကိရိံ အဟံ။

"ပရိဘုဉ္ဇိ မဟာဝီရော၊ တောသယန္တော မမံ တဒါ။
ပရိဘုဉ္ဇိတွာန သဗ္ဗညူ၊ ဣမံ ကထံ အဘာသထ။

"သကံ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ၊ ဗိဠာလိံ မေ အဒါ တုဝံ။
ကပ္ပာနံ သတသဟဿံ၊ ဒုဂ္ဂတိံ နုပပဇ္ဇသိ။

"စရိမံ ဝတ္တတေ မယှံ၊ ဘဝါ သဗ္ဗေ သမူဟတာ။
ဓာရေမိ အန္တိမံ ဒေဟံ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာသနေ။

"စတုပညာသိတော ကပ္ပေ၊ သုမေခလိယ သဝှယော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဝိမုတ္တိသုခပ္ပဋိသံဝေဒနေန ဥပ္ပန္နပီတိဝေဂေန ဥဒါနေန္တော **"သဒ္ဓာယာဟံ ပဗ္ဗဇိတော"**တိ ကထံ အဘာသိ။

၅၉. တတ္ထ **သဒ္ဓာယာ** တိ ဘဂဝတော ဝေသာလိံ ဥပဂမနေ အာနုဘာဝံ ဒိသွာ, "ဧကန္တနိယျာနိကံ ဣဒံ သာသနံ, တသ္မာ အဒ္ဓာ ဣမာယ ပဋိပတ္တိယာ ဇရာမရဏတော မုစ္စိဿာမီ"တိ ဥပ္ပန္နသဒ္ဓာဝသေန **ပဗ္ဗဇိတော** ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂတော။ **အရညေ မေ ကုဋိကာ ကတာ**တိ တဿာ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အနုရူပဝသေန အရညေ ဝသတော မေ ကုဋိကာ ကတာ, ပဗ္ဗဇ္ဇာနုရူပံ အာရညကော ဟုတွာ ဝူပကဋ္ဌော ဝိဟရာမီတိ ဒဿေတိ။ တေနာဟ **"အပ္ပမတ္တော စ အာတာပီ, သမ္ပဇာနော ပတိဿတော"**တိ။ အရညတသလဒ္ဓေန ကာယဝိဝေကေန ဓာဂရိယံ အနုယုဉ္ဇန္တော တတ္ထ သတိယာ အဝိပ္ပတသေန **အပ္ပမတ္တော,** အာရဒ္ဓဝီရိယတာယ **အာတာပီ,** ပုဗ္ဗဘာဂိယသတိသမ္ပဇညဟာရိပူရိယာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဍေတွာ အရဟတ္တာဓိဂမေန ပညာသတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တိယာ အစ္စန္တမေဝ **သမ္ပဇာနော ပတိဿတော** ဝိဟရာမီတိ အတ္

ထော။ အပ္ပမတ္တဘာတဒီကိတ္တနေ စသ္သ ကြဒမေဝ အညာဏ္ဏကရဏံ အဟောသိ ကောသလရဋ္ဌေ စိရနိတသိဘာဝေန ပန **ကောသလဝိဟာရီ**တိ သမညာ ဇာတာတိ။

ကောသလဝိဟာရိတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. သီဝလိတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

တေ မေ ဣဇ္ဈိံသု သင္ကပ္ပာတိ အာယသ္မတော သီဝလိတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ပရိသပရိယန္တေ ဌိတော ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ လာဘီနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ "မယာပိ အနာဂတေ ဧဝရူပေန ဘဝိတုံ ဝဋ္ဋတီ"တိ ဒသဗလံ နိမန္တေတွာ သတ္တာဟံ သတ္ထု ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စ မဟာဒာနံ ဒတွာ "ဘဂဝါ အဟံ ဣမိနာ အဓိကာရကမ္မေန အညံ သမ္ပတ္တိံ န ပတ္ထေမိ, အနာဂတေ ပန ဧကဿ ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ အဟမ္ပိ တုမှေဟိ သော ဧတဒဂ္ဂေ ဌပိတဘိက္ခု ဝိယ လာဘီနံ အဂ္ဂေါ ဘဝေယျ"န္တိ ပတ္ထနံ အကာသိ။ သတ္ထာ အနန္တရာယံ ဒိသွာ – "အယံ တေ ပတ္ထနာ အနာဂတေ ဂေါတမဗုဒ္ဓဿ သန္တိကေ သမိဇ္ဈိဿတီ"တိ ဗျာကရိတွာ ပက္ကာမိ။ သောပိ ကုလပုတ္တော ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ တတော စဝိတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဝိပဿီဗုဒ္ဓကာလေ ဗန္ဓုမတီနဂရတော အဝိဒူရေ ဧကသ္မိံ ဂါမကေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ တသ္မိံ သမယေ ဗန္ဓုမတီနဂရဝါသိနော ရညာ သဒ္ဓိံ သာကစ္ဆိတွာ ဒသဗလဿ အဒါနံ ဒေန္တိ။ တေ ဧကဒိဝသံ သဗ္ဗေဝ ဧကတော ဟုတွာ ဒါနံ ဒေန္တာ "ကိံ နု ခေါ အမှာကံ ဒါနမုခေ နတ္ထီ"တိ (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၀၇) မဓုဉ္စ ဂုဠဒဓိဉ္စ န အဒ္ဒသံသု။ တေ "ယတော ကုတောစိ အာဟရိဿာမာ"တိ ဇနပဒတော နဂရပဝိသနမဂ္ဂေ ပုရိသံ ဌပေသုံ။ တဒါ ဧသ ကုလပုတ္တော အတ္တနော ဂါမတော ဂုဠဒဓိဝါရကံ ဂဟေတွာ, "ကိဉ္စိဒေဝ အာဟရိဿာမီ"တိ နဂရံ ဂစ္ဆန္တော, "မုခံ ဓောဝိတွာ ဓောတဟတ္ထပါဒေါ ပဝိသိဿာမီ"တိ ဖာသုကဋ္ဌာနံ ဩလောကေန္တော နင်္ဂလသီသမတ္တံ နိမ္မက္ခိကံ ဒဏ္ဍကမဓုံ ဒိသွာ "ပုညေန မေ ဣဒံ ဥပ္ပန္န"န္တိ ဂဟေတွာ နဂရံ ပါဝိသိ။ နာဂရေဟိ ဌပိတပုရိသော တံ ဒိသွာ, "ဘော ပုရိသ, ကဿိမံ အာဟရသီ"တိ ပုစ္ဆိ။ "န ကဿစိ, သာမိ, ဝိက္ကိဏိတုံ ပန မေ ဣဒံ အာဘတ"န္တိ။ "တေန ဟိ, ဘော, ဣဒံ ကဟာပဏံ ဂဟေတွာ ဧတံ မဓုဉ္စ ဂုဠဒဓိဉ္စ ဒေဟီ"တိ။ သော စိန္တေသိ – "ဣဒံ န ဗဟုမူလံ, အယဉ္စ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ ဗဟုံ ဒေတိ, ဝီမံသိတုံ ဝဋ္ဋတီ"တိ။ တတော နံ "နာဟံ ဧကေန ကဟာပဏေန ဒေမီ"တိ အာဟ။ "ယဒိ ဧဝံ ဒွေ ဂဟေတွာ ဒေဟီ"တိ။ "ဒွီဟိပိ န ဒေမီ"တိ။ ဧတေနုပါယေန ဝဍ္ဎေတွာ သဟဿံ ပါပုဏိ။

သော စိန္တေသိ – "အတိဝဍ္ဎိတုံ န ဝဋ္ဋတိ, ဟောတု တာဝ ဣမိနာ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ ပုစ္ဆိဿာမီ"တိ။ အထ နံ အာဟ – "ဣဒံ န ဗဟုံ အဂ္ဃနကံ, တွဉ္စ ဗဟုံ ဒေသိ, ကေန ကမ္မေန ဣဒံ ဂဏှာသီ"တိ။ "ဣဓ, ဘော, နဂရဝါသိနော ရညာ သဒ္ဓိံ ပဋိဝိရုဇ္ဈိတွာ ဝိပဿီဒသဗလဿ ဒါနံ ဒေန္တာ ဣဒံ ဒွယံ ဒါနမုခေ အပဿန္တာ ပရိယေသန္တိ, သစေ ဣဒံ ဒွယံ န လဘိဿန္တိ, နာဂရာနံ ပရာဇယော ဘဝိဿတိ, တသ္မာ သဟဿံ ကတွာ ဂဏှာမီ"တိ။ "ကိံ ပနေတံ နာဂရာနမေဝ ဝဋ္ဋတိ, အညေသံ ဒါတုံ န ဝဋ္ဋတီ"တိ။ "ယဿ ကဿစိ ဒါတုံ အဝါရိတမေဝါ"တိ။ "အတ္ထိ ပန ကောစိ နာဂရာနံ ဒါနေ ဧကဒိဝသံ သဟဿံ ဒါတာ"တိ? "နတ္ထိ, သမ္မာ"တိ။ "ဣမေသံ ပန ဒွိန္နံ သဟဿဂ္ဃနကဘာဝံ ဇာနာသီ"တိ? "အာမ, ဇာနာမီ"တိ။ "တေန ဟိ ဂစ္ဆ, နာဂရာနံ အာစိက္ခ 'ဧကော ပုရိသော ဣမာနိ ဒွေ မူလေန န ဒေတိ သဟတ္ထေနေဝ ဒါတုကာမော, တုမှေ ဣမေသံ ဒွိန္နံ ကာရဏာ နိဗ္ဗိတက္ကာ ဟောထာ'တိ, တွံ ပန မေ ဣမသ္မိံ ဒါနမုခေ ဇေဋ္ဌကဘာဝဿ ကာယသက္ခိ ဟောဟီ"တိ။ သော ပရိဗ္ဗယတ္ထံ ဂဟိတမာသကေန ပဉ္စကဋုကံ ဂဟေတွာ စုဏ္ဏံ ကတွာ ဒဓိတော ကဉ္ဇိယံ ဂဟေတွာ တတ္ထ မဓုပဋလံ ပီဠေတွာ ပဉ္စကဋုကစုဏ္ဏေန ယောဇေတွာ ဧကသ္မိံ ပဒုမိနိပတ္တေ ပက္ခိပိတွာ တံ သံဝိဒဟိတွာ အာဒါယ ဒသဗလဿ အဝိဒူရဋ္ဌာနေ နိသီဒိ မဟာဇနေန အာဟရိယမာနံ သက္ကာရံ ဩလောကယမာနော, သော ဩကာသံ ဉတွာ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဘဂဝါ အယံ ဥပ္ပန္နဒုဂ္ဂတပဏ္ဏာကာရော, ဣမံ မေ အနုကမ္ပံ ပဋိစ္စ ပဋိဂ္ဂဏှဟထာတိ။ သတ္ထာ တဿ အနုကမ္ပံ ပဋိစ္စ စတုမဟာရာဇဒတ္တိယေန သေလမယပတ္တေန တံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ ယထာ အဋ္ဌသဋ္ဌိယာ ဘိက္ခုသတသဟဿဿ ဒိယျမာနံ န ခီယတိ, ဧဝံ အဓိဋ္ဌာသိ။ သော ကုလပုတ္တော နိဋ္ဌိတဘတ္တကိစ္စံ ဘဂဝန္တံ အဘိဝါဒေတွာ ဧကမန္တံ ဌိတော အာဟ – "ဒိဋ္ဌော မေ, ဘဂဝါ, အဇ္ဇ ဗန္ဓုမတီနဂရဝါသိကေဟိ တုမှာကံ သက္ကာရော အာဟရိယမာနော, အဟမ္ပိ ဣမဿ ကမ္မဿ နိဿန္ဒေန နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဘဝေ လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တော ဘဝေယျံ

ယ”န္တိ (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၀၇)။ သတ္ထာ, “ဧဝံ ဟောတု, ကုလပုတ္တာ”တိ ဝတွာ တဿ စ နဂရတသီနဉ္စ ဘတ္တာနုမောဒနံ ကတွာ ပက္ကာမိ။

သောပိ ကုလပုတ္တော ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သုပ္ပတသာယ ရာဇဓီတာယ ကုစ္ဆိမှိ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏတော ပဋ္ဌာယ သာယံ ဟတ္ထဂ္ဂ ပဏ္ဏာကာရသတာနိ သကဋ္ဌေနာအယ သုပ္ပတသာယ ဥပနီယန္တိ။ အထ နံ ပုညဝီမံသနတ္ထံ ဟတ္ထေန ဗီဇပစ္ဆိံ ဖုသာပေန္တိ။ ဧကေကဗီဇတော သလာကသတမ္ပိ သလာကသဟဿမ္ပိ နိဂ္ဂစ္ဆတိ။ ဧကေကကရီသခေတ္တေ ပဏ္ဏာသမ္ပိ သဋ္ဌိပိ သကဋဋ္ဌပ္ပမာဏာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ကောဋ္ဌေ ပူရဏကာလေပိ ကောဋ္ဌဒွာရံ ဟတ္ထေန ဖုသာပေန္တိ၊ ရာဇဓီတာယ ပုညေန ဂဏှန္တာနံ ဂဟိတဂဟိတဋ္ဌာနံ ပုန ပူရတိ။ ပရိပုဏ္ဏဘတ္တဘာဇနတောပိ “ရာဇဓီတာယ ပုည”န္တိ ဝတွာ ယဿ ကဿစိ ဒေန္တာနံ ယာဝ န ဥက္ကမန္တိ, န တာဝ ဘတ္တံ ခီယတိ, အရကေ ကုစ္ဆိဂတေယေဝ သတ္တဝဿာနိ အတိက္ကမိံသု။

ဂဗ္ဘေ ပန ပရိပက္ကေ သတ္တာဟံ မဟာဒုက္ခံ အနုဘောသိ။ သာ သာမိကံ အာမန္တေတွာ, “ပုရေ မရဏာ ဇီဝမာနာဝ အနံ ဒဿာမိ”တိ သတ္ထု သန္တိကံ ပေသေသိ – “ဂစ္ဆ, ဣမံ ပဝတ္တိံ သတ္ထု အာရောစေတွာ သတ္ထာရံ နိမန္တေဟိ, ယဥ္စ သတ္ထာ ဝဒေတိ, တံ သာဓုကံ ဥပလက္ခေတွာ အာဂန္တွာ မယှံ ကထေဟီ”တိ။ သော ဂန္တွာ တဿာ သာသနံ ဘဂဝတော အာရောစေသိ။ သတ္ထာ, “သုခိနီ ဟောတု သုပ္ပတသာ ကောလိယဓီတာ အရောဂါ, အရောဂံ ပုတ္တံ ဝိဇာယတူ”တိ (ဥဒါ. ၁၈) အာဟ။ ရာဇာ တံ သုတွာ ဘဂဝန္တံ အဘိဝာဒေတွာ အတ္တနော ကမာဘိမုခေါ ဟယာသိ။ တဿ ပုရေ အာဂမနာယေဝ သုပ္ပတသာယ ကုစ္ဆိတော ဓမကရဏာ ဥဒကံ ဝိယ ဂဗ္ဘော နိက္ခမိ, ပရိတရောတွာ နိသိန္နဇနော အဿုမုခေါဝ ဟသိတုံ အာရဒ္ဓော တုဋ္ဌပဟဋ္ဌော မဟာဇနော ရညော သာသနံ အာရောစေတုံ အဂမာသိ။

ရာဇာ တေသံ အာဂမနံ ဒိသွာဝ, “ဒသဗလေန ကထိတကထာ နိပ္ဖန္နာ ဘဝိဿတိ မညေ”တိ စိန္တေသိ။ သော အာဂန္တွာ သတ္ထု သာသနံ ရာဇဓီတာယ အာရောစေသိ။ ရာဇဓီတာ တယာ နိမန္တိတံ ဇီဝိတဘတ္တမေဝ မင်္ဂလဘတ္တံ ဘဝိဿတိ, ဂစ္ဆ သတ္တာဟံ ဒသဗလံ နိမန္တေဟီတိ။ ရာဇာ တထာ အကာသိ။ သတ္တာဟံ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ သင်္ဃဿ မဟာဒာနံ ပဝတ္တယိံသု။ အရကော သဗ္ဗေသံ ဉာတီနံ သန္တတ္တံ စိတ္တံ နိဗ္ဗာပေန္တော ဇာတောတိ **သီဝလိဒာရကော**တွေ ဝေဝဿ နာမံ အကံသု။ သော သတ္တဝဿာနိ ဂဗ္ဘေ ဝသိတတ္တာ ဇာတကာလတော ပဋ္ဌာယ သဗ္ဗကမ္မက္ခမော အဟောသိ။ ဓမ္မသေနာပတိ သာရိပုတ္တော သတ္တမေ ဒိဝသေ တေန သဒ္ဓိံ ကထာသလ္လာပံ အကာသိ။ သတ္ထာပိ ဓမ္မပဒေ ကထံ အဘာသိ –

> “ယောမံ ပလိပထံ ဒုဂ္ဂံ၊ သံသာရံ မောဟမစ္စဂါ။
> တိဏ္ဏော ပါရင်္ဂတော ဈာယီ၊ အနေဇော အကထံကထီ။
> အနုပါဒါယ နိဗ္ဗုတော၊ တမဟံ ဗ္ရူမိ ဗြာဟ္မဏ”န္တိ။ (ဓ. ပ. ၄၁၄)။

အထ နံ ထေရော ဧဝမာဟ – “ကိံ ပန တယာ ဧဝရူပံ ဒုက္ခရာသိံ အနုဘဝိတွာ ပဗ္ဗဇိတုံ န ဝဋ္ဋတီ”တိ? “လဘမာနော ပဗ္ဗဇေယျံ, ဘန္တေ”တိ။ သုပ္ပတသာ နံ အရကံ ထေရေန သဒ္ဓိံ ကထေန္တံ ဒိသွာ “ကိံ နု ခေါ မေ ပုတ္တော ဓမ္မသေနာပတိနာ သဒ္ဓိံ ကထေတီ”တိ ထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပုစ္ဆိ – “မယှံ ပုတ္တော တုမှေဟိ သဒ္ဓိံ ကိံ ကထေတိ, ဘန္တေ”တိ? “အတ္တနာ အနုဘူတံ ဂဗ္ဘဝါသဒုက္ခံ ကထေတွာ, ‘တုမှေဟိ အနုညာတော ပဗ္ဗဇိဿာမီ’တိ ဝဒတီ”တိ။ “သာဓု , ဘန္တေ, ပဗ္ဗာဇေထ န”န္တိ။ ထေရော တံ ဝိဟာရံ နေတွာ တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာနံ ဒတွာ ပဗ္ဗာဇေန္တော “သီဝလိ, န တုယှံ အညေန ဩဝါဒေန ကမ္မံ အတ္ထိ, တယာ သတ္တ ဝဿာနိ အနုဘူတဒုက္ခမေဝ ပစ္စဝေက္ခာဟီ”တိ။ “ဘန္တေ, ပဗ္ဗာဇနမေဝ တုမှာကံ ဘာရော, ယံ ပန မယာ ကာတုံ သက္ကာ, တမဟံ ဇာနိဿာမီ”တိ။ သော ပန ပဌမကေသဝဋ္ဋိယာ ဩဟာရဏက္ခဏေယေဝ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာသိ, ဒုတိယာယ ဩဟာရဏက္ခဏေ သကဒါဂါမိဖလေ, တတိယာယ အနာဂါမိဖလေ သဗ္ဗေသံယေဝ ပန ကေသာနံ ဩရောပနဉ္စ အရဟတ္တသစ္ဆိကိရိယာ စ အပစ္ဆာ အပုရိမာ အဟောသိ။ တဿ ပဗ္ဗဇိတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စတ္တာရော ပစ္စယာ ယာဝတိစ္ဆကံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဧဝံ ဧတ္ထ ဝတ္ထု သမုဋ္ဌိတံ။

အပရဘာဂေ သတ္ထာ သာဝတ္ထိံ အဂမာသိ။ ထေရောပိ သတ္ထာရံ အဘိတဒေတ္ဝာ, ''ဘန္တေ, မယ္ဟံ ပုညံ ဝီမံသိ
သ္သာမိ, ပဉ္စ မေ ဘိက္ခုသတာနိ ဒေထာ''တိ အာဟ။ ''ဂဏ္ဟ သီဝလီ''တိ။ သော ပဉ္စသတေ ဘိက္ခူ ဂဟေတ္ဝာ ဟိမဝန္တာဘိ
မုခံ ဂစ္ဆန္တော အဋဝိမဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ, တသ္သ ပဌမံ ဒိဋ္ဌနိဂြောဓေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ သတ္တဒိဝသာနိ အနံ အအာသိ။
ဣတိ သော –

''နိဂြောဓံ ပဌမံ ပသ္သိ၊ ဒုတိယံ ပဏ္ဍဝပဗ္ဗတံ။
တတိယံ အစိရဝတိယံ၊ စတုတ္ထံ ဝရသာဂရံ။

''ပဉ္စမံ ဟိမဝန္တံ သော၊ ဆဋ္ဌံ ဆဒ္ဒန္တုပာဂမိ။
သတ္တမံ ဂန္ဓမာဒနံ၊ အဋ္ဌမံ အထ ရေဝတ''န္တိ။

သဗ္ဗဋ္ဌာနေသု သတ္တ သတ္တ ဒိဝသာနေဝ အနံ အဒံသု။ ဂန္ဓမာဒနပဗ္ဗတေ ပန နာဂဒတ္တဒေဝရာဇာ နာမ သတ္တသု ဒိဝ
သေသု ဧကဒိဝသေ ခီရပိဏ္ဍပါတံ အအာသိ, ဧကဒိဝသေ သပ္ပိပိဏ္ဍပါတံ။ ဘိက္ခုသင်္ဃော အာဟ – ''ဣမဿ ဒေဝရ
ညော နေဝ ဓေနုယော ဒုယ္ဟမာနာ ပညာယန္တိ, န ဒဓိနိမ္မထနံ , ကုတော တေ ဒေဝရာဇ ဣဒံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ''တိ။ ''ဘန္တေ
ကဿပဒသဗလဿ ကာလေ ခီရသလာကဘတ္တဒါနဿေတံ ဖလ''န္တိ ဒေဝရာဇာ အာဟ။ အပရဘာဂေ သတ္ထာ
ခဒိရဝနိယရေဝတဿ ပစ္စုဂ္ဂမနံ အဒ္ဓုပ္ပတ္တိံ ကတ္ဝာ ထေရံ အတ္တနော သာသနေ လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌ
ာနေ ဌပေသိ။

ဧဝံ လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တဿ ပန ဣမဿ ထေရဿ အရဟတ္တပ္ပတ္တိံ ဧကစ္စေ အာစရိယာ ဧဝံ ဝဒန္
တိ – ''ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန ဓမ္မသေနာပတိနာ ဩဝါဒေ ဒိန္နေ ယံ မယာ ကာတုံ သက္ကာ, တမဟံ ဇာနိဿာမီတိ ပဗ္ဗ
ဇိတ္ဝာ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတ္ဝာ တံ ဒိဝသံယေဝ အညတရံ ဝိဝိတ္တံ ကုဋိကံ ဒိသ္ဝာ တံ ပဝိသိတ္ဝာ မာတုကုစ္ဆိ
သ္မိံ သတ္တ ဝဿာနိ အတ္တနာ အနုဘူတံ ဒုက္ခံ အနုဿရိတ္ဝာ တဒနုသာရေန အတီတာနာဂတေ တဿ အဝေက္ခန္တ
ဿ အာဒိတ္တာ ဝိယ တယော ဘဝာ ဥပဋ္ဌဟိံသု။ ဉာဏဿ ပရိပါကံ ဂတတ္တာ ဝိပဿနာဝီထိံ ဩတရိ, တာဝဒေဝ မ
ဂ္ဂပ္ပဋိပါဋိယာ သဗ္ဗေပိ အာသဝေ ခေပေန္တော အရဟတ္တံ ပါပုဏီ''တိ။ ဥဘယထာပိ ထေရဿ အရဟတ္တပ္ပတ္
တိယေဝ ပကာသိတာ။ ထေရော ပန ပဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒော ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ
၁.၁၂.၃၁-၃၉) –

''ဝရုဏော နာမ နာမေန၊ ဒေဝရာဇာ အဟံ တဒါ။
ဥပဋ္ဌဟေသိံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ သယောဂ္ဂဗလဝါဟနော။

''နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှိ၊ အတ္ထဒဿီနရုတ္တမေ။
တူရိယံ သဗ္ဗမာဒါယ၊ အဂမံ ဗောဓိမုတ္တမံ။

''ဝါဒိတေန စ နစ္စေန၊ သမ္မတာဠသမာဟိတော။
သမ္မုခာ ဝိယ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဥပဋ္ဌိံ ဗောဓိမုတ္တမံ။

''ဥပဋ္ဌဟိတ္ဝာ တံ ဗောဓိံ၊ ဓရဏီရုဟပါဒပံ။
ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတ္ဝာန၊ တတ္ထ ကာလင်္ကတော အဟံ။

''သကကမ္မာဘိရဒ္ဓေါဟံ၊ ပသန္နော ဗောဓိမုတ္တမေ။
တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန၊ နိမ္မာနံ ဥပပဇ္ဇဟံ။

''သဋ္ဌိတူရိယသဟဿာနိ၊ ပရိဝါရေန္တိ မံ သဒါ။
မနုဿေသု စ ဒေဝေသု၊ ဝတ္တမာနံ ဘဝါဘဝေ။

‘‘တိဝိဓဂ္ဂိ နိဗ္ဗုတာ မယှံ၊ ဘဝါ သဗ္ဗေ သမူဟတာ။
ဓာရေမိ အန္တိမံ ဒေဟံ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာသနေ။

‘‘သုဗာဟူ နာမ နာမေန၊ စတုတ္တိံသာသု ခတ္တိယာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ ပဉ္စကပ္ပသတေ ဣတော။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဝိမုတ္တိသုခပဋိသံဝေဒနေန ပီတိဝေဂေန ဥဒာနေန္တော **‘‘တေ မေ ဣဇ္ဈိံသု သင်္ကပ္ပာ’’** တိ ဂါထံ အဘာသိ။

၆၀. တတ္ထ **တေ မေ ဣဇ္ဈိံသု သင်္ကပ္ပာ, ယဒတ္ထော ပာဝိသိံ ကုဋိံ, ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိံ ပစ္စေသ**န္တိ ယေ ပုဗ္ဗေ မယာ ကာမသင်္ကပ္ပာဒီနံ သမုစ္ဆေဒကရာ နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပာဒယော အဘိပတ္ထိတာယေဝ ‘‘ကဒါ နု ခွာဟံ တဒါယတနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိဿာမိ, ယဒရိယာ ဧတရဟိ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရန္တီ’’တိ, ဝိမုတ္တာဓိပ္ပာယသညိတာ ဝိမုတ္တိံ ဥဒ္ဒိဿ သင်္ကပ္ပာ မနောရထာ အဘိဏှံ ဟုတွာ ပဝတ္တာ ယဒတ္ထော ယံပယောဇနော ယေသံ နိပ္ဖာဒနတ္ထံ ကုဋိံ သုညာဂါရံ ပဝိသိတ္ဝါ ဟာဝိသိံ တိဿော ဝိဇ္ဇာ ဖလဝိမုတ္တိဉ္စ ပစ္စေသန္တော, ဂဝေသန္တော တေ မေ ဣဇ္ဈိံသု တေ သဗ္ဗေဝ ဣဒါနိ မယှံ ဣဇ္ဈိံသု သမိဇ္ဈိံသု, နိပ္ဖန္နကုသလသင်္ကပ္ပော ပရိပုဏ္ဏမနောရထော ဇာတောတိ အတ္ထော။ တေသံ သမိဒ္ဓဘာဝံ ဒဿေတုံ **‘‘မာနာနုသယမုဇ္ဇဟ’’** န္တိ ဝုတ္တံ။ ယသ္မာ မာနာနုသယမုဇ္ဇဟံ ပဇဟိံ သမုစ္ဆိန္ဒိံ, တသ္မာ တေ မေ သင်္ကပ္ပာ ဣဇ္ဈိံသူတိ ယောဇနာ။ မာနာနုသယေ ဟိ ပဟီနေ အပ္ပဟီနော နာမ အနုသယော နတ္ထိ, အရဟတ္တဉ္စ အဓိဂတမေဝ ဟောတီတိ မာနာနုသယပ္ပဟာနံ ယထာဝုတ္တသင်္ကပ္ပသမိဒ္ဓိယာ ကာရဏံ ကတွာ ဝုတ္တံ။

သီဝလိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဆဋ္ဌဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. သတ္တမဝဂ္ဂော

၁. ဝပ္ပတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ပဿတိ ပဿော တိ အာယသ္မတော ဝပ္ပတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ‘‘အသုကော စ အသုကော စ ထေရော သတ္ထု ပဌမံ ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကာ အဟေသု’’န္တိ ထောမနံ သုတွာ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပတ္ထနံ ပဋ္ဌပေသိ – ‘‘အဟမ္ပိ ဘဂဝါ အနာဂတေ တာဒိသဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ပဌမံ ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကာနံ အညတရော ဘဝေယျ’’န္တိ, သတ္ထု သန္တိကေ သရဏဂမနဉ္စ ပဝေဒေသိ။ သော ယာဝဇီဝံ ပုညာနိ ကတွာ တတော စုတော ဒေဝမနုဿေသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ ဝါသေဋ္ဌဿ နာမ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဝပ္ပော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော အသိတေန ဣသိနာ ‘‘သိဒ္ဓတ္ထကုမာရော သဗ္ဗညူ ဘဝိဿတီ’’တိ ဗျာကတော ကောဏ္ဍညပ္ပမုခေဟိ ဗြာဟ္မဏပုတ္တေဟိ သဒ္ဓိံ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ‘‘တသ္မိံ သဗ္ဗညုတံ ပတ္တေ တဿ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ အမတံ ပာပုဏိဿာမီ’’တိ ဥရုဝေလာယံ ဝိဟရန္တံ မဟာသတ္တံ ဆဗ္ဗဿာနိ ပဓာနံ ပဒဟန္တံ ဥပဋ္ဌဟိတွာ ဩဠာရိကာဟာရပရိဘောဂေန နိဗ္ဗိန္ဒိတွာ ပက္ကမိတွာ ဣသိပတနံ ဂတော။ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈိတွာ သတ္ထာရာ သတ္တသတ္တာဟာနိ ဝီတိနာမေတွာ ဣသိပတနံ ဂန္တွာ ဓမ္မစက္ကေ ပဝတ္တိတေ ပာဋိပဒဒိဝသေ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌိတော ပဉ္စမိယံ ပက္ခဿ အညာသိကောဏ္ဍညာဒီဟိ သဒ္ဓိံ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၂.၂၀-၃၀) –

‘‘ဥဘိန္နံ ဒေဝရာဇူနံ၊ သင်္ဂါမော သမုပဋ္ဌိတော။
အဟောသိ သမုပဗ္ဗူဠှော၊ မဟာဃောသော အဝတ္တထ။

“ပဒုမုတ္တရော လောကဝိဒူ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော။
အန္တလိက္ခေ ဌိတော သတ္ထာ၊ သံဝေဇေသိ မဟာဇနံ။

“သဗ္ဗေ ဒေဝာ အတ္တမနာ၊ နိက္ခိတ္တကဝစာဝုဓာ။
သမ္ဗုဒ္ဓံ အဘိဝါဒေတွာ၊ ဧကဂ္ဂါသုံ တာဝဒေ။

“မယှံ သင်္ကပ္ပမညာယ၊ ဝါစာသဘိမုဒီရယိ။
အနုကမ္ပကော လောကဝိဒူ၊ နိဗ္ဗာပေသိ မဟာဇနံ။

“ပဒုဋ္ဌစိတ္တော မနုဇော၊ ဧကပာဏံ ဝိဟေဌယံ။
တေန စိတ္တပ္ပဒေါသေန၊ အပါယံ ဥပပဇ္ဇတိ။

“သင်္ဂါမသီသေ နာဂေါဝ၊ ဗဟူ ပါဏေ ဝိဟေဌယံ။
နိဗ္ဗာပေထ သကံ စိတ္တံ၊ မာ ဟညိတ္ထော ပုနပ္ပုနံ။

“ဒွိန္နမ္ပိ ယက္ခရာဇူနံ၊ သေနာ သာ ဝိမှိတာ အဟု။
သရဏဉ္စ ဥပါဂစ္ဆုံ၊ လောကဇေဋ္ဌံ သုတာဒိနံ။

“သညာပေတွာန ဇနတံ၊ ပဒမုဒ္ဓရိ စက္ခုမာ။
ပေက္ခမာနောဝ ဒေဝေဟိ၊ ပက္ကာမိ ဥတ္တရာမုခေါ။

“ပဌမံ သရဏံ ဂစ္ဆိံ၊ ဒွိပဒိန္ဒဿ တာဒိနော။
ကပ္ပာနံ သတသဟဿံ၊ ဒုဂ္ဂတိံ နုပပဇ္ဇဟံ။

“မဟာဒုန္ဒုဘိနာမာ စ၊ သောဠသာသုံ ရထေသဘာ။
တိံသကပ္ပသဟဿမှိ၊ ရာဇာနော စက္ကဝတ္တိနော။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနာ ပဋိလဒ္ဓသမ္ပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခဏမုခေန သတ္ထု ဂုဏမဟန္တတံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ တ “ဤဒိသံ နာမ သတ္ထာရံ ဗာဟုလိကာဒိတဒေန သမုအစရိမှ။ အဟော ပုထုဇ္ဇနဘာဝေ နာမ အန္ဓကရဏော အစက္ခု ကရဏော အရိယဘာဝေယေဝ စက္ခုကရဏော”တိ ဒဿေန္တော **“ပဿတိ ပဿော”** တိ ကထံ အဘာသိ။

၆၁. တတ္ထ **ပဿတိ ပဿော** တိ ပဿတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဓမ္မေ အဝိပရီတံ ဇာနာတိ ဗုဇ္ဈတီတိ ပဿော, ဒဿနသမ္ပန္နော အရိယော, သော **ပဿန္တံ** အဝိပရီတဒဿာဝိံ “အယံ အဝိပရီတဒဿာဝီ”တိ ပဿတိ ပညာစက္ခုနာ ဓမ္မာဓမ္မံ ယထာသဘာဝတော ဇာနာတိ။ န ကေဝလံ ပဿန္တမေဝ, အထ ခော **အပဿန္တဉ္စ** ပဿတိ, ယော ပညာ စက္ခုဝိရဟိတော ဓမ္မေ ယထာသဘာဝတော န ပဿတိ, တမ္ပိ အပဿန္တံ ပုထုဇ္ဇနံ “အန္ဓော ဝတာယံ ဘဝံ အစက္ခု ကော”တိ အတ္တနော ပညာစက္ခုနာ ပဿတိ။ **အပဿန္တော အပဿန္တံ, ပဿန္တဉ္စ န ပဿတီ** တိ အပဿန္တော ပညာစက္ခုရဟိတော အန္ဓဗာလော တာဒိသံ အန္ဓဗာလံ အယံ ဓမ္မာဓမ္မံ ယထာသဘာဝတော န ပဿတီတိ ယထာ အပဿန္တံ န ပဿတိ န ဇာနာတိ, ဧဝံ အတ္တနော ပညာစက္ခုနာ ဓမ္မာဓမ္မံ ယထာသဘာဝတော ပဿန္တဉ္စ ပဏ္ဍိတံ “အယံ ဧဝံဝိဓော”တိ န ပဿတိ န ဇာနာတိ, တသ္မာ အဟမ္ပိ ပုဗ္ဗေ ဒဿနရဟိတော သကလံ ဌေယ္ယံ ဟတ္ထာမလကံ ဝိယ ပဿန္တံ ဘဂဝန္တံ အပဿန္တမ္ပိ ပူရဏာဒိံ ယထာသဘာဝတော န ပဿိံ, ဣဒါနိ ပန ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန သမ္ပန္နော ဥဘယေပိ ယထာသဘာဝတော ပဿာမီတိ သေဝိတဗ္ဗာသေဝိတဗ္ဗေသု အတ္တနော အဝိပရီတပဋိပတ္တိံ ဒဿေတိ။

ဝပ္ပတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဧကကာ မယံ အရညေတိ အာယသ္မတော ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော နာဂပုပ္ဖကေသရေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ အမစ္စကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဝဇ္ဇိပုတ္တော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဘဂဝတော ဝေသာလိဂမနေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဝေသာလိယာ အဝိဒူရေ အညတရသ္မိံ ဝနသဏ္ဍေ ဝိဟရတိ။ တေန စ သမယေန ဝေသာလိယံ ဥဿဝော အဟောသိ။ တတ္ထ တတ္ထ နစ္စဂီတဝါဒိတံ ပဝတ္တတိ, မဟာဇနော ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော ဥဿဝသမ္ပတ္တိံ ပစ္စနုဘောတိ, တံ သုတွာ သော ဘိက္ခု အယောနိသော ဥမ္မုဇ္ဇန္တော ဝိဝေကံ ဝဇ္ဇမာနော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ အတ္တနော အနဘိရတိံ ပကာသေန္တော –

“ဧကကာ မယံ အရညေ ဝိဟရာမ၊ အပဝိဒ္ဓံဝ ဝနသ္မိံ ဒာရုကံ။
တေဒိသိကာယ ရတ္တိယာ၊ ကော သု နာမ အမှေဟိ ပါပိယော”တိ။ – ဂါထမာဟ။

တံ သုတွာ ဝနသဏ္ဍေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ တံ ဘိက္ခုံ အနုကမ္ပမာနာ “ယဒိပိ, တွံ ဘိက္ခု, အရညတသံ ဟီဠေန္တော ဝဒသိ, ဝိဝေကကာမာ ပန ဝိဒ္ဒသုနော တံ ဗဟု မညန္တိယေဝ”တိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေန္တီ –

“ဧကကော တွံ အရညေ ဝိဟရသိ၊ အပဝိဒ္ဓံဝ ဝနသ္မိံ ဒာရုကံ။
တဿ တေ ဗဟုကာ ပိဟယန္တိ၊ နေရယိကာ ဝိယ သဂ္ဂဂါမိန”န္တိ။ –

ဂါထံ ဝတွာ, “ကထဉှိ နာမ တွံ, ဘိက္ခု, နိယျာနိကေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ အနိယျာနိကံ ဝိတက္ကံ ဝိတက္ကေဿသီ”တိ သန္တဇ္ဇေန္တီ သံဝေဇေသိ ။ ဧဝံ သော ဘိက္ခု တာယ ဒေဝတာယ သံဝေဇိတော ကသာဘိဟတော ဝိယ ဘဒြော အဿာဇာနီယော ဝိပဿနာဝီထိံ ဩတရိတွာ နစိရဿေဝ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၁.၆၂-၆၆) –

“သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ သတရံသိံဝ ဘာဏုမံ။
ဩဘာသေန္တံ ဒိသာ သဗ္ဗာ၊ ဥဠုရာဇံဝ ပူရိတံ။

“ပုရက္ခတံ သာဝကေဟိ၊ သာဂရေဟေဝ မေဒနိံ။
နာဂံ ပဂ္ဂယှ ရေဏူဟိ၊ ဝိပဿိဿာဘိရောပယိံ။

“ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ရေဏုမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ပဏ္ဏတာလီသိတော ကပ္ပေ၊ ရေဏု နာမာသိ ခတ္တိယော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ “အယံ မေ အရဟတ္တပ္ပတ္တိယာ အင်္ကုသော ဇာတော”တိ အတ္တနော ဒေဝတာယ စ ဝုတ္တနယံ သံကမိတွာ –

၆၂. “ဧကကာ မယံ အရညေ ဝိဟရာမ၊ အပဝိဒ္ဓံဝ ဝနသ္မိံ ဒာရုကံ။
တဿ မေ ဗဟုကာ ပိဟယန္တိ၊ နေရယိကာ ဝိယ သဂ္ဂဂါမိန”န္တိ။ –

ဂါထံ အဘာသိ။

တသ္သတ္ထော – အနပေက္ခဘာဝေန ဝနေ ဆဋ္ဌိတအရုက္ခဏ္ဍံ ဝိယ ယဒိပိ **မယံ ဧေကာ** ဧေကာကိနော အသဟာယာ ဣမသ္မိံ **အရညေ ဝိဟရာမ,** ဧဝံ ဝိဟရတော ပန **တသ္သ မေ ဗဟုကာ ပိဟယန္တိ** မံ ဗဟူ အတ္တကာမရူပာ ကုလပုတ္တာ အဘိပတ္ထေန္တိ, ''အဟော ဝတသ္သ မယမ္ပိ ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရော ဝိယ ဃရာဗန္ဓနံ ပဟာယ အရညေ ဝိဟရေယ္ယာမာ''တိ။ ယထာ ကိံ? **နေရယိကာ ဝိယ သဂ္ဂကာမိနံ,** ယထာ နာမ နေရယိကာ အတ္တနော ဟာပကမ္မေန နိရယေ နိဗ္ဗတ္တာ သတ္တာ သဂ္ဂကာမိနံ သဂ္ဂူပကာမိနံ ပိဟယန္တိ – ''အဟော ဝတ မယမ္ပိ နိရယဒုက္ခံ ပဟာယ သဂ္ဂသုခံ ပစ္စနုဘဝေယ္ယာမာ''တိ ဧဝံသမ္ပဒမိဒန္တိ အတ္ထော။ ဧတ္ထ စ အတ္တနိ ဂရုဗဟုဝစနပ္ပယောဂသ္သ ဣစ္ဆိတဗ္ဗတ္တာ ''ဧေကာ မယံ ဝိဟရာမာ''တိ ပုန တသ္သ အတ္တသ္သ ဧေကတ္တံ သန္ဓာယ ''တသ္သ မေ''တိ ဧေကဝစနပ္ပယောဂေ ကတော။ ''တသ္သ မေ'', ''သဂ္ဂကာမိန''န္တိ စ ဥဘယမ္ပိ 'ပိဟယန္တီ'တိ ပဒံ အပေက္ခိတ္တ ဥပယောဂတ္ထေ သမ္ပဒာနနိဒ္ဒေသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ တံ အဘိပတ္ထေန္တီတိ စ တာဒိသေ အရညတသာဒိဂုဏေ အဘိပတ္ထေန္တာ နာမ ဟောန္တီတိ ကတ္တ ဝုတ္တံ။ **တသ္သ မေ** တိ တ တသ္သ မမ သန္တိကေ ဂုဏေတိ အဓိပ္ပာယော။

ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ပက္ခတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

စုတာ ပတန္တီ တိ အာယသ္မတော ပက္ခတ္ထေရသ္သ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော ဣတော ဧေနဝုတေ ကပ္ပေ ယက္ခသေနာပတိ ဟုတ္တ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ ဒိသ္ဝာ ပသန္နမာနသော ဒိဗ္ဗဝတ္ထေန ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သက္ကေသု ဒေဝဒဟနိဂမေ သာကိယရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, ''သမ္မောဒကုမာရော''တိသ္သ နာမံ အဟောသိ။ အထသ္သ ဒဟရကာလေ တတရောဂေန ဟာအာ န ဝဟိံသု။ သော ကတိပယံ ကာလံ ပီဌသပ္ပီ ဝိယ ဝိစရိ။ တေနသ္သ **ပက္ခော** တိ သမညာ ဇာတာ။ ပစ္ဆာ အရောဂကာလေပိ တထေဝ နံ သဉ္ဇာနန္တိ, သော ဘဂဝတော ဉာတိသမာဂမေ ပာဋိဟာရိယံ ဒိသ္ဝာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတ္ဝာ အရညေ ဝိဟရတိ။ အထေ ကဒိဝသံ ကမံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသိတုံ ဂစ္ဆန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ နိသီဒိ။ တသ္မိဉ္စ သမယေ အညတရော ကုလလော မံသပေသိံ အာဒာယ အာကာသေန ဂစ္ဆတိ, တံ ဗဟူ ကုလလာ အနုပတိတ္ဝာ ဟတေသုံ။ ဟတိတံ မံသပေသိံ ဧကော ကုလလော အဂ္ဂဟေသိ။ တံ အညော အစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာ ဂဏှိ, တံ ဒိသ္ဝာ ထေရော ''ယထာယံ မံသပေသိ, ဧဝံ ကာမာ နာမ ဗဟုသာဓာရဏာ ဗဟုဒုက္ခာ ဗဟုပာယာသာ''တိ – ကာမေသု အာဒီနဝံ နေက္ခမ္မေ စ အာနိသံသံ ပစ္စဝေက္ခိတ္ဝာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတ္ဝာ ''အနိစ္စ''န္တိအာဒိနာ မနသိကရောန္တော ပိဏ္ဍာယ စရိတ္ဝာ ကတဘတ္တကိစ္စော ဒိဝါဋ္ဌာနေ နိသီဒိတ္ဝာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတ္ဝာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၂.၁-၁၀) –

''ဝိပဿီ နာမ ဘဂဝါ, လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော။
အဋ္ဌသဋ္ဌိသဟဿေဟိ, ပာဝိသိ ဗန္ဓုမံ တဒါ။

''နဂရာ အဘိနိက္ခမ္မ, အဂမံ ဒီပစေတိယံ။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ, အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟံ။

''စုလ္လာသီတိသဟဿာနိ, ယက္ခာ မယှံ ဥပန္တိကေ။
ဥပဋ္ဌဟန္တိ သက္ကစ္စံ, ဣန္ဒံဝ တိဒသာ ဂဏာ။

''ဘဝနာ အဘိနိက္ခမ္မ, ဒုဿံ ပဂ္ဂယှဟံ တဒါ။
သိရသာ အဘိဝာဒေသိံ, တဉ္စာဒာသိံ မဟေသိနော။

''အဟော ဗုဒ္ဓေါ အဟော ဓမ္မော, အဟော နော သတ္ထု သမ္ပဒါ။
ဗုဒ္ဓဿ အာနုဘာဝေန, ဝသုဓာယံ ပကမ္ပထ။

''တဉ္စ အစ္ဆရိယံ ဒိသ္ဝာ, အဗ္ဘုတံ လောမဟံသနံ။

ဗုဒ္ဓေ စိတ္တံ ပသာဒေမိ၊ ဒုဝိပဒိန္ဒမှုတ် တာဒိနေ။

''သောဟံ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ၊ ဒုသ္သံ ဒတွာတန သတ္ထုနော။
သရဏဉ္စ ဥပဟဂစ္ဆိံ၊ သာမစ္စော သပရိဇ္ဇနော။

''ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ဣတော ပန္နရသေ ကပ္ပေ၊ သောဠသာသုံ သုတဟနာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ယဒေဝ သံဝေဂဝတ္ထုံ အဂ္ဂလ္လသံ ကတွာ ဝိပဿနံ ဝမုတွာ အညာ အဓိဂတာ, တဿ သံကိတ္တနမုခေန အညံ ဗျာကရောန္တော **''စုတာ ပတန္တိ''** တိ ကထံ အဘာသိ။

၆၃. တတ္ထ **စုတာ**တိ ဘဋ္ဌာ။ **ပတန္တိ** တိ အနုပတန္တိ။ **ပတိတာ**တိ စဝနဝသေန ဘူမိယံ ပတိတာ, အာကာသေ တ သမ္ပတနဝသေန ပတိတာ။ **ဂိဒ္ဓာ** တိ ဂေဓံ အာပန္နာ ။ **ပုနရာဂတာ**တိ ပုနဒေဝ ဥပဂတာ။ **စ**-သဒ္ဒော သဗ္ဗတ္ထ ယောဇေ တဗ္ဗော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ပတန္တိ အနုပတန္တိ စ ဣမေ ကုလလာ, ဣတရဿ မုခတော စုတာ စ မံသပေသိ, စုတာ ပန သာ ဘူမိယံ ပတိတာ စ, ဂိဒ္ဓာ ဂေဓံ အာပန္နာ သဗ္ဗေဝ ကုလလာ ပုနရာဂတာ။ ယထာ စိမေ ကုလလာ, ဧဝံ သံသာရေ ပ ရိဗ္ဘမန္တာ သတ္တာ ယေ ကုသလဓမ္မတော စုတာ, တေ ပတန္တိ နိရယာဒီသု, ဧဝံ ပတိတာ စ, သမ္ပတ္တိဘဝေ ဌိတာ တတွ ထ ကာမသုခာနုယောဂဝသေန ကာမဘဝေ ရူပာရူပဘဝေသု စ ဘဝနိကန္တိဝသေန ဂိဒ္ဓာ စ ပုနရာဂတာ ဘဝတော အပရိမု တ္တတ္တာ တေန တေန ဘဝကမိနာ ကမ္မေန တံ တံ ဘဝသညိတံ ဒုက္ခံ အာဂတာ ဧဝ, ဧဝံဘူတာ ဣမေ သတ္တာ။ မယာ ပန **ကတံ ကိစ္စံ** ပရိညာဒိဘေဒံ သောဠသဝိဓမ္ပိ ကိစ္စံ ကတံ, န အနိ တံ ကာတဗ္ဗံ အတ္ထိ။ **ရတံ ရမ္မံ** ရမိတဗ္ဗံ အရိယေ ဟိ သဗ္ဗသင်္ခတဝိနိဿဋံ နိဗ္ဗာနံ ရတံ အဘိရတံ ရမ္မံ။ တေန စ **သုခေနန္ဝာဂတံ သုခံ** ဖလသမာပတ္တိသုခေန အနုအာဂ တံ ဥပဂတံ အစ္စန္တသုခံ နိဗ္ဗာနံ, သုခေန တ သုခာပဋိပဒါဘူတေန ဝိပဿနာသုခေန မဂ္ဂသုခေန စ အန္ဝာဂတံ ဖလသု ခံ နိဗ္ဗာနသုခဉ္စာတိ အတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပက္ခတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဝိမလကောဏ္ဍညတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဒုမဝှယာယ ဥပ္ပန္နော တိ ဝိမလကောဏ္ဍညတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာ ဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ဝိပဿိဿ ဘဂဝ တော ကာလေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ မဟတိယာ ပရိ သာယ ပရိဝုတံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော စတူဟိ သုဝဏ္ဏပုပ္ဖေဟိ ပူဇေသိ။ ဘဂဝတ တဿ ပသာဒသံဝဍ္ဎ နတ္ထံ တထာရူပံ ဣဒ္ဓာဘိသင်္ခါရံ အဘိသင်္ခါရေသိ, ယထာ သုဝဏ္ဏာဘာ သကလံ တံ ပဒေသံ ဩတ္ထရတိ။ တံ ဒိ သွာ ဘိယျောသောမတ္တာယ ပသန္နမာနသော ဟုတွာ ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ တံ နိမိတ္တံ ဂဟေတွာ အတ္တနော ဂေဟံ ဂန္တွာ ဗုဒ္ဓာရမ္မဏံ ပီတိံ အဝိဇဟန္တော ဧကနစိ ရောဂေန ကာလံ ကတွာ တုသိတေသု ဥပပန္နော အပရာပရံ ပုညာနိ က တွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇာနံ ဗိမ္ဗိသာရံ ပဋိစ္စ အမ္ဗပါလိယာ ကုစ္ဆိမှိ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ ရာဇာ ဟိ ဗိမ္ဗိသာရော တရုဏကာလေ အမ္ဗပါလိယာ ရူပသမ္ပတ္တိံ သုတွာ သဉ္ဇာတာဘိလာသော ကတိပ ယမနုဿပရိတရော အညာတကဝေသေန ဝေသာလိံ ဂန္တွာ ဧကရတ္တိံ တာယ သံဝါသံ ကပ္ပေသိ။ တဒါ အယံ တဿ သာ ကုစ္ဆိမှိ ပဋိသန္ဓိံ အဂ္ဂဟေသိ။ သာ စ ဂဗ္ဘဿ ပတိဋ္ဌိတဘာဝံ တဿ အာရောစေသိ။ ရာဇာပိ အတ္တာနံ ဇာ နာပေတွာ အတဗ္ဗယုတ္တကံ ဒတွာ ပက္ကာမိ။ သာ ဂဗ္ဘဿ ပရိပာကမန္ဝာယ ပုတ္တံ ဝိဇာယိ, ''ဝိမလော''တိဿ နာမံ အဟောသိ, ပစ္ဆာ **ဝိမလကောဏ္ဍညော** တိ ပညာယိတ္ထ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဘဂဝတော ဝေသာလိဂမနေ ဗုဒ္ဓာနု

ဘာဝံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပဗ္ဗဇိတွာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၂.၄၀-၄၈) –

“ဝိပဿီ နာမ ဘဂဝါ၊ လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော။
နိသိန္နော ဇနကာယဿ၊ ဒေသေသိ အမတံ ပဒံ။

“တဿာဟံ ဓမ္မံ သုတွာန၊ ဒွိပဒိန္ဒဿ တာဒိနော။
သောဏ္ဏပုပ္ဖာနိ စတ္တာရိ၊ ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိံ။

“သုဝဏ္ဏစ္ဆဒနံ အာသိ၊ ယာဝတာ ပရိသာ တဒါ။
ဗုဒ္ဓာဘာ စ သုဝဏ္ဏာဘာ၊ အာလောကော ဝိပုလော အဟု။

“ဥဒဂ္ဂစိတ္တော သုမနော၊ ဝေဒဇာတော ကတဉ္ဇလီ။
ဝိတ္တိသဉ္ဇနနော တေသံ၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခါဝဟော။

“အာယာစိတွာန သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဝန္ဒိတွာန စ သုဗ္ဗတံ။
ပာမောဇ္ဇံ ဇနယိတွာန၊ သကံ ဘဝနုပာဂမိံ။

“ဘဝနေ ဥပဝိဋ္ဌောဟံ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ အနုဿရိံ။
တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန၊ တုသိတံ ဥပပဇ္ဇဟံ။

“ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“သောဠသာသိံသု ရာဇာနော၊ နေမိသမ္မတနာမကာ။
တေတာလီသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အညာပဒေသေန အညံ ဗျာကရောန္တော **“ဒုမဝှယာယာ”**တိ ကထံ အဘာသိ။

၆၄. တတ္ထ **ဒုမဝှယာယာ**တိ ဒုမေန အမ္ဗေန အဝှာတဗ္ဗာယ, အမ္ဗာလိယာတိ အတ္ထော။ အာဓာရေ စေတံ ဘုမ္မဝစနံ။ **ဥပ္ပန္နော** တိ တဿာ ကုစ္ဆိယံ ဥပ္ပန္နော ဥပ္ပဇ္ဇမာနော စ။ **ဇာတော ပဏ္ဍရကေတုနာ** တိ ဓဝလဝတ္ထဓဇေ တ္တာ “ပဏ္ဍရကေတူ”တိ ပညာတေန ဗိမ္ဗိသာရရညာ ဟေတုဘူတေန ဇာတော, တံ ပဋိစ္စ နိဗ္ဗတ္တောတိ အတ္ထော။ **ဥပ္ပန္နော** တိ တ ပဋမာဘိနိဗ္ဗတ္တိဒဿနံ။ တတော ဟိ **ဇာတော**တိ အဘိဇာတိဒဿနံ။ ဝိဇာယနကာလတော ပဋ္ဌာယ ဟိ လောကေ ဇာတတေဟာရော။ တ္တေ စ “ဒုမဝှယာယ ဥပ္ပန္နော”တိ ဣမိနာ အတ္တုက္ကံသနဘာဝံ အပနေတိ, အနေကပတိပုတ္တာနမ္ပိ ဝိသေသာဓိဂမသမ္ဘဝဥ္ဒ ဒီပေတိ။ “ဇာတော ပဏ္ဍရကေတုနာ”တိ ဣမိနာ ဝိညာတပိတိကဒသ္သ သနေန ပရဝမ္ဘနံ အပနေတိ။ **ကေတုဟာ**တိ မာနပ္ပဟာယီ။ မာနော ဟိ ဥဏ္ဏတိလက္ခဏတ္တာ ကေတု ဝိယာတိ ကေ တု။ တထာ ဟိ သော “ကေတုကမျတာပစ္စုပဋ္ဌာနော”တိ ဝုစ္စတိ။ **ကေတုနာယေဝ**တိ ပညာယ ဧဝ။ ပညာ ဟိ အနဝဇ္ဇ ဓမ္မေသု အစ္စုဂ္ဂတဋ္ဌေန မာရသေနပ္ပမဒ္ဒနေန ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန စ အရိယာနံ ဓဇော နာမ။ တေနာဟ “ဓမ္မော ဟိ ဣသိနံ ဓဇော”တိ (သံ. နိ. ၂.၂၄၁; အ. နိ. ၄.၄၈; ဇာ. ၂.၂၁.၄၉၄)။ **မဟာကေတုံ ပဓံသယီ**တိ မဟာဝိသယတာယ မဟန္တာ, သေယျ ယမာနဇာတိမာနာဒိဘေဒတော ဗဟုတေ စ မာနပ္ပကာရာ, ဣတရေ စ ကိလေသဓမ္မာ သမုဿိတဋ္ဌေန ကေတု တေသ္သ သာတိ မဟာကေတု မာရော ဟပိမာ။ တံ ဗလဝိဓမနဝိသယာတိက္ကမနဝသေန အဘိဘဝိ နိဗ္ဗိသေဝနံ အကာသီတိ။ “မဟာ ကေတုံ ပဓံသယီ”တိ အတ္တာနံ ပရံ ဝိယ ဒဿေန္တော အညာပဒေသေန အရဟတ္တံ ဗျာကာသိ။

ဝိမလကောဏ္ဍညတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဥက္ခေပကတတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဥက္ခေပကတဝစ္ဆသ္သာ တိ အာယသ္မတော ဥက္ခေပကတဝစ္ဆတ္ထေရသ္သ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဣတော စတုနဝုတေ ကပ္ပေ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထာရံ ဥဒ္ဒိဿ မာဠံ ကာရေတွာ ဿ ပူဂဿ စေတ္ထမ္ဘံ အလာဘန္တဿ ထမ္ဘံ ဒတွာ သဟာယကိစ္စံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ အညတရဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဝစ္ဆော** တိဿ ဂေါတ္တတော အာဂတနာမံ။ သော သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ကောသလရဋ္ဌေ ကမကာတသေ ဝသန္တော အာဂတာဂတာနံ ဘိက္ခူနံ သန္တိကေ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏာတိ။ ''အယံ ဝိနယော ဣဒံ သုတ္တန္တံ အယံ အဘိဓမ္မော''တိ ပန ပရိစ္ဆေဒံ န ဇာနာတိ။ အထေကဒိဝသံ အာယသ္မန္တံ ဓမ္မသေနာပတိံ ပုစ္ဆိတွာ ယထာပရိစ္ဆေဒံ သဗ္ဗံ သလ္လက္ခေသိ။ ဓမ္မသင်္ဂီတိယာ ပုဗ္ဗေပိ ပိဋကာဒိသမညာ ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မေ ဝတ္တိတာ ဧဝ, ယတော ဘိက္ခူနံ ဝိနယဓရာဒိတေ ဟာရော။ သော တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဏှန္တော ပရိပုစ္ဆန္တော တတ္ထ ဝုတ္တေ ရူပာရူပဓမ္မေ သလ္လက္ခေတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ သမ္မသန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၂.၁၃-၂၆) –

''သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော၊ မဟာပူဂဂဏော အဟု။
သရဏံ ဂတာ စ တေ ဗုဒ္ဓံ၊ သဒ္ဒဟန္တိ တထာဂတံ။

''သဗ္ဗေ သင်္ဂမ္မ မန္တေတွာ၊ မာဠံ ကုဗ္ဗန္တိ သတ္ထုနော။
စေတ္ထမ္ဘံ အလာဘန္တာ၊ ဝိစိနန္တိ ဗြဟာဝနေ။

''တေဟံ အရညေ ဒိသွာန၊ ဥပဂမ္မ ဂဏံ တဒါ။
အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာန၊ ပရိပုစ္ဆိံ ဂဏံ အဟံ။

''တေ မေ ပုဋ္ဌာ ဝိယာကံသု၊ သီလဝန္တော ဥပာသကာ။
မာဠံ မယံ ကတ္တုကာမာ၊ စေတ္ထမ္ဘော န လဗ္ဘတိ။

''စေတ္ထမ္ဘံ မမံ ဒေထ၊ အဟံ ဒဿာမိ သတ္ထုနော။
အာဟရိဿာမဟံ ထမ္ဘံ၊ အပ္ပောဿုက္ကာ ဘဝန္တု တေ။

''တေ မေ ထမ္ဘံ ပဝေစ္ဆိံသု၊ ပသန္နာ တုဋ္ဌမာနသာ။
တတော ပဋိနိဝတ္တိတွာ၊ အဂမံသု သကံ ဃရံ။

''အစိရံ ဂတေ ပူဂဂဏေ၊ ထမ္ဘံ အဟာသဟံ တဒါ။
ဟဋ္ဌော ဟဋ္ဌေန စိတ္တေန၊ ပဌမံ ဥဿပေသဟံ။

''တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန၊ ဝိမာနံ ဥပပဇ္ဇဟံ။
ဥဗ္ဗိဒ္ဓံ ဘဝနံ မယှံ၊ သတ္တဘူမံ သမုဂ္ဂတံ။

''ဝဇ္ဇမာနာသု ဘေရီသု၊ ပရိစာရေမဟံ သဒါ။
ပဉ္စပညာသကပ္ပမှိ၊ ရာဇာ အာသိံ ယသောဓရော။

''တတ္ထာပိ ဘဝနံ မယှံ၊ သတ္တဘူမံ သမုဂ္ဂတံ။
ကူဋာဂာရဝရူပေတံ၊ စေတ္ထမ္ဘံ မနောရမံ။

‘‘ကောဝီသတိကပ္ပမှိ ၊ ဥဒေနော နာမ ခတ္တိယော။
တတ္ထာပိ ဘဝနံ မယှံ၊ သတ္တဘူမံ သမုဂ္ဂတံ။

‘‘ယံ ယံ ယောနုပပဇ္ဇာမိ၊ ဒေဝတ္တံ အထ မာနုသံ။
အနုဘောမိ သုခံ သဗ္ဗံ၊ ကေတ္ထမ္ဘဿိဒံ ဖလံ။

‘‘စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ထမ္ဘမဒဒံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ကေတ္ထမ္ဘဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ကတကိစ္စတ္တာ အကိလာသုဘာဝေ ဌိတော အတ္တနော သန္တိကံ ဥပဂတာနံ ဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတာနံ အနုကမ္ပံ ဥပာဒါယ တေပိဋကံ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဝိမံသိတွာ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ဒေသေန္တော စ ကောဒိဝသံ အတ္တာနံ ပရံ ဝိယ ကတွာ ဒဿေန္တော –

၆၅. ‘‘ဥက္ခေပကတဝစ္ဆဿ၊ သင်္ကလိတံ ဗဟူဟိ ဝဿေဟိ။
တံ ဘာသတိ ဂဟဋ္ဌာနံ၊ သုနိသိန္နော ဥဠာရပာမောဇ္ဇော’’တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဥက္ခေပကတဝစ္ဆဿာ**တိ ကတဥက္ခေပဝစ္ဆဿ, ဘိက္ခုနော သန္တိကေ ဝိသုံ ဝိသုံ ဥဂ္ဂဟိတံ ဝိနယပဒေသံ သုတ္တပဒေသံ အဘိဓမ္မပဒေသဉ္စ ယထာပရိစ္ဆေဒံ ဝိနယသုတ္တာဘိဓမ္မာနံယေဝ ဥပရိ ခိပိတွာ သဇ္ဈာယနဝသေန တတ္ထ တတ္ထေဝ ပက္ခိပိတွာ ဌိတဝစ္ဆေနာတိ အတ္ထော ကရဏတ္ထေ ဟိ ဣဒံ သာမိဝစနံ။ **သင်္ကလိတံ ဗဟူဟိ ဝဿေဟီ**တိ ဗဟုကေဟိ သံဝစ္ဆရေဟိ သမ္ပိဏ္ဍနဝသေန ဟဒယေ ဌပိတံ။ ‘‘သင်္ခလိတ’’န္တိပိ ပဌန္တိ, သင်္ခလိတံ ဝိယ ကတံ ကောဗဒ္ဓဝသေန တစုဂ္ဂတံ ကတံ။ ယံ ဗုဒ္ဓဝစနန္တိ ဝစနသေသော။ **တ**န္တိ တံ ပရိယတ္တိဓမ္မံ **ဘာသတိ** ကထေတိ။ **ဂဟဋ္ဌာန**န္တိ တေသံ ယေဘုယျတာယ ဝုတ္တံ။ **သုနိသိန္နော** တိ တသ္မိံ ဓမ္မေ သမ္မာ နိစ္စလော နိသိန္နော, လာဘာသက္ကာရာဒိံ အပစ္စာသီသန္တော ကေဝလံ ဝိမုတ္တာယတနသီသေယေဝ ဌတွာ ကထေတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ **‘‘ဥဠာရပာမောဇ္ဇော’’** တိ ဖလသမာပတ္တိသုခဝသေန ဓမ္မဒေသနာဝသေနေဝ စ ဥပ္ပန္နဥဠာရပာမောဇ္ဇောတိ။ ဝုတ္တဉှေတံ –

‘‘ယထာ ယထာဝုသော ဘိက္ခု, ယထာသုတံ ယထာပရိယတ္တံ ဓမ္မံ ဝိတ္ထာရေန ပရေသံ ဒေသေတိ တထာ တထာ သော တသ္မိံ ဓမ္မေ လဘတိ အတ္ထဝေဒံ, လဘတိ ဓမ္မဝေဒံ, လဘတိ ဓမ္မူပသံဟိတံ ပာမောဇ္ဇ’’န္တိ အာဒိ (ဒီ. နိ. ၃.၃၅၅)။

ဥက္ခေပကတဝစ္ဆတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. မေဃိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အနုသာသိ မဟာဝီရောတိ အာယသ္မတော မေဃိယတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ကုသလဗီဇာနိ ရောပေန္တော ဣတော ကေနဝုတေ ကပ္ပေ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော။ တသ္မိဉ္စ သမယေ ဝိပဿီ ဘဂဝါ ဗုဒ္ဓကိစ္စဿ ပရိယောသာနမာဂမ္မ အာယုသင်္ခာရံ ဩဿဇ္ဇိ။ တေန ပထဝီကမ္ပာဒီသု ဥပ္ပန္နေသု မဟာဇနော ဘီတတသိတော အဟောသိ။ အထ နံ ဝေဿဝဏော မဟာရာဇာ တမတ္ထံ ဝိဘာဝေတွာ သမဿာသေသိ။ တံ သုတွာ မဟာဇနော သံဝေဂပ္ပတ္တော အဟောသိ။ တတ္ထာယံ ကုလပုတ္တော ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ သုတွာ သတ္ထရိ သဉ္ဇာတဂါရဝဗဟုမာနော ဥဠာရံ ပီတိသောမနဿံ ပဋိသံဝေဒေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ သာကိယရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, တဿ **မေဃိယော**တိ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဘဂဝန္တံ ဥပဋ္ဌဟန္တော ဘဂဝတိ ဇာလိကာယံ ဝိဟရန္တေ ကိမိကာလာယ နဒိယာ တီရေ ရမဏီယံ အမ္ဗဝနံ ဒိသွာ တတ္ထ ဝိဟရိတုကာမော ဒွေ တရေ ဘဂဝတာ တရေတွာ တတိယတရံ ဝိဿဇ္ဇိတော တတ္ထ ဂန္တွာ မိစ္ဆာဝိ

တက္ကမက္ခိကာဟိ ခဇ္ဇမာနော စိတ္တသမာဓိံ အလဘိတွာ သတ္တု သန္တိကံ ဂန္တွာ တမတ္ထံ အာရောစေသိ။ အထသ္မ ဘဂဝတ "အပရိပက္ကာယ, မေဃိယ, စေတောဝိမုတ္တိယာ ပဉ္စ ဓမ္မာ ပရိပါကာယ သံဝတ္တန္တိ"တိအာဒိနာ (ဥဒါ. ၃၁) ဩဝါဒံ အဒါသိ။ သော တသ္မိံ ဩဝါဒေ ဌတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၂.၅၇-၆၅) –

"ယဒါ ဝိပဿီ လောကဂ္ဂေါ၊ အာယုသင်္ခါရမောဿဇိ။
ပထဝီ သမ္ပကမ္ပိတ္ထ၊ မေဒနီ ဇလမေခလာ။

"ဩတတံ ဝိတတံ မယှံ၊ သုဝိစိတ္တဝဋံသကံ။
ဘဝနမ္ပိ ပကမ္ပိတ္ထ၊ ဗုဒ္ဓဿ အာယုသင်္ခယေ။

"တာသော မယှံ သမုပ္ပန္နော၊ ဘဝနေ သမ္ပကမ္ပိတေ။
ဥပ္ပာဒေါ နု ကိမတ္ထာယ၊ အာလောကော ဝိပုလော အဟု။

"ဝေဿဝဏော ဣဓာဂမ္မ၊ နိဗ္ဗာပေသိ မဟာဇနံ။
ပါဏဘူတေ ဘယံ နတ္ထိ၊ ဧကဂ္ဂါ ဟောထ သံဝုတာ။

"အဟော ဗုဒ္ဓေါ အဟော ဓမ္မော၊ အဟော နော သတ္ထု သမ္ပဒါ။
ယသ္မိံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမှိ၊ ပထဝီ သမ္ပကမ္ပတိ။

"ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ကိတ္တေတွာ၊ ကပ္ပံ သဂ္ဂမှိ မောဒဟံ။
အဝသေသေသု ကပ္ပေသု၊ ကုသလံ စရိတံ မယာ။

"ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ သညမလဘိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓသညာယိဒံ ဖလံ။

"ဣတော စုဒ္ဒသကပ္ပမှိ၊ ရာဇာ အာသိံ ပတာပဝါ။
သမိတော နာမ နာမေန၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သတ္ထု သမ္မုခါ ဩဝါဒံ လဘိတွာ "မယာ အရဟတ္တံ အဓိဂတ"န္တိ အညံ ဗျာကရောန္တော –

၆၆. "အနုသာသိ မဟာဝီရော၊ သဗ္ဗဓမ္မာန ပါရဂူ။
တဿာဟံ ဓမ္မံ သုတွာန၊ ဝိဟာသိံ သန္တိကေ သတော။
တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **အနုသာသီ**တိ "အပရိပက္ကာယ, မေဃိယ, စေတောဝိမုတ္တိယာ ပဉ္စ ဓမ္မာ ပရိပါကာယ သံဝတ္တန္တိ"တိ အာဒိနာ ဩဝဒိ အနုသိဋ္ဌိံ အဒါသိ။ **မဟာဝီရော**တိ မဟာဝိက္ကန္တော, ဝီရိယပါရမိပါရိပူရိယာ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတဝီရိယာဓိဋ္ဌာနေန အနညသာဓာရဏစတုဗ္ဗိဓသမ္မပ္ပဓာနသမ္ပတ္တိယာ စ မဟာဝီရိယောတိ အတ္ထော။ **သဗ္ဗဓမ္မာန ပါရဂူ** တိ သဗ္ဗေသဉ္စ ဉေယျဓမ္မာနံ ပါရံ ပရိယန္တံ ဉာဏဂမနေန ဂတော အဓိဂတောတိ သဗ္ဗဓမ္မာန ပါရဂူ, သဗ္ဗညူတိ အတ္ထော။ သဗ္ဗေသံ ဝါ သင်္ခတဓမ္မာနံ ပါရဘူတံ နိဗ္ဗာနံ သယမ္ဘုဉာဏေန ဂတော အဓိဂတောတိ သဗ္ဗဓမ္မာန ပါရဂူ။ **တဿာဟံ ဓမ္မံ သုတွာန**ာတိ တဿ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော သာမုက္ကံသိကံ တံ စတုသစ္စဓမ္မံ သုဏိတွာ။ **ဝိဟာသိံ သန္တိကေ**တိ အမ္ဗဝနေ မိစ္ဆာဝိတက္ကေဟိ ဥပဒ္ဒုတော စာလိကာ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ သတ္ထု သမီပေယေဝ ဝိဟာသိံ။ **သတော**တိ သတိမာ, သမထဝိပဿနာဘာဝနာယ အပ္ပမတ္တောတိ အတ္ထော။ **အပာ**န္တိ ဣဒံ ယထာ "အနုသာသီ"တိ ဧတ္ထ "မ"န္တိ ဧဝံ "ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ, ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ ဧတ္ထ "မယာ"တိ ပရိဏာမေတဗ္ဗံ။ **"ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာ**

သန”န္တိ စ ဣမိနာ ယထာဝုတ္တံ ဝိဇ္ဇာတ္တယာနုပ္ပတ္တိမေဝ သတ္ထု ဩဝါဒပဋိကရဏဘာဝဒဿနေန ပရိယာယန္တရေန ပကာသေတိ။ သီလက္ခန္ဓာဒိပရိပူရဏမေဝ ဟိ သတ္ထု သာသနကာရိတာ။

မေဃိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဧကဓမ္မသဝနီယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှန္တိ အာယသ္မတော ဧကဓမ္မသဝနီယတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ရုက္ခဒေဝတာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော ကတိပယေ ဘိက္ခူ မဂ္ဂမူဠ္ဟေ မဟာရညေ ဝိစရန္တေ ဒိသွာ အနုကမ္ပမာနော အတ္တနော ဘဝနတော ဩတရိတွာ တေ သမဿာသေတွာ ဘောဇေတွာ ယထာဓိပ္ပေတဋ္ဌာနံ ပာပေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပေ ဘဂဝတိ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ကတဗုဒ္ဓကိစ္စေ ပရိနိဗ္ဗုတေ တသ္မိံ ကာလေ ဗာရာဏသိရာဇာ ကိကီ နာမ အဟောသိ။ တသ္မိံ ကာလင္ကတေ တဿ ပုထုဝိန္ဓရာဇာ နာမ ပုတ္တော အာသိ။ တဿ ပုတ္တော သုသာမော နာမ။ တဿ ပုတ္တော ကိကီဗြဟ္မဒတ္တော နာမ ဟုတွာ ရဇ္ဇံ ကာရေန္တော သာသနေ အန္တရဟိတေ ဓမ္မဿဝနံ အလဘန္တော, “ယော ဓမ္မံ ဒေသေတိ, တဿ သဟဿံ ဒမ္မီ”တိ ဃောသာပေတွာ ဧကမ္ပိ ဓမ္မကထိကံ အလဘန္တော, “မယှံ ပိတုပိတာမဟာဒီနံ ကာလေ ဓမ္မော သံဝတ္တတိ, ဓမ္မကထိကာ သုလဘာ အဟေသုံ။ ဣဒါနိ ပန စတုပ္ပဒိကကထာမတ္တမ္ပိ ကထေန္တော ဒုလ္လဘော။ ယာဝ ဓမ္မသညာ န ဝိနဿတိ, တာဝဒေဝ ပဗ္ဗဇိဿာမီ”တိ ရဇ္ဇံ ပဟာယ ဟိမဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ ဂစ္ဆန္တံ သက္ကော ဒေဝရာဇာ အာဂန္တွာ, “အနိစ္စာ ဝတ သင်္ခါရာ”တိ ကထာယ ဓမ္မံ ကထေတွာ နိဝတ္တေသိ။ သော နိဝတ္တိတွာ ဗဟုံ ပုညံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သေတဗျနဂရေ သေဋ္ဌိကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော ဘဂဝတိ သေတဗျနဂရေ သိံသပါဝနေ ဝိဟရန္တေ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ တဿ သတ္ထာ အဇ္ဈာသယံ ဩလောကေတွာ, “အနိစ္စာ ဝတ သင်္ခါရာ”တိ ဣမာယ ကထာယ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ တဿ တတ္ထ ကတာဓိကာရတာယ သော အနိစ္စသညာယ ဟာကဋ္ဌတရံ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌိတာယ ပဋိလဒ္ဓသံဝေဂေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဓမ္မသမ္မသနံ ပဋ္ဌပေတွာ ဒုက္ခသညံ အနတ္တသညဉ္စ မနသိကရောန္တော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၂.၆၆-၇၁) –

“ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿ၊ သာဝကာ ဝနစာရိနော။
ဝိပ္ပနဋ္ဌာ ဗြဟာရညေ၊ အန္ဓာဝ အနုသုယ္ယရေ။

“အနုဿရိတွာ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ပဒုမုတ္တရနာယကံ။
တဿ တေ မုနိနော ပုတ္တာ၊ ဝိပ္ပနဋ္ဌာ မဟာဝနေ။

“ဘဝနာ ဩရုဟိတွာန၊ အဂမိံ ဘိက္ခုသန္တိကံ။
တေသံ မဂ္ဂဉ္စ အာစိက္ခိံ၊ ဘောဇနဉ္စ အဒါသဟံ။

“တေန ကမ္မေန ဒွိပဒိန္ဒ၊ လောကဇေဋ္ဌ နရာသဘ။
ဇာတိယာ သတ္တဝဿောဟံ၊ အရဟတ္တမပါပုဏိံ။

“သစက္ခူ နာမ နာမေန၊ ဒွါဒသ စက္ကဝတ္တိနော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ ပဉ္စကပ္ပသတေ ဣတော။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

တဿ ဧကေနေဝ ဓမ္မဿဝနေန နိပ္ဖန္နကိစ္စတ္တာ **ဧကဓမ္မသဝနီယော**တွေဝ သမညာ အဟောသိ။ သော အရဟာ ဟုတွာ အညံ ဗျာကရောန္တော –

၆၇. “ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ၊ ဘဝါ သဗ္ဗေ သမူဟတာ။

ဝိက္ခိဏော ဇာတိသံသာရော၊ နတ္ထိ အနိ ပုနဗ္ဘဝေါ''တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ကိလေသာ**တိ ယသ္မိံ သန္တာနေ ဥပ္ပန္နာ, တံ ကိလေသေန္တိ ဝိဗာဓေန္တိ ဥပတာပေန္တိ တတိ ကိလေသာ, ရာဂဒယော။ **ဈာပိတာ**တိ ဉာဏဂ္ဂိနာ ဝိယ ရုက္ခဂစ္ဆာဒယော အရိယမဂ္ဂဉာဏဂ္ဂိနာ သမူလံ ဒဍ္ဎာ။ **မယှ**န္တိ မယာ, မမ သန္တာနေ တ။ **ဘဝ သဗ္ဗေ သမူဟတာ** တိ ကာမကမ္မဘဝဒယော သဗ္ဗေ ဘဝ သမုဂ္ဃာဋိတာ ကိလေသာနံ ဈာပိတတ္တာ။ သတိ ဟိ ကိလေသဝဋ္ဋေ ကမ္မဝဋ္ဋေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ ကမ္မဘဝနံ သမူဟတတ္တာ ဧဝ စ ဥပပတ္တိဘဝပိ သမူဟတာ ဧဝ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာယ အာပာဒိတတ္တာ။ **ဝိက္ခိဏော ဇာတိသံသာရော** တိ ဇာတိအာဒိကော –

''ခန္ဓာနဉ္စ ပဋိပာဋိ၊ ဓာတုအာယတနာန စ။
အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ဝတ္တမာနာ၊ သံသာရောတိ ပဝုစ္စတီ''တိ။ –

ဝုတ္တလက္ခဏော သံသာရော ဝိသေသတော ခီဏော, တသ္မာ **နတ္ထိ အနိ ပုနဗ္ဘဝေ**။ ယသ္မာ အာယတိံ ပုနဗ္ဘဝေ နတ္ထိ, တသ္မာ ဝိက္ခိဏော ဇာတိသံသာရော။ တသ္မာ စ ပုနဗ္ဘဝေ နတ္ထိ, ယသ္မာ ဘဝ သဗ္ဗေ သမူဟတာတိ အာဝတ္တေတဗ္ဗံ။ အထ တ ဝိက္ခိဏော ဇာတိသံသာရော, တတော ဧဝ နတ္ထိ အနိ ပုနဗ္ဘဝေတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ဧကေဓမ္မသဝနီယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဧကုဒာနိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

အဓိစေတသော အပ္ပမဇ္ဇတော တိ အာယသ္မတော ဧကုဒာနိယတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ယက္ခသေနာပတိ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော သတ္ထုရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ, ''အလာဘာ ဝတ မေ, ဒုလ္လဒ္ဓံ ဝတ မေ, ယောဟံ သတ္ထုဓရမာနကာလေ အနာဒိပုညံ ကာတုံ နာလတ္တ''န္တိ ပရိဒေဝသောကမာပန္နော အဟောသိ။ အထ နံ သာဂရော နာမ သတ္ထု သာဝကော သောကံ ဝိနောဒေတွာ သတ္ထု ထူပပူဇာယံ နိယောဇေသိ။ သော ပဉ္စ ဝဿာနိ ထူပံ ပူဇေတွာ တတော စုတော တေန ပုညေန ဒေဝမနုဿေသု ဧဝ သံသရန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ကာလေန ကာလံ သတ္ထု သန္တိကံ ဥပသင်္ကမိ။ တသ္မိဉ္စ သမယေ သတ္ထာ **''အဓိစေတသော''**တိ ကထာယ သာဝကေ အဘိဏှံ ဩဝဒိ။ သော တံ သုတွာ သဒ္ဓာဇာတော ပဗ္ဗဇိ။ ပဗ္ဗဇိတွာ စ ပန တမေဝ ကထံ ပုနပ္ပုနံ ပရိဝတ္တေတိ။ သော တတ္ထ ဝီသတိဝဿသဟဿာနိ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော ဉာဏဿ အပရိပက္ကတ္တာ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ နာသက္ခိ။ တတော ပန စုတော ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဝိဘဝသမ္ပန္နဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော ဝိညုတံ ပတွာ ဇေတဝနပဋိဂ္ဂဟဏသမယေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော အရညေ ဝိဟရန္တော သတ္ထု သန္တိကံ အဂမာသိ။ တသ္မိဉ္စ သမယေ သတ္ထာ အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ အတ္တနော အဝိဒူရေ အဓိစိတ္တမနုယုတ္တံ ဒိသွာ **''အဓိစေတသော''**တိ ဣမံ ဥဒာနံ ဥဒာနေသိ။ တံ သုတွာ အယံ စိရကာလံ ဘာဝနာယ အရညေ ဝိဟရန္တောပိ ကာလေန ကာလံ တမေဝ ကထံ ဥဒာနေတိ, တေနဿ **ဧကုဒာနိယော**တိ သမညာ ဥဒပါဒိ။ သော အထေကဒိဝသံ စိတ္တေကဂ္ဂတံ လဘိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဍေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၂.၇၂-၈၁) –

''အတ္ထဒဿိမှိ သုဂတေ၊ နိဗ္ဗုတေ သမနန္တရာ။
ယက္ခယောနိံ ဥပပဇ္ဇိံ၊ ယသံ ပတ္တော စဟံ တဒါ။

''ဒုလ္လဒ္ဓံ ဝတ မေ အာသိ၊ ဒုပ္ပဘာတံ ဒုရုဋ္ဌိတံ။
ယံ မေ ဘောဂေ ဝိဇ္ဇမာနေ၊ ပရိနိဗ္ဗာယိ စက္ခုမာ။

''မမ သင်္ကပ္ပမညာယ၊ သာဂရော နာမ သာဝကော။
မမုဒ္ဓရိတုကာမော သော၊ အာဂစ္ဆိ မမ သန္တိကံ။

“ကိံ နု သောစသိ မာ ဘာယိ၊ စရ ဓမ္မံ သုမေဓသ။
အနုပ္ပဒိန္နာ ဗုဒ္ဓေန၊ သဗ္ဗေသံ ဗီဇသမ္ပဒါ။

“ယော စေ ပူရေယျ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ တိဋ္ဌန္တံ လောကနာယကံ။
ဓာတုံ သာသပမတ္တမ္ပိ၊ နိဗ္ဗုတသ္သာပိ ပူဇယေ။

“သမေ စိတ္တပ္ပသာဒမှိ၊ သမံ ပုညံ မဟဂ္ဂတံ။
တသ္မာ ထူပံ ကရိတွာန၊ ပူဇေဟိ ဇိနဓာတုယော။

“သာဂရသ္သ ဝစော သုတွာ၊ ဗုဒ္ဓထူပံ အကာသဟံ။
ပဉ္စဝသ္သေ ပရိစရိံ၊ မုနိနော ထူပမုတ္တမံ။

“တေန ကမ္မေန ဒွိပဒိန္ဒ၊ လောကဇေဋ္ဌ နရာသဘ။
သမ္ပတ္တိံ အနုဘောတွာန၊ အရဟတ္တမပါပုဏိံ။

“ဘူရိပညာ စ စတ္တာရော၊ သတ္တကပ္ပသတေ ဣတော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓသ္သ သာသန”န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဝိမုတ္တိသုခေန ဝိဟရန္တော ဧကဒိဝသံ အာယသ္မတာ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကေန ပဋိဘာနံ ဝီမံသိတုံ, “အာဝုသော, မယှံ ဓမ္မံ ဘဏာဟီ”တိ အဇ္ဈိဋ္ဌော စိရကာလပရိစိတတ္တာ –

၆၈. “အဓိစေတသော အပ္ပမဇ္ဇတော၊ မုနိနော မောနပထေသု သိက္ခတော။
သောကာ န ဘဝန္တိ တာဒိနော၊ ဥပသန္တသ္သ သဒါ သတီမတော”တိ။ (ဥဒါ. ၃၇) –

ဣမမေဝ ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **အဓိစေတသော**တိ အဓိစိတ္တဝတော, သဗ္ဗစိတ္တာနံ အဓိကေန အရဟတ္တဖလစိတ္တေန သမန္နာဂတသ္သာတိ အတ္ထော။ **အပ္ပမဇ္ဇတော** တိ နပ္ပမဇ္ဇတော, အပ္ပမာဒေန အနဝဇ္ဇဓမ္မေသု သာတစ္စကိရိယာယ သမန္နာဂတသ္သာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ **မုနိနော**တိ “ယော မုနာတိ ဥဘော လောကေ, မုနိ တေန ပဝုစ္စတီ”တိ (ဓ. ပ. ၂၆၉; မဟာနိ. ၁၄၉; စူဠနိ. မေတ္တဂူမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၂၁) ဧဝံ ဥဘယလောကမုနနေန ဝါ, မောနံ ဝုစ္စတိ ဉာဏံ, တေန အရဟတ္တဖလပညာသင်္ခါတေန မောနေန သမန္နာဂတတာယ ဝါ ခီဏာသဝေါ မုနိ နာမ, တသ္သ မုနိနော။ **မောနပထေသု သိက္ခတော** တိ အရဟတ္တညာဏသင်္ခါတသ္သ မောနသ္သ ပထေသု ဥပါယမဂ္ဂေသု သတ္တတိံသဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေသု, တီသု ဝါ သိက္ခာသု သိက္ခတော။ ဣဒဉ္စ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ ပရိနိဋ္ဌိတသိက္ခော ဟိ အရဟာ, တသ္မာ ဧဝံ သိက္ခတော, ဣမာယ သိက္ခာယ မုနိဘာဝံ ပတ္တသ္သ မုနိနောတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ယသ္မာ စေတဒေဝံ တသ္မာ ဟေဋ္ဌိမမဂ္ဂဖလစိတ္တာနံ ဝသေန အဓိစေတသော, စတုသစ္စသမ္ဗောဓိပဋိပတ္တိယံ အပ္ပမာဒဝသေန အပ္ပမဇ္ဇတော, အဂ္ဂမဂ္ဂညာဏသမန္နာဂမေန မုနိနောတိ ဧဝမေတေသံ ပဒါနံ အတ္ထော ယုဇ္ဇတိယေဝ။ အထ ဝါ “အပ္ပမဇ္ဇတော သိက္ခတော” ပဓာနဟေတူ အက္ခာတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တသ္မာ အပ္ပမဇ္ဇနဟေတု သိက္ခနဟေတု စ အဓိစေတသောတိ အတ္ထော။

သောကာ န ဘဝန္တိ တာဒိနော တိ တာဒိသသ္သ ခီဏာသဝမုနိနော အဗ္ဘန္တရေ ဣဋ္ဌဝိယောဂါဒိဝတ္ထုကာ သောကာ စိတ္တသန္တာပါ န ဟောန္တိ။ အထ ဝါ တာဒိလက္ခဏပ္ပတ္တသ္သ အသေက္ခမုနိနော သောကာ န ဘဝန္တီတိ။ **ဥပသန္တသ္သာ**တိ ရာဂါဒီနံ အစ္စန္တုပသမေန ဥပသန္တသ္သ။ **သဒါ သတီမတော**တိ သတိဝေပုလ္လပ္ပတ္တိယာ နိစ္စကာလံ သတိယာ အဝိရဟိတသ္သ။

ဇတ္တ စ ‘‘အဓိစေတသော’’တိ ဣမိနာ အဓိစိတ္တသိက္ခာ, ‘‘အပ္ပမဇ္ဇတော’’တိ ဣမိနာ အဓိသီလသိက္ခာ, ‘‘မုနိနော မောနပထေသု သိက္ခတော’’တိ ဧတေဟိ အဓိပညာသိက္ခာ။ ‘‘မုနိနော’’တိ တ ဧတေန အဓိပညာသိက္ခာ, ‘‘မောနပထေသု သိက္ခတော’’တိ ဧတေန တာသံ လောကုတ္တရသိက္ခာနံ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒာ, ‘‘သောကာ န ဘဝန္တိ’’တိအာဒီဟိ သိက္ခာဖလံ ဒီပေတိ။ ယာ အာနိသံသာ ပကာသိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ အယမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏဂါထာ အဟောသိ။

ဧကုဒာနိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဆန္နတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သုတွာန ဓမ္မံ မဟတော မဟာရသံ န္တိ အာယသ္မတော ဆန္နတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သိဒ္ဓတ္ထံ ဘဂဝန္တံ အညတရံ ရုက္ခမူလံ ဥပဂန္တွာ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော မုဒုသမ္ဖဿံ ပဏ္ဏသန္ထရံ သန္ထရိတွာ အဒာသိ။ ပုပ္ဖေဟိ စ သမန္တတော ဩကိရိတွာ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ပုနပိ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ သုဒ္ဓောဒနမဟာရာဇဿ ဂေဟေ အာသိယာ ကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဆန္နော** တိဿ နာမံ အဟောသိ, ဗောဓိသတ္တေန သဟဇာတော။ သော သတ္ထု ဉာတိသမာဂမေ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဘဂဝတိ ပေမေန, ‘‘အမှာကံ ဗုဒ္ဓေါ, အမှာကံ ဓမ္မော’’တိ မမတ္တံ ဥပ္ပာဒေတွာ သိနေဟံ ဆိန္ဒိတုံ အသက္ကောန္တော သမဏဓမ္မံ အကတွာ သတ္ထုရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ သတ္ထာရာ အာဏတ္တဝိဓိနာ ကတေန ဗြဟ္မဒဏ္ဍေန သန္တဇ္ဇိတော သံဝေဂပ္ပတ္တော ဟုတွာ သိနေဟံ ဆိန္ဒိတွာ ဝိပဿန္တော နစိရေနေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၀.၄၅-၅၀) –

‘‘သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော၊ အဒာသိံ ပဏ္ဏသန္ထရံ။
သမန္တာ ဥပဟာရဉ္စ၊ ကုသုမံ ဩကိရိံ အဟံ။

‘‘ပာသာဒေဝံ ဂုဏံ ရမ္မံ၊ အနုဘောမိ မဟာရဟံ။
မဟဂ္ဃာနိ စ ပုပ္ဖာနိ၊ သယနေဘိသဝန္တိ မေ။

‘‘သယနေဟံ တုဝဋ္ဋာမိ၊ ဝိစိတ္တေ ပုပ္ဖသန္ထတေ။
ပုပ္ဖဝုဋ္ဌိ စ သယနေ၊ အဘိဝဿတိ တာဝဒေ။

‘‘စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ အဒာသိံ ပဏ္ဏသန္ထရံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ သန္ထရဿ ဣဒံ ဖလံ။

‘‘တိဏသန္ထရကာ နာမ၊ သတ္တေတေ စက္ကဝတ္တိနော။
ဣတော တေ ပဉ္စမေ ကပ္ပေ၊ ဥပ္ပဇ္ဇိံသု ဇနာဓိပာ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဝိမုတ္တိသုခသန္တပ္ပိတော ပီတိဝေဂဝိဿဋ္ဌံ ဥဒာနံ ဥဒာနေန္တော –

၆၉. ‘‘သုတွာန ဓမ္မံ မဟတော မဟာရသံ၊
သဗ္ဗညုတဉာဏဝရေန ဒေသိတံ။
မဂ္ဂံ ပပဇ္ဇိံ အမတဿ ပတ္တိယာ၊
သော ယောဂက္ခေမဿ ပထဿ ကောဝိဒေါ’’တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **သုတွာန**ာတိ သုဏိတွာ, သောတေန ဂဟေတွာ ဩဟိတသောတော သောတဒွာရာနုသာရေန ဥပဓာရေတွာ။ **ဓမ္မန္တိ** စတုသစ္စဓမ္မံ။ **မဟတော**တိ ဘဂဝတော။ ဘဂဝါ ဟိ မဟန္တေဟိ ဥဠာရတမေဟိ သီလာဒိဂုဏေဟိ သမန္

နာဂတတ္တာ, သဒေဝကေန လောကေန ဝိသေသတော မဟနီယတာယ စ ''မဟာ''တိ ဝုစ္စတိ, ယာ တဿ **မဟာသမဏောတိ** သမညာ ဇာတာ။ နိဿက္ကဝစနဉ္စေတံ ''မဟတော ဓမ္မံ သုတွာနာ''တိ။ **မဟာရသန္တိ** ဝိမုတ္တိရသဿ အဿ ကတ္တာ ဥဋ္ဌာရရသံ။ **သဗ္ဗညုတဉာဏဝရေန ဒေသိတန္တိ** သဗ္ဗံ ဇာနာတီတိ သဗ္ဗညူ, တဿ ဘာဝေါ သဗ္ဗညုတာ။ ဉာဏမေဝ ဝရံ, ဉာဏေသု ဝါ ဝရန္တိ ဉာဏဝရံ, သဗ္ဗညုတာ ဉာဏဝရံ ဧတဿာတိ သဗ္ဗညုတဉာဏဝရော, ဘဂဝါ။ တေန သဗ္ဗညုတဉာဏသင်္ခါတအဂ္ဂဉာဏေန ဝါ ကရဏဘူတေန ဒေသိတံ ကထိတံ ဓမ္မံ သုတွာနာတိ ယောဇနာ။ ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ, တံ ပရမတ္ထဒီပနိယံ ဣတိဝုတ္တကဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ **မဂ္ဂန္တိ** အဋ္ဌင်္ဂိကံ အရိယမဂ္ဂံ။ **ပပဇ္ဇိန္တိ** ပဋိပဇ္ဇိံ။ **အမတဿ ပတ္တိယာ** တိ နိဗ္ဗာနဿ အဓိဂမာယ ဥပာယဘူတံ ပဋိပဇ္ဇိန္တိ ယောဇနာ။ **သော** တိ သော ဘဂဝါ။ **ယောဂက္ခေမဿ ပထဿ ကောဝိဒေါ** တိ စတူဟိ ယောဂေဟိ အနုပဒ္ဒုတဿ နိဗ္ဗာနဿ ယောပထော, တဿ ကောဝိဒေါ တတ္ထ သုကုသလော။ အယဉ္ဟေတ္ထ အတ္ထော – ဘဂဝတော စတုသစ္စဒေသနံ သုတွာ အမတာဓိဂမူပာယမဂ္ဂံ အဟံ ပဋိပဇ္ဇိံ ပဋိပဇ္ဇနမဂ္ဂံ မယာ ကတံ, သော ဧဝ ပန ဘဂဝါ သဗ္ဗထာ ယောဂက္ခေမဿ ပထဿ ကောဝိဒေါ, ပရသန္တာနေ တ ပရမနေသု ကုသလော, ယဿ သံဝိဓာနမာဂမ္မ အဟမ္ပိ မဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇိန္တိ။ အယမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏကထာ အဟောသီတိ။

ဆန္နတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ပုဏ္ဏတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

သီလမေဝါတိ အာယသ္မတော ပုဏ္ဏတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနန္တော ဣတော ကပ္ပေ ဗုဒ္ဓသုညေ လောကေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော ဗြာဟ္မဏသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂန္တွာ ကာမေသု အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တပ္ပဒေသေ ပဏ္ဏကုဋိံ ကတွာ ဝသံ ကပ္ပေသိ။ တဿ ဝသနဋ္ဌာနဿ အဝိဒူရေ ကေသိံ ပဗ္ဘာရေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ အာဗာဓိကော ဟုတွာ ပရိနိဗ္ဗာယိ, တဿ ပရိနိဗ္ဗာနသမယေ မဟာ အာလောကော အဟောသိ။ တံ ဒိသွာ သော, ''ကထံ နု ခေါ အယံ အာလောကော ဥပ္ပန္နော''တိ ဝီမံသနဝသေန ဣတော စိတော စ အာဟိဏ္ဍန္တော ပဗ္ဘာရေ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓံ ပရိနိဗ္ဗုတံ ဒိသွာ ဂန္ဓအရူနိ သံကမိတွာ သရီရံ ဈာပေတွာ ဂန္ဓောဒကေန ဥပသိဉ္စိ။ တတ္ထေကော ဒေဝပုတ္တော အန္တလိက္ခေ ဌတွာ ဧဝမာဟ – ''သာဓု, သာဓု, သပ္ပုရိသ, ဗဟုံ တယာ ပုညံ ပသဝန္တေန ပူရိတံ သုဂတိသံဝတ္တနိယံ ကမ္မံ တေန တွံ သုဂတီသုယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇိဿသိ, 'ပုဏ္ဏော'တိ စ တေ နာမံ ဘဝိဿတီ''တိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သုနာပရန္တဇနပဒေ သုပ္ပာရကပဋ္ဋနေ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, **ပုဏ္ဏော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော တဏိဇ္ဇဝသေန မဟတာ သတ္ထေန သဒ္ဓိံ သာဝတ္ထိံ ဂတော။ တေန စ သမယေန ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ။ အထ သော သာဝတ္ထိဝါသီဟိ ဥပာသကေဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ ဂတော သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝတ္တပဋိဝတ္တေဟိ အာစရိယုပဇ္ဈာယေ အာရာဓေန္တော ဝိဟာသိ။ သော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ, ''သာဓု မံ, ဘန္တေ ဘဂဝါ, သံခိတ္တေန ဩဝါဒေန ဩဝဒတု, ယမဟံ သုတွာ သုနာပရန္တဇနပဒေ ဝိဟရေယျ''န္တိ အာဟ။ တဿ ဘဂဝါ, ''သန္တိ ခေါ, ပုဏ္ဏ, စက္ခုဝိညေယျာ ရူပါ''တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၃.၃၉၅; သံ. နိ. ၄.၈၈) ဩဝါဒံ ဒတွာ သီဟနာဒံ နဒာပေတွာ ဝိဿဇ္ဇေသိ။ သော ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ သုနာပရန္တဇနပဒံ ဂန္တွာ သုပ္ပာရကပဋ္ဋနေ ဝိဟရန္တော သမထဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ တိဿော ဝိဇ္ဇာ သစ္ဆာကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၄၁.၂၉-၄၄) –

> ''ပဗ္ဘာရကူဋံ နိဿာယ, သယမ္ဘူ အပရာဇိတော။
> အာဗာဓိကော စ သော ဗုဒ္ဓေါ, ဝသတိ ပဗ္ဗတန္တရေ။
>
> ''မမ အဿမသာမန္တာ, ပနာဒေ အာသိ တာဝဒေ။
> ဗုဒ္ဓေ နိဗ္ဗာယမာနမှိ, အာလောကော ဥဒပဇ္ဇထ။
>
> ''ယာဝတာ ဝနသဏ္ဍသ္မိံ, အစ္ဆကောကတရစ္ဆကာ။

တဋ္ဌာ စ ကေသရီ သဗ္ဗေ၊ အဘိဂဇ္ဇိံသု တာဝဒေ။

“ဥပ္ပာတံ တမဟံ ဒိသွတ၊ ပဗ္ဗာရံ အဂမာသဟံ။
တတ္ထဒ္ဒသာသိံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ နိဗ္ဗုတံ အပရာဇိတံ။

“သုဖုလ္လံ သာလရာဇံဝ၊ သတရံသိံဝ ဥဂ္ဂတံ။
ဝီတစ္စိကံဝ အင်္ဂါရံ၊ နိဗ္ဗုတံ အပရာဇိတံ။

“တိဏံ ကဋ္ဌဉ္စ ပူရေတွာ၊ စိတကံ တတ္ထကာသဟံ။
စိတကံ သုကတံ ကတွာ၊ သရီရံ ဈာပယိံ အဟံ။

“သရီရံ ဈာပယိတွာန၊ ဂန္ဓတောယံ သမောကိရိံ။
အန္တလိက္ခေ ဌိတော ယက္ခော၊ နာမမဂ္ဂဟိ တာဝဒေ။

“ယံ ပူရိတံ တယာ ကိစ္စံ၊ သယမ္ဘုဿ မဟေသိနော။
ပုဏ္ဏကော နာမ နာမေန၊ သဒာ ဟောဟိ တုဝံ မုနေ။

“တမှာ ကာယာ စဝိတွာန၊ ဒေဝလောကံ အဂစ္ဆဟံ။
တတ္ထ ဒိဗ္ဗမယော ဂန္ဓော၊ အန္တလိက္ခာ ပဝဿတိ။

“တတြာပိ နာမဓေယျံ မေ၊ ပုဏ္ဏကောတိ အဟူ တဒာ။
ဒေဝဘူတော မနုဿော ဝါ၊ သင်္ကပ္ပံ ပူရယာမဟံ။

“ဣဒံ ပစ္ဆိမကံ မယှံ၊ စရိမော ဝတ္တတေ ဘဝေါ။
ဣဓာပိ ပုဏ္ဏကော နာမ၊ နာမဓေယျံ ပကာသတိ။

“တောသယိတွာန သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဂေါတမံ သက္ယပုင်္ဂဝံ။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။

“ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ တနုကိစ္စဿိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ထေရော ဗဟူ မနုဿေ သာသနေ အဘိပ္ပသာဒေသိ။ ယတော ပဉ္စသတမတ္တာ ပုရိသာ ဥပာသကတ္တံ ပဉ္စသတမတ္တာ စ ဣတ္ထိယော ဥပာသိကာဘာဝံ ပဋိဝေဒေသုံ။ သော တတ္ထ ရတ္တစန္ဒနေန စန္ဒနမာဠံ နာမ ဂန္ဓကုဋိံ ကာရာပေတွာ, “သတ္ထာ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိံ မာဠံ ပဋိစ္ဆတူ”တိ ဘဂဝတော ပုပ္ဖဒူတေန နိမန္တေသိ ။ ဘဂဝါ စ ဣဒ္ဓါနုဘာဝေန တတ္ထဂေဟိ ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ တတ္ထ ဂန္တွာ စန္ဒနမာဠံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ အရုဏေ အနုဋ္ဌိတေယေဝ ပစ္စာဂမာသိ။ ထေရော အပရဘာဂေ ပရိနိဗ္ဗာနသမယေ အညံ ဗျာကရောန္တော –

၇၀. “သီလမေဝ ဣဓ အဂ္ဂံ၊ ပညဝါ ပန ဥတ္တမော။
မနုဿေသု စ ဒေဝေသု၊ သီလပညာဏတော ဇယ”န္တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **သီလ**န္တိ သီလနဋ္ဌေန သီလံ, ပတိဋ္ဌာနဋ္ဌေန သမာဓာနဋ္ဌေန စာတိ အတ္ထော။ သီလဉှိ သဗ္ဗဂုဏာနံ ပတိဋ္ဌာ, တေနာဟ – “သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပညော”တိ (သံ. နိ. ၁.၂၃; ပေဋကော. ၂၂; ဝိသုဒ္ဓိ. ၁.၁)။ သမာဒဟတိ စ တံ ကာယဝါစာအဝိပ္ပကိဏ္ဏံ ကရောတီတိ အတ္ထော။ တယိဒံ သီလမေဝ **အဂ္ဂံ** သဗ္ဗဂုဏာနံ မူလဘာဝတော ပမုခဘာဝတော စ။ ယထာဟ – “တသ္မာတိဟ, တွံ ဘိက္ခု, အာဒိမေဝ ဝိသောဓေဟိ ကုသလေသု ဓမ္မေသု။ ကော စာဒိ ကု

သလာနံ ဓမ္မာနံ သီလဥ္စ သုဝိသုဒ္ဓံ''န္တိ (သံ. နိ. ၅.၃၆၉), ''ဟတိမောက္ခန္တိ မုခမေတံ ပမုခမေတ''န္တိ (မဟာဝ. ၁၃၅) စ အာဒိ။ **ဉ္ဉာဏ**တိ နိပဟတမတ္တံ။ **ပညာ**တိ ဉာဏသမ္ပန္နော။ သော **ဥတ္တမော** သေဋ္ဌော ပဝရောတိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ကထာယ ပညာယယေဝ သေဋ္ဌဘာဝံ ဒဿေတိ။ ပညုတ္တရာ ဟိ ကုသလာ ဓမ္မာ။ ဉ္ဉာအနိ တံ သီလပညာနံ အဂ္ဂသေဋ္ဌဘာဝံ ကာရဏတော ဒဿေတိ **''မနုဿေသု စ ဒေဝေသု, သီလပညာဏတော ဇယ''**န္တိ စ။ သီလပညာဏဟေတု ပဋိပက္ခဇယော ကာမကိလေသဇယော ဟောတီတိ အတ္ထော။

ပုဏ္ဏတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

သတ္တမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. အဋ္ဌမဝဂ္ဂေါ

၁. ဝစ္ဆဟလတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

သုသုခုမနိပုဏတ္ထဒဿိနာတိ အာယသ္မတော ဝစ္ဆဟလတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ အာစိနန္တော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဗြာဟ္မဏသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂန္တွာ အဂ္ဂိံ ပရိစရန္တော ဧကဒိဝသံ မဟတိယာ ကံသဟတိယာ ဟယာသံ အာအာယ ဒက္ခိဏေယျံ ပရိယေသန္တော ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ အာကာသေ စင်္ကမန္တံ ဒိသွာ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတစိတ္တဇာတော ဘဂဝန္တံ အဘိတဒေတွာ အာတုကာမတံ ဒဿေသိ။ ပဋိဂ္ဂဟေသိ ဘဂဝာ အနုကမ္ပံ ဥပာဒါယ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဝိဘဝသမ္ပန္နဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဝစ္ဆဟလော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဗိမ္ဗိသာရသမာဂမေ ဥရုဝေလကဿပတ္ထေရေန ဣဒ္ဓိပာဋိဟာရိယံ ဒဿေတွာ သတ္ထု ပရမနိပစ္စကာရေ ကတေ တံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ သတ္ထာဟပဗ္ဗဇိတော ဇေ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဍေတွာ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၃.၂၆-၃၄) –

> ''သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော သမ္ဗုဒ္ဓေါ, ဗာတ္တိံသဝရလက္ခဏော။
> ပဝနာ အဘိနိက္ခန္တော, ဘိက္ခုသင်္ဃပုရက္ခတော။
>
> ''မဟစ္စာ ကံသဟတိယာ, ဝဍ္ဍေတွာ ဟယသံ အဟံ။
> အာဟုတိံ ယိဋ္ဌုကာမော သော, ဥပနေသိံ ဗလိံ အဟံ။
>
> ''ဘဂဝါ တမှိ သမယေ, လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော။
> စင်္ကမံ သုသမာရူဠှော, အမ္ဗရေ အနိလာယနေ။
>
> ''တဉ္စ အစ္ဆရိယံ ဒိသွာ, အဗ္ဘုတံ လောမဟံသနံ။
> ဌပယိတွာ ကံသဟတိံ, ဝိပဿိံ အဘိတဒယိံ။
>
> ''တုဝံ ဒေဝေါသိ သဗ္ဗညူ, သဒေဝေ သဟမာနုသေ။
> အနုကမ္ပံ ဥပာဒါယ, ပဋိဂ္ဂဏှ မဟာမုနိ။
>
> ''ပဋိဂ္ဂဟေသိ ဘဂဝါ, သဗ္ဗညူ လောကနာယကော။
> မမ သင်္ကပ္ပမညာယ, သတ္ထာ လောကေ မဟာမုနိ။
>
> ''ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ, ယံ အနမဒဒိံ တဒါ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဟယာသဿ ဣဒံ ဖလံ။

“ကေတာလီသိတော ကပ္ပေ၊ ဗုဒ္ဓော နာမာသိ ခတ္တိယော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တိ မဟဗ္ဗလော။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သုခေနေဝ အတ္တနာ နိဗ္ဗာနဿ အဓိဂတဘာဝံ ဝိဘာဝေန္တော –

၇၁. “သုသုခံမနိပုဏတ္ထဒဿိနာ၊ မတိကုသလေန နိတတဝုတ္တိနာ။
သံသေဝိတဝုဒ္ဓသီလိနာ၊ နိဗ္ဗာနံ န ဟိ တေန ဒုလ္လဘ”န္တိ။ –

ဣမံ ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **သုသုခုမနိပုဏတ္ထဒဿိနာ** တိ အတိဝိယ ဒုဒ္ဒသဋ္ဌေန သုခုမေ, သဏှဋ္ဌေန နိပုဏေ သစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပာဒါဒိအတ္ထေ အနိစ္စတာဒိံ ဩရောပေတွာ ပဿတီတိ သုသုခုမနိပုဏတ္ထဒဿီ, တေန။ **မတိကုသလေနာ**တိ မတိယာ ပညာယ ကုသလေန ဆေကေန, “ဧဝံ ပဝတ္တမာနဿ ပညာ ဝဍ္ဍတိ, ဧဝံ န ဝဍ္ဍတီ”တိ ဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂ ပညာယ ဥပ္ပာဒနေ ကုသလေန။ **နိတတဝုတ္တိနာ** တိ သဗ္ဗဟ္မစာရီသု နိတတနီစဝတ္တနသီလေန, ဝုမ္မေသု နဝေသု စ ယထာနုရူပပဋိပတ္တိနာ။ **သံသေဝိတဝုဒ္ဓသီလိနာ** တိ သံသေဝိတံ အာစိဏ္ဏံ ဝုဒ္ဓသီလံ သံသေဝိတဝုဒ္ဓသီလံ, တံ ယဿ အတ္ထိ, တေန သံသေဝိတဝုဒ္ဓသီလိနာ။ အထ ဝါ သံသေဝိတာ ဥပာသိတာ ဝုဒ္ဓသီလိနော ဧတေနာတိ **သံသေဝိတဝုဒ္ဓသီလီ,** တေန ။ **ဟီ**တိသဒ္ဒေါ ဟေတုအတ္ထော။ ယသ္မာ ယော နိတတဝုတ္တိ သံသေဝိတဝုဒ္ဓသီလီ မတိကုသလော သုသုခုမနိပုဏတ္ထဒဿီ စ, တသ္မာ နိဗ္ဗာနံ န တဿ ဒုလ္လဘန္တိ အတ္ထော။ နိတတဝုတ္တိတာယ ဟိ သံသေဝိတဝုဒ္ဓသီလိတာယ စ ပဏ္ဍိတာ တံ ဩဝဒိတဗ္ဗံ အနုသာသိတဗ္ဗံ မညန္တိ, တေသဥ္စ ဩဝါဒေ ဌိတော သယံ မတိကုသလတာယ သုသုခုမနိပုဏတ္ထဒဿိတာယ စ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ နိဗ္ဗာနံ အဓိဂစ္ဆတီတိ, အယမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏကထာ အဟောသီတိ။

ဝစ္ဆပာလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. အာတုမတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယထာ ကဠီရော သုသု ဝမ္ဘိတဂ္ဂေါ တိ အာယသ္မတော အာတုမတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ အာစိနန္တော ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ အန္တရဝီထိယံ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဂန္ဓောဒကေန ဂန္ဓစုဏ္ဏေန စ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ သုဂတီသု ယေဝ သံသရန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ အကာသိ, ဉာဏဿ ပန အပရိပက္ကတ္တာ ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ နာသက္ခိ။ အထ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ သေဋ္ဌိပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **အာတုမော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ တဿ ဝယပ္ပတ္တဿ မာတာ “ပုတ္တဿ မေ ဘရိယံ အာနေဿာမာ”တိ ဉာတကေဟိ သမ္မန္တေသိ။ သော တံ ဥပဓာရေတွာ ဟေတုသမ္ပတ္တိယာ စောဒိယမာနော “ကိံ မယှံ ဃရာဝာသေန, ဣဒါနေဝ ပဗ္ဗဇိဿာမီ”တိ ဘိက္ခူနံ သန္တိကံ ဂန္တွာ ပဗ္ဗဇိ။ ပဗ္ဗဇိတမ္ပိ နံ မာတာ ဥပ္ပဗ္ဗာဇေတုကာမာ နာနာနယေဟိ ပလောဘေတိ။ သော တဿာ အဝသရံ အဒတွာ အတ္တနော အဇ္ဈာသယံ ပကာသေန္တော –

၇၂. “ယထာ ကဠီရော သုသု ဝမ္ဘိတဂ္ဂေါ၊ ဒုန္နိက္ခမော ဟောတိ ပသာခဇာတော။
ဧဝံ အဟံ ဘရိယာယာနီတာယ၊ အနုမညေ မံ ပဗ္ဗဇိတောမှိ ဒါနီ”တိ။ –

ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ကဠီရော**တိ အင်္ကုရော, ဣဓ ပန ဝံသင်္ကုရော အဓိပ္ပေတော။ **သုသူ**တိ တရုဏော။ **ဝမ္ဘိတဂ္ဂေါ** တိ ပဝမ္ဘိတသာခေါ။ **သုသုဝမ္ဘိတဂ္ဂေါ** တိ တ သုဒ္ဓူ ဝမ္ဘိတသာခေါ သဥ္ဇာတပတ္တသာခေါ။ **ဒုန္နိက္ခမော** တိ ဝေဠုဂုမ္ဗတော နိက္ခာမေတုံ နီဟရိတုံ အသက္ကုဏေယျော။ **ပသာခဇာတော**တိ ဇာတပသာခေါ, သာခါနမ္ပိ ပဗ္ဗေ ပဗ္ဗေ ဥပ္ပန္နအနု

သာခေါ။ **ဧဝံ အဟံ ဘရိယာယာနီတာယာ**တိ ယထာ ဝံသော ဝမိတဂ္ဂေ ဝံသန္တရေသု သံသဋ္ဌ သာခါပသာခေါ ဝေဠုဂုမ္ဗတော ဒုန္နီဟရဏီယော ဟောတိ, ဧဝံ အဟမ္ပိ ဘရိယာယ မယှံ အာနီတာယ ပုတ္တဓီတာဒိဝသေန ဝမိတဂ္ဂေ အာသတ္တိဝသေန ဃရာတသတော ဒုန္နီဟရဏီယော ဘဝေယျံ။ ယထာ ပန ဝံသကဠီရော အသဉ္ဇာတသာခဗန္ဓော ဝေဠုဂုမ္ဗတော သုနီဟရဏီယော ဟောတိ, ဧဝံ အဟမ္ပိ အသဉ္ဇာတပုတ္တာဒါရာဒိဗန္ဓော သုနီဟရဏီယော ဟောမိ, တသ္မာ အနာနီတာယ ဧဝ ဘရိယာယ **အနုမည မံ** အတ္တနာဝ မံ အနုဇာနာပေတွာ။ **ပဗ္ဗဇိတောမှဟိ အာနီ** တိ, ''ဣအာနိ ပန ပဗ္ဗဇိတော အမှဟိ, သာဓု သုဋ္ဌု''တိ အတ္တနော နေက္ခမ္မာဘိရတိံ ပကာသေသိ, အထ တ ''အနုမည မံ ပဗ္ဗဇိတောမှဟိ အာနီ''တိ မာတုကထေတိ။ အယဥ္ဟေတ္ထ အတ္ထော – ယဒိပိ တာယ ပုဗ္ဗေ နာနုမတံ, ဣအာနိ ပန ပဗ္ဗဇိတော အမှဟိ, တသ္မာ အနုမည အနုဇာနာဟိ မံ သမဏဘာဝေယေဝ ဌာတုံ, နာဟံ တယာ နိဝတ္တနီယောတိ ။ ဧဝံ ပန ကထေန္တော ယထာဌိတောဝ ဝိပဿနံ ဝဍေတွာ မဂ္ဂပဋိပာဋိယာ ကိလေသေ ခေပေတွာ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၃.၃၅-၄၀) –

> ''နိသဇ္ဇ ဟာသာဒဝရေ၊ ဝိပဿိံ အဒ္ဒသံ ဇိနံ။
> ကကုဓံ ဝိလသန္တံဝ၊ သဗ္ဗညုံ တမနာသကံ။
>
> ''ဟာသာဒဿာဝိဒူရေ စ၊ ဂစ္ဆတိ လောကနာယကော။
> ပဘာ နိဒ္ဓာဝတေ တဿ၊ ယထာ စ သတရံသိနော။
>
> ''ဂန္ဓောဒကဉ္စ ပဂ္ဂယှ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ သမောကိရိံ။
> တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန၊ တတ္ထ ကာလင်္ကတော အဟံ။
>
> ''ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဂန္ဓောဒကမာကိရိံ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။
>
> ''ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ သုဂန္ဓော နာမ ခတ္တိယော။
> သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ မာတရံ အာပုစ္ဆိတွာ တဿာ ပေက္ခန္တိယာယေဝ အာကာသေန ပက္ကာမိ။ သော အရဟတ္တပ္ပတ္တိယာ ဥတ္တရိကာလမ္ပိ အန္တရန္တရာ တမေဝ ကထံ ပစ္စုဒာဟာသိ။

တတ္ထ ''ပဗ္ဗဇိတောမှဟီ''တိ ဣမိနာပဒေသေန အယမ္ပိ ထေရဿ အညာဗျာကရဏကထာ အဟောသိ အတ္တနော သန္တာနေ ရာဂာဒိမလဿ ပဗ္ဗာဇိတဘာဝဒီပနတော။ တေနာဟ ဘဂဝါ – ''ပဗ္ဗာဇယမတ္တနော မလံ, တသ္မာ 'ပဗ္ဗဇိတော'တိ ဝုစ္စတီ''တိ (ဓ. ပ. ၃၈၈)။

အာတုမတ္ထေရဂာထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. မာဏဝတ္ထေရဂာထာဝဏ္ဏနာ

ဇိဏ္ဏဉ္စ ဒိသွာ ဒုခိတဉ္စ ဗျာဓိတ န္တိ အာယသ္မတော မာဏဝတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ လက္ခဏဓရော ဟုတွာ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော အဘိဇာတိယာ လက္ခဏာနိ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနိ သာဝေတွာ, ''ဧကံသေန အယံ ဗုဒ္ဓော ဘဝိဿတီ''တိ ဗျာကရိတွာ နာနာနယေဟိ ထောမေတွာ အဘိတဒေတွာ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလဿ ဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ယာဝ သတ္တဝဿာနိ, တာဝ အန္တော ဃရေယေဝ ဝမိတွာ သတ္တမေ သံဝစ္ဆရေ ဥပနယနတ္ထံ ဥယျာနံ နီတော အန္တရာမဂ္ဂေ ဇိဏ္ဏာတုရမတေ ဒိသွာ

တေသံ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗတ္တာ တေ ပရိဇနေ ပုစ္ဆိတ္ဝာ ဇရာရောဂမရဏာသဘာဝံ သုတွာ သဉ္ဇာတသံဝေဂေ တတော အနိဝတ္တန္တော ဝိဟာရံ ဂန္တွာ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ မာတာပိတရော အနုဇာနာပေတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၃.၄၁-၆၄) –

"ဇာယမာနေ ဝိပဿိမှိ, နိမိတ္တံ ဗျာကရိံ အဟံ။
နိဗ္ဗာပယိဉ္စ ဇနတံ, ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဘဝိဿတိ။

"ယသ္မိဉ္စ ဇာယမာနသ္မိံ, ဒသသဟဿိ ကမ္ပတိ။
သော အနိ ဘဂဝါ သတ္ထာ, ဓမ္မံ ဒေသေတိ စက္ခုမာ။

"ယသ္မိဉ္စ ဇာယမာနသ္မိံ, အာလောကော ဝိပုလော အဟု။
သော အနိ ဘဂဝါ သတ္ထာ, ဓမ္မံ ဒေသေတိ စက္ခုမာ။

"ယသ္မိဉ္စ ဇာယမာနသ္မိံ, သရိတာယော န သန္ဒယုံ။
သော အနိ ဘဂဝါ သတ္ထာ, ဓမ္မံ ဒေသေတိ စက္ခုမာ။

"ယသ္မိဉ္စ ဇာယမာနသ္မိံ, အဝီစဂ္ဂိ န ပဇ္ဇလိ။
သော အနိ ဘဂဝါ သတ္ထာ, ဓမ္မံ ဒေသေတိ စက္ခုမာ။

"ယသ္မိဉ္စ ဇာယမာနသ္မိံ, ပက္ခိသင်္ဃော န သဉ္စရိ။
သော အနိ ဘဂဝါ သတ္ထာ, ဓမ္မံ ဒေသေတိ စက္ခုမာ။

"ယသ္မိဉ္စ ဇာယမာနသ္မိံ, ဝါတက္ခန္ဓော န ဝါယတိ။
သော အနိ ဘဂဝါ သတ္ထာ, ဓမ္မံ ဒေသေတိ စက္ခုမာ။

"ယသ္မိဉ္စ ဇာယမာနသ္မိံ, သဗ္ဗရတနာနိ ဇောတယုံ။
သော အနိ ဘဂဝါ သတ္ထာ, ဓမ္မံ ဒေသေတိ စက္ခုမာ။

"ယသ္မိဉ္စ ဇာယမာနသ္မိံ, သတ္တာသုံ ပဒဝိက္ကမာ။
သော အနိ ဘဂဝါ သတ္ထာ, ဓမ္မံ ဒေသေတိ စက္ခုမာ။

"ဇာတမတ္တော စ သမ္ဗုဒ္ဓေါ, ဒိသာ သဗ္ဗာ ဝိလောကယိ။
ဝါစာသဘိမုဒီရေသိ, ဧသာ ဗုဒ္ဓါန ဓမ္မတာ။

"သံဝေဇယိတွာ ဇနတံ, ထဝိတွာ လောကနာယကံ။
သမ္ဗုဒ္ဓံ အဘိဝါဒေတွာ, ပက္ကာမိံ ပါစိနာမုခေါ။

"စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ, ယံ ဗုဒ္ဓမဘိထောမယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ထောမနာယ ဣဒံ ဖလံ။

"ဣတော နဝုတိကပ္ပမှိ, သမ္မုခါထဝိကဝှယော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

"ပထဝိဒုန္ဒုဘိ နာမ, ဧကူနနဝုတိမှိတော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“အဋ္ဌာသီတိမှိတော ကပ္ပေ၊ ဩဘာသော နာမ ခတ္တိယော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“သတ္တာသီတိမှိတော ကပ္ပေ၊ သရိတစ္ဆေဒနဝှယော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“အဂ္ဂိနိဗ္ဗာပနော နာမ၊ ကပ္ပာနံ ဆဠသီတိယာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“ဂတိပစ္ဆေဒနော နာမ၊ ကပ္ပာနံ ပဉ္စသီတိယာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“ရာဇာ တတသမော နာမ၊ ကပ္ပာနံ စုလ္လသီတိယာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“ရတနပဇ္ဇလော နာမ၊ ကပ္ပာနံ တေအသီတိယာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“ပဒဝိက္ကမနော နာမ၊ ကပ္ပာနံ ဒွေဝအသီတိယာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“ရာဇာ ဝိလောကနော နာမ၊ ကပ္ပာနံ ဧကသီတိယာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“ဂိရသာရောတိ နာမေန၊ ကပ္ပေသီတိမှိ ခတ္တိယော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အဓိဂတာရဟတ္တော ပန ဘိက္ခူဟိ, “ကေန, တွံ အာဝုသော, သံဝေဂေန အတိဒဟရောဝ သမာနော ပဗ္ဗဇိတော”တိ ပုဋ္ဌော အတ္တနော ပဗ္ဗဇ္ဇာနိမိတ္တကိတ္တနာပဒေသေန အညံ ဗျာကရောန္တော –

၇၃. “ဇိဏ္ဏဉ္စ ဒိသွာ ဒုခိတဉ္စ ဗျာဓိတံ၊ မတဉ္စ ဒိသွာ ဂတမာယုသင်္ခယံ။
တတော အဟံ နိက္ခမိတူန ပဗ္ဗဇိံ၊ ပဟာယ ကာမာနိ မနောရမာနီ”တိ။ –

ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဇိဏ္ဏ**န္တိ ဇရာယ အဘိဘူတံ, ခဏ္ဍိစ္စပါလိစ္စဝလိတ္တစတာဒီဟိ သမင်္ဂီဘူတံ။ **ဒုခိတ**န္တိ ဒုက္ခပ္ပတ္တံ။ **ဗျာဓိတ**န္တိ ဂိလာနံ။ ဧတ္ထ စ “ဗျာဓိတ”န္တိ ဝုတ္တေပိ ဒုက္ခပ္ပတ္တဘာဝတော သိဒ္ဓေ, “ဒုခိတ”န္တိ ဝစနံ တဿ ဗာဠှဂိလာနဘာဝပရိဒီပနတ္ထံ။ **မတ**န္တိ ကာလင်္ကတံ, ယသ္မာ ကာလင်္ကတော အာယုနော ခယံ ဝယံ ဘေဒံ ဂတော နာမ ဟောတိ, တသ္မာ ဝုတ္တံ **“ဂတမာယုသင်္ခယ”**န္တိ။ တသ္မာ ဇိဏ္ဏဗျာဓိမတာနံ ဒိဋ္ဌတ္တာ, “ဣမေ ဇရာဒယော နာမ န ဣမေသံယေဝ, အထ ခော သဗ္ဗသာဓာရဏာ, တသ္မာ အဟမ္ပိ ဇရာဒိကေ အနတိဝတ္တော”တိ သံဝိဂ္ဂတ္တာ။ **နိက္ခမိတူနာ**တိ နိက္ခမိတွာ, အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ ပဗ္ဗဇ္ဇာဘိပ္ပာယေန ဃရတော နိဂ္ဂန္တွာ။ **ပဗ္ဗဇိ**န္တိ သတ္ထု သာသနေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂတော။ **ပဟာယ ကာမာနိ မနောရမာနီ**တိ ဣဋ္ဌကန္တာဒိဘာဝတော အဝီတရာဂါနံ မနော ရမေန္တီတိ မနောရမေ ဝတ္ထုကာမေ ပဇဟိတွာ, တပ္ပဋိဗဒ္ဓဿ ဆန္ဒရာဂဿ အရိယမဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္ဒနေန နိရပေက္ခဘာဝေန ဆဍ္ဍေတွာတိ အတ္ထော။ ကာမာနံ ပဟာနကိတ္တနမုခေန စေတံ ထေရဿ အညာဗျာကရဏံ အဟောသိ။ မာဏဝကာလေ ပဗ္ဗဇိတတ္တာ ဣမဿ ထေရဿ **မာဏဝော**တွေဝ သမညာ ဇာတာတိ။

၄. သုယာမနတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ကာမစ္ဆန္ဒော စ ဗျာပါဒေါ တိ အာယသ္မတော သုယာမနတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဓညဝတီနဂရေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော ဗြာဟ္မဏသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ပတွာ ဗြာဟ္မဏမန္တေ ဝါစေတိ။ တေန စ သမယေန ဝိပဿီ ဘဂဝါ မဟတာ ဘိက္ခုသင်္ဃေန သဒ္ဓိံ ဓညဝတီနဂရံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌော ဟောတိ။ တံ ဒိသွာ ဗြာဟ္မဏော ပသန္နစိတ္တော အတ္တနော ဂေဟံ နေတွာ အာသနံ ပညာပေတွာ တဿူပရိ ပုပ္ဖသန္ထာရံ သန္ထရိတွာ အဒါသိ, သတ္ထရိ တတ္ထ နိသိန္နေ ပဏီတေန အာဟာရေန သန္တပ္ပေသိ, ဘုတ္တာဝိဉ္စ ပုပ္ဖဂန္ဓေန ပူဇေသိ။ သတ္ထာ အနုမောဒနံ ဝတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဝေသာလိယံ အညတရဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **သုယာမနော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပာရဂူ ပရမနိဿမယုတ္တော ဟုတွာ ဂေဟတသီနံ ကာမူပဘောဂံ ဇိဂုစ္ဆိတွာ ဈာနနိန္နော ဘဂဝတော ဝေသာလိဂမနေ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ခုရဂ္ဂေယေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၃.၆၅-၇၄) –

"နဂရေ ဓညဝတိယာ, အဟောသိံ ဗြာဟ္မဏော တဒါ။
လက္ခဏေ ဣတိဟာသေ စ, သနိဃဏ္ဍုသကေဋုဘေ။

"ပဒကော ဝေယျာကရဏော, နိမိတ္တကောဝိဒော အဟံ။
မန္တေ စ သိဿေ ဝါစေသိံ, တိဏ္ဏံ ဝေဒါန ပါရဂူ။

"ပဉ္စ ဥပ္ပလဟတ္ထာနိ, ပိဋ္ဌိယံ ဌပိတာနိ မေ။
အာဟုတိံ ယိဋ္ဌုကာမောဟံ, ပိတုမာတုသမာဂမေ။

"တဒါ ဝိပဿီ ဘဂဝါ, ဘိက္ခုသင်္ဃပုရက္ခတော။
ဩဘာသေန္တော ဒိသာ သဗ္ဗာ, အာဂစ္ဆတိ နရာသဘော။

"အာသနံ ပညပေတွာန, နိမန္တေတွာ မဟာမုနိံ။
သန္ထရိတွာန တံ ပုပ္ဖံ, အဘိနေသိံ သကံ ဃရံ။

"ယံ မေ အတ္ထိ သကေ ဂေဟေ, အာမိသံ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ။
တာဟံ ဗုဒ္ဓဿ ပါဒါသိံ, ပသန္နော သေဟိ ပါဏိဘိ။

"ဘုတ္တာဝိံ ကာလမညာယ ပုပ္ဖဟတ္ထမဒါသဟံ။
အနုမောဒိတွာန သဗ္ဗညူ, ပက္ကာမိ ဥတ္တရာမုခေါ။

"ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ, ယံ ပုပ္ဖမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ပုပ္ဖဒါနဿိဒံ ဖလံ။

"အနန္တရံ ဣတော ကပ္ပေ, ရာဇာဟုံ ဝရဒဿနော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ နီဝရဏပ္ပဟာနကိတ္တနမုခေန အညံ ဗျာကရောန္တော –

၇၄. “ကာမစ္ဆန္ဒော စ ဗျာပါဒေါ၊ ထိနမိဒ္ဓဉ္စ ဘိက္ခုနော။
ဥဒ္ဓစ္စံ ဝိစိကိစ္ဆာ စ၊ သဗ္ဗသောဝ န ဝိဇ္ဇတီ”တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ကာမစ္ဆန္ဒော** တိ ကာမေသု ဆန္ဒော, ကာမော စ သော ဆန္ဒော စာတိပိ ကာမစ္ဆန္ဒော, ကာမရာဂေါ။ ဣဓ ပန သဗ္ဗောပိ ရာဂေါ ကာမစ္ဆန္ဒော အဂ္ဂမဂ္ဂဝဇ္ဈဿာပိ အဓိပ္ပေတတ္တာ, တေနာဟ **“သဗ္ဗသောဝ န ဝိဇ္ဇတီ”**တိ။ သဗ္ဗေပိ ဟိ တေဘူမကဓမ္မာ ကာမနီယဋ္ဌေန ကာမာ, တတ္ထ ပဝတ္တော ရာဂေါ ကာမစ္ဆန္ဒော, တေနာဟ ဘဂဝါ – “အာရုပ္ပေ ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏံ ပဋိစ္စ ထိနမိဒ္ဓနီဝရဏံ ဥဒ္ဓစ္စနီဝရဏံ အဝိဇ္ဇာနီဝရဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတီ”တိ (ပဋ္ဌာ. ၃.၈.၈) ဗျာပဇ္ဇတိ စိတ္တံ ပူတိဘာဝံ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ **ဗျာပါဒေါ,** “အနတ္ထံ မေ အစရီ”တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တော (ဓ. သ. ၁၀၆၆; ဝိဘ. ၉၀၉) အာဃာတော။ ထိနံ စိတ္တဿ အကလ္လတာ အနုဿာဟသံဟနနံ, မိဒ္ဓံ ကာယဿ အကလ္လတာ အသတ္တိဝိဃာတော, တဒုဘယမ္ပိ ထိနဉ္စ မိဒ္ဓဉ္စ **ထိနမိဒ္ဓံ,** ကိစ္စာဟာရပဋိပက္ခာနံ ဧကတာယ ဧကံ ကတွာ ဝုတ္တံ။ ဥဒ္ဓတဘာဝေါ **ဥဒ္ဓစ္စံ,** ယေန ဓမ္မေန စိတ္တံ ဥဒ္ဓတံ ဟောတိ အဝူပသန္တံ, သော စေတသော ဝိက္ခေပေါ ဥဒ္ဓစ္စံ။ ဥဒ္ဓစ္စဂ္ဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ ကိစ္စာဟာရပဋိပက္ခာနံ သမာနတာယ ကုက္ကုစ္စမ္ပိ ဂဟိတမေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တံ ပစ္ဆာနုတာပလက္ခဏံ။ ယော ဟိ ကတာကတကုသလာကုသလူပနိဿယော ဝိပ္ပဋိသာရော, တံ ကုက္ကုစ္စံ။ **ဝိစိကိစ္ဆာ**တိ, “ဧဝံ နု ခော န နု ခော”တိ သံသယံ အာပဇ္ဇတိ, ဓမ္မသဘာဝံ ဝါ ဝိစိနန္တော ကိစ္ဆတိ ကိလမတိ ဧတာယာတိ ဝိစိကိစ္ဆာ, ဗုဒ္ဓာဒိဝတ္ထုကော သံသယော။ **သဗ္ဗသော**တိ အနဝသေသတော။ **န ဝိဇ္ဇတီ** တိ နတ္ထိ, မဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္နတ္တာ န ဥပလဗ္ဘတိ။ ဣဒဉ္စ ပဒဒွယံ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗံ အယဉှေတ္ထ ယောဇနာ – ယဿ ဘိက္ခုနော တေန တေန အရိယမဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္နတ္တာ ကာမစ္ဆန္ဒော စ ဗျာပါဒေါ စ ထိနမိဒ္ဓဉ္စ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စဉ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ စ သဗ္ဗသောဝ န ဝိဇ္ဇတိ, တဿ န ကိဉ္စိ ကရဏီယံ, ကတဿ ဝါ ပတိစယောတိ အညာပဒေသေန အညံ ဗျာကရောတိ။ ပဉ္စသု ဟိ နီဝရဏေသု မဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္နေသု တဒေကဋ္ဌတာယ သဗ္ဗေပိ ကိလေသာ သမုစ္ဆိန္နာယေဝ ဟောန္တိ။ တေနာဟ – “သဗ္ဗေတေ ဘဂဝန္တော ပဉ္စ နီဝရဏေ ပဟာယ စေတသော ဥပက္ကိလေသေ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၁၄၆)။

သုယာမနတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. သုသာရဒတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သာဓု သုဝိဟိတာန ဒဿန န္တိ အာယသ္မတော သုသာရဒတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိဇ္ဇာပဒေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂန္တွာ ကာမေသု အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တပ္ပဒေသေ အရညာယတနေ အဿမံ ကာရေတွာ ဝိဟာသိ။ အထ နံ အနုဂ္ဂဏှန္တော ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ ဘိက္ခာစာရဝေလာယံ ဥပသင်္ကမိ။ သော ဒူရတောဝ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပစ္စုဂ္ဂန္တွာ ပတ္တံ ဂဟေတွာ မဓုရာနိ ဖလာနိ ပက္ခိပိတွာ အဒါသိ။ ဘဂဝါ တံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ အနုမောဒနံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဓမ္မသေနာပတိနော ဉာတိဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ မန္ဒပညတ္တာ **သုသာရဒေါ**တိ ဂဟိတနာမော အပရဘာဂေ ဓမ္မသေနာပတိဿ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၃.၇၅-၈၃) –

“အဇ္ဈာယကော မန္တဓရော၊ တိဏ္ဏံ ဝေဒါန ပါရဂူ။
ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ ဝသာမိ အဿမေ အဟံ။

“အဂ္ဂိဟုတ္တဉ္စ မေ အတ္ထိ၊ ပုဏ္ဍရီကဖလာနိ စ။
ပုဋကေ နိက္ခိပိတွာန၊ ဒုမဂ္ဂေ လဂ္ဂိတံ မယာ။

“ပဒုမုတ္တရော လောကဝိဒူ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော။
မမုဒ္ဓရိတုကာမော သော၊ ဘိက္ခန္တော မမုပါဂမိ။

“ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ဖလံ ဗုဒ္ဓဿအာသဟံ။

ဝိတ္တိသဥ္ဇနနော မယှံ၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခါဝဟော။

“သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော သမ္ဗုဒ္ဓော၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော။
အန္တလိက္ခေ ဌိတော သတ္ထာ၊ ဣမံ ကထံ အဘာသထ။

“ဣမိနာ ဖလအနေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ကပ္ပာနံ သတသဟဿံ၊ ဒုဂ္ဂတိံ နုပပဇ္ဇသိ။

“တေနေဝ သုက္ကမူလေန၊ အနုဘောတွာန သမ္ပဒါ။
ပတ္တောမှိ အစလံ ဌာနံ၊ ဟိတွာ ဇယပရာဇယံ။

“ဣတော သတ္တသတေ ကပ္ပေ၊ ရာဇာ အာသိံ သုမင်္ဂလော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သပ္ပုရိသူပနိဿယာနိသံသကိတ္တနာပဒေသေန အညံ ဗျာကရောန္တော –

၇၅. “သာဓု သုဝိဟိတာန ဒဿနံ၊ ကင်္ခာ ဆိဇ္ဇတိ ဗုဒ္ဓိ ဝဍ္ဎတိ။
ဗာလမ္ပိ ကရောန္တိ ပဏ္ဍိတံ၊ တသ္မာ သာဓု သတံ သမာဂမော”တိ။ –

ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **သာဓူ**တိ သုန္ဒရံ, ဘဒ္ဒကန္တိ အတ္ထော။ **သုဝိဟိတာန ဒဿန**န္တိ သုဝိဟိတာနံ ဒဿနံ။ ကထာသုခတ္ထံ အနုသ္သရလောပေ ကတော။ သီလာဒိဂုဏေဟိ သုသံဝိဟိတတ္တဘာဝါနံ ပရာနုဒ္ဒယာယ သုဋ္ဌု ဝိဟိတဓမ္မဒေသနာနံ အရိယာနံ ဒဿနံ သာဓူတိ ယောဇနာ။ “ဒဿန”န္တိ နိဒဿနမတ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ သဝနာဒီနမ္ပိ ဗဟုကာရတ္တာ။ ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝတာ –

“ယေ တေ ဘိက္ခူ သီလသမ္ပန္နာ သမာဓိသမ္ပန္နာ ပညာသမ္ပန္နာ ဝိမုတ္တိသမ္ပန္နာ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသမ္ပန္နာ ဩဝါဒကာ ဝိညာပကာ သန္ဒဿကာ သမာဒပကာ သမုတ္တေဇကာ သမ္ပဟံသကာ အလံသမက္ခာတာရော သဒ္ဓမ္မဿ, ဒဿနမ္ပာဟံ, ဘိက္ခဝေ, တေသံ ဘိက္ခူနံ ဗဟူပကာရံ ဝဒါမိ, သဝနံ။ပေ။ ဥပသင်္ကမနံ။ပေ။ ပယိရုပါသနံ။ပေ။ အနုဿရဏံ။ပေ။ အနုပဗ္ဗဇ္ဇမ္ပာဟံ, ဘိက္ခဝေ, တေသံ ဘိက္ခူနံ ဗဟူပကာရံ ဝဒါမီ”တိ (ဣတိဝု. ၁ဝ၄)။

ဒဿနမူလကတ္တာ တ ဣတရေသံ ဒဿနမေဝေတ္ထ ဝုတ္တံ, **ကင်္ခာ ဆိဇ္ဇတီ**တိအာဒိ တတ္ထ ကာရဏဝစနံ။ တာဒိသာနဉှိ ကလျာဏမိတ္တာနံ ဒဿနေ သတိ ဝိညုဇာတိကော အတ္တကာမော ကုလပုတ္တော တေ ဥပသင်္ကမတိ ပယိရုပါသတိ “ကိံ, ဘန္တေ, ကုသလံ, ကိံ အကုသလ”န္တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၃.၂၉၆) ပဉှံ ပုစ္ဆတိ။ တေ စဿ အနေကဝိဟိတေသု ကင်္ခာဋ္ဌာနီယေသု ကင်္ခံ ပဋိဝိနောဒေန္တိ, တေန ဝုတ္တံ “ကင်္ခာ ဆိဇ္ဇတီ”တိ။ ယသ္မာ စ တေ ဓမ္မဒေသနာယ တေသံ ကင်္ခံ ပဋိဝိနောဒေတွာ ပုဗ္ဗဘာဂေ ကမ္မပထသမ္မာဒိဋ္ဌိံ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိဉ္စ ဥပ္ပာဒေန္တိ, တသ္မာ တေသံ **ဗုဒ္ဓိ ဝဍ္ဎတိ**။ ယဒါ ပန တေ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တိ, တဒါ သောဠသဝတ္ထုကာ အဋ္ဌဝတ္ထုကာ စ ဝိစိကိစ္ဆာ ဆိဇ္ဇတိ သမုစ္ဆိဇ္ဇတိ, နိပ္ပရိယာယေန ပညာ ဗုဒ္ဓိ ဝဍ္ဎတိ။ ဗာလျသမတိက္ကမနတော တေ ပဏ္ဍိတာ ဟောန္တိ။ သော တေဟိ ဗုဒ္ဓိံ ဝဍ္ဎေတိ, **ဗာလမ္ပိ ကရောန္တိ ပဏ္ဍိတ**န္တိ။ **တသ္မာ** တိအာဒိ နိဂမနံ, ယသ္မာ သာဓူနံ ဒဿနံ ဝုတ္တနယေန ကင်္ခာ ဆိဇ္ဇတိ ဗုဒ္ဓိ ဝဍ္ဎတိ, တေ ဗာလံ ပဏ္ဍိတံ ကရောန္တိ, တသ္မာ တေန ကာရဏေန **သာဓု** သုန္ဒရံ **သတံ** သပ္ပုရိသာနံ အရိယာနံ **သမာဂမော,** တေဟိ သမောဓာနံ သမ္မာ ဝဍ္ဍနန္တိ အတ္ထော။

သုသာရဒတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ပိယဥ္စဟတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဥပ္ပတန္တေသု နိပတေ တိ အာယသ္မတော ပိယဥ္စဟတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟိမဝန္တေ ရုက္ခဒေဝတာ ဟုတွာ ပဗ္ဗတန္တရေ ဝသန္တော ဒေဝတာသမာဂမေသု အပ္ပာနုဘာဝတာယ ပရိသပရိယန္တေ ဌတွာ ဓမ္မံ သုတွာ သတ္ထရိ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ဧကဒိဝသံ သုဝိသုဒ္ဓံ ရမဏီယံ ဂင်္ဂါယံ ပုလိနပ္ပဒေသံ ဒိသွာ သတ္ထု ဂုဏေ အနုဿရိ – “ဣတောပိ သုဝိသုဒ္ဓာ သတ္ထု ဂုဏာ အနန္တာ အပရိမေယျာ စာ”တိ, ဧဝံ သော သတ္ထု ဂုဏေ အာရဗ္ဘ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဝေသာလိယံ လိစ္ဆဝိရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော ယုဒ္ဓသောဏ္ဍော အပရာဇိတသင်္ဂါမော အမိတ္တာနံ ပိယဟာနိကရဏေန **ပိယဉ္ဇဟော** တိ ပညာယိတ္ထ။ သော သတ္ထု ဝေသာလိဂမနေ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ အရညေ ဝသမာနော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၃.၈၄-၉၀) –

“ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှိ, ဝသာမိ ပဗ္ဗတန္တရေ။
ပုလိနံ သောဘနံ ဒိသွာ, ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ အနုဿရိံ။

“ဉာဏေ ဥပနိဓာ နတ္ထိ, သင်္ခါရံ နတ္ထိ သတ္ထုနော။
သဗ္ဗဓမ္မံ အဘိညာယ, ဉာဏေန အဓိမုစ္စတိ။

“နမော တေ ပုရိသာဇည, နမော တေ ပုရိသုတ္တမ။
ဉာဏေန တေ သမော နတ္ထိ, ယာဝတာ ဉာဏမုတ္တမံ။

“ဉာဏေ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ, ကပ္ပံ သဂ္ဂမှိ မောဒဟံ။
အဝသေသေသု ကပ္ပေသု, ကုသလံ စရိတံ မယာ။

“ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ, ယံ သညမလဘိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဉာဏသညာယိဒံ ဖလံ။

“ဣတော သတ္တတိကပ္ပမှိ, ဧကော ပုလိနပုပ္ဖိယော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ “အန္ဓပုထုဇ္ဇနာနံ ပဋိပတ္တိတော ဝိဓုရာ အရိယာနံ ပဋိပတ္တီ”တိ ဣမဿ အတ္ထဿ ဒဿနဝသေန အညံ ဗျာကရောန္တော –

၇၆. “ဥပ္ပတန္တေသု နိပတေ, နိပတန္တေသု ဥပ္ပတေ။
ဝသေ အဝသမာနေသု, ရမမာနေသု နော ရမေ”တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဥပ္ပတန္တေသု** တိ ဥဏ္ဏမန္တေသု, သတ္တေသု မာနုဒ္ဓစ္စထမ္ဘသာရမ္ဘာဒီဟိ အတ္တုက္ကံသနေန အနုပသန္တေသု။ **နိပတေ**တိ နမေယျ, တေသညေဝ ဟာပဓမ္မာနံ ပရိဝဇ္ဇနေန နိတတဝုတ္တိ ဘဝေယျ။ **နိပတန္တေသု** တိ ဩဏမန္တေသု, ဟီနာဓိမုတ္တိကတာယ ကောသဇ္ဇေန စ ဂုဏတော နိဟီယမာနေသု။ **ဥပ္ပတေ** တိ ဥဏ္ဏမေယျ, ပဏီတာဓိမုတ္တိကတာယ ဝီရိယာရမ္ဘေန စ ဂုဏတော ဥဿုက္ကေယျ။ အထ ဝါ **ဥပ္ပတန္တေသူ** တိ ဥဋ္ဌဟန္တေသု, ကိလေသေသု ပရိယုဋ္ဌာနဝသေန သီသံ ဥက္ခိပန္တေသု။ **နိပတေ**တိ ပဋိသင်္ခါနဗလေန ယထာ တေ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, တထာ အနုရူပပစ္စဝေက္ခဏာယ နိပတေယျ, ဝိက္ခမ္ဘေယျ စေဝ သမုစ္ဆိန္ဒေယျ စ။ **နိပတန္တေသူ** တိ ပရိပတန္တေသု, အယောနိသောမနသိကာရေသု ဝီရိယပယောဂမန္ဒတာယ တ ယထာရဒ္ဓေသု သမထဝိပဿနာဓမ္မေသု ဟာယမာနေသု ။ **ဥပ္ပတေ** တိ ယောနိသောမနသိကာရေန ဝီရိယာရမ္ဘသမ္ပဒါယ စ တေ ဥပဋ္ဌာပေယျ ဥပ္ပာဒေယျ ဝဍ္ဎေ

ယ္ယ စ။ **ဝသေ အဝသမာနေသူ**တိ သတ္တေသု မဂ္ဂဗ္ရဟ္မစရိယတသံ အရိယတသဥ္စ အဝသန္တေသု သယံ တံ တသံ ဝသေယ္ယာတိ, အရိယေသု တ ကိလေသတသံ ဒုတိယကတသံ အဝသန္တေသု ယေန တသေန တေ အဝသမာနာ နာမ ဟောန္တိ, သယံ တထာ ဝသေ။ **ရမမာနေသု နော ရမေ**တိ သတ္တေသု ကာမဂုဏရတိယာ ကိလေသရတိယာ ရမန္တေသု သယံ တထာ နော ရမေ နံ ရမေယ္ယ, အရိယေသု တ နိရာမိသာယ ဈာနာဒိရတိယာ ရမမာနေသု သယမ္ပိ တထာ ရမေ, တတော အညထာ ပန ကအစိပိ နော ရမေ နာဘိရမေယ္ယ တတိ အတ္ထော။

ပိယဥ္စဟတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဟတ္ထာရောဟပုတ္တတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဣဒံ ပုရေ စိတ္တမစာရိ စာရိက န္တိ အာယသ္မတော ဟတ္ထာရောဟပုတ္တတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဘိက္ခုသင်္ဃပရိဝုတံ ဝိဟာရတော နိက္ခန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ ကတွာ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဟတ္ထာရောဟကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဟတ္ထိသိပ္ပေ နိပ္ဖတ္တိံ အဂမာသိ။ သော ဧကဒိဝသံ ဟတ္ထိံ သိက္ခာပေန္တော နဒီတီရံ ဂန္တွာ ဟေတုသမ္ပတ္တိယာ စောဒိယမာနော "ကိံ မယှံ ဣမိနာ ဟတ္ထိဒမနေန, အတ္တာနံ ဒမနမေဝ ဝရ"န္တိ စိန္တေတွာ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာဝ စရိယာနုကူလံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော စိရပရိစယေန ကမ္မဋ္ဌာနတော ဗဟိဒ္ဓာ ဝိဓာဝန္တံ စိတ္တံ ဆေကော ဟတ္ထာစရိယော ဝိယ အင်္ကုသေန စဏ္ဍမတ္တဝရဝါရဏံ ပဋိသင်္ခါနအင်္ကုသေန နိဂ္ဂဏှန္တော **"ဣဒံ ပုရေ စိတ္တမစာရိ စာရိက"** န္တိ ကထံ အဘာသိ။

၇၇. တတ္ထ **ဣဒ**န္တိ ဝုစ္စမာနဿ စိတ္တဿ အတ္တပစ္စက္ခတာယ ဝုတ္တံ။ **ပုရေ**တိ နိဂ္ဂဟကာလတော ပုဗ္ဗေ။ **အစာရီ**တိ ဝိစရိ, အနဝဋ္ဌိတတာယ နာနာရမ္မဏေသု ပရိဗ္ဘမိ ။ **စာရိက**န္တိ ယထာကာမစရိယံ။ တေနာဟ **"ယေနိစ္ဆကံ ယတ္ထကာမံ ယထာသုခ"**န္တိ။ **တ**န္တိ တံ စိတ္တံ။ **အဇ္ဇ** တိ ဧတရဟိ။ **နိဂ္ဂဟေဿာမိ** တိ နိဂ္ဂဏှိဿာမိ, နိဗ္ဗိသေဝနံ ကရိဿာမိ။ **ယောနိသော**တိ ဥပာယေန။ ယထာ ကိံ? **ဟတ္ထိပ္ပဘိန္နံ ဝိယ အင်္ကုသဂ္ဂဟော** ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဣဒံ မမ စိတ္တံ နာမ ဣတော ပုဗ္ဗေ ရူပာဒီသု အာရမ္မဏေသု ယေန ယေန ရမိတုံ ဣစ္ဆတိ, တဿ တဿ ဝသေန ယေနိစ္ဆကံ, ယတ္ထ ယတ္ထ စဿ ကာမော, တဿ တဿ ဝသေန ယတ္ထကာမံ, ယထာ ယထာ ဝိစရန္တဿ သုခံ ဟောတိ, တထေဝ စရဏတော ယထာသုခံ ဒီဃရတ္တံ စာရိကံ အစရိ, တံ အဇ္ဇဟံ ဘိန္နမဒမတ္တဟတ္ထိံ ဟတ္ထာစရိယသင်္ခါတော ဆေကော အင်္ကုသဂ္ဂဟော အင်္ကုသေန ဝိယ ယောနိသောမနသိကာရေန နိဂ္ဂဟေဿာမိ, နာဿ ဝီတိက္ကမိတုံ ဒဿာမီတိ။ ဧဝံ ဝဒန္တော ဧဝ စ ထေရော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၃.၉၁-၉၆) –

"သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော သမ္ဗုဒ္ဓော၊ ဝိပဿီ ဒက္ခိဏာရဟော။
ပုရက္ခတော သာဝကေဟိ၊ အာရာမာ အဘိနိက္ခမိ။

"ဒိသွာနဟံ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ၊ သဗ္ဗညုံ တမနာသကံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ဂဏ္ဌိပုပ္ဖံ အပူဇယိံ။

"တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန၊ ဒွိပဒိန္ဒဿ တာဒိနော။
ဟဋ္ဌော ဟဋ္ဌေန စိတ္တေန၊ ပုန ဝန္ဒိံ တထာဂတံ။

"ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

‘‘ကေတာလီသိတော ကပ္ပေ၊ စရဏော နာမ ခတ္တိယော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။
အယမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏကထာ အဟောသီတိ။

ဟတ္ထာရောဟပုတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. မေဏ္ဍသိရတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အနေကဇာတိသံသာရန္တိ အာယသ္မတော မေဏ္ဍသိရတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ကရောန္တော ကြမတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော ကာမေ ပဟာယ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ မဟတာ ဣသိဂဏေန သဒ္ဓိံ ဟိမဝန္တေ ဝသန္တော သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဣသိဂဏေန ပဒုမာနိ အာဟရာပေတွာ သတ္ထု ပုပ္ဖပူဇံ ကတွာ သာဝကေ အပ္ပမာဒပဋိပတ္တိယံ ဩဝဒိတွာ ကာလံ ကတွာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ သံသရန္တော ကြမသိမ္ပိ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာကေတေ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, တဿ မေဏ္ဍသရိက္ခသီသတာယ **မေဏ္ဍသိရော** တွေဝ သမညာ အဟောသိ။ သော ဘဂဝတိ သာကေတေ အဉ္ဇနဝနေ ဝိဟရန္တေ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ သမထဝိပဿနာသု ကမ္မံ ကရောန္တော ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေဝ ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၃.၉၇-၁၀၅) –

‘‘ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ ဂောတမော နာမ ပဗ္ဗတော။
နာနာရုက္ခေဟိ သဉ္ဆန္နော၊ မဟာဘူတဂဏာလယော။

‘‘ဝေမဇ္ဈမှိ စ တဿာသိ၊ အဿမော အဘိနိမ္မိတော။
ပုရက္ခတော သသိဿေဟိ၊ ဝသာမိ အဿမေ အဟံ။

‘‘အာယန္တု မေ သိဿဂဏာ၊ ပဒုမံ အာဟရန္တု မေ။
ဗုဒ္ဓပူဇံ ကရိဿာမိ၊ ဒွိပဒိန္ဒဿ တာဒိနော။

‘‘ဧဝန္တိ တေ ပဋိဿုတွာ၊ ပဒုမံ အာဟရိံသု မေ။
တထာ နိမိတ္တံ ကတွာဟံ၊ ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိံ။

‘‘သိဿေ တဒါ သမာနေတွာ၊ သာဓုကံ အနုသာသဟံ။
မာ ခော တုမှေ ပမဇ္ဇိတ္ထ၊ အပ္ပမာဒော သုခါဝဟော။

‘‘ဧဝံ သမနုသာသိတွာ၊ တေ သိဿေ ဝစနက္ခမေ။
အပ္ပမာဒဂုဏေ ယုတ္တော၊ တဒါ ကာလင်္ကတော အဟံ။

‘‘ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

‘‘ကေပညာသကပ္ပမှိ ၊ ရာဇာ အာသိံ ဇလုတ္တမော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။
သော အတ္တနော ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရန္တော –

၇၈. ‘‘အနေကဇာတိသံသာရံ၊ သန္ဓာဝိဿံ အနိဗ္ဗိသံ။
တဿ မေ ဒုက္ခဇာတဿ၊ ဒုက္ခက္ခန္ဓော အပရဒ္ဓော’’တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **အနေကဇာတိသံသာရန္တိ** အနေကဇာတိသတသဟဿသင်္ခါတံ ဣဒံ သံသာရဝဋ္ဋံ, အဒ္ဓုနော အဓိပ္ပေတတ္တာ အစ္စန္တသံယောဂေကဝစနံ။ **သန္ဓာဝိဿန္တိ** သံသရိံ, အပရာပရံ စဝနုပ္ပဇ္ဇနဝသေန ပရိဗ္ဗမိံ။ **အနိဗ္ဗိသန္တိ** တဿ နိဝတ္တကဉာဏံ အဝိန္ဒန္တော အလဘန္တော။ **တဿ မေ**တိ ဧဝံ သံသရန္တဿ မေ။ **ဒုက္ခဇာတဿာ**တိ ဇာတိအာဒိဝသေန ဥပ္ပန္နဒုက္ခဿ, တိဿန္နံ ဝါ ဒုက္ခတာနံ ဝသေန ဒုက္ခသဘာဝဿ။ **ဒုက္ခက္ခန္ဓော**တိ ကမ္မကိလေသဝိပါကဝဋ္ဋပ္ပကာရော ဒုက္ခရာသိ။ **အပရဒ္ဓော**တိ အရဟတ္တမဂ္ဂပ္ပတ္တိတော ပဋ္ဌာယ ပရိဗ္ဘဋ္ဌော စုတော န အဘိနိဗ္ဗတ္တိဿတိ။ ‘‘အပရဒ္ဓော’’တိ ဝါ ပါဌော, အပဂတသမိဒ္ဓိတော သမုစ္ဆိန္နကာရဏတ္တာ အပဂတောတိ အတ္ထော။ ဣဒမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏံ အဟောသိ။

မေဏ္ဍသိရတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ရက္ခိတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သဗ္ဗော ရာဂေါ ပဟီနော မေတိ အာယသ္မတော ရက္ခိတတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပသန္နမာနသော ဒေသနာဉာဏံ အာရဗ္ဘ ထောမနံ အကာသိ။ သတ္ထာ တဿ စိတ္တပ္ပသာဒံ ဩလောကေတွာ ‘‘အယံ ဣတော သတသဟဿကပ္ပမတ္ထကေ ဂေါတမဿ နာမ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ရက္ခိတော နာမ သာဝကော ဘဝိဿတီ’’တိ ဗျာကာသိ ။ သော တံ သုတွာ ဘိယျောသောမတ္တာယ ပသန္နမာနသော အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဒေဝဒဟနိဂမေ သာကိယရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, **ရက္ခိတော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ယေ သာကိယကောလိယရာဇူဟိ ဘဂဝတော ပရိဝါရတ္ထာယ ဒိန္နာ ပဉ္စသတရာဇကုမာရာ ပဗ္ဗဇိတာ, တေသံ အညတရော။ တေ ပန ရာဇကုမာရာ န သံဝေဂေန ပဗ္ဗဇိတတ္တာ ဥက္ကဏ္ဌာဘိဘူတာ ယဒါ သတ္ထာရာ ကုဏာလဒဟတီရံ နေတွာ **ကုဏာလဇာတကဒေသနာယ** (ဇာ. ၂.၂၁.ကုဏာလဇာတက) ဣတ္ထီနံ အေသဝိဘာဝနေန ကာမေသု အာဒီနဝံ ပကာသေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနေ နိယောဇိတာ, တဒါ အယမ္ပိ ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုယုဉ္ဇန္တော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၄.၁-၉) –

‘‘ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော၊ လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော။
မဟတော ဇနကာယဿ၊ ဒေသေတိ အမတံ ပဒံ။

‘‘တဿာဟံ ဝစနံ သုတွာ၊ တစာသဘိမုဒီရိတံ။
အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာန၊ ဧကဂ္ဂေါ အာသဟံ တဒါ။

‘‘ယထာ သမုဒ္ဒော ဥဒဓီနမဂ္ဂေါ၊ နေရူ နဂါနံ ပဝရော သိလုစ္စယော။
တထေဝ ယေ စိတ္တဝသေန ဝတ္တရေ၊ န ဗုဒ္ဓဉာဏဿ ကလံ ဥပေန္တိ တေ။

‘‘ဓမ္မဝိဓိံ ဌပေတွာန၊ ဗုဒ္ဓေ ကာရုဏိကော ဣသိ။
ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတွာ၊ ဣမာ ဂါထာ အဘာသထ။

‘‘ယော သော ဉာဏံ ပကိတ္တေသိ၊ ဗုဒ္ဓမှိ လောကနာယကေ။
ကပ္ပာနံ သတသဟဿံ၊ ဒုဂ္ဂတိံ န ဂမိဿတိ။

‘‘ကိလေသေ ဈာပယိတွာန၊ ဧကဂ္ဂေါ သုသမာဟိတော။
သောဘိတော နာမ နာမေန၊ ဟေဿတိ သတ္ထု သာဝကော။

“ပညာသေ ကပ္ပသဟဿေ၊ သတ္တေတသုံ ယသုဂ္ဂတာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ပဟီနကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခန္တော **“သဗ္ဗော ရာဂေ”** တိ ကထံ အဘာသိ။

၇၉. တတ္ထ **“သဗ္ဗော ရာဂေ”** တိ ကာမရာဂာဒိပ္ပဘေဒော သဗ္ဗောပိ ရာဂေါ။ **ပဟီနော**တိ အရိယမဂ္ဂဘာဝနာယ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနဝသေန ပဟီနော။ **သဗ္ဗေ ဒောသော** တိ အာဃာတဝတ္ထုကာဒိဘာဝေန အနေကဘေဒဘိန္နော သဗ္ဗောပိ ဗျာပာဒော။ **သမူဟတော**တိ မဂ္ဂေန သမုဂ္ဃာဋိတော။ **သဗ္ဗော မေ ဝိဂတော မောဟော** တိ “ဒုက္ခေ အညာဏ”န္တိ အာဒိနာ (ဓ. သ. ၁၀၆၇; ဝိဘ. ၉၀၉) ဝတ္ထုဘေဒေန အဋ္ဌဘေဒော, သံကိလေသဝတ္ထုဝိဘာဂေန အနေကဝိဘာဂေ သဗ္ဗောပိ မောဟော မဂ္ဂေန ဝိဒ္ဓံသိတတ္တာ မယှံ ဝိဂတော။ **သီတိဘူတောသ္မိ နိဗ္ဗုတော** တိ ဧဝံ မူလကိလေသပ္ပဟာနေန တဒေကဋ္ဌတာယ သံကိလေသာနံ သမ္မဒေဝ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓတ္တာ အနဝသေသကိလေသဒရထပရိဋ္ဌာဟာဘာဝတော သီတိဘာဝံ ပတ္တော, တတော ဧဝ သဗ္ဗသော ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗုတော အဟံ အသ္မိ ဘဝာမီတိ အညံ ဗျာကာသိ။

ရက္ခိတတ္ထေရဂာထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဥဂ္ဂတ္ထေရဂာထာဝဏ္ဏနာ

ယံ မယာ ပကတံ ကမ္မန္တိ အာယသ္မတော ဥဂ္ဂတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော ဣတော ဧကတိံသေ ကပ္ပေ သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သိခိံ ဘဂဝန္တံ ပဿိတွာ ပသန္နမာနသော ဧကတကပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကောသလရဋ္ဌေ ဥဂ္ဂနိဂမေ သေဋ္ဌိပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဥဂ္ဂေါ** တွေဝဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝတိ တသ္မိံ နိဂမေ ဘဒ္ဒာရာမေ ဝိဟရန္တေ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၄.၁၀-၁၆) –

“ဝိနတာနဒိယာ တီရေ၊ ပိလက္ခု ဖလိတော အဟု။
တာဟံ ရုက္ခံ ဂဝေသန္တော၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။

“ကေတကံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ၊ ဝဏ္ဋေ ဆေတွာနဟံ တဒါ။
ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပေသိံ၊ သိခိနော လောကဗန္ဓုနော။

“ယေန ဉာဏေန ပတ္တောသိ၊ အစ္စုတံ အမတံ ပဒံ။
တံ ဉာဏံ အဘိပူဇေမိ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌ မဟာမုနိ။

“ဉာဏမ္ဟိ ပူဇံ ကတွာန၊ ပိလက္ခုမဒ္ဒသံ အဟံ။
ပဋိလဒ္ဓေမှိ တံ ပညံ၊ ဉာဏပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဉာဏပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ဣတော တေရသကပ္ပမှိ၊ ဒွါဒသာသုံ ဖလုဂ္ဂတာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ဝဠ္ဇပစ္စဝေဒိပနေန အညံ ဗျာကရောန္တော –

၈၀. ''ယံ မယာ ပကတံ ကမ္မံ၊ အပ္ပံ ဝာ ယဒိ ဝာ ဗဟုံ။
သဗ္ဗမေတံ ပရိက္ခီဏံ၊ နတ္ထိ ဒာနိ ပုနဗ္ဘဝေါ''တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ယံ မယာ ပကတံ ကမ္မန္တိ** ယံ ကမ္မံ တီဟိ ကမ္မဒ္ဒွါရေဟိ, ဆဟိ ဥပ္ပတ္တိဒ္ဒွါရေဟိ, အဋ္ဌဟိ အသံဝရဒ္ဒွါရေဟိ , အဋ္ဌဟိ စ သံဝရဒ္ဒွါရေဟိ ဟာပနဒိဝသေန အနာဒိဝသေန စာတိ အနေကေဟိ ပကာရေဟိ အနာဒိမတိ သံသာရေ ယံ မယာ ကတံ ဥပစိတံ အဘိနိဗ္ဗတ္တိတံ ဝိပါကကမ္မံ။ **အပ္ပံ ဝာ ယဒိ ဝာ ဗဟုန္တိ** တဉ္စ ဝတ္ထုစေတနာပယောဂ ကိလေသာဒီနံ ဒုဗ္ဗလဘာဝေန အပ္ပံ ဝာ, တေသံ ဗလဝဘာဝေန အဘိဏှပဝတ္တိယာ စ ဗဟုံ ဝာ။ **သဗ္ဗမေတံ ပရိက္ခီဏန္တိ** သဗ္ဗမေဝ စေတံ ကမ္မံ ကမ္မက္ခယကရဿ အဂ္ဂမဂ္ဂဿ အဓိဂတတ္တာ ပရိက္ခယံ ဂတံ, ကိလေသဝဋ္ဋပ္ပဟာ နေန ဟိ ကမ္မဝဋ္ဋံ ပဟီနမေဝ ဟောတိ ဝိပါကဝဋ္ဋဿ အနုပ္ပာဒနတော။ တေနာဟ **''နတ္ထိ ဒာနိ ပုနဗ္ဘဝေါ''**တိ။ အာယ တိံ ပုနဗ္ဘဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ မယှံ နတ္ထီတိ အတ္ထော။ ''သဗ္ဗမေ့တ''န္တိပိ ပါဌော, သဗ္ဗမ္ပိ ဧတန္တိ ပဒဝိဘာဂေါ။

ဥဂ္ဂတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

အဋ္ဌမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. နဝမဝဂ္ဂေါ

၁. သမိတိဂုတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယံ မယာ ပကတံ ပာပန္တိ အာယသ္မတော သမိတိဂုတ္တတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေ သု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝန္တံ ပဿိတွာ ပသန္နစိတ္တော ဇာတိသုမနပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုည ကမ္မေန ယတ္ထ ယတ္ထ ဘဝေ နိဗ္ဗတ္တိ, တတ္ထ တတ္ထ ကုလရူပပရိဝါရသမ္ပဒါယ အညေ သတ္တေ အဘိဘဝိတွာ အဋ္ဌာသိ။ ကေဿပိ ပန အတ္တဘာဝေ အညတရံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒိသွာ ''အယံ မုဏ္ဍကော ကုဋ္ဌီ မညေ, တေနာယံ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ ဝိစရတီ''တိ နိဋ္ဌုဘိတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ကမ္မေန ဗဟုံ ကာလံ နိရယေ ပစ္စိ တွာ ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ မနုဿလောကေ နိဗ္ဗတ္တော ပရိဗ္ဗာဇကပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂတော ဧကံ သီလာစာ ရသမ္ပန္နံ ဥပာသကံ ဒိသွာ အောသက္ကရော ဟုတွာ, ''ကုဋ္ဌရောဂီ ဘဝေယျာသီ''တိ အက္ကောသိ, နှာပနတိတ္ထေ စ မနုဿေဟိ ဌပိတာနိ နှာပနစုဏ္ဏာနိ ဒူသေသိ။ သော တေန ကမ္မေန ပုန နိရယေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဗဟူနိ ဝဿာနိ ဒု က္ခံ အနုဘဝိတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ အညတရဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **သ မိတိဂုတ္တော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ သုဝိသုဒ္ဓသီလော ဟုတွာ ဝိဟရတိ။ တဿ ပုရိမကမ္မနိဿန္ဒေန ကုဋ္ဌရောဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇိ, တေန တဿ သရီရာဝယ ဝါ ယေဘုယျေန ဆိန္နဘိန္နာ ဟုတွာ ပဂ္ဃရန္တိ။ သော ဂိလာနသာလာယံ ဝသတိ။ အထေကဒိဝသံ ဓမ္မသေနာပတိ ဂိလာနပုစ္ဆံ ဂန္တွာ တတ္ထ တတ္ထ ဂိလာနေ ဘိက္ခူ ပုစ္ဆန္တော တံ ဘိက္ခုံ ဒိသွာ ''အာဝုသော, ယာဝတာ ခန္ဓပ္ပ ဝတ္တိ နာမ, သဗ္ဗံ ဒုက္ခမေဝ ဝေဒနာ။ ခန္ဓေသု ပန အသန္တေသုယေဝ နတ္ထိ ဒုက္ခ''န္တိ ဝေဒနာနုပဿနာကမ္မဋ္ဌာနံ က ထေတွာ အဂမာသိ။ သော ထေရဿ ဩဝါဒေ ဌတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ ဆဠဘိညာ သစ္ဆာကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၂.၈၂-၉၀) –

''ဇာယန္တဿ ဝိပဿိဿ၊ အာလောကော ဝိပုလော အဟု။
ပထဝီ စ ပကမ္ပိတ္ထ၊ သသာဂရာ သပဗ္ဗတာ။

''နေမိတ္တာ စ ဝိယာကံသု၊ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဘဝိဿတိ။
အဂ္ဂေါ စ သဗ္ဗသတ္တာနံ၊ ဇနတံ ဥဒ္ဓရိဿတိ။

“နေမိတ္တာနံ သုဏိတွာတန, ဇာတိပူဇမကာသဟံ။
ဒေိသာ ပူဇနာ နတ္ထိ, ယာဒိသာ ဇာတိပူဇနာ။

“သင္ခရိတွာတန ကုသလံ, သကံ စိတ္တံ ပသာဒယိံ။
ဇာတိပူဇံ ကရိတွာတန, တတ္ထ ကာလင္ကတော အဟံ။

“ယံ ယံ ယောနုပပဇ္ဇာမိ, ဒေဝတ္တံ အထ မာနုသံ။
သဗ္ဗေ သတ္တေ အဘိဘောမိ, ဇာတိပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ဓာတိယော မံ ဥပဋ္ဌေန္တိ, မမ စိတ္တဝသာနုဂါ။
န တာ သက္ကောန္တိ ကောပေတုံ, ဇာတိပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ကေနဝုတိတော ကပ္ပေ, ယံ ပူဇမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဇာတိပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“သုဟာရိစရိယာ နာမ, စတုတ္တိံသ ဇနာဓိပါ။
ဣတော တတိယကပ္ပမှိ, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

ဆဋ္ဌာဘိညော ပန ဟုတွာ ပဟီနကိလေသပစ္စဝေက္ခဏေန တေရဟိ အနုဘုယျမာနရောဂဝသေန ပုရိမဇာတိသု အတ္တနာ ကတံ ဟာပကမ္မံ အနုဿရိတွာ တဿ ဣဓာပိ သဗ္ဗသော ပဟီနဘာဝံ ဝိဘာဝေန္တော –

၈၁. “ယံ မယာ ပကတံ ဟာပံ, ပုဗ္ဗေ အညာသု ဇာတိသု။
ဣဓေဝ တံ ဝေဒနီယံ, ဝတ္ထု အညံ န ဝိဇ္ဇတီ”တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဟာပန္တိ** အကုသလံ ကမ္မံ။ တဉှိ လာမကဋ္ဌေန ဟာပန္တိ ဝုစ္စတိ။ **ပုဗ္ဗေ** တိ ပုရာ။ **အညာသု ဇာတိသူ**တိ ဣတော အညာသု ဇာတိသု, အညေသု အတ္တဘာဝေသု။ အယဥှေတ္ထ အတ္တော – ယဒိပိ မယာ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ န တာဒိသံ ဟာပံ ကတံ အတ္ထိ, ဣဓာပိ ပန တဿ သမ္ဘဝေတယေဝ နတ္ထိ။ ယံ ပန ဣတော အညာသု ဇာတိသု ကတံ အတ္ထိ, **ဣဓေဝ တံ ဝေဒနီယံ,** တဉှိ ဣဓေဝ ဣမသ္မိံယေဝ အတ္တဘာဝေ ဝေဒယိတဗ္ဗံ အနုဘဝိတဗ္ဗံ ဖလံ, ကသ္မာ? **ဝတ္ထု အညံ န ဝိဇ္ဇတီ**တိ တဿ ကမ္မဿ ဝိပစ္စနောကာသော အညော ခန္ဓပ္ပဗန္ဓော နတ္ထိ, ဣမေ ပန ခန္ဓာ သဗ္ဗသော ဥပာဒါနာနံ ပဟီနတ္တာ အနုပာဒါနော ဝိယ ဇာတဝေဒော စရိမကစိတ္တနိရောဓေန အပ္ပဋိသန္ဓိကာ နိရုဇ္ဈန္တီတိ အညံ ဗျာကာသိ။

သမိတိဂုတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ကဿပတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယေန ယေန သုဘိက္ခာနိ တိ အာယသ္မတော ကဿပတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတွာ ဝေဒေသု အညေသု စ ဗြာဟ္မဏသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော, သော ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သုမနပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ ကရောန္တော စ သတ္ထု သမန္တတော ဥပရိ စ ပုပ္ဖမုဋ္ဌိယော ခိပိ။ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန ပုပ္ဖာနိ ပုပ္ဖာသနာကာရေန သတ္တာဟံ အဋ္ဌံသု။ သော တံ အစ္ဆရိယံ ဒိသွာ ဘိယျောသောမတ္တာယ ပသန္နမာနသော အဟောသိ။ အပရာပရံ ပုညာနိ ကရောန္တော ကပ္ပသတသဟဿံ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ အညတရဿ ဥဒိစ္စဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ကဿပော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ တဿ ဒဟရကာလေယေဝ ပိတာ ကာလမကာသိ။ မာတာ တံ ပဋိဇဂ္ဂတိ။ သော ဧကဒိဝသံ ဇေတဝနံ ဂတော ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပေတုသမ္ပန္နတာယ တသ္မိံ

ယေဝ အာသနေ သောတာပန္နော ဟုတွာ မာတု သန္တိကံ ဂန္တွာ အနုဇာနာပေတွာ ပဗ္ဗဇိတော သတ္တရိ ဝုဋ္ဌဝသ္သော ပတာရေတွာ ဇနပဒစာရိကံ ပက္ကန္တေ သဿမ္ပိ သတ္ထာရာ သဒ္ဓိံ ဂန္တုကာမော အာပုစ္ဆိတုံ မာတု သန္တိကံ အဂမာသိ။ မာတာ ဝိသဇ္ဇေန္တီ ဩဝဒန္တီ –

၈၂. ''ယေန ယေန သုဘိက္ခာနိ၊ သိဝါနိ အဘယာနိ စ။
တေန ပုတ္တက ဂစ္ဆဿု၊ မာ သောကာပဟတော ဘဝ''တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ယေန ယေနာ**တိ ယတ္ထ ယတ္ထ။ ဘုမ္မတ္ထေ ဟိ ဇေတံ ကရဏဝစနံ, ယသ္မိံ ယသ္မိံ ဒိသာဘာဂေတိ အတ္ထော။ **သုဘိက္ခာနိ** တိ သုလဘပိဏ္ဍာနိ, ရဋ္ဌာနီတိ အဓိပ္ပာယော။ **သိဝါနီ**တိ ခေမာနိ အရောဂါနိ။ **အဘယာနီ**တိ စောရဘယာဒီဟိ နိဗ္ဘယာနိ, ရောဂဒုဗ္ဘိက္ခဘယာနိ ပန ''သုဘိက္ခာနိ, သိဝါနီ''တိ ပဒဒ္ဝယေနေဝ ဂဟိတာနိ။ **တေနာ**တိ တတ္ထ, တသ္မိံ တသ္မိံ ဒိသာဘာဂေတိ အတ္ထော။ **ပုတ္တကာ** တိ အနုကမ္ပန္တီ တံ အာလပတိ။ **မာ**တိ ပဋိသေဓတ္ထေ နိပါတော **သောကာပဟတော**တိ ဝုတ္တဂုဏရဟိတာနိ ရဋ္ဌာနိ ဂန္တွာ ဒုဗ္ဘိက္ခဘယာဒိဇနိတေန သောကေန ဥပဟတော မာ **ဘဝ** မာဟောသီတိ အတ္ထော။ တံ သုတွာ ထေရော, ''မမ မာတာ မယှံ သောကရဟိတဋ္ဌာနဂမနံ အာသီသတိ, ဟန္ဒ မယံ သဗ္ဗသော အစ္စန္တမေဝ သောကရဟိတံ ဌာနံ ပတ္တုံ ယုတ္တ''န္တိ ဥဿာဟဇာတော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၃.၁-၉) –

''အဇ္ဈာယကော မန္တဓရော၊ တိဏ္ဏံ ဝေဒါန ပါရဂူ။
အဗ္ဘောကာသေ ဌိတော သန္တော၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။

''သီဟံ ယထာ ဝနစရံ၊ ဗျဂ္ဃရာဇံဝ နိတ္တသံ။
တိဓာပဘိန္နမာတင်္ဂံ၊ ကုဉ္ဇရံဝ မဟေသိနံ။

''သေရေယျကံ ဂဟေတွာန၊ အာကာသေ ဥက္ခိပိံ အဟံ။
ဗုဒ္ဓဿ အာနုဘာဝေန၊ ပရိဝာရေန္တိ သဗ္ဗသော။

''အဓိဋ္ဌဟိ မဟာဝီရော၊ သဗ္ဗညူ လောကနာယကော။
သမန္တာ ပုပ္ဖစ္ဆဒနာ၊ ဩကိရိံသု နရာသဘံ။

''တတော သာ ပုပ္ဖကဉ္စုကာ၊ အန္တောဝဏ္ဋာ ဗဟိမုခါ။
သတ္တာဟံ ဆဒနံ ကတွာ၊ တတော အန္တရဓာယထ။

''တဉ္စ အစ္ဆရိယံ ဒိသွာ၊ အဗ္ဘုတံ လောမဟံသနံ။
ဗုဒ္ဓေ စိတ္တံ ပသာဒေသိံ၊ သုဂတေ လောကနာယကေ။

''တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန၊ သုက္ကမူလေန စောဒိတော။
ကပ္ပာနံ သတသဟဿံ၊ ဒုဂ္ဂတိံ နုပပဇ္ဇဟံ။

''ပန္နရသသဟဿမှိ၊ ကပ္ပာနံ ပဉ္စဝီသတိ။
ဝီတမလာသနာမာ စ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ''က္လာဒမေဝ မာတု ဝစနံ အရဟတ္တပ္ပတ္တိယာ အင်္ကုသံ ဇာတ''န္တိ တမေဝ ကထံ ပစ္စုဒာဟာသိ။

ကဿပတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. သီဟတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သီဟပ္ပမတ္တော ဝိဟရာတိ အာယသ္မတော သီဟတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဣတော အဋ္ဌာရသကပ္ပသတမတ္ထကေ အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ စန္ဒဘာဂါယ နဒိယာ တီရေ ကိန္နရယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ပုပ္ဖဘက္ခော ပုပ္ဖနိဝသနော ဟုတွာ ဝိဟရန္တော အာကာသေန ဂစ္ဆန္တံ အတ္ထဒဿိံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ပူဇေတုကာမော အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အဋ္ဌာသိ။ ဘဂဝါ တဿ အဇ္ဈာသယံ ဉတွာ အာကာသတော ဩရုယှ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ ပလ္လင်္ကေန နိသီဒိ။ ကိန္နရော စန္ဒနသာရံ ဃံသိတွာ စန္ဒနဂန္ဓေန ပုပ္ဖေဟိ စ ပူဇံ ကတွာ ဝန္ဒိတွာ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ မလ္လရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, တဿ **သီဟော**တိ နာမံ အဟောသိ။ သော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ သတ္ထာ တဿ အဇ္ဈာသယံ ဩလောကေတွာ ဓမ္မံ ကထေသိ။ သော ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ အရညေ ဝိဟရတိ။ တဿ စိတ္တံ နာနာရမ္မဏေ ဝိဓာဝတိ, ဧကဂ္ဂံ န ဟောတိ, သကတ္ထံ နိပ္ဖာဒေတုံ န သက္ကောတိ။ သတ္ထာ တံ ဒိသွာ အာကာသေ ဌတွာ –

၈၃. "သီဟပ္ပမတ္တော ဝိဟရ၊ ရတ္တိန္ဒိဝမတန္ဒိတော။
ဘာဝေဟိ ကုသလံ ဓမ္မံ၊ ဇဟ သီဃံ သမုဿယ"န္တိ။ –

ဂါထာယ ဩဝဒိ။ သော ဂါထာဝသာနေ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၄.၁၇-၂၅) –

"စန္ဒဘာဂါနဒီတီရေ၊ အဟောသိံ ကိန္နရော တဒါ။
ပုပ္ဖဘက္ခော စဟံ အာသိံ၊ ပုပ္ဖနိဝသနော တထာ။

"အတ္ထဒဿီ တု ဘဂဝါ၊ လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော။
ဝိပိနဂ္ဂေန နိယျာသိ၊ ဟံသရာဇာဝ အမ္ဗရေ။

"နမော တေ ပုရိသာဇည၊ စိတ္တံ တေ သုဝိသောဓိတံ။
ပသန္နမုခဝဏ္ဏောသိ၊ ဝိပ္ပသန္နမုခိန္ဒြိယော။

"ဩရောဟိတွာန အာကာသာ၊ ဘူရိပညော သုမေဓသော။
သင်္ဃာဋိံ ပတ္ထရိတွာန၊ ပလ္လင်္ကေန ဥပါဝိသိ။

"ဝိလီနံ စန္ဒနာဒါယ၊ အဂမာသိံ ဇိနန္တိကံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိံ။

"အဘိဝါဒေတွာန သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ လောကဇေဋ္ဌံ နရာသဘံ။
ပါမောဇ္ဇံ ဇနယိတွာန၊ ပက္ကာမိံ ဥတ္တရာမုခေါ။

"အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ၊ စန္ဒနံ ယံ အပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

"စတုဒ္ဒသေ ကပ္ပသတေ၊ ဣတော အာသိံသု တေ တယော။
ရောဟဏီ နာမ နာမေန၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

ယာ ပန ဘဂဝတာ ဩတာဒဝသေန ဝုတ္တာ ''သီဟပ္ပမတ္တော''တိ ကထာ, တတ္ထ **သီဟာ**တိ တဿ ထေရဿ အာလပနံ။ **အပ္ပမတ္တော ဝိဟရာ** တိ သတိယာ အဝိပ္ပဝါသေန ပမာဒဝိရဟိတော သဗ္ဗိရိယာပထေသု သတိသမ္ပဇညယုတ္တော ဟုတွာ ဝိဟရာဟိ။ ဣဒါနိ တံ အပ္ပမာဒဝိဟာရံ သဟ ဖလေန သင်္ခေပတော ဒဿေတုံ **''ရတ္တိန္ဒိဝ''** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တဿတ္ထော – ရတ္တိဘာဂံ ဒိဝသဘာဂဉ္စ ''စင်္ကမေန နိသဇ္ဇာယ အာဝရဏီယေဟိ ဓမ္မေဟိ စိတ္တံ ပရိသောဓေတီ''တိ (သံ. နိ. ၄.၂၃၉; အ. နိ. ၃.၁၆; ဝိဘ. ၅၁၉) ဝုတ္တနယေန စတုသမ္မပ္ပဓာနဝသေန အတန္ဒိတော အကုသီတော အာရဒ္ဓဝီရိယော ကုသလံ သမထဝိပဿနာဓမ္မဉ္စ လောကုတ္တရဓမ္မဉ္စ ဘာဝေဟိ ဥပ္ပာဒေဟိ ဝဍ္ဎေဟိ စ, ဧဝံ ဘာဝေတွာ စ **ဇဟ သီဃံ သမုဿယ** န္တိ တဝ သမုဿယံ အတ္တဘာဝံ ပဋမံ တာဝ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနေန သီဃံ နစိရဿေဝ ပဇဟ, ဧဝံဘူတော စ ပစ္ဆာ စရိမကစိတ္တနိရောဓေန အနဝသေသတော စ ပဇဟိဿတီတိ။ အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ထေရော အညံ ဗျာကရောန္တော တမေဝ ကထံ ပစ္စုဒာဟာသီတိ။

သီဟတ္ထေရဂာထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. နီတတ္ထေရဂာထာဝဏ္ဏနာ

သဗ္ဗရတ္တိံ **သုပိတွာန**ာတိ အာယသ္မတော နီတတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ သုနန္ဒော နာမ ဗြာဟ္မဏော ဟုတွာ အနေကသတေ ဗြာဟ္မဏေ မန္တေ တစေန္တော တဇပေယျံ နာမ ယညံ ယဇိ, ဘဂဝါ တံ ဗြာဟ္မဏံ အနုကမ္ပန္တော ယညဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ အာကာသေ စင်္ကမိ။ ဗြာဟ္မဏော သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သိဿေဟိ ပုပ္ဖာနိ အာဟရာပေတွာ အာကာသေ ခိပိတွာ ပူဇံ အကာသိ။ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန တံ ဌာနံ သကလဉ္စ နဂရံ ပုပ္ဖပဋ္ဋဝိတာနိကံ ဝိယ ဆာဒိတံ အဟောသိ။ မဟာဇနော သတ္ထရိ ဥဠာရံ ပီတိသောမနဿံ ပဋိသံဝေဒေသိ။ သုနန္ဒဗြာဟ္မဏော တေန ကုသလမူလေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ အညတရဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **နီတော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတွာ ''ဣမေ သမဏာ သက္ယပုတ္တိယာ သုခသီလာ သုခသမာစာရာ သုဘောဇနာနိ ဘုဉ္ဇိတွာ နိဝါတေသု သေနာသနေသု ဝိဟရန္တိ, ဣမေသု ပဗ္ဗဇိတွာ သုခေန ဝိဟရိတုံ သက္ကာ''တိ သုခာဘိလာသာယ ပဗ္ဗဇိတွာဝ သတ္ထု သန္တိကေ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ကတိပါဟမေဝ မနသိကရိတွာ တံ ဆဍ္ဍေတွာ ယာဝဒတ္ထံ ဥဒရာဝဒေဟကံ ဘုဉ္ဇိတွာ ဒိဝသဘာဂံ သင်္ဂဏိကာရာမော တိရစ္ဆာနကထာယ ဝီတိနာမေတိ, ရတ္တိဘာဂေပိ ထိနမိဒ္ဓါဘိဘူတော သဗ္ဗရတ္တိံ သုပတိ။ သတ္ထာ တဿ ဟေတုပရိပါကံ ဩလောကေတွာ ဩဝါဒံ ဒေန္တော –

၈၄. ''သဗ္ဗရတ္တိံ သုပိတွာန, ဒိဝါ သင်္ဂဏိကေ ရတော။
ကုဒဿု နာမ ဒုမ္မေဓော, ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿတီ''တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **သဗ္ဗရတ္တိ** န္တိ သကလံ ရတ္တိံ။ **သုပိတွာန**ာတိ နိဒ္ဒာယိတွာ, ''ရတ္တိယာ ပဌမံ ယာမံ စင်္ကမေန နိသဇ္ဇာယ အာဝရဏီယေဟိ ဓမ္မေဟိ စိတ္တံ ပရိသောဓေတီ''တိအာဒိနာ ဝုတ္တံ ဇာဂရိယံ အနနုယုဉ္ဇိတွာ ကေဝလံ ရတ္တိယာ တီသုပိ ယာမေသု နိဒ္ဒံ ဩက္ကမိတွာတိ အတ္ထော။ **ဒိဝါ**တိ ဒိဝသံ, သကလံ ဒိဝသဘာဂန္တိ အတ္ထော။ **သင်္ဂဏိကေ**တိ တိရစ္ဆာနကထိကေဟိ ကာယဒဠ္ဟိဗဟုလပုဂ္ဂလေဟိ သန္နိသဇ္ဇာ သင်္ဂဏိကော, တသ္မိံ **ရတော** အဘိရတော တတ္ထ အဝိဂတစ္ဆန္ဒော ''သင်္ဂဏိကေ ရတော''တိ ဝုတ္တော ''သင်္ဂဏိကာရတော''တိပိ ပဌန္တိ။ **ကုဒဿု နာမာ** တိ ကုဒာ နာမ။ **အဿု** တိ နိပါတမတ္တံ, ကသ္မိံ နာမ ကာလေတိ အတ္ထော။ **ဒုမ္မေဓော** တိ နိပ္ပညော။ **ဒုက္ခဿာ** တိ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ။ **အန္တ** န္တိ ပရိယောသာနံ။ အစ္စန္တမေဝ အနုပ္ပာဒံ ကအာ နာမ ကရိဿတိ, ဒေဝိသဿ ဒုက္ခဿန္တကရဏံ နတ္ထီတိ အတ္ထော။ ''ဒုမ္မေဓ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿသီ''တိပိ ပဌန္တိ။

ဧဝံ ပန သတ္ထာရာ ကထာယ ကထိတာယ ထေရော သံဝေဂဇာတော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၄.၂၆-၃၃) –

''သုနန္ဒော နာမ နာမေန, ဗြာဟ္မဏော မန္တပါရဂူ။
အဇ္ဈာယကော ယာစယောဂေါ, တဇပေယျံ အယာဇယိ။

‘‘ပဒုမုတ္တရော လောကဝိဒူ၊ အဂ္ဂေ ကာရုဏိကော ဣသိ။
ဇနတံ အနုကမ္ပန္တော၊ အမ္ဗရေ စင်္ကမီ တဒါ။

‘‘စင်္ကမိတ္ဝာန သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ သဗ္ဗညူ လောကနာယကော။
မေတ္တာယ အဖရိ သတ္တေ၊ အပ္ပမာဏေ နိရူပဓိ။

‘‘ဝဏ္ဏေ ဆေတွာန ပုပ္ဖာနိ၊ ဗြာဟ္မဏော မန္တပါရဂူ။
သဗ္ဗေ သိသ္သေ သမာနေတွာ၊ အာကာသေ ဥက္ခိပါပယိ။

‘‘ယာဝတာ နဂရံ အာသိ၊ ပုပ္ဖာနံ ဆဒနံ တဒါ။
ဗုဒ္ဓဿ အာနုဘာဝေန၊ သတ္တာဟံ န ဝိဂစ္ဆထ။

‘‘တေနေဝ သုက္ကမူလေန၊ အနုဘောတွာန သမ္ပဒါ။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ၊ တိဏ္ဏော လောကေ ဝိသတ္တိကံ။

‘‘ကောရသေ ကပ္ပသတေ၊ ပဉ္စတိံသာသု ခတ္တိယာ။
အမ္ဗရံသသနာမာ တေ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ထေရော အညံ ဗျာကရောန္တော တမေဝ ကထံ ပစ္စုဒာဟာသိ။

နီတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. သုနာဂတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

စိတ္တနိမိတ္တဿ ကောဝိဒေါတိ အာယသ္မတော သုနာဂတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကတိံသေ ကပ္ပေ သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ ဟုတွာ အရညာယတနေ အဿမေ ဝသန္တော တီဏိ ဗြာဟ္မဏသဟဿာနိ မန္တေ ဝါစေသိ။ အထေကဒိဝသံ တဿ သတ္ထာရံ ဒိသွာ လက္ခဏာနိ ဥပဓာရေတွာ လက္ခဏမန္တေ ပရိဝတ္တေန္တဿ, ‘‘ဤဒိသေဟိ လက္ခဏေဟိ သမန္နာဂတော အနန္တဇိနော အနန္တဉာဏော ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿတီ’’တိ ဗုဒ္ဓဉာဏံ အာရဗ္ဘ ဥဠာရော ပသာဒေါ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ သော တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ နာလကဂါမေ အညတရဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **သုနာဂေ**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဓမ္မသေနာပတိဿ ဂိဟိသဟာယော ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ ဒဿနာနုဘူမိယံ ပတိဋ္ဌိတော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၄.၃၄-၄၀) –

‘‘ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ ဝသဘော နာမ ပဗ္ဗတော။
တသ္မိံ ပဗ္ဗတပါဒမ္ဟိ၊ အဿမော အာသိ မာပိတော။

‘‘တီဏိ သိဿသဟဿာနိ၊ ဝါစေသိံ ဗြာဟ္မဏော တဒါ။
သံဟရိတွာန တေ သိဿေ၊ ဧကမန္တံ ဥပါဝိသိံ။

‘‘ဧကမန္တံ နိသီဒိတွာ၊ ဗြာဟ္မဏော မန္တပါရဂူ။
ဗုဒ္ဓဝေဒံ ဂဝေသန္တော၊ ဉာဏေ စိတ္တံ ပသာဒယိံ။

‘‘တတ္ထ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ၊ နိသီဒိံ ပဏ္ဏသန္ထရေ။

ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတ္ဝာန၊ တတ္ထ ကာလင်္ကတော အဟံ။

''ဧကတိံသေ ကပ္ပတော ကပ္ပေ၊ ယံ သညမလဘိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဉာဏသညာယိဒံ ဖလံ။

''သတ္တဝီသတိ ကပ္ပမှိ၊ ရာဇာ သိရိဓရော အဟု။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဘိက္ခူနံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ သန္ဓာယ ဗျာကရောန္တော –

၈၅. ''စိတ္တနိမိတ္တဿ ကောဝိဒော၊ ပဝိဝေကရသံ ဝိဇာနိယ။
ဈာယံ နိပကော ပတိဿတော၊ အဓိဂစ္ဆေယျ သုခံ နိရာမိသ''န္တိ။ –

ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **စိတ္တနိမိတ္တဿ ကောဝိဒော**တိ ဘာဝနာစိတ္တဿ နိမိတ္တဂ္ဂဟဏေ ကုသလော, ''ယသ္မိံ သမယေ စိတ္တံ ပဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ, ယသ္မိံ သမယေ သမ္ပဟံသိတဗ္ဗံ, ယသ္မိံ အဇ္ဈုပေက္ခိတဗ္ဗ''န္တိ ဧဝံ ပဂ္ဂဟာဒိယောဂ္ဂဿ စိတ္တနိမိတ္တဿ ဂဟဏေ ဆေကော။ **ပဝိဝေကရသံ ဝိဇာနိယာ**တိ ကာယဝိဝေကသံဝဍ္ဎိတဿ စိတ္တဝိဝေကဿ ရသံ သဥ္ဇာနိတွာ, ဝိဝေကသုခံ အနုဘဝိတွာတိ အတ္ထော။ ''ပဝိဝေကရသံ ပိတွာ''တိ (ဓ. ပ. ၂၀၅) ဟိ ဝုတ္တံ။ **ဈာယ**န္တိ ပဉ္စမံ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနေန ပစ္ဆာ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနေန စ ဈာယန္တော။ **နိပကော**တိ ကမ္မဋ္ဌာနပရိဟရဏေ ကုသလော။ **ပတိဿတော**တိ ဥပဋ္ဌိတဿတိ။ **အဓိဂစ္ဆေယျ သုခံ နိရာမိသ**န္တိ ဧဝံ သမထနိမိတ္တာဒိကောသလ္လေန လဒ္ဓေ စိတ္တဝိဝေကသုခေ ပတိဋ္ဌာယ သတော သမ္ပဇာနော ဟုတွာ ဝိပဿနာဈာနေနေဝ ဈာယန္တော ကာမာမိသဝဋ္ဋာမိသေဟိ အသမ္မိဿတာယ နိရာမိသံ နိဗ္ဗာနသုခံ ဖလသုခဉ္စ အဓိဂစ္ဆေယျ သမုပဂစ္ဆေယျာတိ အတ္ထော။

သုနာဂတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. နာဂိတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဣတော ဗဟိဒ္ဓါ ပုထုအညဝါဒိနန္တိ အာယသ္မတော နာဂိတတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ နာရဒော နာမ ဗြာဟ္မဏော ဟုတွာ ဧကဒိဝသံ မာဋ္ဌကေ နိသိန္နော ဘဂဝန္တံ ဘိက္ခုသင်္ဃေန ပုရက္ခတံ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော တီဟိ ဂါထာဟိ အဘိတ္ထဝိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကပိလဝတ္ထုနဂရေ သက္ယရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, **နာဂိတော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဘဂဝတိ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ ဝိဟရန္တေ **မဓုပိဏ္ဍိကသုတ္တံ** (မ. နိ. ၁.၁၉၉ အာဒယော) သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၄.၄၇-၅၄) –

''ဝိသာလမာဠေ အာသီနော၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။
ခီဏာသဝံ ဗလပ္ပတ္တံ၊ ဘိက္ခုသင်္ဃပုရက္ခတံ။

''သတသဟဿာ တေဝိဇ္ဇာ၊ ဆဠဘိညာ မဟိဒ္ဓိကာ။
ပရိဝာရေန္တိ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ကော ဒိသွာ နပ္ပသီဒတိ။

''ဉာဏေ ဥပနိဓာ ယဿ၊ န ဝိဇ္ဇတိ သဒေဝကေ။
အနန္တဉာဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ကော ဒိသွာ နပ္ပသီဒတိ။

“ဓမ္မကာယဥ္စ ဒီပေန္တိ၊ ကေဝလံ ရတနာကရံ။
ဝိကပ္ပေတုံ န သက္ကောန္တိ၊ ကော ဒိသွာ နပ္ပသီဒတိ။

“ကမ္မာဟိ တီဟိ ကထာဟိ၊ နာရဒေဝ္ဟယဝ္ဆလော။
ပဒုမုတ္တရံ ထဝိတွာန၊ သမ္ဗုဒ္ဓံ အပရာဇိတံ။

“တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန၊ ဗုဒ္ဓသန္ထဝနေန စ။
ကပ္ပာနံ သတသဟဿံ၊ ဒုဂ္ဂတိံ နုပပဇ္ဇဟံ။

“ကတော တိံသကပ္ပသတေ၊ သုမိတ္တော နာမ ခတ္တိယော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သတ္ထု အဝိတထဒေသနတံ ဓမ္မဿ စ နိယျာနိကတံ နိဿာယ သဉ္ဇာတပီတိသောမနဿော ပီတိဝေဂပ္ပဝိဿဋ္ဌံ ဥဒာနံ ဥဒာနေန္တော –

၈၆. “ကတော ဗဟိဒ္ဓာ ပုထုအညတိဒိနံ၊ မဂ္ဂော န နိဗ္ဗာနဂမော ယထာ အယံ။
ဣတိသ္သု သင်္ဃံ ဘဂဝါနုသာသတိ၊ သတ္ထာ သယံ ပာဏိတလေဝ ဒဿယ”န္တိ။ –

ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ကတော ဗဟိဒ္ဓာ** တိ ကုတော ဗုဒ္ဓသာသနာ ဗာဟိရကေ သမယေ, တေနာဟ **“ပုထုအညတိဒိန”**န္တိ, နာနာတိတ္ထိယာနန္တိ အတ္ထော။ **မဂ္ဂော န နိဗ္ဗာနဂမော ယထာ အယ** န္တိ ယထာ အယံ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂော ဧကံသေန နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတီတိ နိဗ္ဗာနဂမော, နိဗ္ဗာနကမီ, ဧဝံ နိဗ္ဗာနဂမော မဂ္ဂော တိတ္ထိယသမယေ နတ္ထိ အသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓပ္ပဝေဒိတတ္တာ အညတိတ္ထိယတဒဿ။ တေနာဟ ဘဂဝါ –

“ဣဓေဝ, ဘိက္ခဝေ, သမဏော, ဣဓ ဒုတိယော သမဏော, ဣဓ တတိယော သမဏော, ဣဓ စတုတ္ထော သမဏော, သုညာ ပရပ္ပဝါဒာ သမဏေဘိ အညေဟီ”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၁၄; မ. နိ. ၁.၁၃၉; အ. နိ. ၄.၂၄၁)။

ဣတီတိ ဧဝံ။ **အဿု** တိ နိပါတမတ္တံ။ **သင်္ဃ** န္တိ ဘိက္ခုသင်္ဃံ, ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသောယံ ယထာ “သတ္ထာ ဒေဝမနုဿာန”န္တိ။ **သင်္ဃ** န္တိ တ သမူဟံ, ဝေနေယျဇနန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **ဘဂဝါ**တိ ဘာဂျဝန္တတာဒီဟိ ကာရဏေဟိ ဘဂဝါ, အယမေတ္ထ သင်္ခေပေါ။ ဝိတ္ထာရော ပန ပရမတ္ထဒီပနိယံ ဣတိဝုတ္တကဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ **သတ္ထာ** တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကပရမတ္ထေဟိ ယထာရဟံ အနုသာသတီတိ သတ္ထာ။ **သယ**န္တိ သယမေဝ။ အယဥှိ ဟေတ္ထ အတ္ထော – “သီလာဒိက္ခန္ဓတ္တယသင်္ဂဟော သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီနံ အဋ္ဌန္နံ အင်္ဂါနံ ဝသေန အဋ္ဌင်္ဂိကော နိဗ္ဗာနကမီ အရိယမဂ္ဂော ယထာ မမ သာသနေ အတ္ထိ, ဧဝံ ဗာဟိရကသမယေ မဂ္ဂော နာမ နတ္ထီ”တိ သီဟနာဒံ နဒန္တော အမ္ဟာကံ သတ္ထာ ဘဂဝါ သယမေဝ သယမ္ဘုဉာဏေန ဉာတံ, သယမေဝ တ မဟာကရုဏာသဉ္စောဒိတော ဟုတွာ တ အတ္တနော ဒေသနာဝိလာသသမ္ပတ္တိယာ ဟတ္ထတလေ အာမလကံ ဝိယ ဒဿေန္တော ဘိက္ခုသင်္ဃံ ဝေနေယျဇနတံ အနုသာသတိ ဩဝဒတီတိ။

နာဂိတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ပဝိဋ္ဌတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ခန္ဓာ ဒိဋ္ဌာ ယထာဘူတ န္တိ အာယသ္မတော ပဝိဋ္ဌတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ကရောန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကေသဝေ နာမ တာပသော ဟုတွာ ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပသန္နမာနသော အဘိတဒေ

တ္တ အဥ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ ပဒက္ခိဏံ ကတ္တ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတ္တ အပရာ ပရံ ပုညာနိ ကတ္တ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ မဂဓရဋ္ဌေ ဗြာဟ္မဏကုလေ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တ အ နုက္ကမေန ဝိညုတံ ပတ္တော နေက္ခမ္မနိန္နဇ္ဈာသယတာယ ပရိဗ္ဗာဇကပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတ္တ တတ္ထ သိက္ခိတဗ္ဗံ သိ က္ခိတ္တ ဝိစရန္တော ဥပတိဿကောလိတာနံ ဗုဒ္ဓသာသနေ ပဗ္ဗဇိတဘာဝံ သုတ္တ "တေပိ နာမ မဟာပညာ တတ္ထ ပဗ္ ဗဇိတာ, တဒေဝ မညေ သေယျော"တိ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတ္တ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိ။ တဿ သ တ္ထာ ဝိပဿနံ အာစိက္ခိ။ သော ဝိပဿနံ အာရဘိတ္တ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပ အာနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၄.၅၅-၅၉) –

"နာရဒော ဣတိ မေ နာမံ၊ ကေသဝေ ဣတိ မံ ဝိဒူ။
ကုသလာကုသလံ ဧသံ၊ အဂမံ ဗုဒ္ဓသန္တိကံ။

"မေတ္တစိတ္တော ကာရုဏိကော၊ အတ္ထဒဿီ မဟာမုနိ။
အဿာသယန္တော သတ္တေ သော၊ ဓမ္မံ ဒေသေတိ စက္ခုမာ။

"သကံ စိတ္တံ ပသာဒေတ္တ၊ သိရေ ကတ္တန အဥ္ဇလိံ။
သတ္ထာရံ အဘိဝါဒေတ္တ၊ ပက္ကာမိံ ပာစိနာမုခေါ။

"သတ္တရသေ ကပ္ပသတေ၊ ရာဇာ အာသိ မဟီပတိ။
အမိတ္တတာပနော နာမ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတ္တ အညံ ဗျာကရောန္တော –

၈၇. "ခန္ဓာ ဒိဋ္ဌာ ယထာဘူတံ၊ ဘဝါ သဗ္ဗေ ပဒာလိတာ။
ဝိက္ခီဏော ဇာတိသံသာရော၊ နတ္ထိ ဒာနိ ပုနဗ္ဘဝေါ"တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ခန္ဓာ**တိ ပဥ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ, တေ ဟိ ဝိပဿနုပလက္ခဏတော သာမညလက္ခဏတော စ ဉာတပရိညာဒီဟိ ပရိဇာနနဝသေန ဝိပဿိတဗ္ဗာ။ **ဒိဋ္ဌာ ယထာဘူတ**န္တိ ဝိပဿနာပညာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ "ဣဒံ ဒုက္ခ"န္တိ အာဒိနာ အဝိပရီတတော ဒိဋ္ဌာ။ **ဘဝါ သဗ္ဗေ ပဒာလိတာ**တိ ကာမဘဝါဒယော သဗ္ဗေ ကမ္မဘဝါ ဥပပတ္တိဘဝါ စ မဂ္ဂ ဉာဏသတ္ထေန ဘိန္နာ ဝိဒ္ဓံသိတာ။ ကိလေသပဒါလနေနေဝ ဟိ ကမ္မောပပတ္တိဘဝါ ပဒါလိတာ နာမ ဟောန္တိ။ တေ နာဟ **"ဝိက္ခီဏော ဇာတိသံသာရော, နတ္ထိ ဒာနိ ပုနဗ္ဘဝေါ"**တိ။ တဿတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။

ပဝိဋ္ဌတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. အဇ္ဇုနတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အသက္ခိံ ဝတ အတ္တာနန္တိ အာယသ္မတော အဇ္ဇုနတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ သီ ဟယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော ဧကဒိဝသံ အရညေ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ နိသိန္နံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ "အယံ ခေါ ဣမသ္မိံ ကာလေ သဗ္ဗသေဋ္ဌော ပုရိသသီဟော"တိ ပသန္နမာနသော သုပုပ္ဖိတသာလသာခံ ဘဥ္ဇိတ္တ သတ္ထာရံ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ သေဋ္ဌိကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ **အဇ္ဇု နော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော နိဂဏ္ဌေဟိ ကတပရိစယော ဟုတ္တ "တေဟံ အမတံ အဓိဂမိဿ သာမီ"တိ ဝိဝဋ္ဋဇ္ဈာသယတာယ ဒဟရကာလေယေဝ နိဂဏ္ဌေသု ပဗ္ဗဇိတ္တ တတ္ထ သာရံ အလဘန္တော သတ္ထု ယမကပာဋိဟာရိယံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော သာသနေ ပဗ္ဗဇိတ္တ ဝိပဿနံ အာရဘိတ္တ နစိရဿေဝ အရဟာ အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပအာနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၄.၆၀-၆၅) –

“မိဂရာဇာ တအာ အာသိံ၊ အဘိဇာတော သုကေသရီ။
ဂိရိဒုဂ္ဂ ဂဝေသန္တော၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။

“အယံ နု ခေါ မဟာဝီရော၊ နိဗ္ဗာပေတိ မဟာဇနံ။
ယံနူနာဟံ ဥပာသေယျံ၊ ဒေဝဒေဝံ နရာသဘံ။

“သာခံ သာလဿ ဘဉ္ဇိတွာ၊ သကောသံ ပုပ္ဖမာဟရိံ။
ဥပဂန္တွာန သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ အဒါသိံ ပုပ္ဖမုတ္တမံ။

“ကေနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ပုပ္ဖအနသ္သိဒံ ဖလံ။

“ဣတော စ နဝမေ ကပ္ပေ၊ ဝိရောစနသနာမကာ။
တယော အာသိံသု ရာဇာနော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အနုတ္တရသုခာဓိဂမသမ္ဘူတေန ပီတိဝေဂေန ဥဒာနံ ဥဒာနေန္တော –

၈၈. “အသက္ခိံ ဝတ အတ္တာနံ၊ ဥဒ္ဓာတုံ ဥဒကာ ထလံ။
ဝုယှမာနော မဟောဃေဝ၊ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈဟ”န္တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **အသက္ခိံ** န္တိ သက္ကောသိံ။ **ဝတာ**တိ ဝိမှယေ နိပါတော။ အတိဝိမှယနီယဥ္ဟေတံ ယဒိဒံ သစ္စပဋိဝေဓော။ တေနာဟ –

“တံ ကိံမညထ, ဘိက္ခဝေ, ကတမံ နု ခေါ ဒုက္ကရတရံ တ ဒုရဘိသမ္ဘဝတရံ တ, ယံ သတ္တဓာ ဘိန္နဿ တလဿ ကောဋိယာ ကောဋိံ ပဋိဝိဇ္ဈေယျာ”တိအာဒိ (သံ. နိ. ၅.၁၁၁၅)?

အတ္တာန န္တိ နိယကဇ္ဈတ္တံ သန္တာယ ဝဒတိ။ ယော ဟိ ပရော န ဟောတိ သော အတ္တာတိ။ **ဥဒ္ဓာတု** န္တိ ဥဒ္ဓရိတုံ, “ဥဒ္ဒဋ္ဌု”န္တိပိ ပဌန္တိ။ **ဥဒကာ**တိ သံသာရမဟောဃသင်္ခါတာ ဥဒကာ။ **ထလ**န္တိ နိဗ္ဗာနထလံ။ **ဝုယှမာနော မဟောဃေ**တိ မဟဏ္ဏဝေ ဝုယှမာနော ဝိယ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယထာ နာမ ဂမ္ဘီရဝိတ္ထတေ အပ္ပတိဋ္ဌေ မဟတိ ဥဒကောဃေ ဝေဂသာ ဝုယှမာနော ပုရိသော ကေနစိ အတ္ထကာမေန ဥပနီတံ ဖိယာရိတ္တသမ္ပန္နံ ဒဠှနာဝံ လဘိတွာ သုခေနေဝ တတော အတ္တာနံ ဥဒ္ဓရိတုံ သက္ကုဏေယျ ဟာရံ ဟာပုဏေယျ, ဧဝမေဝ ဟံ သံသာရမဟောဃေ ကိလေသာဘိသင်္ခါရဝေဂေန ဝုယှမာနော သတ္ထာရာ ဥပနီတံ သမထဝိပဿနုပေတံ အရိယမဂ္ဂနာဝံ လဘိတွာ တတော အတ္တာနံ ဥဒ္ဓရိတုံ နိဗ္ဗာနထလံ ပတ္တုံ အဟော အသက္ခိန္တိ။ ယထာ ပန အသက္ခိ, တံ ဒဿေတုံ **“သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈဟ”**န္တိ အာဟ။ ယသ္မာ အဟံ ဒုက္ခာဒီနိ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ ပရိညာပဟာနသစ္ဆိကိရိယာဘာဝနာပဋိဝေဓေန ပဋိဝိဇ္ဈိံ အရိယမဂ္ဂဉာဏေန အညာသိံ, တသ္မာ အသက္ခိံ ဝတ အတ္တာနံ ဥဒ္ဓာတုံ ဥဒကာ ထလန္တိ ယောဇနာ။

အဇ္ဇုနတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. (ပဌမ) ဒေဝသဘတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဥတ္တိဏ္ဏာ ပင္ကပလိပာ တိ အာယသ္မတော ဒေဝသဘတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟာရာဝတယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တော ဇာတိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပိယာလဖလံ ဥပနေသိ။ သတ္ထာ တဿ ပသာဒသံဝဍ္ဎနတ္ထံ တံ ပရိဘုဉ္ဇိ။ သော တေန အတိဝိယ ပသန္နစိတ္တော ဟုတွာ ကာလေန ကာလံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ စိတ္တံ ပသာဒေတိ ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနု

သ္သေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ အညတရဿ မဏ္ဍလိကရညော ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော တရုဏ ကာလေယေဝ ရဇ္ဇေ ပတိဋ္ဌိတော ရဇ္ဇသုခမနုဘဝန္တော ဝုဒ္ဓော သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိ, တဿ သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေ သေသိ။ သော ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော သံဝေဂဇာတော ရဇ္ဇံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၄.၆၆-၇၂) –

> ‘‘ဟရာဝတော တအာ အာသိ၊ ပရံ အနုပရောစကော။
> ပဗ္ဘာရေ သေယ္ယံ ကပ္ပေမိ၊ အဝိဒူရေ သိခိသတ္ထုနော။
>
> ‘‘သာယံ ဟတဠ ပဿာမိ၊ ဗုဒ္ဓံ လောကဂ္ဂနာယကံ။
> ဒေယ္ယဓမ္မော စ မေ နတ္ထိ၊ ဒ္ဝိပဒိန္ဒဿ တာဒိနော။
>
> ‘‘ပိယာလဖလမာဒာယ၊ အဂမံ ဗုဒ္ဓသန္တိကံ။
> ပဋိဂ္ဂဟေသိ ဘဂဝါ၊ လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော။
>
> ‘‘တတော ပရံ ဥပာဒာယ၊ ပရိစာရိံ ဝိနာယကံ။
> တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန၊ တတ္ထ ကာလင်္ကတော အဟံ။
>
> ‘‘ဧကတ္တိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ အဟံ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒာနဿိဒံ ဖလံ။
>
> ‘‘ဣတော ပန္နရသေ ကပ္ပေ၊ တယော အာသုံ ပိယာလိနော။
> သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။
>
> ‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ပဟီနကိလေသပစ္စဝေက္ခဏဝသေန ဥပ္ပန္နသောမနဿော ဥဒါနံ ဥဒါနေန္တော –

၈၉. ‘‘ဥတ္တိဏ္ဏာ ပင်္ကပလိပာ၊ ပာတာလာ ပရိဝဇ္ဇိတာ။
မုတ္တော ဩဃာ စ ဂန္ထာ စ၊ သဗ္ဗေ မာနာ ဝိသံဟတာ’’တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဥတ္တိဏ္ဏာ** တိ ဥတ္တရိတာ အတိက္ကန္တာ။ **ပင်္ကပလိပာ** တိ ပင်္ကာ စ ပလိပာ စ။ ပင်္ကော ဝုစ္စတိ ပကတိကဒ္ဒမော။ ‘‘ပလိပေ’’တိ ဂမ္ဘီရပုထုလော မဟာကဒ္ဒမော။ ဣဓ ပန ပင်္ကော ဝိယာတိ ပင်္ကော, ကာမရာဂေ အ သုစိဘာဝတပာဒနေန စိတ္တဿ မက္ခနတော။ ပလိပေ ဝိယာတိ ပလိပေ, ပုတ္တဒါရာဒိဝိသယော ဗဟလော ဆန္ဒရာဂေ ဝုတ္တနယေန သမ္မက္ခနတော ဒုရုတ္တရဏတော စ။ တေ မယာ အနာဂါမိမဂ္ဂေန သဗ္ဗသော အတိက္ကန္တာတိ အာဟ ‘‘ဥတ္တိဏ္ဏာ ပင်္ကပလိပာ’’တိ။ **ပာတာလာ**တိ ပာတာယာလန္တိ ပာတာလာ, မဟာသမုဒ္ဒေ နိန္နတရပဒေသာ။ ကေစိ ပန နာဂဘဝနံ ‘‘ပာတာလ’’န္တိ ဝဒန္တိ။ ဣဓ ပန အကာဟဒုရဝဂ္ဂါဟဒုရုတ္တရဏဋ္ဌေန ပာတာလာ ဝိယာတိ ပာတာလာ, ဒိဋ္ဌိ ယော။ တေ စ မယာ ပဌမမဂ္ဂါဓိဂမေနေဝ သဗ္ဗထာ ဝဇ္ဇိတာ သမုစ္ဆိန္နာတိ အာဟ **‘‘ပာတာလာ ပရိဝဇ္ဇိတာ’’** တိ **မုတ္တော ဩဃာ စ ဂန္ထာ စာ**တိ ကာမောဃာဒိဩဃတော အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထာဒိဂန္ထတော စ တေန တေန မဂ္ဂေန မုတ္တော ပရိမုတ္တော, ပုန အနဘိကိရဏအဂန္ထနဝသေန အတိက္ကန္တောတိ အတ္ထော။ **သဗ္ဗေ မာနာ ဝိသံဟတာ** တိ နဝ ဝိဓာပိ မာနာ အဂ္ဂမဂ္ဂါဓိဂမေန ဝိသေသတော သဋ္ဌာတံ ဝိနာသံ အာပာဒိတာ သမုစ္ဆိန္နာ ‘‘မာနဝိဓာ ဟတာ’’တိ ကေစိ ပဌန္တိ, မာနကောဋ္ဌာသာတိ အတ္ထော။ ‘‘မာနဝိသာ’’တိ အပရေ, တေသံ ပန မာနဝိသဿ ဒုက္ခဿ ဖလတော မာနဝိ သာတိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

(ပဌမ) ဒေဝသဘတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. သာမိဒတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ပဉ္စက္ခန္ဓာ ပရိညာတာတိ အာယသ္မတော သာမိဒတ္တတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ တဿ ထူပေ ပုပ္ဖေဟိ ဆတ္တာတိဆတ္တံ ကတွာ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကမေန ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ အညတရဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **သာမိဒတ္တော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော အနုက္ကမေန ဝိညုတံ ပတ္တော ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ သုတွာ ဥပာသကေဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ ဂတော သတ္ထာရံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ သတ္ထာ တဿ အဇ္ဈာသယံ ဩလောကေတွာ တထာ ဓမ္မံ ဒေသေသိ, ယထာ သဒ္ဓံ ပဋိလဘိ သံသာရေ စ သံဝေဂံ။ သော ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ သံဝေဂဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ ဉာဏဿ အပရိပက္ကတ္တာ ကတိပယကာလံ အလသဇာတိကော ဝိဟာသိ။ ပုန သတ္ထာရာ ဓမ္မဒေသနာယ သမုတ္တေဇိတော ဝိပဿနာယ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ တတ္ထ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော ဝိဟရန္တော နစိရေနေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၅.၁-၄) –

"ပရိနိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ, အတ္ထဒဿီနရုတ္တမေ။
ဆတ္တာတိဆတ္တံ ကာရေတွာ, ထူပမှိ အဘိရောပယိံ။

"ကာလေန ကာလမာဂန္တွာ, နမဿိံ လောကနာယကံ။
ပုပ္ဖစ္ဆဒနံ ကတွာန, ဆတ္တမှိ အဘိရောပယိံ။

"သတ္တရသေ ကပ္ပသတေ, ဒေဝရဇ္ဇမကာရယိံ။
မနုဿတ္တံ န ဂစ္ဆာမိ, ထူပပူဇာယိဒံ ဖလံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ, ဘဝါ သဗ္ဗေ သမူဟတာ။
နာဂေါဝ ဗန္ဓနံ ဆေတွာ, ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။

"သွာဂတံ ဝတ မေ အာသိ, ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ သန္တိကေ။
တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ, ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

သော အပရဘာဂေ ဘိက္ခူဟိ "ကိံ တယာ, အာဝုသော, ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော အဓိဂတော"တိ ပုဋ္ဌော သာသနဿ နိယျာနိကဘာဝံ အတ္တနော စ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပတ္တိံ တေသံ ပဝေဒေန္တော အညာဗျာကရဏဝသေန –

၉၀. "ပဉ္စက္ခန္ဓာ ပရိညာတာ, တိဋ္ဌန္တိ ဆိန္နမူလကာ။
ဝိက္ခီဏော ဇာတိသံသာရော, နတ္ထိ ဒာနိ ပုနဗ္ဘဝေါ"တိ။ – ဂာထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ပဉ္စက္ခန္ဓာ ပရိညာတာ** တိ မယာ ဣမေ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ "ဣဒံ ဒုက္ခံ, ဧတ္တကံ ဒုက္ခံ, န ဣတော ဘိယျော"တိ တီဟိ ပရိညာဟိ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဉာတာ ဝိဒိတာ ပဋိဝိဒ္ဓါ။ **တိဋ္ဌန္တိ ဆိန္နမူလကာ** တိ တထာ ပရိညာတတ္တာယေဝ မူလဘူတဿ သမုဒယဿ သဗ္ဗသော ပဟီနတ္တာ တေ ဣဒါနိ ယာဝ စရိမကစိတ္တနိရောဓာ တိဋ္ဌန္တိ ဆိန္နမူလကာ, စရိမကစိတ္တနိရောဓေန ပန အပ္ပဋိသန္ဓိကာဝ နိရုဇ္ဈန္တိ။ တေနာဟ – "ဝိက္ခီဏော ဇာတိသံသာရော, နတ္ထိ ဒာနိ ပုနဗ္ဘဝေါ"တိ။ တဿတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။

သာမိဒတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နဝမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဒသမဝဂ္ဂေါ

၁. ပရိပုဏ္ဏကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

န တထာ မတံ သတရသန္တိ အာယသ္မတော ပရိပုဏ္ဏကတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမ ဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဓမ္မဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပ ရိနိဗ္ဗုတေ သတ္ထု စေတိယေ ပုပ္ဖာဒီဟိ ဥဠာရံ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝေသု နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာ ပရံ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ သက္ကရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ တွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ပရိပုဏ္ဏဝိဘဝတာယ **ပရိပုဏ္ဏကော** တိ ပညာယိတ္ထ။ သော ဝိဘဝသမ္ပန္နတာယ သဗ္ဗကာလံ သတရသံ နာမ အာဟာရံ ပရိဘုဉ္ဇန္တော သတ္ထု မိဿကာဟာရပရိဘောဂံ သုတွာ "တာဝ သုခုမာလောပိ ဘဂဝါ နိဗ္ဗ ာနသုခံ အပေက္ခိတွာ ယထာ တထာ ယာပေတိ, ကသ္မာ မယံ အာဟာရဂိဒ္ဓါ ဟုတွာ အာဟာရသုဒ္ဓိကာ ဘဝိဿာမ, နိဗ္ဗာနသုခမေဝ ပန အမ္ဟေဟိ ပရိယေသိတဗ္ဗ"န္တိ သံသာရေ ဇာတသံဝေဂော ဃရာဝါသံ ပဟာယ သတ္ထု သန္တိ ကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဘဂဝတာ ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာနေ နိယောဇိတော တတ္ထ ပတိဋ္ဌာယ ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနံ ပာဒကံ ကတွ ာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၅.၅-၉) –

"နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှိ, ဓမ္မဒဿီနရာသဘေ။
အာရောပေသိံ ဓဇတ္ထမ္ဘံ, ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ စေတိယေ။

"နိဿေဏိံ မာပယိတွာန, ထူပသေဋ္ဌံ သမာရုဟိံ။
ဇာတိပုပ္ဖံ ဂဟေတွာန, ထူပမှိ အဘိရောပယိံ။

"အဟော ဗုဒ္ဓေါ အဟော ဓမ္မော, အဟော နော သတ္ထု သမ္ပဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ထူပပူဇာယိဒံ ဖလံ။

"စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ, ထူပသီခသနာမကာ။
သောဠသာသိံသု ရာဇာနော, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဓမ္မေ ကရဝဗဟုမာနေန ပီတိဝေဂဝိဿဋ္ဌံ ဥဒာနံ ဥဒာနေန္တော **"န တထာ မတံ သတ ရသ"**န္တိ ကထံ အဘာသိ။

၉၁. တတ္ထ **န တထာ မတံ သတရသံ, သုဓန္နံ ယံ မယဇ္ဇ ပရိဘုတ္တ**န္တိ **တထာ**တိ တေန ပကာရေန။ **မတ**န္တိ အဘိမတံ။ **သတရသ**န္တိ သတရသဘောဇနံ "သတရသဘောဇနံ နာမ သတဟာကသပ္ပိအာဒီဟိ အဘိသင်္ခတံ ဘောဇန"န္တိ ဝဒန္တိ။ အထ ဝါ အနေကတ္တော သတသဒ္ဒေါ "သတသော သဟဿသော"တိအာဒီသု ဝိယ။ တသ္မာ ယံ ဘောဇနံ အနေကသူပံ အနေကဗျဉ္ဇနံ, တံ အနေကရသတာယ "သတရသ"န္တိ ဝုစ္စတိ, နာနာရသဘောဇနန္တိ အတ္ထော။ သု ဓာ ဝေ အန္နံ သုဓာဘောဇနံ ဒေဝတာနံ အာဟာရော။ **ယံ မယဇ္ဇ ပရိဘုတ္တ**န္တိ ယံ မယာ အဇ္ဇ အနုဘုတ္တံ။ "ယံ မယာ ပရိ ဘုတ္တ"န္တိ စ ဣဒံ "သတရသံ သုဓန္န"န္တိ ဧတ္ထာပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယံ မယာ အဇ္ဇ တေရ ဟိ နိရောဓသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနဝသေန ဖလသမာပတ္တိသမာပဇ္ဇနဝသေန စ အစ္စန္တမေဝ သန္တံ ပဏီတံ နိဗ္ဗာန သုခံ ပရိဘုဉ္ဇိယမာနံ, တံ ယထာ မတံ အဘိမတံ သမ္မာဝိတံ တထာ ရာဇကာလေ မယာ ပရိဘုတ္တံ သတရသဘောဇနံ ဒေဝ တ္တဘာဝေ ပရိဘုတ္တံ သုဓန္နဥ္စ န မတံ နာဘိမတံ။ ကသ္မာ? ဣဒဉှိ အရိယနိသေဝိတံ နိရာမိသံ ကိလေသာနံ အဝတ္ထု ဘူတံ, တံ ပန ပုထုဇ္ဇနသေဝိတံ သာမိသံ ကိလေသာနံ ဝတ္ထုဘူတံ, တံ ဣမဿ သင်္ခမ္ပိ ကလမ္ပိ ကလဘာဂမ္ပိ န ဥပေ တီတိ။ ဣဒါနိ "ယံ မယဇ္ဇ ပရိဘုတ္တ"န္တိ ဝုတ္တမတ္ထံ ဒေသေန္တော **အပရိမိတဒဿိနာ ဂေါတမေန, ဗုဒ္ဓေန သုဒေ သိတော ဓမ္မော**"တိ အာဟ။ တဿတ္ထော – အပရိမိတံ အပရိစ္ဆိန္နံ ဥပ္ပာဒဝယာဘာဝတော သန္တံ အသင်္ခတဓာတုံ သယမ္ဘုဉာဏေန ပဿီ, အပရိမိတဿ အနန္တာပရိမေယျဿ ဉေယျဿ ဒဿာဝီတိ တေန **အပရိမိတဒဿိ နာ** ဂေါတမဂေါတ္တေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန "ခယံ ဝိရာဂံ အမတံ ပဏီတ"န္တိ (ခု. ပါ. ၆.၄; သု. နိ. ၂၂၇) စ "မဒနိမ္မဒနော ပိ ပာသဝိနယော" (အ. နိ. ၄.၃၄; ဣတိဝု. ၉၀) "သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော"တိ (အ. နိ. ၅.၁၄၀; ၁၀.၆) စ အာဒိနာ သုဋ္ဌု **ဒေသိ တော ဓမ္မော,** နိဗ္ဗာနံ မယာ အဇ္ဇ ပရိဘုတ္တန္တိ ယောဇနာ။

ပရိပုဏ္ဏကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဝိဇယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ယဿာသဝါ ပရိက္ခီဏာ တိ အာယသ္မတော ဝိဇယတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ပိယဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝိဘဝသမ္ပန္နေ ကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ တဿ ထူပဿ ရတနခစိတံ ဝေဒိကံ ကာရေတွာ တတ္ထ ဥဠာရံ ဝေဒိကာမဟံ ကာရေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန အနေကသတေ အတ္တဘာဝေ မဏိပြဘာသေန ဝိစရိ။ ဇဝံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဝိဇယော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဗြာဟ္မဏဝိဇ္ဇာသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အရညာယတနေ ဈာနလာဘီ ဟုတွာ ဝိဟရန္တော ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒံ သုတွာ ဥပ ပန္နပ္ပသာဒော သတ္ထု သန္တိကံ ဥပသင်္ကမိတွာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ တဿ သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ သော ဓမ္မံ သုတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၅.၁၀-၁၄) –

"နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှိ, ပိယဒဿီနရုတ္တမေ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော, မုတ္တာဝေဒိမကာသဟံ။

"မဏီဟိ ပရိဝါရေတွာ, အကာသိံ ဝေဒိမုတ္တမံ။
ဝေဒိကာယ မဟံ ကတွာ, တတ္ထ ကာလင်္ကတော အဟံ။

"ယံ ယံ ယောနုပပဇ္ဇာမိ, ဒေဝတ္တံ အထ မာနုသံ။
မဏီ ဓာရေန္တိ အာကာသေ, ပုညကမ္မဿိဒံ ဖလံ။

"သောဠသိတော ကပ္ပသတေ, မဏိပ္ပဘာသနာမကာ။
ဆတ္တိံသာသိံသု ရာဇာနော, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အညံ ဗျာကရောန္တော **"ယဿာသဝါ ပရိက္ခီဏာ"** တိ ဂါထံ အဘာသိ။

၉၂. တတ္ထ **ယဿာသဝါ ပရိက္ခီဏာ** တိ ယဿ ဥတ္တမပုဂ္ဂလဿ ကာမာသဝါဒယော စတ္တာရော အာသဝါ သဗ္ဗသော ခီဏာ အရိယမဂ္ဂေန ခေပိတာ။ **အာဟာရေ စ အနိဿိတော** တိ ယော စ အာဟာရေ တဏှာဒိဋ္ဌိနိဿယေဟိ အနိဿိတော အဂဓိတော အနဇ္ဈာပန္နော, နိဒဿနမတ္တံ, အာဟာရသီသေနေတ္ထ စတ္တာရောပိ ပစ္စယာ ဂဟိ တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ပစ္စယပရိယာယော ဟိ ဣဓ အာဟာရ-သဒ္ဒော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **"သုညတော အနိမိတ္တော စာ"** တိ ဧတ္ထ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခောပိ ဂဟိတောယေဝ, တီဏိပိ စေတာနိ နိဗ္ဗာနဿေဝ နာမာနိ။ နိဗ္ဗာနဉှိ ရာဂါဒီနံ အဘာဝေန သုညံ, တေဟိ ဝိမုတ္တဉ္စာတိ သုညတဝိမောက္ခော, တထာ ရာဂါဒိနိမိတ္တာဘာဝေန သင်္ခါရနိမိတ္တာဘာဝေန စ အနိမိ တ္တံ , တေဟိ ဝိမုတ္တဉ္စာတိ အနိမိတ္တဝိမောက္ခော, ရာဂါဒိပဏိဓီနံ အဘာဝေန အပ္ပဏိဟိတံ, တေဟိ ဝိမုတ္တဉ္စာ တိ အပ္ပဏိဟိတော ဝိမောက္ခောတိ ဝုစ္စတိ။ ဖလသမာပတ္တိဝသေန တံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဝိဟရန္တဿ အယမ္ပိ တိဝိဓော **ဝိမောက္ခော ယဿ ဂောစရော, အာကာသေဝ သကုန္တာနံ, ပဒံ တဿ ဒုရန္နယ** န္တိ ယထာ အာကာသေ ဂစ္ဆန္တာနံ သကုဏာနံ "ဣမသ္မိံ ဌာနေ ပာဒေဟိ အက္ကမိတွာ ဂတာ, ဣဒံ ဌာနံ ဥရေန ပဟရိတွာ ဂတာ, ဣဒံ သီသေန, ဣဒံ ပက္ခေဟီ"တိ န သက္ကာ ဉာတုံ, ဧဝမေဝ ဧဝရူပဿ ဘိက္ခုနော "နိရယပဒါဒီသု ဣမိနာ နာမ ပဒေန ဂတော"တိ ဉာ ပေတုမ္ပိ န သက္ကာတိ။

ဝိဇယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဧရကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဒုက္ခာ ကာမာ ရေကာ တိ အာယသ္မတော ရေကတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု က တာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိ တွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သတ္ထု ကိဉ္စိ အာတဗ္ဗယုတ္တကံ အလဘန္တော "ဟန္ဒာဟံ ကာယသာရံ ပုညံ ကရိဿာမီ"တိ သတ္ထု ဂမနမဂ္ဂံ သောဓေတွာ သမံ အကာသိ။ သတ္ထာ တေန တထာက တံ မဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇိ ။ သော တတ္ထ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဝန္ဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ ပသန္နစိတ္တော ယာဝ ဒဿနူပစာရသမတိက္ကမာ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏံ ပီတိံ အဝိဇဟန္တော အဋ္ဌာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ သမ္ဘာဝနီယဿ သ ကုဋုမ္ဗိယဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ရေကောတိ**ဿ နာမံ အဟောသိ အဘိရူပေ ဒဿနီယော ပာသာဒိ ကော ဣတိကတ္တဗ္ဗတာသု ပရမေန ဝေယျတ္တိယေန သမန္နာဂတော။ တဿ မာတာပိတရော ကုလေန ရူပေန အာ စာရေန ဝယေန ကောသလ္လေန စ အနုစ္ဆဝိကံ အရိကံ အာနေတွာ ဝိတဟာကမ္မံ အကံသု ။ သော တာယ သဒ္ဓိံ သံဝ သေန ဂေဟေ ဝသန္တော ပစ္ဆိမဘဝိကတ္တာ ကေနစိဒေဝ သံဝေဂဝတ္ထုနာ သံသာရေ သံဝိဂ္ဂမာနသော သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္ တွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိ, တဿ သတ္ထာ ကမ္မဋ္ဌာနံ အဒာသိ။ သော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ကတိပယဒိဝသာတိက္ကမေန ဥက္ကဏ္ဌာဘိဘူတော ဝိဟာသိ။ အထ သတ္ထာ တဿ စိတ္တပ္ပဝတ္တိံ ဉတွာ ဩဝါဒ ဝသေန **"ဒုက္ခာ ကာမာ ရေကာ"** တိ ကထံ အဘာသိ။ သော တံ သုတွာ "အယုတ္တံ မယာ ကတံ, ယောဟံ ဧဝရူပဿ သတ္ထု သန္တိကေ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ တံ ဝိဿဇ္ဇေန္တော မိစ္ဆာဝိတက္ကဗဟုလော ဝိဟာသိ"န္တိ သံဝေဂဇာတော ဝိ ပဿနာယ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၅.၃၂-၃၆) –

"ဥတ္တရိတွာန နဒိကံ၊ ဝနံ ဂစ္ဆတိ စက္ခုမာ။
တမဒ္ဒသာသိံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ သိဒ္ဓတ္ထံ ဝရလက္ခဏံ။

"ကုအာလပိဋကမာဒာယ ၊ သမံ ကတွာန တံ ပထံ။
သတ္ထာရံ အဘိတဒေတွာ၊ သကံ စိတ္တံ ပသာဒယိံ။

"စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ မဂ္ဂဒါနဿိဒံ ဖလံ။

"သတ္တပညာသကပ္ပမှိ၊ ဧကော အာသိံ ဇနာဓိပော။
နာမေန သုပ္ပဗုဒ္ဓေါတိ၊ နာယကော သော နရိဿရော။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။
အရဟာ ပန ဟုတွာ အညံ ဗျာကရောန္တော –

၉၃. "ဒုက္ခာ ကာမာ ရေက၊ န သုခါ ကာမာ ရေက။
ယော ကာမေ ကာမယတိ၊ ဒုက္ခံ သော ကာမယတိ ရေက။
ယော ကာမေ န ကာမယတိ၊ ဒုက္ခံ သော န ကာမယတိ ရေကာ"တိ။ –

တမေဝ ဘဂဝတာ ဝုတ္တကထံ ပစ္စုဒါဟာသိ။

တတ္ထ **ဒုက္ခာ ကာမာ** တိ ဣမေ ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမာ ဒုက္ခဝတ္ထုတာယ ဝိပရိဏာမဒုက္ခသံသာရဒုက္ခသဘာဝ တော စ, ဒုက္ခာ ဒုက္ခမာ ဒုက္ခနိဗ္ဗတ္တိကာ။ ဝုတ္တဉှေတံ – "အပ္ပဿာဒါ ကာမာ ဗဟုဒုက္ခာ ဗဟုပာယာသာ, အာဒီန ဝေ ဧတ္ထ ဘိယျော"တိအာဒိ (ပာစိ. ၄၁၇; မ. နိ. ၁.၂၃၄)။ **ရေကာ**တိ ပဌမံ တာဝ ဘဂဝတာ တံ အာလပတိ, ပစ္ဆာ ပန ထေရော အတ္တာနံ နာမေန ကထေသိ။ **န သုခါ ကာမာ**တိ ကာမာ နာမေတေ ဇာနန္တဿ သုခါ န ဟောန္တိ, အဇာနန္တ ဿ ပန သုခတော ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ ယထာဟ – "ယော သုခံ ဒုက္ခတော အဒ္ဒ, ဒုက္ခမဒ္ဒက္ခိ သလ္လတော"တိအာဒိ (သံ. နိ. ၄.၂၅၃; ဣတိဝု. ၅၃; ထေရက. ၉၈၆)။ **ယော ကာမေ ကာမယတိ, ဒုက္ခံ သော ကာမယတီ** တိ ယော သတ္တော ကိလေ

သကာာမေန ဝတ္ထုကာမေ ကာမယတိ, တသ္မွာ တံ ကာမနံ သမ္ပတိ သပရိဠာဟတာယ , အာယတိံ အပာယဒုက္ခဟေတုတာယ စ ဝဋ္ဋဒုက္ခဟေတုတာယ စ ဒုက္ခံ။ ဝတ္ထုကာမာ ပန ဒုက္ခဿ ဝတ္ထုဘူတာ။ ဣတိ သော ဒုက္ခသဘာဝံ ဒုက္ခနိမိတ္တံ ဒုက္ခဝတ္ထုဉ္စ ကာမယတီတိ ဝုတ္တော။ ဣတရံ ပဋိပက္ခဝသေန တမေဝတ္ထံ ဉာပေတုံ ဝုတ္တံ, တသ္မာ တဿတ္ထော ဝုတ္တဝိပရိယာယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။

ရေဝတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. မေတ္တဇိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

နမော ဟိ တဿ ဘဂဝတော တိ အာယသ္မတော မေတ္တဇိတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ အနောမဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော သာသနေ အဘိပ္ပသန္နော ဟုတွာ ဗောဓိရုက္ခဿ ဣဋ္ဌကာဟိ ဝေဒိကံ စိနိတွာ သုဓာပရိကမ္မံ ကာရေသိ။ သတ္ထာ တဿ အနုမောဒနံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ မဂဓရဋ္ဌေ အညတရဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **မေတ္တဇီ** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ကာမေသု အာဒီနဝံ ဒိသွာ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အရညေ ဝိဟရန္တော ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒံ သုတွာ ပုဗ္ဗဟေတုနာ စောဒိယမာနော သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ပဝတ္တိနိဝတ္တိယော အာရဗ္ဘ ပဉှံ ပုစ္ဆိတွာ သတ္ထာရာ ပဉှေ ဝိဿဇ္ဇိတေ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၅.၂၆-၃၁) –

> ''အနောမဒဿိမုနိနော၊ ဗောဓိဝေဒိမကာသဟံ။
> သုဓာယ ပိဏ္ဍံ ဒတွာန၊ ပာဏိကမ္မံ အကာသဟံ။
>
> ''ဒိသွာ တံ သုကတံ ကမ္မံ၊ အနောမဒဿီ နရုတ္တမော။
> ဘိက္ခုသင်္ဃေ ဌိတော သတ္ထာ၊ ဣမာ ဂါထာ အဘာသထ။
>
> ''ဣမိနာ သုဓကမ္မေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
> သမ္ပတ္တိံ အနုဘောတွာန၊ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿတိ။
>
> ''ပသန္နမုခဝဏ္ဏောမှိ၊ ဧကဂ္ဂေါ သုသမာဟိတော။
> ဓာရေမိ အန္တိမံ ဒေဟံ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာသနေ။
>
> ''ဣတော ကပ္ပသတေ အာသိ၊ ပရိပုဏ္ဏေ အနူနကေ။
> ရာဇာ သဗ္ဗဃနော နာမ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သတ္ထာရံ ထောမေန္တော –

> ၉၄. ''နမော ဟိ တဿ ဘဂဝတော၊ သကျပုတ္တဿ သိရီမတော။
> တေနာယံ အဂ္ဂပ္ပတ္တော၊ အဂ္ဂဓမ္မော သုဒေသိတော''တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **နမော**တိ နမက္ကာရော။ **ဟီ**တိ နိပါတမတ္တံ။ **တဿာ** တိ ယော သော ဘဂဝါ သမတ္တိံသပာရမိယော ပူရေတွာ သဗ္ဗကိလေသေ ဘဉ္ဇိတွာ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ, သကျရာဇဿ ပုတ္တောတိ **သက္ယပုတ္တော**။ အနညသာဓာရဏာယ ပုညသမ္ပတ္တိယာ စ သဗ္ဗာကာရဝိတော ဥတ္တမာယ ရူပကာယသိရိယာ ဓမ္မကာယသိရိယာ စ သမန္နာဂတတ္တာ **သိရီမာ,** တဿ ဘဂဝတော သကျပုတ္တဿ သိရီမတော နမော အတ္ထု, တံ နမာမီတိ အတ္ထော။ **တေနာ**တိ တေန ဘဂဝတာ။ **အယန္တိ** တဿ ဓမ္မဿ အတ္တနော ပစ္စက္ခတာယ ဝဒတိ။ **အဂ္ဂပ္ပတ္တေနာ** တိ အ

ဂုံ သဗ္ဗညုတံ, သဗ္ဗေဟိ တ ဂုဏေဟိ အဂ္ဂဘာဝံ သေဋ္ဌဘာဝံ ပတ္တေန။ **အဂ္ဂဓမ္မော** တိ အဂ္ဂေ ဥတ္တမေ နဝဝိဓ လောကုတ္တရော ဓမ္မော သုဋ္ဌု အဝိပရီတံ **ဒေသိတော** ပဝေဒိတောတိ။

မေတ္တဇိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. စက္ခုပါလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အန္ဓောဟံ ဟတနေတ္တောသ္မိ တိ အာယသ္မတော စက္ခုပါလတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝတိ ပရိနိဗ္ဗုတေ ထူပမဟေ ကယိရမာနေ ဥမာပုပ္ဖံ ဂဟေတွာ ထူပံ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ မဟာသုဝဏ္ဏဿ နာမ ကုဋုမ္ဗိကဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, တဿ **ပါလော** တိ နာမမကံသု။ မာတာ တဿ အာဓာဝိတွာ ပရိဓာဝိတွာ ဝိစရဏကာလေ အညံ ပုတ္တံ လဘိ။ တဿ မာတာပိတရော **စူဠပါလော**တိ နာမံ ကတွာ ဣတရံ **မဟာပါလော**တိ ဝောဟရိံသု။ အထ တေ ဝယပ္ပတ္တေ ဃရဗန္ဓနေန ဗန္ဓိံသု။ တသ္မိံ သမယေ သတ္ထာ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ ဇေတဝနေ။ တတ္ထ မဟာပါလော ဇေတဝနံ ဂစ္ဆန္တေဟိ ဥပါသကေဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ကုဋုမ္ဗဘာရံ ကနိဋ္ဌဘာတိကဿေဝ ဘာရံ ကတွာ သယံ ပဗ္ဗဇိတွာ လဒ္ဓူပသမ္ပဒော အာစရိယုပဇ္ဈာယာနံ သန္တိကေ ပဉ္စဝဿာနိ ဝသိတွာ ဝုဋ္ဌဝဿော ပဝါရေတွာ သတ္ထု သန္တိကေ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ သဋ္ဌိမတ္တေ သဟာယဘိက္ခူ လဘိတွာ တေဟိ သဒ္ဓိံ ဘာဝနာနုကူလံ ဝသနဋ္ဌာနံ ပရိယေသန္တော အညတရံ ပစ္စန္တဂါမံ နိဿာယ ကမတသိကေဟိ ဥပါသကေဟိ ကာရေတွာ ဒိန္နာယ အရညာယတနေ ပဏ္ဏသာလာယ ဝသန္တော သမဏဓမ္မံ ကရောတိ။ တဿ အက္ခိရောဂေါ ဥပ္ပန္နော။ ဝေဇ္ဇော ဘေသဇ္ဇံ သမ္ပာဒေတွာ အဒါသိ။ သော ဝေဇ္ဇေန ဝုတ္တဝိဓာနံ န ပဋိပဇ္ဇိ။ တေနဿ ရောဂေါ ဝဍ္ဎိ။ သော ''အက္ခိရောဂဝူပသမနတော ကိလေသရောဂဝူပသမနမေဝ မယှံ ဝရ''န္တိ အက္ခိရောဂံ အဇ္ဈုပေက္ခိတွာ ဝိပဿနာယယေဝ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော အဟောသိ။ တဿ ဘာဝနံ ဥဿုက္កာပေန္တဿ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ အက္ခီနိ စေဝ ကိလေသာ စ ဘိဇ္ဇိံသု။ သော သုက္ခဝိပဿကော အရဟာ အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၅.၂၁-၂၅) –

''နိဗ္ဗုတေ လောကမဟိတေ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟေ။
သိဒ္ဓတ္ထမှိ ဘဂဝတိ၊ မဟာထူပမဟော အဟု။

''မဟေ ပဝတ္တမာနမှိ၊ သိဒ္ဓတ္ထဿ မဟေသိနော။
ဥမာပုပ္ဖံ ဂဟေတွာန၊ ထူပမှိ အဘိရောပယိံ။

''စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ထူပပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ဣတော စ နဝမေ ကပ္ပေ၊ သောမဒေဝသနာမကာ။
ပဉ္စာသီတိသု ရာဇာနော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အထ ထေရေ အက္ခိရောဂေန ဝိဟာရေ ဩဟီနေ ကမံ ပိဏ္ဍာယ ဂတေ ဘိက္ခူ ဒိသွာ ဥပါသကာ ''ကသ္မာ ထေရော နာဂတော''တိ ပုစ္ဆိတွာ တမတ္ထံ သုတွာ သောကာဘိဘူတာ ပိဏ္ဍပါတံ ဥပနေတွာ, ''ဘန္တေ, ကိဉ္စိ မာ စိန္တယိတ္ထ, ဣတော ပဋ္ဌာယ မယမေဝ ပိဏ္ဍပါတံ အာနေတွာ ဥပဋ္ဌဟိဿာမာ''တိ တထာ ကရောန္တိ။ ဘိက္ခူ ထေရဿ ဩဝါဒေ ဌတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပတွာ ဝုဋ္ဌဝဿာ ပဝါရေတွာ, ''သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတုံ သာဝတ္ထိံ ဂမိဿာမ, ဘန္တေ''တိ အာဟံသု။ ထေရော, ''အဟံ ဒုဗ္ဗလော အစက္ခုကော, မဂ္ဂေ စ သဥပဒ္ဒဝေ, မယာ သဒ္ဓိံ ဂစ္ဆန္တာနံ တုမှာကံ ပရိဿယော ဘဝိဿတိ, တုမှေဟေဝ ပဌမံ ဂစ္ဆထ, ဂန္တွာ သတ္ထာရံ မဟာထေရေ စ မမ ဝစနေန ဝန္ဒထ, စူဠ

ဟလသ္မ မမ ပဝတ္တိံ ကထေတွာ ကဉ္စိ ပုရိသံ ပေသေယျာထာ''တိ အာဟ။ တေ ပုနပိ ယာစိတွာ ဂမနံ အလဘန္တာ ''သာဓူ''တိ ပဋိဿုဏိတွာ သေနာသနံ သံသာမေတွာ ဥပာသကေ အာပုစ္ဆိတွာ အနုက္ကမေန ဇေတဝနံ ဂန္တွာ သတ္ထာရံ မဟာထေရေ စ တဿ ဝန္ဒနာယ ဝန္ဒိတွာ ဒုတိယဒိဝသေ သာဝတ္ထိယံ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ စူဠဟလဿ တံ ပဝတ္တိံ ဝတွာ တေန ''အယံ, ဘန္တေ, မယှံ ဘာဂိနေယျော ဟလိတော နာမ, ကုမ္ပံ ပေသိဿာမီ''တိ ဝုတ္တေ, ''မဂ္ဂေ ကေ သပရိဿယော, န သက္ကာ ဧကေန ဂဟဒ္ဓေန ဂန္တုံ, တသ္မာ ပဗ္ဗာဇေတဗ္ဗော''တိ တံ ပဗ္ဗာဇေတွာ ပေသေသုံ။ သော အနုက္ကမေန ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ အတ္တာနံ တဿ ဩရောစေတွာ တံ ဂဟေတွာ အာဂစ္ဆန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ အညတရဿ ကမဿ သာမန္တာ အရညဋ္ဌာနေ ဧကိဿာ ကဋ္ဌဟာရိယာ ကယန္တိယာ သဒ္ဒံ သုတွာ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော ဟုတွာ ယဋ္ဌိကောဋိံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ ''တိဋ္ဌထ, ဘန္တေ, မုဟုတ္တံ ယာတဟံ အာဂစ္ဆာမီ''တိ ဝတွာ တဿာ သန္တိကံ ဂန္တွာ တတ္ထ သီလဝိပတ္တိံ ဟပုဏိ။ ထေရော ကုအနိမေဝ ကုတ္ထိယာ ဂီတသဒ္ဒံ အေ သုတော, သာမဏေရော စ စိရာယတိ, နူန သီလဝိပတ္တိံ ပတ္တော ဘဝိဿတီ''တိ စိန္တေသိ။ သောပိ အာဂန္တွာ ''ဂစ္ဆာမ, ဘန္တေ''တိ အာဟ။ ထေရော ''ကိံ ဟပေဟ ဇာတောသီ''တိ ပုစ္ဆိ။ သာမဏေရော တုဏှီ ဟုတွာ ပုန ပုစ္ဆိတောပိ န ကထေသိ။ ထေရော ''တာဒိသေန ဟပေန မယှံ ယဋ္ဌိဂဟဏကိစ္စံ နတ္ထိ, ဂစ္ဆ တွံ''န္တိ ဝတွာ ပုန တေန ''ဗဟုပရိဿယော မဂ္ဂေ, တုမှေ ဟ စ အန္ဓာ, ကထံ ဂမိဿထာ''တိ ဝုတ္တေ ''ဗာလ ကုမေဝ မေ နိပဇ္ဇိတွာ မရန္တဿာပိ အပရာပရံ ပရိဝတ္တေန္တဿာပိ တာဒိသေန ဂမနံ နာမ နတ္ထီ''တိ ကုမမတ္ထံ ဒဿေန္တော –

၉၅. ''အန္ဓောဟံ ဟတနေတ္တောသ္မိ၊ ကန္တာရဒ္ဓါနပက္ခန္ဒော။
သယမာနောပိ ဂစ္ဆိဿံ၊ န သဟာယေန ဟပေနာ''တိ။ – ကထံ အဘာသိတ္ထ။

တတ္ထ **အန္ဓော** တိ စက္ခုဝိကလော။ **ဟတနေတ္တော** တိ ဝိနဋ္ဌစက္ခုကော, တေန ''ပယောဂဝိပတ္တိဝသေနာဟံ ဥပဟတနေတ္တတာယ အန္ဓော, န ဇစ္စန္ဓဘာဝေနာ''တိ ယထာဝုတ္တံ အန္ဓဘာဝံ ဝိသေသေတိ။ အထ တ ''အန္ဓော''တိ ကုဒံ ''အန္ဓေ ဖိဏ္ဍေ မာတာပိတရော ပေသေတီ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၂.၂၈၈) ဝိယ မံသစက္ခုဝေကလ္လဒီပနံ, ''သဗ္ဗေပိ မေ ပရိဗ္ဗာဇကာ အန္ဓာ အစက္ခုကာ'' (ဥဒာ. ၅၄) ''အန္ဓော ဧကစက္ခု ဒွိစက္ခူ''တိအာဒီသု (အ. နိ. ၃.၂၉) ဝိယ န ပညာစက္ခုဝေကလ္လဒီပနန္တိ ဒဿေတုံ **''ဟတနေတ္တောသ္မီ''** တိ ဝုတ္တံ, တေန မုဋ္ဌမေဝ အန္ဓဘာဝံ ဒဿေတိ။ **ကန္တာရဒ္ဓါနပက္ခန္ဒော**တိ ကန္တာရေ ဝိဝနေ ဒီဃမဂ္ဂံ အနုပဝိဋ္ဌော, န ဇာတိကန္တာရာဒိဂဟနံ သံသာရဒ္ဓါနံ ပဋိပန္နော တိ အဓိပ္ပာယော။ တာဒိသဥဟိ ကန္တာရဒ္ဓါနံ အယံ ထေရော သမတိက္ကမိတွာ ဌိတော, **သယမာနောပီ**တိ သယန္တော ပိ, ဟဒေသု အဝဟန္တေသု ဥရေန ဇဏ္ဏုကာဟိ စ ဘူမိယံ သံသရန္တော ပရိဝတ္တေန္တောပိ ဂစ္ဆေယျံ။ **န သဟာယေန ဟပေနာ**တိ တာဒိသေန ဟပပုဂ္ဂလေန သဟာယဘူတေန သဒ္ဓိံ န ဂစ္ဆိဿန္တိ ယောဇနာ။ တံ သုတွာ ကုတရော သံဝေဂဇာတော ''ဘာရိယံ ဝတ မယာ သာဟသိကကမ္မံ ကတ''န္တိ ဗာဟာ ပဂ္ဂယှ ကန္ဒန္တော ဝနသဏ္ဍံ ပက္ခန္ဒော စ အဟောသိ။ အထ ထေရဿ သီလတေဇေန ပဏ္ဍုကမ္ဗလသိလာသနံ ဥဏှာကာရံ ဒဿေသိ။ တေန သက္ကော တံ ကာရဏံ ဥတွာ ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ သာဝတ္ထိကမိပုရိသံ ဝိယ အတ္တာနံ ဉာပေတွာ ယဋ္ဌိကောဋိံ ဂဏှာပေန္တော မဂ္ဂံ သဒ္ဓိပိတွာ တဒဟေဝ သာယန္ဟေ သာဝတ္ထိယံ ထေရံ နေတွာ တတ္ထ ဇေတဝနေ စူဠဟလိတေန ကာရိတာယ ပဏ္ဏသာလာယ ဖလကေ နိသီဒာပေတွာ တဿ သဟာယဝဏ္ဏေန ထေရဿ အာဂတဘာဝံ ဇာနာပေတွာ ပက္ကာမိ; စူဠဟလိတောပိ တံ ယာဝဇီဝံ သက္ကစ္စံ ဥပဋ္ဌာသီတိ။

စက္ခုပာလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ခဏ္ဍသုမနတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဧကပုပ္ဖံ စဇိတွာနာတိ အာယသ္မတော ခဏ္ဍသုမနတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ တဿ ထူပဿ သမန္တတော စန္ဒနဝေဒိကာယ ပရိက္ခိပိတွာ မဟန္တံ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု ဥဋ္ဌာရံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုဋုမ္ဗိကကုလေ နိဗ္ဗတ္တော သတ္ထရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ ကနက ထူပံ ဥဒ္ဒိဿ ရညာ ပုပ္ဖပူဇာယ ကယိရမာနာယ ပုပ္ဖာနိ အလဘန္တော ဧကံ ခဏ္ဍသုမနပုပ္ဖံ ဒိသွာ မဟတာ မူလေန တံ ကိဏိတွာ ဂဏှန္တော စေတိယေ ပူဇံ ကရောန္တော ဥဋ္ဌာရံ ပီတိသောမနဿံ ဥပ္ပာဒေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေ

န ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ တတ္ထ အသီတိ ဝဿကောဋိယော သဂ္ဂသုခံ အနုဘဝိတွာ ကမေန ဘုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဟတထယံ မလ္လရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ ဇာတကာလေ ဂေဟေ ခဏ္ဍသက္ခရာ သုမနပုပ္ဖာနိ စ ဥပ္ပန္နာနိ အဟေသုံ။ တေနဿ **ခဏ္ဍသုမနော** တိ နာမမကံသု။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝတိ ဟတထယံ စုန္ဒဿ အမ္ဗဝနေ ဝိဟရန္တေ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၅.၁၅-၂၀) –

“ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော၊ လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော။
ဇလိတွာ အဂ္ဂိက္ခန္ဓောဝ၊ သမ္ဗုဒ္ဓော ပရိနိဗ္ဗုတော။

“နိဗ္ဗုတေ စ မဟာဝီရေ၊ ထူပေ ဝိတ္ထာရိကော အဟု။
ဒူရတောဝ ဥပဋ္ဌေန္တိ၊ ဓာတုဂေဟဝရုတ္တမေ။

“ပသန္နစိတ္တော၊ သုမနော၊ အကံ စန္ဒနဝေဒိကံ။
ဒိဿတိ ထူပခန္ဓော စ၊ ထူပဟန္တွဝိကော တဒါ။

“ဘဝေ နိဗ္ဗတ္တမာနမှိ၊ ဒေဝတ္တေ အထ မာနုသေ။
ဩမတ္တံ မေ န ပဿာမိ၊ ပုဗ္ဗကမ္မဿိဒံ ဖလံ။

“ပဉ္စဒသကပ္ပသတေ၊ ဣတော အဋ္ဌ ဇနာ အဟုံ။
သဗ္ဗေ သမတ္တနာမာ တေ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ပုရိမဇာတိံ အနုဿရန္တော တတ္ထ အတ္တနော သုမနပုပ္ဖပရိစ္စာဂဿ သဂ္ဂသမ္ပတ္တိနိမိတ္တကံ နိဗ္ဗာနူပနိဿယတဉ္စ ဒိသွာ ဥဒာနဝသေန တမတ္ထံ ပကာသေန္တော –

၉၆. “ဧကပုပ္ဖံ စဇိတွာန၊ အသီတိ ဝဿကောဋိယော။
သဂ္ဂေသု ပရိစာရေတွာ၊ သေသကေနမှိ နိဗ္ဗုတော”တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဧကပုပ္ဖံ** န္တိ ဧကံ ကုသုမံ, တံ ပန ဣဓ သုမနပုပ္ဖံ အဓိပ္ပေတံ။ **စဇိတွာန**တိ သတ္ထု ထူပပူဇာကရဏဝသေန ပရိစ္စဇိတွာ ပရိစ္စာဂဟေတု။ **အသီတိ ဝဿကောဋိယော** တိ မနုဿဂဏနာယ ဝဿာနံ အသီတိ ကောဋိယော, အစ္စန္တသံယောဂေ စေတံ ဥပယောဂဝစနံ, ဣဒဉ္စ ဆသု ကာမသဂ္ဂေသု ဒုတိယေ အပရာပရုပ္ပတ္တိဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တသ္မာ **သဂ္ဂေသူ** တိ တာဝတိံသသဒ္ဒာတေ သဂ္ဂလောကေ, ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇနဝသေန ဟေတ္ထ ဗဟုဝစနံ။ **ပရိစာရေတွာ**တိ ရူပာဒီသု အာရမ္မဏေသု ဣန္ဒြိယာနိ ပရိစာရေတွာ သုခံ အနုဘဝိတွာ, ဒေဝစ္ဆရာဟိ တ အတ္တာနံ ပရိစာရေတွာ ဥပဋ္ဌာပေတွာ။ **သေသကေနမှိ နိဗ္ဗုတော** တိ ပုပ္ဖပူဇာယ ဝသေန ပဝတ္တကုသလစေတနာသု ဘဝသမ္ပတ္တိ အာယကကမ္မတော သေသေန ယံ တတ္ထ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယဘူတံ, တံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ဗဟူ ဟိ တတ္ထ ပုဗ္ဗာပရဝသေန ပဝတ္တာ စေတနာ။ **သေသကေနာ**တိ တ တဿေဝ ကမ္မဿ ဝိပာကာဝသေသေန အပရိက္ခီဏေနေဝ တသ္မိံ ကမ္မဝိပာကေ နိဗ္ဗုတော အမှိ, ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗုတောသ္မိ။ ဧတေန ယသ္မိံ အတ္တဘာဝေ ဌတွာ အတ္တနာ အရဟတ္တံ သစ္ဆိကတံ, သောပိ စရိမတ္တဘာဝေ တဿ ကမ္မဝိပာကောတိ ဒဿေတိ။ ယာဒိသံ သန္ဓာယ အညတ္ထာပိ “တဿေဝ ကမ္မဿ ဝိပာကာဝသေသေနာ”တိ (ပာရာ. ၂၂၈; သံ. နိ. ၁.၁၃၁) ဝုတ္တံ။

ခဏ္ဍသုမနတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. တိဿတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဟိတွာ သတပလံ ကံသန္တိ အာယသ္မတော တိဿတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ယာနကာရကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ဘဂဝ

န္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော စန္ဒနခဏ္ဍေန ဖလကံ ကတွာ ဘဂဝတော ဥပနာမေသိ, တဥ္စ ဘဂဝါ ပရိဘုဥ္ဇိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရောရုဝနဂရေ ရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ပိတရိ ကာလင်္ကတေ ရဇ္ဇေ ပတိဋ္ဌိတော ဗိမ္ဗိ သာရရညော အဒိဋ္ဌသဟာယော ဟုတွာ တဿ မဏိမုတ္တာဝတ္ထာဒီနိ ပဏ္ဏာကာရာနိ ပေသေသိ။ တဿ ရာဇာ ဗိမ္ဗိ သာရော ပုညဝန္တတံ သုတွာ ပဋိဟာဘတံ ပေသေန္တော စိတ္တပဋေ ဗုဒ္ဓစရိတံ သုဝဏ္ဏပဋ္ဋေ စ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒံ လိခာပေ တွာ ပေသေသိ။ သော တံ ဒိသွာ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရတာယ ပစ္စိမဘဝိကတာယ စ စိတ္တပဋေ ဒဿေန္တံ ဗုဒ္ဓစရိ တံ သုဝဏ္ဏပဋ္ဋကေ လိခိတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒက္ကမဥ္စ ဩလောကေတွာ ပဝတ္တိနိဝတ္တိယော သလ္လက္ခေတွာ သာသ နက္ကမံ ဟဒယေ ဌပေတွာ သဥ္ဇာတသံဝေဂေ "ဒိဋ္ဌော မယာ ဘဂဝတော ဝေသော, သာသနက္ကမော စ ဧကပဒေသေ န ဉာတော, ဗဟုဒုက္ခာ ကာမာ ဗဟုပာယာသာ, ကိံ အနိ မယှံ ဃရာဝာသေနာ"တိ ရဇ္ဇံ ပဟာယ ကေသမဿုံ ဩဟာ ရေတွာ ကာသာယာနိ ဝတ္ထာနိ အစ္ဆာဒေန္တော ဘဂဝန္တံ ဥဒ္ဒိဿ ပဗ္ဗဇိတွာ မတ္တိကာပတ္တံ ဂဟေတွာ ရာဇာ ပုက္ကုသာတိ ဝိယ မဟာဇနဿ ပရိဒေဝန္တဿေဝ နဂရတော နိက္ခမိတွာ အနုက္ကမေန ရာဇဂဟံ ဂန္တွာ တတ္ထ သပ္ပသောဏ္ဍိကပဗ္ဘာရေ ဝိဟရန္တံ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေ သိ။ သော ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ယုတ္တပ္ပယုတ္တော ဝိပဿန္တော ဝိပဿနံ ဥဿု က္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၅.၃၇-၄၂) –

"ယာနကာရော ပုရေ အာသိံ၊ အရုကမ္မေ သုသိက္ခိတော။
စန္ဒနံ ဖလကံ ကတွာ၊ အဒါသိံ လောကဗန္ဓုနော။

"ပဘာသတိ ဣဒံ ဗျမှံ၊ သုဝဏ္ဏဿ သုနိမ္မိတံ။
ဟတ္ထိယာနံ အဿယာနံ၊ ဒိဗ္ဗယာနံ ဥပဋ္ဌိတံ။

"ဟာသာအ သိဝိကာ စေဝ၊ နိဗ္ဗတ္တန္တိ ယဒိစ္ဆကံ။
အက္ခုဗ္ဘံ ရတနံ မယှံ၊ ဖလကဿ ဣဒံ ဖလံ။

"ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ဖလကံ ယမဟံ ဒဒိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလကဿ ဣဒံ ဖလံ။

"သတ္တပညာသကပ္ပမှိ၊ စတုရော နိမ္မိတာဝှယာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဥဒာနဝသေန အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ကထေန္တော –

၉၇· "ဟိတွာ သတပလံ ကံသံ၊ သောဝဏ္ဏံ သတရာဇိကံ။
အဂ္ဂဟိံ မတ္တိကာပတ္တံ၊ ဣဒံ ဒုတိယာဘိသေစန"န္တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဟိတွာ**တိ ပရိစ္စဇိတွာ။ **သတပလ**န္တိ သတံ ပလာနိ ယဿ, တံ သတပလပရိမာဏံ။ **ကံသ**န္တိ ထာလံ။ **သောဝဏ္ဏ**န္တိ သုဝဏ္ဏမယံ။ **သတရာဇိက**န္တိ ဘိတ္တိဝိစိတ္တတာယ စ အနေကရူပရာဇိစိတ္တတာယ စ အနေကလေခာ ယုတ္တံ။ **အဂ္ဂဟိံ မတ္တိကာပတ္တ**န္တိ ဧဝရူပေ မဟာရဟေ ဘာဇနေ ပုဗ္ဗေ ဘုဥ္ဇိတွာ ဗုဒ္ဓါနံ ဩဟိတံ ကရောန္တော "ဣဒါနာဟံ တံ ဆဍ္ဍေတွာ မတ္တိကာမယပတ္တံ အဂ္ဂဟေသိံ, အဟော, သာဓု, မယာ ကတံ အရိယဝတံ အနုဋ္ဌိတ"န္တိ ဘာဇနကိတ္တနာပဒေသေန ရဇ္ဇပရိစ္စာဂံ ပဗ္ဗဇ္ဇူပဂမနဥ္စ အနုမောဒန္တော ဝဒတိ။ တေနာဟ **"ဣဒံ ဒုတိယာဘိသေစန"**န္တိ။ ပဌမံ ရဇ္ဇာဘိသေစနံ ဥပာဒာယ ဣဒံ ပဗ္ဗဇ္ဇူပဂမနံ မမ ဒုတိယံ အဘိသေစနံ။ တဥ္ဟိ ရာဇာဒီဟိ သံကိလိဋ္ဌံ သာ သင်္ကံ သပရိသင်္ကံ ကမ္မံ အနတ္ထသဥ္ဟိတံ ဒုက္ခပဋိဗဒ္ဓံ နိဟီနံ, ဣဒံ ပန တံဝိပရိယာယတော ဥတ္တမံ ပဏီတန္တိ အဓိ ပ္ပာယော။

၈. အဘယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ရူပံ ဒိသွာ သတိ မုဋ္ဌာ တိ အာယသ္မတော အဘယတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သုမေဓံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော သဠလပုပ္ဖေဟိ ပူဇမကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝေသု နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသု ယေဝ သံသရန္တော ကမေန ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **အဘယော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝိညုတံ ပတ္တော ဟေတုသမ္ပတ္တိယာ စောဒိယမာနော ဧကဒိဝသံ ဝိဟာရံ ဂတော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော ဝိဟရတိ။ အထဿ ဧကဒိဝသံ ကမ္မံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌဿ အလင်္ကတပဋိယတ္တံ မာတုကာမံ ဒိသွာ အယောနိသောမနသိကာရဝသေန တဿ ရူပံ အာရဗ္ဘ ဆန္ဒရာဂေ ဥပ္ပန္နေ, သော ဝိဟာရံ ပဝိသိတွာ "သတိံ ဝိဿဇ္ဇိတွာ ဩလောကေန္တဿ ရူပာရမ္မဏေ မယှံ ကိလေသော ဥပ္ပန္နော, အယုတ္တံ မယာ ကတ"န္တိ အတ္တနော စိတ္တံ နိဂ္ဂဏှန္တော တာဝဒေဝ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၅.၄၃-၄၇) –

> "သုမေဓော နာမ နာမေန, သယမ္ဘူ အပရာဇိတော။
> ဝိဝေကမနုဗြူဟန္တော, အဇ္ဈောဂဟိ မဟာဝနံ။
>
> "သဠလံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ, ဂန္ထိတွာန ဝဋံသကံ။
> ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပေသိံ, သမ္မုခါ လောကနာယကံ။
>
> "တိံသကပ္ပသဟဿမှိ, ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။
>
> "ဉီနဝီသေ ကပ္ပသတေ, သောဠသာသုံ သုနိမ္မိတာ။
> သတ္တရတနသမ္ပန္နာ, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။
>
> "ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ကိလေသုပ္ပတ္တိနိဒဿနေန "ကိလေသေ အနုဝတ္တေန္တဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော နတ္ထေဝ သီသုက္ခိပနံ။ အဟံ ပန တေ နာနုဝတ္တိ"န္တိ ဒဿေန္တော –

၉၈. "ရူပံ ဒိသွာ သတိ မုဋ္ဌာ, ပိယံ နိမိတ္တံ မနသိကရောတော။
သာရတ္တစိတ္တော ဝေဒေတိ, တဉ္စ အဇ္ဈောသ တိဋ္ဌတိ။

တဿ ဝဍ္ဎန္တိ အာသဝါ, ဘဝမူလောပဂါမိနော"တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ရူပ**န္တိ ရဇ္ဇနီယံ ရူပာယတနံ, တံ ပနေတ္ထ ဣတ္ထိရူပံ အဓိပ္ပေတံ။ **ဒိသွာ**တိ စက္ခုနာ ဒိသွာ, စက္ခုဒွာရာနုသာရေန နိမိတ္တာနုဗျဉ္ဇနသလ္လက္ခဏဝသေန တံ ဂဟေတွာ, တဿ တထာဂဟဏဟေတူတိ အတ္ထော။ **သတိ မုဋ္ဌာ** တိ အသုဘသဘာဝေ ကာယေ "အသုဘ"န္တေဝ ပဝတ္တနသတိ နဋ္ဌာ။ ယထာ ပန ရူပံ ဒိသွာ သတိ နဋ္ဌာ, တံ ဒဿေန္တော အာဟ **"ပိယံ နိမိတ္တံ မနသိကရောတော"** တိ။ ယထာဥပဋ္ဌိတံ အာရမ္မဏံ "သုဘံ သုခ"န္တိအာဒိနာ ပိယနိမိတ္တံ ကတွာ အယောနိသောမနသိကာရေန မနသိကရောတော သတိ မုဋ္ဌာတိ ယောဇနာ။ တထာ ဘူတော စ **သာရတ္တစိတ္တော ဝေဒေတီ**တိ သုဋ္ဌု ရတ္တစိတ္တော ဟုတွာ တံ ရူပာရမ္မဏံ အနုဘဝတိ အဘိနန္ဒတိ, အဘိနန္ဒန္တော ပန **တဉ္စ အဇ္ဈောသ တိဋ္ဌတိ** အဇ္ဈောသာယ တံ အာရမ္မဏံ ဂိလိတွာ ပရိနိဋ္ဌပေတွာ ဝတ္တတိ စေဝ, ဧဝံဘူတဿ စ **တဿ ဝဍ္ဎန္တိ အာသဝါ ဘဝမူလောပဂါမိနော** တိ ဘဝဿ သံသာရဿ မူလဘာဝံ ကာရဏဘာဝံ ဥပဂမနသဘာ

တ ကာမာသတဒယော စတ္တာရောပိ အာသတ တဿ ပုဂ္ဂလဿ ဥပရူပရိ ဝဍ္ဍန္တိယေဝ, န ဟာယန္တိ။ မယ္ဟံ ပန ပ ဋိသင်္ခာနေ ဌတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဍေတွာ သစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈန္တဿ မဂ္ဂပဋိပာဋိယာ တေ စတ္တာရောပိ အာသဝ အနဝ သေသတော ပဟီနာ ပရိက္ခီဏာတိ အဓိပ္ပာယော။

အဘယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဥတ္တိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သဒ္ဒံ သုတွာ သတိ မုဋ္ဌာ တိ အာယသ္မတော ဥတ္တိယတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေ သု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလ ဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ဧကေနကာဒိအတ္ထတံ သဥတ္တ ရစ္ဆဒံ ဗုဒ္ဓါရဟံ ပလ္လင်္ကံ ဂန္ဓကုဋိယံ ပညာပေတွာ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကမေန ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ သက္ယရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, တဿ **ဥတ္တိယော** တိ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝ ယပ္ပတ္တော သတ္ထု ဉာတိသမာဂမေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော ဧက ဒိဝသံ နာမံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌော အန္တရာမဂ္ဂေ မာတုဂါမဿ ဂီတသဒ္ဒံ သုတွာ အယောနိသောမနသိကာရဝသေန တ တ္ထ ဆန္ဒရာဂေ ဥပ္ပန္နေ ပဋိသင်္ခာနဗလေန တံ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ ဝိဟာရံ ပဝိသိတွာ သဉ္ဇာတသံဝေဂေ ဒိဝါဋ္ဌာနေ နိ သီဒိတွာ တာဝဒေဝ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဍေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၅.၄၈-၅၂) –

“သုမေဓဿ ဘဂဝတော၊ လောကဇေဋ္ဌဿ တာဒိနော။
ပလ္လင်္ကော ဟိ မယာ ဒိန္နော၊ သဥတ္တရသပစ္ဆဒေါ။

“သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ ပလ္လင်္ကော အာသိ သော တဒါ။
မမ သင်္ကပ္ပမညာယ၊ နိဗ္ဗတ္တတိ သဒါ မမ။

“တိံသကပ္ပသဟဿမှိ၊ ပလ္လင်္ကမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ပလ္လင်္ကဿ ဣဒံ ဖလံ။

“ဝီသကပ္ပသဟဿမှိ၊ သုဝဏ္ဏာဘာ တယော ဇနာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ကိလေသုပ္ပတ္တိနိဒဿနေန “ကိလေသေ အဇ္ဈုပေက္ခန္တဿ နတ္ထိ ဝဋ္ဋဒုက္ခ တော သီသုက္ခိပနံ, အဟံ ပန တေ ဇိဂုစ္ဆိမေဝါ”တိ ဒဿေန္တော –

၉၉. “သဒ္ဒံ သုတွာ သတိ မုဋ္ဌာ၊ ပိယံ နိမိတ္တံ မနသိကရောတော။
သာရတ္တစိတ္တော ဝေဒေတိ၊ တဉ္စ အဇ္ဈောသ တိဋ္ဌတိ။

တဿ ဝဍ္ဍန္တိ အာသဝါ၊ သံသာရ ဥပဂါမိနော”တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **သဒ္ဒ** န္တိ ရဇ္ဇနီယံ သဒ္ဒါရမ္မဏံ, **သံသာရဥပဂါမိနော**တိ –

“ခန္ဓာနဉ္စ ပဋိပာဋိ၊ ဓာတုအာယတနာန စ။
အဗ္ဗောစ္ဆိန္နံ ဝတ္တမာနာ၊ သံသာရောတိ ပဝုစ္စတီ”တိ။ –

ဧဝံ ဝုတ္တသံသာရဝဋ္ဋကာရဏံ ဟုတွာ ဥပဂမေန္တီတိ သံသာရဥပဂါမိနော, “သံသာရူပဂါမိနော”တိ တ ပာဌော။ သေသံ အနန္တရဂါထာယ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဥတ္တိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. (ဒုတိယ) ဒေဝသဘတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

သမ္မပ္ပဓာနသမ္ပန္နောတိ အာယသ္မတော ဒေဝသဘတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သိခိံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဗန္ဓုဇီဝကပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကမေန ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ သက္ယရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, တဿ **ဒေဝသဘော**တိ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော စုမ္ဗဋ္ဌကလဟဝူပသမနတ္ထံ သတ္ထရိ အာဂတေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သရဏေသု ပတိဋ္ဌိတော ပုန နိဂြောဓာရာမေ သတ္ထရိ ဝိဟရန္တေ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၆.၁-၆) –

“စန္ဒံဝ ဝိမလံ သုဒ္ဓံ၊ ဝိပ္ပသန္နမနာဝိလံ။
နန္ဒီဘဝပရိက္ခီဏံ၊ တိဏ္ဏံ လောကေ ဝိသတ္တိကံ။

“နိဗ္ဗာပယန္တံ ဇနတံ၊ တိဏ္ဏံ တာရယတံ ဝရံ။
မုနိံ ဝနမှိ ဈာယန္တံ၊ ဧကဂ္ဂံ သုသမာဟိတံ။

“ဗန္ဓုဇီဝကပုပ္ဖာနိ၊ လဂေတွာ သုတ္တကေနဟံ။
ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိံ၊ သိခိနော လောကဗန္ဓုနော။

“ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ဣတော သတ္တမကေ ကပ္ပေ၊ မနုဇိန္ဒော မဟာယသော။
သမန္တစက္ခုနာမာသိ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနာ အဓိဂတံ ဝိမုတ္တိသုခံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နပီတိသောမနဿော ဥဒာနဝသေန –

၁၀၀. “သမ္မပ္ပဓာနသမ္ပန္နော ၊ သတိပဋ္ဌာနဂေါစရော။
ဝိမုတ္တိကုသုမသဉ္ဆန္နော၊ ပရိနိဗ္ဗိဿတျနာသဝေါ”တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **သမ္မပ္ပဓာနသမ္ပန္နော**တိ သမ္ပန္နစတုဗ္ဗိဓသမ္မပ္ပဓာနော, တေဟိ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ သမ္မာဒေတွာ ဌိတောတိ အတ္ထော။ **သတိပဋ္ဌာနဂေါစရော**တိ ကာယာနုပဿနာဒယော သတိပဋ္ဌာနာ ဂေါစရော ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ ဧတဿာတိ သတိပဋ္ဌာနဂေါစရော, စတူသု သတိပဋ္ဌာနေသု ပတိဋ္ဌိတစိတ္တောတိ အတ္ထော။ ဂုဏသောဘနေန ပရမသုဂန္ဓာ ဝိမုတ္တိယေဝ ကုသုမာနိ, တေဟိ သဗ္ဗသော သမ္မဒေဝ သဉ္ဆန္နော ဝိဘူသိတော အလင်္ကတောတိ **ဝိမုတ္တိကုသုမသဉ္ဆန္နော။ ပရိနိဗ္ဗိဿတျနာသဝေါ**တိ ဧဝံ သမ္မာ ပဋိပဇ္ဇန္တော ဘိက္ခု နစိရဿေဝ အနာသဝေါ ဟုတွာ ပရိနိဗ္ဗိဿတိ သဥပါဒိသေသာယ အနုပါဒိသေသာယ စ နိဗ္ဗာနဓာတုယာတိ အတ္ထော။ ဣဒမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏံ အဟောသိ။

(ဒုတိယ) ဒေဝသဘတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၁. ကောဒသမဝဂ္ဂေါ

၁. ဗေလဋ္ဌာနိကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဟိတွာ ဂိဟိတ္တံ အနဝေါသိတတ္တော တိအာဒိကာ အာယသ္မတော ဗေလဋ္ဌာနိကတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ကတော ကေတုံသေ ကပ္ပေ ဝေဿဘုဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော ဗြာဟ္မဏသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂန္တွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဣသိဂဏပရိဝုတော ဝိစရန္တော ကေဒါဝံ ဝေဿဘုံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပီတိသောမနဿဇာတော သတ္ထု ဉာဏသမ္ပတ္တိံ နိဿာယ ပသန္နမာနသော ဉာဏံ ဥဒ္ဒိဿ ပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဗေလဋ္ဌာနိကော** တိ လဒ္ဓနာမော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ကောသလရဋ္ဌေ အရညေ ဝိဟရန္တော အလသော ကာယဒဠှိဗဟုလော ဖရုသဝါစော အဟောသိ, သမဏဓမ္မေ စိတ္တံ န ဥပ္ပာဒေသိ။ အထ နံ ဘဂဝါ ဉာဏပရိပါကံ ဩလောကေတွာ –

၁၀၁. ''ဟိတွာ ဂိဟိတ္တံ အနဝေါသိတတ္တော၊ မုခနင်္ဂလီ ဩဒရိကော ကုသီတော။
မဟာဝရာဟောဝ နိဝါပပုဋ္ဌော၊ ပုနပ္ပုနံ ဂဗ္ဘမုပေတိ မန္ဒော''တိ။ –

ဣမာယ ဩဘာသကထာယ သံဝေဇေသိ။ သော သတ္ထာရံ ပုရတော နိသိန္နံ ဝိယ ဒိသွာ တဉ္စ ကထံ သုတွာ သံဝေဂဇာတော ဉာဏဿ ပရိပါကံ ဂတတ္တာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၄.၄၁-၄၆) –

''ကဏိကာရံဝ ဇောတန္တံ၊ နိသိန္နံ ပဗ္ဗတန္တရေ။
ဩဘာသေန္တံ ဒိသာ သဗ္ဗာ၊ ဩသဓိံ ဝိယ တာရကံ။

''တယော မာဏဝကာ အာသုံ၊ သကေ သိပ္ပေ သုသိက္ခိတာ။
ခါရိဘာရံ ဂဟေတွာန၊ အန္ဝေန္တိ မမ ပစ္ဆတော။

''ပုဋကေ သတ္တ ပုပ္ဖာနိ၊ နိက္ခိတ္တာနိ တပဿိနာ။
ဂဟေတွာ တာနိ ဉာဏမ္ဟိ၊ ဝေဿဘုဿာဘိရောပယိံ။

''ကေတုံသေ ကတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဉာဏပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ဧကူနတိံသကပ္ပမှိ၊ ဝိပုလာဘသနာမကော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သတ္ထု ဩဝါဒံ ပဋိပူဇေန္တော ဗျတိရေကမုခေန စ အညံ ဗျာကရောန္တော တမေဝ ကထံ ပစ္စုဒါဟာသိ။

တတ္ထ **ဟိတွာ ဂိဟိတ္တံ** န္တိ ဂဟဋ္ဌဘာဝံ ပရိစ္စဇိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာတိ အတ္ထော။ **အနဝေါသိတတ္တော** တိ အနုရူပံ အဝေါသိတတ္တော, ယဒတ္ထံ သာသနေ ပဗ္ဗဇန္တဿ အနုရူပပရိညာဒီနံ အဝီရိတတ္တာ အပရိယောသိတဘာဝေ အကတကရဏီယောတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ **အနဝေါသိတတ္တော** တိ အနုအဝေါသိတသဘာဝေ, ဝိသုဒ္ဓိနံ မဂ္ဂကနဉ္စ အနုပဋိပဟိယာ ဝသိတဗ္ဗတသဿ အကတာဝီ, ဒသသု အရိယဝါသေသု အဝုသိတဝါတိ အတ္ထော။ မုခသင်္ခါတံ နင်္ဂလံ ဣမဿ အတ္ထီတိ **မုခနင်္ဂလီ** ။ နင်္ဂလေန ဝိယ ပထဝိံ ပရေသု ဖရုသဝစပယောဂေန အတ္တာနံ ခနန္တော တိ အတ္ထော။ **ဩဒရိကော**တိ ဥဒရေ ပသုတော ဥဒရပေါသနတပ္ပရော။ **ကုသီတော**တိ အလသော, ဘာဝနံ အနနုယုဉ္ဇန္

တော။ ဧဝံဘူတဿ နိဗ္ဗတ္တိံ ဒဿေန္တော အာဟ **“မဟာဝရာဟောဝ နိဝါပပုဋ္ဌော, ပုနပ္ပုနံ ဂဗ္ဘမုပေတိ မန္ဒော”**တိ။ တဿတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။ ဧတ္ထ စ ယထာ ပဗ္ဗဇိတေန အနတိသိတာဒိသဘာဝတာယ ပုနပ္ပုနံ ဂဗ္ဘမုပေတိ မန္ဒော, န ဧဝံ မာဒိသော ပဏ္ဍိတော။ တပ္ပိပရီတသဘာဝတာယ ပန သမ္မာပဋိပတ္တိယာ မတ္ထကံ ပာပိတတ္တာ ပရိနိဗ္ဗာယတီတိ ဗျတိရေကမုခေန အညံ ဗျာကာသီတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဗေလဋ္ဌာနိကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သေတုစ္ဆတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

မာနေန ဝဉ္စိတာသေ တိ အာယသ္မတော သေတုစ္ဆတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော တိဿဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ တိဿံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သုမဓုရံ ပနသဖလံ အဘိသင္ခတံ နာဠိကေရသာဋ္ဌဝံ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ အညတရဿ မဏ္ဍလိကရညော ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **သေတုစ္ဆော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ပိတရိ မတေ ရဇ္ဇေ ပတိဋ္ဌိတော ဥဿာဟသတ္တိနံ အဘာဝေန ရာဇကိစ္စာနိ ဝိရာဓေန္တော ရဇ္ဇံ ပရဟတ္ထဂတံ ကတွာ ဒုက္ခပ္ပတ္တိယာ သံဝေဂဇာတော ဇနပဒစာရိကံ စရန္တံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ပရိကမ္မံ ကရောန္တော တဒဟေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၇.၁၃-၁၇) –

“တိဿဿ ခေါ ဘဂဝတော, ပုဗ္ဗေ ဖလမဒါသဟံ။
နာဠိကေရဉ္စ ပါဒါသိံ, ခဇ္ဇကံ အဘိသမ္မတံ။

“ဗုဒ္ဓဿ တမဟံ ဒတွာ, တိဿဿ တု မဟေသိနော။
မောဒာမဟံ ကာမကာမီ, ဥပပဇ္ဇံ ယမိစ္ဆကံ။

“ဒွေနဝုတေ ဣတော ကပ္ပေ, ယံ ဖလမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

“ဣတော တေရသကပ္ပမှိ, ရာဇာ ဣန္ဒသမော အဟု။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ…ပေ.… ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ကိလေသေ ဂရဟန္တော –

၁၀၂. “မာနေန ဝဉ္စိတာသေ, သင်္ခါရေသု သံကိလိဿမာနာသေ။
လာဘာလာဘေန မထိတာ, သမာဓိံ နာဓိဂစ္ဆန္တီ”တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **မာနေန ဝဉ္စိတာသေ** တိ “သေယျောဟမသ္မီ”တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တေန မာနေန အတ္တုက္ကံသနပရဝမ္ဘနာဒိဝသေန ကုသလဘဏ္ဍစ္ဆေဒနေန ဝိပ္ပလဒ္ဓါ။ **သင်္ခါရေသု သံကိလိဿမာနာသေ** တိ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရေသု စက္ခာဒီသု စေဝ ရူပါဒီသု စ သင်္ခတဓမ္မေသု သံကိလိဿမာနာ, “ဧတံ မမ, ဧသောဟမသ္မိ, ဧသော မေ အတ္တာ”တိ တံနိမိတ္တံ တဏှာဂါဟာဒိဝသေန သံကိလေသံ အာပဇ္ဇမာနာ။ **လာဘာလာဘေန မထိတာ**တိ ပတ္တစီဝရာဒီနဉ္စေဝ ဝတ္ထာဒီနဉ္စ လာဘေန တေသံယေဝ စ အလာဘေန တံနိမိတ္တံ ဥပ္ပန္နေဟိ အနုနယပဋိဃေဟိ မထိတာ မဒ္ဒိတာ အဘိဘူတာ။ နိဒဿနမတ္တဉ္စေတံ အဝသိဋ္ဌလောကဓမ္မာနမ္ပေတ္ထ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ **သမာဓိံ နာဓိဂစ္ဆန္တိ** တိ တေ ဧဝရူပါ ပုဂ္ဂလာ သမာဓိံ သမထဝိပဿနာဝသေန စိတ္တေကဂ္ဂတံ ကဒါစိပိ န ဝိန္ဒန္တိ န ပဋိလဘန္တိ န ပာပုဏန္တိ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနံ ဓမ္မာနံ အဘာဝတော, ဣတရေသဉ္စ ဘာဝတော။ ဣဓာပိ ယထာ မာနာဒီဟိ အဘိဘူတာ အဝိဒ္ဒသု

နော သမာဓိံ နာဓိဂစ္ဆန္တိ, န ဝေ ဝိဒ္ဒသုနော။ တေ ပန မာဒိသာ တေဟိ အနဘိဘူတာ သမာဓိံ အဓိဂစ္ဆန္တေတတိ ဗုယတိရေကမုခေန အညာဗျာကရဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သေတုစ္ဆတ္တေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဗန္ဓုရတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

နာဟံ ဧတေန အတ္ထိကော တိ အာယသ္မတော ဗန္ဓုရတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ အညတရဿ ရညော အန္တေပုရေ ကေပကော ဟုတွာ ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ သပရိသံ ရာဇင်္ဂဏေန ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ကဏဝေရပုပ္ဖာနိ ဂဟေတွာ သသင်္ဃံ လောကနာယကံ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သီလဝတီနဂရေ သေဋ္ဌိပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဗန္ဓုရော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန သာဝတ္ထိယံ ဂတော ဥပာသကေဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ ဂတော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ဉာဏဿ ပရိပာကတ္တာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၇.၇-၁၂) –

> ''သိဒ္ဓတ္ထော နာမ ဘဂဝါ, လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော။
> ပုရက္ခတော သာဝကေဟိ, နဂရံ ပဋိပဇ္ဇထ။
>
> ''ရညော အန္တေပုရေ အာသိံ, ဂေပကော အဘိသမ္မတော။
> ပာသာဒေ ဥပဝိဋ္ဌောဟံ, အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။
>
> ''ကဏဝေရံ ဂဟေတွာန, ဘိက္ခုသင်္ဃေ သမောကိရိံ။
> ဗုဒ္ဓဿ ဝိသုံ ကတွာန, တတော ဘိယျော သမောကိရိံ။
>
> ''စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ, ယံ ပုပ္ဖမဘိပူဇယိံ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။
>
> ''သတ္တာသီတိမှိတော ကပ္ပေ, စတုရာသုံ မဟိဒ္ဓိကာ။
> သတ္တရတနသမ္ပန္နာ, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ကတညုဘာဝေ ဌတွာ အတ္တနော ဥပကာရဿ ရညော ပစ္စုပကာရံ ကာတုံ သီလဝတီနဂရံ ဂန္တွာ ရညော ဓမ္မံ ဒေသေန္တော သစ္စာနိ ပကာသေသိ။ ရာဇာ သစ္စပရိယောသာနေ သောတာပန္နော ဟုတွာ အတ္တနော နဂရေ သုဒဿနံ နာမ မဟန္တံ ဝိဟာရံ ကာရေတွာ ထေရဿ နိယျာတေသိ။ မဟာလာဘသက္ကာရော အဟောသိ။ ထေရော ဝိဟာရံ သဗ္ဗဉ္စ လာဘသက္ကာရံ သင်္ဃဿ နိယျာတေတွာ သယံ ပုရိမနိယာမေနေဝ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ယာပေန္တော ကတိပါဟံ တတ္ထ ဝသိတွာ သာဝတ္ထိံ ဂန္တုကာမော အဟောသိ။ ဘိက္ခူ, ''ဘန္တေ, တုမှေဟ ဣဓေဝ ဝသထ, သစေ ပစ္စယေဟိ ဝေကလ္လံ, မယံ တံ ပရိပူရေဿာမာ''တိ အာဟံသု။ ထေရော, ''န မယှံ, အာဝုသော, ဥဋ္ဌာရေဟိ ပစ္စယေဟိ အတ္ထော အတ္ထိ, ဣတရီတရေဟိ ပစ္စယေဟိ ယာပေမိ, ဓမ္မရသေနေဝမှိ တိတ္တော''တိ ဒဿေန္တော –

၁၀၃. ''နာဟံ ဧတေန အတ္ထိကော, သုခိတော ဓမ္မရသေန တပ္ပိတော။
ပိတွာ ရသဂ္ဂမုတ္တမံ, န စ ကာဟာမိ ဝိသေန သန္ထဝ''န္တိ။ –

ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **နာဟံ ဧတေန အတ္ထိကော** တိ ယေန မံ တုမှေဟ တပ္ပေတုကာမာ ''ပရိပူရေဿာမာ''တိ ဝဒထ, ဧတေန အာမိသလာဘေန ပစ္စယာမိသရသေန နာဟံ အတ္ထိကော, မယှံ ဧတေန အတ္ထော နတ္ထိ, သန္တုဋ္ဌိ ပရမံ သုခန္တိ ဣတရီတရေဟေဝ ပစ္စယေဟိ ယာပေမီတိ အတ္ထော။ ဣဒါနိ တေန အနတ္ထိကဘာဝေ ပဓာနကာရဏံ ဒဿေန္တော အာဟ **''သုခိတော ဓမ္မရသေန တပ္ပိတော''** တိ။ သတ္တတိံသဗောဓိပက္ခိယဓမ္မရသေန စေဝ နဝဝိဓလောကုတ္တရဓမ္မရသေန စ တပ္ပိတော ပီဏိတော သုခိတော ဥတ္တမေန သုခေန သုပဟိတောတိ အတ္ထော။ **ပိတ္တေ ရသဂ္ဂမုတ္တမ** န္တိ သဗ္ဗရသေသု အဂ္ဂံ သေဋ္ဌံ တတောယေဝ ဥတ္တမံ ယထာဝုတ္တံ ဓမ္မရသံ ပိဝိတ္တွ ဌိတော, တေနာဟ – ''သဗ္ဗရသံ ဓမ္မရသော ဇိနာတီ''တိ (ဓ. ပ. ၃၅၄)။ **န စ ကာဟာမိ ဝိသေန သန္ထဝ** န္တိ ဇေဝရူပံ ရသုတ္တမံ ဓမ္မရသံ ပိဝိတ္တွ ဌိတော ဝိသေန ဝိသသဒိသေန ဝိသရသေန သန္ထဝံ သံသဂ္ဂံ န ကရိဿာမိ, တထာကရဏဿ ကာရဏံ နတ္ထီတိ အတ္ထော။

ဇန္တုရတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ခိတကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

လဟုကော ဝတ မေ ကာယောတိ အာယသ္မတော ခိတကတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ယက္ခသေနာပတိ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော ဧကဒိဝသံ ယက္ခသမာဂမေ နိသိန္နော သတ္ထာရံ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ နိသိန္နံ ဒိသွာ ဥပသင်္ကမိတွာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ တဿ သတ္ထာ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ သော ဓမ္မံ သုတွာ ဥဠာရံ ပီတိသောမနဿံ ပဝေဒေန္တော အပ္ဖောဋေန္တော ဥဋ္ဌဟိတွာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ ပဒက္ခိဏံ ကတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, **ခိတကော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ မဟိဒ္ဓိကဘာဝံ သုတွာ ''ဣဒ္ဓိမာ ဘဝိဿာမီ''တိ ပုဗ္ဗဟေတုနာ စောဒိယမာနော ပဗ္ဗဇိတွာ ဘဂဝတော သန္တိကေ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ သမထဝိပဿနာသု ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၇.၁-၆) –

''ပဒုမော နာမ နာမေန, ဒွိပဒိန္ဒော နရာသဘော။
ပဝနာ အဘိနိက္ခမ္မ, ဓမ္မံ ဒေသေတိ စက္ခုမာ။

''ယက္ခာနံ သမယော အာသိ, အဝိဒူရေ မဟေသိနော။
ယေန ကိစ္စေန သမ္ပတ္တာ, အဇ္ဈာပေက္ခိံသု တာဝဒေ။

''ဗုဒ္ဓဿ ဂိရမညာယ, အမတဿ စ ဒေသနံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော, အပ္ဖောဋေတွာ ဥပဋ္ဌဟိံ။

''သုစိဏ္ဏဿ ဖလံ ပဿ, ဥပဋ္ဌာနဿ သတ္ထုနော။
တိံသကပ္ပသဟဿေသု, ဒုဂ္ဂတိံ နုပပဇ္ဇဟံ။

''ဦနတိံသေ ကပ္ပသတေ, သမလင်္ကတနာမကော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သဝိသေသံ ဣဒ္ဓီသု ဝသီဘာဝေန အနေကဝိဟိတံ ဣဒ္ဓိဝိဓံ ပစ္စနုဘောန္တော ဣဒ္ဓိပာဋိဟာရိယေန အနုသာသနီပာဋိဟာရိယေန စ သတ္တာနံ အနုဂ္ဂဟံ ကရောန္တော ဝိဟရတိ။ သော ဘိက္ခူဟိ, ''ကထံ တွံ, အာဝုသော, ဣဒ္ဓိ ဝဠဉ္ဇေသီ''တိ ပုဋ္ဌော တမတ္ထံ အာစိက္ခန္တော –

၁၀၄. ''လဟုကော ဝတ မေ ကာယော, ဖုဋ္ဌော စ ပီတိသုခေန ဝိပုလေန။

တူလမိဝ ဧရိတံ မာလုတေန၊ ပိလဝတီဝ မေ ကာယော''တိ။ –

ကထံ အဘာသိ။ ''ဥဒာနဝသေနာ''တိပိ ဝဒန္တိယေဝ။

တတ္ထ **လဟုကော ဝတ မေ ကာယော**တိ နီဝရဏာဒိဝိက္ခမ္ဘနေန စုဒ္ဒသဝိဓေန စိတ္တပရိဒမနေန စတုရိဒ္ဓိပါဒက ဘာဝနာယ သုဋ္ဌု စိတ္တဝသီဘာဝေန စ မေ ရူပကာယော သလ္လဟုကော ဝတ, ယေန ဒန္ဓံ မဟာဘူတပစ္စယမ္ပိ နာမ ကြမံ ကရဇကာယံ စိတ္တဝသေန ပရိဏာမေမီတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဖုဋ္ဌော စ ပီတိသုခေန ဝိပုလေနာ**တိ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ ဖ ရန္တေန မဟတာ ဥဠာရေန ပီတိသဟိတေန သုခေန ဖုဋ္ဌော စ မေ ကာယောတိ ယောဇနာ။ ကြဒ္ဓ ယထာ ကာယော လဟု ကော အဟောသိ, တံ ဒဿေန္တော် ဝုတ္တံ။ သုခသညောက္ကမနေန ဟိ သဒ္ဓိံယေဝ လဟုသညောက္ကမနံ ဟောတိ။ သုခ ဿ ဖရဏဠေ့တ္ထ တံသမုဋ္ဌာနရူပဝသေန ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ကထံ ပန စတုတ္ထဇ္ဈာနသမင်္ဂိနော ပီတိသုခဖရဏံ, သမတိက္က န္တပီတိသုခဥ္ဟိ တန္တိ စေ? သစ္စမေတံ, ကြဒံ ပန န စတုတ္ထဇ္ဈာနလက္ခဏဝသေန ဝုတ္တံ, အထ ခေါ ပုဗ္ဗဘာဂဝသေ န။ ''ပီတိသုခေနာ''တိ ပန ပီတိသဟိတသဒိသေန သုခေန, ဥပေက္ခာ ဟိ ကြဓ သန္တသဘာဝတာယ ဉာဏဝိသေသယောဂ တော စ သုခန္တိ အဓိပ္ပေတံ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ ''သုခသညဥ္စ လဟုသညဥ္စ ဩက္ကမတီ''တိ (ပဋိ. မ. ၁.၁၀၁)။ ပါဒက ဇ္ဈာနာရမ္မဏေန ရူပကာယာရမ္မဏေန တ ကြဒ္ဓိစိတ္တေန သဟဇာတံ သုခသညဥ္စ လဟုသညဥ္စ ဩက္ကမတိ ပ ဝိသတိ ဖုသတိ သမ္ပာပုဏာတီတိ အယမ္ပိ တတ္ထ အတ္ထော။ တထာ စာဟ အဋ္ဌကထာယံ (ပဋိ. မ. အဋ္ဌ. ၂.၃.၁၂) – ''သုခသညာ နာမ ဥပေက္ခာသမ္ပယုတ္တာ သညာ။ ဥပေက္ခာ ဟိ သန္တံ သုခန္တိ ဝုတ္တံ သာယေဝ သညာ နီဝရဏေဟိ စေဝ ဝိတက္ကာဒိပစ္စနီကေဟိ စ ဝိမုတ္တတ္တာ လဟုသညာတိပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တံ ဩက္ကန္တဿ ပနဿ ကရဇကာ ယောပိ တူလပိစု ဝိယ သလ္လဟုကော ဟောတိ။ သော ဧဝံ တတကြိတ္တတူလပိစုနော ဝိယ သလ္လဟုကေန ဒိဿမာနေ န ကာယေန ဗြဟ္မလောကံ ဂစ္ဆတီ''တိ။ တေနာဟ **''တူလမိဝ ဧရိတံ မာလုတေန, ပိလဝတီဝ မေ ကာယော''**တိ။ တဿ ာ သတ္တော – ယဒဟံ ဗြဟ္မလောကံ အညံ တ ကြဒ္ဓိယာ ဂန္တုကာမော ဟောမိ, တဒါ မာလုတေန တယုနာ ဧရိတံ စိတ္တံ တူလပိစု ဝိယ အာကာသံ လင်္ဃန္တော်ယေဝ မေ ကာယော ဟောတီတိ။

ခိတကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. မလိတဝမ္ဘတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဥက္ကဏ္ဌိတော တိ အာယသ္မတော မလိတဝမ္ဘတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟိမဝန္တတော အဝိဒူရေ အညတရသ္မိံ ဇာတဿရေ သကုဏော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ တံ အနုဂ္ဂဏှန္တော တတ္ထ ဂန္တွာ ဇာတဿရတီရေ စင်္ကမတိ။ သကုဏော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာန သော သရေ ကုမုဒါနိ ဂဟေတွာ ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကြမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကုရုကစ္ဆနဂရေ အညတရဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **မလိတဝမ္ဘော** တိဿ နာ မံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော ပဉ္စာဘူမဟာထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာ တဿ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓ သဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော ဝိဟရတိ။ တဿ စ အယံ သဘာဝေါ, ယတ္ထ ဘောဇနသပ္ပာ ယော ဒုလ္လဘော, ကြတရေ သုလဘာ, တတော န ပက္ကမတိ။ ယတ္ထ ပန ဘောဇနသပ္ပာယော သုလဘော, ကြတရေ ဒု လ္လဘာ, တတ္ထ န ဝသတိ ပက္ကမတေဝ။ ဧဝံ ဝိဟရန္တော စ ဟေတုသမ္ပန္နတာယ မဟာပုရိသဇာတိကတာယ စ နစိရ ဿေဝ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၆.၅၁-၅၇) –

''ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ မဟာဇာတဿရော အဟု။
ပဒုမုပ္ပလသဉ္ဆန္နော၊ ပုဏ္ဍရီကသမောတ္ထဋော။

''ကုကုတ္ထော နာမ နာမေန၊ တတ္ထာသိံ သကုဏော တဒါ။
သီလဝါ ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နော၊ ပုညာပုညေသု ကောဝိဒေါ။

''ပဒုမုတ္တရော လောကဝိဒူ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော။
ဇာတဿရဿာဝိဒူရေ၊ သဥ္စရိတ္ထ မဟာမုနိ။

‘‘ဇလဇံ ကုမုဒံ ဆေတွာ, ဥပနေသိံ မဟေသိနော။
မမ သင်္ကပ္ပမညာယ, ပဋိဂ္ဂဟိ မဟာမုနိ။

‘‘တဉ္စ အနံ့ ဒဒိတွာန, သုက္ကမူလေန စောဒိတော။
ကပ္ပာနံ သတသဟဿံ, ဒုဂ္ဂတိံ နုပပဇ္ဇဟံ။

‘‘သောဠသေတော ကပ္ပသတေ, အာသုံ ဝရုဏနာမကာ။
အဋ္ဌ ဧတေ ဇနာဓိပါ, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ဥဒာနေန္တော –

၁၀၅. ‘‘ဥက္ကဏ္ဌိတောပိ န ဝသေ, ရမမာနောပိ ပက္ကမေ။
န တွေဝတ္ထသံဟိတံ, ဝသေ ဝါသံ ဝိစက္ခဏော’’တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဥက္ကဏ္ဌိတောပိ န ဝသေ** တိ ယသ္မိံ အာဝါသေ ဝသန္တဿ မေ ဘောဇနသပ္ပာယာလာဘေန အဓိကု သလေသု ဓမ္မေသု ဥက္ကဏ္ဌာ အနဘိရတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တတ္ထ ဥက္ကဏ္ဌိတောပိ ဝသာမိယေဝ ကြတရသပ္ပာယလာ ဘေန န ပက္ကမေ န ပက္ကမာမိ။ **န ဝသေ**တိ ဧတ္ထ န-ကာရေနပိ ပက္ကမေတိပဒံ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ။ **ရမမာနောပိ ပက္ကမေ**တိ ယသ္မိံ ပန အာဝါသေ ဝသန္တဿ မေ ပစ္စယဝေကလ္လာဘာဝေန နတ္ထိ ဥက္ကဏ္ဌာ, အညဒတ္ထု အဘိရမာမိ, ဧဝံ အဘိရမမာနောပိ အဝသေသသပ္ပာယာလာဘေန တတော ပက္ကမေ, န ဝသေယျ။ ဧဝံ ပဋိပဇ္ဇန္တောတဟံ နစိရသ္သေဝ သကတ္ထံ ပစ္စုပာဒိန္တိ။ အယဉ္စေတ္ထ အတ္တပဋိပတ္တိပစ္စဝေက္ခဏာယံ ယောဇနာ။ ပရဿ ဩဝါဒအနေ ပန ဝသေယျ န ပက္ကမေယျာတိ ဝိဓာနဝသေန ယောဇေတဗ္ဗံ။ **န တွေဝတ္ထသံဟိတံ, ဝသေ ဝါသံ ဝိစက္ခဏော** တိ ယသ္မိံ အာဝါသေ ပစ္စယာ သုလဘာ , သမဏဓမ္မော န ဟရိပူရိံ ဂစ္ဆတိ, ယသ္မိဉ္စ အာဝါသေ ပစ္စယာ ဒုလ္လဘာ, သမ ဏဓမ္မောပိ ဟရိပူရိံ န ဂစ္ဆတိ, ဧဝရူပေ အာဝါသော ကြမ အနတ္ထသံဟိတော နာမ အဝမိုသဟိတောတိ ကတွာ။ ဧဝ ရူပံ ဝါသံ ဝိစက္ခဏော ဝိညုဇာတိကော သကတ္ထံ ပရိပူရေတုကာမော နတွေဝ ဝသေယျ။ ယတ္ထ ပန ပဉ္စင်္ဂသမန္နာဂတော အာဝါသော လဗ္ဘတိ, သတ္တပိ သပ္ပာယာ လဗ္ဘန္တိ, တတ္ထေဝ ဝသေယျာတိ အတ္ထော။

မလိတဝမ္ဘတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. သုဟေမန္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သတလိင်္ဂဿ အတ္ထဿာ တိ အာယသ္မတော သုဟေမန္တတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပု ရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ကြတော ဒုတနဝုတေ ကပ္ပေ တိ ဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝနစရော ဟုတွာ ဝနေ ဝသတိ, တံ အနုဂ္ဂဟိတုံ ဘဂဝါ အရညံ ပဝိသိတွာ တဿ အာ သန္နေ ဌာနေ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ နိသီဒိ။ သော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော သုဂန္ဓာနိ ပုန္နာဂပုပ္ဖာနိ ဩစိနိ တွာ ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿ သေသု သံသရန္တော ကြမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဟရိယန္တဒေသေ ဝိဘဝသမ္ပန္နဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိ ဗ္ဗတ္တိ, **သုဟေမန္တော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော သင်္ကဿနဂရေ မိဂဒါယေ ဝိဟရန္တံ ဘဂ ဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ တေပိဋကော ဟုတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရ ဿေဝ ဆဠဘိညော ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၆.၄၆-၅၀) –

‘‘ကာနနံ ဝနမောဂယှ, ဝသာမိ လုဒ္ဒကော အဟံ။
ပုန္နာဂံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ, ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ အနုဿရိံ။

‘‘တံ ပုပ္ဖံ ဩစိနိတွာန, သုဂန္ဓံ ဂန္ဓိတံ သုဘံ။

ထူပံ ကရိတ္ဝာ ပုလိနေ၊ ဗုဒ္ဓသ္သ အဘိရောပယိံ။

''ဒွေဝနဝုတေ ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ဧကမ္ဟိ နဝုတေ ကပ္ပေ၊ ဧကော အာသိံ တမောနုဒော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓသ္သ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဧဝံ စိန္တေသိ – ''မယာ ခော ယံ သာဝကေန ပတ္တဗ္ဗံ, တံ အနုပ္ပတ္တံ, ယံနူနာဟံ ဣာအနိ ဘိက္ခူနံ အနုဂ္ဂဟံ ကရေယျ''န္တိ။ ဧဝံ စိန္တေတွာ ပဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒတာယ အကိလာသုတာယ စ အတ္တနော သန္တိ ကံ ဥပဂတေ ဘိက္ခူ ယထာရဟံ သြဝဒန္တော အနုသာသန္တော ကင်္ခံ ဆိန္ဒန္တော ဓမ္မံ ကထေန္တော ကမ္မဋ္ဌာနံ နိဂ္ဂု မ္ဘံ နိဇ္ဇဋံ ကတွာ အာစိက္ခန္တော ဝိဟရတိ။ အထေကဒိဝသံ အတ္တနော သန္တိကံ ဥပဂတာနံ ဘိက္ခူနံ ဝိညူနဉ္စ ပုဂ္ဂလာ နံ ဝိသေသံ အာစိက္ခန္တော –

၁၀၆. ''သတလိင်္ဂသ္သ အတ္ထသ္သ၊ သတလက္ခဏဓာရိနော။
ဧကင်္ဂဒသ္သီ ဒုမ္မေဓော၊ သတဒသ္သီ စ ပဏ္ဍိတော''တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **သတလိင်္ဂသ္သာ** တိ လီနမတ္ထံ ဂမေန္တီတိ လိင်္ဂါနိ, အတ္တေသု သဒ္ဒသ္သ ပဝတ္တိနိမိတ္တာနိ, တာနိ ပန သတံ အနေကာနိ လိင်္ဂါနိ ဧတသ္သာတိ သတလိင်္ဂေါ။ အနေကတ္တော ဟိ ဣာဓ သတသဒ္ဒော, ''သတံ သဟသ္သ''န္တိ အာဒီသု ဝိယ န သင်္ချာဝိသေသတ္တော တသ္သ သတလိင်္ဂသ္သ။ **အတ္ထသ္သာ** တိ ဉေယျသ္သ, ဉေယျဥဟိ ဉာ ဏေန အရဏီယတော ''အတ္တော''တိ ဝုစ္စတိ။ သော စ ဧကောပိ အနေကလိင်္ဂေါ, ယထာ ''သက္ကော ပုရိန္ဒဒေါ မဃ တာ''တိ, ''ပညာ ဝိဇ္ဇာ မေဓာ ဉာဏ''န္တိ စ။ ယေန လိင်္ဂေန ပဝတ္တိနိမိတ္တေန တာဝတိံသာဓိပတိမှိ ဣန္ဒသဒ္ဒော ပဝတ္ တော, န တေန တတ္ထ သက္ကာဒိသဒ္ဒာ ပဝတ္တာ, အထ ခော အညေန။ တထာ ယေန သမ္မာဒိဋ္ဌိမှိ ပညာသဒ္ဒော ပဝ တ္တော, န တေန ဝိဇ္ဇာဒိသဒ္ဒါ။ တေန ဝုတ္တံ ''သတလိင်္ဂသ္သ အတ္ထသ္သာ''တိ။

သတလက္ခဏဓာရိနော တိ အနေကလက္ခဏဝတော။ လက္ခီယတိ ဧတေနာတိ လက္ခဏံ, ပစ္စယဘာဝိနော အတ္ထ သ္သ အတ္တနော ဖလံ ပဋိစ္စ ပစ္စယဘာဝတေ, တေန ဟိ သော အယံ ဣမသ္သ ကာရဏန္တိ လက္ခီယတိ။ သော စ ဧကော့ သေဝ အတ္ထသ္သ အနေကပ္ပဘေဒေ ဥပလဗ္ဘတိ , တေနာဟ ''သတလက္ခဏဓာရိနော''တိ။ အထ ဝါ လက္ခီယန္တီ တိ လက္ခဏာနိ, တသ္သ တသ္သ အတ္ထသ္သ သင်္ခတတာဒယော ပကာရဝိသေသာ တေ ပန အတ္ထတော အဝတ္ထာဝိ သေသာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တေ စ ပန တေသံ အနိစ္စတာဒိသာမညလက္ခဏံ လိင်္ဂေန္တိ ဉာပေန္တီတိ ''လိင်္ဂါနီ''တိ စ ဝုစ္စန္ တိ။ တသ္သိမေ အာကာရာ, ယသ္မာ ဧကသ္သာပိ အတ္ထသ္သ အနေကေ ဥပလဗ္ဘန္တိ။ တေန ဝုတ္တံ ''သတလိင်္ဂသ္ သ အတ္ထသ္သ, သတလက္ခဏဓာရိနော''တိ။ တေနာဟ အာယသ္မာ ဓမ္မသေနာပတိ – ''သဗ္ဗေ ဓမ္မာ သဗ္ဗာကာရေန ဗုဒ္ဓသ္သ ဘဂဝတော ဉာဏမုခေ အာပာထံ အာဂစ္ဆန္တီ''တိ (မဟာနိ. ၁၅၆; စူဠနိ. မောဃရာဇမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ ၈၅; ပဋိ. မ. ၃.၅)။

ဧကင်္ဂဒသ္သီ ဒုမ္မေဓော တိ ဧဝံ အနေကလိင်္ဂေ အနေကလက္ခဏေ အတ္တေ ယော တတ္ထ ဧကင်္ဂဒသ္သီ အပ္ပ ထုပညတာယ ဧကလိင်္ဂမတ္တံ ဧကလက္ခဏမတ္တဉ္စ ဒိသွာ အတ္တနာ ဒိဋ္ဌမေဝ ''ဣာဒမေဝ သစ္စ''န္တိ အဘိနိဝိသ္သ ''မောဃမည''န္တိ ဣတရံ ပဋိက္ခိပတိ, ဟတ္ထိဒသ္သနကအန္ဓော ဝိယ ဧကင်္ဂဂါဟီ **ဒုမ္မေဓော** ဒုပ္ပညော တတ္ထ ဝိဇ္ ဇမာနာနံယေဝ ပကာရဝိသေသာနံ အဇာနနတော မိစ္ဆာ အဘိနိဝိသနတော စ။ **သတဒသ္သီ စ ပဏ္ဍိတော** တိ ပဏ္ဍိတော ပန တတ္ထ ဝိဇ္ဇမာနေ အနေကေပိ ပကာရေ အတ္တနော ပညာစက္ခုနာ သဗ္ဗသော ပသ္သတိ။ ယော တ တတ္ထ လဗ္ဘမာနေ အနေကေ ပညာစက္ခုနာ အတ္တနာပိ ပသ္သတိ, အညေသမ္ပိ ဒသ္သေတိ ပကာသေတိ, သော **ပဏ္ဍိတော** ဝိစက္ခဏော အတ္ ထေသု ကုသလော နာမာတိ။ ဧဝံ ထေရော ဥက္ကံသဂတံ အတ္တနော ပဋိသမ္ဘိဒာသမ္ပတ္တိံ ဘိက္ခူနံ ဝိဘာဝေသိ။

သုဟေမန္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ဓမ္မသဝတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ပဗ္ဗဇိံ တုလယိတ္ဝာနာတိ အာယသ္မတော ဓမ္မသဝတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ သုဝဏ္ဏော နာမ ဗြာဟ္မဏော ဟုတွာ တိဏ္ဏံ ဝေဒာနံ ပာရဂူ ဃရာဝါသေ ဒောသံ ဒိသွာ တာပသ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အရညာယတနေ ပဗ္ဗတန္တရေ အဿမံ ကာရေတွာ ဗဟူဟိ တာပသေဟိ သဒ္ဓိံ ဝသိ။ အထဿ ကုသလဗီဇံ ရောပေတုကာမော ပဒုမုတ္တရော ဘဂဝါ အဿမသမီပေ အာကာသေ ဌတွာ ဣဒ္ဓိပာဋိဟာရိယံ ဒဿေသိ။ သော တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပုပ္ဖေဟိ ပူဇေတုကာမော နာဂပုပ္ဖာနိ ဩစိနာပေသိ။ သတ္ထာ, ''အလံ ဣမဿ တာပသဿ ဧတ္တကံ ကုသလဗီဇ''န္တိ ပက္ကာမိ။ သော ပုပ္ဖာနိ ဂဟေတွာ သတ္ထု ဂမနမဂ္ဂံ ဩကိရိတွာ စိတ္တံ ပသာဒေန္တော အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အဋ္ဌာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ သုဂတီသုယေဝ သံသ ရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ မဂဓရဋ္ဌေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဓမ္မသဝေါ**တိ လဒ္ဓနာမော ဝိညုတံ ပတ္တော ဟေတုသမ္ပတ္တိယာ စောဒိယမာနော ဃရာဝါသေ အာဒီနဝံ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အာနိသံသဉ္စ ဒိသွာ ဒက္ခိဏာဂိရိသ္မိံ ဝိဟရန္တံ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၆.၃၉-၄၅) –

''သုဝဏ္ဏော နာမ နာမေန, ဗြာဟ္မဏော မန္တပါရဂူ။
ပုရက္ခတော သသိဿေဟိ, ဝသတေ ပဗ္ဗတန္တရေ။

''ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော, အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော။
မမုဒ္ဓရိတုကာမော သော, အာဂစ္ဆိ မမ သန္တိကံ။

''ဝေဟာသမှိ စင်္ကမတိ, ဓူပါယတိ ဇလတေ တထာ။
ဟာသံ မမံ ဝိဒိတွာန, ပက္ကာမိ ပါစိနာမုခေါ။

''တဉ္စ အစ္ဆရိယံ ဒိသွာ, အဗ္ဘုတံ လောမဟံသနံ။
နာဂပုပ္ဖံ ဂဟေတွာန, ဂတမဂ္ဂမှိ ဩကိရိံ။

''သတသဟဿိတော ကပ္ပေ, ယံ ပုပ္ဖံ ဩကိရိံ အဟံ။
တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန, ဒုဂ္ဂတိံ နုပပဇ္ဇဟံ။

''ဧကတိံသေ ကပ္ပသတေ, ရာဇာ အာသိ မဟာရဟော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ သောမနဿပ္ပတ္တော ဥဒါနဝသေန –

၁၀၇. ''ပဗ္ဗဇိံ တုလယိတွာန, အဂါရသ္မာနဂါရိယံ။
တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ, ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ပဗ္ဗဇိံ တုလယိတွာန** တိ ''သမ္ဗာဓော ဃရာဝါသော ရဇာပထော''တိအာဒိနာ (ဒီ. နိ. ၁.၁၉၁; မ. နိ. ၂.၁၀; သံ. နိ. ၂.၁၅၄) ဃရာဝါသေ, ''အပ္ပဿာဒါ ကာမာ ဗဟုဒုက္ခာ ဗဟုပါယာသာ''တိအာဒိနာ (ပါစိ. ၄၁၇; မ. နိ. ၁.၁၇၇) ကာမေသု အာဒီနဝံ တပ္ပဋိပက္ခတော နေက္ခမ္မေ စ အာနိသံသံ တုလဘူတာယ ပညာယ ဝိစာရေတွာ ဝီမံသိတွာတိ အတ္ထော။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယမေဝ။ ဣဒမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏံ အဟောသီတိ။

ဓမ္မသဝတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဓမ္မသဝပိတုတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သ ဝီသဝဿသတိကော တိ အာယသ္မတော ဓမ္မသဝပိတုတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ဗုဒ္ဓသုညေ လောကေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဘူတဂဏော နာမ ပဗ္ဗတေ ဝိဟရန္တံ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော တိဏသူလပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ မဂဓရဋ္ဌေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော အရဟတ္တံ ကတွာ ဓမ္မသဝံ နာမ ပုတ္တံ လဘိတွာ တသ္မိံ ပဗ္ဗဇိတေ သယမ္ပိ ဝီသဝဿသတိကော ဟုတွာ, "မမ ပုတ္တော တာဝ တရုဏော ပဗ္ဗဇိ , အထ ကသ္မာ နာဟံ ပဗ္ဗဇိဿာမီ"တိ သဉ္ဇာတသံဝေဂေ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၆.၃၅-၃၈) –

"ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ ဘူတဂဏော နာမ ပဗ္ဗတော။
ဝသတေကော ဇိနော တတ္ထ၊ သယမ္ဘူ လောကနိဿဋော။

"တိဏသူလံ ဂဟေတွာန၊ ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိံ။
ဧကူနသတသဟဿံ၊ ကပ္ပံ န ဝိနိပါတိကော။

"ဣတော ဧကာဒသေ ကပ္ပေ၊ ဧကောသိံ ဓရဏီရုဟော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ သဉ္ဇာတသောမနဿော ဥဒါနေန္တော –

၁၀၈."သ ဝီသဝဿသတိကော၊ ပဗ္ဗဇိံ အနဂါရိယံ။
တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **သ ဝီသဝဿသတိကော** တိ သော ဝီသံဝဿသတိကော, သော အဟံ ဇာတိယာ ဝီသာဓိကဝဿသတိကော သမာနော။ **ပဗ္ဗဇိံ** န္တိ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂစ္ဆိံ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။ ဣဒမေဝ စ ဣမဿ ထေရဿ အညာဗျာကရဏံ အဟောသိ။

ဓမ္မသဝပိတုတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. သင်္ဃရက္ခိတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

န နူနာယံ ပရမဟိတာနုကမ္ပိနော တိ အာယသ္မတော သင်္ဃရက္ခိတတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သောပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဣတော စတုနဝုတေ ကပ္ပေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ပဗ္ဗတပါဒေ ဝသန္တေ သတ္တ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ကဒမ္ဗပုပ္ဖာနိ ဂဟေတွာ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဣဗ္ဘကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, တဿ **သင်္ဃရက္ခိတော** တိ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ အညတရံ ဘိက္ခုံ သဟာယံ ကတွာ အရညေ ဝိဟရတိ။ ထေရဿ ဝသနဋ္ဌာနတော အဝိဒူရေ ဝနဂုမ္ဗေ ဧကာ မိဂီ ဝိဇာယိတွာ တရုဏံ ဆာပံ ရက္ခန္တီ ဆာတဇ္ဈတ္တာပိ ပုတ္တသိနေဟေန ဒူရေ ဂောစရာယ န ဂစ္ဆတိ, အာသန္နေ စ တိဏောဒကဿ အလာဘေန ကိလမတိ။ တံ ဒိသွာ ထေရော, "အဟော ဝတာယံ လောကော တဏှာဗန္ဓနဗဒ္ဓော မဟာဒုက္ခံ အနုဘဝတိ, န တံ ဆိန္ဒိတုံ သက္ကောတီ"တိ သံဝေဂဇာတော တမေဝ အင်္ကုသံ ကတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၆.၃၀-၃၄) –

"ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ ကုက္ကုရော နာမ ပဗ္ဗတော။

တမှိ ပဗ္ဗတဟာဒမှိ၊ သတ္တာ ဗုဒ္ဓာ ဝသန္တိ တေ။

‘‘ကဒမ္ဗံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ၊ ဒီပရာဇံဝ ဥဂ္ဂတံ။
ဥဘော ဟတ္ထေဟိ ပဂ္ဂယှ၊ သတ္တ ဗုဒ္ဓေ သမောကိရိံ။

‘‘စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

‘‘ဒွေဝနဝုတေ ကပ္ပေ၊ သတ္တာသုံ ပုပ္ဖနာမကာ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလာ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ဒုတိယကံ ဘိက္ခုံ မိစ္ဆာဝိတက္ကဗဟုလံ ဝိဟရန္တံ ဥတွာ တမေဝ မိဂိံ ဥပမံ ကရိတွာ တံ ဩဝဒန္တော –

၁၀၉. ‘‘န နူနာယံ ပရမဟိတာနုကမ္ပိနော၊ ရဟောဂတော အနုဝိဂဏေတိ သာသနံ။
တထာဟယံ ဝိဟရတိ ပာကတိန္ဒြိယော၊ မိဂီ ယထာ တရုဏဇာတိကာ ဝနေ’’တိ။ –

ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **န နူနာယန္တိ** **န**-ကာရော ပဋိသေဓေ နိပါတော။ **နူနာ**တိ ပရိဝိတက္ကေ။ နူန အယန္တိ ပဒစ္ဆေဒော။ **ပရမဟိတာနုကမ္ပိနော**တိ ပရမံ အတိဝိယ, ပရမေန ဝါ အနုတ္တရေန ဟိတေန သတ္တေ အနုကမ္ပနသီလဿ ဘဂဝတော။ **ရဟောဂတော**တိ ရဟသိ ဂတော, သုညာဂါရဂတော ကာယဝိဝေကယုတ္တောတိ အတ္ထော။ **အနုဝိဂဏေတီ**တိ ဧတ္ထ ‘‘န နူနာ’’တိ ပဒဒွယံ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓိတဗ္ဗံ ‘‘နာနုဝိဂဏေတိ နူနာ’’တိ, န စိန္တေသိ မညေ, ‘‘နာနုယုဥ္ဇတီ’’တိ တက္ကေမီတိ အတ္ထော။ **သာသန**န္တိ ပဋိပတ္တိသာသနံ, စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနန္တိ အဓိပ္ပာယော ။ **တထာ ဟီ**တိ တေ နေဝ ကာရဏေန, သတ္ထု သာသနဿ အနနုယုဥ္ဇနတော ဧဝ။ **အယန္တိ** အယံ ဘိက္ခု။ **ပာကတိန္ဒြိယော** တိ မနစ္ဆဋ္ဌာနံ ဣန္ဒြိယာနံ ယထာသကံ ဝိသယေသု ဝိဿဋ္ဌနတော သဘာဝဘူတဣန္ဒြိယော , အသံဝုတစက္ခုဒွါရာဒိကောတိ အတ္ထော။ ယဿ တဏှာဟာသင်္ဂဿ အစ္ဆိန္နတာယ သော ဘိက္ခု ပာကတိန္ဒြိယော ဝိဟရတိ, တဿ ဥပမံ ဒဿေန္တော **‘‘မိဂီ ယထာ တရုဏဇာတိကာ ဝနေ’’**တိ အာဟ။ ယထာ အယံ တရုဏသဘာဝေ မိဂီ ပုတ္တသ္နေဟဿ အစ္ဆိန္နတာယ ဝနေ ဒုက္ခံ အနုဘဝတိ, န တံ အတိဝတ္တတိ, ဧဝမယမ္ပိ ဘိက္ခု သင်္ဂဿ အစ္ဆိန္နတာယ ပာကတိန္ဒြိယော ဝိဟရန္တော ဝဋ္ဋဒုက္ခံ နာတိဝတ္တတီတိ အဓိပ္ပာယော။ ‘‘တရုဏဝိဇာတိကာ’’တိ ဝါ ပါဌော။ အဘိနဝပ္ပသုတာ ဗာလဝစ္ဆာတိ အတ္ထော။ တံ သုတွာ သော ဘိက္ခု သဉ္ဇာတသံဝေဂေါ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။

သင်္ဃရက္ခိတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဥသဘတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

နဂါ နဂဂ္ဂေသု သုသံဝိရူဠှာ တိ အာယသ္မတော ဥသဘတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ကရောန္တော ဣတော ဧကတိံသေ ကပ္ပေ သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဒေဝပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဒိဗ္ဗပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ သာ ပုပ္ဖပူဇာ သတ္ထာဟံ ပုပ္ဖမဏ္ဍပာကာရေန အဋ္ဌာသိ။ ဒေဝမနုဿာနံ မဟာသမာဂမော အဟောသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကောသလရဋ္ဌေ ဣဗ္ဘကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, တဿ **ဥသဘော**တိ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော ဇေတဝနပဋိဂ္ဂဟဏေ သတ္ထုရိ လဒ္ဓပ္ပသာဒော ပဗ္ဗဇိတွာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော အရညေ ပဗ္ဗတဟာဒေ ဝိဟရတိ။ တေန စ သမယေန ဟဝုသကာလမေဃေ အဘိပ္ပဝုဋ္ဌေ ပ

ဗ္ဗတသိခရေသု ရုက္ခဂစ္ဆလတာယ ဃနပဏ္ဏသဏ္ဍိနော ဟောန္တိ။ အထေကဒိဝသံ ထေရော လေဏတော နိက္ခမိတွာ တံ ဝနရာမဏေယျကံ ပဗ္ဗတရာမဏေယျကဉ္စ ဒိသွာ ယောနိသောမနသိကာရဝသေန "ဣမေပိ နာမ ရုက္ခာဒယော အစေတနာ ဥတုသမ္ပတ္တိယာ ဝမိုံ ဟုပုဏန္တိ, အထ ကသ္မာ နာဟံ ဥတုသပ္ပာယံ လဘိတွာ ဂုဏေဟိ ဝမိုံ ဟုပုဏိဿာမီ"တိ စိန္တေန္တော –

၁၁၀. "နက နဂဂ္ဂေသု သုသံဝိရူဠှာ၊ ဥဒဂ္ဂမေဃေန နဝေန သိတ္တာ။
ဝိဝေကကာမဿ အရညသညိနော၊ ဇနေတိ ဘိယျော ဥသဘဿ ကလ္လတ"န္တိ။ –

ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **နက**တိ ရုက္ခာ, "နာက"တိ ကေစိ ဝဒန္တိ, နာဂရုက္ခာတိ အတ္ထော။ **နဂဂ္ဂေသူ** တိ ပဗ္ဗတသိခရေသု။ **သုသံဝိရူဠှာ**တိ သုဋ္ဌု သမန္တတော ဝိရူဠှမူလာ ဟုတွာ ပရိတော ဥပရိ စ သမ္မဒေဝ သဉ္ဇာတသာခဂ္ဂပလ္လဝပ္ပသာခာတိ အတ္ထော။ **ဥဒဂ္ဂမေဃေန နဝေန သိတ္တာ** တိ ပဌမပါပွန္နေန ဥဋ္ဌာရေန မဟတာ ဟာဝုသမေဃေန အဘိပ္ပဝုဋ္ဌာ။ **ဝိဝေကကာမဿာ**တိ ကိလေသဝိဝိတ္တံ စိတ္တဝိဝေကံ ဣစ္ဆန္တဿ, အရညတသေန တာဝ ကာယဝိဝေကော လဒ္ဓော, ဣအနိ ဥပဓိဝိဝေကာဝိဂမဿ နိဿယဘူတော စိတ္တဝိဝေကော လဒ္ဓဗ္ဗောတိ တံ ပတ္ထယမာနဿ, ဇာဂရိယံ အနုယုဥ္စန္တဿာတိ အတ္ထော, တေနာဟ **"အရညသညိနော"**တိ။ အရညတသော နာမ သတ္တာရာ ဝဏ္ဏိတော ထောမိတော။ သော စ ခော ယာဝဒေဝ သမထဝိပဿနာဘာဝနာဟရိပူရိယာ, တသ္မာ သာ မယာ ဟတ္တဂတာ ကာတဗ္ဗာတိ ဇဝံ အရညဂတသညိနော နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပဗဟုလဿာတိ အတ္ထော။ **ဇနေတီ**တိ ဥပ္ပာဒေတိ, ပုထုတ္တေ ဟိ ဣဒံ ဧကဝစနံ။ ကေစိ ပန "ဇနေန္တီ"တိ ပဌန္တိ။ **ဘိယျော** တိ ဥပရူပရိ။ **ဥသဘဿာ** တိ အတ္တာနမေဝ ပရံ ဝိယ ဝဒတိ။ **ကလ္လတ** န္တိ ကလ္လဘာဝံ စိတ္တဿ ကမ္မညတံ ဘာဝနာယောဂ္ဂတံ။ သွတယမတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။ ဇဝံ ထေရော ဣမံ ကထံ ဝဒန္တောယေဝ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၆.၂၅-၂၉) –

"ဒေဝပုတ္တော အဟံ သန္တော၊ ပူဇယိံ သိခိနာယကံ။
မန္ဒာရဝေန ပုပ္ဖေန၊ ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိံ။

"သတ္တာဟံ ဆဒနံ အာသိ၊ ဒိဗ္ဗံ မာလံ တထာဂတေ။
သဗ္ဗေ ဇနာ သမာဂန္တွာ၊ နမဿိံသု တထာဂတံ။

"ကေတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

"ဣတော စ ဒသမေ ကပ္ပေ၊ ရာဇာဟောသိံ ဇုတိန္ဓရော။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။
အယမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏကထာ အဟောသီတိ။

ဥသဘတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ကောဒသမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၂. ဒွိတဒသမဝဂ္ဂေ

၁. ဇေန္တတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဒုပ္ပဗ္ဗဇ္ဇံ **ဝေ ဒုရဘိတသာ ဂေဟာ**တိ အာယသ္မတော ဇေန္တတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဒေဝပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ။ သော ဧကေဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ကိံကိရာတပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ မဂဓရဋ္ဌေ ဇေန္တကာမေ ဧကဿ မဏ္ဍလိကရာဇဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဇေန္တော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော ဒဟရကာလေယေဝ ယေဟုသမ္ပတ္တိယာ စောဒိယမာနော ပဗ္ဗဇ္ဇာနိန္နမာနသော ဟုတွာ ပုန စိန္တေသိ – ''ပဗ္ဗဇ္ဇာ နာမ ဒုက္ကရာ, ဃရာပိ ဒုရာတသာ, ဓမ္မော စ ဂမ္ဘီရော, ဘောဂာ စ ဒုရဓိဂမာ, ကိံ နု ခော ကတ္တဗ္ဗ''န္တိ ဧဝံ ပန စိန္တာဗဟုလော ဟုတွာ ဝိစရန္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုဏိ။ သုတကာလတော ပဋ္ဌာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာဘိရတော ဟုတွာ သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ သုခာယ ပဋိပဒာယ ခိပ္ပာဘိညာယ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၆.၂၁-၂၄) –

''ဒေဝပုတ္တော အဟံ သန္တော၊ ပူဇယိံ သိခိနာယကံ။
ကက္ကာရုပုပ္ဖံ ပဂ္ဂယှ၊ ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိံ။

''ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ဣတော စ နဝမေ ကပ္ပေ၊ ရာဇာ သတ္တုတ္တမော အဟုံ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခန္တော, ''အသက္ခိံ ဝတာဟံ အာဒိတော မယှံ ဥပ္ပန္နဝိတက္ကံ ဆိန္ဒိတု''န္တိ သောမနဿဇာတော ဝိတက္ကဿ ဥပ္ပန္နာကာရံ တဿ စ သမ္မဒေဝ ဆိန္နတံ ဒဿေန္တော –

၁၁၁. ''ဒုပ္ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဝေ ဒုရဘိတသာ ဂေဟာ၊ ဓမ္မော ဂမ္ဘီရော ဒုရဓိဂမာ ဘောဂါ။
ကိစ္ဆာ ဝုတ္တိ နော ဣတရီတရေနေဝ၊ ယုတ္တံ စိန္တေတုံ သတတမနိစ္စတ''န္တိ။ –

ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဒုပ္ပဗ္ဗဇ္ဇ**န္တိ အပ္ပံ ဝါ မဟန္တံ ဝါ ဘောဂက္ခန္ဓဉ္စေဝ ဉာတိပရိဝဋ္ဋဉ္စ ပဟာယ ဣမသ္မိံ သာသနေ ဥရံ ဒတွာ ပဗ္ဗဇနဿ ဒုက္ကရတ္တာ ဒုက္ခံ ပဗ္ဗဇနံ, ဒုက္ကရာ ပဗ္ဗဇ္ဇာတိ ဒုပ္ပဗ္ဗဇ္ဇံ။ **ဝေ**တိ နိပါတမတ္တံ, ဒဋ္ဌဟတ္ထော ဝါ ''ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဒုက္ခာ''တိ ။ ဂေဟဋ္ဌေ အာဝသေယျံ, **ဒုရဘိတသာ ဂေဟာ,** ယသ္မာ ဂေဟံ အဓိဝသန္တေန ရညာ ရာဇကိစ္စံ, ဣဿရေန ဣဿရကိစ္စံ, ဂဟပတိနာ ဂဟပတိကိစ္စံ ကတ္တဗ္ဗံ ဟောတိ, ပရိဇနော စေဝ သမဏဗ္ရာဟ္မဏာ စ သင်္ဂဟေတဗ္ဗာ, တသ္မိံ တသ္မိဉ္စ ကတ္တဗ္ဗေ ကရိယမာနေပိ ဃရာတသော ဆိဒ္ဒဃဋော ဝိယ မဟာသမုဒ္ဒော ဝိယ စ ဒုပ္ပူရော, တသ္မာ ဂေဟာ နာမေတေ အဓိဝသိတုံ အာဝသိတုံ ဒုက္ခာ ဒုက္ကရာတိ ကတွာ ဒုရဘိတသာ ဒုရာတသာတိ။ ပဗ္ဗဇ္ဇဋ္ဌေ အနုတိဋ္ဌေယျံ **ဓမ္မော ဂမ္ဘီရော,** ယဒတ္ထာ ပဗ္ဗဇ္ဇာ, သော ပဗ္ဗဇိတေန အဓိဂန္တဗ္ဗော ပဋိဝေဓသဒ္ဓမ္မော ဂမ္ဘီရော, ဂမ္ဘီရဉာဏဂေါစရတ္တာ ဒုဒ္ဒသော, ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈော ဓမ္မဿ ဂမ္ဘီရဘာဝေန ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဈတ္တာ။ ဂေဟဋ္ဌေ အာဝသေယျံ, **ဒုရဓိဂမာ ဘောဂါ** ယေဟိ ဝိနာ န သက္ကာ ဂေဟံ အာဝသိတုံ, တေ ဘောဂါ ဒုက္ခေန ကသိရေန အဓိဂန္တဗ္ဗတာယ ဒုရဓိဂမာ။ ဧဝံ သန္တေ ဃရာဝါသံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇ္ဇာယေဝ အနုတိဋ္ဌေယျံ, ဧဝမ္ပိ **ကိစ္ဆာ ဝုတ္တိ နော ဣတရီတရေန ဣဓ** ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓသာသနေ ဣတရီတရေန ယထာလဒ္ဓေန ပစ္စယေန အမှာကံ ဝုတ္တိ ဇီဝိကာ ကိစ္ဆာ ဒုက္ခာ, ဃရာတသာနံ ဒုရဘိတသတာယ ဘောဂါနဉ္စ ဒုရဓိဂမတာယ ဂေဟေ ဣတရီတရေန ပစ္စယေန ယာပေတဗ္ဗတာယ ကိစ္ဆာ ကသိရာ ဝုတ္တိ အမှာကံ, တတ္ထ ကိံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတီတိ? **ယုတ္တံ စိန္တေတုံ သတတမနိစ္စတံ** သကလံ ဒိဝသံ ပုဗ္ဗရတ္တာပရရတ္တဉ္စ တေဘူမကဓမ္မဇာတံ အနိစ္စတန္တိ, တတော ဥပ္ပာဒဝယဝန္တတော အာဒိအန္တဝန္တတော တာဝကာလိကတော စ န နိစ္စန္တိ ''အနိစ္စ''န္တိ စိန္တေတုံ ဝိပဿိတုံ ယုတ္တံ။ အနိစ္စာနုပဿနာယ သိ

ဒ္ဓာယ ဣတရာနုပဿနာ သုခေနေဝ သိဇ္ဈန္တီတိ အနိစ္စာနုပဿနာဝ ဧတ္ထ ဝုတ္တာ, အနိစ္စဿ ဒုက္ခာနတ္တတာ နံ အဗ္ဘဝိစရဏာတော သာသနိကဿ သုခဂ္ဂဟဏာတော စ။ တေနာဟ – ''ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခံ, ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ''တိ (သံ. နိ. ၃.၁၅), ''ယံ ကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ, သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မံ'' (မဟာဝ. ၁၆; ဒီ. နိ. ၂.၃၇၃; သံ. နိ. ၅.၁၀၈၁), ''ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာ''တိ (ဒီ. နိ. ၂.၂၁၈) စ တဒမိနာ ဧဝံ အညမညံ ပဋိပက္ခဝသေန အပရာပရံ ဥပ္ပန္နေ ဝိတက္ကေ နိဂ္ဂဟေတွာ အနိစ္စတာမုခေန ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ ဣဒါနိ ကတကိစ္စော ဇာတောတိ ဒဿေတိ။ တေန ဝုတ္တံ ''အတ္တနော ပဋိပတ္တိ''န္တိအာဒိ။ ဣဒမေဝ ထေရဿ အညာဗျာကရဏံ အဟောသိ။

ဇေန္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဝစ္ဆဂေါတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

တေဝိဇ္ဇောဟံ မဟာဈာယီတိ အာယသ္မတော ဝစ္ဆဂေါတ္တတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမ ဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလဗီဇံ ရောပေန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗန္ဓုမတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ရညာ နာဂရေဟိ စ သဒ္ဓိံ ဗုဒ္ဓပူဇံ ကတွာ တတော ပရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဝိဘဝသမ္ပန္နဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, တဿ ဝစ္ဆဂေါတ္တတာယ **ဝစ္ဆဂေါတ္တော** တွေဝ သမညာ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတွာ ဗြာဟ္မဏဝိဇ္ဇာသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော ဝိမုတ္တိံ ဂဝေသန္တော တတ္ထ သာရံ အဒိသွာ ပရိဗ္ဗာဇကပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိစရန္တော သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဉှံ ပုစ္ဆိတွာ တသ္မိံ ဝိဿဇ္ဇိတေ ပသန္နမာနသော သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၆.၁၅-၂၀) –

''ဥဒေန္တံ သတရံသိံဝ, ပီတရံသိံဝ ဘာဏုမံ။
ပန္နရသေ ယထာ စန္ဒံ, နိယျန္တံ လောကနာယကံ။

''အဋ္ဌသဋ္ဌိသဟဿာနိ, သဗ္ဗေ ခီဏာသဝါ အဟုံ။
ပရိဝါရိံသု သမ္ဗုဒ္ဓံ, ဒွိပဒိန္ဒံ နရာသဘံ။

''သမ္မဇ္ဇိတွာန တံ ဝီထိံ, နိယျန္တေ လောကနာယကေ။
ဥဿာပေသိံ ဓဇံ တတ္ထ, ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ။

''ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ, ယံ ဓဇံ အဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဓဇဒါနဿိဒံ ဖလံ။

''ဣတော စတုတ္ထကေ ကပ္ပေ, ရာဇာဟောသိံ မဟဗ္ဗလော။
သဗ္ဗာကာရေန သမ္ပန္နော, သုဓဇော ဣတိ ဝိဿုတော။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။
ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ သောမနဿဇာတော ဥဒာနဝသေန –

၁၁၂. ''တေဝိဇ္ဇောဟံ မဟာဈာယီ, စေတောသမထကောဝိဒေါ။
သဒတ္ထော မေ အနုပ္ပတ္တော, ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **တေဝိဇ္ဇောဟ**န္တိ ယဒိပိ မံ ပုဗ္ဗေ တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပာရံ ဂတတ္တာ ''ဗြာဟ္မဏော တေဝိဇ္ဇော''တိ သဉ္ဇာနန္တိ, တံ ပန သမညာမတ္တံ ဝေဒေသု ဝိဇ္ဇာကိစ္စဿ အဘာဝတော။ ဣဒါနိ ပန ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏာဒီနံ တိဿန္နံ ဝိဇ္ဇာနံ အဓိဂတတ္တာ ပရမတ္ထတော တေဝိဇ္ဇော အဟံ, မဟန္တဿ အနဝသေသဿ သမုဒယပက္ခိယဿ ကိလေ သဂဏဿ ဈာပနတော, မဟန္တေန မဂ္ဂဖလဈာနေန မဟန္တဿ ဥဠာရဿ ပဏီတဿ နိဗ္ဗာနဿ ဈာယနတော

စ **မဟာစျာယီ။ စေတောသမထကောဝိအောတိ** စိတ္တသင္ခါတကရာနံ သံကိလေသမ္မောနံ ဝူပသမနေန စေတသော သ မာဒပာနေ ကုသလော။ တေန တေဝိဇ္ဇာဘာဝသ္သ ကာရဏမာဟ။ သမာဓိကောသလ္လသဟိတေန ဟိ အာသဝက္ခယေန တေဝိဇ္ဇတာ, န ကေဝလေန။ **သဒတ္ထော** တိ သကတ္ထော က-ကာရသ္သာယံ ဒ-ကာရော ကတော "အနုပ္ပတ္တသဒတ္ထော"တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၈; အ. နိ. ၃.၃၈) ဝိယ။ "သဒတ္ထော"တိ စ အရဟတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တဉှိ အတ္တုပနိဗန္ဓနဋ္ဌေန အတ္တာနံ အဝိဇဟနဋ္ဌေန အတ္တနော ပရမတ္ထဋ္ဌေန အတ္တနော အတ္ထတ္တာ "သကတ္ထော"တိ ဝုစ္စတိ။ သ္ဝတယံ သဒတ္ထော **မေ** မယာ **အနုပ္ပတ္တော** အဓိဂတော။ တေန ယထာဝုတ္တံ မဟာစျာယိဘာဝံ သိခာပတ္တံ ကတ္ဝာ ဒသ္သေတိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဝစ္ဆဂောတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဝနဝစ္ဆတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အစ္ဆောဒိကာ ပုထုသိလာ တိ အာယသ္မတော ဝနဝစ္ဆတ္ထေရသ္သ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလဗီဇံ ရောပေန္တော ဝိပဿီသ္သ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ပရသ္သ ကမ္မံ ကတွာ ဇီဝန္တော ကဿစိ အပရာဓံ ကတွာ မရဏဘယေန တဇ္ဇိတော ပလာယန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ ဗောဓိရုက္ခံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော တဿ မူလံ သမ္မဇ္ဇိတွာ ပိဏ္ဍိဗန္ဓေဟိ အသောကပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ ကတွာ ဝန္ဒိတွာ ဗောဓိ အဘိမုခော နမဿမာနော ပလ္လင်္ကေန နိသိန္နော မာရေတုံ အာဂတေ ပစ္စတ္ထိကေ ဒိသွာ တေသု စိတ္တံ အကောပေတွာ ဗောဓိ ဧဝ အာဝဇ္ဇေန္တော သတဟောရိ သေ ပပာတေ ပပတိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကြမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဝိဘဝသမ္ပန္နဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, "ဝစ္ဆော"တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဗိမ္ဗိသာရသမာဂမေ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁၆.၇-၁၄) –

"ပရကမ္မာယနေ ယုတ္တော၊ အပရာဓံ အကာသဟံ။
ဝနန္တံ အဘိဓာဝိဿံ၊ ဘယဝေရသမပ္ပိတော။

"ပုပ္ဖိတံ ပာဒပံ ဒိသွာ၊ ပိဏ္ဍိဗန္ဓံ သုနိမ္မိတံ။
တမ္ဗပုပ္ဖံ ဂဟေတွာန၊ ဗောဓိယံ ဩကိရိံ အဟံ။

"သမ္မဇ္ဇိတွာန တံ ဗောဓိံ၊ ပာဋလိံ ပါဒပုတ္တမံ။
ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာန၊ ဗောဓိမူလေ ဥပာဝိသိံ။

"ဂတမဂ္ဂံ ဂဝေသန္တာ၊ အာဂစ္ဆုံ မမ သန္တိကံ။
တေ စ ဒိသွာနဟံ တတ္ထ၊ အာဝဇ္ဇိံ ဗောဓိမုတ္တမံ။

"ဝန္ဒိတွာန အဟံ ဗောဓိံ၊ ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ။
အနေကတာလေ ပပတိံ၊ ဂိရိဒုဂ္ဂေ ဘယာနကေ။

"ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗောဓိပူဇာယိဒံ ဖလံ။

"ဣတော စ တတိယေ ကပ္ပေ၊ ရာဇာ သုသညတော အဟံ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတ္တ ဝိဝေကာဘိရတိယာ ဝနေယေဝ ဝသိ, တေန **ဝနဝစ္ဆော** တိ သမညာ ဥဒပါဒိ။ အထ ကအစိ ထေရော ဉာတိဇနာနုဂ္ဂဟတ္ထံ ရာဇဂဟံ ဂတော တတ္ထ ဉာတကေဟိ ဥပဋ္ဌိယမာနော ကတိပါဟံ ဝသိတ္တ ဂမနာကာရံ သန္ဒဿေတိ။ တံ ဉာတကာ, ''ဘန္တေ, အမှာကံ အနုဂ္ဂဟတ္ထံ ဓုရဝိဟာရေ ဝသထ, မယံ ဥပဋ္ဌဟိဿာမာ''တိ ယာစိံသု။ ထေရော တေသံ ပဗ္ဗတရာမဏေယျကိတ္တနာပဒေသေန ဝိဝေကာဘိရတိံ နိဝေဒေန္တော –

၁၁၃. ''အစ္ဆောဒိကာ ပုထုသိလာ၊ ဂောနင်္ဂုလမိဂါယုတာ။

အမ္ဗုသေဝါလသဉ္ဆန္နာ၊ တေ သေလာ ရမယန္တိ မ''န္တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **အစ္ဆောဒိကာ** တိ အစ္ဆံ အဗဟလံ သုခုမံ ဥဒကံ ဧတေသူတိ ''အစ္ဆောဒကာ''တိ ဝတ္တဗ္ဗေ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန အစ္ဆောဒိကာ''တိ ဝုတ္တံ။ ဧတေန တေသံ ဥဒကသမ္ပတ္တိံ ဒဿေတိ။ **ပုထုသိလာ**တိ ပုထုလာ ဝိတ္ထတာ မုဒုသုခသမ္ဖဿာ သိလာ ဧတေသူတိ ပုထုသိလာ။ ဧတေန နိသဇ္ဇနဋ္ဌာနသမ္ပတ္တိံ ဒဿေတိ။ ဂုန္နံ ဝိယ နင်္ဂုလံ နင်္ဂုဋ္ဌံ ဧတေသန္တိ **ဂောနင်္ဂုလာ,** ကာဠမက္ကဋာ, ''ပကတိမက္ကဋာ''တိပိ ဝဒန္တိယေဝ ။ ဂောနင်္ဂုလေဟိ စ ပသဒါဒိမိဂေဟိ စ တဟံ တဟံ ဝိစရန္တေဟိ အာယုတာ မိဿိတာတိ **ဂောနင်္ဂုလမိဂါယုတာ** ။ ဧတေန တေသံ အမနုဿူပစာရိတာယ အရညလက္ခဏူပေတတံ ဒဿေတိ။ **အမ္ဗုသေဝါလသဉ္ဆန္နာ** တိ ပဿဝနတော သတတံ ပဂ္ဃရမာနသလိလတာယ တဟံ တဟံ ဥဒကသေဝါလသဉ္ဆာဒိတာ။ **တေ သေလာ ရမယန္တိ မ** န္တိ ယတ္ထာဟံ ဝသာမိ; တေ ဧဒိသာ သေလာ ပဗ္ဗတာ ဝိဝေကာဘိရတိယာ မံ ရမယန္တိ, တသ္မာ တတ္ထေဝါဟံ ဂစ္ဆာမီတိ အဓိပ္ပာယော။ ဣဒမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏံ အဟောသိ။

ဝနဝစ္ဆတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. အဓိမုတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ကာယဒုဋ္ဌုလ္လဂရုနော တိ အာယသ္မတော အဓိမုတ္တတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? သော ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတ္တ ဝိညုတံ ပတ္တော ဗြာဟ္မဏဝိဇ္ဇာသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော ကာမေသု အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတ္တ အရညေ ဝိဟရန္တော ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒံ သုတ္တ မနုဿူပစာရံ ဥပဂန္တွာ သတ္ထာရံ ဘိက္ခုသင်္ဃပရိဝုတံ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အတ္တနော တကစီရံ သတ္ထု ပာဒမူလေ ပတ္ထရိ။ သတ္ထာ တဿ အဇ္ဈာသယံ ဉတ္တ တသ္မိံ အဋ္ဌာသိ။ တတ္ထ ဋ္ဌိတံ ဘဂဝန္တံ ကာဠာနုသာရေန ဂန္ဓေန ပူဇေတွာ ''သမုဒ္ဒရသိမံ လောက''န္တိအာဒိကာဟိ ဒသဟိ ဂါထာဟိ အဘိတ္ထဝိ။ တံ သတ္ထာ ''အနာဂတေ ဣတော သတသဟဿကပ္ပမတ္ထကေ ဂောတမဿ နာမ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတ္တ ဆဠဘိညော ဘဝိဿတီ''တိ ဗျာကရိတ္တ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတ္တ တတော ယာဝတယံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ, တာဝ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတ္တ **အဓိမုတ္တော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝိညုတံ ပတ္တော ဗြာဟ္မဏဝိဇ္ဇာသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂန္တွာ တတ္ထ သာရံ အပဿန္တော ပစ္ဆိမဘဝိကတ္တာ နိဿရဏံ ဂဝေသန္တော ဇေတဝနပဋိဂ္ဂဟဏေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတ္တ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတ္တ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၄၀.၃၀၄-၃၁၂) –

''ကဏိကာရံဝ ဇလိတံ၊ ဒီပရုက္ခံဝ ဥဇ္ဇလံ။
ဩသဓိံဝ ဝိရောစန္တံ၊ ဝိဇ္ဇုတံ ဂဂနေ ယထာ။

''အသမ္ဘီတံ အနုတ္တာသိံ၊ မိဂရာဇံဝ ကေသရိံ။
ဉာဏာလောကံ ပကာသေန္တံ၊ မဒ္ဒန္တံ တိတ္ထိယေ ဂဏေ။

''ဥဒ္ဓရန္တံ ဣမံ လောကံ၊ ဆိန္ဒန္တံ သဗ္ဗသံသယံ။
ဂဇ္ဇန္တံ မိဂရာဇံဝ၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။

“ဇဋာဇိနဓရော အာသိံ၊ ဗြဟာ ဥဇု ပတာပတာ။
တကစီရံ ဂဟေတွာန၊ ဟာဒမူလေ အပတ္ထရိံ။

“ကာဋ္ဌာနုသာရိယံ ဂယှံ၊ အနုလိမ္ပိံ တထာဂတံ။
သမ္ဗုဒ္ဓမနုလိမ္ပေတွာ၊ သန္ထဝိံ လောကနာယကံ။

“သမုဒ္ဒရသိမံ လောကံ၊ ဩဃတိဏ္ဏ မဟာမုနိ။
ဉာဏာလောကေန ဇောတေသိ၊ နာဝဋ္ဋံ ဉာဏမုတ္တမံ။

“ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တေသိ၊ မဒ္ဒသေ ပရတိတ္ထိယေ။
ဥသဘော ဇိတသင်္ဂါမော၊ သမ္ပကမ္ပေသိ မေဒနိံ။

“မဟာသမုဒ္ဒေ ဦမိယော၊ ဝေလန္တမှိ ပဘိဇ္ဇရေ။
တထေဝ တဝ ဉာဏမှိ၊ သဗ္ဗဒိဋ္ဌီ ပဘိဇ္ဇရေ။

“သုခုမစ္ဆိကဇာလေန၊ သရမှိ သမ္ပတာနိတေ။
အန္တောဇာလီကတာ ပါဏာ၊ ပီဠိတာ ဟောန္တိ တာဝဒေ။

“တထေဝ တိတ္ထိယာ လောကေ၊ ပုထုပါသဏ္ဍနိဿိတာ။
အန္တောဉာဏဝရေ တုယှံ၊ ပရိဝတ္တန္တိ မာရိသ။

“ပတိဋ္ဌာ ဝုယှတံ ဩဃေ၊ တွဉှိ နာထော အဗန္ဓုနံ။
ဘယဋ္ဋိတာနံ သရဏံ၊ မုတ္တိတ္ထီနံ ပရာယဏံ။

“ကေဝီရော အသဒိသော၊ မေတ္တာကရုဏာသဉ္စယော။
အသမော သုသမော သန္တော၊ ဝသီ တာဒီ ဇိတဉ္ဇယော။

“ဓီရော ဝိဂတသမ္မောဟော၊ အနေဇော အကထံကထီ။
တုသိတော ဝန္တဒောသောသိ၊ နိမ္မလော သံယတော သုစိ။

“သင်္ဂါတိဂေါ ဟတမဒေါ၊ တေဝိဇ္ဇော တိဘဝန္တဂေါ။
သီမာတိဂေါ ဓမ္မဂရု၊ ဂတတ္ထော ဟိတဝဗ္ဘုတော။

“တာရဏော တွံ ယထာ နာတ၊ နိဓိဝဿာသကာရဏော။
အသမ္ဘီတော ယထာ သီဟော၊ ဂဇရာဇာဝ ဒပ္ပိတော။

“ထောမေတွာ ဒသဂါထာဟိ၊ ပဒုမုတ္တရံ မဟာယသံ။
ဝန္ဒိတွာ သတ္ထုနော ပါဒေ၊ တုဏှီ အဋ္ဌာသဟံ တဒါ။

“ပဒုမုတ္တရော လောကဝိဒူ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော။
ဘိက္ခုသင်္ဃေ ဌိတော သတ္ထာ၊ ဣမာ ဂါထာ အဘာသထ။

“ယော မေ သီလဉ္စ ဉာဏဉ္စ၊ သဒ္ဓမ္မဉ္စာပိ ဝဏ္ဏယိ။
တမဟံ ကိတ္တယိဿာမိ၊ သုဏာထ မမ ဘာသတော။

“သဋ္ဌိ ကပ္ပသဟဿာနိ၊ ဒေဝလောကေ ရမိဿတိ။

အညေ ဒေဝေဘိဘဝိတ္တာ၊ ဣဿရံ ကာရယိဿတိ။

“သော ပဏ္ဍာ ပဗ္ဗဇိတ္ဝာန၊ သုက္ကမူလေန စောဒိတော။
ကေတမဿ ဘဂဝတော၊ သာသနေ ပဗ္ဗဇိဿတိ။

“ပဗ္ဗဇိတ္ဝာန ကာယေန၊ ပာပကမ္မံ ဝိဝဇ္ဇိယ။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ၊ နိဗ္ဗာယိဿတိနာသဝေါ။

“ယထာပိ မေဃော ထနယံ၊ တပ္ပေတိ မေဒနိံ ဣမံ။
တထေဝ တ္ဝံ မဟာဝီရ၊ ဓမ္မေန တပ္ပယီ မမံ။

“သီလံ ပညဉ္စ ဓမ္မဉ္စ၊ ထဝိတ္ဝာ လောကနာယကံ။
ပတ္တောမှိ ပရမံ သန္တိံ၊ နိဗ္ဗာနံ ပဒမစ္စုတံ။

“အဟော နူန သ ဘဂဝါ၊ စိရံ တိဋ္ဌေယျ စက္ခုမာ။
အညာတဉ္စ ဝိဇာနေယျုံ၊ ဖုသေယျုံ အမတံ ပဒံ။

“အယံ မေ ပစ္ဆိမာ ဇာတိ၊ ဘဝါ သဗ္ဗေ သမူဟတာ။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။

“သတသဟဿိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဗုဒ္ဓမဘိထောမယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ကိတ္တနာယ ဣဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတ္ဝာ အတ္တနာ သဟ ဝသန္တေ ကာယဒဠှီဗဟုလေ ဘိက္ခူ သြဝဒန္တော –

၁၁၄. “ကာယဒုဋ္ဌုလ္လဂရုနော၊ ဟိယျမာနမှိ ဇီဝိတေ။
သရီရသုခဂိဒ္ဓဿ၊ ကုတော သမဏသာဓုတာ”တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ကာယဒုဋ္ဌုလ္လဂရုနော** တိ ဒုဋ္ဌုလ္လံ အသုဘယောဂတော, ကာယဿ ဒုဋ္ဌုလ္လံ ကာယဒုဋ္ဌုလ္လံ, ကာယဒုဋ္ဌုလ္လံ ဂရု သမ္ဘာဝိတံ ယဿ သော ကာယဒုဋ္ဌုလ္လဂရု, အနိဿရဏပ္ပညော ဟုတ္ဝာ ကာယပေါသနပ္ပသုတော ကာယဒဠှီဗဟုလောတိ အတ္ထော, တဿ ကာယဒုဋ္ဌုလ္လဂရုနော။ **ဟိယျမာနမှိ ဇီဝိတေ** တိ ကုန္နဒီနံ ဥဒကံ ဝိယ ဇီဝိတသင်္ခါရေ လဟုသော ခီယမာနေ။ **သရီရသုခဂိဒ္ဓဿာ** တိ ပဏီတာဟာရာဒီဟိ အတ္တနော ကာယဿ သုခေန ဂေဓံ အာပန္နဿ ။ **ကုတော သမဏသာဓုတာ**တိ ဧဝရူပဿ ပုဂ္ဂလဿ သမဏဘာဝေန သာဓုတာ သုသမဏတာ ကုတော ကေန ကာရဏေန သိယာ, ဧကံသတော ပန ကာယေ ဇီဝိတေ စ နိရပေက္ခဿ ဣတရီတရသန္တောသေန သန္တုဋ္ဌဿ အာရဒ္ဓဝီရိယဿေဝ သမဏသာဓုတာတိ အဓိပ္ပာယော။

အဓိမုတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. မဟာနာမတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သောဝဟိယျသေ ပဗ္ဗတေနာ တိ အာယသ္မတော မဟာနာမတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတ္ဝာ ဗြာဟ္မဏဝိဇ္ဇာသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော ဃရာဝါသံ ပဟာယ အညတရာယ နဒိယာ တီရေ အဿမံ ကာရေတ္ဝာ သမ္ဗဟုလေ ဗြာဟ္မဏေ မန္တေ ဝါစေန္တော ဝိဟရတိ။ အထေကဒိဝသံ ဘဂဝါ တံ အနုဂ္ဂဏှိတုံ တဿ အဿမပဒံ ဥပဂစ္ဆိ။ သော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော အာသနံ ပညာပေတွာ အဒါသိ ။ နိသိန္နေ ဘဂဝတိ သုမဓု

ရံ မခုံ ဥပနာမေသိ။ တံ ဘဂဝတ ပရိဘုဉ္ဇိတ္ဝာ ပေဟ္ဝာ အဓိမုတ္တာတ္တေရဝတ္ထုမ္ဟိ ဝုတ္တနယေန အနာဂတံ ဗ္ယာကရိတ္ဝာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတ္ဝာ အပရာပရံ သုဂတီသုယေဝ ပရိဝတ္တေန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတ္ဝာ **မဟာနာမော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝတော သန္တိကံ ဥပသင်္ကမိတ္ဝာ ဓမ္မံ သုတ္ဝာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတ္ဝာ နေသာဒကေ နာမ ပဗ္ဗတေ ဝိဟရန္တော ကိလေသပရိယုဋ္ဌာနံ ဝိက္ခမ္ဘေတုံ အသက္ကောန္တော "ကိံ မေ ဣမိနာ သံကိလိဋ္ဌစိတ္တဿ ဇီဝိတေနာ"တိ အတ္တဘာဝံ နိဗ္ဗိန္ဒန္တော ဥစ္စံ ပဗ္ဗတသိခရံ အဘိရုဟိတ္ဝာ "ဣတော ပါတေတ္ဝာ တံ မာရေဿာမီ"တိ အတ္တာနံ ပရံ ဝိယ နိဒ္ဒိသန္တော –

၁၁၅. "သောဝဟိယ္ယသေ ပဗ္ဗတေန၊ ဗဟုကုဋဇသလ္လကိကေန။
နေသာဒကေန ဂိရိနာ၊ ယသဿိနာ ပရိစ္ဆဒေနာ"တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **သောဝဟိယ္ယသေ** တိ ဧသော တွံ မဟာနာမ အဝဟိယ္ယသေ ပရိဟာယသိ။ **ပဗ္ဗတေနာ** တိ နိတသဋ္ဌာနဘူတေန ဣမိနာ ပဗ္ဗတေန။ **ဗဟုကုဋဇသလ္လကိကေနာ** တိ ဗဟူဟိ ကုဋဇေဟိ ဣန္ဒသာလရုက္ခေဟိ သလ္လကီဟိ ဣန္ဒသာလရုက္ခေဟိ တ သမန္နာဂတေန။ **နေသာဒကေနာ**တိ ဧဝံနာမကေန။ **ဂိရိနာ**တိ သေလေန။ သေလော ဟိ သန္ဓိသင်္ခာတေဟိ ပဗ္ဗေဟိ ဋ္ဌိတတ္တာ "ပဗ္ဗတော"တိ, ပသဝနာဒိဝသေန ဇလဿ, သာရဘူတာနံ ဘေသဇ္ဇာဒိဝတ္ထူနဉ္စ ဂိရဏတော "ဂိရီ"တိ ဝုစ္စတိ။ တဒုဘယတ္ထသမ္ဘဝတော ပနေတ္ထ "ပဗ္ဗတေနာ"တိ ဝတ္ဝာ "ဂိရိနာ"တိ စ ဝုတ္တံ။ **ယသဿိနာ**တိ သဗ္ဗဂုဏေဟိ ဝိဿုတေန ပကာသေန။ **ပရိစ္ဆဒေနာ** တိ နာနာဝိရုက္ခဂစ္ဆလတာဟိ သမန္တတော ဆန္နေန, ဝသနဋ္ဌာနတာယ တ တုယှံ ပရိစ္ဆဒဘူတေန။ အယဉ္ဟေတ္ထ အဓိပ္ပာယော – မဟာနာမ, ယဒိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝိဿဇ္ဇေတ္ဝာ ဝိတက္ကဗဟုလော ဟောသိ, ဧဝံ တွံ ဣမိနာ ဆာယူဒကသမ္ပန္နေန သပ္ပာယေန နိတသနဋ္ဌာနဘူတေန နေသာဒကဂိရိနာ ပရိဟာယသိ, ဣဒါနိပိ တံ ဣတော ပါတေတ္ဝာ မာရေဿာမိ, တသ္မာ န လဗ္ဘာ ဝိတက္ကဝသိကေန ဘဝိတုန္တိ။ ဧဝံ ထေရော အတ္တာနံ သန္တဇ္ဇေန္တောယေဝ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတ္ဝာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၄၀.၃၃၃-၃၅၂) –

"သိန္ဓုယာ နဒိယာ တီရေ၊ သုကတော အဿမော မမ။
တတ္ထ တစေမဟံ သိဿေ၊ ဣတိဟာသံ သလက္ခဏံ။

"ဓမ္မကာမာ ဝိနီတာ တေ၊ သောတုကာမာ သုသာသနံ။
ဆဠင်္ဂေ ပါရမိပ္ပတ္တာ၊ သိန္ဓုကူလေ ဝသန္တိ တေ။

"ဥပ္ပာတဂမနေ စေဝ၊ လက္ခဏေသု စ ကောဝိဒါ။
ဥတ္တမတ္ထံ ဂဝေသန္တာ၊ ဝသန္တိ ဝိပိနေ တဒါ။

"သုမေဓော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိ တာဝဒေ။
အမှာကံ အနုကမ္ပန္တော၊ ဥပါဂစ္ဆိ ဝိနာယကော။

"ဥပါဂတံ မဟာဝီရံ၊ သုမေဓံ လောကနာယကံ။
တိဏသန္ထရကံ ကတွာ၊ လောကဇေဋ္ဌဿဒါသဟံ။

"ဝိပိနာတော မခုံ ဂယှ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿဒါသဟံ။
သမ္ဗုဒ္ဓော ပရိဘုဉ္ဇိတွာ၊ ဣဒံ ဝစနမဗ္ရဝိ။

"ယော တံ အဒါသိ မခုံ မေ၊ ပသန္နော သေဟိ ပါဏိဘိ။
တမဟံ ကိတ္တယိဿာမိ၊ သုဏာထ မမ ဘာသတော။

"ဣမိနာ မဓုဒါနေန၊ တိဏသန္ထရကေန စ။

တိံသ ကပ္ပသဟဿာနိ၊ ဒေဝလောကေ ရမိဿတိ။

''တိံသကပ္ပသဟဿမှိ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေါ။
ဂေါတမော နာမ ဂေါတ္တေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိဿတိ။

''တဿ ဓမ္မေသု ဒါယာဒေါ၊ ဩရသော ဓမ္မနိမ္မိတော။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ၊ နိဗ္ဗာယိဿတိနာသဝေါ။

''ဒေဝလောကာ ဣဓာဂန္တွာ၊ မာတုကုစ္ဆိံ ဥပာဂတော။
မဓုဝဿံ ပဝဿိတ္ထ၊ ဆာဒယံ မဓုနာ မဟိံ။

''မယိ နိက္ခန္တမတ္တမှိ၊ ကုစ္ဆိယာ စ သုဒုတ္တရာ။
တတ္ရာပိ မဓုဝဿံ မေ၊ ဝဿတေ နိစ္စကာလိကံ။

''အဂါရာ အဘိနိက္ခမ္မ၊ ပဗ္ဗဇိံ အနဂါရိယံ။
လာဘီ အန္နဿ ပါနဿ၊ မဓုဝဿဿိဒံ ဖလံ။

''သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓောဟံ၊ ဘဝိတွာ ဒေဝမာနုသေ။
တေနေဝ မဓုဒါနေန၊ ပတ္တောမှိ အာသဝက္ခယံ။

''ဝုဋ္ဌမှိ ဒေဝေ စတုရင်္ဂုလေ တိဏေ၊ သမ္ပုပ္ဖိတေ ဓရဏီရုဟေ သဉ္ဆန္နေ။
သုညေ ဃရေ မဏ္ဍပရုက္ခမူလကေ၊ ဝသာမိ နိစ္စံ သုခိတော အနာသဝေါ။

''မဇ္ဈေ မဟန္တေ ဟီနေ စ၊ ဘဝေ သဗ္ဗေ အတိက္ကမိံ။
အဇ္ဇ မေ အာသဝါ ခီဏာ၊ နတ္ထိ ဒါနိ ပုနဗ္ဘဝေါ။

''တိံသကပ္ပသဟဿမှိ၊ ယံ ဒါနမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ မဓုဒါနဿိဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။
အယမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏကထာ အဟောသီတိ။

မဟာနာမတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ဟာရာပရိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဆဖဿာယတနေ ဟိတွာတိ အာယသ္မတော ဟာရာပရိယတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမ ဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပိယဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ နေသာဒ ယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ တဿ ဝိညုတံ ပတ္တဿ ဝိစရဏဋ္ဌာနေ အညတရသ္မိံ ဝနသဏ္ဍေ ပိယဒဿီ ဘဂဝါ တံ အနုဂ္ဂဏှိတုံ နိရောဓသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသီဒိ။ သော စ မိဂေ ပရိယေသန္တော တံ ဌာနံ ဂတော သတ္ထာရံ ဒိ သွာ ပသန္နမာနသော ဘဂဝန္တံ အန္တော ကတွာ ကတံ သာခာမဏ္ဍပံ ပဒုမပုပ္ဖေဟိ ကူဋာဂါရာကာရေန သဉ္ဆာဒေ တွာ ဥဋ္ဌာရံ ပီတိသောမနဿံ ပဋိသံဝေဒေန္တော သတ္တာဟံ နမဿမာနော အဋ္ဌာသိ။ ဒိဝသေ ဒိဝသေ စ မိလာတမိ လာတာနိ အပနေတွာ အဘိနဝေဟိ ဆာဒေသိ။ သတ္ထာ သတ္တာဟဿ အစ္စယေန နိရောဓတော ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဘိက္ခု သင်္ဃံ အနုဿရိ။ တာဝဒေဝ အသီတိသဟဿမတ္တာ ဘိက္ခူ သတ္ထာရံ ပရိဝါရေသုံ။ ''မဓုရဓမ္မကထံ သုဏိဿာ မာ''တိ ဒေဝတာ သန္နိပတိံသု, မဟာ သမာဂမော အဟောသိ။ သတ္ထာ အနုမောဒနံ ကရောန္တော တဿ ဒေဝမနုဿေ သု ဘာဝိနိံ သမ္ပတ္တိံ ဣမဿိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝကဘောဓိဉ္စ ဗျာကရိတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမ

နုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ ဟုတွာ ပရာပရကောတ္တတာယ **ဟာရာပရိယော**တိ လဒ္ဓသမညော ဗဟူ ဗြာဟ္မဏေ မန္တေ ဝါစေန္တော သတ္ထု ရာဇဂဟာဂမနေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၄၀.၃၅၃-၃၈၅) –

"ပိယဒဿီ နာမ ဘဂဝါ၊ သယမ္ဘူ လောကနာယကော။
ဝိဝေကကာမော သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ သမာဓိကုသလော မုနိ။

"ဝနသဏ္ဍံ သမောဂယှ၊ ပိယဒဿီ မဟာမုနိ။
ပံသုကူလံ ပတ္ထရိတွာ၊ နိသီဒိ ပုရိသုတ္တမော။

"မိဂလုဒ္ဒေါ ပုရေ အာသိံ၊ အရညေ ကာနနေ အဟံ။
ပသဒံ မိဂမေသန္တော၊ အာဟိဏ္ဍာမိ အဟံ တဒါ။

"တတ္ထဒ္ဒသာသိံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဩဃတိဏ္ဏမနာသဝံ။
ပုပ္ဖိတံ သာလရာဇံဝ၊ သတရံသိံဝ ဥဂ္ဂတံ။

"ဒိသွာနဟံ ဒေဝဒေဝံ၊ ပိယဒဿိံ မဟာယသံ။
ဇာတဿရံ သမောဂယှ၊ ပဒုမံ အာဟရိံ တဒါ။

"အာဟရိတွာန ပဒုမံ၊ သတပတ္တံ မနောရမံ။
ကူဋာဂါရံ ကရိတွာန၊ ဆာဒယိံ ပဒုမေနဟံ။

"အနုကမ္ပကော ကာရုဏိကော၊ ပိယဒဿီ မဟာမုနိ။
သတ္တရတ္တိန္ဒိဝံ ဗုဒ္ဓေါ၊ ကူဋာဂါရေ ဝသီ ဇိနော။

"ပုရာဏံ ဆဍ္ဍယိတွာန၊ နဝေန ဆာဒယိံ အဟံ။
အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာန၊ အဋ္ဌာသိံ တာဝဒေ အဟံ။

"ဝုဋ္ဌဟိတွာ သမာဓိမှာ၊ ပိယဒဿီ မဟာမုနိ။
ဒိသံ အနုဝိလောကေန္တော၊ နိသီဒိ လောကနာယကော။

"တဒါ သုဒဿနော နာမ၊ ဥပဋ္ဌာကော မဟိဒ္ဓိကော။
စိတ္တမညာယ ဗုဒ္ဓဿ၊ ပိယဒဿိဿ သတ္ထုနော။

"အသီတိယာ သဟဿေဟိ၊ ဘိက္ခူဟိ ပရိဝါရိတော။
ဝနန္တေ သုခမာသီနံ၊ ဥပေသိ လောကနာယကံ။

"ယာဝတာ ဝနသဏ္ဍမှိ၊ အဓိဝတ္ထာ စ ဒေဝတာ။
ဗုဒ္ဓဿ စိတ္တမညာယ၊ သဗ္ဗေ သန္နိပတုံ တဒါ။

"သမာဂတေသု ယက္ခေသု၊ ကုမ္ဘဏ္ဍေ သဟရက္ခသေ။
ဘိက္ခုသင်္ဃေ စ သမ္ပတ္တေ၊ ဂါထာ ပဗျာဟရီ ဇိနော။

"ယော မံ သတ္တာဟံ ပူဇေသိ၊ အာဝါသဉ္စ အကာသိ မေ။
တမဟံ ကိတ္တယိဿာမိ၊ သုဏာထ မမ ဘာသတော။

“သုဒုဒ္ဒသံ သုနိပုဏံ၊ ဂမ္ဘီရံ သုပ္ပကာသိတံ။
ဉာဏေန ကိတ္တယိဿာမိ၊ သုဏာထ မမ ဘာသတော။

“စတုဒ္ဒသာနိ ကပ္ပာနိ၊ ဒေဝရဇ္ဇံ ကရိဿတိ။
ကူဋာဂါရံ မဟန္တဿ၊ ပဒ္မပုပ္ဖေဟိ ဆာဒိတံ။

“အာကာသေ ဓာရယိဿတိ၊ ပုပ္ဖကမ္မဿိဒံ ဖလံ။
စတုဗ္ဗိသေ ကပ္ပသတေ၊ ဝေါကိဏ္ဏံ သံသရိဿတိ။

“တတ္ထ ပုပ္ဖမယံ ဗျမှံ၊ အာကာသေ ဓာရယိဿတိ။
ယထာ ပဒုမပတ္တမှိ၊ တောယံ န ဥပလိမ္ပတိ။

“တထေဝိမဿ ဉာဏမှိ၊ ကိလေသာ နောပလိမ္ပရေ။
မနသာ ဝိနိဝဋ္ဋေတွာ၊ ပဉ္စ နီဝရဏေ အယံ။

“စိတ္တံ ဇနေတွာ နေက္ခမ္မေ၊ အဂါရာ ပဗ္ဗဇိဿတိ။
တတော ပုပ္ဖမယေ ဗျမှေ၊ ဓာရေန္တေ နိက္ခမိဿတိ။

“ရုက္ခမူလေ ဝသန္တဿ၊ နိပကဿ သတီမတော။
တတ္ထ ပုပ္ဖမယံ ဗျမှံ၊ မတ္ထကေ ဓာရယိဿတိ။

“စီဝရံ ပိဏ္ဍပါတဉ္စ၊ ပစ္စယံ သယနာသနံ။
ဒတွာန ဘိက္ခုသင်္ဃဿ၊ နိဗ္ဗာယိဿတိနာသဝေါ။

“ကူဋာဂါရေန စရတာ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အဘိနိက္ခမိံ။
ရုက္ခမူလေ ဝသန္တမ္ပိ၊ ကူဋာဂါရံ ဓရီယတိ။

“စီဝရေ ပိဏ္ဍပါတေ စ၊ စေတနာ မေ န ဝိဇ္ဇတိ။
ပုညကမ္မေန သံယုတ္တော၊ လဘာမိ ပရိနိဋ္ဌိတံ။

“ဂဏနာတော အသင်္ခေယျာ၊ ကပ္ပကောဋီ ဗဟူ မမ။
ရိတ္တကာ တေ အတိက္ကန္တာ၊ ပမုတ္တော လောကနာယကာ။

“အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ၊ ပိယဒဿီ ဝိနာယကော။
တမဟံ ပယိရုပါသိတွာ၊ ဣမံ ယောနိံ ဥပါဂတော။

“ဣဓ ပဿာမိ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ အနောမံ နာမ စက္ခုမံ။
တမဟံ ဥပဂန္တွာန၊ ပဗ္ဗဇိံ အနဂါရိယံ။

“ဒုက္ခဿန္တကရော ဗုဒ္ဓော၊ မဂ္ဂံ မေ ဒေသယီ ဇိနော။
တဿ ဓမ္မံ သုဏိတွာန၊ ပတ္တောမှိ အစလံ ပဒံ။

“တောသယိတွာန သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဂေါတမံ သက္ယပုင်္ဂဝံ။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။

“အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ၊ ယံ ဗုဒ္ဓမဘိပူဇယိံ။

ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ သဉ္ဇာတသောမနဿော ဥဒာနဝသေန –

၁၁၆. ‘‘ဆဖဿာယတနေ ဟိတွာ၊ ဂုတ္တဒွါရော သုသံဝုတော။

အဃမူလံ ဝမိတွာန၊ ပတ္တော မေ အာသဝက္ခယော’’တိ။ – ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဆဖဿာယတနေ ဟိတွာ**တိ စက္ခုသမ္ဖဿာဒီနံ ဆန္နံ သမ္ဖဿာနံ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနတာယ ‘‘ဖဿာယတနာနီ’’တိ လဒ္ဓနာမာနိ စက္ခာဒီနိ ဆ အဇ္ဈတ္တိကာယတနာနိ တပ္ပဋိဗဒ္ဓသံကိလေသပ္ပဟာနဝသေန ပဟာယ။ **ဂုတ္တဒွါရော သုသံဝုတော**တိ တတော ဧဝ စက္ခုဒွါရာဒီနံ ဂုတ္တတ္တာ, တတ္ထ ပဝတ္တနကာနံ အဘိဇ္ဈာဒီနံ ပာပဓမ္မာနံ ပဝေသနနိဝါရဏေန သတိကဝါဋေန သုဋ္ဌု ပိဟိတတ္တာ ဂုတ္တဒွါရော သုသံဝုတော။ အထ ဝါ မနစ္ဆဋ္ဌာနံ ဆန္နံ ဒွါရာနံ ဂုတ္တနယေန ရက္ခိတတ္တာ ဂုတ္တဒွါရော, ကာယာဒီဟိ သုဋ္ဌု သညတတ္တာ သုသံဝုတောတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ **အဃမူလံ ဝမိတွာန**ာတိ အဃဿ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ မူလဘူတံ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာဟာသင္ခာတံ ဒောသံ, သဗ္ဗံ ဝါ ကိလေသဒောသံ အရိယမဂ္ဂသင္ခာတဝမနယောဂဟနေန ဥဂ္ဂိရိတွာ သန္တာနတော ဗဟိ ကတွာ, ဗဟိ ကရဏဟေတု ဝါ။ **ပတ္တော မေ အာသဝက္ခယော**တိ ကာမာသဝါဒယော အာသဝာ ဧတ္ထ ခီယန္တိ, ဧတေသံ ဝါ ခယေန ပတ္တဗ္ဗောတိ အာသဝက္ခယော, နိဗ္ဗာနံ အရဟတ္တဉ္စ။ သော အာသဝက္ခယော ပတ္တော အဓိဂတောတိ ဥဒာနဝသေန အညံ ဗျာကာသိ။

ဟာရာပရိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ယသတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သုဝိလိတ္တော သုဝသနောတိ အာယသ္မတော ယသတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယာနိ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ မဟာနုဘာဝေ နာဂရာဇာ ဟုတွာ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ ဘိက္ခုသင်္ဃံ အတ္တနော ဘဝနံ နေတွာ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေသိ။ ဘဂဝန္တံ မဟဂ္ဃေန တိစီဝရေန အစ္ဆာဒေသိ, ဧကမေကဉ္စ ဘိက္ခုံ မဟဂ္ဃေနေဝ ပစ္စေကဒုဿယုဂေန သဗ္ဗေန သမဏပရိက္ခာရေန အစ္ဆာဒေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ သေဋ္ဌိပုတ္တော ဟုတွာ မဟာဗောဓိမဏ္ဍံ သတ္တဟိ ရတနေဟိ ပူဇေသိ။ ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ အကာသိ။ ဧဝံ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ ဗာရာဏသိယံ မဟာဝိဘဝဿ သေဋ္ဌိနော ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ယသော** နာမ နာမေန ပရမသုခုမာလော။ ‘‘တဿ တယော ပာသာဒာ’’တိ သဗ္ဗံ ခန္ဓကေ (မဟာဝ. ၂၅) အာဂတနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။

သော ပုဗ္ဗဟေတုနာ စောဒိယမာနော ရတ္တိဘာဂေ နိဒ္ဒါဘိဘူတဿ ပရိဇနဿ ဝိပ္ပကာရံ ဒိသွာ သဉ္ဇာတသံဝေဂေ သုဝဏ္ဏပာဒုကာရူဠှောဝ ဂေဟတော နိဂ္ဂတော ဒေဝတာဝိဝဋေန နဂရဒွါရေန နိက္ခမိတွာ ဣသိပတနသမီပံ ဂတော ‘‘ဥပဒ္ဒုတံ ဝတ, ဘော, ဥပဿဋ္ဌံ ဝတ, ဘော’’တိ အာဟ။ တေန သမယေန ဘဂဝတာ ဣသိပတနေ ဝိဟရန္တေန တဿေဝ အနုဂ္ဂဏှနတ္ထံ အဗ္ဘောကာသေ စင်္ကမန္တေန ‘‘ဧဟိ, ယသ, ဣဒံ အနုပဒ္ဒုတံ, ဣဒံ အနုပဿဋ္ဌ’’န္တိ ဝုတ္တော, ‘‘အနုပဒ္ဒုတံ အနုပဿဋ္ဌံ ကိရ အတ္ထီ’’တိ သောမနဿဇာတော သုဝဏ္ဏပာဒုကာ ဩရုယှ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဧကမန္တံ နိသိန္နော သတ္ထာရာ အနုပုဗ္ဗိကထံ ကထေတွာ သစ္စဒေသနာယ ကတာယ သစ္စပရိယောသာနေ သောတာပန္နော ဟုတွာ ဂဝေသနတ္ထံ အာဂတဿ ပိတု ဘဂဝတာ သစ္စဒေသနာယ ကရိယမာနာယ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၄၀.၄၅၆-၄၈၃) –

‘‘မဟာသမုဒ္ဒံ ဩဂ္ဂယှ၊ ဘဝနံ မေ သုနိမ္မိတံ။

သုနိမ္မိတာ ပောက္ခရဏီ၊ စက္ကဝာကပကူဇိတာ။

‘‘မန္ဒာလကေဟိ   သဥ္စန္နာ၊ ပဒုမုပ္ပလကေဟိ စ။
နဒီ စ သန္ဒတေ တတ္ထ၊ သုပတိတ္ထာ မနောရမာ။

‘‘မစ္ဆကစ္ဆပသဥ္စန္နာ၊ နာနာဒိဇသမောတ္ထတာ။
မယူရကောဉ္စာဘိရုဒါ၊ ကောကိလာဒီဟိ ဝဂ္ဂုဟိ။

‘‘ပါရေဝတာ ရဝိဟံသာ စ၊ စက္ကဝါကာ နဒီစရာ။
ဒိန္ဒိဘာ သာဠိကာ စေတ္ထ၊ ပမ္မကာ ဇီဝဇီဝကာ။

‘‘ဟံသာ ကောဉ္စာပိ နဒိတာ၊ ကောသိယာ ပိင်္ဂလာ ဗဟူ။
သတ္တရတနသမ္ပန္နာ၊ မဏိမုတ္တိကဝါလုကာ။

‘‘သဗ္ဗသောဏ္ဏမယာ ရုက္ခာ၊ နာနာဂန္ဓသမေရိတာ။
ဥဇ္ဇောတေန္တိ ဒိဝါရတ္တိံ၊ ဘဝနံ သဗ္ဗကာလိကံ။

‘‘သဋ္ဌိတူရိယသဟဿာနိ၊ သာယံ ပါတော ပဝဇ္ဇရေ။
သောဠသိတ္ထိသဟဿာနိ၊ ပရိစာရေန္တိ မံ သဒါ။

‘‘အဘိနိက္ခမ္မ ဘဝနာ၊ သုမေဓံ လောကနာယကံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ဝန္ဒယိံ တံ မဟာယသံ။

‘‘သမ္ဗုဒ္ဓံ အဘိဝါဒေတွာ၊ သသင်္ဃံ တံ နိမန္တယိံ။
အဓိဝါသေသိ သော ဓီရော၊ သုမေဓော လောကနာယကော။

‘‘မမ ဓမ္မကထံ ကတွာ၊ ဥယျောဇေသိ မဟာမုနိ။
သမ္ဗုဒ္ဓံ အဘိဝါဒေတွာ၊ ဘဝနံ မေ ဥပါဂမိံ။

‘‘အာမန္တယိံ ပရိဇနံ၊ သဗ္ဗေ သန္နိပတာထ ဝေါ။
ပုဗ္ဗဏှသမယံ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဘဝနံ အာဂမိဿတိ။

‘‘လာဘာ အမှံ သုလဒ္ဓံ နော၊ ယေ ဝသာမ တဝန္တိကေ။
မယမ္ပိ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ၊ ပူဇံ ကဿာမ သတ္ထုနော။

‘‘အန္နံ ပါနံ ပဋ္ဌပေတွာ၊ ကာလံ အာရောစယိံ အဟံ။
ဝသီသတသဟဿေဟိ၊ ဥပေသိ လောကနာယကော။

‘‘ပဉ္စင်္ဂိကေဟိ တူရိယေဟိ၊ ပစ္စုဂ္ဂမနမကာသဟံ။
သဗ္ဗသောဏ္ဏမယေ ပီဌေ၊ နိသီဒိ ပုရိသုတ္တမော။

‘‘ဥပရိစ္ဆဒနံ   အာသိ၊ သဗ္ဗသောဏ္ဏမယံ တဒါ။
ဗီဇနိယော ပဝါယန္တိ၊ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ အန္တရေ။

‘‘ပဟူတေနန္နပါနေန၊ ဘိက္ခုသင်္ဃမတပ္ပယိံ။
ပစ္စေကဒုဿယုဂဠေ၊ ဘိက္ခုသင်္ဃဿဒါသဟံ။

‘‘ယံ ဝဒန္တိ သုမေဓောတိ၊ လောကာဟုတိပဋိဂ္ဂဟံ။

ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတွာ၊ ဣမာ ကထာ အဘာသထ။

''ယော မေ အန္ဓေန ဟာနေန၊ သဗ္ဗေ ဣမေ စ တပ္ပယိံ။
တမဟံ ကိတ္တယိဿာမိ၊ သုဏာထ မမ ဘာသတော။

''အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ၊ ဒေဝလောကေ ရမိဿတိ။
သဟဿက္ခတ္တုံ ရာဇာ စ၊ စက္ကဝတ္တီ ဘဝိဿတိ။

''ဥပပဇ္ဇတိ ယံ ယောနိံ၊ ဒေဝတ္တံ အထ မာနုသံ။
သဗ္ဗအာ သဗ္ဗသောဝဏ္ဏံ၊ ဆဒနံ ဓာရယိဿတိ။

''တိံသကပ္ပသဟဿမှိ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေါ။
ဂေါတမော နာမ ဂေါတ္တေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိဿတိ။

''တဿ ဓမ္မေသု ဒါယာဒေါ၊ ဩရသော ဓမ္မနိမ္မိတော။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ၊ နိဗ္ဗာယိဿတိနာသဝေါ။

''ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတွာ၊ သီဟနာဒံ နဒိဿတိ။
စိတကေ ဆတ္တံ ဓာရေန္တိ၊ ဟေဋ္ဌာ ဆတ္တမှိ ဍယှဟထ။

''သာမညံ မေ အနုပ္ပတ္တံ၊ ကိလေသာ ဈာပိတာ မယာ။
မဏ္ဍပေ ရုက္ခမူလေ ဝါ၊ သန္တာပေါ မေ န ဝိဇ္ဇတိ။

''တိံသကပ္ပသဟဿမှိ၊ ယံ အနမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ သဗ္ဗဒါနဿိဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အထ ဘဂဝါ အာယသ္မန္တံ ယသံ ဒက္ခိဏံ ဗာဟုံ ပသာရေတွာ ''ဧဟိ ဘိက္ခူ''တိ အာဟ။ ဝစနသမနန္တရမေဝ ဒွင်္ဂုလမတ္တကေသမဿု အဋ္ဌပရိက္ခာရဓရော ဝဿသဋ္ဌိကတ္ထေရော ဝိယ အဟောသိ။ သော အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ဥဒာနေန္တော ဧဟိဘိက္ခုဘာဝပ္ပတ္တိတော ပုရိမာဝတ္ထဝသေန –

၁၁၇. ''သုဝိလိတ္တော သုဝသနော၊ သဗ္ဗာဘရဏဘူသိတော။
တိဿော ဝိဇ္ဇာ အဇ္ဈဂမိံ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။ – ဂာထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **သုဝိလိတ္တော**တိ သုန္ဒရေန ကုင်္ကုမစန္ဒနာနုလေပနေန ဝိလိတ္တဂတ္တော။ **သုဝသနော**တိ သုဋ္ဌု မဟဂ္ဃကာသိကဝတ္ထဝသနော။ **သဗ္ဗာဘရဏဘူသိတော**တိ သီသူပကာဒီဟိ သဗ္ဗေဟိ အာဘရဏေဟိ အလင်္ကတော။ **အဇ္ဈဂမိ**န္တိ အဓိဂစ္ဆိံ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ယသတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ကိမိလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အဘိသတ္တောဝ နိပတတီတိ အာယသ္မတော ကိမိလတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော ကကုသန္ဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ပရိနိဗ္ဗုတေ သတ္ထရိ တဿ ဓာတုယော ဥဒ္ဒိဿ သဠလမာလာဟိ မဏ္ဍပာကာရေန ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန တာဝတိံသေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ

ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကပိလဝတ္ထုနဂရေ သာကိယရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, **ကိမိလော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဘောဂသမ္ပတ္တိယာ သမ္ပန္နော ဝိဟရတိ။ တဿ ဉာဏပရိပါကံ ဒိသွာ သံဝေဇနနတ္ထံ အနုပိယာယံ ဝိဟရန္တော သတ္ထာ ပဌမယောဗ္ဗနေ ဌိတံ ဒဿနီယံ ကတ္ထိရူပံ အဘိနိမ္မိနိတွာ ပုရတော ဒဿေတွာ ပုန အနုက္ကမေန ယထာ ဇရာ ရောဂဝိပတ္တီဟိ အဘိဘူတာ ဒိဿတိ, တထာ အကာသိ။ တံ ဒိသွာ ကိမိလကုမာရော အတိဝိယ သံဝေဂံ ပကာသေန္တော –

၁၁၈. ''အဘိသတ္တောဝ နိပတတိ ဝယော၊ ရူပံ အညမိဝ တထေဝ သန္တံ။
တဿေဝ သတော အဝိပ္ပဝသတော၊ အညဿေဝ သရာမိ အတ္တာန''န္တိ။ –

ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **အဘိသတ္တောဝ** တိ ''တွံ သီဃံ ဂစ္ဆ မာ တိဋ္ဌာ''တိ ဒေဝေဟိ အနုသိဋ္ဌော အာဏတ္တော ဝိယ။ ''အဘိသဋ္ဌော ဝ''တိပိ ပာဌော, ''တွံ လဟုံ ဂစ္ဆာ''တိ ကေနစိ အဘိလာသာပိတော ဝိယာတိ အတ္ထော။ **နိပတတီ**တိ အတိပတတိ အဘိဓာဝတိ န တိဋ္ဌတိ, ခဏေ ခဏေ ခယဝယံ ဟာပုဏာတီတိ အတ္ထော။ **ဝယော**တိ ဗာလ္လယောဗ္ဗနာဒိကော သရီရဿ အဝတ္ထာဝိသေသော။ ဣဓ ပနဿ ယောဗ္ဗညံ အဓိပ္ပေတံ, တံ ဟိဿ အဘိပတန္တံ ခီယန္တံ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌိတံ။ **ရူပန္တိ** ရူပသမ္ပတ္တိ ဝဒတိ။ **ရူပန္တိ** ပန သရီရံ ''အဋ္ဌိဉ္စ ပဋိစ္စ နှာရုဉ္စ ပဋိစ္စ မံသဉ္စ ပဋိစ္စ အာကာသော ပရိဝါရိတော ရူပံတွေဝ သင်္ခံ ဂစ္ဆတီ''တိအာဒီသု (မ. နိ. ၁.၃၀၆) ဝိယ။ **အညမိဝ တထေဝ သန္တ** န္တိ ဣဒံ ရူပံ ယာဒိသံ, သယံ တထေဝ တေနေဝတကာရေန သန္တံ ဝိဇ္ဇမာနံ အညံ ဝိယ မယှံ ဥပဋ္ဌာတီတိ အဓိပ္ပာယော။ ''တဒေဝ သန္တ''န္တိ စ ကေစိ ပဌန္တိ။ **တဿေဝ သတော** တိ တဿေဝ မေ အနညဿ သတော သမာနဿ။ **အဝိပ္ပဝသတော** တိ န ဝိပ္ပဝသန္တဿ, စိရဝိပ္ပဝုတသေန ဟိ သတော အနညမ္ပိ အညံ ဝိယ ဥပဋ္ဌာတိ ဣဒမ္ပိ ဣဓ နတ္ထီတိ အဓိပ္ပာယော။ **အညဿေဝ သရာမိ အတ္တာန** န္တိ ဣမံ မမ အတ္တဘာဝံ အညဿ သတ္တဿ ဝိယ သရာမိ ဥပဓာရေမိ သဉ္ဇာနာမီတိ အတ္ထော။ တဿေဝံ အနိစ္စတံ မနသိ ကရောန္တဿ ဒုက္ခတာ အနတ္တတာ စ ပါကဋာ အဟေသုံ။ တသ္မာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၆.၄၂-၄၈) –

''နိဗ္ဗုတေ ကကုသန္ဓမှိ၊ ဗြာဟ္မဏမှိ ဝုသီမတိ။
ဂဟေတွာ သဠလံ မာလံ၊ မဏ္ဍပံ ကာရယိံ အဟံ။

''တာဝတိံသံ ဂတော သန္တော၊ လဘိမှ ဗျမ္ဟမုတ္တမံ။
အညေ ဒေဝေတိရောစာမိ၊ ပုညကမ္မဿိဒံ ဖလံ။

''ဒိဝါ ဝါ ယဒိ ဝါ ရတ္တိံ၊ စင်္ကမန္တော ဌိတော စဟံ။
ဆန္နော သဠလပုပ္ဖေဟိ၊ ပုညကမ္မဿိဒံ ဖလံ။

''ဣမသ္မိံယေဝ ကပ္ပမှိ၊ ယံ ဗုဒ္ဓမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာပိ ထေရော အတ္တနော ပုရိမုပ္ပန္နံ အနိစ္စတာမနသိကာရံ ဝိဘာဝေန္တော တမေဝ ကထံ ပစ္စုဒာဟာသိ။ တေနေတံ ဣမဿ ထေရဿ အညာဗျာကရဏမ္ပိ အဟောသိ။

ကိမိလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ရုက္ခမူလဂဟနံ ပသက္ကိယာ တိ အာယသ္မတော ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမ ဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဣတော စတုနဝုတေ ကပ္ပေ ဇာဂံ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓံ ဘိက္ခာယ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ကဒလိဖလာနိ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝ လောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဝေသာလိယံ လိစ္ဆဝိရာဇပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, ဝဇ္ဇိရာဇပုတ္တတ္တာ **ဝဇ္ဇိပုတ္တော** တွေဝ စဿ သမညာ အဟောသိ။ သော ဒဟရော ဟုတွာ ဟတ္ထိသိက္ခာဒိသိက္ခနကာလေပိ ပေတာုသမ္ပန္နတာယ နိဿရဏဇ္ဈာသယော ဟုတွာ ဝိစရ န္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနာကာလေ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ပရိသပရိယန္တေ နိသိန္နော ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပ ဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၅၇-၆၂) –

“သဟဿရံသီ ဘဂဝါ, သယမ္ဘူ အပရာဇိတော။
ဝိဝေကာ ဝုဋ္ဌဟိတွာန, ဂောစရာယာဘိနိက္ခမိ။

“ဖလဟတ္ထော အဟံ ဒိသွာ, ဥပဂစ္ဆိံ နရာသဘံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော, အဝဏ္ဋံ အဒဒိံ ဖလံ။

“စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ, ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ အပရဘာဂေ အစိရပရိနိဗ္ဗုတေ သတ္ထရိ ဓမ္မံ သင်္ဂါယိတုံ သင်္ကေတံ ကတွာ မဟာ ထေရေသု တတ္ထ တတ္ထ ဝိဟရန္တေသု ဧကဒိဝသံ အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ သေခံယေဝ သမာနံ မဟတိယာ ပရိသာယ ပ ရိဝုတံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တံ ဒိသွာ တဿ ဥပရိမဂ္ဂာဓိဂမာယ ဥဿာဟံ ဇနေန္တော –

၁၁၉. “ရုက္ခမူလဂဟနံ ပသက္ကိယ, နိဗ္ဗာနံ ဟဒယသ္မိံ ဩပိယ။
ဈာယ ဂေါတမ မာ စ ပမာဒေါ, ကိံ တေ ဗိဠိဗိဠိကာ ကရိဿတီ”တိ။ –

ကထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ရုက္ခမူလဂဟန**န္တိ ရုက္ခမူလဘူတံ ဂဟနံ, ဂဟနဋ္ဌာနံ ပတ္တိ အတ္ထော, န ရုက္ခမူလံ, ရုက္ခမူလဋ္ဌ အတ္ထိ, န ဂဟနံ, တေသု ရုက္ခမူလဂ္ဂဟဏေန ဌာနဿ ဆာယာသမ္ပန္နတာယ တတာတပပရိဿယာဘာဝံ ဒဿေတိ။ ဂဟနဂ္ဂဟဏေ န နိတတဘာဝေန တတပရိဿယာဘာဝံ ဇနသမ္ဗာဓာဘာဝဥ္စ ဒဿေတိ, တဒုဘယေန စ ဘာဝနာယောဂ္ဂတံ။ **ပသက္ကိယာ**တိ ဥပဂန္တွာ။ **နိဗ္ဗာနံ ဟဒယသ္မိံ ဩပိယာ** တိ “ဧဝံ မယာ ပဋိပဇ္ဇိတွာ နိဗ္ဗာနံ အဓိဂန္တဗ္ဗ”န္တိ နိဗ္ဗုတိံ ဟဒ ယေ ဌပေတွာ စိတ္တေ ကရိတွာ။ **ဈာယာ**တိ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနေန ဈာယ, ဝိပဿနာဘာဝနာသဟိတံ မဂ္ဂဘာဝနံ ဘာ ဝေဟိ။ **ဂေါတမာ**တိ ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိကံ ဂေါတ္တေန အာလပတိ။ **မာ စ ပမာဒေါ**တိ အဓိကုသလေသု ဓမ္မေသု မာ ပမာဒံ အာပဇ္ဇိ။ ဣဒါနိ ယာဒိသော ထေရဿ ပမာဒေါ, တံ ပဋိက္ခေပဝသေန ဒဿေန္တော **“ကိံ တေ ဗိဠိဗိဠိကာ ကရိဿတီ”**တိ အာဟ။ တတ္ထ **ဗိဠိဗိဠိကာ**တိ ဝိဠိဝိဠိကိရိယာ, ဗိဠိဗိဠီတိ သဒ္ဒပဝတ္တိ ယထာ နိရတ္ထကာ, ဧဝံ ဗိဠိဗိဠိကာသဒိ သာ ဇနပညတ္တိ **ကိံ တေ ကရိဿတိ** ကီဒိသံ အတ္ထံ တုယှံ သာဓေတိ, တသ္မာ ဇနပညတ္တိံ ပဟာယ သဒတ္ထပသု တော ဟောဟီတိ ဩဝဒတိ အဒါသိ။

တံ သုတွာ အညေပိ ဝုတ္တဝိသဂန္ဓတာယနဝစနေန သံဝေဂဇာတော ဗဟုဒေဝ ရတ္တိံ စင်္ကမေန ဝီတိနာမေန္တော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ သေနာသနံ ပဝိသိတွာ မဥ္စကေ နိပန္နမတ္တောဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။

ဝဇ္ဇိပုတ္တတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဣလိဒတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ပဥ္စင်္ဂန္နာ **ပရိညာတာ**တိ အာယသ္မတော ဣလိဒတ္တတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ ရထိယံ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော မဓုရံ အာမောဒဖလံ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ အဝန္တိရဋ္ဌေ ဝဓုကမေ အညတရဿ သတ္ထဝါဟဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဣလိဒတ္တော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော မဇ္ဈိကာသဏ္ဍေ စိတ္တဿ ဂဟပတိနော အဒိဋ္ဌသဟာယော ဟုတွာ တေန ဗုဒ္ဓဂုဏေ လိခိတွာ ပေသိတသာသနံ ပဋိလဘိတွာ သာသနေ သဉ္ဇာတပ္ပသာဒေ ထေရဿ မဟာကစ္စာနဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ အာရဘိတွာ နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၈၀-၈၄) –

> ''သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟံ။
> ရထိယံ ပဋိပဇ္ဇန္တံ၊ အာမောဒမဒဒိံ ဖလံ။
>
> ''ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ ''ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာနံ ဂမိဿာမီ''တိ ထေရံ အာပုစ္ဆိတွာ အနုက္ကမေန မဇ္ဈိမဒေသံ ဂန္တွာ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသိန္နော, ''ကစ္စိ, ဘိက္ခု, ခမနီယံ, ကစ္စိ ယာပနီယ''န္တိအာဒိနာ သတ္ထာရာ ကတပဋိသန္ထာရော ပဋိဝစနမုခေန, ''ဘဂဝတ တုမှာကံ သာသနံ ဥပဂတကာလတော ပဋ္ဌာယ မယှံ သဗ္ဗဒုက္ခံ အပဂတံ, သဗ္ဗော ပရိဿယော ဝူပသန္တော''တိ ပဝေဒနဝသေန အညံ ဗျာကရောန္တော –

၁၂၀. ''ပဥ္စင်္ဂန္နာ ပရိညာတာ၊ တိဋ္ဌန္တိ ဆိန္နမူလကာ။
ဒုက္ခက္ခယော အနုပ္ပတ္တော၊ ပတ္တော မေ အာသဝက္ခယော''တိ။ – ဂါထံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ပဥ္စင်္ဂန္နာ ပရိညာတာ** တိ ပဥ္စပိ မေ ဥပာဒါနက္ခန္ဓာ ဝိပဿနာပညာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ ''ဣဒံ ဒုက္ခံ, ဧတ္တကံ ဒုက္ခံ, န ဣတော ဘိယျော''တိ သဗ္ဗသော ပရိစ္ဆိန္ဒိတ္ဝာ ဉာတာ, န တေသု ကိဉ္စိပိ ပရိညာတဗ္ဗံ အတ္ထီတိ အဓိပ္ပာယော။ **တိဋ္ဌန္တိ ဆိန္နမူလကာ** တိ သဗ္ဗသော ပရိညာတတ္တာ ဧဝ တေသံ အဝိဇ္ဇာတဏှာဒိကဿ မူလဿ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ အရိယမဂ္ဂေန ပဟီနတ္တာ ယာဝစရိမစိတ္တနိရောဓာ တေ တိဋ္ဌန္တိ။ **ဒုက္ခက္ခယော အနုပ္ပတ္တော**တိ ဆိန္နမူလကတ္တာယေဝ စ နေသံ ဝဋ္ဋဒုက္ခဿ ခယော ပရိက္ခယော အနုပ္ပတ္တော, နိဗ္ဗာနံ အဓိဂတံ။ **ပတ္တော မေ အာသဝက္ခယော**တိ ကာမာသဝါဒီနံ သဗ္ဗေသံ အာသဝါနံ ခယန္တေ အဘိဂန္တဗ္ဗတာယ ''အာသဝက္ခယော''တိ လဒ္ဓနာမံ အရဟတ္တံ ပတ္တံ ပဋိလဒ္ဓန္တိ အတ္ထော။ ဧကေ ပန အန္တိမာယံ သမုဿယော''တိ ပဌန္တိ။ နိဗ္ဗာနဿ အဓိဂတတ္တာယေဝ အယံ မမ သမုဿယော အတ္တဘာဝေါ အန္တိမော သဗ္ဗပစ္ဆိမကော, နတ္ထိ ဒါနိ ပုနဗ္ဘဝေါတိ အတ္ထော။ ယံ ပန တတ္ထ တတ္ထ အဝုတ္တံ, တံ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယတ္တာ ဥတ္တာနံယေဝါတိ။

ဣလိဒတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နိဋ္ဌိတာ စ ပရမတ္ထဒီပနိယံ ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာယံ

ဝီသာဓိကသတတ္ထေရဂါထာပဋိမဏ္ဍိတဿ ဧကကနိပါတဿ

အတ္ထဝဏ္ဏနာ။

၂. ဒုကနိပါတော

၁. ပဌမဝဂ္ဂေါ

၁. ဥတ္တရတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဒုကနိပါတေ **နတ္ထိ ကောစိ ဘဝေါ နိစ္စော** တိအာဒိကာ အာယသ္မတော ဥတ္တရတ္ထေရသ္သ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝိဇ္ဇာဓရော ဟုတွာ အာကာသေန ဝိစရတိ။ တေန စ သမယေန သတ္ထာ တဿ အနုဂ္ဂဏှနတ္ထံ ဝနန္တရေ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ နိသီဒိ ဆဗ္ဗဏ္ဏဗုဒ္ဓရံသိယော ဝိဿဇ္ဇေန္တော။ သော အန္တလိက္ခေန ဂစ္ဆန္တော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော အာကာသတော ဩရုယှ သုဝိသုဒ္ဓေဟိ ဝိပုလေဟိ ကဏိကာရပုပ္ဖေဟိ ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ, ပုပ္ဖာနိ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန သတ္ထု ဥပရိ ဆတ္တာကာရေန အဋ္ဌံသု, သော တေန ဘိယျောသောမတ္တာယ ပသန္နစိတ္တော ဟုတွာ အပရဘာဂေ ကာလံ ကတွာ တာဝတိံသေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဥဠာရံ ဒိဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တော ယာဝတာယုကံ တတ္ထ ဌတွာ တတော စုတော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဥတ္တရော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော ဗြာဟ္မဏဝိဇ္ဇာသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂန္တွာ ဇာတိယာ ရူပေန ဝိဇ္ဇာယ ဝယေန သီလာစာရေန စ လောကဿ သမ္ဘာဝနီယော ဇာတော။ တဿ တံ သမ္ပတ္တိံ ဒိသွာ ဝဿကာရော မဂဓမဟာမတ္တော အတ္တနော ဓီတရံ ဒါတုကာမော ဟုတွာ အတ္တနော အဓိပ္ပာယံ ပဝေဒေသိ။ သော နိဿရဏဇ္ဈာသယတာယ တံ ပဋိက္ခိပိတွာ ကာလေန ကာလံ ဓမ္မသေနာပတိံ ပယိရုပာသန္တော တဿ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝတ္တသမ္ပန္နော ဟုတွာ ထေရံ ဥပဋ္ဌဟတိ။

တေန စ သမယေန ထေရဿ အညတရော အာဗာဓော ဥပ္ပန္နော, တဿ ဘေသဇ္ဇတ္ထာယ ဥတ္တရော သာမဏေရော ပါတောဝ ပတ္တစီဝရမာဒါယ ဝိဟာရတော နိက္ခန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ တဠာကဿ တီရေ ပတ္တံ ဌပေတွာ ဥဒကသမီပံ ဂန္တွာ မုခံ ဓောဝတိ။ အထ အညတရော ဥမင်္ဂစောရော အာရက္ခပုရိသေဟိ အနုဗဒ္ဓေါ အဂ္ဂဒ္တရေ နေဝ နဂရတော နိက္ခမိတွာ ပလာယန္တော အတ္တနာ ဂဟိတံ ရတနဘဏ္ဍိကံ သာမဏေရဿ ပတ္တေ ပက္ခိပိတွာ ပလာယိ။ သာမဏေရောပိ ပတ္တသမီပံ ဥပဂတော။ စောရံ အနုဗန္ဓန္တာ ရာဇပုရိသာ သာမဏေရဿ ပတ္တေ ဘဏ္ဍိကံ ဒိသွာ, “အယံ စောရော, ဣမိနာ စောရိယံ ကတ”န္တိ သာမဏေရံ ပစ္ဆာဗာဟံ ဗန္ဓိတွာ ဝဿကာရဿ ဗြာဟ္မဏာဿ ဒဿေသုံ။ ဝဿကာရော စ တဒါ ရညော ဝိနိစ္ဆယေ နိယုတ္တော ဟုတွာ ဆေဇ္ဇဘေဇ္ဇံ အနုသာသတိ။ သော “ပုဗ္ဗေ မမ ဝစနံ နာဒိယိ, သုဒ္ဓဟသဏ္ဍိယေသု ပဗ္ဗဇိ”တိ စ ဗဒ္ဓါဃာတတ္တာ ကမ္မံ အသောဓေတွာဝ ဇီဝန္တမေဝ တံ သူလေ ဥတ္တာသေသိ။

အထဿ ဘဂဝါ ဉာဏပရိပါကံ ဩလောကေတွာ တံ ဌာနံ ဂန္တွာ ဝိပ္ဖုရန္တဟတ္ထနခမဏိမယူခသမ္ဘိန္နသိတာဘတာယ ပဂ္ဃရန္တဇာတိဟိင်္ဂုလကသုဝဏ္ဏရသဓာရံ ဝိယ ဇာလာဂုဏ္ဌိတမုဒုတလုနဒီဃင်္ဂုလိဟတ္ထံ ဥတ္တရဿ သီသေ ဌပေတွာ, “ဥတ္တရ, ဣဒံ တေ ပုရိမကမ္မဿ ဖလံ ဥပ္ပန္နံ, တတ္ထ တယာ ပစ္စဝေက္ခဏဗလေန အဓိဝါသနာ ကာတဗ္ဗာ”တိ ဝတွာ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ ဥတ္တရော အမတာဘိသေကသဒိသေန သတ္ထု ဟတ္ထသမ္ဖဿေန သဉ္ဇာတပ္ပသာဒသောမနဿတာယ ဥဠာရံ ပီတိပာမောဇ္ဇံ ပဋိလဘိတွာ ယထာပရိစိတံ ဝိပဿနာမဂ္ဂံ သမာရူဠ္ဟော ဉာဏဿ ပရိပါကံ ဂတတ္တာ သတ္ထု စ ဒေသနာဝိလာသေန တာဝဒေဝ မဂ္ဂပဋိပါဋိယာ သဗ္ဗကိလေသေ ခေပေတွာ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၆.၅၅-၈၂) –

“သုမေဓော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ ဗာတ္တိံသဝရလက္ခဏော။
ဝိဝေကကာမော ဘဂဝါ၊ ဟိမဝန္တမုပါဂမိ။

“အဇ္ဈောဂဟေတွာ ဟိမဝန္တံ၊ အဂ္ဂေါ ကာရုဏိကော မုနိ။
ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာန၊ နိသီဒိ ပုရိသုတ္တမော။

‘‘ဝိဇ္ဇာခရော တအာ အာသိံ၊ အန္တလိက္ခစရော အဟံ။
တိသူလံ သုဂတံ ဂယှ္ဟ၊ ဂစ္ဆာမိ အမ္ဗရေ တအာ။

‘‘ပဗ္ဗတဂ္ဂေ ယထာ အဂ္ဂိ၊ ပုဏ္ဏမာယေဝ စန္ဒိမာ။
ဝနံ ဩဘာသတေ ဗုဒ္ဓေါ၊ သာလရာဇာဝ ဖုလ္လိတော။

‘‘ဝနဂ္ဂာ နိက္ခမိတ္ဝာန၊ ဗုဒ္ဓရံသီဘိဓာဝရေ။
နဠဂ္ဂိဝဏ္ဏသင်္ကာသာ၊ ဒိသွာ စိတ္တံ ပသာဒယိံ။

‘‘ဝိစိနံ အဒ္ဒသံ ပုပ္ဖံ၊ ကဏိကာရံ ဒေဝဂန္ဓိကံ။
တီဏိ ပုပ္ဖာနိ အာဒာယ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌမပူဇယိံ။

‘‘ဗုဒ္ဓဿ အာနုဘာဝေန၊ တီဏိ ပုပ္ဖာနိ မေ တအာ။
ဥဒ္ဓံဝဏ္ဋာ အဓောပတ္တာ၊ ဆာယံ ကုဗ္ဗန္တိ သတ္ထုနော။

‘‘တေန ကမ္မေန သုကတေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ၊ တာဝတိံသမဂစ္ဆဟံ။

‘‘တတ္ထ မေ သုကတံ ဗျမှံ၊ ကဏိကာရီတိ ဉာယတိ။
သဋ္ဌိယောဇနမုဗ္ဗေဓံ၊ တိံသယောဇနဝိတ္ထတံ။

‘‘သဟဿကဏ္ဍံ သတဘေဏ္ဍု၊ ဓဇာလု ဟရိတာမယံ။
သတသဟဿနိယျူဟာ၊ ဗျမှေ ပာတုဘဝိံသု မေ။

‘‘သောဏ္ဏမယာ မဏိမယာ၊ လောဟိတင်္ကမယာပိ စ။
ဖလိကာပိ စ ပလ္လင်္ကာ၊ ယေနိစ္ဆကာ ယဒိစ္ဆကာ။

‘‘မဟာရဟဉ္စ သယနံ၊ တူလိကာ ဝိကတီယုတံ။
ဥဒ္ဓလောမိဉ္စ ဧကန္တံ၊ ဗိမ္ဗောဟနသမာယုတံ။

‘‘ဘဝနာ နိက္ခမိတ္ဝာန၊ စရန္တော ဒေဝစာရိကံ။
ယထာ ဣစ္ဆာမိ ဂမနံ၊ ဒေဝသင်္ဃပုရက္ခတော။

‘‘ပုပ္ဖဿ ဟေဋ္ဌာ တိဋ္ဌာမိ၊ ဥပရိစ္ဆဒနံ မမ။
သမန္တာ ယောဇနသတံ၊ ကဏိကာရေဟိ ဆာဒိတံ။

‘‘သဋ္ဌိတူရိယသဟဿာနိ၊ သာယံ ပာတံ ဥပဋ္ဌဟုံ။
ပရိဝါရေန္တိ မံ နိစ္စံ၊ ရတ္တိန္ဒိဝမတန္ဒိတာ။

‘‘တတ္ထ နစ္စေဟိ ဂီတေဟိ၊ တာဠေဟိ ဝါဒိတေဟိ စ။
ရမာမိ ခိဍ္ဍာ ရတိယာ၊ မောဒာမိ ကာမကာမဟံ။

‘‘တတ္ထ ဘုတွာ ပိဝိတွာ စ၊ မောဒာမိ တိဒသေ တအာ။
နာရီဂဏေဟိ သဟိတော၊ မောဒာမိ ဗျမှမုတ္တမေ။

‘‘သတာနံ ပဉ္စက္ခတ္တုဉ္စ၊ ဒေဝရဇ္ဇမကာရယိံ။

သတာနံ တိဏ္ဏံ ဗုဒ္ဓာနံ၊ စက္ကဝတ္တိ အဟောသဟံ။
ပဒေသရဇ္ဇံ ဝိပုလံ၊ ဂဏနာတော အသင်္ချိယံ။

''ဘဝေ ဘဝေ သံသရန္တော၊ မဟာဘောဂံ လဘာမဟံ။
ဘောဂေ မေ ဦနတာ နတ္ထိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ဒွေ ဘဝေ သံသရာမိ၊ ဒေဝတ္တေ အထ မာနုသေ။
အညံ ဂတိံ န ဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ဒွေ ကုလေ ပဇာယာမိ၊ ခတ္တိယေ စာပိ ဗြာဟ္မဏေ။
နီစေ ကုလေ န ဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ဟတ္ထိယာနံ အဿယာနံ၊ သိဝိကံ သန္ဒမာနိကံ။
လဘာမိ သဗ္ဗမေဝေတံ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''အသီဂဏံ အသဂဏံ၊ နာရိယော သမလင်္ကတာ။
လဘာမိ သဗ္ဗမေဝေတံ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ကောသေယျကမ္ဗလိယာနိ ၊ ခောမကပ္ပာသိကာနိ စ။
လဘာမိ သဗ္ဗမေဝေတံ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''နဝဝတ္ထံ နဝဖလံ၊ နဝဂ္ဂရသဘောဇနံ။
လဘာမိ သဗ္ဗမေဝေတံ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ဣမံ ခါဒ ဣမံ ဘုဉ္ဇ၊ ဣမမှိ သယနေ သယ။
လဘာမိ သဗ္ဗမေဝေတံ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''သဗ္ဗတ္ထ ပူဇိတော ဟောမိ၊ ယသော အစ္စုဂ္ဂတော မမ။
မဟာပက္ခော သဒာ ဟောမိ၊ အဘေဇ္ဇပရိသော သဒာ။

ဉာတီနံ ဥတ္တမော ဟောမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''သီတံ ဥဏှံ န ဇာနာမိ၊ ပရိဠာဟော န ဝိဇ္ဇတိ။
အထော စေတသိကံ ဒုက္ခံ၊ ဟဒယေ မေ န ဝိဇ္ဇတိ။

''သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော ဟုတွာန၊ သံသရာမိ ဘဝာဘဝေ။
ဝေဝဏ္ဏိယံ န ဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ဒေဝလောကာ စဝိတွာန၊ သုက္ကမူလေန စောဒိတော။
သာဝတ္ထိယံ ပုရေ ဇာတော၊ မဟာသာလေ သုအဍ္ဎကေ။

''ပဉ္စ ကာမဂုဏေ ဟိတွာ၊ ပဗ္ဗဇိံ အနဂါရိယံ။
ဇာတိယာ သတ္တဝဿောဟံ၊ အရဟတ္တမပါပုဏိံ။

''ဥပသမ္ပာဒယီ ဗုဒ္ဓော၊ ဂုဏမညာယ စက္ခုမာ။
တရုဏော ပူဇနီယောဟံ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

‘‘ဒိဗ္ဗစက္ခု ဝိသုဒ္ဓံ မေ၊ သမာဓိကုသလော အဟံ။
အဘိညာပာရမိပ္ပတ္တော၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

‘‘ပဋိသမ္ဘိဒာ အနုပ္ပတ္တော၊ ဣဒ္ဓိပါဒေသု ကောဝိဒေါ။
ဓမ္မေသု ပာရမိပ္ပတ္တော၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

‘‘တိံသကပ္ပသဟဿမှိ၊ ယံ ဗုဒ္ဓမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ သုလဘော ဥဠုမှိ ပရာနုဒ္ဒယာယ အာကာသေ ဌတွာ ဟတ္ထိဟာရိယံ ဒဿေသိ။ မဟာဇနော အစ္ဆရိယဗ္ဘုတစိတ္တဇာတော အဟောသိ။ တာဝဒေဝဿ ဝဏ္ဏော သံရူဠှော, သော ဘိက္ခူဟိ, ‘‘အာဝုသော, တာဒိသံ ဒုက္ခံ အနုဘဝန္တော ကထံ တွံ ဝိပဿနံ အနုယုဉ္ဇိတုံ အသက္ခီ’’တိ ပုဋ္ဌော, ‘‘ပဂေဝ မေ, အာဝုသော, သံသာရေ အာဒီနဝေ, သင်္ခါရာနဉ္စ သဘာဝေ သုဒိဋ္ဌော, တေဟံ တာဒိသံ ဒုက္ခံ အနုဘဝန္တောပိ အသက္ခိံ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ ဝိသေသံ အဓိဂန္တု’’န္တိ ဒဿေန္တော –

၁၂၁. ‘‘နတ္ထိ ကောစိ ဘဝေါ နိစ္စော၊ သင်္ခါရာ ဝါပိ သဿတာ။
ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စ တေ ခန္ဓာ၊ စဝန္တိ အပရာပရံ။

၁၂၂. ‘‘ဧတမာဒီနဝံ ဉတွာ၊ ဘဝေနမှိ အနတ္ထိကော။
နိဿဋော သဗ္ဗကာမေဟိ၊ ပတ္တော မေ အာသဝက္ခယော’’တိ။ –

ဣမံ ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **နတ္ထိ ကောစိ ဘဝေါ နိစ္စော** တိ ကမ္မဘဝေါ ဥပပတ္တိဘဝေါ ကာမဘဝေါ ရူပဘဝေါ အရူပဘဝေါ သညီဘဝေါ အသညီဘဝေါ နေဝသညီနာသညီဘဝေါ ဧကဝေါကာရဘဝေါ စတုဝေါကာရဘဝေါ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေါတိ ဧဝံဘေဒေ, တတ္ထာပိ ဟီနော မဇ္ဈိမော ဥက္ကဋ္ဌော ဒီဃာယုကော သုခဗဟုလော ဒေမိဿသုခဒုက္ခောတိ ဧဝံဝိဘာဂေ ယောကောစိ နိစ္စော ဓုဝေါ ထိရော အပလောကိယဓမ္မော နတ္ထိ တံ တံ ကာရဏံ ပဋိစ္စ သမုပ္ပန္နတ္တာ။ ယသ္မာ စ ဧဝံ, တသ္မာ **သင်္ခါရာ ဝါပိ သဿတာ** နတ္ထီတိ ယောဇနာ။ ပစ္စယေဟိ သင်္ခတတ္တာ ‘‘သင်္ခါရာ’’တိ လဒ္ဓနာမေ ဟိ ပဉ္စက္ခန္ဓေ ဥပာဒါယ ဘဝသမညာယ သင်္ခါရာဝ ဟုတွာ သမ္မုတာ ဇရာမရဏေန စ ဝိပရိဏာမန္တီတိ အသဿတာ ဝိပရိဏာမဓမ္မာ။ တထာ ဟိ တေ ‘‘သင်္ခါရာ’’တိ ဝုစ္စန္တိ။ တေနာဟ **ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စ တေ ခန္ဓာ, စဝန္တိ အပရာပရ** န္တိ။ တေ ဘဝပရိယာယေန သင်္ခါရပရိယာယေန စ ဝုတ္တာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ယထာပစ္စယံ အပရာပရံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ, ဥပ္ပန္နာ စ ဇရာယ ပရိပီဠိတာ ဟုတွာ စဝန္တိ ပရိဘိဇ္ဇန္တီတိ အတ္ထော။ ဧတေန ‘‘ဘဝေ, သင်္ခါရာ’’တိ စ လဒ္ဓဝေါဟာရာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဥဒယဗ္ဗယသဘာဝါတိ ဒဿေတိ။ ယသ္မာ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ သင်္ခါရေ သမ္မသန္တဿ တယောပိ ဘဝါ အာဒိတ္တံ ဝိယ သင်္ခတေ **အာဒီနဝံ** ဒေသံ ပဂေဝ ဝိပဿနာပညာယ ဇာနိတွာ အနိစ္စလက္ခဏေဟိ ဒိဋ္ဌာ သင်္ခါရာ ဒုက္ခာနုတ္တာ ဝိဘူတတရာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ, တေနာဟ ဘဂဝါ – ‘‘ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခံ, ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ’’တိ (သံ. နိ. ၃.၁၅)။

ယသ္မာ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ သင်္ခါရေ သမ္မသန္တဿ တယောပိ ဘဝါ အာဒိတ္တံ ဝိယ အဂါရံ သပ္ပဋိဘယာ ဥပဋ္ဌဟန္တိ, တသ္မာ အာဟ **‘‘ဘဝေနမှိ အနတ္ထိကော’’**တိ။ ဧဝံ ပန သဗ္ဗသော ဘဝေဟိ ဝိနိဝတ္တိယမာနဿ ကာမေသု အပေက္ခာယ လေသောပိ န သမ္ဘဝတီယေဝ, တေနာဟ **‘‘နိဿဋော သဗ္ဗကာမေဟီ’’** တိ, အမှေဟီတိ ယောဇနာ။ မာနုသေဟိ ဝိယ ဒိဗ္ဗေဟိပိ ကာမေဟိ နိဝတ္တိတစိတ္တောသ္မီတိ အတ္ထော။ **ပတ္တော မေ အာသဝက္ခ ယော**တိ ယသ္မာ ဧဝံ သုပရိမဒ္ဒိတသင်္ခါရော ဘဝေသု သုပရိဒိဋ္ဌာဒီနဝေါ ကာမေသု စ အနာသတ္တမာနသော တသ္မာ သူလမတ္တကေ နိသိန္နေနာပိ မေ မယာ ပတ္တော အဓိဂတော အာသဝက္ခယော နိဗ္ဗာနံ အရဟတ္တဉ္စာတိ။ အညေဟိ စ သဗ္ရဟ္မစာရီဟိ အပ္ပတ္တမာနသေဟိ တဒဓိဂမာယ ဥဿာဟော ကရဏီယောတိ ဘိက္ခူနံ ဩဝါဒမဒါသိ။

၂. ပိဏ္ဍောလဘာရဒွာဇတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

နယိဒံ အနယေနာတိအာဒိကာ အာယသ္မတော ပိဏ္ဍောလဘာရဒွာဇတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ သီဟယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ပဗ္ဗတဂုဟာယံ ဝိဟရတိ။ ဘဂဝါ တဿ အနုဂ္ဂဟံ ကာတုံ ဂေါစရာယ ပက္ကန္တကာလေ သယနဂုဟံ ပဝိသိတွာ နိရောဓံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသီဒိ။ သီဟော ဂေါစရံ ဂဟေတွာ နိဝတ္တော ဂုဟာဒွာရေ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော ဇလဇထလဇပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ ကတွာ စိတ္တံ ပသာဒေန္တော ဘဂဝတော အာရက္ခတ္ထာယ အရညေ တဋ္ဌမိဂေ အပနေတုံ တီသု ဝေလာသု သီဟနာဒံ နဒန္တော ဗုဒ္ဓဂတာယ သတိယာ အဋ္ဌာသိ။ ယထာ ပဌမဒိဝသံ, ဧဝံ သတ္တာဟံ ပူဇေသိ။ ဘဂဝါ သတ္တာဟစ္စယေန နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ''ဝတ္တိဿတိ ဧတ္တကမဿ ဥပနိဿယော''တိ တဿ ပဿန္တဿေဝ အာကာသံ ပက္ခန္ဒိတွာ ဝိဟာရမေဝ ဂတော။ သီဟော ဟလိလေဟျကဟတ္ထိ ဝိယ ဗုဒ္ဓဝိယောဂဒုက္ခံ အဓိဝါသေတုံ အသက္ကောန္တော ကာလံ ကတွာ ဟံသဝတီနဂရေ မဟာဘောဂကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော နဂရဝါသီဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ ဂတော ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ သတ္တာဟံ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေတွာ ယာဝဇီဝံ ပုညာနိ ကတွာ အပရာပရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ ကောသမ္ဗိယံ ရညော ဥဒေနဿ ပုရောဟိတပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ **ဘာရဒွာဇော** နာမ နာမေန။ သော ဝယပ္ပတ္တော တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဟေတွာ ပဉ္စ မာဏဝကသတာနိ မန္တေ ဝါစေန္တော မဟဂ္ဃသဘာဝေန အနနုရူပာစာရတ္တာ တေဟိ ပရိစ္စတ္တော ရာဇဂဟံ ဂန္တွာ ဘဂဝတော ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စ လာဘသက္ကာရံ ဒိသွာ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဘောဇနေ အမတ္တညူ ဟုတွာ ဝိစရန္တော သတ္ထာရာ ဥပာယေန မတ္တညုတာယ ပတိဋ္ဌာပိတော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၀.၁၀၄-၁၀၉) –

''မိဂလုဒ္ဒော ပုရေ အာသိံ, ဝိပိနေ ဝိစရံ တဒါ။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ, သဗ္ဗဓမ္မာန ပါရဂုံ။

''ပိယာလဖလမာဒါယ, ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿဒါသဟံ။
ပုညက္ခေတ္တဿ ဝီရဿ, ပသန္နော သေဟိ ပါဏိဘိ။

''ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ, ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ ''ဘဂဝတော သမ္မုခါ ယံ သာဝကေဟိ ပတ္တဗ္ဗံ, တံ မယာ ပတ္တ''န္တိ, ဘိက္ခုသင်္ဃေ စ ''ယဿ မဂ္ဂေ ဝါ ဖလေ ဝါ ကင်္ခါ အတ္ထိ, သော မံ ပုစ္ဆတူ''တိ သီဟနာဒံ နဒိ။ တေန နံ ဘဂဝါ, ''ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ သီဟနာဒိကာနံ ယဒိဒံ ပိဏ္ဍောလဘာရဒွာဇော''တိ (အ. နိ. ၁.၁၈၈, ၁၉၅) ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ။ သော ဧကဒိဝသံ အတ္တနော သန္တိကံ ဥပဂတံ ဂိဟိကာလေ သဟာယဘူတံ မစ္ဆရိံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဗြာဟ္မဏံ အနုကမ္ပမာနော တဿ အနုကထံ ကထေတွာ တေန စ ''အယံ မမ ဓနံ ဝိနာသေတုကာမော''တိ ဘာကုဋိံ ကတွာပိ ''တုယှံ ဧကဘတ္တံ ဒေမီ''တိ ဝုတ္တေ, ''တံ သင်္ဃဿ ဒေဟိ မာ မယှ''န္တိ သင်္ဃဿ ပရိဏာမေသိ။ ပုန ဗြာဟ္မဏေန ''အယံ မံ ဗဟူနံ အပေတုကာမော''တိ အပ္ပစ္စယေ ပကာသိတေ ဒုတိယဒိဝသံ ဓမ္မဒေသနာပတိနာ သင်္ဃဂတာယ ဒက္ခိဏာယ မဟပ္ဖလဘာဝပ္ပကာသနေန တံ ပသာဒေတွာ, ''အယံ ဗြာဟ္မဏော 'အာဟာရဂေဓေန မံ အနေ နီယောဇေသီ'တိ မညတိ, အာဟာရဿ ပန မယာ သဗ္ဗသော ပရိညာတဘာဝံ န ဇာနာတိ, ဟန္ဒ နံ ဇာနာပေမီ''တိ –

၁၂၃. ''နယိဒံ အနယေန ဇီဝိတံ, နာဟာရော ဟဒယဿ သန္တိကော။
အာဟာရဋ္ဌိတိကော သမုဿယော, ဣတိ ဒိသွာန စရာမိ ဧသနံ။

၁၂၄. ''ပင်္ကောတိ ဟိ နံ အဝေဒယုံ, ယာယံ ဝန္ဒနပူဇနာ ကုလေသု။

သုခုမံ သလ္လံ ဒုရုဗ္ဗဟံ၊ သက္ကာရော ကာပုရိသေန ဒုဇ္ဇဟော''တိ။ –

ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **နယိဒံ အနယေန ဇီဝိတန္တိ** ဣဒံ မမ ဇီဝိတံ အနယေန အဉာယေန ဝေဠုဒာနပုပ္ဖဒာနာဒိအနေသနာယ န ဟောတိ ဇီဝိတနိကန္တိယာ အဘာဝတော။ **နာဟာရော ဟဒယဿ သန္တိကော** တိ အာဟာရော စ အာဟရိယမာနော မဂ္ဂဖလဉာဏံ ဝိယ ဟဒယဿ စိတ္တဿ သန္တိကရော န ဟောတိ, ကေဝလံ ပန သဇ္ဈုကံ ခုဒာပဋိဃာတမတ္တံ ကရောတီတိ အဓိပ္ပာယော။ အထ ဝါ **နာဟာရော ဟဒယဿ သန္တိကော** တိ အာဟာရော ရသတဏှာဟာဝတ္ထု မေ ဟဒယဿ သန္တိကော အာသန္နော န ဟောတိ ရသတဏှာယ ဇဝ အဘာဝတော။ ''သန္တိကေ''တိပိ ပဌန္တိ။ ယော ဟိ အာဟာရဂိဒ္ဓော လာဘသက္ကာရပ္ပသုတော ဝိစရတိ, တဿ အာဟာရော ဟဒယဿ သန္တိကေ နာမ အဘိဏှံ မနသိကာတဗ္ဗတော။ ယော ပန ပရိညာတာဟာရော, သော တတ္ထ ပဟီနစ္ဆန္ဒရာဂေ, န တဿာဟာရော ဟဒယဿ သန္တိကေ နာမ – ''ကထံ နု ခော လဘေယျ''န္တိအာဒိမနသိကရဏာဘာဝတော။ ယဒိ ဟိ ဇီဝိတနိကန္တိ အာဟာရရသတဏှာ စ နတ္ထိ, အထ ကသ္မာ ပိဏ္ဍာယ စရသီတိ အနုယောဂံ မနသိ ကတွာ အာဟ **''အာဟာရဋ္ဌိတိကော သမုဿယော, ဣတိ ဒိသွာန စရာမိ သေန''**န္တိ။ အာဟာရော ဘောဇနံ ဌိတိ ဌာနံ ပစ္စယော ဧတဿာတိ အာဟာရဋ္ဌိတိကော။ ''အာဟာရပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိကော သမုဿယော ကာယော''ဣတိ ဒိသွာန ဇာနိတွာ ဉာဏစက္ခုနာ ပဿိတွာ တေနာကာရေန ဥပေတွာ စရာမိ သေနံ, ဘိက္ခာပရိယေသနံ ကရောမီတိ အတ္ထော။

ပစ္စယနိမိတ္တံ ကုလာနိ ဥပသင်္ကမန္တော တတ္ထ ဝန္ဒနပူဇနာဟိ လာဘသက္ကာရေဟိ စ ဗဇ္ဈတီတိ ဇဝံ မာဒိသေ သု န စိန္တေတဗ္ဗန္တိ ဒဿေန္တော **''ပင်္ကော''** တိကထံ အဘာသိ။ တဿတ္ထော – **ယာ အယံ** ပစ္စယနိမိတ္တံ ဥပဂတာနံ ပဗ္ဗဇိတာနံ **ကုလေသု** ဂေဟဝတသီသု ပဝတ္တိဿတိ ဂုဏာသမ္ဘာဝနာ **ပူဇနာ** စ, ယသ္မာ တံ အဘာဝိတတ္တာနံ သြသီဒာပနဋ္ဌေန မလီနဘာဝကရဏေန စ **ပင်္ကော** ကဒ္ဒမောတိ ဗုဒ္ဓါဒယော **အဝေဒယုံ** အဗ္ဘညာသုံ ပဝေဒေသုံ တ, တသ္မာ သာ သပ္ပုရိသာနံ ဗန္ဓာယ န ဟောတိ သက္ကာရာသာယ ပဂေဝ ပဟီနတ္တာ။ အသပ္ပုရိသဿ ပန သက္ကာရာသာ ဒုဝိညေယျသဘာဝတာယ ပီဠာဇနနတော အန္တော တုဒနတော ဥဒ္ဓရိတုံ အသက္ကုဏေယျတော စ **သုခုမံ သလ္လံ ဒုရုဗ္ဗဟံ**။ တတော ဇဝ တေန **သက္ကာရော ကာပုရိသေန ဒုဇ္ဇဟော** ဒုရုဗ္ဗဟော ယေ့ တဿ ပဟာနပဋိပတ္တိယာ အပ္ပဋိပဇ္ဇနတော, သက္ကာရာသာပဟာနေန ပဟီနော ဟောတီတိ။ တံ သုတွာ ဗြာဟ္မဏော ထေရေ အဘိပ္ပသန္နော အဟောသိ။

ပိဏ္ဍောလဘာရဒွာဇတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဝလ္လိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

မက္ကဋော ပဉ္စဒွါရာယ န္တိအာဒိကာ အာယသ္မတော ဝလ္လိယတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကတိံသေ ကပ္ပေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ဧကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန အရညံ ဂတော တတ္ထ နာရဒံ နာမ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓံ ရုက္ခမူလေ ဝသန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော နဠေဟိ သာလံ ကတွာ တိဏေဟိ ဆာဒေတွာ အဒါသိ။ စင်္ကမနဋ္ဌာနဉ္စ သဿ သောဓေတွာ ဝါလုကာ ဩကိရိတွာ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဝလ္လိယော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ယောဗ္ဗနမနုပ္ပတ္တော ဣန္ဒြိယာဝသိကော ဟုတွာ ဝိစရန္တော ကလျာဏမိတ္တသံသဂ္ဂေန ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၀.၉၃-၁၀၃) –

''ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ ဟာရိတော နာမ ပဗ္ဗတော။
သယမ္ဘူ နာရဒေါ နာမ၊ ရုက္ခမူလေ ဝသီ တဒါ။

''နဠာဂါရံ ကရိတွာန၊ တိဏေန ဆာဒယိံ အဟံ။

စင်္ကမံ သောဓယိတွာန, သယမ္ဘုဿ အဒါသဟံ။

“တေန ကမ္မေန သုကတေန, စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ, တာဝတိံသမဂစ္ဆဟံ။

“တတ္ထ မေ သုကတံ ဗျမှံ, နဠကုဋိကနိမ္မိတံ။
သဋ္ဌိယောဇနမုဗ္ဗေဓံ, တိံသယောဇနဝိတ္ထတံ။

“စတုဒ္ဒသေသု ကပ္ပေသု, ဒေဝလောကေ ရမိံ အဟံ။
ဧကသတ္တတိက္ခတ္တုဉ္စ, ဒေဝရဇ္ဇမကာရယိံ။

“စတုတ္တိံသတိက္ခတ္တုဉ္စ, စက္ကဝတ္တီ အဟောသဟံ။
ပဒေသရဇ္ဇံ ဝိပုလံ, ဂဏနာတော အသင်္ခိယံ။

“ဓမ္မပါသာဒမာရုယှ, သဗ္ဗာကာရဝရူပမံ။
ယဒိစ္ဆကာဟံ ဝိဟရေ, သကျပုတ္တဿ သာသနေ။

“ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ, ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, နဠကုဋိယိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ပုထုဇ္ဇနကာလေ အတ္တနော စိတ္တဿ ရူပါဒိအာရမ္မဏေသု ယထာကာမပ္ပဝတ္တိယာ, ဣဒါနိ အရိယမဂ္ဂေန နိဂ္ဂဟိတဘာဝဿ စ ဝိဘာဝနေန အညံ ဗျာကရောန္တော –

၁၂၅. “မက္ကဋော ပဉ္စဒွါရာယံ, ကုဋိကာယံ ပသက္ကိယ။
ဒွါရေန အနုပရိယေတိ, ဃဋ္ဋယန္တော မုဟုံ မုဟုံ။

၁၂၆. “တိဋ္ဌ မက္ကဋ မာ ဓာဝိ, န ဟိ တေ တံ ယထာ ပုရေ။
နိဂ္ဂဟီတောသိ ပညာယ, နေဝ ဒူရံ ဂမိဿသီ”တိ။ – ဂါထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဃဋ္ဋယန္တော** တိ အတ္တနော လောလဘာဝေန ရုက္ခဿ အညံ သာခံ မုဉ္စိတွာ အညဿ ဂဟဏေန အနေကဝါရံ တတ္ထ ရုက္ခံ စာလေန္တော ဖလူပဘောဂမက္ကဋော ဝိယ တေန တေန စက္ခာဒိဒွါရေန ရူပါဒိအာရမ္မဏေသု အညံ မုဉ္စိတွာ အညံ ဂဏှန္တော စိတ္တသန္တာနဿ သမာဒါနဝသေန နိစ္စလံ ဌာတုံ အပ္ပဒါနေန အဘိက္ခဏံ ဃဋ္ဋယန္တော စာလေန္တော တသ္မိံယေဝ ရူပါဒိအာရမ္မဏေ အနုပရိဝတ္တတိ ယထာကာမံ ဝိစရတိ။ ဝတ္တမာနသမီပတာယ စေတ္ထ ဝတ္တမာနဝစနံ။ ဧဝံ အနုပရိယန္တော စ **တိဋ္ဌ, မက္ကဋ, မာ ဓာဝိ** တွံ, စိတ္တမက္ကဋ, ဣဒါနိ တိဋ္ဌ မာ ဓာဝိ, ဣတော ပဋ္ဌာယ တေ ဓာဝိတုံ န သက္ကာ, တသ္မာ **န ဟိ တေ တံ ယထာ ပုရေ** ယသ္မာ တံ အတ္တဘာဝဂေဟံ ပုဗ္ဗေ ဝိယ န တေ သေဝိတံ ပိဟိတဒွါရဘာဝတော, ကိဉ္စ **နိဂ္ဂဟီတောသိ ပညာယ** သယဉ္စ ဣဒါနိ မဂ္ဂပညာယ ကိလေသာဘိသင်္ခါရသင်္ခါတာနံ ပါဒါနံ ဆေဒနေန အစ္စန္တိကံ နိဂ္ဂဟံ ပတ္တောသိ, တသ္မာ **နေဝ ဒူရံ ဂမိဿသိ** ဣတော အတ္တဘာဝတော ဒူရံ ဒုတိယာဒိအတ္တဘာဝံ နေဝ ဂမိဿသိ ယာဝစရိမကစိတ္တံ ဧဝ တေ ဂမနန္တိ ဒဿေတိ။ “နေတော ဒူရ”န္တိပိ ပါဌော, သော ဧဝတ္ထော။

ဝလ္လိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဂင်္ဂါတီရိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

တိဏ္ဏံ မေ တာလပတ္တာန န္တိအာဒိကာ အာယသ္မတော ဂင်္ဂါတီရိယတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော သာသနေ အဘိပ္ပသန္နော ဟုတွာ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ ပာနီယမဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ အညတရဿ ဂဟပတိဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, ''ဒတ္တော''တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဃရာဝါသံ ဝသန္တော အဂမနိယဋ္ဌာနဘာဝံ အဇာနိတွာ ဝီတိက္ကမံ ကတွာ ပုန အဂမနိယဋ္ဌာနဘာဝံ ဥတွာ သံဝေဂဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ တံ ကမ္မံ ဇိဂုစ္ဆိတွာ လူခပဋိပတ္တိံ အနုတိဋ္ဌန္တော ပံသုကူလစီဝရံ ဆဝသိတ္တသဒိသံ မတ္တိကာပတ္တဉ္စ ဂဟေတွာ ဂင်္ဂါတီရေ တီဟိ တာလပတ္တေဟိ ကုဋိကံ ကတွာ ဝိဟာသိ, တေနေဝဿ **ဂင်္ဂါတီရိယော** တိ သမညာ အဟောသိ။ သော ''အရဟတ္တံ အပ္ပတွာ န ကေနစိ သလ္လပိဿာမီ''တိ စိတ္တံ အဓိဋ္ဌာယ ပဌမံ သံဝစ္ဆရံ တုဏှီဘူတော ဝစီဘေဒံ အကရောန္တော ဝိဟာသိ။ ဒုတိယေ သံဝစ္ဆရေ ဂေစရဂါမေ အညတရာယ ဣတ္ထိယာ ''မူဂေ နု ခော နော''တိ ဝီမံသိတုကာမာယ ပတ္တေ ခီရံ အာသိဉ္စန္တိယာ ဟတ္ထဝိဟာရေ ကတေပိ သြကိရိတေ, ''အလံ, ဘဂိနီ''တိ တစံ နိစ္ဆရိ။ တတိယေ ပန သံဝစ္ဆရေ အန္တရဝဿေဝ ဃဋေန္တော ဝါယမန္တော အရဟတ္တံ ပာပုဏိ, တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၀.၅၁-၅၆)
–

''ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿ, ဘိက္ခုသင်္ဃေ အနုတ္တရေ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော, ပါနီယဃဋမပူရယိံ။

''ပဗ္ဗတဂ္ဂေ ဒုမဂ္ဂေ ဝါ, အာကာသေ ဝါထ ဘူမိယံ။
ယဒါ ပါနီယမိစ္ဆာမိ, ခိပ္ပံ နိဗ္ဗတ္တတေ မမ။

''သတသဟဿိတော ကပ္ပေ, ယံ ဒါနမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဒကဒါနဿိဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟာ ပန ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပတ္တိယာ ဝိဘာဝနမုခေန အညံ ဗျာကရောန္တော –

၁၂၇. ''တိဏ္ဏံ မေ တာလပတ္တာနံ, ဂင်္ဂါတီရေ ကုဋီ ကတာ။
ဆဝသိတ္တောဝ မေ ပတ္တော, ပံသုကူလဉ္စ စီဝရံ။

၁၂၈. ''ဒွိန္နံ အန္တရဝဿာနံ, ဧကာ ဝါစာ မေ ဘာသိတာ။
တတိယေ အန္တရဝဿမှိ, တမောခန္ဓော ပဒါလိတော''တိ။ – ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **တိဏ္ဏံ မေ တာလပတ္တာနံ, ဂင်္ဂါတီရေ ကုဋီ ကတာ** တိ တာလရုက္ခတော ပတိတေဟိ တီဟိ တာလပဏ္ဏေဟိ မယှံ ဝဿနပရိဟရဏတ္ထံ ဂင်္ဂါယ နဒိယာ တီရေ ကုဋိကာ ကတာ။ တေန အတ္တနော သေနာသနသန္တောသံ ဒဿေတိ။ ဝုတ္တဉ္ဟိ ဓမ္မသေနာပတိနာ –

''ပလ္လင်္ကေန နိသိန္နဿ, ဇဏ္ဏုကေ နာဘိဝဿတိ။
အလံ ဖာသုဝိဟာရာယ, ပဟိတတ္တဿ ဘိက္ခုနော''တိ။ (ထေရဂါ. ၉၈၅; မိ. ပ. ၆.၁.၁)။

''တာလပတ္တီန''န္တိပိ ပါဌော, သော ဧဝတ္ထော။ **ဆဝသိတ္တောဝ မေ ပတ္တော** တိ မယှံ ပတ္တော ဆဝသိတ္တသဒိသော, မတာနံ ခီရသေစနကုဏ္ဍသဒိသောတိ အတ္ထော ။ **ပံသုကူလဉ္စ စီဝရ** န္တိ စီဝရဉ္စ မေ အန္တရမဂ္ဂသုသာနာဒီသု ဆဍ္ဍိတနန္တကေဟိ ကတံ ပံသုကူလံ။ ပဒဒွယေန ပရိက္ခာရသန္တောသံ ဒဿေတိ။

ဒွိန္နံ အန္တရဝဿာန န္တိ ဒွီသု အန္တရဝဿေသု ပဗ္ဗဇိတတော အရဟတ္တမပ္ပတ္တသံဝစ္ဆရေသု။ **ဧကာ ဝါစာ မေ ဘာသိတာ** တိ ဧကာ, ''အလံ, ဘဂိနီ''တိ ခီရပဋိက္ခေပဝါစာ ဧဝ မယာ ဝုတ္တာ, အညော တတ္ထ ဝစီဘေဒော နာဟောသိ။ တေန ဥက္ကံသဂတံ ကာယဝစီသံယမံ ဒဿေတိ။ **တတိယေ အန္တရဝဿမှီ** တိ တတိယဿ သံဝစ္ဆရဿ

သ အဇ္ဈတ္တရေ, တသ္မိံ အပရိပုဏ္ဏေယေဝ။ **တမောခန္ဓော ပဒာလိတော** တိ အဂ္ဂမဂ္ဂေန တမောခန္ဓော ဘိန္နော, အဝိဇ္ဇာနုသယော သမုစ္ဆိန္နောတိ အတ္ထော။ တေန တဒေကဋ္ဌတာယ သဗ္ဗကိလေသာနံ အနဝသေသပ္ပဟာနံ ဝဒတိ။

ဂင်္ဂာတီရိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. အဇိနတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အပိ စေ ဟောတိ တေဝိဇ္ဇော တိအာဒိကာ အာယသ္မတော အဇိနတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဗုဒ္ဓသုညေ လောကေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတ္ဝာ ဝိညုတံ ပတ္တော ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန အရညံ ဂတော တတ္ထ သုစိန္တိတံ နာမ ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓံ အာဗာဓေန ပီဠိတံ နိသိန္နံ ဒိသ္ဝာ ဥပသင်္ကမိတ္ဝာ ဝန္ဒိတ္ဝာ ဘေသဇ္ဇတ္ထာယ ပသန္နမာနသော ဃတမဏ္ဍံ အဒာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတ္ဝာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတ္ဝာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ အညတရဿ ဒလိဒ္ဒဗြာဟ္မဏဿ ဂေဟေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ တံ ဝိဇာယနကာလေ အဇိနစမ္မေန သမ္ပဋိစ္ဆိံသု။ တေနဿ **အဇိနော**တွေဝ နာမံ အကံသု။ သော ဘောဂသံဝတ္တနိယဿ ကမ္မဿ အကတတ္တာ ဒလိဒ္ဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဝယပ္ပတ္တောပိ အပ္ပန္နပာနဘောဇနော ဟုတ္ဝာ ဝိစရန္တော ဇေတဝနပဋိဂ္ဂဟဏေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသ္ဝာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၃.၇၈-၈၇) –

> ''သုစိန္တိတံ ဘဂဝန္တံ၊ လောကဇေဋ္ဌံ နရာသဘံ။
> ဥပဝိဋ္ဌံ မဟာရညံ၊ ဝါတာဗာဓေန ပီဠိတံ။
>
> ''ဒိသ္ဝာ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ၊ ဃတမဏ္ဍမုပါနယိံ။
> ကတတ္တာ အာစိတတ္တာ စ၊ ဂင်္ဂါ ဘာဂီရထီ အယံ။
>
> ''မဟာသမုဒ္ဒါ စတ္တာရော၊ ဃတံ သမ္ပဇ္ဇရေ မမ။
> အယဉ္စ ပထဝီ ဃောရာ၊ အပ္ပမာဏာ အသင်္ခိယာ။
>
> ''မမ သင်္ကပ္ပမညာယ၊ ဘဝတေ မဓုသက္ကရာ။
> စာတုဒ္ဒီပါ ဣမေ ရုက္ခါ၊ ပါဒပါ ဓရဏီရုဟာ။
>
> ''မမ သင်္ကပ္ပမညာယ၊ ကပ္ပရုက္ခါ ဘဝန္တိ တေ။
> ပညာသက္ခတ္တုံ ဒေဝိန္ဒော၊ ဒေဝရဇ္ဇမကာရယိံ။
>
> ''ဧကပညာသက္ခတ္တုဉ္စ၊ စက္ကဝတ္တီ အဟောသဟံ။
> ပဒေသရဇ္ဇံ ဝိပုလံ၊ ဂဏနာတော အသင်္ခိယံ။
>
> ''စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ အနမဒဒိံ တဒါ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဃတမဏ္ဍဿိဒံ ဖလံ။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတ္ဝာပိ ပုရိမကမ္မနိဿန္ဒေန အပ္ပလာဘီ အပ္ပညာတောဝ အဟောသိ။ ဥဒ္ဒေသဘတ္တသလာကဘတ္တာနိပိ လာမကာနေဝ ပာပုဏန္တိ။ ကမ္မဖလေနေဝ စ နံ ပုထုဇ္ဇနာ ဘိက္ခူ သာမဏေရာ စ ''အပ္ပညာတော''တိ အဝမညန္တိ။ ထေရော တေ ဘိက္ခူ သံဝေဇေန္တော –

၁၂၉. ''အပိ စေ ဟောတိ တေဝိဇ္ဇော၊ မစ္စုဟာယီ အနာသဝေါ။
အပ္ပညာတောတိ နံ ဗာလာ၊ အဝဇာနန္တိ အဇာနတာ။

၁၃၀.''ယော စ ခော အန္ဓဟနသ္မာ၊ လာဘီ ဟောတီဓ ပုဂ္ဂလော။
ဟာပဓမ္မောပိ စေ ဟောတိ၊ သော နေသံ ဟောတိ သက္ကတော''တိ။ –

ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **အပီ**တိ သမ္ဘာဝနေ နိပါတော။ **စေ**တိ ပရိကပ္ပနေ။ **ဟောတီ**တိ ဘဝတိ။ တိသ္သော ဝိဇ္ဇာ တေသ္သာတိ **တေဝိဇ္ဇော**။ မစ္စုံ ပဇဟတီတိ **မစ္စုဟာယီ**။ ကာမာသဝတဒီနံ အဘာဝေန **အနာသဝော**။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏံ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏံ အာသဝက္ခယဉာဏန္တိ ဣမာသံ တိသ္သန္နံ ဝိဇ္ဇာနံ အဓိဂတတ္တာ **တေဝိဇ္ဇော** တတော ဧဝ သဗ္ဗသော ကာမာသဝတဒီနံ ပရိက္ခီဏတ္တာ **အနာသဝော** အာယတိံ ပုနဗ္ဘဝဿ အဂ္ဂဟဏတော မရဏာဘာဝေန **မစ္စုဟာယီ** ယဒိပိ ဟောတိ, ဧဝံ သန္တေပိ **အပ္ပပညာတောတိ နံ ဗာလာ အဝဇာနန္တိ** ယသ္သတ္တာယ ကုလပုတ္တာ သမ္မဒေဝ အကရသ္မာ အနကရိယံ ပဗ္ဗဇန္တိ, တံ သဒတ္ထံ အနုပ္ပတ္တော ဌိတမ္ပိ နံ ဥတ္တမံ ပုရိသံ ''ခုတတတအော ဗဟုသ္သုတော ဓမ္မကထိကော''တိ ဥပ္ပန္နလာဘဿ အဘာဝတော ''န ပညာတော န ဟာကဗ္ဗော''တိ ဗာလာ ဒုမ္မေဓပုဂ္ဂလာ အဝဇာနန္တိ, ကသ္မာ? **အဇာနတာ** အဇာနနကာရဏာ ဂုဏာနံ အဇာနနမေဝ တတ္ထ ကာရဏန္တိ ဒသ္သေတိ။

ယထာ စ ဂုဏာနံ အဇာနနတော ဗာလာ လာဘဂရုတာယ သမ္ဘာဝနီယမ္ပိ အဝဇာနန္တိ, ဧဝံ ဂုဏာနံ အဇာနနတော လာဘဂရုတာယ ဧဝံ အဝဇာနိတဗ္ဗမ္ပိ သမ္ဘာဝေန္တီတိ ဒသ္သေန္တော ဒုတိယံ ကထံ အာဟ။ တတ္ထ **ယော**တိ အနိယမဝစနံ။ **စ**-သဒ္ဒော ဗျတိရေကေ, တေန ယထာဝုတ္တပုဂ္ဂလတော ဣမဿ ပုဂ္ဂလဿ ဝုစ္စမာနံယေဝ ဝိသေသံ ဇနေတိ။ **ခော**တိ အဝဓာရဏေ။ **အန္ဓဟနသ္မာ** တိ နိဒ္ဒေသနမတ္တံ။ **လာဘီ**တိ လာဘတာ။ **ဣဓာ**တိ ဣမသ္မိံ လောကေ။ ဇရာမရဏေဟိ တသ္သ တသ္သ သတ္တာတသဿ ပူရဏတော ဂလနတော စ **ပုဂ္ဂလော**။ **ဟာပဓမ္မော** တိ လာမကဓမ္မော။ အယဉ္ဟေတ္ထ အတ္ထော – ယော ပန ပုဂ္ဂလော စီဝရာဒိပစ္စယမတ္တသ္သေဝ လာဘီ ဟောတိ, န ဈာနာဒီနံ, သော ဟာပိစ္ဆတာယ ဒုဿီလဘာဝေန ဟီနဓမ္မောပိ သမာနော ဣဓ ဣမသ္မိံ လောကေ ဗာလာနံ လာဘဂရုတာယ သက္ကတော ဂရုကတော ဟောတီတိ။

အဇိနတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. မေဃဒိနတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ယအာဟံ ဓမ္မမသ္သောသိ န္တိအာဒိကာ အာယသ္မတော မေဃဒိနတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ ပိဏ္ဍာယ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော မဓုရံ အာမောဒဖလံ အဒာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုသ္သေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဗာရာဏသိယံ ခတ္တိယကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **မေဃဒိနော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝိညုတံ ပတ္ဝာ ပေသုနိပ္ပတ္တိံ ဂတော ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တော ဒိသာသု ပာကဋော အဟောသိ။ သော ဘဂဝတိ ဗာရာဏသိယံ ဣသိပတနေ ဝိဟရန္တေ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ တဒဟေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၅၇-၆၂) –

''သဟဿရံသီ ဘဂဝါ၊ သယမ္ဘူ အပရာဇိတော။
ဝိဝေကာ ဝုဋ္ဌဟိတွာန၊ ဂေါစရာယာဘိနိက္ခမိ။

''ဖလဟတ္ထော အဟံ ဒိသွာ၊ ဥပဂစ္ဆိံ နရာသဘံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ အဝဋံ့ အဒဒိံ ဖလံ။

''စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အပရဘာဂေ ဘိက္ခူဟိ, ''အာဝုသော, ကိံ တယာ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော အဓိဂတော''တိ ပုဋ္ဌော သီဟနာဒံ နဒန္တော –

၁၃၁. ''ယဒာဟံ ဓမ္မမဿောသိံ၊ ဘာသမာနဿ သတ္ထုနော။
န ကင်္ခမဘိဇာနာမိ၊ သဗ္ဗညူ အပရာဇိတေ။

၁၃၂. ''သတ္ထဝါဟေ မဟာဝီရေ၊ သာရထီနံ ဝရုတ္တမေ။
မဂ္ဂေ ပဋိပဒါယံ ဝါ၊ ကင်္ခာ မယှံ န ဝိဇ္ဇတီ''တိ။ – ဂါထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ယဒါ**တိ ယသ္မိံ ကာလေ။ **အဟ**န္တိ အတ္တာနံ နိဒ္ဒိသတိ။ **ဓမ္မ**န္တိ စတုသစ္စဓမ္မံ။ **အဿောသိ** န္တိ သုဏိံ။ **သတ္ထုနော** တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိအတ္ထေဟိ ဝေနေယျာနံ သာသနတော သတ္ထုနော။ **ကင်္ခ** န္တိ သံသယံ။ သင်္ခတမသင်္ခတဉ္စ အနဝသေသတော ဇာနနတော **သဗ္ဗညူ** ။ ကုတောစိပိ ပရာဇိတာ ဘာဝေန **အပရာဇိတေ**။ ဝေနေယျသတ္တာနံ သံသာရကန္တာရတော နိဗ္ဗာနံ ပဋိပါဟနတော **သတ္ထဝါဟေ** ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယဒါ ပဘုတိ အဟံ သတ္ထုနော ဓမ္မံ ဒေသေန္တဿ စတုသစ္စ**ဓမ္မံ အဿောသိံ** သောတဒွါရာနုသာရေန ဥပဓာရေသိံ ဥပလဘိံ, တတော ပဋ္ဌာယ အနဝသေသသင်္ခတာသင်္ခတသမ္မုတိဓမ္မာနံ သယမ္ဘုဉာဏေန ဇာနနတော **သဗ္ဗညူ** အနာဝရဏဒဿာဝိမှိ, ပဉ္စန္နမ္ပိ မာရာနံ အဘိဘဝနတော တေဟိ အပရာဇိတတ္တာ သဒေဝကေ လောကေ အပ္ပဋိဟတဓမ္မစက္ကတ္တာ စ **အပရာဇိတေ,** ဝေနေယျသတ္တာနံ လောကကန္တာရာဒိတော တာရဏတော **သတ္ထဝါဟေ,** မဟာဝိက္ကန္တတာယ **မဟာဝီရေ,** အညေဟိ ဒုဒ္ဒမာနံ ပုရိသဒမ္မာနံ သရဏတော အစ္စန္တိကေန ဒမထေန ဒမနတော **သာရထီနံ** ပဝရဘူတေ **ဥတ္တမေ** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ , ''ဗုဒ္ဓေ နု ခေါ နော နု ခေါ''တိ **ကင်္ခံ နာဘိဇာနာမိ** အပရပ္ပစ္စယဘာဝတော။ တထာရူပေ ဒေသိတေ အရိယ**မဂ္ဂေ** တဒုပါဒါယဘူတာယ စ သီလာဒိ**ပဋိပဒါယ** ''နိယျာနိကော နု ခေါ န နု ခေါ''တိ **ကင်္ခာ** ဝိစိကိစ္ဆာ **န ဝိဇ္ဇတိ** နတ္ထီတိ။ ဧတ္ထ စ အရိယဓမ္မေ သံသယာဘာဝကထနေန အရိယသင်္ဃေပိ သံသယာဘာဝေါ ကထိတောယေဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ တတ္ထ ပတိဋ္ဌိတဿ အနညထာဘာဝတောတိ။

မေဃိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. ရာဓတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယထာ အဂါရံ ဒုစ္ဆန္န န္တိအာဒိကာ အာယသ္မတော ရာဓတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဝိဟာရံ ဂန္တွာ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသိန္နော သတ္ထာရာ ဧကံ ဘိက္ခုံ ပဋိဘာနေယျကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပိယမာနံ ဒိသွာ သယံ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေတွာ မဟာဒာနံ ပဝတ္တေသိ။ သတ္ထု ဥဋ္ဌာရူဉ္စ ပူဇံ အကာသိ။ သော ဧဝံ ကတပဏိဓာနော တတော စုတော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ပိဏ္ဍာယ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော မဓုရာနိ အမ္ဗဖလာနိ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ ရာဇဂဟေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ရာဓော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဟုတွာ ဃရာဝါသံ ဝသန္တော မဟလ္လကကာလေ ပုတ္တဒါရေဟိ အပသာဒိတော, ''ကိံ မေ ဃရာဝါသေန, ပဗ္ဗဇိဿာမီ''တိ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ ထေရေ ဘိက္ခူ ဥပသင်္ကမိတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိတွာ တေဟိ ''အယံ ဗြာဟ္မဏော ဇိဏ္ဏော န သက္ကောတိ ဝတ္တပဋိဝတ္တံ ပူရေတု''န္တိ ပဋိက္ခိတ္တော သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ အတ္တနော အဇ္ဈာသယံ ပဝေဒေတွာ သတ္ထာရာ ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိံ ဩလောကေတွာ အာဏတ္တေန ဓမ္မသေနာပတိနာ ပဗ္ဗာဇိတော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၆၃-၆၇) –

''သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟံ။
ရထိယံ ပဋိပဇ္ဇန္တံ၊ ဟာဒဖလံ အဒါသဟံ။

‘‘ကေနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလအနုသ္သိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သတ္တူ သန္တိကာဝစရော ဟုတွာ ဝိစရန္တော သတ္တူ ဓမ္မဒေသနာပဋိဘာနဿ ပစ္စယဘူတာနံ ပဋိဘာနဇာနနကာနံ အဂ္ဂေ ဇာတော။ ထေရဿ ဟိ ဒိဋ္ဌိသမုအစာရစ္ဆ အာဂမ္မ ဒသဗလဿ နဝနတ ဓမ္မဒေသနာ ပဋိဘာတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – ‘‘ဧတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ပဋိဘာနေယျကာနံ ယဒိဒံ ရာဓော’’တိ (အ. နိ. ၁.၂၁၉, ၂၃၃)။ သော ဧကဒိဝသံ ‘‘ဣမေ သတ္တာ အဘာဝနာယ ရာဂေန အဘိဘုယျန္တိ, ဘာဝနာယ သတိ တံ နတ္ထီ’’တိ ဘာဝနံ ထောမေန္တော **‘‘ယထာ အကာရ’’**န္တိအာဒိနာ ကထာဒွဝယမာဟ။

၁၃၃-၄. တတ္ထ **အကာရ**န္တိ ယံကိဉ္စိ ဂေဟံ။ **ဒုစ္ဆန္န**န္တိ ဝိရဠစ္ဆန္နံ ဆိဒ္ဒါဝဆိဒ္ဒံ။ **သမတိဝိဇ္ဈတီ**တိ ဝဿဝုဋ္ဌိ ဝိနိဝိဇ္ဈတိ။ **အဘာဝိတ**န္တိ တံ အကာရံ ဝုဋ္ဌိ ဝိယ ဘာဝနာယ ရဟိတတ္တာ အဘာဝိတံ စိတ္တံ။ **ရာဂေ သမတိဝိဇ္ဈတီ**တိ န ကေဝလံ ရာဂောဝ ဒောသမောဟမာနာဒယောပိ သဗ္ဗကိလေသာ တထာရူပံ စိတ္တံ အတိဝိဇ္ဈန္တိယေဝ။ **သုဘာဝိတ**န္တိ သမထဝိပဿနာဘာဝနာဟိ သုဋ္ဌု ဘာဝိတံ, ဧဝရူပံ စိတ္တံ သုစ္ဆန္နံ ဂေဟံ ဝုဋ္ဌိ ဝိယ ရာဂါဒယော ကိလေသာ အတိဝိဇ္ဈိတုံ န သက္ကောန္တီတိ။

ရာဓတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. သုရာဓတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ခီဏာ ဟိ မယှံ ဇာတီတိအာဒိကာ အာယသ္မတော သုရာဓတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော မာတုလုင်္ဂဖလံ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ အနန္တရံ ဝုတ္တဿ ရာဓတ္ထေရဿ ကနိဋ္ဌော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **သုရာဓော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဇေဋ္ဌဘာတရိ ရာဓေ ပဗ္ဗဇိတေ သယမ္ပိ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ဟပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၆၈-၇၂) –

‘‘ကဏိကာရံဝ ဇလိတံ၊ ပုဏ္ဏမာယေဝ စန္ဒိမံ။
ဇလန္တံ ဒီပရုက္ခံဝ၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။

‘‘မာတုလုင်္ဂဖလံ ဂယှ၊ အဒါသိံ သတ္ထုနော အဟံ။
ဒက္ခိဏေယျဿ ဝီရဿ၊ ပသန္နော သေဟိ ပာဏိဘိ။

‘‘ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလအနုသ္သိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သာသနဿ နိယျာနိကဘာဝဒဿနတ္ထံ အညံ ဗျာကရောန္တော **‘‘ခီဏာ ဟိ မယှ’’**န္တိအာဒိနာ ကထာဒွဝယမာဟ။

၁၃၅-၆. တတ္ထ **ခီဏာ**တိ ခယံ ပရိယောသာနံ ဂတာ။ **ဇာတီ**တိ ဘဝေ ဘဝနိဗ္ဗတ္တိ တ။ **ဝုသိတံ ဇိနသာသန**န္တိ ဇိနဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာသနံ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ ဝုဋ္ဌံ ပရိဝုဋ္ဌံ။ **ပဟီနော ဇာလသင်္ခါတော**တိ သတ္တသန္တာနဿ ဩတ္ထရဏတော နိဿရိတုံ အပ္ပဒါနတော စ ‘‘ဇာလသင်္ခါတော’’တိ စ လဒ္ဓနာမာ ဒိဋ္ဌိ အဝိဇ္ဇာ စ ပဟီနာ မဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္နာ။ **ဘဝနေတ္တိ သမူဟတာ**တိ ကာမဘဝါဒိကဿ ဘဝဿ နယနတော ပဝတ္တနတော ဘဝနေတ္တိသညိတာ တ

ဏှာ သမုဋ္ဌိတာ။ **ယဿတ္ထာယ ပဗ္ဗဇိတော** တိ ယဿ အတ္ထာယ ယဒတ္ထံ အဟံ **အကရသ္မာ** ဂေဟတော **အနကရိယံ** ပဗ္ဗဇ္ဇံ **ပဗ္ဗဇိတော** ဥပဂတော။ **သော** သဗ္ဗေသံ သြရမ္ဘာဂိယုဒ္ဓမ္ဘာဂိယပ္ပဘေဒအနံ သံယောဇနာနံ ဗန္ဓနာနံ ခယဘူတော **အတ္ထော** နိဗ္ဗာနသင်္ခာတော ပရမတ္ထော အရဟတ္တသင်္ခာတော သဒတ္ထော စ မယာ **အနုပ္ပတ္တော** အဓိဂတောတိ အတ္ထော။

သုရာဓတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဂေါတမတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သုခံ သုပန္တိ တိ အာယသ္မတော ဂေါတမတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အာမောဒဖလမဒါသိ။ တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဂေါတမော**တိ လဒ္ဓနာမော သတ္တဝဿိကကာလေ ဥပနယနံ ကတွာ ရတနဘိက္ခံ စရိတွာ သဟဿံ လဘိတွာ တံ တာဒိသေ ဌာနေ ဌပေတွာ ဝတံ စရန္တော သောဠသဝဿုဒ္ဒေသိကကာလေ အကလျာဏမိတ္တေဟိ ကာမေသု ပရိနိယမာနော ဧကိဿာ ရူပူပဇီဝိနိယာ တံ သဟဿဘဏ္ဍိကံ ဒတွာ ဗြဟ္မစရိယဝိနာသံ ပတွာ တာယ စဿ ဗြဟ္မစရိယရူပံ ဒိသွာ ဝိရတ္တာကာရေ ဒဿိတေ ဧကရတ္တိတသေနေဝ နိဗ္ဗိန္နရူပေ အတ္တနော ဗြဟ္မစရိယနိတသံ ခနေဇာနိဋ္ဌ သရိတွာ ''အယုတ္တံ မယာ ကတ''န္တိ ဝိပ္ပဋိသာရီ အဟောသိ။ သတ္ထာ တဿ ဟေတုသမ္ပတ္တိံ ဓိတ္တာစာရဥ ဉတွာ တဿ အာသန္နဋ္ဌာနေ အတ္တာနံ ဒဿေသိ။ သော သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဥပသင်္ကမိ, တဿ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ သော ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇန္တော ခုရဂ္ဂေယေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၈၀-၈၄) –

''သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟံ။
ရထိယံ ပဋိပဇ္ဇန္တံ၊ အာမောဒမဒဒိံ ဖလံ။

''ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဈာနသုခေန ဖလသုခေန ဝီတိနာမေန္တော ဧကော ဂိဟိသဟာယော ဥပဂန္တွာ, ''အာဝုသော, တယာ ရတနဘိက္ခာယ လဒ္ဓံ ပဗ္ဗဇန္တော ကိံ အကာသီ''တိ ပုစ္ဆိ။ တံ သုတွာ ထေရော ''ဣဒံ နာမ ကတ''န္တိ အနာစိက္ခိတွာ မာတုကာမေ အာသံ ပကာသေတွာ အတ္တနော ဝီတရာဂဘာဝေန အညံ ဗျာကရောန္တော **''သုခံ သုပန္တီ''** တိ အာဒိနာ ဂါထာဒွယမာဟ။

၁၃၇. တတ္ထ **သုခံ သုပန္တိ မုနယော, ယေ ဣတ္ထီသု န ဗဇ္ဈရေ** တိ ယေ ဣတ္ထီသု ဝိသယဘူတာသု နိမိတ္တဘူတာသု တ ရာဂဗန္ဓနေန န ဗဇ္ဈန္တိ, တေ မုနယော တပဿိနော သံယတိန္ဒြိယာ သုခံ သုပန္တိ သုခံ ဝိဟရန္တိ, နတ္ထိ တေသံ ဒုက္ခန္တိ အဓိပ္ပာယော။ ''သုပန္တိ''တိ ဟိ နိဒဿနမတ္တမေတံ။ **သဒါ ဝေ ရက္ခိတဗ္ဗာသု** တိ ဧကံသေန သဗ္ဗကာလံ ရက္ခိတဗ္ဗာသု။ ဣတ္ထိယော ဟိ သတ္တဘူမိကေ နိပ္ပုရိသေ ပာသာဒေ ဥပရိဘူမိယံ ဝသာပေတွာပိ, ကုစ္ဆိယံ ပက္ခိပိတွာပိ န သက္ကာ ရက္ခိတုံ, တသ္မာ တာ ကိဉ္စာဒိကဝိယော ဝိယ သဗ္ဗကာလံ ရက္ခဏီယာ ဟောန္တိ။ ဗဟုစိတ္တတာယ တ သာမိကေန ဝတ္တာလင်္ကာရာနုပ္ပဒါနာဒိနာ စိတ္တညထတ္တတော သဗ္ဗကာလံ ရက္ခိတဗ္ဗာ။ သရီရသဘာဝံ တ မာလာဂန္ဓာဒီဟိ ပဋိဇ္ဇဂ္ဂနဝသေန ရက္ခိတဗ္ဗစိတ္တတာယ ရက္ခိတဗ္ဗာတိ။ **ယာသု သစ္စံ သုဒုလ္လဘ** န္တိ ယာသု သစ္စဝစနံ လဒ္ဓုံ န သက္ကာ, ဣတ္ထိယော ဟိ အဂ္ဂိမ္ပိ ပဝိသန္တိ, ဝိသမ္ပိ ခာဒန္တိ, သတ္ထမ္ပိ အာဟရန္တိ, ဥဗ္ဗန္ဓိတွာပိ ကာလံ ကရောန္တိ, န ပန သစ္စေ ဌာတုံ သက္ကောန္တိ။ တသ္မာ ဧဝရူပာ ဣတ္ထိယော ဝဇ္ဇေတွာ ဌိတာ မုနယော သုခိတာ ဝတာတိ ဒဿေတိ။

၁၃၈. ဣဒါနိ ယသ္မာ အပ္ပဟီနတ္တာ ဝေရူပသု ဣတ္ထိသုပိ ဗဇ္ဈန္တိ, တသ္မာ ကာမသ္သ အတ္တနော သုပ္ပဟီနတံ အစ္စန္တနိဋ္ဌိတတဉ္စ ဒဿေန္တော ဒုတိယံ ကထမာဟ။ **ဝဓံ စရိမ္ဟ တေ ကာမာ**တိ အမ္ဘော ကာမ, တဝ ဝဓံ အစ္စန္တ တသမုစ္ဆေဒံ အရိယမဂ္ဂေန စရိမ္ဟ, ''ဝဓံ စရိမ္ဟသေ''တိပိ ပာဌော, ဝဓာယ ပဟာနာယ မဂ္ဂဗ္ရဟ္မစရိယံ အစရိမ္ဟာတိ အတ္ထော။ **အနဏာ အနိ တေ မယ**န္တိ ဣဒါနိ အဂ္ဂမဂ္ဂပတ္တိတော ပဋ္ဌာယ ဣဏဘာဝကရာယ ပဟီနတ္တာ ကာမ တေ အနဏာ မယံ, န တုယှံ ဣဏံ ဓာရေမ။ အဝီတရာဂေ ဟိ ရာဂဿ ဝသေ ဝတ္တနတော တဿ ဣဏံ ဓာရေန္တော ဝိယ ဟောတိ, ဝီတရာဂေ ပန တံ အတိက္ကမိတွာ ပရမေန စိတ္တိဿရိယေန သမန္နာဂတော။ အနဏတ္တာ ဧဝ **ဂစ္ဆာမ အနိ နိဗ္ဗာနံ, ယတ္ထ ဂန္တွာ န သောစတိ** ယသ္မိံ နိဗ္ဗာနေ ဂမနဟေတု သဗ္ဗသော သောကဟေတူနံ အဘာဝတော န သောစတိ, တံ အနုပာဒိသေသနိဗ္ဗာနမေဝ ဣဒါနိ ဂစ္ဆာမ အနုပာပုဏာမာတိ အတ္ထော။

ကေတမတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ဝသဘတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ပုဗ္ဗေ ဟနတိ အတ္တာနန္တိ အာယသ္မတော ဝသဘတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဗုဒ္ဓသုညေ လောကေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော ဗြာဟ္မဏာနံ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂန္တွာ နေက္ခမ္မဇ္ဈာသယတာယ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ စတုဒ္ဒသသဟဿတာပသပရိဝါရော ဟိမဝန္တဿ အဝိဒူရေ သမင္ဂေ နာမ ပဗ္ဗတေ အဿမံ ကာရေတွာ ဝသန္တော ဈာနာဘိညာယော နိဗ္ဗတ္တေတွာ တာပသာနံ ဩဝါဒါနုသာသနိယော ဒေန္တော ဧကဒိဝသံ ဧဝံ စိန္တေသိ – ''အဟံ ခေါ ဣဒါနိ ဣမေဟိ တာပသေဟိ သက္ကတော ဂရုကတော ပူဇိတော ဝိဟရာမိ, မယာ ပန ပူဇေတဗ္ဗော န ဥပလဗ္ဘတိ, ဒုက္ခော ခေါ ပနာယံ လောကေ ယဒိဒံ အဂရုတသော''တိ။ ဧဝံ ပန စိန္တေတွာ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရ တာယ ပုရိမဗုဒ္ဓါနံ စေတိယေ အတ္တနာ ကတံ ပူဇာသက္ကာရံ အနုဿရိတွာ ''ယံနူနာဟံ ပုရိမဗုဒ္ဓေ ဥဒ္ဒိဿ ပုလိနစေတိယံ ကတွာ ပူဇံ ကရေယျ''န္တိ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော ဣဒ္ဓိယာ ပုလိနထူပံ သုဝဏ္ဏမယံ မာပေတွာ သုဝဏ္ဏမယာဒီဟိ တိသဟ ဿမတ္တေဟိ ပုပ္ဖေဟိ ဒေဝသိကံ ပူဇံ ကရောန္တော ယာဝတာယုကံ ပုညာနိ ကတွာ အပရိဟီနဇ္ဈာနော ကာလံ ကတွာ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တော။ တတ္ထပိ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတော တာဝတိံသေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာ ပရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဝေသာလိယံ လိစ္ဆဝိရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဝသဘော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဘဂဝတော ဝေသာလိဂမနေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌ ပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၀.၅၇-၉၂) –

''ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ သမင္ဂေ နာမ ပဗ္ဗတော။
အဿမော သုကတော မယှံ၊ ပဏ္ဏသာလာ သုမာပိတာ။

''နာရဒော နာမ နာမေန၊ ဇဋိလော ဥဂ္ဂတာပနော။
စတုဒ္ဒသသဟဿာနိ၊ သိဿာ ပရိစရန္တိ မံ။

''ပဋိသလ္လီနကော သန္တော၊ ဧဝံ စိန္တေသဟံ တဒာ။
သဗ္ဗော ဇနော မံ ပူဇေတိ၊ နာဟံ ပူဇေမိ ကိဉ္စနံ။

''န မေ ဩဝါဒကော အတ္ထိ၊ ဝတ္တာ ကောစိ န ဝိဇ္ဇတိ။
အနာစရိယုပဇ္ဈာယော၊ ဝနေ ဝါသံ ဥပေမဟံ။

''ဥပာသမာနော ယမဟံ၊ ဂရုစိတ္တံ ဥပဋ္ဌဟေ။
သော မေ အာစရိယော နတ္ထိ၊ ဝနဝါသော နိရတ္ထကော။

''အာယာဂံ မေ ဂဝေသိဿံ၊ ဂရုံ ဘာဝနိယံ တထာ။
သာဝဿယော ဝသိဿာမိ၊ န ကောစိ ဂရဟိဿတိ။

‘‘ဥတ္တာနကူလာ နဒိကာ၊ သုပတိတ္ထာ မနောရမာ။
သံသုဒ္ဓပုလိနာကိဏ္ဏာ၊ အဝိဒူရေ မမဿမံ။

‘‘နဒိံ အမရိကံ နာမ၊ ဥပဂန္တွာနဟံ တဒါ။
သံဝုယိတွာ ပုလိနံ၊ အကံ ပုလိနစေတိယံ။

‘‘ယေ တေ အဟေသုံ သမ္ဗုဒ္ဓါ၊ ဘဝန္တကရဏာ မုနီ။
တေသံ ဧတာဒိသော ထူပော၊ တံ နိမိတ္တံ ကရောမဟံ။

‘‘ကရိတွာ ပုလိနံ ထူပံ၊ သောဝဏ္ဏံ မာပယိံ အဟံ။
သောဏ္ဏကိင်္ကဏိပုပ္ဖာနိ၊ သဟဿေ တီဏိ ပူဇယိံ။

‘‘သာယပာတံ နမဿာမိ၊ ဝေဒဇာတော ကတဉ္ဇလီ။
သမ္မုခါ ဝိယ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဝန္ဒိံ ပုလိနစေတိယံ။

‘‘ယဒာ ကိလေသာ ဇာယန္တိ၊ ဝိတက္ကာ ဂေဟနိဿိတာ။
သရာမိ သုကတံ ထူပံ၊ ပစ္စဝေက္ခာမိ တာဝဒေ။

‘‘ဥပနိဿာယ ဝိဟရံ၊ သတ္ထဝါဟံ ဝိနာယကံ။
ကိလေသေ သံဝသေယျာသိ၊ န ယုတ္တံ တဝ မာရိသ။

‘‘သဟ အာဝဇ္ဇိတေ ထူပေ၊ ဂါရဝံ ဟောတိ မေ တဒါ။
ကုဝိတက္ကေ ဝိနောဒေသိံ၊ နာဂေ တုတ္တဋ္ဋိတော ယထာ။

‘‘ဧဝံ ဝိဟရမာနံ မံ၊ မစ္စုရာဇာဘိမဒ္ဒထ။
တတ္ထ ကာလင်္ကတော သန္တော၊ ဗြဟ္မလောကမဂစ္ဆဟံ။

‘‘ယာဝတာယုံ ဝသိတွာန၊ တိဒိဝေ ဥပပဇ္ဇဟံ။
အသီတိက္ခတ္တုံ ဒေဝိန္ဒော၊ ဒေဝရဇ္ဇမကာရယိံ။

‘‘သတာနံ တီဏိက္ခတ္တုဉ္စ၊ စက္ကဝတ္တီ အဟောသဟံ။
ပဒေသရဇ္ဇံ ဝိပုလံ၊ ဂဏနာတော အသင်္ခိယံ။

‘‘သောဏ္ဏကိင်္ကဏိပုပ္ဖာနံ၊ ဝိပါကံ အနုဘောမဟံ။
ဓာတီသတသဟဿာနိ၊ ပရိဝါရေန္တိ မံ ဘဝေ။

‘‘ထူပဿ ပရိစိဏ္ဏတ္တာ၊ ရဇောဇလ္လံ န လိမ္ပတိ။
ဂတ္တေ သေဒါ န မုစ္စန္တိ၊ သုပ္ပဘာသော ဘဝါမဟံ။

‘‘အဟော မေ သုကတော ထူပော၊ သုဒိဋ္ဌာမရိကာ နဒီ။
ထူပံ ကတွာန ပုလိနံ၊ ပတ္တောမှိ အစလံ ပဒံ။

‘‘ကုသလံ ကတ္တုကာမေန၊ ဇန္တုနာ သာရဂါဟိနာ။
နတ္ထိ ခေတ္တံ အခေတ္တံ ဝါ၊ ပဋိပတ္တိဝ သာဓကာ။

‘‘ယထာပိ ဗလဝါ ပေါသော၊ အဏ္ဏဝံတရိတုဿဟေ။

ပရိတ္တံ ကဠမာအာယ၊ ပက္ခန္ဒေယျ မဟာသရံ။

''ဣမာဟံ ကဌံ နိဿာယ၊ တရိဿာမိ မဟောဒဓိံ။
ဥဿာဟေန ဝီရိယေန၊ တရေယျ ဥဒဓိံ နရော။

''တထေဝ မေ ကတံ ကမ္မံ၊ ပရိတ္တံ ထောကကဥ္စ ယံ။
တံ ကမ္မံ ဥပနိဿာယ၊ သံသာရံ သမတိက္ကမိံ။

''ပစ္ဆိမေ ဘဝေ သမ္ပတ္တေ၊ သုက္ကမူလေန စောဒိတော။
သာဝတ္ထိယံ ပုရေ ဇာတော၊ မဟာသာလေ သုအဍ္ဍကေ။

''သဒ္ဓါ မာတာ ပိတာ မယှံ၊ ဗုဒ္ဓဿ သရဏံ ဂတာ။
ဥဘော ဒိဋ္ဌပဒါ ဧတေ၊ အနုဝတ္တန္တိ သာသနံ။

''ဗောဓိပပဋိကံ ဂယှ၊ သောဏ္ဏထူပမကာရယုံ။
သာယပါတံ နမဿန္တိ၊ သကျပုတ္တဿ သမ္မုခါ။

''ဥပေါသထမှိ ဒိဝသေ၊ သောဏ္ဏထူပံ ဝိနီဟရုံ။
ဗုဒ္ဓဿ ဝဏ္ဏံ ကိတ္တေန္တာ၊ တိယာမံ ဝီတိနာမယုံ။

''သဟ ဒိသွာနဟံ ထူပံ၊ သရိံ ပုလိနစေတိယံ။
ဧကာသနေ နိသီဒိတွာ၊ အရဟတ္တမပါပုဏိံ။

''ဂဝေသမာနော တံ ဝီရံ၊ ဓမ္မသေနာပတိဒ္ဒသံ။
အဂါရာ နိက္ခမိတွာန၊ ပဗ္ဗဇိံ တဿ သန္တိကေ။

''ဇာတိယာ သတ္တဝဿေန၊ အရဟတ္တမပါပုဏိံ။
ဥပသမ္ပာဒယီ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဂုဏမညာယ စက္ခုမာ။

''အာရကေနေဝ သန္တေန၊ ကိရိယံ နိဋ္ဌိတံ မယာ။
ကတံ မေ ကရဏီယဇ္ဇ၊ သကျပုတ္တဿ သာသနေ။

''သဗ္ဗဝေရဘယာတီတော၊ သဗ္ဗသင်္ဂါတိဂေါ ဣသိ။
သာဝကော တေ မဟာဝီရ၊ သောဏ္ဏထူပဿိဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အာယကာနုဂ္ဂဟံ ကရောန္တော တေဟိ ဥပနီတေ ပစ္စယေ န ပဋိက္ခိပတိ, ယထာလဒ္ဓေယေဝ ပရိဘုဉ္ဇတိ။ တံ ပုထုဇ္ဇနာ ''အယံ ကာယဒဠှီဗဟုလော အရက္ခိတစိတ္တော''တိ မညမာနာ အဝမညန္တိ။ ထေရော တံ အဂဏေန္တော ဝိဟရတိ။ တဿ ပန အဝိဒူရေ အညတရော ကုဟကဘိက္ခု ဟပိန္တော သမာနော အပ္ပိစ္ဆော ဝိယ သန္တုဋ္ဌော ဝိယ အတ္တာနံ ဒဿေန္တော လောကံ ဝဉ္စေန္တော ဝိဟရတိ။ မဟာဇနော တံ အရဟန္တံ ဝိယ သမ္ဘာဝေတိ။ အထဿ သင်္ကော ဒေဝတနမိန္တော တံ ပဝတ္တိံ ဉတွာ ထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာ, ''ဘန္တေ, ကိံ နာမ ကုဟကော ကရောတီ''တိ ပုစ္ဆိ။ ထေရော ဟပိစ္ဆံ ဂရဟန္တော –

၁၃၉. ''ပုဗ္ဗေ ဟနတိ အတ္တာနံ၊ ပစ္ဆာ ဟနတိ သော ပရေ။
သုဟတံ ဟန္တိ အတ္တာနံ၊ ဝီတံသေနေဝ ပက္ခိမာ။

၁၄၀. ‘‘န ဗြာဟ္မဏော ဗဟိဝဏ္ဏော၊ အန္တောဝဏ္ဏော ဟိ ဗြာဟ္မဏော။
ယသ္မိံ ပာပါနိ ကမ္မာနိ၊ သ ဝေ ကဏှော သုဇမ္ပတီ’’တိ။ – ကထာဒွယမာဟ။

တတ္ထ **ပုဗ္ဗေ ဟနတိ အတ္တာန** န္တိ ကုဟကပုဂ္ဂလော အတ္တနော ကုဟကဝုတ္တိယာ လောကံ ဝဉ္စေန္တော ပာပိစ္ဆတာဒီဟိ ပာပဓမ္မေဟိ ပဌမမေဝ အတ္တာနံ ဟနတိ, အတ္တနော ကုသလကောဋ္ဌာသံ ဝိနာသေတိ။ **ပစ္ဆာ ဟနတိ သော ပရေ**တိ သော ကုဟကော ပဌမံ တာဝ ဝုတ္တနယေန အတ္တာနံ ဟန္တွာ ပစ္ဆာ ပရေ ယေဟိ ‘‘အယံ ဘိက္ခု ပေသလော အရိယော’’တိ တ သမ္ဘာဝေန္တေဟိ ကာရာ ကတာ, တေ ဟနတိ တေသံ ကာရာနိ အတ္တနိ ကတာနိ အမဟပ္ဖလာနိ ကတွာ ပစ္စယဝိနာသနေန ဝိနာသေတိ။ သတိပိ ကုဟကဿ ဥဘယဟနနေ အတ္တဟနနေ ပန အယံ ဝိသေသောတိ ဒဿေန္တော အာဟ **သုဟတံ ဟန္တိ အတ္တာန** န္တိ။ သော ကုဟကော အတ္တာနံ ဟနန္တော သုဟတံ ကတွာ ဟန္တိ ဝိနာသေတိ, ယထာ ကိံ? **ဝီတံသေနေဝ ပက္ခိမာ** တိ, **ဝီတံသော**တိ ဒီပကသကုဏော, တေန။ **ပက္ခိမာ** တိ သာကုဏိကော။ ယထာ တေန ဝီတံသသကုဏေန အညေ သကုဏေ ဝဉ္စေတွာ ဟနန္တော အတ္တာနံ ဣဓ လောကေပိ ဟနတိ ဝိညုဂရဟသာဝဇ္ဇသဘာဝတ္တာ, သမ္ပရာယံ ပန ဒုဂ္ဂတိပရိက္ကိလေသေန ဟနတိယေဝ, န ပန တေ သကုဏေ ပစ္ဆာ ဟန္တုံ သက္ကောတိ, ဧဝံ ကုဟကောပိ ကောဟညေန လောကံ ဝဉ္စေတွာ ဣဓ လောကေပိ အတ္တာနံ ဟနတိ ဝိပ္ပဋိသာရဝိညုဂရဟာဒီဟိ, ပရလောကေပိ ဒုဂ္ဂတိပရိက္ကိလေသေဟိ, န ပန တေ ပစ္စယဒါယကေ အပာယဒုက္ခံ ပာပေတိ။ အပိစ ကုဟကော ဒက္ခိဏာယ အမဟပ္ဖလဘာဝကရဏေနေဝ ဒါယကံ ဟနတီတိ ဝုတ္တော, န နိပ္ဖလဘာဝကရဏေန။ ဝုတ္တဉှေတံ ဘဂဝတာ – ‘‘ဒုဿီလဿ မနုဿဘူတဿ အန္နံ ဒတွာ သဟဿဂုဏာ ဒက္ခိဏာ ပာဋိကင်္ခိတဗ္ဗာ’’တိ (မ. နိ. ၃.၃၇၉)။ တေနာဟ **‘‘သုဟတံ ဟန္တိ အတ္တာန’’** န္တိ။

ဧဝံ ဗာဟိရပရိမဇ္ဇနမတ္တေ ဌိတာ ပုဂ္ဂလာ သုဒ္ဓါ နာမ န ဟောန္တိ, အဇ္ဈတ္တရသုဒ္ဓိယာ ဧဝ ပန သုဒ္ဓါ ဟောန္တီတိ ဒဿေန္တော **‘‘န ဗြာဟ္မဏော’’** တိ ဒုတိယံ ကထမာဟ။ တဿတ္ထော – ဣရိယာပထသဏ္ဌာပနာဒိဗာဟိသမ္ပတ္တိမတ္တေန ဗြာဟ္မဏော န ဟောတိ။ သမ္ပတ္တိအတ္ထော ဟိ ဣဓ **ဝဏ္ဏ**-သဒ္ဒေါ။ အဇ္ဈတ္တေ ပန သီလာဒိသမ္ပတ္တိယာ ဗြာဟ္မဏော ဟောတိ, ‘‘ဗာဟိတပာပေ **ဗြာဟ္မဏော’’** တိ ကတွာ။ တသ္မာ **‘‘ယသ္မိံ ပာပါနိ** လာမကာနိ **ကမ္မာနိ** သံဝိဇ္ဇန္တိ, ဧကံသေန သော **ကဏှော** နိဟီနပုဂ္ဂလော’’တိ **သုဇမ္ပတိ,** ဒေဝတနမိန္ဒ, ဇာနာဟိ။ တံ သုတွာ သက္ကော ကုဟကဘိက္ခုံ တဇ္ဇေတွာ ‘‘ဓမ္မေ ဝတ္တာဟီ’’တိ ဩဝဒိတွာ သကဋ္ဌာနမေဝ ဂတော။

ဝသဘတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုကနိပါတေ ပဌမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဒုတိယဝဂ္ဂေါ

၁. မဟာစုန္ဒတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သုဿူသာ တိ အာယသ္မတော မဟာစုန္ဒတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုမ္ဘကာရကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ကုမ္ဘကာရကမ္မေန ဇီဝန္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဧကံ မတ္တိကာပတ္တံ သုတဘိသင်္ခတံ ကတွာ ဘဂဝတော အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ မဂဓရဋ္ဌေ နာလကဂါမေ ရူပသာရိယာ ဗြာဟ္မဏိယာ ပုတ္တော သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ ကနိဋ္ဌဘာတာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **စုန္ဒော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဓမ္မသေနာပတိံ အနုပဗ္ဗဇိတွာ တံ နိဿာယ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ ဃဋေန္တော ဝါယမန္တော နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၃၉-၅၀) –

‘‘နဂရေ ဟံသဝတိယာ၊ ကုမ္ဘကာရော အဟောသဟံ။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ ဩဃတိဏ္ဏမနာသဝံ။

“သုကတံ မတ္တိကာပတ္တံ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿအာသဟံ။
ပတ္တံ ဒတွာ ဘဂဝတော၊ ဥဇုဘူတဿ တာဒိနော။

“ဘဝေ နိဗ္ဗတ္တမာနောဟံ၊ သောဏ္ဏထာလေ လဘာမဟံ။
ရူပိမယေ စ သောဝဏ္ဏေ၊ တဋ္ဋိကေ စ မဏိမယေ။

“ပာတိယော ပရိဘုဉ္ဇာမိ၊ ပုညကမ္မဿိဒံ ဖလံ။
ယသာနဉ္စ ဓနာနဉ္စ၊ အဂ္ဂဘူတော စ ဟောမဟံ။

“ယထာပိ ဘဒ္ဒကေ ခေတ္တေ၊ ဗီဇံ အပ္ပမ္ပိ ရောပိတံ။
သမ္မာဓာရံ ပဝေစ္ဆန္တေ ဖလံ တောသေတိ ကဿကံ။

“တထေဝိဒံ ပတ္တအနံ၊ ဗုဒ္ဓခေတ္တမှိ ရောပိတံ။
ပီတိဓာရေ ပဝဿန္တေ ဖလံ မံ တောသယိဿတိ။

“ယာဝတာ ခေတ္တာ ဝိဇ္ဇန္တိ၊ သင်္ဃာပိ စ ဂဏာပိ စ။
ဗုဒ္ဓခေတ္တသမော နတ္ထိ၊ သုခဒော သဗ္ဗပာဏိနံ။

“နမော တေ ပုရိသာဇည၊ နမော တေ ပုရိသုတ္တမ။
ဧကပတ္တံ ဒဒိတွာန၊ ပတ္တောမှိ အစလံ ပဒံ။

“ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပတ္တမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ပတ္တအနဿိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

ဆဋ္ဌဘိညော ပန ဟုတွာ အတ္တနာ ပဋိလဒ္ဓသမ္ပတ္တိယာ ကာရဏဘူတံ ဂရုပနိဿယံ ဝိဝေကေတသဉ္စ ကိတ္တေန္တော –

၁၄၁. “သုဿူသာ သုတဝဍ္ဎနီ၊ သုတံ ပညာယ ဝဍ္ဎနံ။
ပညာယ အတ္ထံ ဇာနာတိ၊ ဉာတော အတ္ထော သုခါဝဟော။

၁၄၂. “သေဝေထ ပန္တာနိ သေနာသနာနိ၊ စရေယျ သံယောဇနဝိပ္ပမောက္ခံ။
သစေ ရတိံ နာဓိဂစ္ဆေယျ တတ္ထ၊ သင်္ဃေ ဝသေ ရက္ခိတတ္တော သတီမာ”တိ။ –

ဂါထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **သုဿူသာ** တိ သောတုကမျတာ, ဂရုသန္နိဿိတသောပိ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိ ဘေဒဉှိ အတ္ထံ သောတုမိစ္ဆန္တေန ကလျာဏမိတ္တေ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝတ္တကရဏေန ပယိရုပာသိတွာ ယဒါ တေ ပယိရုပာသနာယ အာရာဓိတစိတ္တာ ကဉ္စိ ဥပနိသီဒိတုကာမာ ဟောန္တိ, အထ နေ ဥပနိသီဒိတွာ အဓိဂတာယ သောတုမိစ္ဆာယ သြဟိတသောတေန သောတဗ္ဗံ ဟောတီတိ ဂရုသန္နိတသောပိ သုဿူသာဟေတုတာယ “သုဿူသာ”တိ ဝုစ္စတိ။ သာ ပနာယံ သုဿူသာ သစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပာဒါဒိပဋိသံယုတ္တံ သုတံ တံသမင်္ဂိနော ပုဂ္ဂလဿ ဝဍ္ဎေတိ ဗျူဟေတီတိ **သုတဝဍ္ဎနီ,** ဗာဟုသစ္စကာရီတိ အတ္ထော။ **သုတံ ပညာယ ဝဍ္ဎန** န္တိ ယံ တံ “သုတဓရော သုတသန္နိစယော”တိ (မ. နိ. ၁.၃၃၉; အ. နိ. ၄.၂၂) “ဣဓေကစ္စဿ ဗဟုကံ သုတံ ဟောတိ သုတ္တံ ဂေယျံ ဝေယျာကရဏ”န္တိ (အ. နိ. ၄.၆) စ ဧဝမာဒိနာ နယေန ဝုတ္တံ ဗာဟုသစ္စံ, တံ အကုသလပ္ပဟာနကုသလာဓိဂမနဟေတုဘူတံ ပညံ ဝဍ္ဎေတီတိ သုတံ ပညာယ ဝဍ္ဎနံ, ဝုတ္တဉ္ဟေတံ ဘဂဝတာ –

‘‘သုတာဝုဓော ခော, ဘိက္ခဝေ, အရိယသာဝကော အကုသလံ ပဇဟတိ, ကုသလံ ဘာဝေတိ, သာဝဇ္ဇံ ပဇဟတိ, အနဝဇ္ဇံ ဘာဝေတိ, သုဒ္ဓံ အတ္တာနံ ပရိဟရတီ’’တိ (အ. နိ. ၇.၆၇)။

ပညာယ အတ္ထံ ဇာနာတီ တိ ဗဟုဿုတော သုတမယဉာဏေ ဌိတော တံ ပဋိပတ္တိံ ပဋိပဇ္ဇန္တော သုတာနုသာရေန အတ္တူပပရိက္ခာယ ဓမ္မနိဇ္ဈာနေန ဘာဝနာယ စ လောကိယလောကုတ္တရဘေဒံ ဒိဋ္ဌဓမ္မာဒိဝိဘာဂံ ဒုက္ခာဒိဝိဘာဂဥ္စ အတ္ထံ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ စ ပဋိဝိဇ္ဈတိ စ, တေနာဟ ဘဂဝါ –

‘‘သုတဿ ယထာပရိယတ္တဿ အတ္ထမညာယ ဓမ္မမညာယ ဓမ္မာနုဓမ္မပ္ပဋိပန္နော ဟောတီ’’တိ (အ. နိ. ၄.၆)။

‘‘ဓတာနံ ဓမ္မာနံ အတ္ထံ ဥပပရိက္ခတိ, အတ္ထံ ဥပပရိက္ခတော ဓမ္မာ နိဇ္ဈာနံ ခမန္တိ, ဓမ္မနိဇ္ဈာနက္ခန္တိယာ သတိ ဆန္ဒော ဇာယတိ, ဆန္ဒဇာတော ဥဿဟတိ, ဥဿဟိတွာ တုလေတိ, တုလယိတွာ ပဒဟတိ, ပဟိတတ္တော သမာနော ကာယေန စေဝ ပရမသစ္စံ သစ္ဆိကရောတိ, ပညာယ စ နံ အတိဝိဇ္ဈ ပဿတီ’’တိ (မ. နိ. ၂.၄၃၂) စ။

ဉာတော အတ္ထော သုခာဝဟော တိ ယထာဝုတ္တော ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိအတ္ထော စေဝ ဒုက္ခာဒိအတ္ထော စ ယာထာဝတော ဉာတော အဓိဂတော လောကိယလောကုတ္တရဘေဒံ သုခံ အာဝဟတိ နိပ္ဖာဒေတီတိ အတ္ထော။

ဌိတာယ ဘာဝနာပညာယ သုတမတ္တေနေဝ န သိဇ္ဈတီတိ တဿာ ပဋိပဇ္ဇနဝိဓိံ ဒဿေန္တော **‘‘သေဝေထ။ပေ။ ဝိပ္ပမောက္ခ’’**န္တိ အာဟ။ တတ္ထ **သေဝေထ ပန္တာနိ သေနာသနာနီ** တိ ကာယဝိဝေကမာဟ။ တေန သံယောဇနပ္ပဟာနဿ စ ဝက္ခမာနတ္တာ ဝိဝေကာရဟဿေဝ ဝိဝေကတသောတိ သီလသံဝရာဒယော ဣမေ အဝုတ္တသိဒ္ဓာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ **စရေယျ သံယောဇနဝိပ္ပမောက္ခ** န္တိ ယထာ သံယောဇနေဟိ စိတ္တံ ဝိပ္ပမုစ္စတိ, တထာ ဝိပဿနာဘာဝနံ မဂ္ဂဘာဝနဥ္စ စရေယျ ပဋိပဇ္ဇေယျာတိ အတ္ထော။ **သစေ ရတိံ နာဓိဂစ္ဆေယျ တတ္ထာ** တိ တေသု ပန္တသေနာသနေသု ယထာလဒ္ဓေသု အဓိကုသလဓမ္မေသု စ ရတိံ ပုဗ္ဗေနာပရံ ဝိသေသဿ အလာဘတော အဘိရတိံ န လဘေယျ, **သင်္ဃေ** ဘိက္ခုသမူဟေ **ရက္ခိတတ္တော** ကမ္မဋ္ဌာနပရိဂ္ဂဟနတော ရက္ခိတစိတ္တော ဆသု ဒွါရေသု သတိအာရက္ခာယ ဥပဋ္ဌပနေန **သတိမာ ဝသေယျ** ဝိဟရေယျ, ဧဝံ ဝိဟရန္တဿ စ အပိ နာမ သံယောဇနဝိပ္ပမောက္ခော ဘဝေယျာတိ အဓိပ္ပာယော။

မဟာစုန္ဒတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဇောတိဒါသတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယေ ခော တေ တိ အာယသ္မတော ဇောတိဒါသတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ပိဏ္ဍာယ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ကာသုမာရိကဖလံ အဒာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ပါဒိယတ္ထဇနပဒေ ဝိဘဝသမ္ပန္နဿ ဗြာဟ္မဏဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဇောတိဒါသော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတွာ ဃရမာဝသန္တော ဧကဒိဝသံ မဟာကဿပတ္ထေရံ အတ္တနော ကမေ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ဘောဇေတွာ ထေရဿ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ အတ္တနော ကမသမီပေ ပဗ္ဗတေ မဟန္တံ ဝိဟာရံ ကာရေတွာ ထေရံ တတ္ထ တသေတွာ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌဟန္တော ထေရဿ ဓမ္မဒေသနာယ ပဋိလဒ္ဓသံဝေဂေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၅၁-၅၆) –

‘‘ကဏိကာရံဝ ဇောတန္တံ, နိသိန္နံ ပဗ္ဗတန္တရေ။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ, လောကဇေဋ္ဌံ နရာသဘံ။

‘‘ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ သိရေ ကတွာန အဉ္ဇလိံ။
ကာသုမာရိကမာအယ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿအာသဟံ။

‘‘ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

ဆဋ္ဌဘိညော ပန ဟုတွာ တီဏိ ပိဋကာနိ ဥဂ္ဂဟေတွာ ဝိသေသတော ဝိနယပိဋကေ သုကုသလဘာဝံ ပတွာ ဒသဝ ဿိကော ပရိသုပဋ္ဌာကော စ ဟုတွာ ဗဟူဟိ ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတုံ သာဝတ္ထိံ ဂစ္ဆန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ အဒ္ဓါနပရိဿမဝိနောဒနတ္ထံ တိတ္ထိယာနံ အာရာမံ ပဝိသိတွာ ဧကမန္တံ နိသိန္နော ဧကံ ပဉ္စတပံ တပန္တံ ဗြာဟ္မ ဏံ ဒိသွာ, ‘‘ကိံ, ဗြာဟ္မဏ, အညဿမ္ပိ တပနီယေ အညံ တပတီ’’တိ အာဟ။ တံ သုတွာ ဗြာဟ္မဏော ကုပိတော, ‘‘ဘော, မုဏ္ဍက, ကိံ အညံ တပနီယ’’န္တိ အာဟ။ ထေရော တဿ –

‘‘ကောဟေ စ ဣဿာ ပရဟေဠနာ စ၊ မာနော စ သာရမ္ဘမဒေါ ပမာဒေါ။
တဏှာ အဝိဇ္ဇာ ဘဝသင်္ဂတီ စ၊ တေ တပ္ပနီယာ န ဟိ ရူပခန္ဓော’’တိ။ –

ကထာယ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ တံ သုတွာ သော ဗြာဟ္မဏော တသ္မိံ တိတ္ထိယာရာမေ သဗ္ဗေ အညတိတ္ထိယာ စ ထေရဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိံသု။ ထေရော တေဟိ သဒ္ဓိံ သာဝတ္ထိံ ဂန္တွာ ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတွာ ကတိပာဟံ တတ္ထ ဝသိတွာ အတ္တနော ဇာတိဘူမိယေဝ ဂတော ဒဿနတ္ထံ ဥပဂတေသု ဉာတကေသု နာနာလဒ္ဓိကေ ယညသုဒ္ဓိကေ ဩဝဒန္တော –

၁၄၃. ‘‘ယေ ခော တေ ဝေဌမိဿေန၊ နာနတ္တေန စ ကမ္မုနာ။
မနုဿေ ဥပရုန္ဓန္တိ၊ ဖရုသူပက္ကမာ ဇနာ။
တေပိ တတ္ထေဝ ကီရန္တိ၊ န ဟိ ကမ္မံ ပနဿတိ။

၁၄၄. ‘‘ယံ ကရောတိ နရော ကမ္မံ၊ ကလျာဏံ ယဒိ ပာပကံ။
တဿ တဿေဝ ဒါယာဒေါ၊ ယံ ယံ ကမ္မံ ပကုဗ္ဗတီ’’တိ။ – ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ယေ**တိ အနိယမုဒ္ဒေသော။ **တေ**တိ အနိယမတော ဗေ ပဋိနိဒ္ဒေသော။ ပဒဒွယေနာပိ ‘‘ဇနာ’’တိ ဣမိနာ သမ္ဗန္ဓော။ **ခော**တိ နိပါတမတ္တံ။ **ဝေဌမိဿေန** တိ ဝရတ္တခဏ္ဍာဒိနာ သီသာဒီသု ဝေဌအနေန။ ‘‘ဝေခမိဿေ နာ’’တိပိ ပဌန္တိ, သော ဧဝတ္ထော။ **နာနတ္တေန စ ကမ္မုနာ** တိ ဟနနဃာတနဟတ္ထပာဒါဒိစ္ဆေဒနေန ခုဒ္ဒကသေဋ္ဌအနာ ဒိနာ စ နာနာဝိဓေန ပရူပဃာတကမ္မေန။ **မနုဿေ** တိ နိဒဿနမတ္တံ, တသ္မာ ယေ ကေစိ သတ္တေတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဥပရုန္ဓန္တိ** တိ ဝိဗာဓေန္တိ။ **ဖရုသူပက္ကမာ** တိ အရုဏပယောဂာ, ကုရူရကမ္မန္တာတိ အတ္ထော။ **ဇနာ**တိ သတ္တာ။ **တေပိ တတ္ထေဝ ကီရန္တိ** တိ တေ ဝုတ္တပ္ပကာရာ ပုဂ္ဂလာ ယာဟိ ကမ္မကာရဏာဟိ အညေ ဗာဓိံသု။ **တတ္ထေဝ** တာသု ယေဝ ကာရဏာသု သယမ္ပိ ကီရန္တိ ပက္ခိပီယန္တိ, တထာရူပံယေဝ ဒုက္ခံ အနုဘဝန္တီတိ အတ္ထော။ ‘‘တထေဝ ကီရန္ တီ’’တိ စ ပဌန္တော, ယထာ သယံ အညေသံ ဒုက္ခံ အကံသု, တထေဝ အညေဟိ ကရီယန္တိ, ဒုက္ခံ ပာပီယန္တီတိ အတ္ ထော, ကသ္မာ? **န ဟိ ကမ္မံ ပနဿတိ** ကမ္မဉှိ ဧကန္တံ ဥပစိတံ ဝိပာကံ အဒတွာ န ဝိဂစ္ဆတိ, အဝသေသပစ္စယသ မတယေ ဝိပစ္စတေတတိ အဓိပ္ပာယော။

ဣအနိ ‘‘န ဟိ ကမ္မံ ပနဿတီ’’တိ သင်္ခေပတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဝိဘဇိတွာ သတ္တာနံ ကမ္မဿကတံ ဝိဘာ ဝေတုံ **‘‘ယံ ကရောတီ’’**တိ ကထံ အဘာသိ။ တဿတ္ထော **ယံ ကမ္မံ ကလျာဏံ** ကုသလံ, **ယဒိ** တ **ပာပကံ** အကုသလံ သတ္တော **ကရောတိ,** ကရောန္တော စ တတ္ထ **ယံ ကမ္မံ** ယထာ ဖလဒါနသမတ္ထံ ဟောတိ, တထာ **ပကုဗ္ဗတိ** ဥပစိနော တိ။ **တဿ တဿေဝ ဒါယာဒေါ** တိ တဿ တဿေဝ ကမ္မဖလဿ ဂဏှနတော တေန တေန ကမ္မေန အတဗ္ဗ ဝိပာကဿ ဘာဂီ ဟောတီတိ အတ္ထော။ တေနာဟ ဘဂဝ – ‘‘ကမ္မဿကာ, မာဏဝ, သတ္တာ ကမ္မဒါယာဒါ’’တိ အာဒိ (မ. နိ. ၃.၂၈၉)။ ဣမာ ကထာ သုတွာ ထေရဿ ဉာတကာ ကမ္မဿကတာယံ ပတိဋ္ဌဟိံသူတိ။

၃. ဟေရညကာနိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အစ္စယန္တိ အဟောရတ္တာ တိ အာယသ္မတော ဟေရညကာနိတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ပရေသံ ဘတကော ဟုတွာ ဇီဝန္တော ဧကေဒိဝသံ သုဇာတဿ နာမ သတ္ထုသာဝကဿ ပံသုကူလံ ပရိယေသန္တဿ ဥပမုဒ္ဒသ္သံ ပရိစ္စဇိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန တာဝတိံသေသု နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဿ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကောသလရညော ကမဘောဇကဿ စောရဃာတကဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဟေရညကာနီ**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ပိတု အစ္စယေန ရညာ တသ္မိံယေဝ ကမဘောဇကဋ္ဌာနေ ဌပိတော ဇေတဝနပဋိဂ္ဂဟဏေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော အတ္တနော ကနိဋ္ဌဿ တံ ဌာနန္တရံ အပေတွာ ရာဇာနံ အာပုစ္ဆိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ဟာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၀.၃၁-၄၀) –

“ပဒုမုတ္တရဘဂဝတော၊ သုဇာတော နာမ သာဝကော။
ပံသုကူလံ ဂဝေသန္တော၊ သင်္ကာရေ စရတေ တဒါ။

“နဂရေ ဟံသဝတိယာ၊ ပရေသံ ဘတကော အဟံ။
ဥပမုဒ္ဒသ္သံ ဒတွာန၊ သိရသာ အဘိဝါဒယိံ။

“တေန ကမ္မေန သုကတေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ၊ တာဝတိံသမဂစ္ဆဟံ။

“တေတ္တိံသက္ခတ္တုံ ဒေဝိန္ဒော၊ ဒေဝရဇ္ဇမကာရယိံ။
သတ္တသတ္တတိက္ခတ္တုဥ္စ၊ စက္ကဝတ္တီ အဟောသဟံ။

“ပဒေသရဇ္ဇံ ဝိပုလံ၊ ဂဏနာတော အသင်္ခိယံ။
ဥပမုဒ္ဒသ္သအနေန၊ မောဒာမိ အကုတောဘယော။

“ကပ္ပသတသဟဿမှိ၊ ယံ ဒါနမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ အမုဒ္ဒဿဿိဒံ ဖလံ။

“လက္ခမာနော စဟံ အဇ္ဇ၊ သကာနနံ သပဗ္ဗတံ။
ခောမဒုဿေဟိ ဆာဒေယျံ၊ အမုဒ္ဒဿဿိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ကနိဋ္ဌဘာတရံ တတော ကမ္မတော နိဝတ္တေတုကာမော တသ္မိံယေဝ ကမ္မေ အဘိရတံ ဒိသွာ တံ စောဒေန္တော –

၁၄၅. “အစ္စယန္တိ အဟောရတ္တာ၊ ဇီဝိတံ ဥပရုဇ္ဈတိ။
အာယု ခီယတိ မစ္စာနံ၊ ကုန္နဒီနံဝ ဩဒကံ။

၁၄၆. “အထ ပာပါနိ ကမ္မာနိ၊ ကရံ ဗာလော န ဗုဇ္ဈတိ။
ပစ္ဆာဿ ကဋုကံ ဟောတိ၊ ဝိပါကော ဟိဿ ပာပကော”တိ။ –

ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **အစ္စယန္တီ** တိ အတိက္ကမန္တိ, လဟုံ လဟုံ အပဂစ္ဆန္တီတိ အတ္ထော။ **အဟောရတ္တာ** တိ ရတ္တိန္ဒိဝါ။ **ဇီဝိတံ ဥပရုဇ္ဈတီ** တိ ဇီဝိတိန္ဒြိယဉ္စ ခဏိကနိရောဓဝသေန နိရုဇ္ဈတိ။ ဝုတ္တဉ္ဟိ “ခဏေ ခဏေ, တွံ ဘိက္ခု, ဇာယသိ စ ဇိယျသိ စ မိယျသိ စ စဝသိ စ ဥပပဇ္ဇသိ စာ”တိ။ **အာယု ခီယတိ မစ္စာန** န္တိ မရိတဗ္ဗသဘာဝတ္တာ **မစ္စာ** တိ လဒ္ဓနာမာနံ ကမေသံ သတ္တာနံ **အာယု** “ယော စိရံ ဇီဝတိ, သော ဝဿသတံ အပ္ပံ ဝါ ဘိယျော”တိ (ဒီ. နိ. ၂.၉၁; သံ. နိ. ၂.၁၄၃; အ. နိ. ၇.၇၄) ဧဝံ ပရိစ္ဆိန္နကာလပရမာယု **ခီယတိ** ခယဉ္စ သမ္ဘေဒဉ္စ ဂစ္ဆတိ, ယထာ ကိံ? **ကုန္နဒီနံဝ ဩဒကံ** ယထာ နာမ ကုန္နဒီနံ ပဗ္ဗတေယျာနံ ခုဒ္ဒကနဒီနံ ဥဒကံ စိရံ န တိဋ္ဌတိ, လဟုတရံ ခီယတိ, အာဂတမတ္တံယေဝ ဝိဂစ္ဆတိ, ဧဝံ သတ္တာနံ အာယု လဟုတရံ ခီယတိ ခယံ ဂစ္ဆတိ။ တ္ထေ စ ဥဒကမေဝ “ဩဒက”န္တိ ဝုတ္တံ, ယထာ မနောယေဝ မာနသန္တိ။

အထ ဟာဟနိ ကမ္မာနိ, ကရံ ဗာလော န ဗုဇ္ဈတီ တိ ဧဝံ သံသာရေ အနိစ္စေပိ သမာနေ ဗာလော လောဘဝသေန တကောဓဝသေန တ ဟာဟနိ ကမ္မာနိ ကရောတိ, ကရောန္တောပိ န ဗုဇ္ဈတိ, ဟာပံ ကရောန္တော စ “ဟာပံ ကရောမီ”တိ အဗုဇ္ဈနကော နာမ နတ္ထိ, “ကမ္မဿ ကမ္မဿ ဝေရူပေ ဒုက္ခော ဝိပာကော”တိ ပန အဇာနနတော “န ဗုဇ္ဈတီ”တိ ဝုတ္တံ။ **ပစ္ဆာသ္သ ကဋုကံ ဟောတီ** တိ ယဒိပိ ဟာပဿ ကမ္မဿ အာယူဟနက္ခဏေ “ကမ္မဿ ကမ္မဿ ဝေရူပေ ဝိပာကော”တိ န ဗုဇ္ဈတိ, တတော ပစ္ဆာ ပန နိရယာဒီသု နိဗ္ဗတ္တဿ အဿ ဗာလဿ ကဋုကံ အနိဋ္ဌံ ဒုက္ခမေဝ ဟောတိ။ **ဝိပာကော ဟိဿ ဟာပကော** ယသ္မာ အဿ ဟာပကမ္မဿ နာမ ဝိပာကော ဟာပကော နိဟီနော အနိဋ္ဌော ဧဝတိ။ ကမ္မံ ပန ဩတဒံ သုတ္တ ထေရဿ ကနိဋ္ဌဘာတာ ရာဇာနံ အာပုစ္ဆိတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ သဒတ္ထံ နိပ္ဖာဒေသိ။

ဟေရညကာနိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. သောမမိတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ပရိတ္တံ **အာရုန္တိ** အာယသ္မတော သောမမိတ္တတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဗုဒ္ဓဂုဏေ သုတွာ ပသန္နမာနသော ဧကေဒိဝသံ ကိံသုကရုက္ခံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ ပုပ္ဖာနိ ဂဟေတွာ သတ္ထာရံ ဥဒ္ဒိဿ အာကာသေ ခိပိတွာ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကမဿိ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ ဗာရာဏသိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **သောမမိတ္တော** တိ လဒ္ဓနာမော တိဏ္ဏံ ဝေဒာနံ ပာရဂူ ဟုတွာ ဝိမလေန နာမ ထေရေန ကတပရိစယတ္တာ အဘိဏှံ တဿ သန္တိကံ ဂစ္ဆန္တော ဓမ္မံ သုတွာ သာသနေ လဒ္ဓပ္ပသာဒေ ပဗ္ဗဇိတွာ လဒ္ဓူပသမ္ပဒော ဝတ္တပဋိဝတ္တံ ပူရေန္တော ဝိစရတိ။ ဝိမလတ္ထေရော ပန ကုသီတော မိဒ္ဓဗဟုလော ရတ္တိန္ဒိဝံ ဝီတိနာမေတိ။ သောမမိတ္တော “ကုသီတံ နာမ နိဿာယ ကော ဂုဏော”တိ တံ ပဟာယ မဟာကဿပတ္ထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာ တဿ ဩဝါဒေ ဌတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပတိဋ္ဌာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၀.၂၅-၃၀) –

“ကိံသုကံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ, ပဂ္ဂဟေတွာန အဉ္ဇလိံ။
ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ သရိတွာန, အာကာသေ အဘိပူဇယိံ။

“တေန ကမ္မေန သုကတေန, စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ, တာဝတိံသမဂစ္ဆဟံ။

“ကေတိံသေ ကတော ကပ္ပေ, ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ, ဘဝါ သဗ္ဗေ သမူဟတာ။
နာဂေါဝ ဗန္ဓနံ ဆေတွာ, ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။

‘‘သုတဂတံ ဝတ မေ အာသိ၊ မမ ဗုဒ္ဓဿ သန္တိကေ။
တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဝိမလတ္ထေရံ ဩဝဒန္တော တဒ္ဓေ့န္တော –

၁၄၇.‘‘ပရိတ္တံ အရုမာရုယှ၊ ယထာ သီဒေ မဟဏ္ဏဝေ။
ဧဝံ ကုသီတမာဂမ္မ၊ သာဓုဇီဝီပိ သီဒတိ။
တသ္မာ တံ ပရိဝဇ္ဇေယျ၊ ကုသီတံ ဟီနဝီရိယံ။

၁၄၈.‘‘ပဝိဝိတ္တေဟိ အရိယေဟိ၊ ပဟိတတ္တေဟိ ဈာယိဘိ။
နိစ္စံ အာရဒ္ဓဝီရိယေဟိ၊ ပဏ္ဍိတေဟိ သဟာဝသေ’’တိ။ – ကထာဒွဝယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ပရိတ္တံ အရုမာရုယှ, ယထာ သီဒေ မဟဏ္ဏဝေ** တိ ပေသလောပိ ကုလပုတ္တော ကုသီတံ အလသပုဂ္ဂလံ နိဿာယ သီဒတိ သံသာရေ ပတတိ, န တဿ ဟာရံ နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိ။ ယသ္မာ ဧဝံ, **တသ္မာ တံ** အဓိကုသလဓမ္မဝသေန သီသံ အနုက္ခိပိတွာ ကုစ္ဆိတံ သီဒနတော **ကုသီတံ** ဝီရိယာရမ္ဘာဘာဝတော **ဟီနဝီရိယံ** ပုဂ္ဂလံ သဗ္ဗထာ ဝဇ္ဇေယျ, န တဿ ဒိဋ္ဌာနုဂတိံ အာပဇ္ဇေယျာတိ အတ္ထော။

ဧဝံ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာယ ကထာယ ကောသဇ္ဇေ အာဒီနဝံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဝီရိယာရမ္ဘေ အာနိသံသေ ဒဿေတုံ **‘‘ပဝိဝိတ္တေဟီ’’** တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တဿတ္ထော – ယေ ပန ကာယဝိဝေကသမ္ဘဝေန **ပဝိဝိတ္တာ,** တတော ဧဝ ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာ **အရိယာ,** နိဗ္ဗာနံ ပတိပေသိတတ္တတာယ **ပဟိတတ္တာ** အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနဝသေန လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဝသေန စ **ဈာယိနော,** သဗ္ဗကာလံ ပဂ္ဂဟိတဝီရိယတာယ **အာရဒ္ဓဝီရိယာ,** လောကိယလောကုတ္တရဘေဒာယ ပညာယ သမန္နာဂတတ္တာ **ပဏ္ဍိတာ,** တေဟိယေဝ **သဟ** အာဝသေယျ သဒတ္ထံ နိပ္ဖာဒေတုကာမော သံဝသေယျာတိ။ တံ သုတွာ ဝိမလတ္ထေရော သံဝိဂ္ဂမာနသော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ သဒတ္ထံ အာရာဓေသိ။ သုတဃမတ္ထော ပရတော အာဂမိဿတိ။

သောမမိတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. သဗ္ဗမိတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဇနော ဇနမှိ သမ္ဗဒ္ဓော တိ အာယသ္မတော သဗ္ဗမိတ္တတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဣတော ဒွတနဝုတေ ကပ္ပေ တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ နေသာဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝနစာရိကော ဟုတွာ ဝနေ မိဂေ ဝဓိတွာ မံသံ ခါဒန္တော ဇီဝတိ။ အထသ ဘဂဝတ အနုဂ္ဂဏှနတ္ထံ ဝသနဋ္ဌာနသမီပေ တီဏိ ပဒစေတိယာနိ ဒဿေတွာ ပက္ကာမိ။ သော အတီတကာလေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေသု ကတပရိစယတ္တာ စက္ကင်္ကိတာနိ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ကောရဏ္ဍပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ ကတွာ တေန ပုညကမ္မေန တာဝတိံသဘဝနေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိနဂရေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, **သဗ္ဗမိတ္တော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော ဇေတဝနပဋိဂ္ဂဟဏေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ အရညေ ဝိဟရန္တော ဝဿံ ဥပဂန္တွာ တ ဝုဋ္ဌဝဿော ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတုံ သာဝတ္ထိံ ဂစ္ဆန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ မာဂဝိကေဟိ ဩဍ္ဍိတေ ဟာသေ မိဂပောတကံ ဗဒ္ဓံ အဒ္ဒသ။ မာတာ ပနဿ မိဂီ ဟာသံ အပ္ပဝိဋ္ဌာပိ ပုတ္တသိနေဟေန ဒူရံ န ဂစ္ဆတိ, မရဏဘယေန ဟာသသမီပမ္ပိ န ဥပဂစ္ဆတိ မိဂပောတကော စ ဘီတော ဣတော စိတော စ ပရိဝတ္တေန္တော ကရုဏံ ဝိလပတိ, တံ ဒိသွာ ထေရော , ‘‘အဟော သတ္တာနံ သ္နေဟဟေတုကံ ဒုက္ခ’’န္တိ ဂစ္ဆန္တော တတော ပရံ သမ္ဗဟုလေ စောရေ ဧကံ ပုရိသံ ဇီဝကဟံ ဂဟေတွာ ပလာလဝေဏိယာ သရီရံ ဝေဌေတွာ ဈာပေန္တေ, တဥ္စ မဟာဝိရဝံ ဝိရဝန္တံ ဒိသွာ တဒုဘယံ နိဿာယ သဥ္ဇာတသံဝေဂေ တေသံ စောရာနံ သုဏန္တာနံယေဝ –

၁၄၉.‘‘ဇနော ဇနမှိ သမ္ဗဒ္ဓော၊ ဇနမေဝဿိတော ဇနော။
ဇနော ဇနေန ဟေဌီယတိ၊ ဟေဌေတိ စ ဇနော ဇနံ။

၁၅၀. “ကော ဟိ တဿ ဇနေနတ္ထော၊ ဇနေန ဇနိတေန ဝါ။
ဇနံ ဩဟာယ ဂစ္ဆံ တံ၊ ဟေဌယိတွာ ဗဟုံ ဇန”န္တိ။ – ဂါထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဇနော**တိ အန္ဓဗာလဇနော။ **ဇနမှီ**တိ အညေ ဇနေ။ **သမ္ဗဒ္ဓော** တိ တဏှာဗန္ဓနေန ဗဒ္ဓော။ “အယံ မေ ပုတ္တော, မာတာ”တိအာဒိနာ ပဋိဗဒ္ဓော။ အယမေဝ ဝါ ပါဌော, “ဣမေ မံ ပေါသေန္တိ, အဟံ ဣမေ နိဿာယ ဇီဝါမီ”တိ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တောတိ အတ္ထော။ **ဇနမေဝဿိတော ဇနော** တိ “အယံ မေ ပုတ္တော, ဓီတာ”တိအာဒိနာ အညမေဝ ဇနံ အညော ဇနော အဿိတော တဏှာယ အလ္လီနော ပရိဂ္ဂယှ ဌိတော။ **ဇနော ဇနေန ဟေဌီယတိ, ဟေဌေတိ စ ဇနော ဇနန္တိ** ကမ္မဿကတာယ ယထာဘူတာဝဗောဓဿ စ အဘာဝတော အဇ္ဈုပေက္ခနံ အကတွာ လောဘဝသေန ယထာ ဇနော ဇနံ အဿိတော, ဧဝံ ဒေါသဝသေန ဇနော ဇနေန ဟေဌီယတိ ဝိဗာဓီယတိ။ “တယိဒံ မယှံ ဥပရိ ဟေဌနဖလဝသေန ပရိပတိဿတီ”တိ အဇာနန္တော ဟေဌေတိ စ ဇနော ဇနံ။

ကော ဟိ တဿ ဇနေနတ္ထော တိ တဿ အညဇနဿ အညေန ဇနေန တဏှာဝသေန အဿိတေန ဒေါသဝသေန ဟေဌိတေန ဝါ ကော အတ္ထော။ **ဇနေန ဇနိတေန ဝါ**တိ မာတာပိတာ ဟုတွာ တေန အညေန ဇနေန ဇနိတေန ဝါ ကော အတ္ထော။ **ဇနံ ဩဟာယ ဂစ္ဆံ တံ, ဟေဌယိတွာ ဗဟုံ ဇန** န္တိ ယသ္မာ သံသာရေ စရတော ဇနဿ အယမေတနုရူပါ ပဋိပတ္တိ, တသ္မာ တံ ဇနံ, တဿ စ ဗာဓိကာ ယာ သာ တဏှာ စ, ယော စ သော ဒေါသော ဧဝ ဗဟုံ ဇနံ ဗာဓယိတွာ ဌိတော, တဉ္စ ဩဟာယ သဗ္ဗသော ပဟာယ ပရိစ္စဇိတွာ ဂစ္ဆံ, တေဟိ အနုပဒ္ဒုတံ ဌာနံ ဂစ္ဆေယျံ ပါပုဏေယျန္တိ အတ္ထော။ ဧဝံ ပန ဝတွာ ထေရော တာဝဒေဝ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၀.၁၅-၂၄) –

“ဝနကမ္မိကော ပုရေ အာသိံ၊ ပိတုမာတုမတေနဟံ။
ပသုမာရေန ဇီဝါမိ၊ ကုသလံ မေ န ဝိဇ္ဇတိ။

“မမ အာသယသာမန္တာ၊ တိဿော လောကဂ္ဂနာယကော။
ပဒါနိ တီဏိ ဒဿေသိ၊ အနုကမ္ပာယ စက္ခုမာ။

“အက္ကန္တေ စ ပဒေ ဒိသွာ၊ တိဿနာမဿ သတ္ထုနော။
ဟဋ္ဌော ဟဋ္ဌေန စိတ္တေန၊ ပဒေ စိတ္တံ ပသာဒယိံ။

“ကောရဏ္ဍံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ၊ ပါဒပံ ဓရဏီရုဟံ။
သကောသကံ ဂဟေတွာန၊ ပဒသေဋ္ဌမပူဇယိံ။

“တေန ကမ္မေန သုကတေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ၊ တာဝတိံသမဂစ္ဆဟံ။

“ယံ ယံ ယောနုပပဇ္ဇာမိ၊ ဒေဝတ္တံ အထ မာနုသံ။
ကောရဏ္ဍကဆဝိ ဟောမိ၊ သုပ္ပဘာသော ဘဝါမဟံ။

“ဒွေနဝုတေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ပဒပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ…ပေ… ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

တေ ပန စောရာ ထေရဿ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ သံဝေဂဇာတာ ပဗ္ဗဇိတွာ ဓမ္မာနုဓမ္မံ ပဋိပဇ္ဇိံသူတိ။

သဗ္ဗမိတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. မဟာကာဠတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ကာဠီ ဣတ္ထီတိ အာယသ္မတော မဟာကာဠတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန အရညံ ဂတော တတ္ထ အညတရဿ ရုက္ခဿ သာခါယ ဩလမ္ဗမာနံ ပံသုကူလစီဝရံ ဒိသွာ “အရိယဒ္ဓဇော ဩလမ္ဗတီ”တိ ပသန္နစိတ္တော ကိင်္ကဏိပုပ္ဖာနိ ဂဟေတွာ ပံသုကူလံ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သေတဗျနဂရေ သတ္ထဝာဟကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **မဟာကာဠော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝိညုတံ ပတွာ ဃရာဝါသံ ဝသန္တော ပဉ္စဟိ သကဋသတေဟိ ဘဏ္ဍံ ဂဟေတွာ ဝါဏိဇ္ဇဝသေန သာဝတ္ထိံ ဂတော ဧကမန္တံ သကဋသတ္ထံ နိဝေသေတွာ အဒ္ဓါနပရိဿမံ ဝိနောဒေတွာ အတ္တနော ပရိသာယ သဒ္ဓိံ နိသိန္နော သာယန္ဟသမယံ ဂန္ဓမာလာဒိဟတ္ထေ ဥပာသကေ ဇေတဝနံ ဂစ္ဆန္တေ ဒိသွာ သယမ္ပိ တေဟိ သဒ္ဓိံ ဝိဟာရံ ဂန္တွာ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ သောသာနိကင်္ဂံ အဓိဋ္ဌာယ သုသာနေ ဝသတိ။ အထေကဒိဝသံ **ကာဠီ** နာမ ဧကာ ဣတ္ထီ ဆဝဍာဟိကာ ထေရဿ ကမ္မဋ္ဌာနတ္ထာယ အစိရမတသရီရံ ဥဘော သတ္ထီ ဘိန္ဒိတွာ ဥဘော စ ဗာဟူ ဘိန္ဒိတွာ သီသဉ္စ ဒဓိထာလကံ ဝိယ ဘိန္ဒိတွာ သဗ္ဗံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂံ သမ္ဗန္ဓမေဝ ကတွာ ထေရဿ ဩလောကေတုံ ယောဂျဋ္ဌာနေ ဌပေတွာ ဧကမန္တံ နိသီဒိ။ ထေရော တံ ဒိသွာ အတ္တာနံ ဩဝဒန္တော –

၁၅၁. “ကာဠီ ဣတ္ထီ ဗြဟတီ ဓင်္ကရူပါ၊ သတ္ထိဉ္စ ဘေတွာ အပရဉ္စ သတ္ထိံ။
ဗာဟဉ္စ ဘေတွာ အပရဉ္စ ဗာဟံ၊ သီသဉ္စ ဘေတွာ ဒဓိထာလကံဝ။
ဧသာ နိသိန္နာ အဘိသန္ဒဟိတွာ။

၁၅၂. “ယော ဝေ အဝိဒွာ ဥပဓိံ ကရောတိ၊ ပုနပ္ပုနံ ဒုက္ခမုပေတိ မန္ဒော။
တသ္မာ ပဇာနံ ဥပဓိံ န ကယိရာ၊ မာဟံ ပုန ဘိန္နသိရော သယိဿ”န္တိ။ –

ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ကာဠီ**တိ တဿာ နာမံ, ကာဠဝဏ္ဏတ္တာ တ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ **ဗြဟတီ**တိ မဟာသရီရာ အာရောဟပရိဏာဟဝတီ။ **ဓင်္ကရူပါ**တိ ကာဠဝဏ္ဏတ္တာ ဧဝ ကာကသဒိသရူပါ။ **သတ္ထိဉ္စ ဘေတွာ**တိ မတသရီရဿ သတ္ထိံ ဇဏ္ဏုဘေဒနေန ဘဉ္ဇိတွာ။ **အပရဉ္စ သတ္ထိ**န္တိ ဣတရဉ္စ သတ္ထိံ ဘဉ္ဇိတွာ။ **ဗာဟဉ္စ ဘေတွာ**တိ ဗာဟဉ္စ အဂ္ဂဗာဟဋ္ဌာနေယေဝ ဘဉ္ဇိတွာ။ **သီသဉ္စ ဘေတွာ ဒဓိထာလကံဝ**တိ မတသရီရဿ သီသံ ဘိန္ဒိတွာ ဘိန္နတ္တာ ဧဝ လေဍ္ဍုဒဏ္ဍာဒီဟိ ပဂ္ဃရန္တံ ဒဓိထာလကံ ဝိယ, ပဂ္ဃရန္တံ မတ္ထလုင်္ဂံ ကတွာတိ အတ္ထော။ **ဧသာ နိသိန္နာ အဘိသန္ဒဟိတွာ**တိ ဆိန္နဘိန္နာဝယဝံ မတသရီရံ တေ အဝယဝေ ယထာဌာနေယေဝ ဌပနေန သန္ဒဟိတွာ သဟိတံ ကတွာ မံသာပဏံ ပသာရေန္တီ ဝိယ ဧသာ နိသိန္နာ။

ယော ဝေ အဝိဒွာ ဥပဓိံ ကရောတီတိ ယော ဣမာယ ဥပဋ္ဌာပိတံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဒိသွာပိ အဝိဒွာ အကုသလော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဆဍ္ဍေတွာ အယောနိသောမနသိကာရေန ကိလေသူပဓိံ ဥပ္ပာဒေတိ, သော **မန္ဒော** မန္ဒပညော သံသာရဿ အနတိဝတ္တနတော **ပုနပ္ပုနံ** အပရာပရံ နိရယာဒီသု **ဒုက္ခံ ဥပေတိ**။ **တသ္မာ ပဇာနံ ဥပဓိံ န ကယိရာ**တိ **တသ္မာ**တိ ယသ္မာ စေတဒေဝံ, တသ္မာ။ **ပဇာနံ ဥပဓိ**န္တိ “ဣမံ ယံ ဒုက္ခံ သမ္ဘောတီ”တိ ပဇာနန္တော ယောနိသော မနသိကရောန္တော ကိလေသူပဓိံ န ကယိရာ န ဥပ္ပာဒေယျ။ ကသ္မာ? **မာဟံ ပုန ဘိန္နသိရော သယိဿ**န္တိ ယထာယိဒံ မတသရီရံ ဘိန္နသရီရံ သယတိ, ဧဝံ ကိလေသူပဓီဟိ သံသာရေ ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပတ္တိယာ ကဋသိဝဍ္ဎကော ဟုတွာ ဘိန္နသိရော အဟံ မာ သယိသ္သန္တိ။ ဧဝံ ဝဒန္တော ဧဝ ထေရော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၀.၈-၁၄) –

“ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ ဥဒင်္ဂဏော နာမ ပဗ္ဗတော။
တတ္ထဒ္ဒသံ ပံသုကူလံ၊ ဒုမဂ္ဂမှိ ဝိလမ္ဗိတံ။

“တီဏိ ကိင်္ကဏိပုပ္ဖာနိ၊ ဩစိနိတွာနဟံ တဒါ။
ဟဋ္ဌော ဟဋ္ဌေန စိတ္တေန၊ ပံသုကူလမပူဇယိံ။

“တေန ကမ္မေန သုကတေန, စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ, တာဝတိံသမဂစ္ဆဟံ။

“ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ, ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ပူဇိတွာ အရဟဒ္ဓဇံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

မဟာကာဠတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. တိဿတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဗဟူ သပတ္တေ လဘတိ တိ အာယသ္မတော တိဿတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ပိယဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော သိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂန္တွာ ကာမေသု အာဒီနဝံ ဒိသွာ ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အရညာယတနေ သာလဝနေ အဿမံ ကာရေတွာ ဝသတိ။ ဘဂဝါ တဿ အနုဂ္ဂဏှနတ္ထံ အဿမဿ အဝိဒူရေ သာလဝနေ နိရောဓံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသီဒိ။ သော အဿမတော နိက္ခမိတွာ ဖလာဖလတ္ထာယ ဂစ္ဆန္တော ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော စတ္တာရော ဒဏ္ဍေ ဥပေတွာ ဘဂဝတော ဥပရိ ပုပ္ဖိတာဟိ သာလသာခါဟိ သာခါမဏ္ဍပံ ကတွာ သတ္တာဟံ နဝနဝေဟိ သာလပုပ္ဖေဟိ ဘဂဝန္တံ ပူဇေန္တော အဋ္ဌာသိ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏံ ပီတိံ အဝိဇဟန္တော။ သတ္ထာ သတ္တာဟဿ အစ္စယေန နိရောဓတော ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဘိက္ခုသင်္ဃံ စိန္တေသိ။ တာဝဒေဝ သတသဟဿမတ္တာ ခီဏာသဝါ သတ္ထာရံ ပရိဝါရေသုံ။ ဘဂဝါ တဿ ဘာဝိနိံ သမ္ပတ္တိံ ဝိဘာဝေန္တော အနုမောဒနံ ဝတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အပရာပရံ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **တိဿော** တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ ဟုတွာ ပဉ္စမတ္တာနိ မာဏဝကသတာနိ မန္တေ ဝါစေန္တော လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တော ဟုတွာ သတ္ထု ရာဇဂဟဂမနေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၉.၁၉၀-၂၂၀) –

“အဇ္ဈောဂါဟေတွာ သာလဝနံ, သုကတော အဿမော မမ။
သာလပုပ္ဖေဟိ သဉ္ဆန္နော, ဝသာမိ ဝိပိနေ တဒါ။

“ပိယဒဿီ စ ဘဂဝါ, သယမ္ဘူ အဂ္ဂပုဂ္ဂလော။
ဝိဝေကကာမော သမ္ဗုဒ္ဓေါ, သာလဝနမုပါဂမိ။

“အဿမာ အဘိနိက္ခမ္မ, ပဝနံ အဂမာသဟံ။
မူလဖလံ ဂဝေသန္တော, အာဟိဏ္ဍာမိ ဝနေ တဒါ။

“တတ္ထဒ္ဒသာသိံ သမ္ဗုဒ္ဓံ, ပိယဒဿိံ မဟာယသံ။
သုနိသိန္နံ သမာပန္နံ, ဝိရောစန္တံ မဟာဝနေ။

“စတုဒဏ္ဍေ ဥပေတွာန, ဗုဒ္ဓဿ ဥပရီ အဟံ။
မဏ္ဍပံ သုကတံ ကတွာ, သာလပုပ္ဖေဟိ ဆာဒယိံ။

“သတ္တာဟံ ဓာရယိတွာန, မဏ္ဍပံ သာလဆာဒိတံ။
တတ္ထ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ, ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌမဝန္ဒဟံ။

“ဘဂဝါ တမှိ သမယေ, ဝုဋ္ဌဟိတွာ သမာဓိတော။

ယုဂမတ္တံ ပေက္ခမာနော၊ နိသီဒိ ပုရိသုတ္တမော။

‘‘သာဝကော ဝရုဏော နာမ၊ ပိယဒဿိဿ သတ္ထုနော။
ဝသီသတသဟဿေဟိ၊ ဥပဂစ္ဆိ ဝိနာယကံ။

‘‘ပိယဒဿီ စ ဘဂဝါ၊ လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော။
ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတွာန၊ သိတံ ပါတုကရီ ဇိနော။

‘‘အနုရုဒ္ဓော ဥပဋ္ဌာကော၊ ပိယဒဿိဿ သတ္ထုနော။
ဧကံသံ စီဝရံ ကတွာ၊ အပုစ္ဆိတ္ထ မဟာမုနိံ။

‘‘ကော နု ခော ဘဂဝါ ဟေတု၊ သိတကမ္မဿ သတ္ထုနော။
ကာရဏေ ဝိဇ္ဇမာနမှိ၊ သတ္ထာ ပါတုကရေ သိတံ။

‘‘သတ္တာဟံ သာလစ္ဆဒနံ၊ ယော မေ ဓာရေသိ မာဏဝေါ။
တဿ ကမ္မံ သရိတွာန၊ သိတံ ပါတုကရိံ အဟံ။

‘‘အနောကာသံ န ပဿာမိ၊ ယတ္ထ ပုညံ ဝိပစ္စတိ။
ဒေဝလောကေ မနုဿေ ဝါ၊ ဩကာသော န သမ္မတိ။

‘‘ဒေဝလောကေ ဝသန္တဿ၊ ပုညကမ္မသမင်္ဂိနော။
ယာဝတာ ပရိသာ တဿ၊ သာလစ္ဆန္နာ ဘဝိဿတိ။

‘‘တတ္ထ ဒိဗ္ဗေဟိ နစ္စေဟိ၊ ဂီတေဟိ ဝါဒိတေဟိ စ။
ရမိဿတိ သဒါ သန္တော၊ ပုညကမ္မသမာဟိတော။

‘‘ယာဝတာ ပရိသာ တဿ၊ ဂန္ဓဂန္ဓီ ဘဝိဿတိ။
သာလဿ ပုပ္ဖဝဿော စ၊ ပဝဿိဿတိ တာဝဒေ။

‘‘တတော စုတောယံ မနုဇော၊ မာနုသံ အာဂမိဿတိ။
ဣဓာပိ သာလစ္ဆဒနံ၊ သဗ္ဗကာလံ ဓရိဿတိ။

‘‘ဣဓ နစ္စဉ္စ ဂီတဉ္စ၊ သမ္မတာဠသမာဟိတံ။
ပရိဝါရေဿန္တိ မံ နိစ္စံ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

‘‘ဥဂ္ဂစ္ဆန္တေ စ သူရိယေ၊ သာလဝဿံ ပဝဿတိ။
ပုညကမ္မေန သံယုတ္တံ၊ ဝဿတေ သဗ္ဗကာလိကံ။

‘‘အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေါ။
ဂေါတမော နာမ ဂေါတ္တေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိဿတိ။

‘‘တဿ ဓမ္မေသု ဒါယာဒေါ၊ ဩရသော ဓမ္မနိမ္မိတော။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ၊ နိဗ္ဗာယိဿတိနာသဝေါ။

‘‘ဓမ္မံ အဘိသမေန္တဿ၊ သာလစ္ဆန္နံ ဘဝိဿတိ။
စိတကေ ဈာယမာနဿ၊ ဆဒနံ တတ္ထ ဟေဿတိ။

“ဝိဟာကံ ကိတ္တယိတွာန, ပိယဒဿီ မဟာမုနိ။
ပရိသာယ ဓမ္မံ ဒေသေသိ, တပ္ပေန္တော ဓမ္မဝုဋ္ဌိယာ။

“တိံသကပ္ပာနိ ဒေဝေသု, ဒေဝရဇ္ဇမကာရယိံ။
သဋ္ဌိ စ သတ္တက္ခတ္တုဉ္စ, စက္ကဝတ္တီ အဟောသဟံ။

“ဒေဝလောကာ ဣဓာဂန္တွာ, လဘာမိ ဝိပုလံ သုခံ။
ဣဓာပိ သာလစ္ဆဒနံ, မဏ္ဍပဿ ဣဒံ ဖလံ။

“အယံ ပစ္ဆိမကော မယှံ, စရိမော ဝတ္တတေ ဘဝေါ။
ဣဓာပိ သာလစ္ဆဒနံ, ဟေဿတိ သဗ္ဗကာလိကံ။

“မဟာမုနိံ တောသယိတွာ, ဂေါတမံ သက္ယပုင်္ဂဝံ။
ပတ္တောမှိ အစလံ ဌာနံ, ဟိတွာ ဇယပရာဇယံ။

“အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ, ယံ ဗုဒ္ဓမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

သော အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ဝိသေသတော လာဘဂ္ဂယသဂ္ဂပ္ပတ္တော အဟောသိ။ တတ္ထ ကေစိ ပုထုဇ္ဇနာ ဘိက္ခူ ထေရဿ လာဘသက္ကာရံ ဒိသွာ ဗာလဘာဝေန အသဟနာကာရံ ပဝေဒေသုံ။ ထေရော တံ ဉတွာ လာဘသက္ကာရေ အာဒီနဝံ တတ္ထ အတ္တနော အလဂ္ဂဘာဝဉ္စ ပကာသေန္တော –

၁၅၃. “ဗဟူ သပတ္တေ လဘတိ, မုဏ္ဍော သင်္ဃာဋိပါရုတော။
လာဘီ အန္နဿ ပါနဿ, ဝတ္ထဿ သယနဿ စ။

၁၅၄. “ဧတမာဒီနဝံ ဉတွာ, သက္ကာရေသု မဟဗ္ဘယံ။
အပ္ပလာဘော အနဝဿုတော, သတော ဘိက္ခု ပရိဗ္ဗဇေ”တိ။ –

ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တဿတ္ထော – သိခမ္ပိ အသေသေတွာ မုဏ္ဍိတကေသတာယ **မုဏ္ဍော,** ဆိန္ဒိတွာ သင်္ဃာဋိတကာသာဝဓာရိတာယ **သင်္ဃာဋိပါရုတော,** ဧဝံ ဝေဝဏ္ဏိယံ အဇ္ဈုပဂတော ပရာယတ္တဝုတ္တိကော ပဗ္ဗဇိတော သစေ အန္နပါနာဒီနံ **လာဘီ** ဟောတိ, သောပိ **ဗဟူ သပတ္တေ လဘတိ,** တဿ ဥဿူယန္တာ ဗဟူ သမ္ဘဝန္တိ။ တသ္မာ **ဧတံ** ဝေရူပံ လာဘ**သက္ကာရေသု မဟဗ္ဘယံ** ဝိပုလဘယံ **အာဒီနဝံ** ဒေါသံ ဝိဒိတွာ အပ္ပိစ္ဆတံ သန္တောသဉ္စ ဟဒယေ ဌပေတွာ အနဝဇ္ဇုပ္ပာဒဿာပိ ဥပ္ပန္နဿ လာဘဿ ပရိဝဇ္ဇနေန **အပ္ပလာဘော,** တတော ဧဝ တတ္ထ တဏှာဝဿုတာဘာဝေန **အနဝဿုတော,** သံသာရေ ဘယဿ ဣက္ခနတော ဘိန္နကိလေသတာယ ဝါ **ဘိက္ခု** သန္တုဋ္ဌိဗ္ဗာနီယဿ သတိသမ္ပဇညဿ ဝသေန **သတော** ဟုတွာ **ပရိဗ္ဗဇေ** စရေယျ ဝိဟရေယျာတိ။ တံ သုတွာ တေ ဘိက္ခူ တာဝဒေဝ ထေရံ ခမာပေသုံ။

တိဿတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ကိမိလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ပါစီနဝံသဒါယမှီတိအာဒိကာ အာယသ္မတော ကိမိလတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? တဿ ပုဗ္ဗယောဂေါ သံဝေဂုပ္ပတ္တိ ပဗ္ဗဇ္ဇာ စ ဧကကနိပါတေ “အဘိသတ္တော”တိ ဂါထာယ သံဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တာယေဝ။ တာယ စ

ကထာယ ထေရေန အတ္တနော ဝိသေသာဓိဂမဿ ကာရဏံ ဒဿိတံ။ ဣဓ ပန အဓိဂတဝိသေသဿ အတ္တနော အာယသ္မတော စ အနုရုဒ္ဓေန အာယသ္မတာ စ နန္ဒိယေန သဟ သမဂ္ဂတသော ဒဿိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သမဂ္ဂတာယံ ပန ဝ သန္တော တေ ယထာ စ ဝသိံသု, တံ ဒဿေန္တော –

၁၅၅. ''ဟာစီနဝံသဒါယမှိ, သက္ယပုတ္တာ သဟာယကာ။
ပဟာယာနပ္ပကေ ဘောဂေ၊ ဥဉ္ဆေ ပတ္တာဂတေ ရတာ။

၁၅၆. ''အာရဒ္ဓဝီရိယာ ပဟိတတ္တာ၊ နိစ္စံ ဒဠှပရက္ကမာ။
ရမန္တိ ဓမ္မရတိယာ၊ ဟိတွာန လောကိယံ ရတိ''န္တိ။ – ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဟာစီနဝံသဒါယမှီ**တိ ဟာစီနဝံသနာမကေ ရက္ခိတဂေပိတေ သဟပရိစ္ဆေဒေ ဝနေ။ တဉှိ ဝနံ ကမဿ ဟာစီနဒိသာယံ ဌိတတ္တာ ဝံသဂုမ္ဗပရိက္ခိတ္တတ္တာ စ ''ဟာစီနဝံသဒါယော''တိ ဝုတ္တော, ဝံသဝနဘာဝေန တတိ။ **သက္ယပုတ္တာ**တိ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရာဒယော သက္ယရာဇကုမာရာ။ **သဟာယကာ**တိ သံဝေဂုပ္ပတ္တိပဗ္ဗဇ္ဇာသမဏဓမ္မ ကရဏာသံတသေဟိ သဟ အယနတော ပဝတ္တနတော သဟာယကာ။ **ပဟာယာနပ္ပကေ ဘောဂေ** တိ ဥဠာရေန ပုညာနုဘာဝေန အဓိဂတေ ကုလပရမ္ပရာဂတေ စ မဟန္တေ ဘောဂက္ခန္ဓေ ဆဍ္ဍေတွာ။ ''သဟာယာနပ္ပကေ''တိပိ ပာဠိ။ **ဥဉ္ဆေ ပတ္တာဂတေ ရတာ**တိ ဥဉ္ဆာစရိယာယ အာဘတတ္တာ ဥဉ္ဆေ ပတ္တေ အာဂတတ္တာ ပတ္တာဂတေ ပတ္တပရိယာပန္နေ ရတာ အဘိရတာ, သင်္ဃဘတ္တာဒိအတိရေကလာဘံ ပဋိက္ခိပိတွာ ဇင်္ဃဗလံ နိဿာယ ဘိက္ခာစရိယာယ လဒ္ဓေန မိ ဿကဘတ္တေနေဝ သန္တုဋ္ဌာတိ အတ္ထော။

အာရဒ္ဓဝီရိယာ တိ ဥတ္တမတ္ထဿ အဓိဂမာယ အာဒိတောဝ ပဂေဝ သမ္မာဒိတဝီရိယာ။ **ပဟိတတ္တာ** တိ နိန္န ပောဏပဗ္ဘာရဘာဝေန ကာလေန ကာလံ သမာပဇ္ဇနေန စ နိဗ္ဗာနံ ပတိပေသိတစိတ္တာ။ **နိစ္စံ ဒဠှပရက္ကမာ** တိ ဝတ္တပဋိပတ္တိသု ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရာနုယောဂေန သဗ္ဗကာလံ အသိထိလပရက္ကမာ။ **ရမန္တိ ဓမ္မရတိယာ, ဟိတွာန လောကိယံ ရတိ**န္တိ လောကေ ဝိဒိတတာယ လောကပရိယာပန္နတာယ စ လောကိယံ ရူပာရမ္မဏာဒိရတိံ ပဟာယ မဂ္ဂပညာယ ပဇဟိတွာ လောကုတ္တရဓမ္မရတိယာ အဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနာဘိရတိယာ စ ရမန္တိ အဘိရမန္တီတိ။

ကိမိလတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. နန္ဒတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

အယောနိသော မနသိကာရာတိ အာယသ္မတော နန္ဒတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝတော သန္တိကေ ဓမ္မံ သု ဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွာရတာယ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ သယမ္ပိ တံ ဌာနန္တရံ ပ တ္ထေန္တော ဘဂဝတော ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စ ပူဇာသက္ကာရဗဟုလံ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေတွာ, ''အဟမ္ပိ အနာဂတေ တုမှာဒိသဿ ဗုဒ္ဓဿ ဧဝရူပေ သာဝကော ဘဝေယျ''န္တိ ပဏိဓာနံ ကတွာ တတော ပဋ္ဌာယ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝိနတာယ နာမ နဒိယာ မဟန္တော ကစ္ဆပေ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ နဒိယာ ပာရံ ဂန္တုံ တီရေ ဌိတံ ဒိသွာ သယံ ဘဂဝန္တံ တာရေတုကာမော သတ္ထု ပာဒမူလေ နိပဇ္ဇိ ။ သတ္ထာ တဿ အဇ္ဈာသယံ ဉတွာ ပိဋ္ဌိံ အဘိရုဟိ။ သော ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော ဝေဂေန သောတံ ဆိန္ဒန္တော သီဃတရံ ပရတီရမေဝ ပာပေသိ။ ဘဂဝါ တဿ အနုမောဒနံ ဝဒန္တော ဘာဝိနိံ သမ္ပတ္တိံ ကထေတွာ ပက္ကာမိ။

သော တေန ပုညကမ္မေန သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ သုဒ္ဓောဒနမဟာရာ ဇဿ ပုတ္တော ဟုတွာ မဟာပဇာပတိယာ ဂေါတမိယာ ကုစ္ဆိမှိ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ ဉာတိသင် ဃံ နန္ဒေန္တော ဇာတောတိ **နန္ဒော** တွေဝ နာမံ အကံသု။ တဿ ဝယပ္ပတ္တကာလေ သတ္ထာ ပဝတ္တိတဝရဓမ္မစက္ ကော လောကာနုဂ္ဂဟံ ကရောန္တော ကပိလဝတ္ထုံ ဂန္တွာ ဉာတိသမာဂမေ ပောက္ခရဝဿံ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ကတွာ **ဝေဿန္တရဇာတကံ** (ဇာ. ၂.၂၂.၁၆၅၅ အာဒယော) ကထေတွာ ဒုတိယဒိဝသေ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌော ''ဥတ္တိဋ္ဌေ နပ္ပမ ဇ္ဇေယျာ''တိ (ဓ. ပ. ၁၆၈) ကထာယ ပိတရံ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ နိဝေသနံ ဂန္တွာ ''ဓမ္မံ စရေ သု

စရိတ”န္တိ (ဓ. ပ. ၁၆၉) ကထာယ မဟာပဇာပတိံ သောတာပတ္တိဖလေ ရာဇာနံ သကဒာဂါမိဖလေ ပတိဋ္ဌာပေတွာ တ တိယေ ဒိဝသေ နန္ဒကုမာရဿ အဘိသေကနိဝေသနပ္ပဝေသနဝိဝာဟမင်္ဂလေသု ဝတ္တမာနေသု ပိဏ္ဍာယ ပဝိသိတွာ နန္ဒကုမာရဿ ဟတ္ထေ ပတ္တံ ဒတွာ မင်္ဂလံ ဝတွာ တဿ ဟတ္ထတော ပတ္တံ အဂဟေတွာဝ ဝိဟာရံ ဂတော တံ ပတ္တဟတ္ထံ ဝိဟာရံ အာဂတံ အနိစ္ဆမာနံယေဝ ပဗ္ဗာဇေတွာ တထာ ပဗ္ဗဇိတတ္တာယေဝ အနဘိရတိယာ ပီဠိတံ ဉတွာ ဥပာယေန တဿ တံ အနဘိရတိံ ဝိနောဒေသိ။ သော ယောနိသော ပစ္စဝေက္ခိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၉.၁၄၈-၁၆၃) –

“အတ္ထဒဿီ တု ဘဂဝါ, သယမ္ဘူ လောကနာယကော။
ဝိနယာနဒိယာ တီရံ, ဥပာဂစ္ဆိ တထာဂတော။

“ဥဒကာ အဘိနိက္ခမ္မ, ကစ္ဆပေါ ဝါရိဂေါစရော။
ဗုဒ္ဓံ တာရေတုကာမောဟံ, ဥပေသိံ လောကနာယကံ။

“အဘိရူဟတု မံ ဗုဒ္ဓေါ, အတ္ထဒဿီ မဟာမုနိ။
အဟံ တံ တာရယိဿာမိ, ဒုက္ခဿန္တကရော တုဝံ။

“မမ သင်္ကပ္ပမညာယ, အတ္ထဒဿီ မဟာယသော။
အဘိရူဟိတွာ မေ ပိဋ္ဌိံ, အဋ္ဌာသိ လောကနာယကော။

“ယတော သရာမိ အတ္တာနံ, ယတော ပတ္တောသ္မိ ဝိညုတံ။
သုခံ မေ တာဒိသံ နတ္ထိ, ဖုဋ္ဌေ ပါဒတလေ ယထာ။

“ဥတ္တရိတွာန သမ္ဗုဒ္ဓေါ, အတ္ထဒဿီ မဟာယသော။
နဒိတီရမှိ ဌတွာန, ဣမာ ဂါထာ အဘာသထ။

“ယာဝတာ ဝတ္တတေ စိတ္တံ, ဂင်္ဂါသောတံ တရာမဟံ။
အယဉ္စ ကစ္ဆပေါ ရာဇာ, တာရေသိ မမ ပညဝါ။

“ဣမိနာ ဗုဒ္ဓတရဏေန, မေတ္တစိတ္တဝတာယ စ။
အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ, ဒေဝလောကေ ရမိဿတိ။

“ဒေဝလောကာ ဣဓာဂန္တွာ, သုက္ကမူလေန စောဒိတော။
ဧကာသနေ နိသီဒိတွာ, ကင်္ခါသောတံ တရိဿတိ။

“ယထာပိ ဘဒ္ဒကေ ခေတ္တေ, ဗီဇံ အပ္ပမ္ပိ ရောပိတံ။
သမ္မာဓာရံ ပဝေစ္ဆန္တေ, ဖလံ တောသေတိ ကဿကံ။

“တထေဝိဒံ ဗုဒ္ဓခေတ္တံ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဒေသိတံ။
သမ္မာဓာရံ ပဝေစ္ဆန္တေ, ဖလံ မံ တောသယိဿတိ။

“ပဓာနပဟိတတ္တောမှိ, ဥပသန္တော နိရူပဓိ။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ, ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။

“အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ, ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, တရဏာယ ဣဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတ္တော ဝိမုတ္တိသုခံ အနုဘဝန္တော ‘‘အဟော သတ္တု ဥပာယကောသလ္လံ, ယေနာဟံ ဘဝပင္က တော ဥဒ္ဓရိတွာ နိဗ္ဗာနထလေ ပတိဋ္ဌာပိတော’’တိ အတ္တနော ပဟီနသံကိလေသံ ပဋိလဒ္ဓဗုဒ္ဓ သုခံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ သ ဥဠာတသောမနဿော ဥဒါနဝသေန –

၁၅၇. ‘‘အယောနိသော မနသိကာရာ၊ မဏ္ဍနံ အနုယုဉ္ဇိသံ။
ဥဒ္ဓတော စပလော စာသိံ၊ ကာမရာဂေန အဋ္ဋိတော။

၁၅၈. ‘‘ဥပါယကုသလေနာဟံ၊ ဗုဒ္ဓေနာဒိစ္စဗန္ဓုနာ။
ယောနိသော ပဋိပဇ္ဇိတွာ၊ ဘဝေ စိတ္တံ ဥဒဗ္ဗဟိ’’န္တိ။ – ဂါထာဒ္ဝယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **အယောနိသော မနသိကာရာ**တိ အနုပါယမနသိကာရတော အသုဘံ ကာယံ သုဘတော မနသိ ကရိတွာ သု ဘတော မနသိကာရဟေတု, အသုဘံ ကာယံ သုဘသညာယာတိ အတ္ထော။ **မဏ္ဍန** န္တိ ဟတ္ထူပကာဒိအာဘရဏေဟိ စေဝ မာလာဂန္ဓာဒီဟိ စ အတ္တဘာဝဿ အလင်္ကရဏံ။ **အနုယုဉ္ဇိသ** န္တိ အနုယုဉ္ဇိံ, သရီရဿ ဝိဘူသနပ္ပသုတော အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ **ဥဒ္ဓတော** တိ ဇာတိကေတ္တရူပယောဗ္ဗနမဒါဒီဟိ ဥဒ္ဓတော အဝူပသန္တစိတ္တော။ **စပ လော**တိ ဝနမက္ကဋော ဝိယ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တတာယ လောလော, ကာယမဏ္ဍနဝတ္ထမဏ္ဍနာဒိစာပလ္လေ ယုတ္တတာ ယ တ စပလော **စ။ အာသိ**န္တိ အဟောသိံ။ **ကာမရာဂေနာ**တိ ဝတ္ထုကာမေသု ဆန္ဒရာဂေန **အဋ္ဋိတော** ပီဠိတော ဝိဗာဓိတော အာသိန္တိ ယောဇနာ။

ဥပါယကုသလေနာတိ ဝိနေယျာနံ ဒမနူပါယစ္ဆေကေန ကောဝိဒေန **ဗုဒ္ဓေန** ဘဂဝတာ ဟေတုဘူတေန။ ဟေတုအ တ္ထေ ဟိ ဇေတံ ကရဏဝစနံ။ ပလုဋ္ဌမက္ကဋိဒေဝစ္ဆရာဒဿနေန ဟိ ဥပက္ကိတတဒဿနေန အတ္တနော ကာမရာဂပ နယနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ဘဂဝတ ဟိ အာယသ္မန္တံ နန္ဒတ္ထေရံ ပဉ္စမံ ဇနပဒကလျာဏိံ ဥပါဒါယ ‘‘ယထာယံ မက္ကဋိ, ဇေဝံ ကကုဋ္ဌပါဒိနိယော ဥပါဒါယ ဇနပဒကလျာဏီ’’တိ မဟတိယာ အာဏိယာ ခုဒ္ဒကံ အာဏိံ နီဟရန္တော ဆဉ္ဇကော ဝိယ, သိနေဟပါနေန သရီရံ ကိလေဒေတွာ ဝမနဝိရေစနေဟိ ဒေါသံ နီဟရန္တော ဘိသက္ကော ဝိယ စ ကကုဋ္ဌပါဒိနိဒဿ သနေန ဇနပဒကလျာဏိယံ ဝိရတ္တစိတ္တံ ကာရေတွာ ပုန ဥပက္ကိတတဒေန ကကုဋ္ဌပါဒိနီသုပိ စိတ္တံ ဝိရာဇေတွာ သမ္မဒေဝ သမထဝိပဿနာနုယောဂေန အရိယမဂ္ဂေ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ တေန ဝုတ္တံ **‘‘ယောနိသော ပဋိပဇ္ဇိတွာ, ဘဝေ စိတ္တံ ဥဒဗ္ဗဟိ’’**န္တိ။ ဥပါယေန ဉာယေန သမ္မဒေဝ သမထဝိပဿနာယ ဝိသုဒ္ဓိပဋိပဒံ ပဋိပဇ္ဇိတွာ ဘဝေ သံသာရပ င်္ကေ နိမုဂ္ဂဗုဒ္ဓ မေ စိတ္တံ အရိယမဂ္ဂေန ဟတ္ထေန ဥတ္တာရိံ, နိဗ္ဗာနထလေ ပတိဋ္ဌာပေသိန္တိ အတ္ထော။

ဣမံ ဥဒါနံ ဥဒါနေတွာ ထေရော ပုနဒိဝသေ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဇေဝမာဟ – ‘‘ယံ မေ, ဘန္တေ, ဘဂဝါ ပါဋိ ဘောဂေ ပဉ္စန္နံ အစ္ဆရာသတာနံ ပဋိလာဘာယ ကကုဋ္ဌပါဒါနံ, မုဉ္စာမဟံ, ဘန္တေ, ဘဂဝန္တံ တေသ္မာ ပဋိဿ ဝ’’တိ (ဥဒါ. ၂၂)။ ဘဂဝါပိ, ‘‘ယဒေဝ ခော တေ, နန္ဒ, အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုတ္တံ, အထာဟံ မုတ္တော ဧ တသ္မာ ပဋိဿဝါ’’တိ (ဥဒါ. ၂၂) အာဟ။ အထဿ ဘဂဝါ သဝိသေသံ ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွာရတာ ဥတွာ တံ ဂုဏံ ဝိဘာဝေန္တော, ‘‘ဇေတဒဂ္ဂံ, ဘိက္ခဝေ, မမ သာဝကာနံ ဘိက္ခူနံ ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရာနံ ယဒိဒံ နန္ဒော’’တိ (အ. နိ. ၁.၂၁၉, ၂၃၀) ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရဘာဝေန အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ ထေရော ဟိ ‘‘ယမေတဟံ ဣန္ဒြိယာနံ အသံဝရံ နိဿာယ ဣမံ ဝိပ္ပကာရံ ပတ္တော, တမေတဟံ သုဋ္ဌု နိဂ္ဂဟေဿာမီ’’တိ ဥဿာဟဇာတော ဗလဝပိရောတ္တပ္ ပေ တတ္ထ စ ကတာဓိကာရတ္တာ ဣန္ဒြိယသံဝရေ ဥက္ကံသပာရမိံ အဂမာသီတိ။

နန္ဒတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. သိရိမတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ပရေ စ နံ ပသံသန္တီ တိ အာယသ္မတော သိရိမတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာ ဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ပာရမိယော ပူရေတွာ တုသိတဘဝနေ ဌိတကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော တိဏ္ဏံ ဝေဒာနံ ပာရဂူ သန္နိဃဏ္ဍုကေဋုဘာနံ သက္ခ

ရပ္ပဘေအနံ ကွတိဟာသပဉ္စမာနံ ပဒကော ဝေယျာကရဏော လောကာယတမဟာပုရိသလက္ခဏေသု အနဝယော နေက္ခမ္မဇ္ဈာသယတာယ ကာမေ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ စတုရာသီတိသဟဿပရိမာဏေန တာပသဂဏေန ပရိဝုတော ဟိမဝန္တပ္ပဒေသေ ဒေဝတာဘိနိမ္မိတေ အဿမေ ဈာနာဘိညာယော နိဗ္ဗတ္တေတွာ ဝသန္တော ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရတာယ လက္ခဏမန္တေသု အာဂတနိယာမေန စ ဗုဒ္ဓဂုဏေ အနုဿရိတွာ အတီတေ ဗုဒ္ဓေ ဥဒ္ဒိဿ အညတရသ္မိံ နဒီနိဝတ္တနေ ပုလိနစေတိယံ ကတွာ ပူဇာသက္ကာရာဘိရတော အဟောသိ။ တံ ဒိသွာ တာပသာ, ''ကံ ဥဒ္ဒိဿ အယံ ပူဇာသက္ကာရော ကရီယတီ''တိ ပုစ္ဆိံသု။ သော တေသံ လက္ခဏမန္တေ အာဟရိတွာ တတ္ထ အာဂတာနိ မဟာပုရိသလက္ခဏာနိ ဝိဘဇိတွာ တဒနုသာရေန အတ္တနော ဗလေ ဌတွာ ဗုဒ္ဓဂုဏေ ကိတ္တေသိ။ တံ သုတွာ တေပိ တာပသာ ပသန္နမာနသာ တတော ပဋ္ဌာယ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ဥဒ္ဒိဿ ထူပပူဇံ ကရောန္တာ ဝိဟရန္တိ။

တေန စ သမယေန ပဒုမုတ္တရဗောဓိသတ္တော တုသိတကာယာ စဝိတွာ မာတုကုစ္ဆိံ ဩက္ကန္တော ဟောတိ။ စရိမဘဝေ ဒ္ဝတ္တိံသ ပုဗ္ဗနိမိတ္တာနိ ပာတုရဟေသုံ , သဗ္ဗေ စ အစ္ဆရိယဗ္ဘုတဓမ္မာ။ တာပသော တာနိ အန္တေဝါသိကာနံ ဒဿေတွာ ဘိယျောသောမတ္တာယ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေသု တေသံ ပသာဒံ ဝဍ္ဍေတွာ ကာလံ ကတွာ ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ တေဟိ အတ္တနော သရီရဿ ပူဇာယ ကရီယမာနာယ ဒိဿမာနရူပေ အာဂန္တွာ, ''အဟံ တုမှာကံ အာစရိယော ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တော, တုမှေဟိ အပ္ပမတ္တာ ပုလိနစေတိယပူဇမနုယုဉ္ဇထ, ဘာဝနာယ စ ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ ဟောထာ''တိ ဝတွာ ဗြဟ္မလောကမေဝ ဂတော။

ဇဝံ သော ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဂဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, တဿ ဇာတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ တသ္မိံ ကုလေ သိရိသမ္ပတ္တိယာ ဝဍ္ဍမာနတ္တာ **သိရိမာ**တွေဝ နာမံ အကံသု။ တဿ ပဒသာ ဂမနကာလေ ကနိဋ္ဌဘာတာ နိဗ္ဗတ္တိ, တဿ ''အယံ သိရိံ ဝဍ္ဎေန္တော ဇာတော''တိ **သိရိဝဍ္ဎော** တိ နာမံ အကံသု။ တေ ဥဘောပိ ဇေတဝနပ္ပဋိဂ္ဂဟဏေ ဗုဒ္ဓာနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓာ ပဗ္ဗဇိံသု။ တေသု သိရိဝဍ္ဎော န တာဝ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မဿ လာဘီ အဟောသိ, စတုန္နံ ပစ္စယာနံ လာဘီ, ဂဟဋ္ဌပဗ္ဗဇိတာနံ သက္ကတော ဂရုကတော, သိရိမတ္ထေရော ပန ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ တာဒိသေန ကမ္မစ္ဆိဒ္ဒေန အပ္ပလာဘီ အဟောသိ ဗဟုဇနာသမ္ဘာဝိတော, သမထဝိပဿနာသု ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၉.၁၁၁-၁၄၇) –

''ပဗ္ဗတေ ဟိမဝန္တမှိ၊ ဒေဝလော နာမ တာပသော။
တတ္ထ မေ စင်္ကမော အာသိ၊ အမနုဿေဟိ မာပိတော။

''ဇဋာဘာရေန ဘရိတော၊ ကမဏ္ဍလုဓရော သဒါ။
ဥတ္တမတ္ထံ ဂဝေသန္တော၊ ဝိပိနာ နိက္ခမိံ တဒါ။

''စုလ္လာသီတိသဟဿာနိ၊ သိဿာ မယှံ ဥပဋ္ဌဟုံ။
သကကမ္မာဘိပသုတာ၊ ဝသန္တိ ဝိပိနေ တဒါ။

''အဿမာ အဘိနိက္ခမ္မ၊ အကံ ပုလိနစေတိယံ။
နာနာပုပ္ဖံ သမာနေတွာ၊ တံ စေတိယမပူဇယိံ။

''တတ္ထ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ၊ အဿမံ ပဝိသာမဟံ။
သဗ္ဗေ သိဿာ သမာဂန္တွာ၊ ဧတမတ္ထံ ပုစ္ဆိံသု မံ။

''ပုလိနေန ကတော ထူပော၊ ယံ တွံ ဒေဝ နမဿသိ။
မယမ္ပိ ဉာတုမိစ္ဆာမ၊ ပုဋ္ဌော အာစိက္ခ နော တုဝံ။

''နိဒ္ဒိဋ္ဌာ နု မန္တပဒေ၊ စက္ခုမန္တော မဟာယသာ။
တေ ခေါ အဟံ နမဿာမိ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌေ မဟာယသေ။

“ကီဒိသာ တေ မဟာဝီရာ၊ သဗ္ဗညူ လောကနာယကာ။
ကထံဝဏ္ဏာ ကထံသီလာ၊ ကီဒိသာ တေ မဟာယသာ။

“ဒွတ္တိံသလက္ခဏာ ဗုဒ္ဓါ၊ စတ္တာလီသဒိဇာပိ စ။
နေတ္တာ ဂောပခုမာ တေသံ၊ ဇိဉ္ဇုကာ ဖလသန္နိဘာ။

“ဂစ္ဆမာနာ စ တေ ဗုဒ္ဓါ၊ ယုဂမတ္တဉ္စ ပေက္ခရေ။
န တေသံ ဇာဏု နဒတိ၊ သန္ဓိသဒ္ဒော န သုယျတိ။

“ဂစ္ဆမာနာ စ သုဂတာ၊ ဥဒ္ဓရန္တာဝ ဂစ္ဆရေ။
ပဌမံ ဒက္ခိဏံ ပါဒံ၊ ဗုဒ္ဓါနံ ဧသ ဓမ္မတာ။

“အသမ္ဘီတာ စ တေ ဗုဒ္ဓါ၊ မိဂရာဇာဝ ကေသရီ။
နေဝုက္ကံသေန္တိ အတ္တာနံ၊ နော စ ဝမ္ဘေန္တိ ပါဏိနံ။

“မာနာဝမာနတော မုတ္တာ၊ သမာ သဗ္ဗေသု ပါဏိသု။
အနတ္တုက္ကံသကာ ဗုဒ္ဓါ၊ ဗုဒ္ဓါနံ ဧသ ဓမ္မတာ။

“ဥပ္ပဇ္ဇန္တာ စ သမ္ဗုဒ္ဓါ၊ အာလောကံ ဒဿယန္တိ တေ။
ဆပ္ပကာရံ ပကမ္ပေန္တိ၊ ကေဝလံ ဝသုဓံ ဣမံ။

“ပဿန္တိ နိရယဉ္စေတေ၊ နိဗ္ဗာတိ နိရယော တဒါ။
ပဝဿတိ မဟာမေဃော၊ ဗုဒ္ဓါနံ ဧသ ဓမ္မတာ။

“ဤဒိသာ တေ မဟာနာဂါ၊ အတုလာ စ မဟာယသာ။
ဝဏ္ဏတော အနတိက္ကန္တာ၊ အပ္ပမေယျာ တထာဂတာ။

“အနုမောဒိံသု မေ တက္ကံ၊ သဗ္ဗေ သိဿာ သဂါရဝါ။
တထာ စ ပဋိပဇ္ဇိံသု၊ ယထာသတ္တိ ယထာဗလံ။

“ပဋိပူဇေန္တိ ပုလိနံ၊ သကကမ္မာဘိလာသိနော။
သဒ္ဒဟန္တာ မမ တက္ကံ၊ ဗုဒ္ဓသက္ကတမာနသာ။

“တဒါ စဝိတွာ တုသိတာ၊ ဒေဝပုတ္တော မဟာယသော။
ဥပ္ပဇ္ဇိ မာတုကုစ္ဆိမှိ၊ ဒသသဟဿိ ကမ္ပထ။

“အဿမဿာဝိဒူရမှိ၊ စင်္ကမမှိ ဌိတော အဟံ။
သဗ္ဗေ သိဿာ သမာဂန္တွာ၊ အာဂစ္ဆုံ မမ သန္တိကေ။

“ဥသဘောဝ မဟီ နဒတိ၊ မိဂရာဇာဝ ကူဇတိ။
သုသုမာရောဝ သဋ္ဌတိ၊ ကိံ ဝိပါကော ဘဝိဿတိ။

“ယံ ပကိတ္တေမိ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ သိကတာထူပသန္တိကေ။
သော အဟံ ဘဂဝါ သတ္ထာ၊ မာတုကုစ္ဆိမုပါဂမိ။

“တေသံ ဓမ္မကထံ ဝတွာ၊ ကိတ္တယိတွာ မဟာမုနိံ။

ဥဋ္ဌောဇေတွတ သင္ဃေ သီဒ္ဓေ၊ ပလ္လင္ကမာဘုဇိံ အဟံ။

''ဗလဉ္စ ဝတ မေ ခီဏံ၊ ဗ္ယာဓိနာ ပရမေန တံ။
ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ သရိတ္ဝာန၊ တတ္ထ ကာလင္ကတော အဟံ။

''သမ္ဗဲ သိဒ္ဓါ သမာဂန္တွာ၊ အကံသု စိတကံ တဒါ။
ကဠေဝရဉ္စ မေ ဂယှ၊ စိတကံ အဘိရောပယုံ။

''စိတကံ ပရိတာရေတွာ၊ သီသေ ကတွာန အဉ္ဇလိံ။
သောကသလ္လပရေတာ တေ၊ ဝိက္ကန္ဒိံသု သမာဂတာ။

''တေသံ လာလပ္ပမာနာနံ၊ အဂမံ စိတကံ တဒါ။
အဟံ အာစရိယော တုမှံ၊ မာ သောစိတ္ထ သုမေဓသာ။

''သဒတ္ထေ ဝါယမေယ္ယာထ၊ ရတ္တိန္ဒိဝမတန္ဒိတာ။
မာ ဝေါ ပမတ္တာ အဟုတ္ထ၊ ခဏော ဝေါ ပဋိပါဒိတော။

''သင္ဃေ သိဒ္ဓေနုသာသိတွာ၊ ဒေဝလောကံ ပုနာဂမိံ။
အဋ္ဌာရသ စ ကပ္ပါနိ၊ ဒေဝလောကေ ရမာမဟံ။

''သတာနံ ပဉ္စက္ခတ္တုဉ္စ၊ စက္ကဝတ္တီ အဟောသဟံ။
အနေကသတက္ခတ္တုဉ္စ၊ ဒေဝရဇ္ဇမကာရယိံ။

''အဝသေသေသု ကပ္ပေသု၊ ဝေါကိဏ္ဏော သံသရိံ အဟံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဥပ္ပာဒဿ ဣဒံ ဖလံ။

''ယထာ ကောမုဒိကေ မာသေ၊ ဗဟူ ပုပ္ဖန္တိ ပါဒပါ။
တထေဝါဟမ္ပိ သမယေ၊ ပုပ္ဖိတောမှိ မဟေသိနာ။

''ဝီရိယံ မေ ဓုရဓောရယှံ၊ ယောဂက္ခေမာဓိဝါဟနံ။
နာဂေဝ ဗန္ဓနံ ဆေတွာ၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။

''သတသဟဿိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဗုဒ္ဓမဘိကိတ္တယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ကိတ္တနာယ ဣဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

ဆဋ္ဌာဘိညာဥပ္ပတ္တိ သမာနံ အာယသ္မန္တံ သိရိမတ္ထေရံ ''အရိယော''တိ အဇာနန္တာ ပုထုဇ္ဇနာ ဘိက္ခူ သာမဏေရာ စ အပ္ပလာဘိတာယ လောကဿ အနဘိဂတဘာဝေန အသမ္ဘာဝေန္တာ ယံကိဉ္စိ ကထေတွာ ဂရဟန္တိ။ သိရိဝမုတ္ထေရံ ပန ပစ္စယာနံ လာဘိဘာဝေန လောကဿ သက္ကတဂရုကတဘာဝတော သမ္ဘာဝေန္တာ ပသံသန္တိ။ ထေရော ''အဝဏ္ဏာရဟဿ နာမ ဝဏ္ဏဘဏနံ, ဝဏ္ဏာရဟဿ စ အဝဏ္ဏဘဏနံ အဿ ပုထုဇ္ဇနဘာဝဿ ဒေါသော''တိ ပုထုဇ္ဇနဘာဝဥ္စ ဂရဟန္တော –

၁၅၉. ''ပရေ စ နံ ပသံသန္တိ၊ အတ္တာ စေ အသမာဟိတော။
မောဃံ ပရေ ပသံသန္တိ၊ အတ္တာ ဟိ အသမာဟိတော။

၁၆၀. ''ပရေ စ နံ ဂရဟန္တိ၊ အတ္တာ စေ သုသမာဟိတော။

မောဃံ ပရေ ဂရဟန္တိ၊ အတ္တာ ဟိ သုသမာဟိတော’’တိ။

– ကထာဒ္ဝယမဘာသိ။

တတ္ထ **ပရေ**တိ အတ္တတော အညေ ပရေ နာမ, ဣဓ ပန ပဏ္ဍိတေဟိ အညေ ဗာလာ ပရေတိ အဓိပ္ပေတာ။ တေသဉှိ အဇာနိတ္ဝာ အပရိယောဂဟေတ္ဝာ ဘာသနတော ဂရဟာ ဝိယ ပသံသာပိ အပ္ပမာဏဘူတာ။ **နန္တိ** နံ ပုဂ္ဂလံ။ **ပသံသန္တီ**တိ အဝိဒ္ဒသုဘာဝေန တဏှာဟာဝိပန္နတာယ တ, အထ တ အဘူတံယေဝ ပုဂ္ဂလံ ‘‘အသုကော ဘိက္ခု ဈာနလာဘီ, အရိယော’’တိ တ အဘူတဂုဏာရောပနေန ကိတ္တေန္တိ အဘိတ္ထဝန္တိ။ ယော ပနေတ္ထ **စ**-သဒ္ဒော, သော အတ္တူပနယတ္ထော။ တေန ပရေ နံ ပုဂ္ဂလံ ပသံသန္တိ စ, တစ္စ ခော တေသံ ပသံသနမတ္တံ, န ပန တသ္မိံ ပသံသာယ ဝတ္ထု အတ္ထီတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ။ **အတ္တာ စေ အသမာဟိတော** တိ ယံ ပုဂ္ဂလံ ပရေ ပသံသန္တိ, သော စေ သယံ အသမာဟိတော မဂ္ဂသမာဓိနာ ဖလသမာဓိနာ ဥပစာရပ္ပနာသမာဓိမတ္တေနေဝ တ န သမာဟိတော, သမာဓာနဿ ပဋိပက္ခဘူတာနံ ကိလေသာနံ အပ္ပဟီနတ္တာ ဝိက္ခိတ္တော ဝိဗ္ဘန္တစိတ္တော ဟောတိ စေတိ အတ္ထော။ ‘‘အသမာဟိတော’’တိ စ ဧတေန သမာဓိနိမိတ္တာနံ ဂုဏာနံ အဘာဝံ ဒဿေတိ။ **မောဃန္တိ** ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော ‘‘ဝိသမံ စန္ဒိမသူရိယာ ပရိဝတ္တန္တီ’’တိအာဒီသု ဝိယ။ **ပရေ ပသံသန္တီ** တိ ယေ တံ အသမာဟိတံ ပုဂ္ဂလံ ပသံသန္တိ, တေ မောဃံ မုဓာ အမူလကံ ပသံသန္တိ။ ကသ္မာ? **အတ္တာ ဟိ အသမာဟိတော** ယသ္မာ တဿ ပုဂ္ဂလဿ စိတ္တံ အသမာဟိတံ, တသ္မာတိ အတ္ထော။

ဒုတိယကထာယံ **ဂရဟန္တီ** တိ အတ္တနော အဝိဒ္ဒသုဘာဝေန ဒောသန္တရာယ တ အရိယံ ဈာနလာဘိဉ္စ သမာနံ ‘‘အသုကော ဘိက္ခု ဇာဂရိယံ နာနုယုဉ္ဇတိ အန္တမသော ကေဒုဟနမတ္တမ္ပိ ကာလံ ကေဝလံ ကာယဒဠှိဗဟုလော နိဒ္ဒာရာမော ဘဿာရာမော သင်္ဂဏိကာရာမော ဝိဟရတီ’’တိအာဒိနာ အပ္ပဋိပဇ္ဇမာနတာဝိဘာဝနေန တ ဂုဏပရိမဲသနေန တ ဂရဟန္တိ နိန္ဒန္တိ, ဥပက္ကောသန္တိ တတိ အတ္ထော။ သေသံ ပဌမကထာယ ဝုတ္တပရိယာယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဧဝံ ထေရေန ဣမာဟိ ကထာဟိ အတ္တနော နိက္ကိလေသဘာဝေ သိရိဝမုဿ စ သကိလေသဘာဝေ ပကာသိတေ တံ သုတ္ဝာ သိရိဝမှော သံဝေဂဇာတော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတ္ဝာ နစိရဿေဝ သဒတ္ထံ ပရိပူရေသိ, ဂရဟကပုဂ္ဂလာ စ ထေရံ ခမာပေသုံ။

သိရိမတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ဒုတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. တတိယဝဂ္ဂေါ

၁. ဥတ္တရတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ခန္ဓာ မယာ ပရိညာတာတိ အာယသ္မတော ဥတ္တရတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနန္တော ဣတော စတုနဝုတေ ကပ္ပေ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတ္ဝာ ဝိညုတံ ပတ္တော သာသနေ လဒ္ဓပ္ပသာဒော ဟုတ္ဝာ ဥပာသကတ္တံ ပဋိဝေဒေသိ။ သော သတ္ထရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ အတ္တနော ဉာတကေ သန္နိပာတေတ္ဝာ ဗဟုံ ပူဇာသက္ကာရံ သမ္ဘရိတ္ဝာ ဓာတုပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာကေတေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတ္ဝာ **ဥတ္တရော** တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန သာဝတ္ထိံ ဂတော ကဏ္ဍမ္ဗမူလေ ကတံ ယမကပာဋိဟာရိယံ ဒိသွာ ပသီဒိတ္ဝာ ပုန **ကာဠကာရာမသုတ္တ** ဒေသနာယ (အ. နိ. ၄.၂၄) အဘိဝ မုမာနသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ သတ္ထာရာ သဒ္ဓိံ ရာဇဂဟံ ဂန္တွာ ဥပသမ္ပဇ္ဇိတ္ဝာ တတ္ထေဝ ဝသန္တော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတ္ဝာ နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၉.၁၀၆-၁၁၀) –

‘‘နိဗ္ဗုတေ လောကနာထမှိ၊ သိဒ္ဓတ္ထေ လောကနာယကေ။
မမ ဉာတီ သမာနေတ္ဝာ၊ ဓာတုပူဇံ အကာသဟံ။

‘‘စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဓာတုမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဓာတုပူဇာယိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

ဆဋ္ဌဘိညော ပန ဟုတွာ သတ္ထုရိ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရန္တေ ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာနတ္ထံ ရာဇဂဟတော သာဝတ္ထိံ ဥပဂတော ဘိက္ခူဟိ ‘‘ကိံ, အာဝုသော, ပဗ္ဗဇ္ဇာကိစ္စံ တယာ မတ္ထကံ ပာပိတ’’န္တိ ပုဋ္ဌော အညံ ဗျာကရောန္တော –

၁၆၁.‘‘ခန္ဓာ မယာ ပရိညာတာ၊ တဏှာ မေ သုသမူဟတာ။
ဘာဝိတာ မမ ဗောဇ္ဈင်္ဂာ၊ ပတ္တော မေ အာသဝက္ခယော။

၁၆၂.‘‘သောဟံ ခန္ဓေ ပရိညာယ၊ အဗ္ဗဟိတွာန ဇာလိနိံ။
ဘာဝယိတွာန ဗောဇ္ဈင်္ဂေ၊ နိဗ္ဗာယိဿံ အနာသဝေါ’’တိ။ – ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ခန္ဓာ**တိ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ။ **ပရိညာတာ**တိ ‘‘ဣဒံ ဒုက္ခံ, န ဣတော ဘိယျော’’တိ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ဉာတာ ဘာဝိတာ။ တေန ဒုက္ခဿ အရိယသစ္စဿ ပရိညာဘိသမယမာဟ။ **တဏှာ**တိ တသတိ ပရိတသတီတိ တဏှာ။ **သုသမူဟတာ**တိ သမုဂ္ဃာဋိတာ။ တေန သမုဒယသစ္စဿ ပဟာနာဘိသမယံ ဝဒတိ။ **ဘာဝိတာ မမ ဗောဇ္ဈင်္ဂာ** တိ ဗောဓိသင်္ခာတာယ သတိအာဒိဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ, တံသမင်္ဂိနော ဝါ ဗောဓိသင်္ခါတဿ အရိယပုဂ္ဂလဿ အင်္ဂါတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ။ သတိဓမ္မဝိစယဝီရိယပီတိပဿဒ္ဓိသမာဓိဥပေက္ခာသင်္ခါတာ မဂ္ဂပရိယာပန္နာ ဓမ္မာ မယာ ဘာဝိတာ ဥပ္ပာဒိတာ ဝဍ္ဎိတာ။ ဗောဇ္ဈင်္ဂဂ္ဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ တံသဟစရိတတာယ သဗ္ဗေ မဂ္ဂဓမ္မာ, သဗ္ဗေ စ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ တေနေဝ မဂ္ဂသစ္စဿ ဘာဝနာဘိသမယံ ဒဿေတိ။ **ပတ္တော မေ အာသဝက္ခယော** တိ ကာမာသဝါဒယော အာသဝါ ခီယန္တိ ဧတ္ထာတိ အာသဝက္ခယောတိ လဒ္ဓနာမော အသင်္ခတဓမ္မော မယာ ပတ္တော အဓိဂတော။ တေန နိရောဓသစ္စဿ သစ္ဆိကိရိယာဘိသမယံ ကထေတိ။ ဧတ္တာဝတာ အတ္တနော သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိံ ဒဿေတိ။

ဣဒါနိ ပန အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိံ ဒဿေန္တော **‘‘သောဟ’’**န္တိအာဒိနာ ဒုတိယံ ကထမာဟ။ တဿတ္ထော – သောဟံ ဧဝံ ဝုတ္တနယေန **ခန္ဓေ ပရိညာယ** ပရိဇာနိတွာ, တထာ ပရိဇာနန္တော ဧဝ သကအတ္တဘာဝပရအတ္တဘာဝေသု အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာယတနေသု အတီတာဒိဘေဒဘိန္နေသု သံသိဗ္ဗနာကာရံ ပုနပ္ပုနံ ပဝတ္တိသင်္ခါတံ ဇာလံ ဧတဿ အတ္ထီတိ **ဇာလိနီ**တိ လဒ္ဓနာမံ တဏှံ **အဗ္ဗဟိတွာန** မမ စိတ္တသန္တာနတော ဥဒ္ဓရိတွာ, တထာ နံ ဥဒ္ဓရန္တော ယေဝ ဝုတ္တပ္ပဘေဒေ **ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ဘာဝယိတွာန** တေ ဘာဝနာပာရိပူရိံ ပာပေတွာ တတော ဧဝ **အနာသဝေါ** ဟုတွာ ဌိတော ဣဒါနိ စရိမကစိတ္တနိရောဓေန အနုပါဒါနော ဝိယ ဇာတဝေဒော **နိဗ္ဗာယိဿံ** ပရိနိဗ္ဗာယိဿာမီတိ။

ဥတ္တရတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဘဒ္ဒဇိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ပနာဒေါ နာမ သော ရာဇာတိ အာယသ္မတော ဘဒ္ဒဇိတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဗြာဟ္မဏာနံ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု ဟာရံ ဂန္တွာ ကာမေ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အရညာယတနေ အဿမံ ကာရေတွာ ဝသန္တော ဧကေဒိဝသံ သတ္ထာရံ အာကာသေန ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂယှ အဋ္ဌာသိ။ သတ္ထာ တဿ အဇ္ဈာသယံ ဉတွာ အာကာသတော ဩတရိ။ ဩတိဏ္ဏဿ ပန ဘဂဝတော မဓုဥ္စ ဘိသမုဠာလဥ္စ သပ္ပိဥ္စ ခီရဥ္စ ဥပနာမေသိ, တဿ တံ ဘဂဝါ အနုကမ္ပံ ဥပာဒာယ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ အနုမောဒနံ ဝတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန တုသိတေ နိဗ္ဗတ္တော တတ္ထ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော အပရာပရံ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ မဟဒ္ဓနော သေဋ္ဌိ ဟုတွာ အဋ္ဌသဋ္ဌိဘိက္ခုသဟဿံ ဘောဇေတွာ တိစီဝရေန အစ္ဆာဒေသိ။

ဧဝံ ဗဟုံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ တတ္ထ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စဝိတွာ မနုဿေသု ဥပ္ပန္နော ဗုဒ္ဓသုညေ လောကေ ပဉ္စ ပစ္စေကဗုဒ္ဓသတာနိ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ ဥပဋ္ဌဟိတွာ တတော စုတော ရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ရဇ္ဇံ အနုသာသန္တော ပုတ္တံ ပစ္စေကဗောဓိံ အဓိဂန္တွာ ဌိတံ ဥပဋ္ဌဟိတွာ တဿ ပရိနိဗ္ဗုတဿ ဓာတုယော ဂဟေတွာ စေတိယံ ကတွာ ပူဇေသိ။ ဧဝံ တတ္ထ တတ္ထ တာနိ ပုညာနိ ကတွာ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဘဒ္ဒိယနဂရေ အသီတိကောဋိဝိဘဝဿ ဘဒ္ဒိယသေဋ္ဌိဿ ဧကပုတ္တကော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဘဒ္ဒဇိ** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ တဿ ကိရ ဣဿရိယဘောဂပရိဝါရာဒိသမ္ပတ္တိ စရိမဘဝေ ဗောဓိသတ္တဿ ဝိယ အဟောသိ။

တဒါ သတ္ထာ သာဝတ္ထိယံ ဝဿံ ဝသိတွာ ဘဒ္ဒဇိကုမာရံ သင်္ဂဏှိတုံ မဟတာ ဘိက္ခုသင်္ဃေန သဒ္ဓိံ ဘဒ္ဒိယနဂရံ ဂန္တွာ ဇာတိယာဝနေ ဝသိ တဿ ဉာဏပရိပါကံ အာဂမယမာနော။ သောပိ ဥပရိ ပါသာဒေ နိသိန္နော သီဟပဉ္ဇရံ ဝိဝရိတွာ ဩလောကေန္တော ဘဂဝတော သန္တိကေ ဓမ္မံ သောတုံ ဂစ္ဆန္တံ မဟာဇနံ ဒိသွာ "ကတ္ထာယံ မဟာဇနော ဂစ္ဆတီ"တိ ပုစ္ဆိတွာ တံ ကာရဏံ သုတွာ သယမ္ပိ မဟတာ ပရိဝါရေန သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုဏန္တော သဗ္ဗာဘရဏပဋိမဏ္ဍိတောဝ သဗ္ဗကိလေသေ ခေပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၆.၉၈-၁၁၆) –

"ဩဂယှာဟံ ပေါက္ခရဏိံ၊ နာနာကုဉ္ဇရသေဝိတံ။
ဥဒ္ဓရာမိ ဘိသံ တတ္ထ၊ ဃာသဟေတု အဟံ တဒါ။

"ဘဂဝါ တမှိ သမယေ၊ ပဒုမုတ္တရသဝှယော။
ရတ္တမ္ဗရဓရော ဗုဒ္ဓော၊ ဂစ္ဆတေ အနိလဉ္ဇသေ။

"ဓုနန္တော ပံသုကူလာနိ၊ သဒ္ဒံ အဿောသဟံ တဒါ။
ဥဒ္ဓံ နိဇ္ဈာယမာနောဟံ၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။

"တတ္ထေဝ ဌိတကော သန္တော၊ အာယာစိံ လောကနာယကံ။
မဓုံ ဘိသေဟိ သဟိတံ၊ ခီရံ သပ္ပိံ မုဠာလိကံ။

"ပဋိဂ္ဂဏှာတု   မေ ဗုဒ္ဓော၊ အနုကမ္ပာယ စက္ခုမာ။
တတော ကာရုဏိကော သတ္ထာ၊ ဩရောဟိတွာ မဟာယသော။

"ပဋိဂ္ဂဏှိ မမံ ဘိက္ခံ၊ အနုကမ္ပာယ စက္ခုမာ။
ပဋိဂ္ဂဟေတွာ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ အကာ မေ အနုမောဒနံ။

"သုခီ ဟောတု မဟာပုည၊ ဂတိ တုယှံ သမိဇ္ဈတု။
ဣမိနာ ဘိသဒါနေန၊ လဘဿု ဝိပုလံ သုခံ။

"ဣဒံ ဝတွာန သမ္ဗုဒ္ဓော၊ ဇလဇုတ္တမနာမကော။
ဘိက္ခမာဒါယ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ အာကာသေနာဂမာ ဇိနော။

"တတော ဘိသံ ဂဟေတွာန၊ အာဂစ္ဆိံ မမ အဿမံ။
ဘိသံ ရုက္ခေ လဂ္ဂေတွာန၊ မမ ဒါနံ အနုဿရိံ။

"မဟာဝါတော ဥဋ္ဌဟိတွာ၊ သဉ္စာလေသိ ဝနံ တဒါ။
အာကာသော အဘိနာဒိတ္ထ၊ အသနိ စ ဖလီ တဒါ။

"တတော မေ အသနီပါတော၊ မတ္ထကေ နိပတီ တဒါ။
သောဟံ နိသိန္နကော သန္တော၊ တတ္ထ ကာလင်္ကတော အဟံ။

‘‘ပုညကမ္မေန သညုတ္တော၊ တုသိတံ ဥပပဇ္ဇဟံ။
ကဠေဝရံ မေ ပတိတံ၊ ဒေဝလောကေ ရမာမဟံ။

‘‘ဆဋ္ဌသီတိသဟဿာနိ ၊ နာရိယော သမလင်္ကတာ။
သာယံ ပာတံ ဥပဋ္ဌန္တိ၊ ဘိသအန္နဿိဒံ ဖလံ။

‘‘မနုဿယောနိမာဂန္တွာ၊ သုခိတော ဟောမဟံ တဒါ။
ဘောဂေ မေ ဦနတာ နတ္ထိ၊ ဘိသအန္နဿိဒံ ဖလံ။

‘‘အနုကမ္ပိတကော တေန၊ ဒေဝဒေဝေန တာဒိနာ။
သဗ္ဗာသဝ ပရိက္ခီဏာ၊ နတ္ထိ ဒါနိ ပုနဗ္ဘဝေါ။

‘‘သတသဟဿိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဘိသံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဘိသအန္နဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တေ ပန တေန အဓိဂတေ သတ္ထာ ဘဒ္ဒိယသေဋ္ဌိံ အာမန္တေသိ – ‘‘တဝ ပုတ္တော အလင်္ကတပဋိယတ္တော ဓမ္မံ သုဏန္တော အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာသိ, တေနဿ ဣဒါနေဝ ပဗ္ဗဇိတုံ ယုတ္တံ, နော စေ ပဗ္ဗဇတိ, ပရိနိဗ္ဗာယိဿတီ’’တိ။ သေဋ္ဌိ ‘‘န မယှံ ပုတ္တဿ ဒဟရဿေဝ သတော ပရိနိဗ္ဗာနေန ကိစ္စံ အတ္ထိ, ပဗ္ဗာဇေထ န’’န္တိ အာဟ။ တံ သတ္ထာ ပဗ္ဗာဇေတွာ ဥပသမ္ပာဒေတွာ တတ္ထ သတ္တာဟံ ဝသိတွာ ကောဋိဂါမံ ဟာပုဏိ, သော စ ကမော ဂင်္ဂာတီရေ။ ကောဋိဂါမဝါသိနော ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ မဟာဒါနံ ပဝတ္တေသုံ။ ဘဒ္ဒိယတ္ထေရော သတ္ထာရာ အနုမောဒနာယ အာရဒ္ဓမတ္တာယ ဗဟိကမံ ဂန္တွာ ‘‘ဂင်္ဂာတီရေ မဂ္ဂသမီပေ သတ္ထု အာဂတကာလေ ဝုဋ္ဌဟိဿာမီ’’တိ သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ နိသီဒိ။ မဟာထေရေသု အာဂစ္ဆန္တေသုပိ အဝုဋ္ဌဟိတွာ သတ္ထု အာဂတကာလေယေဝ ဝုဋ္ဌဟိ။ ပုထုဇ္ဇနဘိက္ခူ, ‘‘အယံ အဓုနာ ပဗ္ဗဇိတော မဟာထေရေသု အာဂစ္ဆန္တေသု မာနထဒ္ဓော ဟုတွာ န ဝုဋ္ဌာသီ’’တိ ဥဇ္ဈာယိံသု။ ကောဋိဂါမဝါသိနော သတ္ထု ဘိက္ခုသင်္ဃဿ စ ဗဟူ နာဝါသင်္ဃာဋေ ဗန္ဓိံသု, သတ္ထာ ‘‘ဟန္ဒဿ အာနုဘာဝံ ပကာသေမီ’’တိ နာဝါသင်္ဃာဋေ ဌတွာ, ‘‘ကဟံ, ဘဒ္ဒိယ’’တိ ပုစ္ဆိ။ ဘဒ္ဒိယတ္ထေရော ‘‘ဧသောဟံ, ဘန္တေ’’တိ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ အဉ္ဇလိံ ကတွာ အဋ္ဌာသိ။ သတ္ထာ, ‘‘ဧဟိ, ဘဒ္ဒိယ, အမှေဟိ သဒ္ဓိံ ဧကနာဝံ အဘိရုဟာ’’တိ။ သော ဥပ္ပတိတွာ သတ္ထု ဌိတနာဝါယံ အဋ္ဌာသိ။ သတ္ထာ ဂင်္ဂာမဇ္ဈံ ဂတကာလေ, ‘‘ဘဒ္ဒိယ, တယာ မဟာပနာဒရာဇကာလေ အဇ္ဈာဝုဋ္ဌရတနပာသာဒော ကဟ’’န္တိ အာဟ။ ‘‘ဣမသ္မိံ ဌာနေ နိမုဂ္ဂေါ’’တိ။ ‘‘တေန ဟိ, ဘဒ္ဒိယ, သဗ္ရဟ္မစာရီနံ ကင်္ခံ ဆိန္ဒာ’’တိ။ တသ္မိံ ခဏေ ထေရော သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ ဣဒ္ဓိဗလေန ဂန္တွာ ပာသာဒထူပိကံ ပာဒင်္ဂုလန္တရေန သန္နိရုမ္ဘိတွာ ပဉ္စဝီသတိယောဇနံ ပာသာဒံ ဂဟေတွာ အာကာသေ ဥပ္ပတိ, ဥပ္ပတန္တော စ ပညာသ ယောဇနာနိ ပာသာဒံ ဥဒကတော ဥက္ခိပိ။ အထဿ ပုရိမဘဝေ ဉာတကာ ပာသာဒဂတေန လောဘေန မစ္ဆကစ္ဆပမဏ္ဍူကာ ဟုတွာ တသ္မိံ ပာသာဒေ ဥဋ္ဌဟန္တေ ပရိဝတ္တိတွာ ဥဒကေ ပတိံသု။ သတ္ထာ တေ ပတန္တေ ဒိသွာ ‘‘ဉာတကာ တေ, ဘဒ္ဒိယ, ကိလမန္တီ’’တိ အာဟ။ ထေရော သတ္ထု ဝစနေန ပာသာဒံ ဝိဿဇ္ဇေသိ။ ပာသာဒော ယထာဌာနေ ဧဝ ပတိဋ္ဌဟိ။ သတ္ထာ ပာရင်္ဂတော ဘိက္ခူဟိ ‘‘ကဒါ, ဘန္တေ, ဘဒ္ဒိယတ္ထေရေန အယံ ပာသာဒော အဇ္ဈာဝုဋ္ဌော’’တိ ပုဋ္ဌော **မဟာပနာဒဇာတကံ** (ဇာ. ၁.၃.၄၀-၄၁) ကထေတွာ မဟာဇနံ ဓမ္မာမတံ ပာယေသိ။ ထေရော ပန အတ္တနော အဇ္ဈာဝုဋ္ဌပုဗ္ဗံ သုဝဏ္ဏပာသာဒံ ဒဿေတွာ –

၁၆၃. ‘‘ပနာဒော နာမ သော ရာဇာ၊ ယဿ ယူပေါ သုဝဏ္ဏယော။
တိရိယံ သောဠသုဗ္ဗေဓော၊ ဥဗ္ဘမာဟု သဟဿဓာ။

၁၆၄. ‘‘သဟဿကဏ္ဍော သတဂေဏ္ဍု၊ ဓဇာလု ဟရိတာမယော။
အနစ္စုံ တတ္ထ ဂန္ဓဗ္ဗာ၊ ဆ သဟဿာနိ သတ္တဓာ’’တိ။ –

ဒွေဝီဟိ ကထာဟိ ဝဏ္ဏေန္တော အညံ ဗျာကာသိ။

တတ္ထ **ပနာအေ နာမ သော ရာဇာ**တိ အတီတေ ပနာအေ နာမ သော ရာဇာ အဟောသီတိ အတ္တဘာဝအန္တရဟိတ တာယ အတ္တာနံ ပရံ ဝိယ နိဒ္ဒိသတိ။ သော ဧဝ ဟိ ရဇ္ဇေ ဌိတကာလတော ပဋ္ဌာယ သဒါ ဥဿ္သာဟသမ္ပတ္တိအာဒိနာ မဟ တာ ရာဇာနုဘာဝေန မဟတာ စ ကိတ္တိသဒ္ဒေန သမန္နာဂတတ္တာ ''ရာဇာ မဟာပနာအေ''တိ ပညာယိတ္ထ။ **ယဿ္သ ယူ ပေ သုဝဏ္ဏယော**တိ ယဿ္သ ရညော အယံ ယူပေ ဟာသာအေ သုဝဏ္ဏမယော။ **တိရိယံ သောဠသုဗ္ဗေဓော** တိ ဝိတ္ထာရတော သောဠသကဏ္ဍပဟတပ္ပမာဏော။ သော ပန အမုယောဇနမတ္တော ဟောတိ။ **ဥဗ္ဘမာဟု သဟဿ္သဓာ** တိ ဥဗ္ဘံ ဥစ္စံ ဧဝမဿ္သ ဟာသာဒဿ္သ သဟဿ္သဓာ သဟဿ္သကဏ္ဍပ္ပမာဏမာဟု။ သော ပန ယောဇနတော ပဉ္စဝီသတိယောဇနပ္ပမာ ဏော ဟောတိ။ ကေစိ ပနေတ္ထ ကထာသုခတ္ထံ ''အာဟူ''တိ ဒီဃံ ကတံ။ အာဟု အဟောသီတိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။

သဟဿ္သကဏ္ဍော တိ သဟဿ္သဘူမိကော။ **သတဂေဏ္ဍု** တိ အနေကသတနိယ္ယူဟကော။ **ဓဇာလူ**တိ တတ္ထ တ တ္ထ နိယ္ယူဟာသိခရာဒီသု ပတိဋ္ဌာပိတေဟိ ယဋ္ဌိဓဇပဋ္ဋာကဓဇာဒိဓဇေဟိ သမ္ပန္နော။ **ဟရိတာမယော**တိ စာမီကရသု ဝဏ္ဏမယော။ ကေစိ ပန ''ဟရိတဇာတိမဏိသရိက္ခကော''တိ ဝဒန္တိ ။ **ဂန္ဓဗ္ဗာ** တိ နဋ္ဋာ။ **ဆ သဟဿ္သာနိ သတ္တဓာ** တိ ဆ မတ္တာနိ ဂန္ဓဗ္ဗသဟဿ္သာနိ သတ္တဓာ တဿ္သ ဟာသာဒဿ္သ သတ္တသု ဌာနေသု ရညော အဘိရမာပနတ္ထံ နစ္စိံသူတိ အ တ္ထော။ တေ ဧဝံ နစ္စန္တာပိ ရာဇာနံ ဟာသေတုံ နာသက္ခိံသု။ အထ သက္ကော ဒေဝရာဇာ ဒေဝနဋ္ဋေ ပေသေတွာ သမဇ္ဇံ ကာရေသိ, တဒါ ရာဇာ ဟသီတိ။

ဘဒ္ဒဇိတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. သောဘိတတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

သတိမာ ပညာတိ အာယသ္မတော သောဘိတတ္ထေရဿ္သ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာ ဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ္သ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏလာဘီနံ ဘိ က္ခူနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ သယမ္ပိ တံ ဌာနန္တရံ ဥဒ္ဒိဿ္သ ပတ္ထနံ ကတွာ ပုညာနိ ကတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော သုမေဓဿ္သ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဗြာဟ္မဏာနံ ဝိဇ္ဇာ သိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂန္တွာ နေက္ခမ္မာဓိမုတ္တော ဃရာဝါသံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တဿ္သ သမီပေ အရညာယတနေ အဿ္သမံ ကာရေတွာ ဝနမူလဖလာဖလေန ယာပေန္တော ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒံ သုတွာ သဗ္ဗတ္ထ ဧကရ တ္တိဝါသေနေဝ ဘဒ္ဒဝတီနဂရေ သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပသန္နမာနသော ''တုဝံ သတ္ထာ စ ကေတု စာ''တိအာဒီ ဟိ ဆဟိ ကထာဟိ အဘိတ္ထဝိ , သတ္ထာ စဿ္သ ဘာဝိနိံ သမ္ပတ္တိံ ပကာသေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿ္ သေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ **သောဘိတော**တိဿ္သ နာမံ အကံ သု။ သော အပရေန သမယေန သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿ္သနံ ဝဍ္ဍေတွာ ဆဠဘိ ညော အဟောသိ။ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏေ စိဏ္ဏဝသီ စ အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၉.၄၆-၇၄) –

''ဒက္ခိဏေ ဟိမဝန္တဿ္သ၊ သုကတော အဿ္သမော မမ။
ဥတ္တမတ္ထံ ဂဝေသန္တော၊ ဝသာမိ ဝိပိနေ တဒါ။

''လာဘာလာဘေန သန္တုဋ္ဌော၊ မူလေန စ ဖလေန စ။
အန္ဝေသန္တော အာစရိယံ၊ ဝသာမိ ဧကကော အဟံ။

''သုမေဓော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိ တာဝဒေ။
စတုသစ္စံ ပကာသေတိ၊ ဥဒ္ဓရန္တော မဟာဇနံ။

''နာဟံ သုဏောမိ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ နပိ မေ ကောစိ သံသတိ။
အဋ္ဌဝဿ္သေ အတိက္ကန္တေ၊ အဿ္သောသိံ လောကနာယကံ။

''အဂ္ဂိဒါရုံ နီဟရိတွာ၊ သမ္မဇ္ဇိတွာန အဿ္သမံ။

ခါရိဘာရံ ဂဟေတွာန၊ နိက္ခမိံ ဝိပိနာ အဟံ။

''ဧကေရတ္တိံ ဝသန္တောဟံ၊ ကမေသု နိဂမေသု စ။
အနုပုဗ္ဗေန စန္ဒဝတိံ၊ တဒါဟံ ဥပသင်္ကမိံ။

''ဘဂဝါ တမှိ သမယေ၊ သုမေဓော လောကနာယကော။
ဥဒ္ဓရန္တော ဗဟူ သတ္တေ၊ ဒေသေတိ အမတံ ပဒံ။

''ဇနကာယမတိက္ကမ္မ၊ ဝန္ဒိတွာ ဇိနသာဂရံ။
ဧကံသံ အဇိနံ ကတွာ၊ သန္ထဝိံ လောကနာယကံ။

''တုဝံ သတ္ထာ စ ကေတု စ၊ ဓဇော ယူပော စ ပါဏိနံ။
ပရာယနော ပတိဋ္ဌာ စ၊ ဒီပော စ ဒွိပဒုတ္တမော။

''နေပုညော ဒဿနေ ဝီရော၊ တာရေသိ ဇနတံ တုဝံ။
နတ္ထညော တာရကော လောကေ၊ တဝုတ္တရိတရော မုနေ။

''သက္ကာ ထေဝေ ကုသဂ္ဂေန၊ ပမေတုံ သာဂရုတ္တမေ။
န တွေဝ တဝ သဗ္ဗညု၊ ဉာဏံ သက္ကာ ပမေတဝေ။

''တုလဒဏ္ဍေ ဌပေတွာန၊ မဟိံ သက္ကာ ဓရေတဝေ။
နတွေဝ တဝ ပညာယ၊ ပမာဏမတ္ထိ စက္ခုမ။

''အာကာသော မိနိတုံ သက္ကာ၊ ရဇ္ဇုယာ အင်္ဂုလေန ဝါ။
နတွေဝ တဝ သဗ္ဗညု၊ သီလံ သက္ကာ ပမေတဝေ။

''မဟာသမုဒ္ဒေ ဥဒကံ၊ အာကာသော စ ဝသုန္ဓရာ။
ပရိမေယျာနိ ဧတာနိ၊ အပ္ပမေယျောသိ စက္ခုမ။

''ဆဟိ ဂါထာဟိ သဗ္ဗညုံ၊ ကိတ္တယိတွာ မဟာယသံ။
အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဟေတွာန၊ တုဏှီ အဋ္ဌာသဟံ တဒါ။

''ယံ ဝဒန္တိ သုမေဓောတိ၊ ဘူရိပညံ သုမေဓသံ။
ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတွာ၊ ဣမာ ဂါထာ အဘာသထ။

''ယော မေ ဉာဏံ ပကိတ္တေသိ၊ ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ။
တမဟံ ကိတ္တယိဿာမိ၊ သုဏာထ မမ ဘာသတော။

''သတ္တသတ္တတိ ကပ္ပာနိ၊ ဒေဝလောကေ ရမိဿတိ။
သဟဿက္ခတ္တုံ ဒေဝိန္ဒော၊ ဒေဝရဇ္ဇံ ကရိဿတိ။

''အနေကသတက္ခတ္တုဉ္စ၊ စက္ကဝတ္တီ ဘဝိဿတိ။
ပဒေသရဇ္ဇံ ဝိပုလံ၊ ဂဏနာတော အသင်္ခိယံ။

''ဒေဝဘူတော မနုဿော ဝါ၊ ပုညကမ္မသမာဟိတော။
အနူနမနသင်္ကပ္ပော၊ တိက္ခပညော ဘဝိဿတိ။

‘‘တိံသကပ္ပသဟႆမ္ဟိ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေ။
ေကတမော နာမ ေကတ္တေန၊ သတ္ထာ ေလာကေ ဘဝိႆတိ။

‘‘အကရာ အဘိနိက္ခမ္မ၊ ပဗ္ဗဇိႆတိကိဉ္စနော။
ဇာတိယာ သတ္တဝႆေန၊ အရဟတ္တံ ဖုသိႆတိ။

‘‘ယေတာ သရာမိ အတ္တာနံ၊ ယေတာ ပတ္တောသ္မိ သာသနံ။
ေတ္ထန္တရေ န ဇာနာမိ၊ ေစတနံ အမနောရမံ။

‘‘သံသရိတွာ ဘေဝ သဗ္ဗေ၊ သမ္ပတ္တာနုဘဝိံ အဟံ။
ေဘာဂေ မေ ဦနတာ နတ္ထိ၊ ဖလံ ဉာဏႆ ေထာမနေ။

‘‘တိယဂ္ဂိ နိဗ္ဗုတာ မယှံ၊ ဘဝါ သဗ္ဗေ သမူဟတာ။
သဗ္ဗာသဝ ပရိက္ခီဏာ၊ နတ္ထိ အနိ ပုနဗ္ဘဝေ။

‘‘တိံသကပ္ပသဟႆမ္ဟိ၊ ယံ ဉာဏမထဝိံ အဟံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလံ ဉာဏႆ ေထာမနေ။

‘‘ကိေလသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓႆ သာသန’’န္တိ။

ေသာ အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တေနာ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုပဋိပာဋိယာ အနုႆရန္တော ယာဝ အသညဘေဝ အစိတ္တကပဋိသန္ဓိ, တာဝ အဒ္ဒသ။ တေတာ ပဉ္စ ကပ္ပသတာနိ စိတ္တပ္ပဝတ္တိံ အဒိသွာ အဝသာနေဝ ဒိသွာ ‘‘ကိမေတ’’န္တိ အာဝဇ္ဇေန္တော နယဝေသေန ‘‘အသညဘဝေ ဘဝိႆတီ’’တိ နိဋ္ဌံ အဂမာသိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – ‘‘အတ္ထိ, ဘိက္ခဝေ, အသညသတ္တာ နာမ ဒီဃာယုကာ ဒေဝါ, တေတာ စုတော ေသာဘိတော ဣဓူပပန္နော, ေသာ ဧတံ ဘဝံ ဇာနာတိ, ေသာဘိတော အနုႆရတီ’’တိ (ပာရာ. ၂၃၂ အတ္ထတော သမာနံ)။ ဧဝံ နယဝေသေန အနုႆရန္တႆ အနုႆရဏာ ေကာသလ္လံ ဒိသွာ သတ္ထာ ေထရံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုႆရန္တာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ တေတာ ဧဝ စာယံ အာယသ္မာ သဝိေသသံ အတ္တေနာ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုႆတိဉာဏံ တႆ စ ပစ္စယဘူတံ ပဋိပတ္တိံ ပစ္စေဝက္ခိတွာ ေသာမနႆဇာတော တဒတ္ထဒီပနံ ဥဒာနံ ဥဒာေနန္တော –

၁၆၅. ‘‘သတိမာ ပညဝါ ဘိက္ခု၊ အာရဒ္ဓဗလဝီရိယော။
ပဉ္စ ကပ္ပသတာနာဟံ၊ ေကရတ္တိံ အနုႆရိံ။

၁၆၆. ‘‘စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာေန၊ သတ္တ အဋ္ဌ စ ဘာဝယံ။
ပဉ္စ ကပ္ပသတာနာဟံ၊ ေကရတ္တိံ အနုႆရိ’’န္တိ။ – ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **သတိမာ**တိ သယံ သမုဒာဂမနသမ္ပန္နာယ သတိပဋ္ဌာနဘာဝနာဟရိပူရိယာ သတိေဝပုလ္လပ္ပတ္တိယာ စ သတိမာ။ **ပညဝါ**တိ ဆဠဘိညာဟရိပူရိယာ ပညာေဝပုလ္လပ္ပတ္တိယာ စ ပညဝါ။ ဘိန္နကိေလသတာယ **ဘိက္ခု**။ သဒ္ဓာဒိဗလာနဉ္စေဝ စတုဗ္ဗိဓသမ္မပ္ပဓာနဝီရိယႆ စ သံသိဒ္ဓိဟရိပူရိယာ **အာရဒ္ဓဗလဝီရိယော**။ သဒ္ဓာဒီနဉ္ဟေတ္ထ ဗလဂ္ဂဟဏေန ဂဟဏံ သတိပိ သတိအာဒီနံ ဗလဘာေဝ, ယထာ ‘‘ေကဗလိဗဒ္ဓာ ပုညဉာဏသမ္ဘာရာ’’တိ။ **ပဉ္စ ကပ္ပသတာနာဟံ, ေကရတ္တိံ အနုႆရိ**န္တိ ေကရတ္တိံ ဝိယ အနုႆရိံ။ ဝိယ-သဒ္ဒော ဟိ ဣဓ လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌော, ေတေန ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုႆတိဉာဏေ အတ္တေနာ ဉာဏဝသီဘာဝံ ဒီပေတိ။

ဣဒါနိ ယာယ ပဋိပတ္တိယာ အတ္တေနာ သတိမန္တာဒိဘာေဝ သာတိသယံ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏဉ္စ သိဒ္ဓံ, တံ ဒေႆေတုံ **‘‘စတ္တာရော’’** တိအာဒိနာ ဒုတိယံ ကထမာဟ။ တတ္ထ **စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာေန** တိ ကာယာနုပႆနာဒိေက အတ္တေနာ ဝိသယဘေဒေန စတုဗ္ဗိေဓ ေလာကိယေလာကုတ္တရမိႆေက သတိသင္ခါေတ သတိပဋ္ဌာေန။ **သတ္တာ** တိ သတ္တ ေဗာဇ္ဈင္ေဂ။ **အဋ္ဌာ** တိ အဋ္ဌ မဂ္ဂင္ဂါနိ။ သတိပဋ္ဌာေနသု ဟိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တႆ သတ္တ ေဗာဇ္ဈင္ဂါ ဘာဝနာဟရိပူရိံ ဂတာ ဧဝ ေဟာန္တိ, တထာ အရိေယာ အဋ္ဌင္ဂိေကာ မဂ္ေဂါ။ တေနာဟ ဓမ္မေသနာပတိ – ‘‘စတူသု သတိပဋ္ဌာေနသု

သုပ္ပတိဋ္ဌိတစိတ္တာ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ ယထာဘူတံ ဘာဝေတွာ''တိအာဒီဟိ (ဒီ. နိ. ၃.၁၄၃) သတ္တကောဋ္ဌာသိကေသု သတ္တတိံသာယ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေသု ကေသိဉ္စိ ကောဋ္ဌာသေ ဘာဝနာဟာရိပူရိ ဂစ္ဆန္တေ ဣတရေ အဂစ္ဆန္တာ နာမ န တ္ထီတိ။ **ဘာဝယန္တိ** ဘာဝနာဟေတု။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

သောဘိတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဝလ္လိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယံ ကိစ္စံ ဒဠှဝီရိယေနာ တိအာဒိကာ အာယသ္မတော ဝလ္လိယတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပု ရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သုမေဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကု လေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော အသီတိကောဋိဝိဘဝံ ပဟာယ တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပ ဗ္ဗဇိတွာ ပဗ္ဗတပါဒေ အရညာယတနေ ဧကိဿာ နဒိယာ တီရေ အဿမံ ကာရေတွာ ဝိဟရန္တော အတ္တနော အနုဂ္ဂ ဏှနတ္ထံ ဥပဂတံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အဇိနစမ္မံ ပတ္ထရိတွာ အဒါသိ ။ တတ္ထ နိသိန္နံ ဘဂဝန္တံ ပုပ္ဖေဟိ စ စန္ဒနေန စ ပူဇေတွာ အမ္ဗဖလာနိ ဒတွာ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိ။ တဿ ဘဂဝါ နိသိန္နာသနသမ္ပတ္တိံ ပကာသေန္တော အနုမောဒနံ ဝတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကမသိ ဗုဒ္ဓုပ္ ပါဒေ ဝေသာလိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ''ကဏှမိတ္တော''တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော သတ္ထု ဝေ သာလိဂမနေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ မဟာကစ္စာနတ္ထေရဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိ။ သော မန္ဒပညော ဒန္ဒ ပရက္ကမော စ ဟုတွာ စိရံ ကာလံ ဝိညုံ သဗ္ရဟ္မစာရိံ နိဿာယေဝ ဝသတိ။ ဘိက္ခူ ''ယထာ နာမ ဝလ္လိ ရုက္ခာဒီသု ကိဉ္စိ အနိဿာယ ဝဍ္ဎိတုံ န သက္ကောတိ, ဧဝမယမ္ပိ ကဉ္စိ ပဏ္ဍိတံ အနိဿာယ ဝဍ္ဎိတုံ န သက္ကောတီ''တိ **ဝလ္လိယော**တွေဝ သမုဒါစရိံသု။ အပရဘာဂေ ပန ဝေဏုဒတ္တတ္ထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာ တဿ ဩဝါဒေ ဌတွာ သတော သမ္ပဇာနော ဟုတွာ ဝိဟရန္တော ဉာဏဿ ပရိပါကံ ဂတတ္တာ ပဋိပတ္တိက္ကမံ ထေရံ ပုစ္ဆန္တော –

၁၆၇. ''ယံ ကိစ္စံ ဒဠှဝီရိယေန, ယံ ကိစ္စံ ဗောဒ္ဓုမိစ္ဆတာ။
ကရိဿံ နာဝရဇ္ဈိဿံ, ပဿ ဝီရိယံ ပရက္ကမံ။

၁၆၈. ''တွဉ္စ မေ မဂ္ဂမက္ခာဟိ, အဉ္ဇသံ အမတောဂဓံ။
အဟံ မောနေန မောနိဿံ, ဂင်္ဂါသောတောဝ သာဂရ''န္တိ။ – ဂါထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ယံ ကိစ္စံ ဒဠှဝီရိယေနာ** တိ ဒဠှေန ဝီရိယေန ထိရေန ပရက္ကမေန, ဒဠှဝီရိယေန ဝာ ပုရိသဓောရယှေ ဟေန ယံ ကိစ္စံ ကာတဗ္ဗံ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ **ယံ ကိစ္စံ ဗောဒ္ဓုမိစ္ဆတာ** တိ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ နိဗ္ဗာနမေဝ ဝါ ဗောဒ္ဓုံ ဗုဇ္ဈိတုံ ဣစ္ဆန္တေန ပဋိဝိဇ္ဈိတုကာမေန ယံ ကိစ္စံ ကရဏီယံ။ **ကရိဿံ နာဝရဇ္ဈိဿ** န္တိ တမဟံ အနိ ကရိဿံ န ဝိရာဓေဿံ, ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇိဿာမိ။ **ပဿ ဝီရိယံ ပရက္ကမ** န္တိ ယထာ ပဋိပဇ္ဇမာနေ ဓမ္မေ ဝိဓိနာ ဤရိတဗ္ဗ တော **''ဝီရိယံ'',** ပရံ ပရံ ဌာနံ အက္ကမနတော **''ပရက္ကမော''** တိ စ လဒ္ဓနာမံ သမ္မာဝါယာမံ ပဿ န သဒ္ဒမေတတိ အတ္တနော ကတ္တုကာမတံ ဒဿေတိ။

တွဉ္စာ တိ ကမ္မဋ္ဌာနဒါယကံ ကလျာဏမိတ္တံ အာလပတိ။ **မေ**တိ မယှံ။ **မဂ္ဂမက္ခာဟီ** တိ အရိယမဂ္ဂံ က ထေဟိ, လောကုတ္တရမဂ္ဂသမ္ပာပကံ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ ကထေဟီတိ အတ္ထော။ **အဉ္ဇသ** န္တိ ဥဇုကံ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ ဘာဝေန အန္တဒွယဿ အနုပဂမနတော။ အမတေ နိဗ္ဗာနေ သမ္ပာပကဘာဝေန ပတိဋ္ဌိတတ္တာ **အမတောဂဓံ။ မော နေနာ**တိ ဉာဏေန မဂ္ဂပညာယ။ **မောနိဿ** န္တိ ဇာနိဿံ နိဗ္ဗာနံ ပဋိဝိဇ္ဈိဿံ ဟပုဏိဿံ။ **ဂင်္ဂါသောတောဝ သာဂ ရ**န္တိ ယထာ ဂင်္ဂါယ သောတော သာဂရံ သမုဒ္ဒံ အဝိရဇ္ဈန္တော ဧကံသတော ဩဂါဟတိ, ဧဝံ ''အဟံ ကမ္မဋ္ဌာနံ အနု ယုဉ္ဇန္တော မဂ္ဂဉာဏေန နိဗ္ဗာနံ အဓိဂမိဿာမိ, တသ္မာ တံ ကမ္မဋ္ဌာနံ မေ အာစိက္ခထာ''တိ ထေရံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ယာ စိ။

တံ သုတွာ ဝေဏုဒတ္တတ္ထေရော တဿ ကမ္မဋ္ဌာနံ အဒါသိ။ သောပိ ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုယုဉ္ဇန္တော နစိရဿေ ဝ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၉.၇၅-၁၀၅) –

‘‘ပဥ္စ ကာမဂုဏော ဟိတွာ၊ ပိယရူပေ မနောရမေ။
အသီတိ ကောဋိယော ဟိတွာ၊ ပဗ္ဗဇိံ အနကရိယံ။

‘‘ပဗ္ဗဇိတွာတန ကာယေန၊ ပာပကမ္မံ ဝိဝဇ္ဇယိံ။
ဝစီဒုစ္စရိတံ ဟိတွာ၊ နဒီကူလေ ဝသာမဟံ။

‘‘ဧကကံ မံ ဝိဟရန္တံ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌော ဥပာဂမိ။
နာဟံ ဇာနာမိ ဗုဒ္ဓေါတိ၊ အကာသိံ ပဋိသန္ထာရံ။

‘‘ကရိတွာ ပဋိသန္ထာရံ၊ နာမဂေါတ္တမပုစ္ဆဟံ။
ဒေဝတာနုသိ ဂန္ဓဗ္ဗော၊ အဒု သက္ကော ပုရိန္ဒဒေါ။

‘‘ကော ဝ တွံ ကဿ ဝါ ပုတ္တော၊ မဟာဗြဟ္မာ ဣဓာဂတော။
ဝိရောစေသိ ဒိသာ သဗ္ဗာ၊ ဥဒယံ သူရိယော ယထာ။

‘‘သဟဿာရာနိ စက္ကာနိ၊ ပါဒေ ဒိဿန္တိ မာရိသ။
ကော ဝ တွံ ကဿ ဝါ ပုတ္တော၊ ကထံ ဇာနေမု တံ မယံ။

‘‘နာမဂေါတ္တံ ပဝေဒေဟိ၊ သံသယံ အပနေဟိ မေ။
နမှိ ဒေဝေါ န ဂန္ဓဗ္ဗော၊ နမှိ သက္ကော ပုရိန္ဒဒေါ။

‘‘ဗြဟ္မဘာဝေါ စ မေ နတ္ထိ၊ ဧတေသံ ဥတ္တမော အဟံ။
အတီတော ဝိသယံ တေသံ၊ အာလယံ ကာမဗန္ဓနံ။

‘‘သဗ္ဗေ   ကိလေသေ ဈာပေတွာ၊ ပတ္တော သမ္ဗောဓိမုတ္တမံ။
တဿ တစံ သုဏိတွာဟံ၊ ဣဒံ ဝစနမဗ္ရဝိံ။

‘‘ယဒိ ဗုဒ္ဓေါသိ သဗ္ဗညူ၊ နိသီဒ တွံ မဟာမုနေ။
တမဟံ ပူဇယိဿာမိ၊ ဒုက္ခဿန္တကရော တုဝံ။

‘‘ပတ္ထရိတွာဇိနစမ္မံ   ၊ အဒာသိ သတ္ထုနော အဟံ။
နိသီဒိ တတ္ထ ဘဂဝါ၊ သီဟောဝ ဂိရိဂဗ္ဘရေ။

‘‘ခိပ္ပံ ပဗ္ဗတမာရုယှ၊ အမ္ဗဿ ဖလမဂ္ဂဟိံ။
သာလကလျာဏိကံ ပုပ္ဖံ၊ စန္ဒနဉ္စ မဟာရဟံ။

‘‘ခိပ္ပံ ပဂ္ဂယှ တံ သဗ္ဗံ၊ ဥပေတွာ လောကနာယကံ။
ဖလံ ဗုဒ္ဓဿ ဒတွာန၊ သာလပုပ္ဖမပူဇယိံ။

‘‘စန္ဒနံ အနုလိမ္ပိတွာ၊ အဝန္ဒိံ သတ္ထုနော အဟံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ဝိပုလာယ စ ပီတိယာ။

‘‘အဇိနမှိ နိသီဒိတွာ၊ သုမေဓော လောကနာယကော။
မမ ကမ္မံ ပကိတ္တေသိ၊ ဟာသယန္တော မမံ တဒါ။

‘‘ဣမိနာ ဖလဒါနေန၊ ဂန္ဓမာလေဟိ စူဘယံ။

ပဉ္စဝီသေ ကပ္ပသတော၊ ဒေဝလောကေ ရမိဿတိ။

“အနူနမနသင်္ကပ္ပော၊ ဝသဝတ္တီ ဘဝိဿတိ။
ဆဗ္ဗီသတိကပ္ပသတော၊ မနုဿတ္တံ ဂမိဿတိ။

“ဘဝိဿတိ စက္ကဝတ္တီ၊ စာတုရန္တော မဟိဒ္ဓိကော။
ဝေဘာရံ နာမ နဂရံ၊ ဝိဿကမ္မေန မာပိတံ။

“ဟေဿတိ သဗ္ဗသောဝဏ္ဏံ၊ နာနာရတနဘူသိတံ။
ဧတေနေဝ ဥပာယေန၊ သံသရိဿတိ သော ဘဝေ။

“သဗ္ဗတ္ထ ပူဇိတော ဟုတွာ၊ ဒေဝတ္တေ အထ မာနုသေ။
ပစ္ဆိမေ ဘဝေ သမ္ပတ္တေ၊ ဗြဟ္မဗန္ဓု ဘဝိဿတိ။

“အဂါရာ အဘိနိက္ခမ္မ၊ အနဂါရီ ဘဝိဿတိ။
အဘိညာပာရဂူ ဟုတွာ၊ နိဗ္ဗာယိဿတိနာသဝေါ။

“ဣဒံ ဝတွာန သမ္ဗုဒ္ဓော၊ သုမေဓော လောကနာယကော။
မမ နိဇ္ဈာယမာနဿ၊ ပက္ကာမိ အနိလဉ္ဇသေ။

“တေန ကမ္မေန သုကတေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ၊ တာဝတိံသမဂစ္ဆဟံ။

“တုသိတတော စဝိတွာန၊ နိဗ္ဗတ္တိံ မာတုကုစ္ဆိယံ။
ဘောဂေ မေ ဦနတာ နတ္ထိ၊ ယမှိ ဂဗ္ဘေ ဝသာမဟံ။

“မာတုကုစ္ဆိဂတေ မယိ၊ အန္နပါနဉ္စ ဘောဇနံ။
မာတုယာ မမ ဆန္ဒေန၊ နိဗ္ဗတ္တတိ ယဒိစ္ဆကံ။

“ဇာတိယာ ပဉ္စဝဿေန၊ ပဗ္ဗဇိံ အနဂါရိယံ။
ဩရောပိတမှိ ကေသမှိ၊ အရဟတ္တမပါပုဏိံ။

“ပုဗ္ဗကမ္မံ ဂဝေသန္တော၊ ဩရေန နာဒ္ဒသံ အဟံ။
တိံသကပ္ပသဟဿမှိ၊ မမ ကမ္မမနုဿရိံ။

“နမော တေ ပုရိသာဇည၊ နမော တေ ပုရိသုတ္တမ။
တဝ သာသနမာဂမ္မ၊ ပတ္တောမှိ အစလံ ပဒံ။

“တိံသကပ္ပသဟဿမှိ၊ ယံ ဗုဒ္ဓမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အညံ ဗျာကရောန္တော ထေရော ဣမာယေဝ ဂါထာ အဘာသီတိ။

ဝလ္လိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ဝီတသောကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ကေသေ မေ ဩလိခိဿန္တိ တိအာဒိကာ အာယသ္မတော ဝီတသောကတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဗြာဟ္မဏာနံ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော ကာမေ ပဟာယ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ မဟတာ ဣသိဂဏေန ပရိဝုတော အရညေ ဝသန္တော ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒံ သုတွာ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော “ဥဒုမ္ဗရပုပ္ဖသဒိသာ ဒုလ္လဘဒဿနာ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော, ဣဒါနေဝ ဥပဂန္တဗ္ဗာ”တိ မဟတိယာ ပရိသာယ သဒ္ဓိံ သတ္ထာရံ ဒဋ္ဌုံ ဂစ္ဆန္တော ဒိယဍ္ဍယောဇနေ သေသေ ဗျာဓိကော ဟုတွာ ဗုဒ္ဓဂတာယ သညာယ ကာလင်္ကတော ဒေဝေသု ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ အပရာပရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ အဋ္ဌာရသဝဿာဓိကာနံ ဒွိန္နံ ဝဿသတာနံ မတ္ထကေ ဓမ္မာသောကရညော ကနိဋ္ဌဘာတာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, တဿ **ဝီတသောကော**တိ နာမ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ခတ္တိယကုမာရေဟိ သိက္ခိတဗ္ဗဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော ဂိရိဒတ္တတ္ထေရံ နိဿာယ ဂိဟိဘူတော သုတ္တန္တပိဋကေ အဘိဓမ္မပိဋကေ စ ဝိသာရဒော ဟုတွာ ဧကဒိဝသံ မဿုကမ္မသမယေ ကပ္ပကဿ ဟတ္ထတော အာဒါသံ ဂဟေတွာ ကာယံ ဩလောကေန္တော ဝလိတပလိတာဒီနိ ဒိသွာ သဉ္ဇာတသံဝေဂေါ ဝိပဿနာယ စိတ္တံ ဩတာရေတွာ ဘာဝနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ တသ္မိံယေဝ အာသနေ သောတာပန္နော ဟုတွာ ဂိရိဒတ္တတ္ထေရဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၉.၉-၂၆) –

“အဇ္ဈာယကော မန္တဓရော၊ တိဏ္ဏံ ဝေဒါန ပါရဂူ။
လက္ခဏေ ဣတိဟာသေ စ၊ သနိဃဏ္ဍုသကေဋုဘေ။

“နဒီသောတပဋိဘာဂါ၊ သိဿာ အာယန္တိ မေ တဒါ။
တေသာဟံ မန္တေ ဝါစေမိ၊ ရတ္တိန္ဒိဝမတန္ဒိတော။

“သိဒ္ဓတ္ထော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိ တာဝဒေ။
တမန္ဓကာရံ နာသေတွာ၊ ဉာဏာလောကံ ပဝတ္တယိ။

“မမ အညတရော သိဿော၊ သိဿာနံ သော ကထေသိ မေ။
သုတွာန တေ ဧတမတ္ထံ၊ အာရောစေသုံ မမံ တဒါ။

“ဗုဒ္ဓေါ လောကေ သမုပ္ပန္နော၊ သဗ္ဗညူ လောကနာယကော။
တဿာနုဝတ္တတိ ဇနော၊ လာဘော အမှံ န ဝိဇ္ဇတိ။

“အဓိစ္စုပ္ပတ္တိကာ ဗုဒ္ဓါ၊ စက္ခုမန္တော မဟာယသာ။
ယံနူနာဟံ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ၊ ပဿေယျံ လောကနာယကံ။

“အဇိနံ မေ ဂဟေတွာန၊ ဝါကစီရံ ကမဏ္ဍလုံ။
အဿမာ အဘိနိက္ခမ္မ၊ သိဿေ အာမန္တယိံ အဟံ။

“ဩဒုမ္ဗရိကပုပ္ဖံဝ၊ စန္ဒမှိ သသကံ ယထာ။
ဝါယသာနံ ယထာ ခီရံ၊ ဒုလ္လဘော လောကနာယကော။

“ဗုဒ္ဓေါ လောကမှိ ဥပ္ပန္နော၊ မနုဿတ္တမ္ပိ ဒုလ္လဘံ။
ဥဘောသု ဝိဇ္ဇမာနေသု၊ သဝနဉ္စ သုဒုလ္လဘံ။

“ဗုဒ္ဓေါ လောကေ သမုပ္ပန္နော၊ စက္ခုံ လစ္ဆာမ နော ဘဝံ။
ဧထ သဗ္ဗေ ဂမိဿာမ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသန္တိကံ။

‘‘ကမဏ္ဍလုမရော သဗ္ဗေ၊ ခရာဇိနနိတသိနော။
တေ ဇဋ္ဌာဘာရဘာရိတာ၊ နိက္ခမုံ ဝိပိနာ တဒါ။

‘‘ယုဂမတ္တံ ပေက္ခမာနာ၊ ဥတ္တမတ္ထံ ဂဝေသိနော။
အာသတ္တိဒေါသရဟိတာ၊ အသမ္ဘီတာဝ ကေသရီ။

‘‘အပ္ပကိစ္စာ အလောလုပ္ပာ၊ နိပကာ သန္တဝုတ္တိနော။
ဥဉ္ဆာယ စရမာနာ တေ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌမုပာဂမုံ။

‘‘ဒိယမုယောဇနေ သေသေ၊ ဗျာဓိ မေ ဥပပဇ္ဇထ။
ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ သရိတ္ဂာန၊ တတ္ထ ကာလင်္ကတော အဟံ။

‘‘စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ သညမလဘိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓသညာယိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အညံ ဗျာကရောန္တော –

၁၆၉. ‘‘ကေသေ မေ ဩလိခိဿန္တိ၊ ကပ္ပကော ဥပသင်္ကမိ။
တတော အာဒါသမာဒါယ၊ သရီရံ ပစ္စဝေက္ခိသံ။

၁၇၀. ‘‘တုစ္ဆော ကာယော အဒိဿိတ္ထ၊ အန္ဓကာရေ တမော ဗျဂါ။
သဗ္ဗေ စောဠာ သမုစ္ဆိန္နာ၊ နတ္ထိ ဒါနိ ပုနဗ္ဘဝေ’’တိ။ – ဂါထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ကေသေ မေ ဩလိခိဿန္တိ, ကပ္ပကော ဥပသင်္ကမိ** တိ ဂိဟိကာလေ မဿုကမ္မသမယေ ‘‘မမ ကေသေ ဩလိခိဿံ ကပ္ပေမီ’’တိ ကေသာဒီနံ ဆေဒနာဒိဝသေန ကပ္ပနတော ကပ္ပကော နှာပိတော မံ ဥပဂစ္ဆိ။ **တတော**တိ ကပ္ပကတော။ **သရီရံ ပစ္စဝေက္ခိသ** န္တိ သဗ္ဗကာယိကေ အာဒါသေ ပလိတဝလိတမုခနိမိတ္တာဒိဒဿနမုခေန ‘‘အဘိဘူတော ဝတ ဇရာယ မေ ကာယော’’တိ ဇရာဘိဘူတံ အတ္တနော သရီရံ ပစ္စဝေက္ခိံ။ ဧဝံ ပစ္စဝေက္ခတော စ **တုစ္ဆော ကာယော အဒိဿိတ္ထ** နိစ္စဓုဝသုခသဘာဝတာဒီဟိ ရိတ္တော ဟုတွာ မေ ကာယော အဒိဿထ ပညာယိ။ ကသ္မာ? **အန္ဓကာရေ တမော ဗျဂါ** ယေန အယောနိသောမနသိကာရသင်္ခါတေန တမသာ အတ္တနော ကာယေ အန္ဓဂတော ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ အသုဘာဒိသဘာဝံ အပဿန္တော အဝိဇ္ဇမာနံ သုဘာဒိအာကာရံ ဂဏှဟန္တိ, တသ္မိံ အန္ဓကာရေ အန္ဓကရဏဋ္ဌာနေ ကာယေ ယောနိသောမနသိကာရသင်္ခါတေန ဉာဏာလောကေန အဝိဇ္ဇာတမော ဝိဂတော, တတော ဧဝ **သဗ္ဗေ စောဠာ သမုစ္ဆိန္နာ** စောရာ ဝိယ ကုသလဘဏ္ဍစ္ဆေဒနတော, သာဓုဟိ အလာတဗ္ဗတော အသင်္ဂဟေတဗ္ဗတော သင်္ကာရကူဋာဒီသု ဆဍ္ဍိတပိလောတိကခဏ္ဍံ ဝိယ ဣဿုရဇနေန အရိယဇနေန ဇိဂုစ္ဆိတဗ္ဗတာယ စောဠာ ဝိယာတိ တ ‘‘စောဠာ’’တိ လဒ္ဓနာမာ ကိလေသာ သမုစ္ဆိန္နာ။ အဂ္ဂမဂ္ဂေန သမုဃာဋိတတ္တာ ဧဝ စ နေသံ **နတ္ထိ ဒါနိ ပုနဗ္ဘဝေ** အာယတိံ ပုနဗ္ဘဝ ဘိနိဗ္ဗတ္တိ နတ္ထီတိ။

ဝီတသောကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ပုဏ္ဏမာသတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ပဉ္စ နီဝရဏေ ဟိတွာတိအာဒိကာ အာယသ္မတော ပုဏ္ဏမာသတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော တိဿဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထုရိ အရညေ ဝိဟရန္တေ ပံသုကူလစီဝရံ ဒုမသာခါယ လဂ္ဂေတွာ ဂန္ဓကုဋိံ ပဝိဋ္ဌေ ဓနုဟတ္ထော ဂဟနံ ပဝိဋ္ဌော သတ္ထု ပံသုကူလံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဓနုံ နိက္ခိပိတွာ ဗုဒ္ဓဂုဏေ အနုဿရိတွာ ပံသုကူလံ ဝန္ဒိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ

ကုဋ္ဋမ္ဗိယကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ တဿ ကိရ ဇာတဒိဝသေ တသ္မိံ ဂေဟေ သဗ္ဗဘာဇနာနိ သုဝဏ္ဏရတနမယေဟိ မာလေဟိ ပ ရိပုဏ္ဏာနေဝ အဟေသုံ။ တေနဿ **ပုဏ္ဏမာသော** တွေဝ နာမံ အကံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော အရပရိဂ္ဂဟံ ကတွာ ဧကသ္မိံ ပုတ္တေ ဥပ္ပန္နေ ဃရာဝါသံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မကာရော ဝသန္တော ဃဋေန္တော ဝါယမန္တော ဆဠ ဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၉.၁-၈) –

"တိဿော နာမာသိ ဘဂဝါ၊ သယမ္ဘူ အဂ္ဂပုဂ္ဂလော။
ပံသုကူလံ ဌပေတွာန၊ ဝိဟာရံ ပာဝိသီ ဇိနော။

"ဝိနတံ ဓနုမာဒါယ၊ ဘက္ခတ္ထာယ စရိံ အဟံ။
မဏ္ဍလဂ္ဂံ ဂဟေတွာန၊ ကာနနံ ပာဝိသိံ အဟံ။

"တတ္ထဒ္ဒသံ ပံသုကူလံ၊ ဒုမဂ္ဂေ လဂ္ဂိတံ တဒါ။
စာပံ တတ္ထေဝ နိက္ခိပ္ပ၊ သိရေ ကတွာန အဉ္ဇလိံ။

"ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ဝိပုလာယ စ ပီတိယာ။
ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ သရိတွာန၊ ပံသုကူလံ အဝန္ဒဟံ။

"ဒွေဝနဝုတေ ကပ္ပေ၊ ပံသုကူလမဝန္ဒဟံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဝန္ဒနာယ ဣဒံ ဖလံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ သာဝတ္ထိံ ဥပဂန္တွာ သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတွာ သုသာနေ ဝသတိ, တဿ စ အစိရာဂတဿ သေဝ သတော ပုတ္တော ကာလမကာသိ။ အရကမာတာ ထေရဿ အာဂတဘာဝံ သုတွာ, "မာ ဣဒံ အပုတ္တကံ သာပ တေယျံ ရာဇာနော ဟရေယျု"န္တိ တံ ဥပ္ပဗ္ဗာဇေတုကာမာ မဟတာ ပရိဝါရေန ထေရဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ ပဋိသ န္ထာရံ ကတွာ ပလောဘေတုံ အာရဘိ။ ထေရော အတ္တနော ဝီတရာဂဘာဝဇာနာပနတ္ထံ အာကာသေ ဌတွာ အတ္တနော ပဋိ ပတ္တိကိတ္တနမုခေန တဿာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော –

၁၇၁. "ပဉ္စ နီဝရဏေ ဟိတွာ၊ ယောဂက္ခေမဿ ပတ္တိယာ။
ဓမ္မာဒါသံ ဂဟေတွာန၊ ဉာဏဒဿနမတ္တနော။

၁၇၂. "ပစ္စဝေက္ခိံ ဣမံ ကာယံ၊ သဗ္ဗံ သန္တရဗာဟိရံ။
အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါ စ၊ တုစ္ဆော ကာယော အဒိဿထာ"တိ။ –

ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ပဉ္စ နီဝရဏေ ဟိတွာ**တိ ကာမစ္ဆန္ဒာဒိကေ ပဉ္စ နီဝရဏေ ပဟာယ ဈာနာဓိဂမေန ဝိဒ္ဓံသေတွာ။ **ယောဂ က္ခေမဿ ပတ္တိယာ**တိ ကာမယောဂာဒီဟိ စတူဟိ ယောဂေဟိ ခေမဿ အနုပဒ္ဒုတဿ နိဗ္ဗာနဿ အဓိဂမာယ။ **ဓမ္မာဒါသ**န္တိ ဓမ္မဘူတံ အာဒါသံ။ ယထာ ဟိ အာဒါသော ဩလောကေန္တဿ ရူပကာယေ ဂုဏာဂုဏံ အာဒံသေတိ, ဧဝံ ဝိပဿနာသင်္ခါတော ဓမ္မာနံ သာမညဝိသေသာဝဗောဓနတော ဉာဏဒဿနဘူတော ဓမ္မာဒါသော ဝိပဿန္တဿ တေဘာနသံကိလေသဓမ္မဝိဘာဝနေန တပ္ပဟာနသာဓနေန စ ဝိသေသတော နာမကာယေ ဂုဏံ အာဒံသေတိ။ တေနာဟ –

**"ဓမ္မာဒါသံ ဂဟေတွာန၊ ဉာဏဒဿနမတ္တနော။
ပစ္စဝေက္ခိံ ဣမံ ကာယံ၊ သဗ္ဗံ သန္တရဗာဟိရ"န္တိ။ –**

ဣမံ ကာယံ ဓမ္မသမူဟံ မမ အတ္တဘာဝံ အဇ္ဈတ္တိကဗာဟိရာယတနဘာဝတော သန္တရဗာဟိရံ သဗ္ဗံ အနဝသေသံ ဓမ္မာဒါသံ ဂဟေတွာ "အနိစ္စ"န္တိပိ "ဒုက္ခ"န္တိပိ "အနတ္တာ"တိပိ ပတိအဝေက္ခိံ ဉာဏစက္ခုနာ ပဿိံ။ ဧဝံ ပဿ

တာ စ မယာ **အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါ စာ** တိ အတ္တနော သန္တာနေ ပရသန္တာနေ စ **တုဏ္ဟော ကာယော အဒိဿထ** နိစ္စသာရာ ဒိဝိရဟိတော တုစ္ဆော ခန္ဓပဉ္စကသင်္ခါတော အတ္တဘာဝကာယော ဉာဏစက္ခုနာ ယာထာဝတော အပဿိတ္ထ။ သကလ မ္ပိ ဟိ ခန္ဓပဉ္စကံ "အဝိဇ္ဇာနိဝုတဿ, ဘိက္ခဝေ, ဗာလဿ တဏှာယ သမ္ပယုတ္တဿ ဧဝမယံ ကာယော သမုဒာဂ တော"တိအာဒီသု (သံ. နိ. ၂.၁၉) "ကာယော"တိ ဝုစ္စတိ။ "အဒိဿထာ"တိ စ ဣမိနာ ယဒေဝ ကာယေ ဒဠှဗ္ဗံ, တံ ဒိဋ္ဌ ဋ္ဌံ, န အနိဿ ကိဉ္စိ မယာ ပဿိတဗ္ဗံ အတ္ထီတိ ကတကိစ္စတံ ဒဿေန္တော အညံ ဗျာကာသိ။ ဧဝံ ထေရော ဣမာ ဟိ ကထာဟိ ပုရာဏဒုတိယိကာယ ခမ္မံ ဒေသေတွာ တံ သရဏေသု စ သီလေသု စ သမ္ပတိဋ္ဌာပေတွာ ဥယျောဇေ သိ။

ပုဏ္ဏမာသတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. နန္ဒကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယထာပိ ဘဒ္ဒေါ အာဇညော တိ အာယသ္မတော နန္ဒကတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေ သု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ပစ္စန္တဒေသေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဝနစာရိကော ဟုတွာ ဝိစရန္တော ကေဒိဝသံ သတ္ထု စင်္ကမနဋ္ဌာနံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော တလုကာ သြကိရိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ စမ္ပာယံ ဂဟပတိကု လေ နိဗ္ဗတ္တိ, တဿ **နန္ဒကော** တိ နာမံ အကံသု။ ဇေဋ္ဌကဘာတာ ပနဿ ဘရတော နာမ။ တဿ ပုဗ္ဗယောဂေ အနန္တရဝတ္ထုသ္မိံ အာဝိဘဝိဿတိ။ တေ ဥဘောပိ ဝိညုတံ ပတွာ အာယသ္မန္တံ သောဏံ ကောဋိဝိသံ ပဗ္ဗဇိတံ သုတွာ တ "သောဏောပိ နာမ တထာသုခုမာလော ပဗ္ဗဇိ, ကိမင်္ဂ ပန မယ"န္တိ ပဗ္ဗဇိံသု။ တေသု ဘရတော နစိရဿေဝ ဝိပဿ သနံ ဝမေတွာ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ နန္ဒကော ပန ကိလေသာနံ ဗလဝဘာဝေန တာဝ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတုံ နာသက္ခိ, ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောတိ ဧဝ။ အထဿ ဘရတတ္ထေရော အာသယံ ဉတွာ အဝဿယော ဘဝိတုကာ မော တံ ပစ္ဆာသမဏံ ကတွာ ဝိဟာရတော နိက္ခမိတွာ မဂ္ဂသမီပေ နိသိန္နော ဝိပဿနာကထံ ကထေသိ။

တေန စ သမယေန သကဋသတ္ထေ ဂစ္ဆန္တေ ဧကော သကဋေ ယုတ္တော ဧကော ဓိက္ခလ္လဋ္ဌာနေ သကဋံ ဥ ဒ္ဓရိတုံ အသက္ကောန္တော ပရိပတိ။ တတော နံ သတ္ထဝါဟော သကဋာ မောစေတွာ တိဏဉ္စ ပာနီယဉ္စ ဒတွာ ပရိဿ သမံ အပနေတွာ ပုန ဓုရေ ယောဇေသိ။ တတော ဧကော ဝူပသန္တပရိဿမော လဒ္ဓဗလော တံ သကဋံ စိက္ခလ္လဋ္ဌ ဌာနတော ဥဒ္ဓရိတွာ ထလေ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ အထ ဘရတတ္ထေရော နန္ဒကဿ "ပဿသိ နော တွံ, အာဝုသော နန္ ဒက, ဣမဿ ကမ္မ"န္တိ တံ နိဒဿေတွာ တေန "ပဿာမီ"တိ ဝုတ္တေ "ဣမမတ္ထံ သုဋ္ဌု ဥပဓာရေဟီ"တိ အာဟ။ ဣတရော "ယထာယံ ဧကော ဝူပသန္တပရိဿမော ပင်္ကတော ဘာရံ ဥဗ္ဗဟတိ, ဧဝံ မယာပိ သံသာရပ င်္ကတော အတ္တာ ဥဒ္ဓရိတဗ္ဗော"တိ တမေဝ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ အရ ဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၈.၉၀-၉၅) –

"မိဂလုဒ္ဒေါ ပုရေ အာသိံ, အရညေ ကာနနေ အဟံ။
တတမိဂံ ဂဝေသန္တော, စင်္ကမံ အဒ္ဒသံ အဟံ။

"ဥစ္ဆင်္ဂေန ပုလိနံ ဂယှ, စင်္ကမေ သြကိရိံ အဟံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော, သုဂတဿ သိရီမတော။

"ကေတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ, ပုလိနံ သြကိရိံ အဟံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ပုလိနဿ ဣဒံ ဖလံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ဇေဋ္ဌဘာတိကဿ ဘရတတ္ထေရဿ သန္တိကေ အညံ ဗျာကရောန္တော

–

၁၇၃. ''ယထာပိ ဘဒ္ဒော အာဇညော၊ ခလိတ္ဝာ ပတိတိဋ္ဌတိ။
ဘိယျော လဒ္ဓာန သံဝေဂံ၊ အဒီနော ဝဟတေ ဓုရံ။

၁၇၄. ''ဧဝံ ဒဿနသမ္ပန္နံ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကံ။
အာဇာနီယံ မံ ဓာရေထ၊ ပုတ္တံ ဗုဒ္ဓဿ ဩရသ''န္တိ။ – ကထာဒ္ဝယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဘိယျော လဒ္ဓာန သံဝေဂံ, အဒီနော ဝဟတေ ဓုရ**န္တိ ''မယှံ ဇာတိဗလဝီရိယာနံ အနနုစ္ဆဝိကမေတံ ယဒိဒံ အာဂတဿ ဘာရဿ အဝဟန''န္တိ သံဝေဂံ လဘိတွာ အဒီနော အဒီနမာနသော အလီနစိတ္တော။ ''အလီနော''တိ တ ဟဍ္ဍော, သော ဧဝ အတ္ထော။ ဘိယျော ပုနပ္ပုနံ ဘိယျောသောမတ္တာယ အတ္တနော ဓုရံ ဘာရံ ဝဟတေ ဥဗ္ဗဟတိ။ သေသံ ဟေဋ္ဌာ ရမဏီယဝိဟာရိတ္ထေရဿ ကထာဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တနယမေဝ။

နန္ဒကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဘရတတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဧဟိ , နန္ဒက, ဂစ္ဆာမာတိ အာယသ္မတော ဘရတတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ အနောမဒဿိ ဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကေဒိဝသံ မနုဿဒဿနံ မုဒုသုခသမ္ဖဿံ ဥပာဟနဒ္ဝယံ ဂဟေတွာ ဂစ္ဆန္တော သတ္ထာရံ စင်္ကမန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဥပာဟနာ ဥပနာမေတွာ, ''အဘိ ရုဟတု ဘဂဝါ ဥပာဟနာ, ယံ မမ အဿ ဒီဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခာယာ''တိ အာဟ။ အဘိရုဟိ ဘဂဝါ တဿ အနုဂ္ဂ ဏှာဟနတ္ထံ ဥပာဟနာ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ စမ္ပာနဂရေ ဂဟ ပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, **ဘရတော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော သောဏတ္ထေရဿ ပဗ္ဗဇိတဘာဝံ သုတွာ ''သောပိ နာမ ပဗ္ဗဇိ''တိ သဥ္ဇာတသံဝေဂေ ပဗ္ဗဇိတွာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၈.၇၁-၈၉) –

''အနောမဒဿီ ဘဂဝါ၊ လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော။
ဒိဝါဝိဟာရာ နိက္ခမ္မ၊ ပထမာရုဟိ စင်္ကမာ။

''ဟနမိ သုကတံ ဂယှ၊ အဒ္ဓာနံ ပဋိပဇ္ဇဟံ။
တတ္ထဒ္ဒသာသိ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ပတ္တိကံ စာရုဒဿနံ။

''သကံ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ၊ နီဟရိတွာန ဟနမိ။
ဟဒမူလေ ဌပေတွာန၊ ဣဒံ ဝစနမဗ္ရဝိ။

''အဘိရူဟ မဟာဝီရ၊ သုဂတိန္ဒ ဝိနာယက။
ဣတော ဖလံ လဘိဿာမိ၊ သော မေ အတ္ထော သမိဇ္ဈတု။

''အနောမဒဿီ ဘဂဝါ၊ လောကဇေဋ္ဌော နရာသဘော။
ဟနမိ အဘိရူဟိတွာ၊ ဣဒံ ဝစနမဗ္ရဝိ။

''ယော ဟနမိ မေ အဒါသိ၊ ပသန္နော သေဟိ ပာဏိဘိ။
တမဟံ ကိတ္တယိဿာမိ၊ သုဏာထ မမ ဘာသတော။

''ဗုဒ္ဓဿ ဂိရမညာယ၊ သဗ္ဗေ ဒေဝါ သမာဂတာ။
ဥဒဂ္ဂစိတ္တာ သုမနာ၊ ဝေဒဇာတာ ကတဉ္ဇလီ။

''ဟနမိနံ ပဒာနေန၊ သုခိတောယံ ဘဝိဿတိ။

ပဥ္စပညာသကၡတ္တုဥ္စ၊ ဒေဝရဇ္ဇံ ကရိံသုတိ။

''သဟသ္သက္ခတ္တုံ ရာဇာ စ၊ စက္ကဝတ္တီ ဘဝိံသုတိ။
ပဒေသရဇ္ဇံ ဝိပုလံ၊ ဂဏနာတော အသင်္ခိယံ။

''အပရိမေယျေ ကပ္ပေ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေါ။
ဂေါတမော နာမ ဂေါတ္တေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိံသုတိ။

''တဿ ဓမ္မေသု ဒာယာဒေါ၊ ဩရသော ဓမ္မနိမ္မိတော။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ၊ နိဗ္ဗာယိံသုတိနာသဝေါ။

''ဒေဝလောကေ မနုဿေ ဝါ၊ နိဗ္ဗတ္တိံသုတိ ပုညဝါ။
ဒေဝယာနပဋိဘာဂံ၊ ယာနံ ပဋိလဘိံသုတိ။

''ဟာသာဒ သိဝိကာ ဝယှံ၊ ဟတ္ထိနော သမလင်္ကတာ။
ရထာ တဇညသံယုတ္တာ၊ သဒါ ပာတုဘဝန္တိ မေ။

''အဂါရာ နိက္ခမန္တောပိ၊ ရထေန နိက္ခမိံ အဟံ။
ကေသေသု ဆိဇ္ဇမာနေသု၊ အရဟတ္တမပါပုဏိံ။

''လာဘာ မယှံ သုလဒ္ဓံ မေ၊ ဝါဏိဇ္ဇံ သုပ္ပယောဇိတံ။
ဒတွာန ဟာနမိံ ဂေါံ၊ ပတ္တောမှိ အစလံ ပဒံ။

''အပရိမေယျေ ကပ္ပေ၊ ယံ ဟာနမိမဒါသဟံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဟာနမိဿ ဣဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

ဆဋ္ဌာဘိညော ပန ဟုတွာ အတ္တနော ကနိဋ္ဌဘာတိကေန နန္ဒကတ္ထေရေန ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန အညာဗျာကရဏေ ကတေ ''ကုအနိ နန္ဒကောပိ အရဟာ ဇာတော, ဟန္ဒ မယံ ဥဘောပိ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဝုသိတဗြဟ္မစရိယတံ နိဝေဒေဿာမာတိ ဥပ္ပန္နံ ပရိဝိတက္ကံ နန္ဒကတ္ထေရဿ ကထေန္တော –

၁၇၅.''ဟေဟိ နန္ဒက ဂစ္ဆာမ၊ ဥပဇ္ဈာယဿ သန္တိကံ။
သီဟနာဒံ နဒိဿာမ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ သမ္မုခါ။

၁၇၆.''ယာယ နော အနုကမ္ပာယ၊ အမှေ ပဗ္ဗာဇယီ မုနိ။
သော နော အတ္ထော အနုပ္ပတ္တော၊ သဗ္ဗသံယောဇနက္ခယော''တိ။ – ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **နန္ဒကာ** တိ အာလပနံ။ **ဟေဟီ**တိ တဿ အတ္တနော သန္တိကကရဏံ။ **ဂစ္ဆာမ** တိ တေန အတ္တနာ စ ဂေဇ္ဈံ ကာတဗ္ဗကိရိယာဝစနံ, **ဥပဇ္ဈာယဿာ** တိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဟိ သမန္တစက္ခုနာ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ စ သတ္တာနံ အာသယာနုသယစရိတာဒီနိ ယထာဘူတဝိလောကနေန သဒေဝကဿ လောကဿ ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ ဝိသေသတော ဥပဇ္ဈာယောတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ။ ယဒတ္ထံ ဂမနံ, တံ ဒဿေတုံ **''သီဟနာဒံ နဒိဿာမ, ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ သမ္မုခါ''**တိ အာဟ။ ယထာဘူတစတုဂုဏာဘိဗျာဟာရတာယ အဘီတနာဒဘာဝတော သီဟနာဒံ ဗုဒ္ဓဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ တတော ဧဝ သဗ္ဗသတ္တုတ္တမတာယ သေဋ္ဌဿ, ဗုဒ္ဓါနံ တ သာဝကဗုဒ္ဓါဒီနံ သေဋ္ဌဿ သမ္မုခါ ပုရတော န ဒိဿာမာတိ အတ္ထော။

ယထာ ပန သီဟနာဒံ နဒိတုကာမော, တံ ဒဿေန္တော **“ယာယာ”**တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **ယာယာ**တိ ယဒတ္ထံ, ယာယ ယဒတ္ထာနုပ္ပတ္တိယာတိ အတ္ထော။ **နော**တိ အမှာကံ။ **အနုကမ္ပာယာ** တိ အနုဂ္ဂဏှနေန အမှေဟ ဒေ္ဝပိ **ပဗ္ဗာဇယိ** ပဗ္ဗာဇေသိ။ **မုနီ**တိ ဘဂဝါ။ **သော နော အတ္ထော အနုပ္ပတ္တော** တိ သော အတ္ထော သဗ္ဗေသံ သံယောဇနာနံ ခယဘူတံ အရဟတ္တဖလံ နော အမှေဟိ အနုပ္ပတ္တော, အဓိဂတောတိ အတ္ထော။

ဘရတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဘာရဒ္ဝါဇတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

နဒန္တိ ဧဝံ သပ္ပညာ တိ အာယသ္မတော ဘာရဒ္ဝါဇတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကတိံသေ ကပ္ပေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သုမနံ နာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပရိပက္ကံ ဝလ္လိကာရဖလံ အဒာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဂေါတ္တနာမေန **ဘာရဒ္ဝါဇော**တွေဝ ပညာယိတ္ထ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဃရာဝါသံ ဝသန္တော ဧကံ ပုတ္တံ လဘိ။ တဿ “ကဏှဒိန္နော”တိ နာမံ အကာသိ။ တဿ ဝိညုတံ ပတ္တကာလေ “တာတ, အသုကဿ နာမ အာစရိယဿ သန္တိကေ သိပ္ပံ သိက္ခိတွာ ဧဟီ”တိ တံ တက္ကသိလံ ပေသေသိ။ သော ဂစ္ဆန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ သတ္ထု သာဝကံ အညတရံ မဟာထေရံ ကလျာဏမိတ္တံ လဘိတွာ တဿ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ကတပုဗ္ဗကိစ္စော ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၈.၆၆-၇၀) –

“သုမနော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ တက္ကရာယံ ဝသီ တဒါ။
ဝလ္လိကာရဖလံ ဂယှ၊ သယမ္ဘုဿ အဒါသဟံ။

“ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒာနဿိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အထဿ ပိတာ ဘာရဒ္ဝါဇော ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တံ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ အထ ပုတ္တော သတ္ထာရံ ဝန္ဒိတုံ ရာဇဂဟံ အာဂတော သတ္ထု သန္တိကေ နိသိန္နံ ပိတရံ ဒိသွာ တုဋ္ဌစိတ္တော “ပိတာပိ ခေါ မေ ပဗ္ဗဇိတော, ကိံ နု ခေါ တေန ပဗ္ဗဇ္ဇာကိစ္စံ မတ္ထကံ ပာပိတ”န္တိ ဝီမံသန္တော ခီဏာသဝဘာဝံ ဉတွာ တံ သီဟနာဒံ နဒာပေတုကာမော, “သာဓု, ခေါ တုမှေဟိ ကတံ ပဗ္ဗဇန္တေဟိ, ပဗ္ဗဇ္ဇာကိစ္စံ ပန မတ္ထကံ ပာပိတ”န္တိ ပုစ္ဆိ။ ဘာရဒ္ဝါဇော ပုတ္တဿ အဓိဂမံ ဒီပေန္တော –

၁၇၇. “နဒန္တိ ဧဝံ သပ္ပညာ၊ သီဟာဝ ဂိရိဂဗ္ဘရေ။
ဝီရာ ဝိဇိတသင်္ဂါမာ၊ ဇေတွာ မာရံ သဝါဟနံ။

၁၇၈. “သတ္ထာ စ ပရိစိဏ္ဏော မေ၊ ဓမ္မော သင်္ဃော စ ပူဇိတော။
အဟဉ္စ ဝိတ္တော သုမနော၊ ပုတ္တံ ဒိသွာ အနာသဝ”န္တိ။ – ဂါထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **နဒန္တိ** တိ ယထာဘုစ္စဂုဏာဘိဗျာဟာရဝသေန အဘီတနာဒံ နဒန္တိ ဂဇ္ဇန္တိ။ **ဧဝ**န္တိ ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗာကာရဒဿနံ။ **သပ္ပညာ** တိ အဂ္ဂမဂ္ဂပညာဓိဂမေန သဗ္ဗပညာဓိဂမေန သဗ္ဗပညာဝေပုလ္လပ္ပတ္တာ။ **ဝီရာ**တိ စတုဗ္ဗိဓသမ္မပ္ပဓာနဝီရိယသမန္နာဂတာယ ဝီရာ, တတော ဧဝ အနဝသေသသံကိလေသပက္ခနိမ္မထနေန **သဝါဟနံ** ကိလေသ**မာရံ** အဘိသင်္ခါရ**မာရံ** ဒေဝပုတ္တ **မာရဉ္စ ဇေတွာ** သဗ္ဗသော **ဝိဇိတသင်္ဂါမာ** နဒန္တိ သပ္ပညာတိ သမ္ဗန္ဓော။

ဧဝံ ဝိဇေတဗ္ဗဝိဇယေန သီဟနာဒံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ အာရာဓေတဗ္ဗသမာရာဓနေန ဣစ္ဆိတဗ္ဗသိဒ္ဓိယာ စ တံ ဒဿေတုံ, **“သတ္ထာ စ ပရိစိဏ္ဏော မေ”** တိ ဒုတိယံ ဂါထမာဟ။ တတ္ထ **သတ္ထာ စ ပရိစိဏ္ဏော မေ** တိ မမ သတ္

ထာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ယထာနုသိဋ္ဌံ ဩဝါဒာနုသာသနီကရဏေန မယာ ပရိစိဏ္ဏော ဥပာသိတော, န ဓမ္မာဓိကရဏံ ဝိသော သိတောတိ အဓိပ္ပာယော။ **ဓမ္မော သင္ဃော စ ပူဇိတော** တိ နဝဝိဓောပိ လောကုတ္တရဓမ္မော, ယထာပဋိပတ္တိယာဂတ မဂ္ဂာနုပ္ပတ္တိယာ သီလဒိဋ္ဌိသာမညဂမနေန အရိယသင္ဃော စ မယာ ပူဇိတော မာနိတော။ **အဟာဠ ဝိတ္တော သု မနော, ပုတ္တံ ဒိသွာ အနာသဝ**န္တိ မမ ပုတ္တံ အနာသဝံ သဗ္ဗသော ခီဏာသဝံ ဒိသွာ ဒဿနဟေတု အဟမ္ပိ ဝိတ္ တော နိရာမိသာယ ပီတိယာ တုဋ္ဌော, တတောယေဝ နိရာမိသေန သောမနဿေန သုမနော ဇာတောတိ အတ္ထော။

ဘာရဒွာဇတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ကဏှဒိန္နတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ဥပာသိတာ သပ္ပုရိသာ တိ အာယသ္မတော ကဏှဒိန္နတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေ သု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဣတော စတုနဝုတေ ကပ္ပေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွ ာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သောဘိတံ နာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ပုန္နာဂပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ တွာ **ကဏှဒိန္နော** တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိယာ စောဒိယမာနော ဓမ္မသေနာပတိံ ဥပသင်္ကမိ တွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၈.၆၁-၆၅) –

> ''သောဘိတော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ စိတ္တကူဋေ ဝသီ တဒါ။
> ဂဟေတွာ ဂိရိပုန္နာဂံ၊ သယမ္ဘုံ အဘိပူဇယိံ။
>
> ''စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဗုဒ္ဓမဘိပူဇယိံ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အညံ ဗျာကရောန္တော –

၁၇၉.''ဥပာသိတာ သပ္ပုရိသာ၊ သုတာ ဓမ္မာ အဘိဏှသော။
သုတွာန ပဋိပဇ္ဇိဿံ၊ အဉ္ဇသံ အမတောဂဓံ။

၁၈၀.''ဘဝရာဂဟတဿ မေ သတော၊ ဘဝရာဂေါ ပုန မေ န ဝိဇ္ဇတိ။
န စာဟု န စ မေ ဘဝိဿတိ၊ န စ မေ ဧတရဟိ ဝိဇ္ဇတီ''တိ။ –

ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဥပာသိတာ**တိ ပရိစရိတာ ပဋိပတ္တိပယိရုပါသနာယ ပယိရုပါသိတာ။ **သပ္ပုရိသာ** တိ သန္တေဟိ သီလာဒိဂု ဏေဟိ သမန္နာဂတာ ပုရိသာ, အရိယပုဂ္ဂလာ သာရိပုတ္တတ္ထေရာဒယော။ ဧတေန ပုရိမစက္ကဒွယသမ္ပတ္တိမတ္တနော ဒ ဿေတိ။ န ဟိ ပတိရူပဒေသေ အဝသတော ဝိနာ သပ္ပုရိသူပနိဿယော သမ္ဘဝတိ။ **သုတာ ဓမ္မာ** တိ သစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပာဒ ဒိပဋိသံယုတ္တဓမ္မာ သောတဒွာရာနုသာရေန ဥပဓာရိတာ။ ဧတေန အတ္တနော ဗာဟုသစ္စံ ဒဿေန္တော ပစ္ဆိမစက္ကဒွ ယသမ္ပတ္တိံ ဒဿေတိ။ **အဘိဏှသော**တိ ဗဟုသော န ကာလေန ကာလံ။ ဣဒဉ္စ ပဒံ ''ဥပာသိတာ သပ္ပုရိသာ''တိ ဧ တ္ထာပိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ **သုတွာန ပဋိပဇ္ဇိဿံ, အဉ္ဇသံ အမတောဂဓ**န္တိ တေ ဓမ္မေ သုတွာ တတ္ထ ဝုတ္တရူပာ ရူပဓမ္မေ သလက္ခဏာဒိတော ပရိဂ္ဂဟေတွာ အနုက္ကမေန ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အမတောဂဓံ နိဗ္ဗာနပတိဋ္ဌံ တံသမ္ ပာပကံ အဉ္ဇသံ အရိယံ အဋ္ဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ ပဋိပဇ္ဇိံ ပာပုဏိံ။

ဘဝရာဂဟတဿ **မေ သတော**တိ ဘဝရာဂေန ဘဝတဏှာယ အနာဒိမတိ သံသာရေ ဟတဿ ဥပဒ္ဒုတဿ မမ သတော သမာနဿ, အဂ္ဂမဂ္ဂေန တ ဟတဘဝရာဂဿ။ **ဘဝရာဂေါ ပုန မေ န ဝိဇ္ဇတီ** တိ တတော ဧဝ ပုန ဣဒါနိ

ဘဝရာကေ မေ နတ္ထိ။ **န စာဟု န မေ ဘဝိဿတိ, န စ မေ ဧတရဟိ ဝိဇ္ဇတီ** တိ ယဒိပိ ပုဗ္ဗေ ပုထုဇ္ဇနကာလေ သေက္ခကာလေ စ မေ ဘဝရာဂေ အဟောသိ, အဂ္ဂမဂ္ဂပ္ပတ္တိတော ပန ပဋ္ဌာယ န စာဟု န စ အဟောသိ, အာယတိမ္ပိ န မေ ဘဝိဿတိ, ဧတရဟိ အဓုနာပိ န စ မေ ဝိဇ္ဇတိ န စ ဥပလဗ္ဘတိ, ပဟီနောတိ အတ္ထော။ ဘဝရာဂဝစနေနေဝ စေတ္ထ တဒေကဋ္ဌတာယ မာနာဒီနမ္ပိ အဘာဝေ ဝုတ္တောတိ သဗ္ဗသော ပရိက္ခီဏဘဝသံယောဇနတံ ဒဿေတိ။

ကဏှဟဒိန္နတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တတိယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. စတုတ္ထဝဂ္ဂေါ

၁. မိဂသိရတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ယတော အဟံ ပဗ္ဗဇိတော တိ အာယသ္မတော မိဂသိရတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကေဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ကုသဋ္ဌကံ အဒာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကောသလရဋ္ဌေ ဗြာဟ္မဏကုလေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဟေတွာ မိဂသိရနက္ခတ္တေန ဇာတတ္တာ **မိဂသိရော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဗြာဟ္မဏာနံ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော ဆဝသီသမန္တံ နာမ သိက္ခိ, ယံ ပရိဇပ္ပေတွာ တိဝဿမတ္ထကေ မတာနမ္ပိ သီသံ နခေန အာကောဋေတွာ ''အယံ သတ္တော အသုကဋ္ဌာနေ နိဗ္ဗတ္တော''တိ ဇာနာတိ။

သော ဃရာဝာသံ အနိစ္ဆန္တော ပရိဗ္ဗာဇကပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ တံ ဝိဇ္ဇံ နိဿာယ လောကေန သက္ကတော ဂရုကတော လာဘီ ဟုတွာ ဝိစရန္တော သာဝတ္ထိံ ဥပဂတော သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ အတ္တနော အာနုဘာဝံ ပကာသေန္တော – ''အဟံ, ဘော ဂောတမ, မတာနံ နိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနံ ဇာနာမီ''တိ ဝတွာ, ''ကထံ ပန တွံ ဇာနာသီ''တိ ဝုတ္တေ, ''ဆဝသီသာနိ အာဟရာပေတွာ မန္တံ ပရိဇပ္ပေတွာ နခေန သီသံ အာကောဋေန္တော နိရယာဒိကံ တေဟိ တေဟိ နိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနံ ဇာနာမီ''တိ ကထေသိ။ အထဿ ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗုတဿ ဘိက္ခုနော သီသကပာလံ အာဟရာပေတွာ, ''ကထေဟိ တာဝ တဿ ဂတိံ, ယဿိဒံ သီသကပါလ''န္တိ အာဟ။ သော တံ ကပါလံ မန္တံ ပရိဇပ္ပေတွာ နခေန အာကောဋေတွာ နေဝ အန္တံ န ကောဋိံ ပဿတိ။ အထ သတ္ထာရာ, ''န သက္ကောသိ ပရိဗ္ဗာဇကာ''တိ ဝုတ္တေ , ''ဥပပရိက္ခိဿာမိ တာဝ''တိ ဝတွာ ပုနပ္ပုနံ ပရိဝတ္တေန္တောပိ န ပဿတေဝ။ ဗာဟိရကမန္တေန ဟိ ခီဏာသဝဿ ဂတိံ ကထံ ဇာနိဿတိ, အထဿ မတ္ထကတော ကစ္ဆေဟိ စ သေဒါ မုစ္စိံ။ သော လဇ္ဇိတွာ တုဏှီဘူတော အဋ္ဌာသိ။ သတ္ထာ ''ကိလမသိ ပရိဗ္ဗာဇကာ''တိ အာဟ။ သော ''အာမ, ကိလမာမိ, န ဣမဿ ဂတိံ ဇာနာမိ, တုမှေ ပန ဇာနာထာ''တိ။ ''အဟံ ဧတံ ဇာနာမိ, ဣတော ဥတ္တရိတရမ္ပိ ဇာနာမီ''တိ ဝတွာ ''နိဗ္ဗာနံ ဂတော သော''တိ အာဟ။ ပရိဗ္ဗာဇကော ''ဣမံ ဝိဇ္ဇံ မယှံ ဒေထာ''တိ အာဟ။ ''တေန ဟိ ပဗ္ဗဇာ''တိ ဝတွာ တံ ပဗ္ဗာဇေတွာ ပဌမံ သမထကမ္မဋ္ဌာနေ နိယောဇေတွာ ဈာနာဘိညာသု ပတိဋ္ဌိတဿ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ဥပဒိသိ။ သော ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၈.၅၆-၆၀) –

''ကဿပဿ ဘဂဝတော၊ ဗြာဟ္မဏဿ ဝုသီမတော။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ကုသဋ္ဌကမဒါသဟံ။

''ဣမသ္မိံယေဝ ကပ္ပသ္မိံ၊ ကုသဋ္ဌကမဒါသဟံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ကုသဋ္ဌကဿိဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အညံ ဗျာကရောန္တော –

၁၈၁.''ယတော အဟံ ပဗ္ဗဇိတော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာသနေ။
ဝိမုစ္စမာနော ဥဂ္ဂစ္ဆိံ၊ ကာမဓာတုံ ဥပစ္စဂံ။

၁၈၂.''ဗ္ရဟ္မုနော ပေက္ခမာနဿ၊ တတော စိတ္တံ ဝိမုစ္စိ မေ။
အကုပ္ပာ မေ ဝိမုတ္တီတိ၊ သဗ္ဗသံယောဇနက္ခယာ''တိ။ – ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ယတော အဟံ ပဗ္ဗဇိတော, သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာသနေ** တိ ယတော ပဘုတိ အဟံ ပဗ္ဗဇိတော ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော သာသနေ, ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ။ **ဝိမုစ္စမာနော ဥဂ္ဂစ္ဆိံ** န္တိ သံကိလေသပက္ခတော ပဌမံ တာဝ သမထဝိပဿနာဟိ ဝိမုစ္စမာနော တေအနဓမ္မသဝနေန ဥဋ္ဌဟိံ။ ဧဝံ ဥဂ္ဂစ္ဆန္တော **ကာမဓာတုံ ဥပစ္စဂံ** အနာဂာမိမဂ္ဂေန အစ္စန္တမေဝ ကာမဓာတုံ အတိက္ကမိံ။

ဗ္ရဟ္မုနော ပေက္ခမာနဿ, တတော စိတ္တံ ဝိမုစ္စိ မေ တိ သဒေဝကဿ လောကဿ အဂ္ဂဘူတတ္တာ သေဋ္ဌဋ္ဌေန ဗ္ရဟ္မုနော ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော မဟာကရုဏာယောဂေန ''အယံ ကုလပုတ္တော မမ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ကထံ နု ခေါ ပဋိပဇ္ဇတီ''တိ ပေက္ခန္တဿ တတော အနာဂါမိမဂ္ဂဖိဂမတော ပစ္ဆာ အဂ္ဂမဂ္ဂဖိဂမေန မမ စိတ္တံ သဗ္ဗသံကိလေသတော အစ္စန္တမေဝ မုစ္စိ။ **အကုပ္ပာ မေ ဝိမုတ္တီတိ, သဗ္ဗသံယောဇနက္ခယာ** တိ တထာဝိမုတ္တစိတ္တတ္တာ ဧဝ သဗ္ဗေသံ သံယောဇနာနံ ခယာ ပရိက္ခယာ ဣတိ ဧဝံ အကုပ္ပာ မေ ဝိမုတ္တီတိ အညံ ဗျာကာသိ။

မိဂသိရတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. သိဝကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အနိစ္စာနိ ဂဟကာနီတိ အာယသ္မတော သိဝကတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ပဿိတွာ ပသန္နမာနသော ပတ္တံ အာဒာယ ကုမ္မာသဿ ပူရေတွာ အဒာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဗ္ရာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, **သိဝကော**တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော နေက္ခမ္မဇ္ဈာသယတာယ ကာမေ ပဟာယ ပရိဗ္ဗာဇကပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိစရန္တော သတ္ထာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၆.၁၁၇-၁၂၁) –

''သေနာယ စရန္တဿ၊ ဝိပဿိဿ မဟေသိနော။
ရိတ္တကံ ပတ္တံ ဒိသွာန၊ ကုမ္မာသံ ပူရယိံ အဟံ။

''ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဘိက္ခမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ကုမ္မာသဿ ဣဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အညံ ဗျာကရောန္တော –

၁၈၃.''အနိစ္စာနိ ဂဟကာနိ၊ တတ္ထ တတ္ထ ပုနပ္ပုနံ။
ဂဟကာရံ ဂဝေသန္တော၊ ဒုက္ခာ ဇာတိ ပုနပ္ပုနံ။

၁၈၄.''ဂဟကာရက ဒိဋ္ဌောသိ၊ ပုန ဂေဟံ န ကာဟသိ။
သဗ္ဗာ တေ ဖာသုကာ ဘဂ္ဂါ၊ ထူဏိကာ စ ဝိဒာလိတာ။
ဝိမရိယာဒိကတံ စိတ္တံ၊ ဣဓေဝ ဝိဓမိဿတီ''တိ။ – ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **အနိစ္စာနိ ဂဟကာနိ, တတ္ထ တတ္ထ ပုနပ္ပုန** န္တိ တသ္မိံ တသ္မိံ ဘဝေ ပုနပ္ပုနံ နိဗ္ဗတ္တမာနာနိ ဂဟကာနိ အတ္တဘာဝဂေဟာနိ န နိစ္စာနိ အနဝဋ္ဌိတာနိ ဣတ္တရာနိ ပရိတ္တကာလာနိ။ **ဂဟကာရံ ဂဝေသန္တော** တိ ဣမဿ အတ္တဘာဝဂေဟဿ ကာရကံ တဏှာဝဍ္ဎကိံ ပရိယေသန္တော ဧတ္တကံ ကာလံ အနုဝိစရိန္တိ အဓိပ္ပာယော။ **ဒုက္ခာ ဇာတိ ပုနပ္ပုန** န္တိ ဣဒံ ဂဟကာရကဂဝေသနဿ ကာရဏဝစနံ ။ ယသ္မာ ဇရာဗျာဓိမရဏမိဿတာယ ဇာတိ နာမေသာ ပုနပ္ပုနံ ဥပဂန္တုံ ဒုက္ခာ, န စ သာ တသ္မိံ အဒိဋ္ဌေ နိဝတ္တတိ, တသ္မာ တံ ဂဝေသန္တော ဝိစရိန္တိ အတ္ထော။

ဂဟကာရက ဒိဋ္ဌောသီ တိ ဣဒါနိ ပန ယေန သော သက္ကာ ဒဋ္ဌုံ, တေန အရိယမဂ္ဂဉာဏစက္ခုနာ ဂဟကာရက ဒိဋ္ဌောအသိ။ **ပုန ဂေဟ** န္တိ ပုန ဣမသ္မိံ သံသာရဝဋ္ဋေ အတ္တဘာဝသင်္ခာတံ မမ ဂေဟံ **န ကာဟသိ** န ကရိဿသိ။ **သဗ္ဗာ တေ ဖာသုကာ ဘဂ္ဂ** ာတိ တဝ သဗ္ဗာ အနဝသေသကိလေသဖာသုကာ မယာ ဘဂ္ဂါ။ **ထူဏိကာ စ ဝိအလိတာ** တိ ဣဒါနိ တယာ ကာတဗ္ဗဿ အတ္တဘာဝဂေဟဿ အဝိဇ္ဇာသင်္ခာတာ ကဏ္ဏိကာ စ ဘိန္နာ။ **ဝိမရိယာဒိကတံ စိတ္တ** န္တိ မမ စိတ္တံ ဝိဂတန္တံ ကတံ, အာယတိံ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အာပာဒိတံ။ တတော ဧဝ **ဣဓေဝ ဝိဓမိဿတိ** ဣမသ္မိံယေဝ ဘဝေ ဝိဒ္ဓံသိဿတိ, စရိမကစိတ္တနိရောဓေန နိရုဇ္ဈိဿတီတိ အတ္ထော။

သိဝကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဥပဝါဏတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

အရဟံ သုဂတော တိ အာယသ္မတော ဥပဝါဏတ္ထေရဿ ဂာထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဒလိဒ္ဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတ္ဝာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝတိ ပရိနိဗ္ဗုတေ တဿ ဓာတုံ ဂဟေတ္ဝာ မနုဿဒေဝနာဂဂရုဠကုမ္ဘဏ္ဍယက္ခဂန္ဓဗ္ဗေဟိ သတ္တရတနမယေ သတ္တယောဇနိကေ ထူပေ ကတေ တတ္ထ သုဓောတံ အတ္တနော ဥတ္တရာသင်္ဂံ ဝေဠဂ္ဂေ အာဗန္ဓိတ္ဝာ ဓဇံ ကတ္ဝာ ပူဇံ အကာသိ။ တံ ဂဟေတ္ဝာ အဘိသမ္မတကော နာမ ယက္ခသေနာပတိ ဒေဝေဟိ စေတိယပူဇာရက္ခဏတ္ထံ ဌပိတော အဒိဿမာနကာယော အာကာသေ ဓာရေန္တော စေတိယံ တိက္ခတ္တုံ ပဒက္ခိဏံ အကာသိ။ သော တံ ဒိသ္ဝာ ဘိယျောသောမတ္တာယ ပသန္နမာနသော အဟောသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတ္ဝာ **ဥပဝါဏော** တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဇေတဝနပဋိဂ္ဂဟဏေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသ္ဝာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော အရဟတ္တံ ပတ္ဝာ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၆.၁၂၂-၁၇၈) –

"ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော၊ သဗ္ဗဓမ္မာန ပာရဂူ။
ဇလိတ္ဝာ အဂ္ဂိက္ခန္ဓောဝ၊ သမ္ဗုဒ္ဓော ပရိနိဗ္ဗုတော။

"မဟာဇနာ သမာဂမ္မ၊ ပူဇယိတ္ဝာ တထာဂတံ။
စိတကံ ကတ္ဝာန သုကတံ၊ သရီရံ အဘိရောပယုံ။

"သရီရကိစ္စံ ကတ္ဝာန၊ ဓာတုံ တတ္ထ သမာနယုံ။
သဒေဝမနုဿာ သဗ္ဗေ၊ ဗုဒ္ဓထူပံ အကံသု တေ။

"ပဌမာ ကဉ္စနမယာ၊ ဒုတိယာ စ မဏိမယာ။
တတိယာ ရူပိယမယာ၊ စတုတ္ထီ ဖလိကာမယာ။

"တတ္ထ ပဉ္စမိကာ စေဝ၊ လောဟိတင်္ကမယာ အဟု။
ဆဋ္ဌာ မသာရဂလ္လဿ၊ သဗ္ဗံ ရတနမယူပရိ။

"ဇင်္ဃာ မဏိမယာ အာသိ၊ ဝေဒိကာ ရတနာမယာ။
သဗ္ဗသောဏ္ဏမယော ထူပော၊ ဥဒ္ဓံ ယောဇနမုဂ္ဂတော။

‘‘ဒေဝာ တတ္ထ သမာဂန္တွာ၊ ဧကတော မန္တယုံ တဒာ။
မယမ္ပိ ထူပံ ကဿာမ၊ လောကနာထဿ တာဒိနော။

‘‘ဓာတု အာဝေဏိကာ နတ္ထိ၊ သရီရံ ဧကပိဏ္ဍိတံ။
ဣမမှိ ဗုဒ္ဓထူပမှိ၊ ကဿာမ ကဉ္စုကံ မယံ။

‘‘ဒေဝာ သတ္တဟိ ရတ္နေဟိ၊ အညံ ဝဍ္ဎေသုံ ယောဇနံ။
ထူပော ဒွိယောဇနုဗ္ဗေဓော၊ တိမိရံ ဗျပဟန္တိ သော။

‘‘နာဂါ တတ္ထ သမာဂန္တွာ၊ ဧကတော မန္တယုံ တဒာ။
မနုဿာ စေဝ ဒေဝါ စ၊ ဗုဒ္ဓထူပံ အကံသု တေ။

‘‘မာ နော ပမတ္တာ အဿုမှာ၊ အပ္ပမတ္တာ သဒေဝကာ။
မယမ္ပိ ထူပံ ကဿာမ၊ လောကနာထဿ တာဒိနော။

‘‘ဣန္ဒနီလံ မဟာနီလံ၊ အထော ဇောတိရသံ မဏိံ။
ဧကတော သန္နိပာတေတွာ၊ ဗုဒ္ဓထူပံ အဆာဒယုံ။

‘‘သဗ္ဗံ မဏိမယံ အာသိ၊ ယာဝတာ ဗုဒ္ဓစေတိယံ။
တိယောဇနသမုဗ္ဗေဓံ၊ အာလောကကရဏံ တဒာ။

‘‘ဂရုဠာ စ သမာဂန္တွာ၊ ဧကတော မန္တယုံ တဒာ။
မနုဿာ ဒေဝနာဂါ စ၊ ဗုဒ္ဓပူဇံ အကံသု တေ။

‘‘မာ နော ပမတ္တာ အဿုမှာ၊ အပ္ပမတ္တာ သဒေဝကာ။
မယမ္ပိ ထူပံ ကဿာမ၊ လောကနာထဿ တာဒိနော။

‘‘သဗ္ဗံ မဏိမယံ ထူပံ၊ အကရုံ တေ စ ကဉ္စုကံ။
ယောဇနံ တေပိ ဝဍ္ဎေသုံ၊ အာယတံ ဗုဒ္ဓစေတိယံ။

‘‘စတုယောဇနမုဗ္ဗေဓော၊ ဗုဒ္ဓထူပော ဝိရောစတိ။
ဩဘာသေတိ ဒိသာ သဗ္ဗာ၊ သတရံသီဝ ဥဂ္ဂတော။

‘‘ကုမ္ဘဏ္ဍာ စ သမာဂန္တွာ၊ ဧကတော မန္တယုံ တဒာ။
မနုဿာ စေဝ ဒေဝါ စ၊ နာဂါ စ ဂရုဠာ တထာ။

‘‘ပစ္စေကံ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ၊ အကံသု ထူပမုတ္တမံ။
မာ နော ပမတ္တာ အဿုမှာ၊ အပ္ပမတ္တာ သဒေဝကာ။

‘‘မယမ္ပိ ထူပံ ကဿာမ၊ လောကနာထဿ တာဒိနော။
ရတနေဟိ ဆာဒေဿာမ၊ အာယတံ ဗုဒ္ဓစေတိယံ။

‘‘ယောဇနံ တေပိ ဝဍ္ဎေသုံ၊ အာယတံ ဗုဒ္ဓစေတိယံ။
ပဉ္စယောဇနမုဗ္ဗေဓော၊ ထူပော ဩဘာသတေ တဒာ။

‘‘ယက္ခာ တတ္ထ သမာဂန္တွာ၊ ဧကတော မန္တယုံ တဒာ။

မနုဿာ ဒေဝနာဂါ စ, ဂရုဠာ စ ကုမ္ဘဏ္ဍကာ။

‘‘ပဇ္ဇေကံ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿ, အင်္ဂသု ထူပမုတ္တမံ။
မာ နော ပမတ္တာ အဿုမှ, အပ္ပမတ္တာ သဒေဝကာ။

‘‘မယမ္ပိ ထူပံ ကဿာမ, လောကနာထဿ တာဒိနော။
ဖလိကာ ဆာဒယိဿာမ, အာယတံ ဗုဒ္ဓစေတိယံ။

‘‘ယောဇနံ တေပိ ဝဍ္ဎေသုံ, အာယတံ ဗုဒ္ဓစေတိယံ။
ဆယောဇနိကမုဗ္ဗေဓော, ထူပော ဩဘာသတေ တဒါ။

‘‘ဂန္ဓဗ္ဗာ စ သမာဂန္တွာ, ကေတော မန္တယုံ တဒါ။
မနုဇာ ဒေဝတာ နာဂါ, ကုမ္ဘဏ္ဍာ ဂရုဠာ တထာ။

‘‘သဗ္ဗေ အင်္ဂသု ဗုဒ္ဓထူပံ, မယမေတ္ထ အကာရကာ။
မယမ္ပိ ထူပံ ကဿာမ, လောကနာထဿ တာဒိနော။

‘‘ဝေဒိယော သတ္တ ကတွာန, ဓဇံ ဆတ္တံ အင်္ဂသု တေ။
သဗ္ဗသောဏ္ဏမယံ ထူပံ, ဂန္ဓဗ္ဗာ ကာရယုံ တဒါ။

‘‘သတ္တယောဇနမုဗ္ဗေဓော, ထူပော ဩဘာသတေ တဒါ။
ရတ္တိန္ဒိဝါ န ဉာယန္တိ, အာလောကော ဟောတိ သဗ္ဗဒါ။

‘‘အဘိဘောန္တိ န တဿာဘာ, စန္ဒသူရာ သတာရကာ။
သမန္တာ ယောဇနသတေ, ပဒီပောပိ န ပဇ္ဇလိ။

‘‘တေန ကာလေန ယေ ကေစိ, ထူပံ ပူဇေန္တိ မာနုသာ။
န တေ ထူပံ အာရုဟန္တိ, အမ္ဗရေ ဥက္ခိပန္တိ တေ။

‘‘ဒေဝေဟိ ဌပိတော ယက္ခော, အဘိသမ္မတနာမကော။
ဓဇံ ဝါ ပုပ္ဖဒာမံ ဝါ, အဘိရောပေတိ ဥတ္တရိံ။

‘‘န တေ ပဿန္တိ တံ ယက္ခံ, ဒါမံ ပဿန္တိ ဂစ္ဆတော။
ဧဝံ ပဿိတွာ ဂစ္ဆန္တာ, သဗ္ဗေ ဂစ္ဆန္တိ သုဂ္ဂတိံ။

‘‘ဝိရုဒ္ဓါ ယေ ပါဝစနေ, ပသန္နာ ယေ စ သာသနေ။
ပါဋိဟီရံ ဒဋ္ဌုကာမာ, ထူပံ ပူဇေန္တိ မာနုသာ။

‘‘နဂရေ ဟံသဝတိယာ, အဟောသိံ ဘတကော တဒါ။
အာမောဒိတံ ဇနံ ဒိသွာ, ဧဝံ စိန္တေသဟံ တဒါ။

‘‘ဥဠာရော ဘဂဝါ နေသော, ယဿ ဓာတုဃရေ ဒိသံ။
ဣမာ စ ဇနတာ တုဋ္ဌာ, ကာရံ ကုဗ္ဗံ န တပ္ပရေ။

‘‘အဟမ္ပိ ကာရံ ကဿာမိ, လောကနာထဿ တာဒိနော။
တဿ ဓမ္မေသု ဒါယာဒော, ဘဝိဿာမိ အနာဂတေ။

‘‘သုဓောတံ ရဇကေနောဟ၊ ဥတ္တရေယျံ့ ပဋ္ဋ မမ။
ဝေဌေဂ္ဂေ အာလဂ္ဂေတွတာန၊ ဓဇံ ဥက္ခိပိမဗ္ဗရေ။

‘‘အဘိသမ္ဗုတကော ဂယှဟ၊ အမ္ဗရေ ဟာသိ မေ ဓဇံ။
တတောရိတံ ဓဇံ ဒိသွတ၊ ဘိယျော ဟာသံ ဇနေသဟံ။

‘‘တတ္ထ စိတ္တံ ပသာဒေတွတ၊ သမဏံ ဥပသင်္ကမိံ။
တံ ဘိက္ခုံ အဘိတဒေတွတ၊ ဝိပာကံ ပုစ္ဆဟံ ဓဇေ။

‘‘သော မေ ကထေသိ အာနန္ဒိ၊ ပီတိသဉ္ဇနနံ မမ။
တဿ ဓဇဿ ဝိပာကံ၊ အနုဘောဿသိ သဗ္ဗဒါ။

‘‘ဟတ္ထိအဿရထာပတ္တိ၊ သေနာ စ စတုရင်္ဂိနီ။
ပရိဝာရေဿန္တိ တံ နိစ္စံ၊ ဓဇဒာနဿိဒံ ဖလံ။

‘‘သဋ္ဌိတူရိယသဟဿာနိ၊ ဘေရိယော သမလင်္ကတာ။
ပရိဝာရေဿန္တိ တံ နိစ္စံ၊ ဓဇဒာနဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ဆဠသီတိ သဟဿာနိ၊ နာရိယော သမလင်္ကတာ။
ဝိစိတ္တဝတ္ထာဘရဏာ၊ အာမုက္ကမဏိကုဏ္ဍလာ။

‘‘အဠာရပမှာ ဟာသုလာ၊ သုသညာ တနုမဇ္ဈိမာ။
ပရိဝာရေဿန္တိ တံ နိစ္စံ၊ ဓဇဒာနဿိဒံ ဖလံ။

‘‘တိံသကပ္ပသဟဿာနိ၊ ဒေဝလောကေ ရမိဿသိ။
အသီတိက္ခတ္တုံ ဒေဝိန္ဒော၊ ဒေဝရဇ္ဇံ ကရိဿသိ။

‘‘သဟဿက္ခတ္တုံ ရာဇာ စ၊ စက္ကဝတ္တီ ဘဝိဿတိ။
ပဒေသရဇ္ဇံ ဝိပုလံ၊ ဂဏနာတော အသင်္ခိယံ။

‘‘ကပ္ပသတသဟဿမှိ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေါ။
ဂေါတမော နာမ ဂေါတ္တေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိဿတိ။

‘‘ဒေဝလောကာ စဝိတွတာန၊ သုက္ကမူလေန စောဒိတော။
ပုညကမ္မေန သညုတ္တော၊ ဗြဟ္မဗန္ဓု ဘဝိဿသိ။

‘‘အသီတိကောဋိံ ဆဍ္ဍေတွတ၊ ဒာသေ ကမ္မကရေ ဗဟူ။
ဂေါတမဿ ဘဂဝတော၊ သာသနေ ပဗ္ဗဇိဿသိ။

‘‘အာရာဓယိတွတ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဂေါတမံ သကျပုင်္ဂဝံ။
ဥပတဏေ်ာတိ နာမေန၊ ဟေဿသိ သတ္ထု သာဝကော။

‘‘သတသဟဿေ ကတံ ကမ္မံ၊ ဖလံ ဒဿေသိ မေ ဣဓ။
သုမုတ္တော သရဝေဂေဝ၊ ကိလေသေ ဈာပယိံ မမ။

‘‘စက္ကဝတ္တိဿ သန္တဿ၊ စာတုဒ္ဒီပိဿရဿ မေ။

တီဏိ ယောဇနာနိ သာမန္တာ၊ ဥဿီယန္တိ ဓဇာ သဒါ။

“သတာသဟဿိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဓဇဒါနဿိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အထာယသ္မာ ဥပတဏော ဘဂဝတော ဥပဋ္ဌာကော အဟောသိ။ တေန စ သမယေန ဘဂဝတော တတာဇာဓော ဥပပ္ပ ဓ္ဓိ။ ထေရဿ စ ဂိဟိသဟာယော ဒေဝဟိတော နာမ ဗ္ရာဟ္မဏော သာဝတ္ထိယံ ပဋိဝသတိ။ သော ထေရံ စတူဟိ ပစ္စ ယေဟိ ပဝေဒေသိ။ အထာယသ္မာ ဥပတဏော နိတသေတ္တ ပတ္တစီဝရမာဒါယ တဿ ဗ္ရာဟ္မဏဿ နိဝေသနံ ဥပ ဂစ္ဆိ။ ဗ္ရာဟ္မဏော “ကေနစိ အဍ္ဍေန ပယောဇနေန ထေရော အာဂတော”တိ ဉတွာ, “ဝဒေယ္ယာထ, ဘန္တေ, ကေန တ္ထော”တိ အာဟ။ ထေရော တဿ ဗ္ရာဟ္မဏဿ ပယောဇနံ အာစိက္ခန္တော –

၁၈၅. “အရဟံ သုဂတော လောကေ၊ တတေဟာဇာဓိကော မုနိ။
သစေ ဥဏှောဟာဒကံ အတ္ထိ၊ မုနိနော ဒေဟိ ဗ္ရာဟ္မဏ။

၁၈၆. “ပူဇိတော ပူဇနေယ္ယာနံ၊ သက္ကရေယ္ယာန သက္ကတော။
အပစိတောပစေယ္ယာနံ၊ တဿ ဣစ္ဆာမိ ဟာတဝေ”တိ။ – ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တဿတ္ထော – ယော ဣမသ္မိံ **လောကေ ပူဇနေယ္ယာနံ** ပူဇေတဗ္ဗေဟိ သက္ကာဒီဟိ ဒေဝေဟိ မဟာဗ္ရဟ္မာဒီ ဟိ စ ဗြဟ္မေဟိ **ပူဇိတော, သက္ကရေယ္ယာနံ** သက္ကာတဗ္ဗေဟိ ဗိမ္ဗိသာရကောသလရာဇာဒီဟိ **သက္ကတော, အပ စေယ္ယာနံ** အပစာယိတဗ္ဗေဟိ မဟေသီဟိ ခီဏာသဝေဟိ **အပစိတော,** ကိလေသေဟိ အာရကတ္တာဒိနာ **အရဟံ,** သောဘန ဂမနာဒိနာ **သုဂတော** သဗ္ဗညူ **မုနိ** မယှံ သတ္ထာ ဒေဝဒေဝေ သက္ကာနံ အတိသက္ကော ဗ္ရဟ္မာနံ အတိဗ္ရဟ္မာ, သော အနိ **တတေဟိ** တတဟေတု တတကျောဘနိမိတ္တံ **အာဇာဓိကော** ဇာတော။ **သစေ, ဗ္ရာဟ္မဏ, ဥဏှောဟာဒကံ အ တ္ထိ, တဿ** တတာဇာဓဝူပသမနတ္ထံ တံ **ဟာတဝေ** ဥပနေတုံ **ဣစ္ဆာမိ** တိ။ တံ သုတွာ ဗ္ရာဟ္မဏော ဥဏှောဟာဒကံ တဒနုရူပံ တတာရဟဉ္စ ဘေသဇ္ဇံ ဘဂဝတော ဥပနာမေသိ။ တေန စ သတ္ထု ရောဂေ ဝူပသမိ။ တဿ ဘဂဝါ အနုမော ဒနံ အကာသိတိ။

ဥပတဏတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဣသိဒိန္နတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဒိဋ္ဌာ မယာတိ အာယသ္မတော ဣသိဒိန္နတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာ ရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညု တံ ပတ္တော ဗီဇနိံ ဂဟေတွာ ဗောဓိယာ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမ သ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သုနာပရန္တဇနပဒေ သေဋ္ဌိကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဣသိဒိန္နော** တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော သတ္တ ထု စန္ဒနမာဠပဋိဂ္ဂဟဏေ ဟာဋိဟာရိယံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သတ္တာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ သောတာပန္န နော ဟုတွာ အကာရံ အဇ္ဈာဝသတိ။ တဿ ဟိတာနုကမ္ပိနီ ဒေဝတာ တံ စောဒေန္တီ –

၁၈၇. “ဒိဋ္ဌာ မယာ ဓမ္မဓရာ ဥပာသကာ၊ ကာမာ အနိစ္စာ ဣတိ ဘာသမာနာ။
သာရတ္တရတ္တာ မဏိကုဏ္ဍလေသု၊ ပုတ္တေသု အရေသု စ တေ အပေက္ခာ။

၁၈၈. “အဒ္ဓာ န ဇာနန္တိ ယတောဓ ဓမ္မံ၊ ကာမာ အနိစ္စာ ဣတိ စာပိ အာဟု။
ရာဂဉ္စ တေသံ န ဗလတ္ထိ ဆေတ္တုံ၊ တသ္မာ သိတာ ပုတ္တအရံ ဓနဉ္စာ”တိ။ –

ကထာဒွယမဘာသိ။

တတ္ထ **ဒိဋ္ဌာ မယာ ဓမ္မရော ဥပာသကာ, ကာမာ အနိစ္စာ ဣတိ ဘာသမာနာ** တိ ဣဓေကစ္စေ ပရိယတ္တိဓမ္မရော ဥ ပာသကာ မယာ ဒိဋ္ဌာ, ပရိယတ္တိဓမ္မရတ္တာ ဧဝ "ကာမာ နာမေတေ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမဓမ္မာ"တိ ကာမေသု အာဒီနဝပဋိသံယုတ္တံ ဓမ္မံ ဘာသမာနာ, သယံ ပန **သာရတ္တရတ္တာ မဏိကုဏ္ဍလေသု, ပုတ္တေသု အရေသု စ တေ အပေက္ခာ**တိ သာရတ္တာ ဟုတွာ ဗဟလရာဂရတ္တာ မဏီသု ကုဏ္ဍလေသု စ, မဏိစိတေသု တ ကုဏ္ဍလေသု, ပုတ္တေသု ပုတ္တဓီတာသု အရေသု စ အဓိဂတသ္နေဟာ, အညံ ဘဏန္တာ အညံ ကရောန္တာ ဒိဋ္ဌာ မယာတိ အတ္ထော။

ယတောတိ ယသ္မာ တေ ဥပာသကာ သာရတ္တရတ္တာ မဏိကုဏ္ဍလေသု ပုတ္တေသု အရေသု စ အပေက္ခဝန္တော, တသ္မာ **ဣဓ** ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓသာသနေ **ဓမ္မံ** ယာထာဝတော **အဇ္ဇ** ဇေံသေန **န ဇာနန္တိ** ။ ဧဝံ ဘူတာ စ **"ကာမာ အနိစ္စာ"ဣတိ စာပိ အာဟု** အဟောသိ, သတ္တုပကတိ ဝိစိတ္တသဘာတတိ အဓိပ္ပာယော။ **ရာဂဉ္စ တေသံ န ဗလတ္ထိ ဆေတ္တုန္တိ** တေသံ ဥပာသကာနံ ယသ္မာ ရာဂံ ဆေတ္တုံ သမုစ္ဆိန္ဒိတုံ တာဒိသံ ဉာဏဗလံ နတ္ထိ, **တသ္မာ** တေန ကာရဏေန **သိတာ** တဏှာဟာဝသေန နိသ္သိတာ **ပုတ္တအရံ ဓနဉ္စ** အလ္လီနာ န ဝိသ္သဇ္ဇေန္တီတိ သဗ္ဗမေတံ ဒေဝတာ တံယေဝ ဥပာ သကံ ဥဒ္ဒိသ္သ အညာပဒေသေန ကထေသိ။ တံ သုတွာ ဥပာသကော သံဝေဂဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ အရဟ တ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၈.၄၆-၅၀) –

"ဝိပဿိနော ဘဂဝတော၊ ဗောဓိယာ ပါဒပုတ္တမေ။
သုမနော ဗီဇနိံ ဂယှ၊ အဗီဇိံ ဗောဓိမုတ္တမံ။

"ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ အဗီဇိံ ဗောဓိမုတ္တမံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗီဇနာယ ဣဒံ ဖလံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အညံ ဗျာကရောန္တော ဣမာ ဧဝ ကထာ အဘာသိတိ။

ဣသိဒိန္နတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. သမ္ဗုလကစ္စာနတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဒေဝေါ စာတိ အာယသ္မတော သမ္ဗုလကစ္စာနတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာ ဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော ဣတော စတုနဝုတိကပ္ပမတ္ထကေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ တ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတရံသိံ နာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာန သော တာလဖလံ အဒာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ မဂဓရဋ္ဌေ ဂ ဟပတိကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ "သမ္ဗုလော"တိ လဒ္ဓနာမော ကစ္စာနဂေါတ္တတာယ **သမ္ဗုလကစ္စာနော** တိ ပညာယိတွ ထ။

သော ဝယပ္ပတ္တော သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဟိမဝန္တသမီပေ ဘေရဝံ ယ နာမ ပဗ္ဗတဂုဟာယံ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော ဝိဟရတိ။ အထေကဒိဝသံ မဟာ အကာလမေဃော သတပဋ လသဟဿပဋလော ထနေန္တော ဂဇ္ဇန္တော ဝိဇ္ဇုလ္လတာ နိစ္ဆာရေန္တော ဂဋဂဋာယန္တော ဥဋ္ဌဟိတွာ ဝဿိတုံ အာရဘိ, အသနိယော ဖလိံသု။ တံ သဒ္ဒံ သုတွာ အစ္ဆတရစ္ဆ၊ဝနမဟိံသဟတ္ထိအာဒယော ဘီတတသိတာ ဘီတရဝံ ဝိရ ဝိံသု။ ထေရော ပန အာရဒ္ဓဝိပဿနတ္တာ ကာယေ ဇီဝိတေ စ နိရပေက္ခော ဝိဂတလောမဟံသော တံ အစိန္တေန္တော ဝိ ပဿနာယမေဝ ကမ္မံ ကရောန္တော ဃမ္မာပဂမေန ဥတုသပ္ပာယလာဘေန သမာဟိတစိတ္တော တာဝဒေဝ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ သဟ အဘိညာဟိ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၈၅-၉၀) –

"သတရံသိ နာမ ဘဂဝါ၊ သယမ္ဘူ အပရာဇိတော။
ဝိဝေကာ ဝုဋ္ဌဟိတွာန၊ ဂေါစရာယာဘိနိက္ခမိ။

‘‘ဖလဟတ္ထော အဟံ ဒိသွာ၊ ဥပဂစ္ဆိံ နရာသဘံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ တာလဖလံ အဒါသဟံ။

‘‘စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ သောမနဿဇာတော ဥဒါနဝသေန အညံ ဗျာကရောန္တော –

၁၈၉. ‘‘ဒေဝေါ စ ဝဿတိ၊ ဒေဝေါ စ ဂဠဂဠာယတိ၊
ဧကကော စာဟံ ဘေရဝေ ဗိလေ ဝိဟရာမိ။
တဿ မယှံ ဧကကဿ ဘေရဝေ ဗိလေ ဝိဟရတော၊
နတ္ထိ ဘယံ ဝါ ဆမ္ဘိတတ္တံ ဝါ လောမဟံသော ဝါ။

၁၉၀. ‘‘ဓမ္မတာ မမေသာ ယဿ မေ၊ ဧကကဿ ဘေရဝေ ဗိလေ။
ဝိဟရတော နတ္ထိ ဘယံ ဝါ၊ ဆမ္ဘိတတ္တံ ဝါ လောမဟံသော ဝါ’’တိ။ –

ဂါထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဒေဝေါ စ ဝဿတိ, ဒေဝေါ စ ဂဠဂဠာယတီ** တိ ဒေဝေါ မေဃော ဝဿတိ စ, ‘‘ဂဠဂဠာ’’တိ စ ကရောန္တော ဂဇ္ဇတီတိ အတ္ထော။ ဂဇ္ဇန္တဿ ဟိ အနုကရဏမေတံ။ **ဧကကော စာဟံ ဘေရဝေ ဗိလေ ဝိဟရာမီ**တိ အဟဉ္စ ဧကကော အသဟာယော သပ္ပဋိဘယာယံ ပဗ္ဗတဂုဟာယံ ဝသာမိ, **တဿ မယှံ** ဧဝံဘူတဿ မေ သတော **နတ္ထိ ဘယံ ဝါ ဆမ္ဘိတတ္တံ ဝါ လောမဟံသော ဝါ**တိ စိတ္တုတ္ရာသသညိတံ ဘယံ ဝါ တံနိမိတ္တကံ သရီရဿ ဆမ္ဘိတတ္တံ ဝါ လောမဟံသနမတ္တံ ဝါ နတ္ထိ။

ကသ္မာတိ တတ္ထ ကာရဏမာဟ **‘‘ဓမ္မတာ မမေသာ’’**တိ။ အပရိညာတဝတ္ထုကဿ ဟိ တတ္ထ အပ္ပဟီနစ္ဆန္ဒရာဂတာယ ဘယာဒိနာ ဘဝိတဗ္ဗံ, မယာ ပန သဗ္ဗသော တတ္ထ ပရိညာတံ, တတ္ထ စ ဆန္ဒရာဂေ သမုစ္ဆိန္နေ, တသ္မာ ဘယာဒီနံ အဘာဝေါ **ဓမ္မတာ မမေသာ** မမ ဓမ္မသဘာဝေါ ဧသောတိ အညံ ဗျာကာသိ။

သမ္ဗုလကစ္စာနတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. နိတကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ကဿ သေလူပမံ စိတ္တ န္တိ အာယသ္မတော နိတကတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗန္ဓုမတီနဂရေ အာရာမဂေါပကော ဟုတွာ ဇီဝန္တော ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ အာကာသေန ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော နာဠိကေရဖလံ အာတုကာမော အဟောသိ။ သတ္ထာ တံ အနုဂ္ဂဏှန္တော အာကာသေယေဝ ဌတွာ ပဋိဂ္ဂဏှိ။ သော တံ ဒတွာ ဥဠာရံ ပီတိသောမနဿံ ပဋိသံဝေဒိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကောသလရဋ္ဌေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **နိတကော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ အရညေ ဝိဟရန္တော ဃဋေန္တော အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၉၁-၉၉) –

‘‘နဂရေ ဗန္ဓုမတိယာ၊ အာရာမိကော အဟံ တဒါ။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ ဂစ္ဆန္တံ အနိလဉ္ဇသေ။

‘‘နာဋ္ဋကေရဖလံ ဂယှ္ဟ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿအာသဟံ။
အာကာသေ ဌိတကော သန္တော၊ ပဋိဂ္ဂဏှိ မဟာယသော။

‘‘ဝိတ္တိသဉ္ဇနနော မယှံ၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခါဝဟော။
ဖလံ ဗုဒ္ဓဿ ဒတွာန၊ ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ။

‘‘အဓိဂစ္ဆိံ တဒါ ပီတိံ၊ ဝိပုလဉ္စ သုခုတ္တမံ။
ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ ရတနံ၊ နိဗ္ဗတ္တဿ တဟိံ တဟိံ။

‘‘ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒာနဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ဒိဗ္ဗစက္ခု ဝိသုဒ္ဓံ မေ၊ သမာဓိကုသလော အဟံ။
အဘိညာပာရမိပ္ပတ္တော၊ ဖလဒာနဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ထေရော ဖလသုခေန နိဗ္ဗာနသုခေန ဝိဟရန္တော ပဏာနပရိက္ကဟကော ထေရော တံ အာရညာယတနံ ဂန္တွာ တတ္ထ ဝသန္တာနံ ဘိက္ခူနံ ပရိဂ္ဂဏှနတ္ထံ **‘‘ကဿ သေလူပမ’’** န္တိအာဒိနာ ပဌမံ ကထမာဟ။

၁၉၁. တတ္ထ **ကဿ သေလူပမံ စိတ္တံ, ဌိတံ နာနုပကမ္ပတီ** တိ ကြမသိံ အရညာယတနေ ဝသန္တေသု ကဿ ဘိက္ခုနော စိတ္တံ အဂ္ဂဖလာဓိဂမေန ဧကဃနသိလာမယပဗ္ဗတူပမံ သဗ္ဗေသံ ကြဉ္စနာနံ အဘာဝတော ဝသီဘာဝပ္ပတ္တိယာ စ ဌိတံ သဗ္ဗေဟိပိ လောကဓမ္မေဟိ နာနုကမ္ပတိ န ဝေဓတိ။ ကြအနိဿ အကမ္ပနာကာရံ သဒ္ဓိံ ကာရဏေန ဒဿေတုံ **‘‘ဝိရတ္တ’’** န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ တတ္ထ **ဝိရတ္တံ ရဇနီယေသူ** တိ ဝိရာဂသင်္ခါတေန အရိယမဂ္ဂေန ရဇနီယေသု ရာဂုပ္ပတ္တိဟေတုဘူတေသု တေဘူမကဓမ္မေသု ဝိရတ္တံ, တတ္ထ သဗ္ဗသော သမုစ္ဆိန္နရာဂန္တိ အတ္ထော။ **ကုပ္ပနီယေ** တိ ပဋိဃဋ္ဌာနီယေ, သဗ္ဗသ္မိမ္ပိ အာဃာတဝတ္ထုသ္မိံ။ **န ကုပ္ပတီ** တိ န ဒုဿတိ န ဝိကာရံ အာပဇ္ဇတိ။ **ယဿေဝံ ဘာဝိတံ စိတ္တ** န္တိ ယဿ အရိယပုဂ္ဂလဿ စိတ္တံ မနော ဧဝံ ဝုတ္တနယေန တာဒိဘာဝေန ဘာဝိတံ, **ကုတော တံ ဒုက္ခမေဿတီ** တိ တံ ပုဂ္ဂလံ ကုတော သတ္တတော သင်္ခါရတော တ ဒုက္ခံ ဥပဂမိဿတိ, န တာဒိသဿ ဒုက္ခံ အတ္ထီတိ အတ္ထော။

၁၉၂. ဧဝံ အနိယမဝသေန ပုစ္ဆိတမတ္ထံ နိတကတ္ထေရော အတ္တူပနာယိကံ ကတွာ ဝိဿဇ္ဇေန္တော **‘‘မမ သေလူပမံ စိတ္တ’’** န္တိအာဒိနာ ဒုတိယကထာယ အညံ ဗျာကာသိ။ တံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။

နိတကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. သောဏပောဋိရိယပုတ္တတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

န တာဝ သုပိတုံ ဟောတီ တိ အာယသ္မတော သောဏဿ ပောဋိရိယပုတ္တဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဝနစရော ဟုတွာ ဇီဝန္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ကုရဉ္ဇိယဖလံ သတ္ထုနော အဒာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကြမသိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ ပောဋိရိယဿ နာမ ကမဘောဇကဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **သောဏော** တိဿ နာမံ အဟောသိ။ သော ဝယပ္ပတ္တော ဘဒ္ဒိယဿ သာကိယရညော သေနာပတိ အဟောသိ။ အထ ဘဒ္ဒိယရာဇေ ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဝုတ္တနယေန ပဗ္ဗဇိတေ, သေနာပတိ ‘‘ရာဇာပိ နာမ ပဗ္ဗဇိ, ကိံ မယှံ ဃရာဝါသေနာ’’တိ ပဗ္ဗဇိ? ပဗ္ဗဇိတွာ ပန နိဒ္ဒါရာမော ဝိဟရတိ, န ဘာဝနမနုယုဉ္ဇတိ။ တံ ဘဂဝါ အနုပိယာယံ အမ္ဗဝနေ ဝိဟရန္တော အတ္တနော သြဘာသံ ဖရာပေတွာ တေနဿ သတိံ ဇနေတွာ ကြမာယ ကထာယ တံ သြဝဒန္တော –

၁၉၃. ‘‘န တာဝ သုပိတုံ ဟောတိ၊ ရတ္တိံ နက္ခတ္တမာလိနီ။
ပဋိဇဂ္ဂိတုမေဝေသာ၊ ရတ္တိ ဟောတိ ဝိဇာနတာ။

၁၉၄. ‘‘ဟတ္ထိက္ခန္ဓာဝပတိတံ၊ ကုဉ္စရော စေ အနုက္ကမေ။
သင်္ဂါမေ မေ မတံ သေယျော၊ ယဉ္စေ ဇီဝေ ပရာဇိတော’’တိ။ – ကထာဒ္ဝယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **န တာဝ သုပိတုံ ဟောတိ, ရတ္တိံ နက္ခတ္တမာလိနီ** တိ အဋ္ဌဟိ အက္ခဏေဟိ ဝဇ္ဇိတံ နဝမံ ခဏံ လဘိတ္ဝာ ဌိတဿ ဝိညုဇာတိကဿ ယာဝ န အရဟတ္တံ ဟတ္ထဂတံ ဟောတိ, တာဝ အယံ နက္ခတ္တမာလိနီ ရတ္တိ သုပိတုံ နိဒ္ဒါယိတုံ န ဟောတိ, သုပနဿ ကာလော န ဟောတိ။ အပိစ ခော **ပဋိဇဂ္ဂိတုမေဝေသာ, ရတ္တိ ဟောတိ ဝိဇာနတာ** တိ ဧသာ ရတ္တိ နာမ မနုဿာနံ မိဂပက္ခီနဉ္စ နိဒ္ဒူပဂမနေန ဝိသေသတော နိဿဒ္ဒဝေလာဘူတာ ပဋိပတ္တိံ အတ္တနိ သဉ္ဇဂ္ဂိတုံ ဇာဂရိယာနုယောဂမနုယုဉ္ဇိတုမေဝ ဝိဇာနတာ ဝိညုနာ ဉာတဗ္ဗာ ဟောတီတိ။

တံ သုတွာ သောဏော သံဝိဂ္ဂတရမာနသော ဟိရောတ္တပ္ပံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတွာ အဇ္ဈာကာသိကင်္ဂံ အဓိဋ္ဌာယ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော **‘‘ဟတ္ထိက္ခန္ဓာဝ ပတိတ’’** န္တိ ဒုတိယံ ကထမာဟ။ တတ္ထ **အဝပတိတ**န္တိ အဝ မုခံ ပတိတံ ဥဒ္ဓံမုခံ အဓောမုခံ ပတိတံ။ **ကုဉ္စရော စေ အနုက္ကမေ** တိ ကုဉ္စရော အနုက္ကမေယျ စေ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ – ယအဟံ ဟတ္ထိမာရုဟိတွာ သင်္ဂါမံ ပဝိဋ္ဌော ဟတ္ထိက္ခန္ဓတော ပတိတော, တအဟံ **သင်္ဂါမေ** တေန ဟတ္ထိနာ မဒ္ဒိတော မတော အဟောသိံ စေ, တံ **မေ မရဏံ သေယျော, ယဉ္စေ** ဣအနိ ကိလေသေဟိ **ပရာဇိတော** ဇီဝေယျံ, တံ န သေယျောတိ။ ဣမံ ကထံ ဝဒန္တောယေဝ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၂.၁-၆) –

‘‘မိဂလုဒ္ဒေါ ပုရေ အာသိံ၊ ဝိပိနေ ဝိစရံ အဟံ။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ သဗ္ဗဓမ္မာန ပာရဂုံ။

‘‘ကုရဉ္ဇိယဖလံ ဂယှ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿအာသဟံ။
ပုညက္ခေတ္တဿ တာဒိနော၊ ပသန္နော သေဟိ ပာဏိဘိ။

‘‘ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ‘‘သတ္ထာရာ ဝုတ္တံ, အတ္တနာ ဝုတ္တ’’န္တိ ဥဘယဉ္စပိ ကထံ ‘‘ဟတ္ထိက္ခန္ဓာဝပတိတ’’န္တိအာဒိနာ ပစ္စုဒါဟာသိ။ တေန ဣဒမေဝ အညာဗျာကရဏံ အဟောသီတိ။

သောဏပောဋိရိယပုတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. နိသဘတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ပဉ္စ ကာမဂုဏေ ဟိတွာတိ အာယသ္မတော နိသဘတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ကပိတ္ထဖလမဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကောလိယဇနပဒေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **နိသဘော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော သာကိယကောလိယာနံ သင်္ဂါမေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ တဒဟောဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၂.၇-၁၁) –

‘‘သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟံ။
ရထိယံ ပဋိပဇ္ဇန္တံ၊ ကပိတ္ထံ အဒဒိံ ဖလံ။

‘‘ကေနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလအနုဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။
သော အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော သဟာယဘိက္ခူ ပမာဒဝိဟာရေန ကာလံ ဝီတိနာမေန္တေ ဒိသွာ တေ ဩဝဒန္တော –

၁၉၅. ‘‘ပဉ္စ ကာမဂုဏေ ဟိတွာ၊ ပိယရူပေ မနောရမေ။
သဒ္ဓာယ ဃရာ နိက္ခမ္မ၊ ဒုက္ခဿန္တကရော ဘဝေ’’တိ။ –

ပဌမံ ကထံ အဘာသိ။

တဿတ္ထော – ဗာလပုထုဇ္ဇနဿ ပိယာယိတဗ္ဗသဘာဝတာယ **ပိယရူပေ** မနုညသဘာဝတာယ **မနောရမေ** ရူပာဒိကေ **ပဉ္စ ကာမဂုဏေ** ကာမကောဋ္ဌာသေ **ဟိတွာ** ပဟာယ ပရိစ္စဇိတွာ ကမ္မဖလ **သဒ္ဓာယ** ရတနတ္တယ **သဒ္ဓာယ** စ ဝသေန **ဃရာ** ဃရဗန္ဓနတော **နိက္ခမ္မ** နိက္ခမိတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ဥပဂတော ဝိညုဇာတိကော ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ ဃဋေန္တော ဝါယမန္တော ဝဋ္ဋ**ဒုက္ခဿ အန္တကရော ဘဝေ** ဘဝေယျာတိ။ ဧဝံ တေ ဘိက္ခူ ဩဝဒိတွာ ‘‘အယံ ပရေ ဧဝ သညာပေန္တော ဝိဟရတိ, ‘‘သယံ ပန အကာရကော’တိ မာ စိန္တယိတ္ထ’’တိ တေသံ အတ္တနော ပဋိပန္နဘာဝံ ပကာသေန္တော –

၁၉၆. ‘‘နာဘိနန္ဒာမိ မရဏံ၊ နာဘိနန္ဒာမိ ဇီဝိတံ။
ကာလဉ္စ ပဋိကင်္ခာမိ၊ သမ္ပဇာနော ပတိဿတော’’တိ။ –

ဒုတိယကထာယ အညံ ဗျာကာသိ။ တတ္ထ **နာဘိနန္ဒာမိ မရဏ** န္တိ မရဏံ န အဘိကင်္ခာမိ။ **နာဘိနန္ဒာမိ ဇီဝိတ** န္တိ ဣဒံ ပန တဿ ကာရဏဝစနံ, ယသ္မာ နာဘိနန္ဒာမိ ဇီဝိတံ, တသ္မာ နာဘိနန္ဒာမိ မရဏန္တိ။ ယော ဟိ အာယတိံ ဇာတိဇရာမရဏာယ ကိလေသာဘိသင်္ခါရေ အာစိနောတိ ဥပစိနောတိ, သော ပုနဗ္ဘဝာဘိနိဗ္ဗတ္တိံ အဘိနန္ဒန္တော နာန္တရီယကတာယ အတ္တနော မရဏမ္ပိ အဘိနန္ဒတိ နာမ ကာရဏဿ အပ္ပဟီနတ္တာ, ခီဏာသဝေ ပန သဗ္ဗသော အာစယဂါမိဓမ္မေ ပဟာယ အပစယဂါမိဓမ္မေ ပတိဋ္ဌိတော ပရိညာတဝတ္ထုကော သဗ္ဗသော ဇီဝိတံ အနဘိနန္ဒန္တော မရဏမ္ပိ အနဘိနန္ဒတိ နာမ ကာရဏဿ ဧဝ သုပ္ပဟီနတ္တာ။ တေနာဟ – ‘‘နာဘိနန္ဒာမိ မရဏံ, နာဘိနန္ဒာမိ ဇီဝိတ’’န္တိ။ ယဒိ ဧဝံ ခီဏာသဝဿ ပရိနိဗ္ဗာနာဘိကင်္ခာ, ယာဝ ပရိနိဗ္ဗာနာ အဝဋ္ဌာနဉ္စ ကထန္တိ အာဟ **‘‘ကာလဉ္စ ပဋိကင်္ခာမိ, သမ္ပဇာနော ပတိဿတော’’**တိ, ကိလေသပရိနိဗ္ဗာနေ သိဒ္ဓေ သတိပညာဝေပုလ္လပ္ပတ္တိယာ သတော သမ္ပဇာနော ကေဝလံ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာနကာလံ ပဋိကင်္ခာမိ, တံ ဥဒိက္ခမာနော အာဂမယမာနော ဝိဟရာမိ, န ပန မေ မရဏေ ဇီဝိတေ ဝါ အဘိနန္ဒနာ အတ္ထိ အရဟတ္တမဂ္ဂေနေဝ တဿ သမုဂ္ဃာဋိတတ္တာတိ။

နိသဘတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ဥသဘတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အမ္ဗပလ္လဝသင်္ကာသ န္တိ အာယသ္မတော ဥသဘတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ကောသမ္ဗဖလံ အဒာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ သာကိယရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဥသဘော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော သတ္ထု ဉာတိသမာဂမေ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိ။ သော ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ သမဏဓမ္မံ အကတွာ ဒိဝါ သင်္ဂဏိကာရာမော သကလရတ္တိံ နိဒ္ဒါယမာနော ဝီတိနာမေတိ။ သော ဧကဒိဝသံ မုဋ္ဌဿတိ အသမ္ပဇာနော နိဒ္ဒံ ဩက္ကန္တော သုပိနေ ကေသမဿုံ ဩဟာရေတွာ အမ္ဗပလ္လဝဝဏ္ဏံ စီဝရံ ဟာရုပိတွာ ဟတ္ထိဂီဝါယံ နိသီဒိတွာ နဂရံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌော တတ္ထေဝ မနုဿေ သမ္ပတ္တေ

ဒိသွာ လဇ္ဇာယ ဟတ္ထိကုမ္ဘတော ဩရုယ္ဟ အတ္တာနံ ဒိသွာ ပဋိဗုဒ္ဓေ, ''ဤဒိသံ နာမ သုပိနံ မုဋ္ဌဿတိနာ အသမ္ပဇာနေန နိဒ္ဒါယမာနေန မယာ ဒိဋ္ဌ''န္တိ ဥပ္ပန္နသံဝေဂေ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၂.၁၂-၁၆) –

''ကကုဓံ ဝိလသန္တံဝ၊ ဒေဝဒေဝံ နရာသဘံ။
ရထိယံ ပဋိပဇ္ဇန္တံ၊ ကောသမ္ဗံ အဒဒိံ တဒါ။

''ကေတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အထ ထေရော ယထာဒိဋ္ဌံ သုပိနံ အင်္ကုသံ ကတွာ အရဟတ္တဿ အဓိဂတတ္တာ တဿေဝ သုပိနဿ ကိတ္တနဝသေန အညံ ဗျာကရောန္တော –

၁၉၇. ''အမ္ဗပလ္လဝသင်္ကာသံ၊ အံသေ ကတွာန စီဝရံ။
နိသိန္နော ဟတ္ထိဂီဝါယံ၊ ဂါမံ ပိဏ္ဍာယ ပါဝိသိံ။

၁၉၈. ''ဟတ္ထိက္ခန္ဓတော ဩရုယှ၊ သံဝေဂံ အလဘိံ တဒါ။
သောဟံ ဒိတ္တော တဒါ သန္တော၊ ပတ္တော မေ အာသဝက္ခယော''တိ။ – ကထာဒွယမာဟ။

တတ္ထ **အမ္ဗပလ္လဝသင်္ကာသံ, အံသေ ကတွာန စီဝရ**န္တိ အမ္ဗပလ္လဝကာရံ ပတဋ္ဌဝဏ္ဏံ စီဝရံ ခန္ဓေ ကရိတွာ ဥတ္တရာသင်္ဂံ ကရိတွာ။ **ကမ**န္တိ အတ္တနော ရာဇဓာနိံ ဟတ္ထိက္ခန္ဓေ **နိသိန္နော ပိဏ္ဍာယ ပါဝိသိံ,** ပဝိဋ္ဌမတ္တောဝ မဟာဇနေန ဩလောကိယမာနော **ဟတ္ထိက္ခန္ဓတော ဩရုယှ** ဋ္ဌိတော ပဋိဗုဇ္ဈိံ, ပဗုဒ္ဓောဝ **သံဝေဂံ အလဘိံ တဒါ** ''မုဋ္ဌဿတိ အသမ္ပဇာနော ဟုတွာ နိဒ္ဒါယောက္ကမနေန ဧတံ ဇာတ''န္တိ။ အပရေ ပန ''ရာဇာဝ ဟုတွာ ရတ္တိဘာဂေ ဧဝရူပံ သုပိနံ ဒိသွာ ဝိဘာတာယ ရတ္တိယာ ဟတ္ထိက္ခန္ဓံ အာရုယှ နဂရဝီထိယံ စရန္တော တံ သုပိနံ သရိတွာ ဟတ္ထိက္ခန္ဓတော ဩရုယှ သံဝေဂံ လဘိတွာ သတ္ထု သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ အရဟတ္တံ ပတွာ ဥဒာနံ ဥဒာနေန္တော ဣမာ ကထာ အဘာသီ''တိ ဝဒန္တိ။ **ဒိတ္တော**တိ တသ္မိံ ရာဇကာလေ ဇာတိမဒဘောဂမဒါဒိပရိဒပ္ပိတော သမာနော သံဝေဂမလဘိန္တိ ယောဇနာ။

ဥသဘတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. ကပ္ပဋကုရတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အယမိတိ ကပ္ပဋောတိ အာယသ္မတော ကပ္ပဋကုရတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ ဝိနတာယ နာမ နဒိယာ တီရေ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ နိသိန္နံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ကေတကပုပ္ဖေဟိ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဒုဂ္ဂတကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ယာဝ ဝယပ္ပတ္တိ, တာဝ အညံ ဥပာယံ အဇာနန္တော ကပ္ပဋခဏ္ဍနိဝတ္ထော သရာဝဟတ္ထော တတ္ထ တတ္ထ ကုရံ ပရိယေသန္တော ဝိစရိ, တေန **ကပ္ပဋကုရော**တွေဝ ပညာယိတ္ထ။ သော ဝယပ္ပတ္တော တိဏံ ဝိက္ကိဏိတွာ ဇီဝိကံ ကပ္ပေန္တော ဧကဒိဝသံ တိဏလာဝနတ္ထံ အရညံ ဂတော တတ္ထ အညတရံ ခီဏာသဝတ္ထေရံ ဒိသွာ တံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ နိသီဒိ။ တဿ ထေရော ဓမ္မံ ကထေသိ။ သော ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေ ''ကိံ မေ ဣမာယ ကိစ္ဆဇီဝိကာယာ''တိ ပဗ္ဗဇိတွာ အတ္တနော နိဝတ္ထကပ္ပဋစောဠံ ဧကသ္မိံ ဌာနေ နိက္ခိပိ။ ယဒါ စဿ အနဘိရတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, တဒါ တံ ကပ္ပဋံ ဩလောကေန္တဿ အနဘိရတိ ဝိဂစ္ဆတိ, သံဝေဂံ ပဋိလဘိ။ ဧဝံ ကရောန္တော သတ္တက္ခတ္တုံ ဥပ္ပဗ္ဗဇိ။ တဿ တံ ကာရဏံ ဘိက္ခူ ဘဂဝတော အာရောစေသုံ။ အထေကဒိဝသံ ကပ္ပဋကုရော ဘိက္ခူ ဓမ္မသဘာယံ ပရိသပရိယန္တေ နိသိန္နော နိဒ္ဒါယတိ, တံ ဘဂဝါ စောဒေန္တော –

၁၉၉. ''အယမိတိ ကပ္ပဋ္ဌော ကပ္ပဋ္ဌကုရော၊ အစ္ဆာယ အတိဘရိတာယ။
အမတဃဋိကာယံ ဓမ္မကဋ္ဌမတ္တော၊ ကတပဒံ ဈာနာနိ ဩစေတုံ။

၂၀၀. ''မာ ခော တွံ ကပ္ပဋ္ဌ ပစာလေသိ၊ မာ တွံ ဥပကဏ္ဏမှိ တာဠေဿံ။
န ဟိ တွံ ကပ္ပဋ္ဌ မတ္တမညာသိ၊ သင်္ဃမဇ္ဈမှိ ပစလာယမာနော''တိ။ –

ကထာဒ္ဓဝယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **အယမိတိ ကပ္ပဋ္ဌော ကပ္ပဋ္ဌကုရော** တိ ကပ္ပဋ္ဌကုရော ဘိက္ခု ''အယံ မမ ကပ္ပဋ္ဌော, ဣမံ ပရိဒဟိတွာ ယထာ တထာ ဇီဝါမီ''တိ ဧဝံ ဥပ္ပန္နမိစ္ဆာဝိတက္ကော **အစ္ဆာယ အတိဘရိတာယ အမတဃဋိကာယံ** မမ အမတဃဋေ တဟံ တဟံ ဝသန္တေ ''အမတမဓိဂတံ အဟမနုသာသာမိ, အဟံ ဓမ္မံ ဒေသေမိ'' (မဟာဝ. ၁၂; မ. နိ. ၁.၂၈၆; ၂.၃၄၂)။ ''အန္ဓီဘူတသ္မိံ လောကသ္မိံ, အာဟဉ္ဆံ အမတဒုန္ဒုဘိ''န္တိအာဒိနာ (မဟာဝ. ၁၁; မ. နိ. ၁.၂၈၅; ၂.၃၄၁) ဃောသေတွာ မယာ ဓမ္မာမတေ ပဝတ္တိယမာနေ **ကတပဒံ ဈာနာနိ ဩစေတုံ** လောကိယလောကုတ္တရဈာနာနိ ဥပစေတုံ ဘာဝေတုံ ကတပဒံ ကဋ္ဌမဂ္ဂဝိဟိတဘာဝနာမဂ္ဂံ ဣဒံ မမ သာသနံ, တထာပိ **ဓမ္မကဋ္ဌမတ္တော** မမ သာသနဓမ္မတော ဥက္ကဏ္ဌစိတ္တော အပဂတမာနသော ကပ္ပဋ္ဌကုရောတိ တံ စောဒေတွာ ပုနပိဿ သဟောမံ စောရံ ဂဏှဟန္တော ဝိယ ပမာဒဝိဟာရံ ဒဿေန္တော **''မာ ခော တွံ, ကပ္ပဋ္ဌ, ပစာလေသီ''** တိ ကထမာဟ။

တတ္ထ **မာ ခော တွံ, ကပ္ပဋ္ဌ, ပစာလေသီ** တိ တွံ, ကပ္ပဋ္ဌကုရ, ''မမ ဓမ္မံ သုဏိဿာမီ''တိ နိသီဒိတွာ မာ ခော ပစာလေသိ မာ ပစလာဟိ မာ နိဒ္ဒံ ဥပဂစ္ဆိ။ **မာ တွံ ဥပကဏ္ဏမှိ တာဠေဿ** န္တိ တံ နိဒ္ဒာယမာနံ ဥပကဏ္ဏမှိ ကဏ္ဏသမီပေ ဒေသနာဟတ္ထေန အဟံ မာ ပတာဠေဿံ။ ယထာ ဣတော ပရံ ကိလေသပ္ပဟာနာယ အဟံ တံ န ဩဝဒေယျံ, တထာ ပဋိပဇ္ဇာဟီတိ အတ္ထော။ **န ဟိ တွံ, ကပ္ပဋ္ဌ, မတ္တမညာသီ** တိ တွံ, ကပ္ပဋ္ဌ, **သင်္ဃမဇ္ဈမှိ ပစလာယမာနော** မတ္တံ ပမာဏံ န တ မညသိ, ''အယမတိဒုလ္လဘော ခဏော ပဋိလဒ္ဓော, သော မာ ဥပဇ္ဈဂ''တိ တွေကမ္ပိ န ဇာနာသိ, ပဿ ယာဝ စ တေ အပရဒ္ဓန္တိ စောဒေသိ။

ဧဝံ ဘဂဝတာ ဒ္ဓီဟိ ကထာဟိ ကဋ္ဌဟံ တံ နိဂ္ဂယှ စောဒနာယ ကတာယ အဋ္ဌိဝေဓဝိဒ္ဓော ဝိယ စဏ္ဍဂဇော မဂ္ဂံ ဩတရန္တော ဝိယ စ သဉ္ဇာတသံဝေဂေ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၂.၁၇-၂၂) –

''ဝိနတာနဒိယာ တီရေ၊ ဝိဟာသိ ပုရိသုတ္တမော။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ ဧကဂ္ဂံ သုသမာဟိတံ။

''မဓုဂန္ဓဿ ပုပ္ဖေန၊ ကေတကဿ အဟံ တဒါ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌမပူဇယိံ။

''ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သတ္ထာရာ ဝုတ္တကထာဒ္ဓဝယမေဝ အတ္တနော အရဟတ္တာဓိဂမနဿ အင်္ကုသဘူတန္တိ ပစ္စုဒါဟာသိ။ တေနဿ တဒေဝ အညာဗျာကရဏံ အဟောသီတိ။

ကပ္ပဋ္ဌကုရတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

စတုတ္ထဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. ပဉ္စမဝဂ္ဂေါ

၁. ကုမာရကဿပတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

အဟော ဗုဒ္ဓါ အဟော ဓမ္မာ တိ အာယသ္မတော ကုမာရကဿပတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပါပုဏိ။ “ကုလဂေဟေ”တိ ပန အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာယံ (အ. နိ. အဋ္ဌ. ၁.၁.၂၁၇) ဝုတ္တံ။ သော သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ စိတ္တကထိကာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ သယမ္ပိ တံ ဌာနန္တရံ အာကင်္ခန္တော ပဏိဓာနံ ကတွာ တဒနုရူပါနိ ပုညာနိ ကရောန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ သမဏဓမ္မံ ကတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ သေဋ္ဌိဓီတာယ ကုစ္ဆိမှိ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ။ သာ ကိရ ကုမာရိကာကာလေယေဝ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ ဟုတွာ မာတာပိတရော ယာစိတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ အလဘမာနာ ကုလဃရံ ဂတာပိ ဂဗ္ဘသဏ္ဌိတမ္ပိ အဇာနန္တီ သာမိကံ အာရာဓေတွာ တေန အနုညာတာ ဘိက္ခုနီသု ပဗ္ဗဇိတာ။ တဿာ ဂဗ္ဘိနိဘာဝံ ဒိသွာ ဘိက္ခုနိယော ဒေဝဒတ္တံ ပုစ္ဆိံသု။ သော “အဿမဏီ”တိ အာဟ။ ပုန ဒသဗလံ ပုစ္ဆိံသု။ သတ္ထာ ဥပါလိတ္ထေရံ ပဋိစ္ဆာပေသိ။ ထေရော သာဝတ္ထိနဂရဝါသီနိ ကုလာနိ ဝိသာခဉ္စ ဥပါသိကံ ပက္ကောသာပေတွာ သရာဇိကာယ ပရိသာယ ဝိနိစ္ဆိနန္တော “ပုရေ လဒ္ဓော ဂဗ္ဘော, ပဗ္ဗဇ္ဇာ အရောဂါ”တိ အာဟ။ သတ္ထာ “သုဝိနိစ္ဆိတံ အဓိကရဏ”န္တိ ထေရဿ သာဓုကာရံ အဒါသိ။

သာ ဘိက္ခုနီ သုဝဏ္ဏဗိမ္ဗသဒိသံ ပုတ္တံ ဝိဇာယိ။ တံ ရာဇာ ပသေနဒိကောသလော ပေါသေသိ။ “ကဿပော”တိ စဿ နာမံ အကံသု။ အပရဘာဂေ အလင်္ကရိတွာ သတ္ထု သန္တိကံ နေတွာ ပဗ္ဗာဇေသိ။ ကုမာရကာလေ ပဗ္ဗဇိတတ္တာ ဘဂဝတာ “ကဿပံ ပက္ကောသထ, ဣဒံ ဖလံ ဝါ ခါဒနီယံ ဝါ ကဿပဿ ဒေထာ”တိ ဝုတ္တေ “ကတရကဿပဿာ”တိ။ “ကုမာရကဿပဿာ”တိ။ ဧဝံ ဂဟိတနာမတ္တာ ရညော ပေါသာဝနိကပုတ္တတ္တာ စ ဝုဍ္ဎကာလေပိ **ကုမာရကဿပော** တွေဝ ပညာယိတ္ထ။

သော ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဋ္ဌာယ ဝိပဿနာယ စေဝ ကမ္မံ ကရောတိ, ဗုဒ္ဓဝစနဉ္စ ဥဂ္ဂဏှာတိ။ အထ တေန သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗတမတ္ထကေ သမဏဓမ္မံ ကတွာ အနာဂါမီ ဟုတွာ သုဒ္ဓါဝါသေ နိဗ္ဗတ္တော မဟာဗြဟ္မာ “ဝိပဿနာယ မုခံ ဒဿေတွာ မဂ္ဂဖလပ္ပတ္တိယာ ဥပါယံ ကရိဿာမီ”တိ ပဉ္စဒသ ပဉှေ အဘိသင်္ခရိတွာ အန္ဓဝနေ ဝသန္တဿ ထေရဿ “ဣမေ ပဉှေ သတ္ထာရံ ပုစ္ဆေယ္ယာသီ”တိ အာစိက္ခိတွာ ဂတော။ သော တေ ပဉှေ ဘဂဝန္တံ ပုစ္ဆိ။ ဘဂဝါပိဿ ဗျာကာသိ။ ထေရော သတ္ထာရာ ကထိတနိယာမေနေဝ တေ ဥဂ္ဂဏှိတွာ ဝိပဿနံ ဂဗ္ဘံ ဂဏှာပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၄.၁၅၀-၁၇၇) –

“ဣတော သတသဟဿမှိ၊ ကပ္ပေ ဥပ္ပဇ္ဇိ နာယကော။
သဗ္ဗလောကဟိတော ဝီရော၊ ပဒုမုတ္တရနာမကော။

“တဒါဟံ ဗြာဟ္မဏော ဟုတွာ၊ ဝိဿုတော ဝေဒပါရဂူ။
ဒိဝါဝိဟာရံ ဝိစရံ၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။

“စတုသစ္စံ ပကာသေန္တံ၊ ဗောဓယန္တံ သဒေဝကံ။
ဝိစိတ္တကထိကာနဂ္ဂံ၊ ဝဏ္ဏယန္တံ မဟာဇနေ။

“တဒါ မုဒိတစိတ္တောဟံ၊ နိမန္တေတွာ တထာဂတံ။
နာနာရတ္တေဟိ ဝတ္ထေဟိ၊ အလင်္ကရိတွာန မဏ္ဍပံ။

“နာနာရတနပဇ္ဇောတံ၊ သသင်္ဃံ ဘောဇယိံ တဟိံ။
ဘောဇယိတွာန သတ္တာဟံ၊ နာနဂ္ဂရသဘောဇနံ။

“နာနာစိတ္တေဟိ ပုပ္ဖေဟိ၊ ပူဇယိတွာ သသာဝကံ။
နိပစ္စ ပါဒမူလမှိ၊ တံ ဌာန ပတ္ထယိံ အဟံ။

“တဒါ မုနိဝရော အာဟ၊ ကရုဏောကရသာသယော။
ပဿထေတံ ဒိဇဝရံ၊ ပဒုမာနနလောစနံ။

“ပီတိပါမောဇ္ဇဗဟုလံ ၊ သမုဂ္ဂတတနူရုဟံ။
ဟာသမှိတဝိသာလက္ခံ၊ မမ သာသနလာလသံ။

“ပတိတံ ပါဒမူလေ မေ၊ ကောဝတ္ထသုမာနသံ။
ဧသ ပတ္ထေတိ တံ ဌာနံ၊ ဝိစိတ္တကထိကတ္တနံ။

“သတသဟဿိတော ကပ္ပေ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေါ။
ဂေါတမော နာမ ဂေါတ္တေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိဿတိ။

“တဿ ဓမ္မေသု ဒါယာဒော၊ ဩရသော ဓမ္မနိမ္မိတော။
ကုမာရကဿပော နာမ၊ ဟေဿတိ သတ္ထု သာဝကော။

“ဝိစိတ္တပုပ္ဖဒုဿာနံ၊ ရတနာနဉ္စ တဟာသာ။
ဝိစိတ္တကထိကာနံ သော၊ အဂ္ဂတံ ပါပုဏိဿတိ။

“တေန ကမ္မေန သုကတေန၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဇဟိတွာ မာနုသံ ဒေဟံ၊ တာဝတိံသမဂစ္ဆဟံ။

“ပရိဗ္ဘမံ ဘဝါဘဝေ၊ ရင်္ဂမဇ္ဈေ ယထာ နဘော။
သာခမိဂတြဇော ဟုတွာ၊ မိဂိယာ ကုစ္ဆိမောက္ကမိံ။

“တဒါ မယိ ကုစ္ဆိဂတော၊ ဝဇ္ဈတရော ဥပဋ္ဌိတော။
သာခေန စတ္တာ မေ မာတာ၊ နိဂြောဓံ သရဏံ ဂတာ။

“တေန သာ မိဂရာဇေန၊ မရဏာ ပရိမောစိတာ။
ပရိစ္စဇိတွာ သပါဏံ၊ မမေဝံ ဩဝဒီ တဒါ။

“နိဂြောဓမေဝ သေဝေယျ၊ န သာခမုပသံဝသေ။
နိဂြောဓသ္မိံ မတံ သေယျော၊ ယဉ္စေ သာခမှိ ဇီဝိတံ။

“တေနာနုသိဋ္ဌာ မိဂယူထပေန၊ အဟဉ္စ မာတာ စ တထေတရေ စ။
အာဂမ္မ ရမ္မံ တုသိတာဓိဝါသံ၊ ဂတာ ပဝါသံ သဃရံ ယထေဝ။

“ပုနော ကဿပဝီရဿ၊ အတ္ထမေန္တမှိ သာသနေ။
အာရုယှ သေလသိခရံ၊ ယုဉ္ဇိတွာ ဇိနသာသနံ။

“ဣဒါနာဟံ ရာဇဂဟေ၊ ဇာတော သေဋ္ဌိကုလေ အဟုံ။
အာပန္နသတ္တာ မေ မာတာ၊ ပဗ္ဗဇိ အနဂါရိယံ။

“သဂဗ္ဘံ တံ ဝိဒိတွာန၊ ဒေဝဒတ္တမုပါနယုံ။
သော အဝေါစ ဝိနာသေထ၊ ပါပိကံ ဘိက္ခုနိံ ဣမံ။

“ဣဒါနိပိ မုနိန္ဒေန၊ ဇိနေန အနုကမ္ပိတာ။

သုခိနီ အဇနီ မယှံ၊ မာတာ ဘိက္ခုနုပဿယေ။

''တံ ဝိဒိတွာ မဟီပာလော၊ ကောသလော မံ အပေါသယိ။
ကုမာရပရိဟာရေန၊ နာမေနာဟဉ္စ ကဿပေါ။

''မဟာကဿပမာဂမ္မ၊ အဟံ ကုမာရကဿပေါ။
ဝမ္မိကသဒိသံ ကာယံ၊ သုတွာ ဗုဒ္ဓေန ဒေသိတံ။

''တတော စိတ္တံ ဝိမုစ္စိ မေ၊ အနုပါဒါယ သဗ္ဗသော။
ပါယာသိံ ဒမယိတွာဟံ၊ ဧတဒဂ္ဂမဟာပုဏိံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ စိတ္တကထိကဘာဝေန သတ္ထာရာ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပိတော အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ရတနတ္တယဂုဏဝိဘာဝနမုခေန အညံ ဗျာကရောန္တော –

၂၀၁. ''အဟော ဗုဒ္ဓါ အဟော ဓမ္မာ၊ အဟော နော သတ္ထု သမ္ပဒါ။
ယတ္ထ ဧတာဒိသံ ဓမ္မံ၊ သာဝကော သစ္ဆိကာဟိတိ။

၂၀၂. ''အသင်္ချေယျေသု ကပ္ပေသု၊ သက္ကာယာဓိဂတာ အဟူ။
တေသမယံ ပစ္ဆိမကော၊ စရိမောယံ သမုဿယော။
ဇာတိမရဏသံသာရော၊ နတ္ထိ ဒါနိ ပုနဗ္ဘဝေ''တိ။ – ဂါထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **အဟော**တိ အစ္ဆရိယတ္ထေ နိပါတော။ **ဗုဒ္ဓါ**တိ သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓါ, ဂါရဝဝသေန ဗဟုဝစနံ, အဟော အစ္ဆရိယာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါတိ အတ္ထော။ **ဓမ္မာ** တိ ပရိယတ္တိဓမ္မေန သဒ္ဓိံ နဝ လောကုတ္တရဓမ္မာ။ **အဟော နော သတ္ထု သမ္ပဒါ** တိ အမှာကံ သတ္ထု ဒသဗလဿ အဟော သမ္ပတ္တိယော။ **ယတ္ထာ** တိ ယသ္မိံ သတ္ထရိ ဗြဟ္မစရိယဝါသေန။ **ဧတာဒိသံ ဓမ္မံ, သာဝကော သစ္ဆိကာဟိတီ**တိ ဧတာဒိသံ ဝေဠုပံ သုဝိသုဒ္ဓဗျာနာဘိညာပရိတရံ အနဝသေသကိလေသက္ခယာဝဟံ သန္တံ ပဏီတံ အနုတ္တရံ ဓမ္မံ သာဝကောပိ နာမ သစ္ဆိကရိဿတိ, တသ္မာ ဧဝံဝိဓဂုဏဝိသေသာဓိဂမဟေတုဘူတာ အဟော အစ္ဆရိယာ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော, အစ္ဆရိယာ ဓမ္မဂုဏာ, အစ္ဆရိယာ အမှာကံ သတ္ထု သမ္ပတ္တိယောတိ ရတနတ္တယဿ ဂုဏာဓိမုတ္တိံ ပဝေဒေသီတိ။ ဓမ္မသမ္ပတ္တိကိတ္တနေနေဝ ဟိ သင်္ဃသုပ္ပဋိပတ္တိ ကိတ္တိတာ ဟောတီတိ။

ဧဝံ သာဓာရဏဝသေန ဒဿိတံ ဓမ္မဿ သစ္ဆိကိရိယံ ဣဒါနိ အတ္တုပနာယိကံ ကတွာ ဒဿေန္တော **''အသင်္ချေယျေသူ''**တိ ကထမာဟ။ တတ္ထ **အသင်္ချေယျေသူ** တိ ဂဏနပထံ ဝီတိဝတ္တေသု မဟာကပ္ပေသု။ **သက္ကာယာ**တိ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ။ တေ ဟိ ပရမတ္ထတော ဝိဇ္ဇမာနဓမ္မသမူဟတာယ ''သက္ကာယာ''တိ ဝုစ္စန္တိ။ **အဟူ**တိ နိဝတ္တနူပါယဿ အနဓိဂတတ္တာ အနုပဂတာ အဟေသုံ။ **တေသမယံ ပစ္ဆိမကော စရိမောယံ သမုဿယော** တိ ယသ္မာ အယံ သဗ္ဗပစ္ဆိမကော, တတော ဧဝ စရိမော, တသ္မာ **ဇာတိမရဏ**သဟိတော ခန္ဓာဒိပဋိပါဋိသင်္ခါတော **သံသာရော** ဣဒါနိ အာယတိံ ပုနဗ္ဘဝဘာဝတော **ပုနဗ္ဘဝေ နတ္ထိ,** အယမန္တိမာ ဇာတီတိ အတ္ထော။

ကုမာရကဿပတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ဓမ္မပါလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယော ဟဝေ ဒဟရော ဘိက္ခု တိ အာယသ္မတော ဓမ္မပါလတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန ဝနန္တံ ဥပဂတော သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပိလက္ခဖလမဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သတ္ထရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ အဝန္တိရဋ္ဌေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဓမ္မပါလော** တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော တက္ကသိလံ ဂန္တွာ

သိပ္ပံ ဥဂ္ဂဟေတွာ ပဋိနိဝတ္တေန္တော အန္တရာမဂ္ဂေ ကောသိမ္ဗံ ဝိဟာရေ အညတရံ ထေရံ ဒိသွာ တဿ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၃၉.၂၁-၂၅) –

"ဝနန္တရေ ဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ၊ အတ္ထဒဿိံ မဟာယသံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ပိလက္ခဿာဒဒိံ ဖလံ။

"အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ၊ ယံ ဖလမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ သမာပတ္တိသုခေန ဝီတိနာမေန္တော ကောဒိဝသံ တသ္မိံ ဝိဟာရေ ဒွေ သာမဏေရေ ရုက္ခဂ္ဂေ ပုပ္ဖာနိ ဩစိနန္တေ အာရုဠှဟာသာခာယ ဘဂ္ဂာယ ပတန္တေ ဒိသွာ ထေရော ဣဒ္ဓါနုဘာဝေန ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ အရောဂေယေဝ ဘူမိယံ ဌပေတွာ တေသံ သာမဏေရာနံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော –

၂၀၃. "ယော ဟဝေ ဒဟရော ဘိက္ခု၊ ယုဉ္ဇတိ ဗုဒ္ဓသာသနေ။
ဇာဂရော သ ဟိ သုတ္တေသု၊ အမောဃံ တဿ ဇီဝိတံ။

၂၀၄. "တသ္မာ သဒ္ဓဉ္စ သီလဉ္စ၊ ပသာဒံ ဓမ္မဒဿနံ။
အနုယုဉ္ဇေထ မေဓာဝီ၊ သရံ ဗုဒ္ဓါန သာသန"န္တိ။ – ဣမာ ဒွေ ကထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **ယော**တိ အနိယမဝစနံ။ **ဟဝေ**တိ ဒဠှတ္ထေ နိပါတော။ **ဒဟရော**တိ တရုဏော။ ဘိက္ခတီတိ **ဘိက္ခု**။ **ယုဉ္ဇတီ**တိ ဃဋတိ ဝါယမတိ။ **ဇာဂရော**တိ ဇာဂရဏဓမ္မသမန္နာဂတော။ **သုတ္တေသူ**တိ သုပန္တေသု။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ **ယော ဘိက္ခု ဒဟရော**ဝ သမာနော တရုဏော "တထာဟံ ပစ္ဆာ ဝုဍ္ဎကာလေ ဇာနိဿာမီ"တိ အစိန္တေတွာ ဗုဒ္ဓါနံ **သာသနေ** အပ္ပမာဒပဋိပတ္တိယံ **ယုဉ္ဇတိ** သမထဝိပဿနာဘာဝနာယ ယောဂံ ကရောတိ, သော **သုတ္တေသု** အဝိဇ္ဇာနိဒ္ဒါယ သုတ္တေသု ပမတ္တေသု သဒ္ဓါဒိဇာဂရဓမ္မသမန္နာဂမေန **ဇာဂရော,** တတော ဧဝ အတ္တဟိတပရဟိတဟာရိပူရိယာ **အမောဃံ** အဝဉ္ဈံ **တဿ ဇီဝိတံ,** ယသ္မာ စ တေဒေဝံ, **တသ္မာ သဒ္ဓဉ္စ** "အတ္ထိ ကမ္မံ အတ္ထိ ကမ္မဝိပါကော"တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တံ ကမ္မဖလသဒ္ဓဉ္စ, သဒ္ဓူပနိဗန္ဓတ္တာ သီလဿ တဒုပနိဿယံ စတုပါရိသုဒ္ဓိ**သီလဉ္စ**, "သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော ဘဂဝါ, သွာခါတော ဓမ္မော, သုပ္ပဋိပန္နော သင်္ဃော"တိ ဧဝံ ပဝတ္တရတနတ္တယ**ပသာဒ**ဉ္စ, ဝိပဿနာပညာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ ပရိညာဒိဝသေန စတုသစ္စ**ဓမ္မဒဿန**ဉ္စ **မေဓာဝီ** ဓမ္မောဇပညာယ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု **ဗုဒ္ဓါနံ သာသနံ** ဩဝါဒံ အနုသိဋ္ဌိံ အနုဿရန္တော အာဒိတ္တမ္ပိ အတ္တနော သီသံ အဇ္ဈုပေက္ခိတွာ **အနုယုဉ္ဇေထ,** တတ္ထ အနုယောဂံ အာတပ္ပံ ကရေယျာတိ အတ္ထော။

ဓမ္မပါလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဗြဟ္မာလိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ကဿိန္ဒြိယာနိ သမထင်္ဂတာနီတိ အာယသ္မတော ဗြဟ္မာလိတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ကောဒိဝသံ သတ္ထာရံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဝန္ဒိတွာ ဟာဒဖလံ အဒါသိ။ သတ္ထာ အနုမောဒနံ ဝတွာ ပက္ကာမိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကောသလရဋ္ဌေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဗြဟ္မာလီ** တိ လဒ္ဓနာမော ဝိညုတံ ပတ္တော ဟေတုသမ္ပတ္တိယာ စောဒိယမာနော သံသာရေ သဉ္ဇာတသံဝေဂေ တာဒိသေန ကလျာဏမိတ္တသန္နိဿယေန ဗုဒ္ဓသာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ပတိရူပကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ အရညေ ဝိဟရန္တော ဉာဏဿ ပရိပါကဂတတ္တာ နစိရဿေဝ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၁.၆၃-၆၇) –

‘‘သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟံ။
ရထိယံ ပဋိပဇ္ဇန္တံ၊ ဟာဒဖလံ အဒါသဟံ။

‘‘ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

ဆဋ္ဌဘိညော ပန ဟုတွာ မဂ္ဂသုခေန ဖလသုခေန ဝီတိနာမေန္တော ဧကဒိဝသံ ပဓာနပရိဂ္ဂဟကေန ထေရေန တသ္မိံ အရညာယတနေ ဘိက္ခူ ဥဒ္ဒိဿ ဝုတ္တံ ပဓာနာနုယောဂံ ပရိဂ္ဂဏှန္တော –

၂၀၅. ‘‘ကဿိန္ဒြိယာနိ သမထင်္ဂတာနိ၊ အဿာ ယထာ သာရထိနာ သုဒန္တာ။
ပဟီနမာနဿ အနာသဝဿ၊ ဒေဝါပိ ကဿ ပိဟယန္တိ တာဒိနော။

၂၀၆. ‘‘မယှိန္ဒြိယာနိ သမထင်္ဂတာနိ၊ အဿာ ယထာ သာရထိနာ သုဒန္တာ။
ပဟီနမာနဿ အနာသဝဿ၊ ဒေဝါပိ မယှံ ပိဟယန္တိ တာဒိနော’’တိ။ –

ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထတ္ထော – ဣမသ္မိံ အရညာယတနေ ဝသန္တေသု ဘိက္ခူသု **ကဿ** ဘိက္ခုနော ထေရဿ တ နဝဿ တ မဇ္ဈိမဿ တ ဆေကေန **သာရထိနာ သုဒန္တာ အဿာ** ဝိယ မနစ္ဆဋ္ဌာနိ **ဣန္ဒြိယာနိ သမထံ** ဒန္တဘာဝံ နိဗ္ဗိသေဝနဘာဝံ **ဂတာနိ**။ ကဿ နဝဝိဓမ္ပိ မာနံ ပဟာယ ဌိတတ္တာ **ပဟီနမာနဿ** စတူနမ္ပိ အာသဝာနံ အဘာဝေန **အနာသဝဿ** ဣဋ္ဌာဒီသု တာဒိလက္ခဏပ္ပတ္တိယာ **တာဒိနော ဒေဝါပိ ပိဟယန္တိ** မနုဿာပိ သမ္ပာပုဏိုပတ္တိဒဿနာဒိနာ စ အာဒရေန ပတ္ထေန္တီတိ။

တတ္ထ စ ကထာယ ပုရိမဒ္ဓေန အနာကမိမက္ကဓိဂမော ပုစ္ဆော, အနာကမိနောပိ ဟိ ဣန္ဒြိယာနိ ပဟီနကာမရာဂဗ္ယာပာဒတာယ သမထံ နိဗ္ဗိသေဝနတံ ဂတာနိ ဟောန္တိ။ ဣတရေန အရဟတ္တမဂ္ဂပဋိလာဘော, အရဟာ ဟိ ‘‘ပဟီနမာနော အနာသဝေ တာဒီ’’တိ စ ဝုစ္စတိ။

အထာယသ္မာ ဗှုဟ္မာလိ ပဓာနပရိဂ္ဂဟကေန ဝုတ္တံ **‘‘ကဿိန္ဒြိယာနီ’’** တိ ကထံ ပစ္စနုဘာသိ။ တဒတ္တံ အတ္တူပနာယိကဝသေန ဝိဿဇ္ဇေန္တော **‘‘မယှိန္ဒြိယာနီ’’** တိအာဒိကာယ ဒုတိယကထာယ အညံ ဗျာကာသိ, တတ္ထ **မယှိန္ဒြိယာနီ** တိ မမ စက္ခာဒီနိ ဣန္ဒြိယာနိ။ သေသံ ဝုတ္တနယမေဝ။

ဗြဟ္မာလိတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. မောဃရာဇတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဆဝိပာပက စိတ္တဘဒ္ဒကာ တိ အာယသ္မတော မောဃရာဇတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ လူခစီဝရဓရာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ တံ ဌာနန္တရံ အာကင်္ခန္တော ပဏိဓာနံ ကတွာ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဗြာဟ္မဏာနံ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော ဗြာဟ္မဏမာဏဝေ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပာနိ သိက္ခာပေန္တော ဧကဒိဝသံ အတ္ထဒဿိံ ဘဂဝန္တံ ဘိက္ခုသင်္ဃပရိဝုတံ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ သိရသိ အဉ္ဇလိံ ကတွာ ‘‘ယာဝတာ ရူပိနော သတ္တာ’’တိအာဒိနာ ဆဟိ ကထာဟိ အဘိတ္ထဝိတွာ ဘာဇနံ ပူရေတွာ မဓုံ ဥပနာမေသိ။ သတ္ထာ မဓုံ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ အနုမောဒနံ အကာသိ။

သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကဋ္ဌဝါဟနဿ နာမ ရညော အမစ္စော ဟုတွာ တေန သတ္ထု အာနယနတ္ထံ ပုရိသသဟဿေန ပေသိတော သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝီသတိဝဿသဟဿာနိ သမဏဓမ္မံ ကတွာ တတော စုတော ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ သုဂတီသုယေဝ ပရိဝတ္တေန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **မောဃရာဇာ**တိ လဒ္ဓနာမော ဗာဝရိဗြာဟ္မဏဿ သန္တိကေ ဥဂ္ဂဟိတသိပ္ပော သံဝေဂဇာတော တာပသပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ တာပသသဟဿပရိဝါရော အဇိတာဒီဟိ သဒ္ဓိံ သတ္ထု သန္တိကံ ပေသိတော တေသံ ပန္နရသမော ဟုတွာ ပဉှေ ပုစ္ဆိတွာ ပဉှဝိဿဇ္ဇနပရိယောသာနေ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၄.၆၄-၈၃) –

“အတ္ထဒဿီ တု ဘဂဝါ၊ သယမ္ဘူ အပရာဇိတော။
ဘိက္ခုသင်္ဃပရိဗျူဠှော၊ ရထိယံ ပဋိပဇ္ဇထ။

“သိဿေဟိ သမ္ပရိဝုတော၊ ဃရမှာ အဘိနိက္ခမိံ။
နိက္ခမိတွာနဟံ တတ္ထ၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။

“အဘိဝါဒိယ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ သိရေ ကတွာန အဉ္ဇလိံ။
သကံ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ၊ သန္ထဝိံ လောကနာယကံ။

“ယာဝတာ ရူပိနော သတ္တာ၊ အရူပီ ဝါ အသညိနော။
သဗ္ဗေ တေ တဝ ဉာဏမှိ၊ အန္တော ဟောန္တိ သမောဂဓာ။

“သုခုမစ္ဆိကဇာလေန၊ ဥဒကံ ယော ပရိက္ခိပေ။
ယေ ကေစိ ဥဒကေ ပါဏာ၊ အန္တောဇာလေ ဘဝန္တိ တေ။

“ယေသဉ္စ စေတနာ အတ္ထိ၊ ရူပိနော စ အရူပိနော။
သဗ္ဗေ တေ တဝ ဉာဏမှိ၊ အန္တော ဟောန္တိ သမောဂဓာ။

“သမုဒ္ဒရသိမံ လောကံ၊ အန္ဓကာရသမာကုလံ။
တဝ ဓမ္မံ သုဏိတွာန၊ ကင်္ခာသောတံ တရန္တိ တေ။

“အဝိဇ္ဇာနိဝုတေ လောကေ၊ အန္ဓကာရေန ဩတ္ထဋေ။
တဝ ဉာဏမှိ ဇောတန္တေ၊ အန္ဓကာရာ ပဓံသိတာ။

“တုဝံ စက္ခူသိ သဗ္ဗေသံ၊ မဟာတမပနူဒနော။
တဝ ဓမ္မံ သုဏိတွာန၊ နိဗ္ဗာယတိ ဗဟုဇ္ဇနော။

“ပုဋကံ ပူရယိတွာန၊ မဓုခုဒ္ဒမနေဠကံ။
ဥဘော ဟတ္ထေဟိ ပဂ္ဂယှ၊ ဥပနေသိံ မဟေသိနော။

“ပဋိဂ္ဂဏှိ မဟာဝီရော၊ သဟတ္ထေန မဟာ ဣသိ။
ဘုဉ္ဇိတွာ တဉ္စ သဗ္ဗညူ၊ ဝေဟာသံ နဘမုဂ္ဂမိ။

“အန္တလိက္ခေ ဌိတော သတ္ထာ၊ အတ္ထဒဿီ နရာသဘော။
မမ စိတ္တံ ပသာဒေန္တော၊ ဣမာ ဂါထာ အဘာသထ။

“ယေနိဒံ ထဝိတံ ဉာဏံ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌော စ ထောမိတော။
တေန စိတ္တပ္ပသာဒေန၊ ဒုဂ္ဂတိံ သော န ဂစ္ဆတိ။

‘‘စတုဒ္ဒသဥ္စ ခတ္တုံ သော၊ ဒေဝရဇ္ဇံ ကရိဿတိ။
ပထဗျာ ရဇ္ဇံ အဋ္ဌသတံ၊ ဝသုမံ အာဝသိဿတိ။

‘‘ပဥ္စေဝ သတကပ္ပာနံ၊ စက္ကဝတ္တီ ဘဝိဿတိ။
ပဒေသရဇ္ဇံ အသင်္ချေယျံ၊ မဟိယာ ကာရယိဿတိ။

‘‘အဍ္ဎာယကော မန္တဓရော၊ တိဏ္ဏံ ဝေဒာန ပာရဂူ။
ကေတမဿ ဘဂဝတော၊ သာသနေ ပဗ္ဗဇိဿတိ။

‘‘ဂမ္ဘီရံ နိပုဏံ အတ္ထံ၊ ဉာဏေန ဝိစိနိဿတိ။
မောဃရာဇာတိ နာမေန၊ ဟေဿတိ သတ္ထု သာဝကော။

‘‘တီဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ သမ္ပန္နံ၊ ကတကိစ္စမနာသဝံ။
ကေတမော သတ္ထဝါဟဂ္ဂေါ၊ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေဿတိ။

‘‘ဟိတွာ မာနုသကံ ယောဂံ၊ ဆေတွာန ဘဝဗန္ဓနံ။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝော။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ သတ္ထုလူခံ သုတ္တလူခံ ရဇနလူခန္တိ ဝိသေသေန တိဝိဓေနပိ လူခေန သမန္နာဂတံ ပံသုကူလံ ဓာရေသိ။ တေန နံ သတ္ထာ လူခစီဝရဓရာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ အပရဘာဂေ ပုရိမကမ္မပစ္စယာ ပရိဟာရဿ အကရဏတော ထေရဿ သရီရေ ဒဒ္ဒုပိဠကာဒီနိ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဝမိံသု။ သော ‘‘သေနာသနံ ဒုဿတီ’’တိ ဟေမန္တေပိ မဂဓက္ခေတ္တေသု ပလာလသန္ထာရာနိ အတ္ထရိတွာ သေတိ။ တံ ဧကဒိဝသံ ဥပဋ္ဌာနံ ဥပသင်္ကမိတွာ ဝန္ဒိတွာ ဧကမန္တံ နိသိန္နံ သတ္ထာ ပဋိသန္ထာရဝသေန **‘‘ဆဝိပာပက’’**တိအာဒိနာ ပဌမဂါထာယ ပုစ္ဆိ။

၂၀၇. တတ္ထ **ဆဝိပာပက**တိ ဒဒ္ဒုကစ္ဆုပိဠကာဟိ ဘိန္နစ္ဆဝိဘာဝတော ဟီနစ္ဆဝိက ဒုဋ္ဌစ္ဆဝိက ။ **စိတ္တဘဒ္ဒက**တိ အနဝသေသကိလေသပ္ပဟာနေန ဗြဟ္မဝိဟာရသေဝနာယ စ ဘဒ္ဒစိတ္တ သုန္ဒရစိတ္တ။ **မောဃရာဇာ**တိ တဿ အာလပနံ။ **သတတံ သမာဟိတော**တိ အဂ္ဂဖလသမာဓိနာ နိစ္စကာလံ အဘိဏှံ သမာဟိတမာနသော။ **ဟေမန္တိက သီတကာလရတ္တိယော**တိ ဟေမန္တသမယေ သီတကာလရတ္တိယော။ အစ္စန္တသံယောဂေ စေတံ ဥပယောဂဝစနံ။ ‘‘ဟေမန္တိကာ သီတကာလရတ္တိယော’’တိပိ ပာဠိ။ တတ္ထ **ဟေမန္တိကာ** တိ ဟေမန္တောဂဓာ ဟေမန္တပရိယာပန္နာတိ အတ္ထော။ **ဘိက္ခု တွံ သီ**တိ ဘိက္ခု ကော တွံ အသိ, ဧဝံဘူတော ပရေသု တဝ သေနာသနံ ကတွာ အဒေန္တေသု သင်္ဃိကဥ္စ သေနာသနံ အပဝိသန္တော။ **ကထံ ကရိဿသီ** တိ ယထာဝုတ္တေ သီတကာလေ ကထံ အတ္တဘာဝံ ပဝတ္တေသီတိ သတ္ထာ ပုစ္ဆိ။ ဧဝံ ပန ပုဋ္ဌော ထေရော သတ္ထု တမတ္ထံ ကထေန္တော –

၂၀၈. ‘‘သမ္ပန္နသဿာ မဂဓာ၊ ကေဝလာ ဣတိ မေ သုတံ။
ပလာလစ္ဆန္နကော သေယျံ၊ ယထညေ သုခဇီဝိနော’’တိ။ – ကထမာဟ။

တတ္ထ **သမ္ပန္နသဿာ** တိ နိပ္ဖန္နသဿာ။ **မဂဓာ**တိ မဂဓရဋ္ဌံ ဝဒတိ။ မဂဓာ နာမ ဇာနပဒိနော ရာဇကုမာရာ, တေသံ နိဝါသော ဧကောပိ ဇနပဒော ရုဠှီဝသေန ‘‘မဂဓာ’’တွေဝ ဗဟုဝစနေန ဝုစ္စတိ။ **ကေဝလာ**တိ အနဝသေသာ။ **ဣတိ မေ သုတန္တိ** ဧဝံ မယာ သုတံ။ တတ္ထ ယော အဒိဋ္ဌော ပဒေသော, တဿ ဝသေန သုတန္တိ ဝုတ္တံ။ တေန ဒေဝိသေ ကာလေ မဂဓေသု ယတ္ထ ကတ္ထစိ မယာ ဝသိတုံ သက္ကာတိ ဒဿေတိ။ **ပလာလစ္ဆန္နကော သေယျံ, ယထညေ သုခဇီဝိနော**တိ ယထာ အညေ သုခဇီဝိနော ဘိက္ခူ သေနာသနသပ္ပာယံ လဒ္ဓာ သုခံ သုပန္တိ, ဧဝံ အဟမ္ပိ ပလာလသန္ထာရမေဝ ဟေဋ္ဌာ သန္ထရိတွာ ဥပရိ တိရိယဥ္စ ပလာလစ္ဆာဒနေနေဝ ဆာဒိတသရီရတာယ ပလာလစ္ဆန္နကော သေယျံ သယိံ, သေယျံ ကပ္ပေသိန္တိ အတ္ထော ယထာလာဘသန္တောသံ ဝိဘာဝေတိ။

၅. ဝိသာခပဉ္စာလပုတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

န ဥက္ခိပေ နော စ ပရိက္ခိပေ ပရေ တိ အာယသ္မတော ဝိသာခဿ ပဉ္စာလပုတ္တဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဣတော စတုန္နဝုတေ က ပ္ပေ ပစ္စေကဗုဒ္ဓကမေ ဒလိဒ္ဒကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ဖလပရိယေသနံ စရန္တေဟိ တသ္မိံ က မေ မနုဿေဟိ သဒ္ဓိံ အရညံ ဂတော တတ္ထ ဧကံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဝလ္လိဖလံ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ မဂဓရဋ္ဌေ မဏ္ဍလိကရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိသာခေါတိ လဒ္ဓနာမော ပဉ္စာလရာဇဓီတုယာ ပုတ္တဘာဝတော ပဉ္စာလပုတ္တော တိ ပညာယိတ္ထ။ သော ပိတရိ မတေ ရဇ္ဇံ ကာရေန္တော သတ္ထရိ အတ္တနော ကမသမီပဂတေ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓ သဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ သတ္ထာရာ သဒ္ဓိံ သာဝတ္ထိံ ဂတော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟော သိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၃၉.၃၁-၃၆) –

> ''သဗ္ဗေ ဇနာ သမာဂမ္မ၊ အဂမိံသု ဝနံ တဒါ။
> ဖလမန္ဝေသမာနာ တေ၊ အလဘိံသု ဖလံ တဒါ။
>
> ''တတ္ထဒ္ဒသာသိံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ သယမ္ဘုံ အပရာဇိတံ။
> ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ဝလ္လိဖလမဒါသဟံ။
>
> ''စတုန္နဝုတေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလမဒဒိံ တဒါ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ ထေရော ဉာတီနံ အနုကမ္ပာယ ဇာတိဘူမိံ အဂမာသိ။ တတ္ထ မနုဿာ ထေရံ ဥပသင်္ကမိ တွာ ကာလေန ကာလံ ဓမ္မံ သုဏန္တာ ဧကဒိဝသံ ''ကတိဟိ နု ခေါ, ဘန္တေ, အင်္ဂေဟိ သမန္နာဂတော ဓမ္မကထိကော ဟောတီ''တိ ဓမ္မကထိကလက္ခဏံ ပုစ္ဆိံသု။ ထေရော တေသံ ဓမ္မကထိကလက္ခဏံ ကထေန္တော –

၂၀၉. ''န ဥက္ခိပေ နော စ ပရိက္ခိပေ ပရေ၊ န ဩက္ခိပေ ပာရဂတံ န ဧရယေ။
န စတ္တဝဏ္ဏံ ပရိသာသု ဗျာဟရေ၊ အနုဒ္ဓတော သမ္မိတဘာဏိ သုဗ္ဗတော။

၂၁၀. ''သုသုခုမနိပုဏတ္ထဒဿိနာ၊ မတိကုသလေန နိဝါတဝုတ္တိနာ။
သံသေဝိတဗုဒ္ဓသီလိနာ၊ နိဗ္ဗာနံ န ဟိ တေန ဒုလ္လဘ''န္တိ။ –

ကထာဒွယံ အဘာသိ။

တတ္ထ **န ဥက္ခိပေ** တိ အတ္တာနံ န ဥက္ခိပေယျ, ဇာတိအာဒီဟိ ဗာဟုသစ္စာဒီဟိ စ အတ္တုက္ကံသနံ န ကရေယျ ယ။ **နော စ ပရိက္ခိပေ ပရေ** တိ ပရေ ပရပုဂ္ဂလေ တေဟေဝ ဇာတိအာဒီဟိ နော ပရိက္ခိပေ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ န ခိပေယျ ဂု ဏပရိမံသနဝသေန တ န ခိပေယျ။ န ဩက္ခိပေ ပရေ ဣစ္စေဝံ သမ္ဗန္ဓော။ ပရေ ဩဉ္ဈာပနဝသေန **န ဩက္ခိပေ** ဟေ ဋ္ဌတော ကတွာ ပရေ န ဩလောကာပေယျ, န ဩဉ္ဈာပေယျာတိ အတ္ထော။ ''န ဥက္ခိပေ''တိ ဧကေ ပဌန္တိ, သော ဧဝတ္ထော။ **ပာရဂတန္တိ** သံသာရပာရံ ဝိယ ဝိဇ္ဇာယ ပာရံ ဂတံ ခီဏာသဝံ တေဝိဇ္ဇံ ဆဠဘိညံ တ **န ဧရယေ** န ဃဋ္ဋယေ န အာသာဒေယျ။ **န စတ္တဝဏ္ဏံ ပရိသာသု ဗျာဟရေ** တိ အတ္တနော ဝဏ္ဏံ ဂုဏံ လာဘသက္ကာရသိလောကံ နိကာမ ယမာနော ခတ္တိယပရိသာဒီသု န ဘာသေယျ။ **အနုဒ္ဓတော** တိ ဥဒ္ဒစ္စရဟိတော။ ဥဒ္ဓတဿ ဟိ ဝစနံ နာဒိယန္တိ။ **သမ္မိတ ဘာဏီ**တိ သမ္မဒေဝ မိတဘာဏီ, ကာလေန သာပဒေသံ ပရိယန္တဝတိံ အတ္ထသဥ္ဟိတမေဝ တစံ ဘာသနသီလောတိ အ တ္ထော။ ဣတော အညထာ ဝဒန္တဿ ဝစနံ အဂဟဏီယံ ဟောတိ။ **သုဗ္ဗတော** တိ သုန္ဒရဝတော သီလသမ္ပန္နော။ ''သိယာ''တိ ကိရိယာပဒံ အာနေတွာ ယောဇေတဗ္ဗံ။

ဇဝံ ထေရော သဋ္ဌေပေနေဝ ဓမ္မကထိကလက္ခဏံ ဝတွာ တေသံ ဂုဏာနံ အတ္တနိ လဗ္ဘမာနတံ အဓိမုစ္စိတွာ ဘိယ္ယောသောမတ္တာယ အဘိပ္ပသန္နံ မဟာဇနံ ဥတွာ “ဇဝံဝိဓေသ္သ ဓမ္မကထိကဿ ဝိမုတ္တာယတနသန္နိဿိတဿ နနိဗ္ဗာနံ ဒုလ္လဘံ, အထ ခေါ သုလဘမေဝာ”တိ ဒဿေန္တော **“သုသုခုမနိပုဏတ္ထဒဿိနာ”** တိ ဒုတိယကထမာဟ။ တဿတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။

ဝိသာခပဉ္စာလပုတ္တတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. စူဠကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

နဒန္တိ မောရာ သုသိခါ သုပေခုဏာ တိ အာယသ္မတော စူဠကတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ကုသလံ ဥပစိနန္တော ကကုသန္ဓဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဆတ္တပဏ္ဏိဖလံ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **စူဠကော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဓနပါလဒမနေ သတ္ထရိ လဒ္ဓပ္ပသာဒေ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော ဣန္ဒသာလဂုဟာယံ ဝသတိ, သော ဧကဒိဝသံ ဂုဟာဒွါရေ နိသိန္နော မဂဓက္ခေတ္တံ ဩလောကေသိ။ တသ္မိံ ခဏေ ဟဝုသကာလမေဃော ဂမ္ဘီရမဓုရနိဂ္ဃောသော သတပဋလသဟဿပဋလော အဥ္ဇနသိခရသန္နိကာသော နဘံ ပူရေတွာ ပဝဿတိ, မယူရသင်္ဃာ စ မေဃဂဇ္ဇိတံ သုတွာ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌာ ကေကာသဒ္ဒံ မုဉ္စိတွာ တတ္ထ တတ္ထ ပဒေသေ နစ္စန္တာ ဝိစရန္တိ။ ထေရဿပိ အာတသဂဇ္ဇေ မေဃတတဖဿေဟိ အပဂတဓမ္မတ္တာ ပဿဒ္ဓကရဇကာယေ ကလ္လတံ ပတ္တေ ဥတုသပ္ပာယလာဘေန စိတ္တံ ဧကဂ္ဂံ အဟောသိ, ကမ္မဋ္ဌာနဝီထိံ ဩတရိ, သော တံ ဥတွာ ကာလသမ္ပဒါဒိကိတ္တနမုခေန အတ္တာနံ ဘာဝနာယ ဥဿာဟေန္တော –

၂၁၁. “နဒန္တိ မောရာ သုသိခါ သုပေခုဏာ၊ သုနီလဂီဝါ သုမုခါ သုဂဇ္ဇိနော။
သုသဒ္ဒလာ စာပိ မဟာမဟီ အယံ၊ သုဗျာပိတမ္ဗု သုဝလာဟကံ နဘံ။

၂၁၂. “သုကလ္လရူပော သုမနဿ ဈာယတံ၊ သုနိက္ကမော သာဓု သုဗုဒ္ဓသာသနေ။
သုသုက္ကသုက္ကံ နိပုဏံ သုဒုဒ္ဒသံ၊ ဖုသာဟိ တံ ဥတ္တမမစ္စုတံ ပဒ”န္တိ။ –

ဒွေ ကထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **နဒန္တိ မောရာ သုသိခါ သုပေခုဏာ, သုနီလဂီဝါ သုမုခါ သုဂဇ္ဇိနော** တိ ဧတေ မတ္တကေ ဥဋ္ဌိတာဟိ သုန္ဒရာဟိ သိခါဟိ သမန္နာဂတတ္တာ **သုသိခါ,** နာနာဝဏ္ဏေဟိ အနေကေဟိ သောဘနေဟိ ဘဒ္ဒကပိဉ္ဆေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ **သုပေခုဏာ,** ရာဇီဝဝဏ္ဏသင်္ကာသာယ သုန္ဒရာယ နီလဝဏ္ဏာယ ဂီဝါယ သမန္နာဂတတ္တာ **သုနီလဂီဝါ,** သုန္ဒရမုခတာယ **သုမုခါ,** မနုညတဒိတာယ **သုဂဇ္ဇိနော, မောရာ** သိခဏ္ဍိနော ဆဇ္ဇသံဝါဒီ ကေကာသဒ္ဒံ မုဉ္စန္တာ **နဒန္တိ** ရဝန္တိ။ **သုသဒ္ဒလာ စာပိ မဟာမဟီ အယ** န္တိ အယဉ္စ မဟာပထဝီ သုသဒ္ဒလာ သုန္ဒရဟရိတတိဏာ။ **သုဗျာပိတမ္ဗု** တိ အဘိနဝဝုဋ္ဌိယာ တဟံ တဟံ ဝိဿန္ဒမာနသလိလတာယ သုဋ္ဌု ဗျာပိတဇလာ ဝိတတဇလာ။ “သုသုက္ကတမ္ဗု”တိပိ ပဌေ, သုဝိသုဒ္ဓဇလာတိ အတ္ထော။ **သုဝလာဟကံ နဘ**န္တိ ဣဒဉ္စ နဘံ အာကာသံ နီလုပ္ပလဒလသန္နိဘေဟိ သမန္တတော ပူရေတွာ ဌိတေဟိ သုန္ဒရေဟိ ဝလာဟကေဟိ မေဃေဟိ သုဝလာဟကံ။

သုကလ္လရူပော **သုမနဿ ဈာယတ** န္တိ ဣဒါနိ ဥတုသပ္ပာယလာဘေန သုဋ္ဌု ကလ္လရူပေါ ကမ္မနိယသဘာဝေါ, နီဝရဏေဟိ အနဇ္ဈာရုဠှစိတ္တတာယ သုန္ဒရမနဿ ယောဂါဝစရဿ ယံ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနဝသေန လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနဝသေန စ ဈာယတံ။ **သုနိက္ကမော။ပေ။ အစ္စုတံ ပဒ** န္တိ ဇဝံ ဈာယန္တော စ **သာဓု သုဗုဒ္ဓဿ** သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ **သာသနေ** သုန္ဒရနိက္ကမော ဟုတွာ သုပရိသုဒ္ဓသီလတာယ **သုသုက္ကံ,** ဝိသုဒ္ဓသဘာဝတာယ သဗ္ဗဿပိ သံကိလေသဿ ဧကစရဘာတနုပဂမနတော **သုက္ကံ,** နိပုဏဉာဏဂေါစရတာယ **နိပုဏံ,** ပရမဂမ္ဘီရတာယ **သုဒုဒ္ဒသံ,** ပဏီတဘာဝေန သေဋ္ဌဘာဝေန စ **ဥတ္တမံ,** နိစ္စသဘာဝတာယ **အစ္စုတံ ပဒံ တံ** နိဗ္ဗာနံ **ဖုသာဟိ** အတ္တပစ္စက္ခကရဏေန သမ္မာပဋိပတ္တိယာ သစ္ဆိကရောဟီတိ။

ဧဝံ ထေရော အတ္တာနံ ဩဝဒန္တော ဥတုသပ္ပာယလာဘေန သမာဟိတစိတ္တော ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၃၉.၃၇-၄၂) –

"ကဏိကာရံဝ ဇလိတံ၊ ပုဏ္ဏမာယေဝ စန္ဒိမံ။
ဇလန္တံ ဒီပရုက္ခံဝ၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။

"ကဒလိဖလံ ပဂ္ဂယှ၊ အဒါသိံ သတ္ထုနော အဟံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ဝန္ဒိတွာန အပက္ကမိံ။

"ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ထေရော အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ပီတိသောမနဿဇာတော **"နဒန္တိ မောရာ"**တိအာဒိနာ တာယေဝ ကထာ ပစ္စုဒာဟာသိ။ တေနဿ ဣဒမေဝ အညာဗျာကရဏံ အဟောသီတိ။

စူဠကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. အနူပမတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

နန္ဒမာနာဂတံ စိတ္တာတိ အာယသ္မတော အနူပမတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကတိံသေ ကပ္ပေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ပဒုမံ နာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ရထိယံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အင်္ကောလပုပ္ဖေဟိ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကောသလရဋ္ဌေ ဣဗ္ဘကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ရူပသမ္ပတ္တိယာ **အနူပမော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဥပနိဿယသမ္ပန္နတာယ ကာမေ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော အရညေ ဝိဟရတိ။ တဿ စိတ္တံ ဗဟိဒ္ဓာ ရူပါဒိအာရမ္မဏေသု ဝိဓာဝတိ။ ကမ္မဋ္ဌာနံ ပရိဝဋ္ဋတိ။ ထေရော ဝိဓာဝန္တံ စိတ္တံ နိဂ္ဂဏှန္တော –

၂၁၃. "နန္ဒမာနာဂတံ စိတ္တံ၊ သူလမာရောပမာနကံ။
တေန တေနေဝ ဝဇသိ၊ ယေန သူလံ ကလိင်္ဂရံ။

၂၁၄. "တာဟံ စိတ္တကလိံ ဗြူမိ၊ တံ ဗြူမိ စိတ္တဒုဗ္ဘကံ။
သတ္ထာ တေ ဒုလ္လဘော လဒ္ဓော၊ မာနတ္ထေ မံ နိယောဇယီ"တိ။ –

ဣမာဟိ ဒွီဟိ ကထာဟိ ဩဝဒိ။

တတ္ထ **နန္ဒမာနာဂတံ စိတ္တာ**တိ နန္ဒမာန အဘိနန္ဒမာန စိတ္တ အဘိနန္ဒမာနံ အာဂတံ ဥပ္ပန္နံ။ **သူလမာရောပမာနက**န္တိ ဒုက္ခုပ္ပတ္တိဋ္ဌာနတာယ သူလသဒိသတ္တာ သူလံ တံ တံ ဘဝံ ကမ္မကိလေသေဟိ တွေကံ ကာလံ အာရောပိယမာနံ။ **တေန တေနေဝ ဝဇသိ, ယေန သူလံ ကလိင်္ဂရ**န္တိ ယတ္ထ ယတ္ထ သူလသဏ္ဌာတာ ဘဝတ ကလိင်္ဂရသင်္ခာတာ အဓိကုဋ္ဋနကာ ကာမဂုဏာ စ တေန တေနေဝ, ဟာပစိတ္တ, ဝဇသိ, တံ တဒေဝ ဌာနံ ဥပဂစ္ဆသိ, အတ္တနော အနတ္ထံ န သလ္လက္ခေသိ။

တာဟံ စိတ္တကလိံ ဗြူမိတိ တံ တသ္မာ ပမတ္တဘာဝတော စိတ္တကလိံ စိတ္တကာလကဏ္ဏိံ အဟံ ကထယာမိ။ ပုန ပိ **တံ ဗြူမိ** ကထေမိ **စိတ္တဒုဗ္ဘကံ** စိတ္တသင်္ခာတဿ အတ္တနော ဗဟူပကာရဿ သန္တာနဿ အနတ္ထာဝဟနတော စိတ္တဒုဗ္ဘိံ။ "စိတ္တဒုဗ္ဘက"တိပိ ပဌန္တိ။ စိတ္တသင်္ခာတအလက္ခိကအပ္ပပုညာတိ အတ္ထော။ ကိန္တိ ဗြူမီတိ စေ? အာဟ **"သတ္ထာ တေ ဒုလ္လဘော လဒ္ဓော, မာနတ္ထေ မံ နိယောဇယီ"**တိ။ ကပ္ပာနံ အသင်္ချေယျမ္ပိ

နာမ ဗုဒ္ဓသုညော လောကော ဟောတိ, သတ္တရှိ ဥပ္ပန္နေပိ မနုဿတ္တသဒ္ဓါပဋိလာဘာဒယော ဒုလ္လဘာ ဧဝ, လဒ္ဓေသု စ တေသု သတ္တာပိ ဒုလ္လဘောယေဝ ဟောတိ။ ဧဝံ ဒုလ္လဘော သတ္တာ ဣ္လာအနိ တယာ လဒ္ဓော, တသ္မိံ လဒ္ဓေ သမ္ပတိပိ အနတ္ထေ အဟိတေ အာယတိဉ္စ အနတ္ထာဝဟေ ဒုက္ခာဝဟေ အကုသလေ မံ မာ နိယောဇေသီတိ။ ဧဝံ ထေရော အတ္တနော စိတ္တံ သြဝဒန္တော ဧဝ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၃၇.၁၆-၁၉) –

> ''ပဒုမော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ စိတ္တကူဋေ ဝသီ တဒါ။
> ဒိသွာန တံ အဟံ ဗုဒ္ဓံ၊ သယမ္ဘုံ အပရာဇိတံ။
>
> ''အင်္ကောလံ ပုပ္ဖိတံ ဒိသွာ၊ ဩစိနိတွာနဟံ တဒါ။
> ဥပဂန္တွာန သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ပူဇယိံ ပဒုမံ ဇိနံ။
>
> ''ကေတိံသေ ဣ္လာတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိပူဇယိံ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အနူပမတ္ထေရဂာထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဝဇ္ဇိတတ္ထေရဂာထာဝဏ္ဏနာ

သံသရံ ဒီဃမဒ္ဓါန န္တိ အာယသ္မတော ဝဇ္ဇိတတ္ထေရဿ ဂာထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဣ္လာတော ပဉ္စသဋ္ဌိမေ ကပ္ပေ ကေသိံ ပစ္စန္တကမေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဝနစရကော ဟုတွာ ဝိစရန္တော ကေဒိဝသံ ဥပသန္တံ နာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ပဗ္ဗတဂုဟာယံ ဝိဟရန္တံ အဒ္ဒသ။ သော တဿ ဥပသမံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော စမ္ပကပုပ္ဖေန ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣ္လာမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကောသလရဋ္ဌေ ဣ္လာဗ္ဘကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ဇာတဒိဝသတော ပဋ္ဌာယ မာတုကမဟတ္ထံ ဂတော ရောဒတိ။ ဗြဟ္မလောကတော ကိရ စဝိတွာ ဣ္လာဓာဂတော ယသ္မာ မာတုကမသမ္ဖဿံ န သဟတိ, တသ္မာ မာတုကမသမ္ဖဿဝဇ္ဇနတော **ဝဇ္ဇိတော** တွေဝ နာမံ ဇာတံ။ သော ဝယပ္ပတ္တော သတ္ထု ယမကပာဋိဟာရိယံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ တဒဟေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၃၇.၂၇-၃၀) –

> ''ဥပသန္တော စ သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ ဝသတီ ပဗ္ဗတန္တရေ။
> ကေစမ္ပကမာဒာယ၊ ဥပဂစ္ဆိံ နရုတ္တမံ။
>
> ''ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ပစ္စေကမုနိမုတ္တမံ။
> ဥဘော ဟတ္ထေဟိ ပဂ္ဂယှ၊ ပူဇယိံ အပရာဇိတံ။
>
> ''ပဉ္စသဋ္ဌိမှိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိပူဇယိံ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ အတ္တနော ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရိတွာ ဓမ္မသံဝေဂေန –

၂၁၅. ''သံသရံ ဒီဃမဒ္ဓါနံ၊ ဂတီသု ပရိဝတ္တိသံ။
အပဿံ အရိယသစ္စာနိ၊ အန္ဓဘူတော ပုထုဇ္ဇနော။

၂၁၆. ''တဿ မေ အပ္ပမတ္တဿ၊ သံသာရာ ဝိနဠီကတာ။

သဗ္ဗာ ဂတီ သမုစ္ဆိန္နာ၊ နတ္ထိ ဒာနိ ပုနဗ္ဘဝေ''တိ။ – ဒုတိယံ ကထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **သံသရန္တိ** သံသရန္တော, တသ္မိံ တသ္မိံ ဘဝေ အာအနနိက္ခေပဝသေန အပရာပရံ သန္ဓာဝန္တော။ **ဒီဃမဒ္ဓာနန္တိ** စိရကာလံ အနာဒိမတိ သံသာရေ အပရိမာဏကာလံ။ **ဂတီသူ**တိ သုကတဒုက္ကဋာနံ ကမ္မာနံ ဝသေန သုဂတိဒုဂ္ဂတီသု။ **ပရိဝတ္တိသ**န္တိ ဃဋီယန္တံ ဝိယ ပရိဗ္ဗမန္တော စဝနုပပဇ္ဇနဝသေန အပရာပရံ ပရိဝတ္တိံ။ တသ္သ ပန ပရိဝတ္တနသ္သ ကာရဏမာဟ **"အပဿံ အရိယသစ္စာနိ, အန္ဓဘူတော ပုထုဇ္ဇနော"**တိ။ ဒုက္ခာဒီနိ စတ္တာရိ အရိယသစ္စာနိ ဉာဏစက္ခုနာ အပဿန္တော အပ္ပဋိဝိဇ္ဈန္တော, တတော ဧဝ အဝိဇ္ဇန္ဓတာယ အန္ဓဘူတော ပုထူနံ ဇနနာဒီဟိ ကာရဏေဟိ ပုထုဇ္ဇနော ဟောန္တော ဂတီသု ပရိဝတ္တိသန္တိ ယောဇနာ, တေနေတမာဟ ဘဂဝါ –

"စတုန္နံ, ဘိက္ခဝေ, အရိယသစ္စာနံ အနနုဗောဓာ အပ္ပဋိဝေဓာ ဧဝမိဒံ ဒီဃမဒ္ဓာနံ သန္ဓာဝိတံ သံသရိတံ မမဉ္စေဝ တုမှာကဉ္စာ''တိ (မဟာဝ. ၂၈၇; ဒီ. နိ. ၂.၁၅၅; သံ. နိ. ၅.၁၀၉၁; နေတ္တိ. ၁၁၄)။

တဿ မယှံ ဝုတ္တနယေန ပုဗ္ဗေ ပုထုဇ္ဇနဿေဝ သတော ဣဒါနိ သတ္ထာရာ ဒိန္နနယေန **အပ္ပမတ္တဿ** အပ္ပမာဒပဋိပတ္တိယာ သမထဝိပဿနာဘာဝနံ မတ္ထကံ ပာပေတွာ ဌိတဿ။ **သံသာရာ ဝိနဠီကတာ**တိ သံသရန္တိ သတ္တာ ဧတေဟီတိ "သံသာရာ"တိ လဒ္ဓနာမာ ကမ္မကိလေသာ အဂ္ဂမဂ္ဂေန သမုစ္ဆိန္နတ္တာ ဝိဂတနဠာ နိမ္မူလာ ကတာ။ **သဗ္ဗာ ဂတီ သမုစ္ဆိန္နာ**တိ ဧဝံ ကမ္မကိလေသဝဋ္ဋာနံ ဝိနဠီကတတ္တာ နိရယာဒိကာ သဗ္ဗာပိ ဂတိယော သမ္မဒေဝ ဥစ္ဆိန္နာ ဝိဒ္ဓံသိတာ, တတော ဧဝ **နတ္ထိ ဒာနိ** အာယတိံ **ပုနဗ္ဘဝေ**တိ ဣဒမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏံ အဟောသီတိ။

ဝဇ္ဇိတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. သန္ဓိတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အဿတ္ထေ ဟရိတောဘာသေတိ အာယသ္မတော သန္ဓိတတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကတိံသေ ကပ္ပေ သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဧကော ဂေဟလကော အဟောသိ။ သော သတ္ထရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ အညတရံ ထေရံ ဥပသင်္ကမိတွာ တဿ သန္တိကေ ဗုဒ္ဓဂုဏပဋိသံယုတ္တံ ဓမ္မံ သုတွာ ပသန္နမာနသော "ကုဟိံ ဘဂဝါ"တိ ပုစ္ဆိတွာ ပရိနိဗ္ဗုတဘာဝံ သုတွာ "ဧဝံ မဟာနုဘာဝေ ဗုဒ္ဓါပိ နာမ အနိစ္စတာဝသံ ဂစ္ဆန္တိ, အဟော သင်္ခါရာ အဒ္ဓုဝါ"တိ အနိစ္စသညံ ပဋိလဘိ။ တံ ထေရော ဗောဓိပူဇာယ ဥဿာဟေသိ။ သော ကာလေန ကာလံ ဗောဓိရုက္ခသမီပံ ဂန္တွာ ဝိပဿိနံ ပဋ္ဌပေတွာ ဗုဒ္ဓဂုဏေ အနုဿရန္တော ဗောဓိံ ဝန္ဒတိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကောသလရဋ္ဌေ ကုဋုမ္ဗိကကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **သန္ဓိတော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော အနိစ္စတာပဋိသံယုတ္တံ ဓမ္မကထံ သုတွာ သံဝေဂဇာတော ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ ဉာဏဿ ပရိပါကံ ဂတတ္တာ နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ သော အတ္တနော ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗောဓိဝန္ဒနံ ဗုဒ္ဓါနုဿတိံ အနိစ္စသညာပဋိလာဘဉ္စ အနုဿရိတွာ တဒုပနိဿယေန အတ္တနော ဝိသေသာဓိဂမံ ပကာသေန္တော –

၂၁၇. "အဿတ္ထေ ဟရိတောဘာသေ၊ သံဝိရူဠ္ဟမှိ ပါဒပေ။
ဧကံ ဗုဒ္ဓဂတံ သညံ၊ အလဘိတ္ထံ ပတိဿတော။

၂၁၈. "ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ သညမလဘိံ တဒါ။
တဿာ သညာယ ဝါဟသာ၊ ပတ္တော မေ အာသဝက္ခယော"တိ။ –

ဒုတိယံ ကထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **အဿတ္ထေ**တိ အဿတ္ထဋ္ဌာနီယေ, ယတ္ထ ယံ ဝေရဟိ အမှာကံ ဘဂဝတော ဗောဓိရုက္ခော အဿတ္ထော, ဧတဿ ဌာနေ တဒါ သိခိဿ ဘဂဝတော ဗောဓိရုက္ခော ပုဏ္ဍရီကော ဌိတောတိ သော အဿတ္ထဋ္ဌာနီယတာယ "အဿတ္ထေ"တိ ဝုတ္တံ။ သတ္တာနံ အဿာသဇနနတော ဝါ။ အပရေ ပန "အဿတ္ထရုက္ခမူလေ နိသီဒိ

တ္တတ တအ ဗုဒ္ဓာနုဿတိယာ ဘာဝိတတ္တာ ထေရော 'အဿတ္ထေ'တိ အတောစာ''တိ ဝဒန္တိ။ **ဟရိတောဘာသေ**တိ ဟရိတေဟိ သာရမဏိဝဏ္ဏေဟိ ဩဘာသမာနေ။ **သံဝိရူဠ္ဟမ္ဟိ**တိ သုဋ္ဌု ဝိရူဠ္ဟေဟ သုပ္ပတိဋ္ဌိတေ, သုဃနနိစိတပတ္တ တပလာသပလ္လဝေဟိ ဝိရူဠ္ဟသဉ္ဆန္နေတိ စ ဝဒန္တိ။ **ဟာဒပေ**တိ ရုက္ခေ။ **ဧကံ ဗုဒ္ဓဂတံ သညံ, အလဘိတ္ထံ ပတိဿတော**တိ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏံ အာရမ္မဏဿ ဧကဇာတိယတ္တာ ဧကံ ''ဣတိပိ သော ဘဂဝ''တိအာဒိနယပ္ပဝတ္တံ ဗုဒ္ဓာနုဿတိသဟဂတံ သညံ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ ပတိပတိသရဏတော ပတိဿတော ဟုတ္တ္တ အလဘိံ။

ကအာ ပန သာ သညာ လဒ္ဓာ, ကိံဝတာယ သိဒ္ဓာတိ အာဟ **''ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ''** တိအာဒိ။ ဣတော ဘဒ္ဒကပ္ပတော ဥဒ္ဓံ အာရောဟနဝသေန ဧကတိံသေ ကပ္ပေ။ **ယံ သညံ**န္တိ ယံ ဗုဒ္ဓာနုဿတိသဟဂတံ သညံ, ယံ တ ဗုဒ္ဓာနံ အနိစ္စတံ ဒိသွ္တ တဒနုသာရေန သဗ္ဗာသင်္ခါရေသု တအ အနိစ္စသညံ အလဘိံ။ **တဿာ သညာယ တဟာသာ** တိ တဿာ ယထာဝုတ္တာယ သညာယ ကာရဏဘာဝေန တံ ဥပနိဿယံ ကတ္တ္တ။ **ပတ္တော မေ အာသဝက္ခယော** တိ ဣအနိ မယာ အာသတနံ ခယော နိရောဓော အဓိဂတောတိ ဣမာယေဝ စ ဣမဿ ထေရဿ အပဒာနကထာပိ။ ယထာဟ (အပ. ထေရ ၁.၂၂.၂၇-၃၀) –

> ''အဿတ္ထေ ဟရိတောဘာသေ။ပေ.။ ပတ္တော မေ အာသဝက္ခယော။
> ''ဣတော တေရသကပ္ပမ္ဟိ, ဓနိဋ္ဌော နာမ ခတ္တိယော။
> သတ္တရတနသမ္ပန္နော, စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။
> သန္ဓိတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဌမဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

နိဋ္ဌိတာ စ ဒုကနိပာတဝဏ္ဏနာ။

၃. တိကနိပါတော

၁. အင်္ဂဏိကဘာရဒွါဇတ္ထေရဂာထာဝဏ္ဏနာ

တိကနိပါတေ **အယောနိ သုဒ္ဓိမန္ဝေသ**န္တိ အာယသ္မတော အင်္ဂဏိကဘာရဒွါဇတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ဣတော ကေ တိံသေ ကပ္ပေ သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ပိဏ္ဍာယ စရန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန ဝန္ဒိတွာ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဏှိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဟိမဝန္တသမီပေ ဥက္ကဋ္ဌေ နာမ နဂရေ ဝိဘဝသမ္ပန္နဿ ဗြာဟ္မဏဿ ဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **အင်္ဂဏိကဘာရဒွါဇော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိံ ဂတော နေက္ခမ္မဇ္ဈာသယတာယ ပရိဗ္ဗာဇကပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ အမရံ တပံ စရန္တော တတ္ထ တတ္ထ ဝိစရန္တော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ ဇနပဒစာရိကံ စရန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ တံ မိစ္ဆာတပံ ပဟာယ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၂၃.၄၈-၅၁) –

> ''ဥသဘံ ပဝရံ ဝီရံ၊ ဝေဿဘုံ ဝိဇိတာဝိနံ။
> ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌမဝန္ဒဟံ။
>
> ''ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဝန္ဒနာယ ဣဒံ ဖလံ။
>
> ''စတုဝီသတိကပ္ပမှိ၊ ဝိကတာနန္ဒနာမကော။
> သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တီ မဟဗ္ဗလော။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ ဝိမုတ္တိသုခေန ဝိဟရန္တော ဉာတီနံ အနုကမ္ပာယ အတ္တနော ဇာတိဘူမိံ ဂန္တွာ ဗဟူ ဉာတကေ သရဏေသု စ သီလေသု စ ပတိဋ္ဌာပေတွာ တတော နိဝတ္တိတွာ ကုရုရဋ္ဌေ ကုဏ္ဍိယဿ နာမ နိဂမဿ အဝိဒူရေ အရညေ ဝသန္တော ဧကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန ဥက္ကဋ္ဌာမံ ဂတော ဥတ္တရာပထတော အာဂတေဟိ သန္ဒိဋ္ဌေဟိ ဗြာဟ္မဏေဟိ သမာဂတော တေဟိ, ''ဘော ဘာရဒွါဇ, ကိံ ဒိသွာ ဗြာဟ္မဏာနံ သမယံ ပဟာယ ဣမံ သမယံ ဂဏှီ''တိ ပုဋ္ဌော တေသံ ဣတော ဗုဒ္ဓသာသနတော ဗဟိဒ္ဓါ သုဒ္ဓိ နတ္ထီတိ ဒဿေန္တော –

၂၁၉. ''အယောနိ သုဒ္ဓိမန္ဝေသံ၊ အဂ္ဂိံ ပရိစရိံ ဝနေ။
သုဒ္ဓိမဂ္ဂံ အဇာနန္တော၊ အကာသိံ အမရံ တပ''န္တိ။ – ပဌမံ ကထမာဟ။

တတ္ထ **အယောနီ**တိ အယောနိသော အနုပါယေန။ **သုဒ္ဓိ**န္တိ သံသာရသုဒ္ဓိံ ဘဝနိဿရဏံ။ **အန္ဝေသ**န္တိ ဂဝေသန္တော။ **အဂ္ဂိံ ပရိစရိံ ဝနေ**တိ ''အယံ သုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ''တိ အဓိပ္ပာယေန အရညာယတနေ အဂ္ဂိဟုတသာလာယံ အဟ္ဂါကရံ ကတွာ အာဟုတိံ ပဂ္ဂဏှန္တော အဂ္ဂိဒေဝံ ပရိစရိံ ဝေဒေ ဝုတ္တဝိဓိနာ ပူဇေသိံ။ **သုဒ္ဓိမဂ္ဂံ အဇာနန္တော, အကာသိံ အမရံ တပ**န္တိ သုဒ္ဓိယာ နိဗ္ဗာနဿ မဂ္ဂံ အဇာနန္တော အဂ္ဂိပရိစရဏံ ဝိယ ပဉ္စတပတပ္ပနာဒိအတ္တကိလမထာနုယောဂံ ''သုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ''တိ မညာယ အကာသိံ အစရိံ ပဋိပဇ္ဇိံ။

ဧဝံ ထေရော အဿမတော အဿမံ ဂစ္ဆန္တော ဝိယ ဝေဒေ ဝုတ္တဝိဓိနာ အဂ္ဂိပရိစရဏာဒိနာ အနုဋ္ဌာယ သုဒ္ဓိယာ အပ္ပတ္တဘာဝေန ဗဟိဒ္ဓါ သုဒ္ဓိယာ အဘာဝံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ဣမသ္မိံယေဝ သာသနေ သုဒ္ဓိ စ မယာ အဓိဂတာတိ ဒဿေန္တော –

၂၂၀. ''တံ သုခေန သုခံ လဒ္ဓံ၊ ပဿ ဓမ္မသုဓမ္မတံ။

တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။ – ဒုတိယကထမာဟ။

တတ္ထ **တန္တိ** ယဿတ္ထာယ သုဒ္ဓိံ အနေ္ဝသန္တော တဿ မဂ္ဂံ အဇာနန္တော အဂ္ဂိံ ပရိစရိံ အမရံ တပံ အစရိံ, တံ နိဗ္ဗာနသုခံ **သုခံ သုခေန** သမထဝိပဿနာယ သုခာယ ပဋိပဒာယ အတ္တကိလမထာနုယောဂံ အနုပဂမ္မ မယာ **လဒ္ဓံ** ပတ္တံ အဓိဂတံ။ **ပဿ ဓမ္မသုဓမ္မတ** န္တိ သတ္ထု သာသနဓမ္မဿ သုဓမ္မတံ အဝိပရီတနိယျာနိကဓမ္မသဘာဝံ ပဿ ဇာနာဟီတိ ဓမ္မာလပနဝသေန ဝဒတိ, အတ္တာနံ ဝါ အာလပတိ။ တဿ လဒ္ဓဘာဝံ ပန ဒဿေန္တော –

“တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန” န္တိ။ –

အာဟ , တံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ ဧဝံ သုဒ္ဓိယာ အဓိဂတတ္တာ “ဣဒါနိ ပဉ္စာယာဟံ ပရမတ္ထတော ဗြာဟ္မဏော”တိ ဒဿေန္တော –

၂၂၁. “ဗြဟ္မဗန္ဓု ပုရေ အာသိံ၊ ဣဒါနိ ခေါမှိ ဗြာဟ္မဏော။
တေဝိဇ္ဇော နှာတကော စမှိ၊ သောတ္တိယော စမှိ ဝေဒဂူ”တိ။ – တတိယံ ကထမာဟ။

တဿတ္ထော – ဣတော ပုဗ္ဗေ ဇာတိမတ္တေန ဗြာဟ္မဏဘာဝတော ဗြာဟ္မဏာနံ သမညာယ **ဗြဟ္မဗန္ဓု** နာမ **အာသိံ**။ ဗာဟိတပာပတ္တာ ပန **ဣဒါနိ ခေါ** အရဟတ္တာဓိဂမေန ပရမတ္ထတော **ဗြာဟ္မဏော စ အမှိ** ။ ဣတော ပုဗ္ဗေ ဘာဝသဒ္ဒယကရာနံ တိဿန္နံ ဝေဒသင်္ခါတာနံ ဝိဇ္ဇာနံ အဇ္ဈယနေန သမညာမတ္တေန တေဝိဇ္ဇော နာမ ဟုတွာ ဣဒါနိ ဘဝက္ခယကရာယ ဝိဇ္ဇာယ ဝသေန တိဿန္နံ ဝိဇ္ဇာနံ အဓိဂတတ္တာ ပရမတ္ထတော **တေဝိဇ္ဇော စ အမှိ** ။ တထာ ဣတော ပုဗ္ဗေ ဘဝဿာဒဂဓိတာယ နှာတကဝတနိပ္ဖတ္တိယာ သမညာမတ္တေန နှာတကော နာမ ဟုတွာ ဣဒါနိ အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ္ဂဇလေန သုဝိက္ခာလိတကိလေသမလတာယ ပရမတ္ထတော **နှာတကော စမှိ**။ ဣတော ပုဗ္ဗေ အဝိမုတ္တဘဝဿာဒမန္တဇ္ဈာနေန တေဟာရမတ္တတော သောတ္တိယော နာမ ဟုတွာ ဣဒါနိ သုဝိမုတ္တဘဝဿာဒဓမ္မဇ္ဈာနေန ပရမတ္ထတော **သောတ္တိယော စမှိ** ။ ဣတော ပုဗ္ဗေ အပ္ပဋိနိဿဋ္ဌပဓမ္မာနံ ဝေဒာနံ ဂတမတ္တေန ဝေဒဂူ နာမ ဟုတွာ ဣဒါနိ ဝေဒသင်္ခါတေန မဂ္ဂဉာဏေန သံသာရမဟောဃဿ ဝေဒဿ စတုသစ္စဿ စ ပာရံ ဂတတ္တာ အဓိဂတတ္တာ ဉာတတ္တာ ပရမတ္ထတော **ဝေဒဂူ** ဇာတောတိ။ တံ သုတွာ ဗြာဟ္မဏာ သာသနေ ဥဠာရံ ပသာဒံ ပဝေဒေသုံ။

အင်္ဂဏိကဘာရဒွာဇတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ပစ္စယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ပဉ္စာဟာဟံ ပဗ္ဗဇိတော တိ အာယသ္မတော ပစ္စယတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဣတော ဧကနဝုတေ ကပ္ပေ ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဝိနတာယ နာမ နဒိယာ တီရေ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော မနုညဒဿနာနိ မဟန္တာနိ ဥဒုမ္ဗရဖလာနိ ဩစိနိတွာ ဥပနာမေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဘဒ္ဒကပ္ပေ ကဿပေ ဘဂဝတိ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ပဝတ္တဝရဓမ္မစက္ကေ ဝေနေယျဇနာနုဂ္ဂဟံ ကရောန္တေ တဿ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ ဘာဝနမနုယုဉ္ဇန္တော ဧကဒိဝသံ သံသာရဒုက္ခံ စိန္တေတွာ

အတိဝိယ သဉ္ဇာတသံဝေဂေါ ဝိဟာရေ နိသိန္နော “အရဟတ္တံ အပ္ပတွာ ဣတော န နိက္ခမိဿာမီ”တိ စိတ္တံ အဓိဋ္ဌဟာယ တယမန္တော ဉာဏဿ အပရိပက္ကတ္တာ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတုံ နာသက္ခိ။ သော ကာလင်္ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရောဟိတနဂရေ ခတ္တိယကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ပစ္စယော** တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ပိတု အစ္စယေန ရဇ္ဇေ ပတိဋ္ဌိတော ဧကဒိဝသံ မဟာရာဇဗလိံ ကာတုံ အာရဘိ။ တတ္ထ မဟာဇနော သန္နိပတိ။ တသ္မိံ သမာဂမေ တဿ ပသာဒဥ္ဇနနတ္ထံ သတ္ထာ မဟာဇနဿ ပေက္ခန္တဿေဝ အာကာသေ ဝေဿဝဏေန နိမ္မိတေ ရတနမယကူဋာဂါရေ ရတနမယသီဟာသနေ နိသီဒိတွာ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ မဟာတော ဇနကာယဿ ဓမ္မာ

ဘိသမယော အဟောသိ။ တံ ဓမ္မံ သုတွာ ပစ္စယရာဇာပိ ရဇ္ဇံ ပဟာယ ပုရိမဟေတုသဉ္စောဒိတော ပဗ္ဗဇိ။ သော ယထာ ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ပဋိညံ အကာသိ, ဧဝံ ပဋိညံ ကတွာ ဝိဟာရံ ပဝိသိတွာ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဍေန္တော ဉာဏဿ ပရိပာကံ ဂတတ္တာ တာဝဒေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၃၉.၁၅-၂၀) –

"ဝိနတာနဒိယာ တီရေ၊ ဝိဟာသိ ပုရိသုတ္တမော။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ ဧကဂ္ဂံ သုသမာဟိတံ။

"တသ္မိံ ပသန္နမာနသော၊ ကိလေသမလဓောဝနေ။
ဥဒုမ္ဗရဖလံ ဂယှ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿဒါသဟံ။

"ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလမဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

"ဣမမှိ ဘဒ္ဒကေ ကပ္ပေ၊ သံဝိဂ္ဂမာနမာနသော။
ကဿပဿ ဘဂဝတော၊ သာသနေ ပဗ္ဗဇိံ အဟံ။

"တထာ ပဗ္ဗဇိတော သန္တော၊ ဘာဝနံ အနုယုဉ္ဇိသံ။
န ဝိဟာရာ နိက္ခမိဿံ၊ ဣတိ ကတွာန မာနသံ။

"ဥတ္တမတ္ထံ အသမ္ပတ္တော၊ န စ ပတ္တောမှိ တာဝဒေ။
ဣဒါနိ ပန ဉာဏဿ၊ ပရိပာကေန နိဗ္ဗုတော။

ပတ္တောမှိ အစလံ ဌာနံ၊ ဖုသိတွာ အစ္စုတံ ပဒံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ပဋိပတ္တိကိတ္တနမုခေန အညံ ဗျာကရောန္တော –

၂၂၂. "ပဉ္စာဟာဟံ ပဗ္ဗဇိတော၊ သေခော အပ္ပတ္တမာနသော။
ဝိဟာရံ မေ ပဝိဋ္ဌဿ၊ စေတသော ပဏိဓီ အဟု။

၂၂၃. "နာသိဿံ န ပိဝိဿာမိ၊ ဝိဟာရတော န နိက္ခမေ။
နပိ ပဿံ နိပာတေဿံ၊ တဏှာသလ္လေ အနူဟတေ။

၂၂၄. "တဿ မေဝံ ဝိဟရတော၊ ပဿ ဝီရိယပရက္ကမံ။
တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ၊ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။ –

ဣမာ တိဿော ဂါထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **ပဉ္စာဟာဟံ ပဗ္ဗဇိတော** တိ ပဉ္စာဟော အဟံ, ပဗ္ဗဇိတော ဟုတွာ ပဉ္စာဟော, ပဗ္ဗဇိတဒိဝသတော ပဉ္စမော အဟော နိဋ္ဌိတောတိ အတ္ထော။ **သေခော အပ္ပတ္တမာနသော** တိ အဓိသီလသိက္ခာဒီနံ သိက္ခနတော သေခော။ အန ဝသေသတော မာနံ သိယတိ သမုစ္ဆိန္ဒတီတိ မာနသော, အဂ္ဂမဂ္ဂေါ, တံနိဗ္ဗတ္တိတော မာနသတော အာဂတံ မာနသံ, အရဟတ္တံ, တံ, သော တ အပ္ပတ္တော ဧတေနာတိ အပ္ပတ္တမာနသော။ **ဝိဟာရံ မေ ပဝိဋ္ဌဿ, စေတသော ပဏိဓီ အဟူ**တိ ဧဝံ သေခဿ မေ ဝသနကဝိဟာရံ ဩဝရကံ ပဝိဋ္ဌဿ သတော ဝေရူပေ ဣဒါနိ ဝုစ္စမာနာကာရော စေတောပ ဏိဓိ အဟောသိ, ဧဝံ မယာ စိတ္တံ ပဏိဟိတန္တိ အတ္ထော။

နာသိဿံ န္တိအာဒိနာ စိတ္တပဏိဓိံ ဒဿေတိ။ တတ္ထ **နာသိဿံ** န္တိ ယံကိဉ္စိ ဘောဇနံ န ဘုဉ္ဇိဿံ န ဘုဉ္ဇိ ဿာမိ **တဏှာသလ္လေ** မမ ဟဒယဂတေ **အနူဟတေ** အနုဒ္ဓတေတိ ဧဝံ သဗ္ဗပဒေသု ယောဇေတဗ္ဗံ။ **န ပိဝိဿာမီ** တိ

ယံကိဉ္စိ ဟာတဗ္ဗံ န ပိဝိဿာမိ။ **ဝိဟာရတော န နိက္ခမေ** တိ ဣမသ္မာ ဣအနိ မယာ နိသိန္နဂုဗ္ဗတော န နိက္ခမေယ္ယံ။ **နပိ ပဿံ နိပာတေဿ** န္တိ မမ သရီရဿ ဒ္ဝီသု ပဿေသု ဧကမ္ပိ ပဿံ ကာယကိလမထဝိနောဒနတ္ထံ န နိပာတေဿံ, ဧကပဿေနပိ န နိပဇ္ဇိဿာမီတိ အတ္ထော။

တဿ မေဝံ ဝိဟာရတော တိ တဿ မေ ဧဝံ စိတ္တံ ပဏိဓာယ ဒဠှဟဝီရိယာဓိဋ္ဌာနံ ကတ္ဝာ ဝိပဿနာနုယောဂဝသေန ဝိဟာရတော။ **ပဿ ဝီရိယပရက္ကမ** န္တိ ဝိဓိနာ ဤရယိတဗ္ဗတော ''ဝီရိယံ'' ပရံ ဌာနံ အက္ကမနတော ''ပရက္ကမော''တိ စ လဒ္ဓနာမံ ဥဿောဠှဟီဘူတံ တယာမံ ပဿ ဇာနာဟိ။ ယဿ ပနာနုဘာဝေန မယာ **တိဿော ဝိဇ္ဇာ အနုပ္ပတ္တာ, ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန** န္တိ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။

ပစ္စယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. ဗာကုလတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ယော ပုဗ္ဗေ ကရဏီယာနိ တိ အာယသ္မတော ဗာကုလတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ကိရ အတီတေ ဣတော ကပ္ပသတသဟဿာဓိကဿ အသင်္ချေယျဿ မတ္ထကေ အနောမဒဿိဿ ဘဂဝတော ဥပ္ပတ္တိတော ပုရေတရမေဝ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝယပ္ပတ္တော တယော ဝေဒေ ဥဂ္ဂဟေတွာ တတ္ထ သာရံ အပဿန္တော ''သမ္ပရာယိကတ္ထံ ဂဝေသိဿာမီ''တိ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ပဗ္ဗတပာဒေ ဝိဟရန္တော ပဉ္စာဘိညာအဋ္ဌသမာပတ္တိလာဘီ ဟုတွာ ဝိဟရန္တော ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒံ သုတွာ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ သရဏေသု ပတိဋ္ဌိတော သတ္ထု ဥဒရာဗာဓေ ဥပ္ပန္နေ အရညတော ဘေသဇ္ဇာနိ အာဟရိတွာ တံ ဝူပသမေတွာ တတ္ထ ပုညံ အာရောဂျတ္ထာယ ပရိဏာမေတွာ တတော စုတော ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဧကံ အသင်္ချေယျံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ အပ္ပာဗာဓာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ သယံ တံ ဌာနန္တရံ အာကင်္ခန္တော ပဏိဓာနံ ကတွာ ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ဥပစိနိတွာ သုဂတီသုယေဝ သံသရန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော နိဗ္ဗတ္တိတော ပုရေတရမေဝ ဗန္ဓုမတီနဂရေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တော ပုရိမနယေနေဝ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ ဈာနာဘိညာလာဘီ ဟုတွာ ပဗ္ဗတပာဒေ ဝသန္တော ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒံ သုတွာ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ သရဏေသု ပတိဋ္ဌိတော ဘိက္ခူနံ တိဏပုပ္ဖကရောဂေ ဥပ္ပန္နေ တံ ဝူပသမေတွာ တတ္ထ ယာဝတာယုကံ ဌတွာ တတော စုတော ဗြဟ္မလောကေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဧကနဝုတိကပ္ပေ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကဿပဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဗာရာဏသိယံ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဃရာဝါသံ ဝသန္တော ဧကံ ဇိဏ္ဏံ ဝိနဋ္ဌမာနံ မဟာဝိဟာရံ ဒိသွာ တတ္ထ ဥပောသထာဂာရာဒိကံ သဗ္ဗံ အာဝသထံ ကာရေတွာ တတ္ထ ဘိက္ခုသင်္ဃဿ သဗ္ဗံ ဘေသဇ္ဇံ ပဋိယာဒေတွာ ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော အမှာကံ ဘဂဝတော ဥပ္ပတ္တိတော ပုရေတရမေဝ ကောသမ္ဗိယံ သေဋ္ဌိဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိ။ သော အရောဂဘာဝတ္ထာယ မဟာယမုနာယ နှာပိယမာနော ဓာတိယာ ဟတ္ထတော မစ္ဆေန ဂိလိတော မစ္ဆော ကေဝဋ္ဋဟတ္ထဂတော ဗာရာဏသိသေဋ္ဌိဘရိယာယ ဝိက္ကိဏိတွာ ဂဟိတော ဖာလိယမာနေပိ ပုညဗလေန အရောဂေနေဝ ဟုတွာ တာယ ပုတ္တောတိ ဂဟေတွာ ပောသိယမာနော တံ ပဝတ္တိံ သုတွာ ဇနကေဟိ မာတာပိတူဟိ ''အယံ အမှာကံ ပုတ္တော, ဒေထ နော ပုတ္တ''န္တိ အနုယောဂေ ကတေ ရညာ ''ဥဘယေသမ္ပိ သာဓာရဏော ဟောတူ''တိ ဒ္ဝိန္နံ ကုလာနံ အာယာဒဘာဝေန ဝိနိစ္ဆယံ ကတွာ ဌပိတတ္တာ **ဗာကုလော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဟုတွာ မဟတိံ သမ္ပတ္တိံ အနုဘဝန္တော အာသီတိကော ဟုတွာ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ သတ္တာဟမေဝ ပုထုဇ္ဇနော အဟောသိ, အဋ္ဌမေ အရုဏေ သဟ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၄၀.၃၈၆-၄၁၁) –

> ''ဟိမဝန္တဿာဝိဒူရေ၊ သောဘိတော နာမ ပဗ္ဗတော။
> အဿမော သုကတော မယှံ၊ သကသိဿေဟိ မာပိတော။
>
> ''မဏ္ဍပာ စ ဗဟူ တတ္ထ၊ ပုပ္ဖိတာ သိန္ဒုဝါရကာ။
> ကပိတ္ထာ စ ဗဟူ တတ္ထ၊ ပုပ္ဖိတာ ဇီဝဇီဝကာ။

“နိဂ္ဂုဏ္ဍိယော ဗဟူ တတ္ထ၊ ဗဒရာမလကာနိ စ။
ဖာရုသကာ အလာဗူ စ၊ ပုဏ္ဍရီကာ စ ပုပ္ဖိတာ။

“အာဠကာ ဗေလုဝါ တတ္ထ၊ ကဒလီ မာတုလုင်္ဂကာ။
မဟာနာမာ ဗဟူ တတ္ထ၊ အဇ္ဇုနာ စ ပိယင်္ဂုကာ။

“ကောသမ္ဗာ သဠလာ နိမ္ဗာ၊ နိဂ္ရောဓာ စ ကပိတ္ထနာ။
ဧဒိသော အဿမော မယှံ၊ သသိဿောဟံ တဟိံ ဝသိံ။

“အနောမဒဿီ ဘဂဝါ၊ သယမ္ဘူ လောကနာယကော။
ဂဝေသံ ပဋိသလ္လာနံ၊ မမဿမမုပါဂမိ။

“ဥပေတမှိ မဟာဝီရေ၊ အနောမဒဿိမဟာယသေ။
ခဏေန လောကနာထဿ၊ ဝါတာဗာဓော သမုဋ္ဌဟိ။

“ဝိစရန္တော အရညမှိ၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။
ဥပဂန္တွာန သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ စက္ခုမန္တံ မဟာယသံ။

“ဣရိယဉ္စာပိ ဒိသွာန၊ ဥပလက္ခေသဟံ တဒါ။
အသံသယဉ္ဟိ ဗုဒ္ဓဿ၊ ဗျာဓိ နော ဥဒပဇ္ဇထ။

“ခိပ္ပံ အဿမမာဂဉ္ဆိံ၊ မမ သိဿာန သန္တိကေ။
ဘေသဇ္ဇံ ကတ္တုကာမောဟံ၊ သိဿေ အာမန္တယိံ တဒါ။

“ပဋိဿုဏိတွာန မေ ဝါကျံ၊ သိဿာ သဗ္ဗေ သဂါရဝါ။
ဧကဇ္ဈံ သန္နိပတိံသု၊ သတ္ထုဂါရဝတာ မမ။

“ခိပ္ပံ ပဗ္ဗတမာရုယှ၊ သဗ္ဗောသဓမဟာသဟံ။
ပါနီယယောဂံ ကတွာန၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿဒါသဟံ။

“ပရိဘုတ္တေ မဟာဝီရေ၊ သဗ္ဗညုလောကနာယကေ။
ခိပ္ပံ ဝါတော ဝူပသမိ၊ သုဂတဿ မဟေသိနော။

“ပဿဒ္ဓံ ဒရထံ ဒိသွာ၊ အနောမဒဿီ မဟာယသော။
သကာသနေ နိသီဒိတွာ၊ ဣမာ ဂါထာ အဘာသထ။

“ယော မေ ပါဒါသိ ဘေသဇ္ဇံ၊ ဗျာဓိဉ္စ သမယီ မမ။
တမဟံ ကိတ္တယိဿာမိ၊ သုဏာထ မမ ဘာသတော။

“ကပ္ပသတသဟဿာနိ၊ ဒေဝလောကေ ရမိဿတိ။
ဝါဒိတေ တူရိယေ တတ္ထ၊ မောဒိဿတိ သဒါ အယံ။

“မနုဿလောကမာဂန္တွာ၊ သုက္ကမူလေန စောဒိတော။
သဟဿက္ခတ္တုံ ရာဇာ စ၊ စက္ကဝတ္တီ ဘဝိဿတိ။

“ပဉ္စပညာသကပ္ပမှိ၊ အနောမော နာမ ခတ္တိယော။

စာတုရန္တော ဝိဇိတာဝီ၊ ဇမ္ဗုမဏ္ဍသ္သ ဣသ္သရော။

“သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တိ မဟဗ္ဗလော။
တာဝတိံသေပိ ခေဘေတ◌တ၊ ဣသ္သရံ ကာရယိသ္သတိ။

“ဒေဝဘူတော မနုသ္သော တ၊ အပ္ပာဗာဓော ဘဝိသ္သတိ။
ပရိဂ္ဂဟံ ဝိဝဇ္ဇေတ◌တ၊ ဗ္ယာဓိံ လောကေ တရိသ္သတိ။

“အပရိမေယျေ ကပ္ပေ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေါ။
ဂေါတမော နာမ ဂေါတ္တေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိသ္သတိ။

“တသ္သ ဓမ္မေသု ဒါယာဒေါ၊ ဩရသော ဓမ္မနိမ္မိတော။
သဗ္ဗာသဝေ ပရိညာယ၊ နိဗ္ဗာယိသ္သတိနာသဝေါ။

“ကိလေသေ ဈာပယိတ◌တန၊ တဏှ◌ဟာသောတံ တရိသ္သတိ။
ဗာကုလော နာမ နာမေန၊ ဟေသ္သတိ သတ္ထု သာဝကော။

“ဣဒံ သဗ္ဗံ အဘိညာယ၊ ဂေါတမော သက္ယပုင်္ဂဝေါ။
ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတ◌တ၊ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသ္သတိ။

“အနောမဒဿီ ဘဂဝါ၊ သယမ္ဘူ လောကနာယကော။
ဝိဝေကာနုဝိလောကေန္တော၊ မမသ္သမမုပာဂမိ။

“ဥပာဂတံ မဟာဝီရံ၊ သဗ္ဗညုံ လောကနာယကံ။
သဗ္ဗောသဓေန တပ္ပေသိံ၊ ပသန္နော သေဟိ ပာဏိဘိ။

“တသ္သ   မေ သုကတံ ကမ္မံ၊ သုခေတ္တေ ဗီဇသမ္ပဒါ။
ခေပေတုံ နေဝ သက္ကောမိ၊ တဒါ ဟိ သုကတံ မမ။

“လာဘာ မမ သုလဒ္ဓံ မေ၊ ယောဟံ အဒ္ဒက္ခိ နာယကံ။
တေန ကမ္မာဝသေသေန၊ ပတ္တော◌မှိ အစလံ ပဒံ။

“သဗ္ဗမေတံ အဘိညာယ၊ ဂေါတမော သက္ယပုင်္ဂဝေါ။
ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတ◌တ၊ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ မံ။

“အပရိမေယျေ ကပ္ပေ၊ ယံ ကမ္မမကရိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဘေသဇ္ဇဿ ဣဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။
အရဟတ္တံ ပန ပတ◌တ ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရာ အတ္တနော သာဝကေ ပဋိပာဋိယာ ဌာနန္တရေ ဌပေန္တေန အပ္ပာဗာဓာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပိတော သော ပရိနိဗ္ဗာနသမယေ သင်္ဃမဇ္ဈေ ဘိက္ခူနံ ဩဝါဒမုခေန အညံ ဗျာကရောန္တော –

၂၂၅. “ယော ပုဗ္ဗေ ကရဏီယာနိ၊ ပစ္ဆာ သော ကာတုမိစ္ဆတိ။
သုခါ သော ဓံသတေ ဌာနာ၊ ပစ္ဆာ စ မနုတပ္ပတိ။

၂၂၆. “ယ◌ဟိ ကယိရာ တ◌ဟိ ဝဒေ၊ ယံ န ကယိရာ န တံ ဝဒေ။
အကရောန္တံ ဘာသမာနံ၊ ပရိဇာနန္တိ ပဏ္ဍိတာ။

၂၂၇. “သုသုခံ ဝတ နိဗ္ဗာနံ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဒေသိတံ။
အသောကံ ဝိရဇံ ခေမံ၊ ယတ္ထ ဒုက္ခံ နိရုဇ္ဈတီ”တိ။ – ကထာတ္တယမဘာသိ။

တတ္ထ **ယော ပုဗ္ဗေ ကရဏီယာနိ, ပစ္ဆာ သော ကာတုမိစ္ဆတီ** တိ ယော ပုဂ္ဂလော ပုဗ္ဗေ ပုရေတရံ ဇရာရောဂါဒီဟိ အနဘိဘူတကာလေယေဝ ကာတဗ္ဗာနိ အတ္တနော ဟိတသုခါဝဟာနိ ကမ္မာနိ ပမာဒဝသေန အကတွာ ပစ္ဆာ သော ကာတဗ္ဗကာလံ အတိက္ကမိတွာ ကာတုံ ဣစ္ဆတိ။ **သော**တိ စ နိပါတမတ္တံ။ တဒါ ပန ဇရာရောဂါဒီဟိ အဘိဘူတတ္တာ ကာတုံ န သက္ကောတိ, အသက္ကောန္တော စ **သုခါ သော ဓံသတေ ဌာနာ, ပစ္ဆာ စ မနုတပ္ပတီ** တိ သော ပုဂ္ဂလော သုခါ ဌာနာ သဂ္ဂတော နိဗ္ဗာနတော စ တဒုပါယဿ အနုပ္ပာဒိတတ္တာ ပရိဟာယန္တော “အကတံ မေ ကလျာဏ”န္တိအာဒိနာ (မ. နိ. ၃.၂၄၈; နေတ္တိ. ၁၂၀) ပစ္ဆာ စ အနုတပ္ပတိ ဝိပ္ပဋိသာရံ အာပဇ္ဇတိ။ **မ**-ကာရော ပဒသန္ဓိကရော။ အဟံ ပန ကရဏီယံ ကတွာ ဧဝ တုမှေဟ ဇဝံ ဝအာမီတိ ဒဿေန္တော **“ယဉ္ဟိ ကယိရာ”**တိ ဒုတိယံ ကထမာဟ။

တတ္ထ **ပရိဇာနန္တိ** တိ “ဧတ္တကော အယ”န္တိ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ဇာနန္တိ န ဗဟုံ မညန္တီတိ အတ္ထော။ သမ္မာပဋိပတ္တိဝသေန ဟိ ယထာတဒီ တထာကာရီ ဧဝ သောဘတိ, န တတော အညထာ။ ကရဏီယပရိယာယေန သာဓာရဏတော ဝုတ္တမတ္ထံ ဣဒါနိ သရူပတော ဒဿေတုံ **“သုသုခံ ဝတာ”**တိအာဒိနာ တတိယံ ကထမာဟ။ တဿတ္ထော – သမ္မာ သာမံ သစ္စာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ **သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန** ဘဂဝတာ **ဒေသိတံ** သဗ္ဗသော သောကဟေတူနံ အဘာဝတော **အသောကံ** ဝိဂတရာဂါဒိရဇတ္တာ **ဝိရဇံ** စတူဟိ ယောဂေဟိ အနုပဒ္ဒုတတ္တာ **ခေမံ** နိဗ္ဗာနံ သုဋ္ဌု **သုခံ ဝတ,** ကသ္မာ? **ယတ္ထ** ယသ္မိံ နိဗ္ဗာနေ သကလံ **ဝဋ္ဋဒုက္ခံ နိရုဇ္ဈတိ** အစ္စန္တမေဝ ဝူပသမတီတိ။

ဗာကုလတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. ဓနိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

သုခဉ္စေ ဇီဝိတုံ ဣစ္ဆေ တိ အာယသ္မတော ဓနိယတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိခိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော နဠမာလာယ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ရာဇဂဟေ ကုမ္ဘကာရကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဓနိယော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ကုမ္ဘကာရကမ္မေန ဇီဝတိ။ တေန စ သမယေန သတ္ထာ ဓနိယဿ ကုမ္ဘကာရဿ သာလာယံ နိသီဒိတွာ ပုက္ကုသာတိဿ ကုလပုတ္တဿ **ဆဓာတုဝိဘင်္ဂသုတ္တံ** (မ. နိ. ၃.၃၄၂ အာဒယော) ဒေသေသိ။ သော တံ သုတွာ ကတကိစ္စော အဟောသိ။ ဓနိယော တဿ ပရိနိဗ္ဗုတဘာဝံ သုတွာ “နိယျာနိကံ ဝတ ဗုဒ္ဓသာသနံ, ယတ္ထ ဧကရတ္တိပရိစယေနာပိ ဝဋ္ဋဒုက္ခတော မုစ္စိတုံ သက္ကာ”တိ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ ကုဋိမဏ္ဍနာနုယုတ္တော ဝိဟရန္တော ကုဋိကရဏံ ပဋိစ္စ ဘဂဝတာ ဂရဟိတော သင်္ဃိကေ သေနာသနေ ဝသန္တော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၈.၁-၇) –

“သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟံ။
ဝိပိနဂ္ဂေန ဂစ္ဆန္တံ၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။

“နဠမာလံ ဂဟေတွာန၊ နိက္ခမန္တော စ တာဝဒေ။
တတ္ထဒ္ဒသာသိံ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဩဃတိဏ္ဏမနာသဝံ။

“ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ နဠမာလမပူဇယိံ။
ဒက္ခိဏေယျံ မဟာဝီရံ၊ သဗ္ဗလောကာနုကမ္ပကံ။

“ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ မာလမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗုဒ္ဓပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ ယေ ဘိက္ခူ ဓုတင်္ဂသမာဓာနေန အတ္တာနံ ဉက္ကံသေတွာ သင်္ဃဘတ္တာဒိံ သာဒိယန္တေ အညေ ဘိက္ခူ အဝဇာနန္တိ, တေသံ ဩဝါဒအနုမုခေန အညံ ဗျာကရောန္တော –

၂၂၈. “သုခဉ္စေ ဇီဝိတုံ ဣစ္ဆေ၊ သာမညသ္မိံ အပေက္ခဝါ။
သင်္ဃိကံ နာတိမညေယျ၊ စီဝရံ ပါနဘောဇနံ။

၂၂၉. သုခဉ္စေ ဇီဝိတုံ ဣစ္ဆေ၊ သာမညသ္မိံ အပေက္ခဝါ။
အဟိ မူသိကသောဗ္ဘံဝ၊ သေဝေထ သယနာသနံ။

၂၃၀. သုခဉ္စေ ဇီဝိတုံ ဣစ္ဆေ၊ သာမညသ္မိံ အပေက္ခဝါ။
ဣတရီတရေန တုဿေယျ၊ ဧကဓမ္မဉ္စ ဘာဝယေ”တိ။ – တိဿော ဂါထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **သုခဉ္စေ ဇီဝိတုံ ဣစ္ဆေ, သာမညသ္မိံ အပေက္ခဝါ**တိ သာမညသ္မိံ သမဏဘာဝေ အပေက္ခဝါ သိက္ခာယ တိဗ္ဗဂါရဝေါ ဟုတွာ သုခံ ဇီဝိတုံ ဣစ္ဆေယျ စေ, အနေသနံ ပဟာယ သာမညသုခေန သစေ ဇီဝိတုကာမောတိ အတ္ထော ။ **သင်္ဃိကံ နာတိမညေယျ, စီဝရံ ပါနဘောဇန**န္တိ သင်္ဃတော အာဘတံ စီဝရံ အာဟာရံ န အဝမညေယျ, သင်္ဃဿ ဉပ္ပန္နကလာဘော နာမ ပရိသုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဟောတီတိ တံ ပရိဘုဉ္ဇန္တဿ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသမ္ဘဝေန သာမညသုခံ ဟတ္ထဂတမေဝါတိ အဓိပ္ပာယော။ **အဟိ မူသိကသောဗ္ဘံဝ**တိ အဟိ ဝိယ မူသိကာယ ခတဗိလံ **သေဝေထ** သေဝေယျ သေနာသနံ။ ယထာ နာမ သပ္ပော သယမတ္တနော အာသယံ အကတွာ မူသိကာယ အညေန ဝါ ကတေ အာသယေ ဝသိတွာ ယေန ကာမံ ပက္ကမတိ, ဧဝမေဝံ ဘိက္ခု သယံ သေနာသနကရဏာ သံကိလေသံ အနာပဇ္ဇိတွာ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ဝသိတွာ ပက္ကမေယျာတိ အတ္ထော။

ဣအနိ ဝုတ္တေ အဝုတ္တေ စ ပစ္စယေ ယထာလာဘသန္တောသေနေဝ သာမညသုခံ ဟောတိ, န အညထာတိ ဒဿေန္တော အာဟ **“ဣတရီတရေန တုဿေယျာ”**တိ, ယေန ကေနစိ ဟီနေန ဝါ ပဏီတေန ဝါ ယထာလဒ္ဓေန ပစ္စယေန သန္တောသံ အာပဇ္ဇေယျာတိ အတ္ထော။ **ဧကဓမ္မ**န္တိ အပ္ပမာဒဘာဝံ, တဉှိ အနုယုဉ္ဇန္တဿ အနဝဇ္ဇံ သဗ္ဗံ လောကိယသုခံ လောကုတ္တရသုခဉ္စ ဟတ္ထဂတမေဝ ဟောတိ။ တေနာဟ ဘဂဝါ – “အပ္ပမတ္တော ဟိ ဈာယန္တော, ပပ္ပောတိ ဝိပုလံ သုခ”န္တိ (မ. နိ. ၂.၃၅၂; ဓ. ပ. ၂၇)။

ဓနိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၅. မာတင်္ဂပုတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

အတိသီတန္တိ အာယသ္မတော မာတင်္ဂပုတ္တတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဉပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟိမဝန္တသမီပေ မဟတော ဇာတဿရဿ ဟေဋ္ဌာ မဟတိ နာဂဘဝနေ မဟာနုဘာဝေ နာဂရာဇာ ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော ဧကဒိဝသံ နာဂဘဝနတော နိက္ခမိတွာ ဝိစရန္တော သတ္ထာရံ အာကာသေန ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော အတ္တနော သီသမဏိနာ ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကောသလရဋ္ဌေ မာတင်္ဂဿ နာမ ကုဋုမ္ဗိကဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော **မာတင်္ဂပုတ္တော**တွေဝ ပညာယိတ္ထ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော အလသဇာတိကော ဟုတွာ ကိဉ္စိ ကမ္မံ အကရောန္တော ဉာတကေဟိ အညေဟိ စ ဂရဟိတော “သုခဇီဝိနော ဣမေ သမဏာ သက္ယပုတ္တိယာ”တိ သုခဇီဝိတံ အာကင်္ခန္တော ဘိက္ခူဟိ ကတပရိစယော ဟုတွာ သတ္ထာရံ ဉပသင်္ကမိတွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ အညေ ဘိက္ခူ ဣဒ္ဓိမန္တေ ဒိသွာ ဣဒ္ဓိဗလံ ပတ္ထေတွာ သတ္ထု သန္တိကေ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ ဘာဝနံ အနုယုဉ္ဇန္တော ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၈.၈-၂၉) –

“ပဒုမုတ္တရော နာမ ဇိနော၊ သဗ္ဗဓမ္မာန ပါရဂူ။
ဝိဝေကကာမော သမ္ဗုဒ္ဓော၊ ဂစ္ဆတေ အနိလဉ္ဇသေ။

“အဝိဒူရေ ဟိမဝန္တဿ၊ မဟာဇာတဿရော အဟု။
တတ္ထ မေ ဘဝနံ အာသိ၊ ပုညကမ္မေန သံယုတံ။

“ဘဝနာ အဘိနိက္ခမ္မ၊ အဒ္ဒသံ လောကနာယကံ။
ဣန္ဒီဝရံဝ ဇလိတံ၊ အာဒိတ္တံဝ ဟုတာသနံ။

“ဝိစိနံ နဒ္ဒသံ ပုပ္ဖံ၊ ပူဇယိဿန္တိ နာယကံ။
သကံ စိတ္တံ ပသာဒေတွာ၊ အဝန္ဒိံ သတ္ထုနော အဟံ။

“မမ သီသေ မဏိံ ဂယ္ဟ၊ ပူဇယိံ လောကနာယကံ။
ဣမာယ မဏိပူဇာယ၊ ဝိပါကော ဟောတု ဘဒ္ဒကော။

“ပဒုမုတ္တရော လောကဝိဒူ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော။
အန္တလိက္ခေ ဌိတော သတ္ထာ၊ ဣမံ ကထံ အဘာသထ။

“သော တေ ဣဇ္ဈတု သင်္ကပ္ပော၊ လဘဿု ဝိပုလံ သုခံ။
ဣမာယ မဏိပူဇာယ၊ အနုဘောဟိ မဟာယသံ။

“ဣဒံ ဝတွာန ဘဂဝါ၊ ဇလဇုတ္တမနာမကော။
အဂမာသိ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌော၊ ယတ္ထ စိတ္တံ ပဏီဟိတံ။

“သဋ္ဌိကပ္ပာနိ ဒေဝိန္ဒော၊ ဒေဝရဇ္ဇမကာရယိံ။
အနေကသတက္ခတ္တုဉ္စ၊ စက္ကဝတ္တီ အဟောသဟံ။

“ပုဗ္ဗကမ္မံ သရန္တဿ၊ ဒေဝဘူတဿ မေ သတော။
မဏိ နိဗ္ဗတ္တတေ မယှံ၊ အာလောကကရဏော မမံ။

“ဆဠသီတိသဟဿာနိ ၊ နာရိယော မေ ပရိဂ္ဂဟာ။
ဝိစိတ္တဝတ္ထာဘရဏာ၊ အာမုက္ကမဏိကုဏ္ဍလာ။

“အဠာရပမှာ ဟသုလာ၊ သုသညာ တနုမဇ္ဈိမာ။
ပရိဝါရေန္တိ မံ နိစ္စံ၊ မဏိပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“သောဏ္ဏမယာ မဏိမယာ၊ လောဟိတင်္ကမယာ တထာ။
ဘဏ္ဍာ မေ သုကတာ ဟောန္တိ၊ ယဒိစ္ဆသိ ပိဠန္ဓနာ။

“ကူဋာဂါရာ ဂုဟာ ရမ္မာ၊ သယနဉ္စ မဟာရဟံ။
မမ သင်္ကပ္ပမညာယ၊ နိဗ္ဗတ္တန္တိ ယဒိစ္ဆကံ။

“လာဘာ တေသံ သုလဒ္ဓဉ္စ၊ ယေ လဘန္တိ ဥပဿုတိံ။
ပုညက္ခေတ္တံ မနုဿာနံ၊ ဩသဓံ သဗ္ဗပါဏိနံ။

“မယှမ္ပိ သုကတံ ကမ္မံ၊ ယောဟံ အဒက္ခိံ နာယကံ။
ဝိနိပါတာ ပမုတ္တောမှိ၊ ပတ္တောမှိ အစလံ ပဒံ။

“ယံ ယံ ယောနူပပဇ္ဇာမိ၊ ဒေဝတ္တံ အထ မာနုသံ။

ဒိဝသဋ္ဌေဝ ရတ္တိဥ္စ၊ အာလောကော ဟောတိ မေ သဒါ။

‘‘တာယေဝ မဏိပူဇာယ၊ အနုဘောတွာန သမ္ပဒါ။
ဉာဏာလောကော မယာ ဒိဋ္ဌော၊ ပတ္တောမှိ အစလံ ပဒံ။

‘‘သတသဟဿိတော ကပ္ပေ၊ ယံ မဏိံ အဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ မဏိပူဇာယိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဝသေန ကောသဇ္ဇံ ဂရဟန္တော အတ္တနော စ ဝီရိယာရမ္ဘံ ကိတ္တေန္တော –

၂၃၀. ‘‘အတိသီတံ အတိဥဏှံ၊ အတိသာယမိဒံ အဟု။
ဣတိ ဝိဿဋ္ဌကမ္မန္တေ၊ ခဏာ အစ္စေန္တိ မာဏဝေ။

၂၃၁. ‘‘ယော စ သီတဉ္စ ဥဏှဉ္စ၊ တိဏာ ဘိယျော န မညတိ။
ကရံ ပုရိသကိစ္စာနိ၊ သော သုခါ န ဝိဟာယတိ။

၂၃၂. ‘‘ဒဗ္ဗံ ကုသံ ပေါဋကိလံ၊ ဥသီရံ မုဉ္စပဗ္ဗဇံ။
ဥရသာ ပနုဒိဿာမိ၊ ဝိဝေကမနုဗြူဟယ’’န္တိ။ – ကထာတ္တယမာဟ။

တတ္ထ **အတိသီတ**န္တိ ဟိမပာတဝဒ္ဒလာဒိနာ အတိဝိယ သီတံ, **ဣဒံ အဟူ**တိ အာနေတွာ သမ္ဗန္ဓော။ **အတိဥဏှ**န္တိ ဓမ္မပရိတာပာဒိနာ အတိဝိယ ဥဏှံ, ဥဘယေနပိ ဥတုဝသေန ကောသဇ္ဇဝတ္တံ အာဟ။ **အတိသာယ**န္တိ ဒိဝသဿ ပရိဏတိယာ အတိသာယံ, သာယဂ္ဂဟဏေနေဝ စေတ္ထ ဟာတောပိ သင်္ဂယှတိ , တဒုဘယေန ကာလဝသေန ကောသဇ္ဇဝတ္တံ အာဟ။ **ဣတီ**တိ ဣမိနာ ပကာရေန။ ဧတေန ‘‘ဣဓ, ဘိက္ခဝေ, ဘိက္ခုနာ ကမ္မံ ကတ္တဗ္ဗံ ဟောတီ’’တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၈.၈၀; ဒီ. နိ. ၃.၃၃၄) ဝုတ္တံ ကောသဇ္ဇဝတ္ထုံ သင်္ဂဏှာတိ။ **ဝိဿဋ္ဌကမ္မန္တေ**တိ ပရိစ္စတ္တယောဂကမ္မန္တေ။ **ခဏာ**တိ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒာဒယော ဗြဟ္မစရိယဝါသဿ ဩကာသာ။ **အစ္စေန္တီ**တိ အတိက္ကမန္တိ။ **မာဏဝေ**တိ သတ္တေ။ **တိဏာ ဘိယျော န မညတီ**တိ တိဏတော ဥပရိ န မညတိ, တိဏံ ဝိယ မညတိ, သီတုဏှာနိ အဘိဘဝိတွာ အတ္တနာ ကတ္တဗ္ဗံ ကရောတိ။ **ကရ**န္တိ ကရောန္တော။ **ပုရိသကိစ္စာနီ**တိ ဝီရပုရိသေန ကတ္တဗ္ဗာနိ အတ္တဟိတပရဟိတာနိ။ **သုခါ**တိ သုခတော, နိဗ္ဗာနသုခတောတိ အဓိပ္ပာယော။ တတိယကထာယ အတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။

မာတင်္ဂပုတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၆. ခုဇ္ဇသောဘိတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ယေ စိတ္တကထီ ဗဟုဿုတာတိ အာယသ္မတော ခုဇ္ဇသောဘိတတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ဘဂဝန္တံ မဟတာ ဘိက္ခုသင်္ဃေန သဒ္ဓိံ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ဒသဟိ ဂါထာဟိ အဘိတ္ထဝိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ပါဋလိပုတ္တနဂရေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ, ‘‘သောဘိတော’’တိဿ နာမံ အဟောသိ။ ထောကံ ခုဇ္ဇဓာတုကတာယ ပန **ခုဇ္ဇသောဘိတော**တွေဝ ပညာယိတ္ထ။ သော ဝယပ္ပတ္တော သတ္ထရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ အာနန္ဒတ္ထေရဿ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၇.၄၉-၅၈) –

‘‘ကကုဓံ ဝိလသန္တံဝ၊ ဒေဝဒေဝံ နရာသဘံ။
ရထိယံ ပဋိပဇ္ဇန္တံ၊ ကော ဒိသွာ န ပသီဒတိ။

“တမန္ဓကာရံ နာသေတွာ, သန္တာရေတွာ ဗဟုံ ဇနံ။
ဉာဏာလောကေန ဇောတန္တံ ကော ဒိသွာ န ပသီဒတိ။

“ဝသီသတသဟဿေဟိ, နီယန္တံ လောကနာယကံ။
ဥဒ္ဓရန္တံ ဗဟူ သတ္တေ, ကော ဒိသွာ န ပသီဒတိ။

“အာဟနန္တံ ဓမ္မဘေရိံ, မဒ္ဒန္တံ တိတ္ထိယေ ဂဏေ။
သီဟနာဒံ ဝိနဒန္တံ, ကော ဒိသွာ န ပသီဒတိ။

“ယာဝတာ ဗြဟ္မလောကတော, အာဂန္တွာန သဗြဟ္မကာ။
ပုစ္ဆန္တိ နိပုဏေ ပဉှေ, ကော ဒိသွာ န ပသီဒတိ။

“ယဿဉ္ဇလိံ ကရိတွာန, အာယာစန္တိ သဒေဝကာ။
တေန ပုညံ အနုဘောန္တိ, ကော ဒိသွာ န ပသီဒတိ။

“သဗ္ဗေ ဇနာ သမာဂန္တွာ, သမ္ပဝါရေန္တိ စက္ခုမံ။
န ဝိကမ္ပတိ အဇ္ဈိဋ္ဌော, ကော ဒိသွာ န ပသီဒတိ။

“နဂရံ ပဝိသတော ယဿ, ရဝန္တိ ဘေရိယော ဗဟူ။
ဝိနဒန္တိ ဂဇာ မတ္တာ, ကော ဒိသွာ န ပသီဒတိ။

“ဝီထိယာ ဂစ္ဆတော ယဿ, သဗ္ဗာဘာ ဇောတတေ သဒါ။
အဗ္ဘုန္နတာ သမာ ဟောန္တိ, ကော ဒိသွာ န ပသီဒတိ။

“ဗျာဟရန္တဿ ဗုဒ္ဓဿ, စက္ကဝါဠမ္ပိ သုယ္യတိ။
သဗ္ဗေ သတ္တေ ဝိညာပေတိ, ကော ဒိသွာ န ပသီဒတိ။

“သတသဟဿိတော ကပ္ပေ, ယံ ဗုဒ္ဓမဘိကိတ္တယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ကိတ္တနာယ ဣဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကာလေ ရာဇဂဟေ သတ္တပဏ္ဏိဂုဟာယံ သန္နိပတိတေန သင်္ဃေန “အာယသ္မန္တံ အာနန္ဒံ အာမန္တေဟီ”တိ အာဏတ္တော ပထဝိယံ နိမုဇ္ဇိတွာ ထေရဿ ပုရတော ဥဋ္ဌဟိတွာ သင်္ဃဿ သာသနံ အာရောစေတွာ သယံ ပုရေတရံ အာကာသေန ဂန္တွာ သတ္တပဏ္ဏိဂုဟာဒွါရံ သမ္ပာပုဏိ။ တေန စ သမယေန မာရဿ မာရကာယိကာနဉ္စ ပဋိသေဓနတ္ထံ ဒေဝသင်္ဃေန ပေသိတာ အညတရာ ဒေဝတာ သတ္တပဏ္ဏိဂုဟာဒွါရေ ဌိတာ ဟောတိ, တဿာ ခုဇ္ဇသောဘိတော ထေရော အတ္တနော အာဂမနံ ကထေန္တော –

၂၃၄. “ယေ စိတ္တကထီ ဗဟုဿုတာ, သမဏာ ပာဋလိပုတ္တဝါသိနော။
တေသညတရောယမာယုဝါ, ဒွါရေ တိဋ္ဌတိ ခုဇ္ဇသောဘိတော”တိ။ – ပဌမံ ကထမာဟ။

တတ္ထ **စိတ္တကထီ** တိ ဝိစိတ္တဓမ္မကထိကာ, သင်္ခေပနံ, ဝိတ္ထာရဏံ ဂမ္ဘီရကရဏံ ဥတ္တာနီကရဏံ ကင်္ခာဝိနောဒနံ ဓမ္မပတိဋ္ဌာပနန္တိ ဧဝမာဒီဟိ နာနာနယေဟိ ပရေသံ အဇ္ဈာသယာနုရူပံ ဓမ္မဿ ကထနသီလာတိ အတ္ထော။ **ဗဟုဿုတာ**တိ ပရိယတ္တိပဋိဝေဓဗာဟုသစ္စဟရိပူရိယာ ဗဟုဿုတာ။ သဗ္ဗသော သမိတပာပတာယ **သမဏာ။ ပာဋလိပုတ္တဝါသိနော, တေသညတရော**တိ ပာဋလိပုတ္တနဂရဝါသိတာယ ပာဋလိပုတ္တဝါသိနော, တေသံ အညတရော, **အယံ အာယုဝါ** ဒီဃာယု အာယသ္မာ။ **ဒွါရေ တိဋ္ဌတီ** တိ သတ္တပဏ္ဏိဂုဟာယ ဒွါရေ တိဋ္ဌတိ, သင်္ဃဿ အနုမတိယာ ပဝိသိတုန္တိ အတ္ထော။ တံ သုတွာ သာ ဒေဝတာ ထေရဿ အာဂမနံ သင်္ဃဿ နိဝေဒေန္တီ –

၂၃၅. ‘‘ယေ စိတ္တကထီ။ပေ။ ဒ္ဓတရေ တိဋ္ဌတိ မာလုတေရိတော’’တိ။ – ဒုတိယံ ကထမာဟ။
တတ္ထ **မာလုတေရိတော**တိ ဣဒ္ဓိစိတ္တဇနိတေန တယုနာ ဧရိတော, ဣဒ္ဓိဗလေန အာဂတောတိ အတ္ထော။

ဧဝံ တာယ ဒေဝတာယ နိဝေဒိတေန သဋ္ဌေန ကတောကာသော ထေရော သဋ္ဌဿ သန္တိကံ ဂန္တွာ –

၂၃၆. ‘‘သုယုဒ္ဓေန သုယိဋ္ဌေန၊ သင်္ဂါမဝိဇယေန စ။
ဗ္ရဟ္မစရိယာနုစိဏ္ဏေန၊ ဧဝါယံ သုခမေဓတီ’’တိ။ –

ဣမာယ တတိယကထာယ အညံ ဗျာကာသိ။

တတ္ထ **သုယုဒ္ဓေနာ** တိ ပုဗ္ဗဘာဂေ တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနပ္ပဟာနဝသေန ကိလေသေဟိ သုဋ္ဌု ယုဇ္ဈနေန။ **သုယိဋ္ဌေနာ**တိ အန္တရန္တရာ ကလျာဏမိတ္တေဟိ ဒိန္နသဟာယဓမ္မအနေန။ **သင်္ဂါမဝိဇယေန စာ** တိ သမုစ္ဆေဒပ္ပဟာနဝသေန သဗ္ဗသော ကိလေသာဘိသင်္ခါရနိမ္မထနေန လဒ္ဓသင်္ဂါမဝိဇယေန စ။ **ဗြဟ္မစရိယာနုစိဏ္ဏေနာ** တိ အနုစိဏ္ဏေန အဂ္ဂမဂ္ဂဗြဟ္မစရိယေန။ **ဧဝါယံ သုခမေဓတီ**တိ ဧဝံ ဝုတ္တပ္ပကာရေန အယံ ခုဇ္ဇသောဘိတော နိဗ္ဗာနသုခံ ဖလသမာပတ္တိသုခဉ္စ ဧဓတိ, အနုဘဝတီတိ အတ္ထော။

ခုဇ္ဇသောဘိတတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၇. တရဏတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ယောဓ ကောစိ မနုဿေသူ တိ အာယသ္မတော တရဏတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော ဣတော ဒ္ဓတနဝုတေ ကပ္ပေ တိဿဿ ဘဂဝတော ဥပ္ပတ္တိတော ပုရေတရမေဝ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဗြာဟ္မဏာနံ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု ဟာရဂူ ဟုတွာ ကာမေ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတွာ စတုပဏ္ဏာသသဟဿာနံ အန္တေဝါသိကာနံ မဇ္ဈေ တစေန္တော ဝသတိ။ တေန စ သမယေန တိဿဿ ဘဂဝတော ဗောဓိသတ္တဘူတဿ တုသိတာ ကာယာ စဝိတွာ စရိမဘဝေ မာတုကုစ္ဆိံ ဩက္ကမနေန မဟာပထဝိကမ္ပော အဟောသိ။ တံ ဒိသွာ မဟာဇနော ဘီတော သံဝိဂ္ဂေါ နံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပထဝိကမ္ပနကာရဏံ ပုစ္ဆိ။ သော ‘‘မဟာဗောဓိသတ္တော မာတုကုစ္ဆိံ ဩက္ကမိ, တေနာယံ ပထဝိကမ္ပော, တသ္မာ မာ ဘာယထာ’’တိ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒသူသ ပုဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝံ ကထေတွာ သမဿာသေသိ, ဗုဒ္ဓါရမ္မဏဉ္စ ပီတိံ ပဋိဝေဒေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကောသလရဋ္ဌေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **တရဏော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော အညတရဿ အာရညကဿ ထေရဿ သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ လဒ္ဓပ္ပသာဒေါ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကရောတိ။ သော ဧကေဒိဝသံ ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာနံ ဂန္တွာ အန္တရာမဂ္ဂေ အဟိနကုလေ အညမညံ ကလဟံ ကတွာ ကာလင်္ကတေ ဒိသွာ ‘‘ဣမေ သတ္တာ အညမညဝိရောဓေန ဇီဝိတက္ခယံ ပတ္တာ’’တိ သံဝိဂ္ဂမာနသော ဟုတွာ ဘဂဝတော သန္တိကံ ဂတော, တဿ ဘဂဝါ စိတ္တာစာရံ ဉတွာ တဒနုရူပမေဝ ဩဝါဒံ ဒေန္တော –

၂၃၇. ‘‘ယောဓ ကောစိ မနုဿေသု၊ ပရပါဏာနိ ဟိံသတိ။
အသ္မာ လောကာ ပရမှာ စ၊ ဥဘယာ ဓံသတေ နရော။

၂၃၈. ‘‘ယော စ မေတ္တေန စိတ္တေန၊ သဗ္ဗပါဏာနုကမ္ပတိ။
ဗဟုဥ္ဟိ သော ပသဝတိ၊ ပုညံ တာဒိသကော နရော။

၂၃၉. ‘‘သုဘာသိတဿ သိက္ခေထ၊ သမဏူပါသနဿ စ။
ဧကာသနဿ စ ရဟော၊ စိတ္တဝူပသမဿ စာ’’တိ။ – တိဿော ကထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **ယောဓ ကောစိ မနုဿေသူ** တိ ဣဓ မနုဿေသု ယော ကောစိ ခတ္တိယော တ ဗြာဟ္မဏော တ ဝေဿော တ သုဒ္ဒေါ တ ဂဟဋ္ဌော တ ပဗ္ဗဇိတော တ။ မနုဿဂ္ဂဟဏဉ္စေတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌသတ္တနိဒ္ဒေသနန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ **ပရပါဏာနိ ဟိံသတီ**တိ ပရသတ္တေ မာရေတိ ဝိဗာဓတိ စ။ **အသ္မာ လောကာ** တိ ဣမ လောကတော။ **ပရမှာ**တိ ပရလောက

တော။ **ဥဘယာ ခံသတေ**တိ ဥဘယတော ခံသတိ, ဥဘယလောကပရိယာပန္နဟိတသုခတော ပရိဟာယတီတိ အတ္ထော။ **နရော**တိ သတ္တော။

ဧဝံ ပရပီဠာလက္ခဏံ ပါပဓမ္မံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ ပရပီဠာနိဝတ္တိလက္ခဏံ ကုသလံ ဓမ္မံ ဒဿေန္တော **“ယော စ မေတ္တေန”** တိအာဒိနာ ဒုတိယံ ကထမာဟ။ တတ္ထ **မေတ္တေန စိတ္တေန** တိ မေတ္တာသမ္ပယုတ္တေန စိတ္တေန အပ္ပနာပတ္တေန ဣတရီတရေန ဝါ။ **သဗ္ဗပါဏာနုကမ္ပတီ** တိ သဗ္ဗေ ပါဏေ အတ္တနော ဩရသပုတ္တေ ဝိယ မေတ္တာယတိ။ **ဗဟုဉှိ သော ပသဝတိ, ပုညံ တာဒိသကော နရော**တိ သော တထာရူပော မေတ္တာဝိဟာရီ ပုဂ္ဂလော ဗဟုံ မဟန္တံ အနပ္ပကံ ကုသလံ ပသဝတိ ပဋိလဘတိ အဓိဂစ္ဆတိ။

ဣဒါနိ တံ သသမ္ဘာရေ သမထဝိပဿနာဓမ္မေ နိယောဇေန္တော **“သုဘာသိတဿာ”** တိအာဒိနာ တတိယံ ကထမာဟ။ တတ္ထ **သုဘာသိတဿ သိက္ခေထာ** တိ အပ္ပိစ္ဆကထာဒိဘေဒံ သုဘာသိတံ ပရိယတ္တိဓမ္မံ သဝနဓာရဏပရိပုစ္ဆာဒိဝသေန သိက္ခေယျ။ **သမဏူပါသနဿ စာ** တိ သမိတပါပါနံ သမဏာနံ ကလျာဏမိတ္တာနံ ဥပါသကာနံ ကာလေန ကာလံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပယိရုပါသနဉ္စ ပဋိပတ္တိယာ တေသံ သမီပစရိယဉ္စ သိက္ခေယျ။ **ကောသနဿ စ ရဟော စိတ္တဝူပသမဿ စာ**တိ ကေဿ အသဟာယဿ ကာယဝိဝေကံ အနုဗြူဟန္တဿ ရဟော ကမ္မဋ္ဌာနာနုယောဂဝသေန အာသနံ နိသဇ္ဇံ သိက္ခေယျ။ ဧဝံ ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုယုဉ္ဇန္တော ဘာဝနဉ္စ မတ္ထကံ ပါပေန္တော သမုစ္ဆေဒဝသေန ကိလေသာနံ စိတ္တဿ ဝူပသမဉ္စ သိက္ခေယျ။ ယာဟိ အဓိသီလသိက္ခာဒီဟိ ကိလေသာ အစ္စန္တမေဝ ဝူပသန္တာ ပဟီနာ ဟောန္တိ, တာ မဂ္ဂဖလသိက္ခာ သိက္ခန္တဿ အစ္စန္တမေဝ စိတ္တံ ဝူပသန္တံ နာမ ဟောတီတိ။ ကထာပရိယောသာနေ ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၇.၅၉-၇၂) –

“အဇ္ဈောဂါဟေတွာ ဟိမဝံ၊ မန္တေ ဝါစေမဟံ တဒါ။
စတုပညာသသဟဿာနိ၊ သိဿာ မယှံ ဥပဋ္ဌဟုံ။

“အဓီတာ ဝေဒဂူ သဗ္ဗေ၊ ဆဠင်္ဂေ ပါရမိံ ဂတာ။
သကဝိဇ္ဇာဟုပတ္ထဒ္ဓါ၊ ဟိမဝန္တေ ဝသန္တိ တေ။

“စဝိတွာ တုသိတာ ကာယာ၊ ဒေဝပုတ္တော မဟာယသော။
ဥပ္ပဇ္ဇိ မာတုကုစ္ဆိသ္မိံ၊ သမ္ပဇာနော ပတိဿတော။

“သမ္ဗုဒ္ဓေ ဥပပဇ္ဇန္တေ၊ ဒသသဟဿိ ကမ္ပထ။
အန္ဓာ စက္ခုံ အလဘိံသု၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တမှိ နာယကေ။

“သဗ္ဗာကာရံ ပကမ္ပိတ္ထ၊ ကေဝလာ ဝသုဓာ အယံ။
နိဂ္ဃောသသဒ္ဒံ သုတွာန၊ ဥဗ္ဗိဇ္ဇိံသု မဟာဇနာ။

“သဗ္ဗေ ဇနာ သမာဂမ္မ၊ အာဂစ္ဆုံ မမ သန္တိကံ။
ဝသုဓာယံ ပကမ္ပိတ္ထ၊ ကိံ ဝိပါကော ဘဝိဿတိ။

“အဝစာသိံ တဒါ တေသံ၊ မာ ဘေထ နတ္ထိ ဝေ ဘယံ။
ဝိသဋ္ဌာ ဟောထ သဗ္ဗေပိ၊ ဥပ္ပါဒေါယံ သုဝတ္ထိကော။

“အဋ္ဌဟေတူဟိ သမ္ဖုဿ၊ ဝသုဓာယံ ပကမ္ပတိ။
တထာ နိမိတ္တာ ဒိဿန္တိ၊ ဩဘာသော ဝိပုလော မဟာ။

“အသံသယံ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌော၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ စက္ခုမာ။
သညာပေတွာန ဇနတံ၊ ပဉ္စသီလေ ကထေသဟံ။

‘‘သုတွာန ပဥ္စသီလာနိ၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒစ္စ ဒုလ္လဘံ။
ဥဗ္ဗေဂဇာတာ သုမနာ၊ တုဋ္ဌဟဋ္ဌာ အဟံသု တေ။

‘‘ဒွေဝနဝုတေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ နိမိတ္တံ ဝိယာကရိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဗျာကရဏဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။
တရဏတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၈. ဝဿိကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဧကောပိ သဒ္ဓေါ မေဓာဝီ တိ အာယသ္မတော ဝဿိကတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော အတ္ထဒဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော ပိလက္ခဖလာနိ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကောသလရဋ္ဌေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဝဿိကော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော သတ္ထု ယမကပာဋိဟာရိယံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တော အာဗာဓိကော အဟောသိ။ အထ နံ ဉာတကာ ဝေဇ္ဇပရိဒိဋ္ဌေန ဘေသဇ္ဇဝိဓိနာ ဥပဋ္ဌဟိတွာ အရောဂမကံသု။ သော တမ္ပိ အာဗာဓံ ဝူပဋ္ဌိတော သံဝေဂဇာတော ဘာဝနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၅၇.၆၀-၆၄) –

‘‘ဝနန္တရေ ဗုဒ္ဓံ ဒိသွာ၊ အတ္ထဒဿိံ မဟာယသံ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ပိလက္ခဿ ဖလံ အဒါ။

‘‘အဋ္ဌာရသေ ကပ္ပသတေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ အာကာသေန ဉာတကာနံ သန္တိကေ ဂန္တွာ အာကာသေ ဌိတော ဓမ္မံ ဒေသေတွာ တေ သရဏေသု သီလေသု စ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ တေသု ကေစိ ကာလင်္ကတာ သရဏေသု သီလေသု စ ပတိဋ္ဌိတတ္တာ သဂ္ဂေ နိဗ္ဗတ္တိံသု။ အထ နံ သတ္ထာ ဗုဒ္ဓုပဋ္ဌာနံ ဥပဂတံ ‘‘ကိံ တေ, ဝဿိက, ဉာတီနံ အာရောဂျ’’န္တိ ပုစ္ဆိ။ သော ဉာတီနံ အတ္တနာ ကတံ ဥပကာရံ သတ္ထု ကထေန္တော –

၂၄၀. ‘‘ဧကောပိ သဒ္ဓေါ မေဓာဝီ၊ အဿဒ္ဓါနီဓ ဉာတိနံ။
ဓမ္မဋ္ဌော သီလသမ္ပန္နော၊ ဟောတိ အတ္ထာယ ဗန္ဓုနံ။

၂၄၁. ‘‘နိဂ္ဂယှ အနုကမ္ပာယ၊ စောဒိတာ ဉာတယော မယာ။
ဉာတိဗန္ဓဝပေမေန၊ ကာရံ ကတွာန ဘိက္ခုသု။

၂၄၂. ‘‘တေ အဗ္ဘတီတာ ကာလင်္ကတာ၊ ပတ္တာ တေ တိဒိဝံ သုခံ။
ဘာတရော မယှံ မာတာ စ၊ မောဒန္တိ ကာမကာမိနော’’တိ။ –

တိဿော ကထာ အဘာသိ။

တတ္ထာယံ ပဌမကထာယ အတ္ထော – ယော ကမ္မဖလသဒ္ဓါယ စ ရတနတ္တယသဒ္ဓါယ စ ဝသေန **သဒ္ဓေါ,** တတော ဧဝ ကမ္မဿကတဉာဏာဒိယောဂတော **မေဓာဝီ,** သတ္ထု ဩဝါဒဓမ္မေ နဝလောကုတ္တရဓမ္မေ စ ဌိတတ္တာ **ဓမ္မဋ္ဌော,** အာစာရသီလဿ မဂ္ဂသီလဿ ဖလသီလဿ စ ဝသေန **သီလသမ္ပန္နော,** သော **ဧကောပိ** ယထာဝုတ္တာ

ယ သဒ္ဒာယ အဘာဝေန **အဿဒ္ဓာနံ ဣဓ** ဣမသ္မိံ လောကေ “အမ္ဟာကံ ဣမေ”တိ ဉာတဗ္ဗဋ္ဌေန **ဉာတီနံ,** တထာ ပေမဗန္ဓနေန ဗန္ဓနဋ္ဌေန **“ဗန္ဓူ”** တိ စ လဒ္ဓနာမာနံ ဗန္ဓဝာနံ **အတ္ထာယ** ဟိတာယ **ဟောတီ**တိ။

ဇဝံ သာဓာရဏတော ဝုတ္တမတ္ထံ အတ္တူပနာယိကံ ကတွာ ဒဿေတုံ **“နိဂ္ဂယှဟာ”** တိအာဒိနာ ဣတရကထာ ဝုတ္တာ။ တတ္ထ **နိဂ္ဂယှဟ အနုကမ္ပာယ, စောဒိတာ ဉာတယော မယာ** တိ ဣဒါနိပိ ဒုဂ္ဂတာ ကုသလံ အကတွာ အာယတိံ ပရိက္ခိလေသံ ပုန မာနုဘဝိတ္ထာတိ နိဂ္ဂဟေတွာ ဉာတယော မယာ သြဝဒိတာ။ **ဉာတိဗန္ဓဝပေမေန** “အမ္ဟာကံ အယံ ဗန္ဓဝေ”တိ ဇဝံ ပဝတ္တေန ပေမေန မမ သြတဒံ အတိက္ကမိတုံ အသက္ကောန္တာ **ကာရံ ကတွာန ဘိက္ခူသု** ပသန္နစိတ္တာ ဟုတွာ စီဝရာဒိပစ္စယအနေန စေဝ ဥပဋ္ဌာနေန စ ဘိက္ခူသု သက္ကာရသမ္မာနံ ကတွာ **တေ အဗ္ဘတီတာ ကာလင်္ကတာ** ဟုတွာ ဣမံ လောကံ အတိက္ကန္တာ။ ပုန **တေ**တိ နိပာတမတ္တံ။ **တိဒိဝံ သုခဿ** ဒေဝလောကပရိယာပန္နသုခံ, သုခံ တ ဣဋ္ဌံ တိဒိဝံ အဓိဂတာ။ “ကေ ပန တေ”တိ အာဟ။ **“ဘာတရော မယှံ မာတာ စ, မောဒန္တိ ကာမကာမိနော”**တိ။ အတ္တနာ ယထာကာမိတဝတ္ထုကာမသမင်္ဂိနော ဟုတွာ အဘိရမန္တီတိ အတ္ထော။

ဝဿိကတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၉. ယသောဇတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ကာလပဗ္ဗင်္ဂသင်္ကာသော တိ အာယသ္မတော ယသောဇတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ကာလေ အာရာမကေပကကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ ဝိပဿိံ ဘဂဝန္တံ အာကာသေန ဂစ္ဆန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော လဗုဇဖလံ အဒါသိ။

သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိနဂရဒွါရေ ကေဝဋ္ဋဂါမေ ပဉ္စကုလသတဇေဋ္ဌကဿ ကေဝဋ္ဋဿ ပုတ္တော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ, **ယသောဇော**တိဿ နာမံ အကံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော အတ္တနော သဟာယေဟိ ကေဝဋ္ဋပုတ္တေဟိ သဒ္ဓိံ မစ္ဆဂဟဏတ္ထံ အစိရဝတိယံ နဒိယံ ဇာလံ ခိပိ။ တတ္ထေကော သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော မဟာမစ္ဆော အန္တောဇာလံ ပာဝိသိ။ တံ တေ ရညော ပသေနဒိဿ ဒဿေသုံ ။ ရာဇာ “ဣမဿ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏဿ မစ္ဆဿ ဝဏ္ဏကာရဏံ ဘဂဝါ ဇာနာတီ”တိ မစ္ဆံ ကဟာပေတွာ ဘဂဝတော ဒဿေသိ။ ဘဂဝါ “အယံ ကဿပဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ သာသနေ သြသက္ကမာနေ ပဗ္ဗဇိတွာ မိစ္ဆာ ပဋိပဇ္ဇန္တော သာသနံ သြသက္ကာပေတွာ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တော ဧကံ ဗုဒ္ဓန္တရံ နိရယေ ပစ္စိတွာ တတော စုတော အစိရဝတိယံ မစ္ဆော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တော”တိ ဝတွာ တဿ ဘာဂိနီနဉ္စ နိရယေ နိဗ္ဗတ္တဘာဝံ, တဿ ဘာတိကတ္ထေရဿ ပရိနိဗ္ဗုတဘာဝဉ္စ တေနေဝ ကထာပေတွာ ဣမိဿာ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိယာ **ကပိလသုတ္တံ** ဒေသေသိ။

သတ္ထု ဒေသနံ သုတွာ ယသောဇော သံဝေဂဇာတော သဒ္ဓိံ အတ္တနော သဟာယေဟိ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ပတိရူပေ ဌာနေ ဝသန္တော ဧကဒိဝသံ သပရိသော ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတုံ ဇေတဝနံ အဂမာသိ။ တဿ အာဂမနေ သေနာသနပညာပနာဒိနာ ဝိဟာရေ ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒော အဟောသိ။ တံ သုတွာ “ဘဂဝါ သပရိသံ ယသောဇံ ပဏာမေသီ”တိ (ဥဒါ. ၂၃) သဗ္ဗံ ဥဒါနေ အာဂတနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဏာမိတော ပန အာယသ္မာ ယသောဇော ကသာဘိဟတော ဘဒ္ဒော အဿာဇာနီယော ဝိယ သံဝိဂ္ဂမာနသော သဒ္ဓိံ ပရိသာယ ဝဂ္ဂုမုဒာယ နဒိယာ တီရေ ဝသန္တော ဃဋေန္တော ဝါယမန္တော ဝိပဿနံ ဝဍ္ဎေတွာ အန္တောဝဿေယေဝ ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၇.၃၂-၃၉) –

“နဂရေ ဗန္ဓုမတိယာ၊ အာရာမိကော အဟံ တဒါ။
အဒ္ဒသံ ဝိရဇံ ဗုဒ္ဓံ၊ ဂစ္ဆန္တံ အနိလဉ္ဇသေ။

“လဗုဇံ ဖလမာဒာယ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌဿဒါသဟံ။
အာကာသေဝ ဌိတော သန္တော၊ ပဋိဂ္ဂဏှိ မဟာယသော။

“ဝိတ္တိသဥ္ဇနနော မယှံ၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခါဝဟော။
ဖလံ ဗုဒ္ဓဿ ဒတွာန၊ ဝိပုလံ လဒ္ဓံ မယာ။

“အဓိဂတ္တာ တအ ပီတိ၊ ဝိပုလံ သုခမုတ္တမံ။
ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ ရတနံ၊ နိဗ္ဗတ္တဿ တဟိံ တဟိံ။

“ကေနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ဖလံ အဒဒိံ တဒါ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဖလဒါနဿိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။
ဆဠဘိညံ ပန သမာနံ သပရိသံ အာယသ္မန္တံ ယသောဇံ သတ္ထာ ပဏ္ဍောသိတွာ အာနေဉ္ဇသမာပတ္တိနာ ပဋိသန္ထာရမကာသိ။ သော သဗ္ဗေပိ ဓုတင်္ဂဓမ္မေ သမာဒါယ ဝတ္တတိ။ တေနဿ သရီရံ ကိသံ အဟောသိ လူခံ ဒုဗ္ဗဏ္ဏံ, တံ ဘဂဝတ ပရမပ္ပိစ္ဆတာယ ပသံသန္တော –

၂၄၃. “ကာလပဗ္ဗင်္ဂသင်္ကာသော၊ ကိသော ဓမနိသန္ထတော။
မတ္တညူ အန္နပါနမှိ၊ အဒီနမာနသော နရော”တိ။ – ပဌမံ ကထမာဟ။

တတ္ထ **ကာလပဗ္ဗင်္ဂသင်္ကာသော** တိ မံသူပစယဝိဂမေန ကိသဒုဿဏ္ဍိတသရီရာဝယဝတာယ ဒန္တိလတာပဗ္ဗသဒိသင်္ဂေ, တေနာဟ **“ကိသော ဓမနိသန္ထတော”** တိ။ **ကိသော**တိ မောနေယျပဋိပဒါပူရဏေန ကိသသရီရော။ **ဓမနိသန္ထတော**တိ ဓမနီဟိ သန္ထတဂတ္တော အပ္ပမံသလောဟိတတာယ ဟာကဋ္ဌိဟိ ကဏ္ဍရသိရာဟိ ဝိတတသရီရော။ **မတ္တညူ** တိ ပရိယေသနပဋိဂ္ဂဟဏပရိဘောဂဝိဿဇ္ဇနေသု ပမာဏညူ။ **အဒီနမာနသော**တိ ကောသဇ္ဇာဒီဟိ အနဘိဘူတတ္တာ အလီနစိတ္တော အကုသီတဝုတ္တိ။ **နရော**တိ ပုရိသော, ပောရိသဿ ဓုရဿ ဝဟနတော ပောရိသလက္ခဏသမ္ပန္နော ပုရိသဓောရယှောတိ အဓိပ္ပာယော။

ဧဝံ ထေရော သတ္ထာရာ ပသဋ္ဌော ပသဋ္ဌဘာဝါနုရူပံ အတ္တနော အဓိဝာသနခန္တိဝီရိယာရမ္ဘဝိဝေကာဘိရတိကိတ္တနမုခေန ဘိက္ခူနံ ဓမ္မံ ကထေန္တော –

၂၄၄. “ဖုဋ္ဌော ဍံသေဟိ မကသေဟိ၊ အရညသ္မိံ ဗြဟာဝနေ။
နာဂေ သင်္ဂါမသီသေဝ၊ သတော တတြာဓိဝါသယေ။

၂၄၅. “ယထာ ဗြဟ္မာ တထာ ဧကော၊ ယထာ ဒေဝေါ တထာ ဒုဝေ။
ယထာ ဂါမော တထာ တယော၊ ကောလာဟလံ တတုတ္တရိ”န္တိ။ –

ဣမာ ဒွေ ကထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **နာဂေ သင်္ဂါမသီသေဝ** တိ ယထာ နာမ အာဇာနေယျော ဟတ္ထိနာဂေ ယုဒ္ဓမဏ္ဍလေ အသိသတ္တိတောမရာဒိပ္ပဟာရေ အဓိဝါသေတွာ ပရသေနံ ဝိဒ္ဓံသေတိ, ဧဝံ ဘိက္ခု **အရညသ္မိံ ဗြဟာဝနေ** အရညာနိယံ ဍံသာဒိပရိဿယေ **သတော** သမ္ပဇာနော အဓိဝါသေယျ, အဓိဝါသေတွာ စ ဘာဝနာဗလေန မာရဗလံ ဝိဓမေယျ။

ယထာ ဗြဟ္မာ တိ ယထာ ဗြဟ္မာ ဧကကော စိတ္တပ္ပကောပရဟိတော ဈာနသုခေန နိစ္စမေဝ သုခိတော ဝိဟရတိ **တထာ ဧကော**တိ ဘိက္ခုပိ ဧကော အဒုတိယော ဝိဝေကသုခမနုဗြူဟေန္တော သုခံ ဝိဟရတိ။ ဧကဿ သာမညသုခံ ပဏီတန္တိ ဟိ ဝုတ္တံ။ တေန ဧကဝိဟာရီ ဘိက္ခု “ဗြဟ္မသမော”တိ ဩတဒံ ဒေတိ။ **ယထာ ဒေဝေါ တထာ ဒုဝေ**တိ ယထာ ဒေဝတာနံ အန္တရန္တရာ စိတ္တပ္ပကောပေပိ သိယာ, တထာ ဒွိန္နံ ဘိက္ခူနံ သဟတသေ ဃဋ္ဋနာပိ ဘဝေယျာတိ သဒုတိယတသေန ဘိက္ခု “ဒေဝသမော”တိ ဝုတ္တော။ **ယထာ ဂါမော တထာ တယော**တိ အသမ္မိမေဝ ဟဋ္ဌေ တိဏ္ဏံ ဘိက္ခူနံ သဟတသော ဂါမတသသဒိသော ဝိဝေကတသော န ဟောတီတိ အဓိပ္ပာယော ။ **ကောလာဟလံ တတုတ္တရိ** န္တိ တတော

တယတော ဥပရိ စ ဗဟူနံ သံတသော ကောလာဟလံ ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒမဟာဇနသန္နိပာတသဒ္ဒိသော, တသ္မာ ဧကေ ဝိဟာရိနာ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပာယောတိ။

ယသောဇတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၀. သာဋိမတ္တိယတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

အဟု တုယှံ ပုရေ သဒ္ဓာ တိ အာယသ္မတော သာဋိမတ္တိယတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထာရံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော တာလဝဏ္ဋံ အဒါသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ မဂဓရဋ္ဌေ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **သာဋိမတ္တိယော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ပေတုသမ္ပန္နတာယ အာရညကဘိက္ခူနံ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၃၈.၄၃-၄၇) –

"သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော၊ တာလဝဏ္ဋမဒါသဟံ။
သုမနေဟိ ပဋိစ္ဆန္နံ၊ ဓာရယာမိ မဟာရဟံ။

"စတုန္နဝုတိတော ကပ္ပေ၊ တာလဝဏ္ဋမဒါသဟံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ တာလဝဏ္ဋဿိဒံ ဖလံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

ဆဠဘိညော ပန ဟုတွာ ဘိက္ခူ ဩဝဒတိ အနုသာသတိ ဗဟူ စ သတ္တေ ဓမ္မံ ကထေတွာ သရဏေသု စ သီလေသု စ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ အညတရဉ္စ ကုလံ အဿဒ္ဓံ အပ္ပသန္နံ သဒ္ဓံ ပသန္နံ အကာသိ။ တေန တသ္မိံ ကုလေ မနုဿာ ထေရေ အဘိပ္ပသန္နာ အဟေသုံ။ တတ္ထေကာ အရိကာ အဘိရူပာ ဒဿနီယာ ထေရံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌံ သက္ကစ္စံ ဘောဇနေန ပရိဝိသတိ။ အထေကဒိဝသံ မာရော "ဧဝံ ဣမဿ အယသော ဝဍ္ဎိဿတိ, အပ္ပတိဋ္ဌော ဘဝိဿတီ"တိ စိန္တေတွာ ထေရဿ ရူပေန ဂန္တွာ တံ အရိကံ ဟတ္ထေ အဂ္ဂဟေသိ။ အရိကာ "နာယံ မနုဿသမ္ဖဿော"တိ စ အညာသိ, ဟတ္ထဉ္စ မုဉ္စာပေသိ။ တံ ဒိသွာ ဃရဇနော ထေရေ အပ္ပသာဒံ ဇနေသိ။ ပုနဒိဝသေ ထေရော တံ ကာရဏံ အနာဝဇ္ဇေန္တော တံ ဃရံ အဂမာသိ။ တတ္ထ မနုဿာ အနာဒရံ အကံသု။ ထေရော တံ ကာရဏံ အာဝဇ္ဇေန္တော မာရဿ ကိရိယံ ဒိသွာ "တဿ ဂီတယံ ကုက္ကုရကုဏပံ ပဋိမုဉ္စတူ"တိ အဓိဋ္ဌဟိတွာ တဿ မောစနတ္ထံ ဥပဂတေန မာရေန အတီတဒိဝသေ ကတကိရိယံ ကထာပေတွာ တံ တဇ္ဇေတွာ ဝိဿဇ္ဇေသိ။ တံ ဒိသွာ ဃရသာမိကော "ခမထ, ဘန္တေ, အစ္စယ"န္တိ ခမာပေတွာ "အဇ္ဇတဂ္ဂေ အဟမေဝ, ဘန္တေ, တုမှေဟ ဥပဋ္ဌဟာမီ"တိ အာဟ။ ထေရော တဿ ဓမ္မံ ကထေန္တော –

၂၄၆. "အဟု တုယှံ ပုရေ သဒ္ဓါ၊ သာ တေ အဇ္ဇ န ဝိဇ္ဇတိ။
ယံ တုယှံ တုယှမေဝေတံ၊ နတ္ထိ ဒုစ္စရိတံ မမ။

၂၄၇. "အနိစ္စာ ဟိ စလာ သဒ္ဓါ၊ ဧဝံ ဒိဋ္ဌာ ဟိ သာ မယာ။
ရဇ္ဇန္တိပိ ဝိရဇ္ဇန္တိ၊ တတ္ထ ကိံ ဇိယ္ယတေ မုနိ။

၂၄၈. "ပစ္စတိ မုနိနော ဘတ္တံ၊ ထောကံ ထောကံ ကုလေ ကုလေ။
ပိဏ္ဍိကာယ စရိဿာမိ၊ အတ္ထိ ဇင်္ဃဗလံ မမာ"တိ။ –

တိဿော ကထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **အဟု တုယှံ ပုရေ သဒ္ဓါ, သာ တေ အဇ္ဇ န ဝိဇ္ဇတီ** တိ, ဥပာသက, ဣတော ပုဗ္ဗေ တဝ မယိ "အယျော ဓမ္မစာရီ သမစာရီ"တိအာဒိနာ သဒ္ဓါ အဟောသိ, သာ သဒ္ဓါ တေ တဝ အဇ္ဇ ဣဒာနိ န ဥပလဗ္ဘတိ။ တသ္မာ **ယံ**

တုယှဟံ တုယှဟမေဝေတန္တိ စတုပစ္စယအနံ့, တုယှဟမေဝ ဓော် ဟောတု, န တေန မယှဟံ အတ္ထော, သမ္မာ ပသန္နစိတ္တေန ဟိ အနံ နာမ အတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပာယော။ အထ တ **ယံ တုယှဟံ တုယှဟမေဝေတန္တိ** ယံ တဝ မယိ အဇ္ဇ အကရ ဝံ ပဝတ္တံ, တံ တုယှဟမေဝ, တဿ ဖလံ တယာ ဧဝ ပစ္စနုဘဝိတဗ္ဗံ, န မယာတိ အတ္ထော။ **နတ္ထိ ဒုစ္စရိတံ မမာ** တိ မမ ပန ဒုစ္စရိတံ နာမ နတ္ထိ မဂ္ဂေနေဝ ဒုစ္စရိတဟေတူနံ ကိလေသာနံ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ။

အနိစ္စာ ဟိ စလာ သဒ္ဓာ တိ ယသ္မာ ပောထုဇ္ဇနိကာ သဒ္ဓာ အနိစ္စာ ဧကန္တိကာ န ဟောတိ, တတော ဧဝ စလာ အဿပိဋ္ဌေ ဌပိတကုမ္ဘဏ္ဍံ ဝိယ, ထုသရာသိမှိ နိခာတခာဏုကံ ဝိယ စ အနဝဋ္ဌိတာ။ **ဧဝံ ဒိဋ္ဌာ ဟိ သာ မယာ** တိ ဧဝံ ဘူတာ စ သာ သဒ္ဓာ မယာ တယိ ဒိဋ္ဌာ ပစ္စက္ခတော ဝိဒိတာ။ **ရဇ္ဇန္တိပိ ဝိရဇ္ဇန္တိ** တိ ဧဝံ တဿာ အနဝဋ္ဌိတတ္တာ ဧဝ ဣမေ သတ္တာ ကဒာစိ ကတ္ထစိ မိတ္တသန္ထဝဝသေန ရဇ္ဇန္တိ သိနေဟမ္ပိ ကရောန္တိ, ကဒာစိ ဝိရဇ္ဇန္တိ ဝိရတ္တစိတ္တာ ဟောန္တိ။ **တတ္ထ ကိံ ဇီယတေ မုနီ** တိ တသ္မိံ ပုထုဇ္ဇနာနံ ရဇ္ဇနေ ဝိရဇ္ဇနေ စ မုနိ ပဗ္ဗဇိတော ကိံ ဇိယ္ယတိ, ကာ တဿ ဟာနီတိ အတ္ထော။

“သစေ မမ ပစ္စယေ န ဂဏှာထ, ကထံ တုမ္ဟေ ယာပေထာ”တိ ဧဝံ မာ စိန္တယိတ္ထာတိ ဒဿေန္တော **“ပစ္စတီ”** တိ ကထမာဟ။ တဿတ္ထော **မုနိနော** ပဗ္ဗဇိတဿ **ဘတ္တံ** နာမ **ကုလေ ကုလေ** အနုဃရံ ဒိဝသေ ဒိဝသေ **ထောကံ ထောကံ** ပစ္စတေ, န စ ဧကတ္ထ ဧဝ ဂေဟေ။ **ပိဏ္ဍိကာယ စရိဿာမိ, အတ္ထိ ဇင္ဃဗလံ မမာ** တိ အတ္ထိ မေ ဇင္ဃဗလံ, နာဟံ ဩဘဂ္ဂဇင္ဃော န ခဉ္ဇော န စ ဟာဒရောဂီ, တသ္မာ ပိဏ္ဍိကာယ မိဿကဘိက္ခာယ စရိဿာမိ, “ယထာပိ ဘမရော ပုပ္ဖ”န္တိအာဒိနာ (ဓ. ပ. ၄၉; နေတ္တိ. ၁၂၃) သတ္ထာရာ ဝုတ္တနယေန ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ ယာပေဿာမီတိ ဒဿေတိ။

သာဋိမတ္တိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၁. ဥပာလိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သဒ္ဓာယ အဘိနိက္ခမ္မာ တိ အာယသ္မတော ဥပာလိတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ဟံသဝတီနဂရေ ကုလဃရေ နိဗ္ဗတ္တော ဧကဒိဝသံ သတ္ထု ဓမ္မံ သုဏန္တော သတ္ထာရံ ဧကံ ဘိက္ခုံ ဝိနယဓရာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေန္တံ ဒိသွာ တံ အဓိကာရကမ္မံ ကတွာ တံ ဌာနန္တရံ ပတ္ထေသိ။ သော ယာဝဇီဝံ ကုသလံ ကတွာ ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ကပ္ပိလဝတ္ထုနဂရေ ကပ္ပကဂေဟေ ပဋိသန္ဓိံ ဂဏှိ, **ဥပာလီ**တိဿ နာမံ အကံသု။ သော ဝယပ္ပတ္တော အနုရုဒ္ဓာဒီနံ ဆန္နံ ခတ္တိယာနံ ပသာဒကော ဟုတွာ တထာဂတေ အနုပိယမ္ဗဝနေ ဝိဟရန္တေ ပဗ္ဗဇနတ္ထာယ နိက္ခမန္တေဟိ ဆဟိ ခတ္တိယေဟိ သဒ္ဓိံ နိက္ခမိတွာ ပဗ္ဗဇိ။ တဿ ပဗ္ဗဇ္ဇာဝိဓာနံ ပါဠိယံ အာဂတမေဝ (စူဠဝ. ၃၃၀)။

သော ပဗ္ဗဇိတွာ ဥပသမ္ပန္နော သတ္ထု သန္တိကေ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ “မယှံ, ဘန္တေ, အရညဝါသံ အနုဇာနာထာ”တိ အာဟ။ ဘိက္ခု တဝ အရညေ ဝသန္တဿ ဧကမေဝ ဓုရံ ဝဍ္ဎိဿတိ, အမ္ဟာကံ ပန သန္တိကေ ဝသန္တဿ ဂန္ထဓုရဉ္စ ဝိပဿနာဓုရဉ္စ ပရိပူရေဿတီတိ။ ထေရော သတ္ထု ဝစနံ သမ္ပဋိစ္ဆိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ပာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၁.၁.၄၄၁-၅၉၅) –

“နဂရေ ဟံသဝတိယာ၊ သုဇာတော နာမ ဗြာဟ္မဏော။
အသီတိကောဋိနိစယော၊ ပဟူတဓနဓညဝါ။

“အဇ္ဈာယကော မန္တဓရော၊ တိဏ္ဏံ ဝေဒါန ပာရဂူ။
လက္ခဏေ ဣတိဟာသေ စ၊ သဓမ္မေ ပါရမိံ ဂတော။

“ပရိဗ္ဗာဇာ ဧကသိခါ၊ ဂေါတမာ ဗုဒ္ဓသာဝကာ။
စရကာ တာပသာ စေဝ၊ စရန္တိ မဟိယာ တဒါ။

“တေပိ မံ ပရိတရေန္တိ၊ ဗ္ရာဟ္မဏော ဝိဿုတော က္ကတိ။
ဗဟုဇ္ဇနော မံ ပူဇေတိ၊ နာဟံ ပူဇေမိ ကိဉ္စနံ။

“ပူဇာရဟံ န ပဿာမိ၊ မာနတ္ထဒ္ဓော အဟံ တဒါ။
ဗုဒ္ဓောတိ ဝစနံ နတ္ထိ၊ တာဝ နုပ္ပဇ္ဇတေ ဇိနော။

“အစ္စယေန အဟောရတ္တံ၊ ပဒုမုတ္တရနာမကော။
သဗ္ဗံ တမံ ဝိနောဒေတွာ၊ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိ စက္ခုမာ။

“ဝိတ္ထာရိကေ ဗာဟုဇညေ၊ ပုထုဘူတေ စ သာသနေ။
ဥပာဂမိ တဒါ ဗုဒ္ဓော၊ နဂရံ ဟံသသဝှယံ။

“ပိတု အတ္ထာယ သော ဗုဒ္ဓော၊ ဓမ္မံ ဒေသေသိ စက္ခုမာ။
တေန ကာလေန ပရိသာ၊ သမန္တာ ယောဇနံ တဒါ။

“သမ္မတော မနုဇာနံ သော၊ သုနန္ဒော နာမ တာပသော။
ယာဝတာ ဗုဒ္ဓပရိသာ၊ ပုပ္ဖေဟစ္ဆာဒယီ တဒါ။

“စတုသစ္စံ ပကာသေန္တေ၊ သေဋ္ဌေ စ ပုပ္ဖမဏ္ဍပေ။
ကောဋိသတသဟဿာနံ၊ ဓမ္မာဘိသမယော အဟု။

“သတ္တရတ္တိန္ဒိဝံ ဗုဒ္ဓော၊ ဝဿေတွာ ဓမ္မဝုဋ္ဌိယော။
အဋ္ဌမေ ဒိဝသေ ပတ္တေ၊ သုနန္ဒံ ကိတ္တယီ ဇိနော။

“ဒေဝလောကေ မနုဿေ တ၊ သံသရန္တော အယံ ဘဝေ။
သဗ္ဗေသံ ပဝရော ဟုတွာ၊ ဘဝေသု သံသရိဿတိ။

“ကပ္ပသတသဟဿမှိ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေါ။
ဂေါတမော နာမ ဂေါတ္တေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိဿတိ။

“တဿ ဓမ္မေသု ဒါယာဒော၊ ဩရသော ဓမ္မနိမ္မိတော။
မန္တာဏိပုတ္တော ပုဏ္ဏောတိ၊ ဟေဿတိ သတ္ထု သာဝကော။

“ဧဝံ ကိတ္တယိ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ သုနန္ဒံ တာပသံ တဒါ။
ဟာသယန္တော ဇနံ သဗ္ဗံ၊ ဒဿယန္တော သကံ ဗလံ။

“ကတဉ္ဇလီ နမဿန္တိ၊ သုနန္ဒံ တာပသံ ဇနာ။
ဗုဒ္ဓေ ကာရံ ကရိတွာန၊ သောဓေသိ ဂတိမတ္တနော။

“တတ္ထ မေ အဟု သင်္ကပ္ပော၊ သုတွာန မုနိနော ဝစံ။
အဟမ္ပိ ကာရံ ကဿာမိ၊ ယထာ ပဿာမိ ဂေါတမံ။

“တေဟံ စိန္တယိတွာန၊ ကိရိယံ စိန္တယိံ မမ။
ကျာဟံ ကမ္မံ အာစရာမိ၊ ပုညက္ခေတ္တေ အနုတ္တရေ။

“အယဉ္စ ပါဌိကော ဘိက္ခု၊ သဗ္ဗပါဌိဿ သာသနေ။

ဝိနယေ အဂ္ဂနိက္ခိတ္တော၊ တံ ဌာနံ ပတ္တယေ အဟံ။

‘‘ဣဒံ မေ အမိတံ ဘောဂံ၊ အက္ခောဘံ သာဂရူပမံ။
တေန ဘောဂေန ဗုဒ္ဓဿ၊ အာရာမံ မာပယေ အဟံ။

‘‘သောဘနံ နာမ အာရာမံ၊ နဂရဿ ပုရတ္ထတော။
ကိဏိတ္ဝာ သတသဟဿေန၊ သင်္ဃာရာမံ အမာပယိံ။

‘‘ကူဋာဂာရေ စ ပာသာဒေ၊ မဏ္ဍပေ ဟမ္မိယေ ဂုဟာ။
စင်္ကမေ သုကတေ ကတွာ၊ သင်္ဃာရာမံ အမာပယိံ။

‘‘ဇန္တာဃရံ အဂ္ဂိသာလံ၊ အထော ဥဒကမာဠကံ။
နှာနဃရံ မာပယိတွာ၊ ဘိက္ခုသင်္ဃဿဒါသဟံ။

‘‘အာသန္ဒိယော ပီဌကေ စ၊ ပရိဘောဂေ စ ဘာဇနေ။
အာရာမိကဉ္စ ဘေသဇ္ဇံ၊ သဗ္ဗမေတံ အဒါသဟံ။

‘‘အာရက္ခံ ပဋ္ဌပေတွာန၊ ပာကာရံ ကာရယိံ ဒဠှံ။
မာ နံ ကောစိ ဝိဟေဌေသိ၊ သန္တစိတ္တာန တာဒိနံ။

‘‘သတသဟဿေနာဝါသံ၊ သင်္ဃာရာမေ အမာပယိံ။
ဝေပုလ္လံ တံ မာပယိတွာ၊ သမ္ဗုဒ္ဓံ ဥပနာမယိံ။

‘‘နိဋ္ဌာပိတော မယာရာမော၊ သမ္ပဋိစ္ဆ တုဝံ မုနိ။
နိယျာဒေဿာမိ တံ ဝီရ၊ အဓိဝါသေဟိ စက္ခုမ။

‘‘ပဒုမုတ္တရော လောကဝိဒူ၊ အာဟုတီနံ ပဋိဂ္ဂဟော။
မမ သင်္ကပ္ပမညာယ၊ အဓိဝါသေသိ နာယကော။

‘‘အဓိဝါသနမညာယ၊ သဗ္ဗညုဿ မဟေသိနော။
ဘောဇနံ ပဋိယာဒေတွာ၊ ကာလမာရောစယိံ အဟံ။

‘‘အာရောစိတမှိ ကာလမှိ၊ ပဒုမုတ္တရနာယကော။
ခီဏာသဝသဟဿေဟိ၊ အာရာမံ မေ ဥပာဂမိ။

‘‘နိသိန္နံ ကာလမညာယ၊ အန္နပါနေန တပ္ပယိံ။
ဘုတ္တာဝိံ ကာလမညာယ၊ ဣဒံ ဝစနမဗ္ရဝိံ။

‘‘ကီတော သတသဟဿေန၊ တတ္တကေနေဝ ကာရိတော။
သောဘနော နာမ အာရာမော၊ သမ္ပဋိစ္ဆ တုဝံ မုနိ။

‘‘ဣမိနာရာမဒါနေန ၊ စေတနာပဏိဓီဟိ စ။
ဘဝေ နိဗ္ဗတ္တမာနောဟံ၊ လဘာမိ မမ ပတ္ထိတံ။

‘‘ပဋိဂ္ဂဟေတွာ သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ သင်္ဃာရာမံ သုမာပိတံ။
ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတွာ၊ ဣဒံ ဝစနမဗ္ရဝိ။

‘‘ယော သော ဗုဒ္ဓဿ ဟအာသိ၊ သင်္ဃာရာမံ သုမာပိတံ။
တမဟံ ကိတ္တယိဿာမိ၊ သုဏာထ မမ ဘာသတော။

‘‘ဟတ္ထီ အဿာ ရထာ ပတ္တီ၊ သေနာ စ စတုရင်္ဂိနီ။
ပရိတာရေဿန္တိမံ နိစ္စံ၊ သင်္ဃာရာမဿိဒံ ဖလံ။

‘‘သဋ္ဌိ တူရသဟဿာနိ၊ ဘေရိယော သမလင်္ကတာ။
ပရိတာရေဿန္တိမံ နိစ္စံ၊ သင်္ဃာရာမဿိဒံ ဖလံ။

‘‘ဆဠသီတိသဟဿာနိ၊ နာရိယော သမလင်္ကတာ။
ဝိစိတ္တဝတ္ထာဘရဏာ၊ အာမုတ္တမဏိကုဏ္ဍလာ။

‘‘အဠာရပမှာ ဟသုလာ၊ သုသညာ တနုမဇ္ဈိမာ။
ပရိတာရေဿန္တိမံ နိစ္စံ၊ သင်္ဃာရာမဿိဒံ ဖလံ။

‘‘တိံသကပ္ပသဟဿာနိ၊ ဒေဝလောကေ ရမိဿတိ။
သဟဿက္ခတ္တုံ ဒေဝိန္ဒော၊ ဒေဝရဇ္ဇံ ကရိဿတိ။

‘‘ဒေဝရာဇေန ပတ္တဗ္ဗံ၊ သဗ္ဗံ ပဋိလဘိဿတိ။
အနူနဘောဂေ ဟုတွာန၊ ဒေဝရဇ္ဇံ ကရိဿတိ။

‘‘သဟဿက္ခတ္တုံ စက္ကဝတ္တီ၊ ရာဇာ ရဋ္ဌေ ဘဝိဿတိ။
ပထဗျာ ရဇ္ဇံ ဝိပုလံ၊ ဂဏနာတော အသင်္ခိယံ။

‘‘ကပ္ပသတသဟဿမှိ၊ ဩက္ကာကကုလသမ္ဘဝေါ။
ဂေါတမော နာမ ဂေါတ္တေန၊ သတ္ထာ လောကေ ဘဝိဿတိ။

‘‘တဿ ဓမ္မေသု ဒာယာဒေါ၊ ဩရသော ဓမ္မနိမ္မိတော။
ဥပါလိ နာမ နာမေန၊ ဟေဿတိ သတ္ထု သာဝကော။

‘‘ဝိနယေ ဟရမိံ ပတွာ၊ ဌာနာဌာနေ စ ကောဝိဒေါ။
ဇိနသာသနံ ဓာရေန္တော၊ ဝိဟရိဿတိနာသဝေါ။

‘‘သဗ္ဗမေတံ အဘိညာယ၊ ဂေါတမော သက္ယပုင်္ဂဝေါ။
ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတွာ၊ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေဿတိ။

‘‘အပရိမေယျုပာဒါယ၊ ပတ္ထေမိ တဝ သာသနံ။
သော မေ အတ္ထော အနုပ္ပတ္တော၊ သဗ္ဗသံယောဇနက္ခယော။

‘‘ယထာ သူလာဝုတော ပေါသော၊ ရာဇဒဏ္ဍေန တဇ္ဇိတော။
သူလေ သာတံ အဝိန္ဒန္တော၊ ပရိမုတ္တိံဝ ဣစ္ဆတိ။

‘‘တထေဝါဟံ မဟာဝီရ၊ ဘဝဒဏ္ဍေန တဇ္ဇိတော။
ကမ္မသူလာဝုတော သန္တော၊ ပိပါသာဝေဒနဒ္ဒိတော။

‘‘ဘဝေ သာတံ န ဝိန္ဒာမိ၊ ဍယှန္တော တီဟိ အဂ္ဂိဘိ။

ပရိမုတ္တိံ ဂဝေသာမိ၊ ယထာပိ ရာဇဒဏ္ဍိတော။

“ယထာ ဝိသာဒေ ပုရိသော၊ ဝိသေန ပရိပီဠိတော။
အဂဒံ သော ဂဝေသေယျ၊ ဝိသဃာတာယုပာလနံ။

“ဂဝေသမာနော ပဿေယျ၊ အဂဒံ ဝိသဃာတကံ။
တံ ပိဝိတွာ သုခီ အဿ၊ ဝိသမှာ ပရိမုတ္တိယာ။

“တထေဝါဟံ မဟာဝီရ၊ ယထာ ဝိသဟတော နရော။
သမ္ပီဠိတော အဝိဇ္ဇာယ၊ သဒ္ဓမ္မာဂဒမေသဟံ။

“ဓမ္မာဂဒံ ဂဝေသန္တော၊ အဒ္ဒက္ခိံ သက္ယသာသနံ။
အဂ္ဂံ သဗ္ဗောသဓာနံ တံ၊ သဗ္ဗသလ္လဝိနောဒနံ။

“ဓမ္မောသဓံ ပိဝိတွာန၊ ဝိသံ သဗ္ဗံ သမူဟနိံ။
အဇရာမရံ သီတိဘာဝံ၊ နိဗ္ဗာနံ ဖဿယိံ အဟံ။

“ယထာ ဘူတဋ္ဋိတော ပေါသော၊ ဘူတဂ္ဂါဟေန ပီဠိတော။
ဘူတဝေဇ္ဇံ ဂဝေသေယျ၊ ဘူတသ္မာ ပရိမုတ္တိယာ။

“ဂဝေသမာနော ပဿေယျ၊ ဘူတဝိဇ္ဇာသု ကောဝိဒံ။
တဿ သော ဝိဟနေ ဘူတံ၊ သမူလဉ္စ ဝိနာသယေ။

“တထေဝါဟံ မဟာဝီရ၊ တမဂ္ဂါဟေန ပီဠိတော။
ဉာဏာလောကံ ဂဝေသာမိ၊ တမတော ပရိမုတ္တိယာ။

“အထဒ္ဒသံ   သကျမုနိံ၊ ကိလေသတမသောဓနံ။
သော မေ တမံ ဝိနောဒေသိ၊ ဘူတဝေဇ္ဇောဝ ဘူတကံ။

“သံသာရသောတံ သဉ္ဆိန္ဒိံ၊ တဏှာသောတံ နိဝါရယိံ။
ဘဝံ ဥဂ္ဃာဋယိံ သဗ္ဗံ၊ ဘူတဝေဇ္ဇောဝ မူလတော။

“ဂရုဠော ယထာ ဩပတတိ၊ ပန္နဂံ ဘက္ခမတ္တနော။
သမန္တာ ယောဇနသတံ၊ ဝိက္ခောဘေတိ မဟာသရံ။

“ပန္နဂံ သော ဂဟေတွာန၊ အဓောသီသံ ဝိဟေဌယံ။
အာဒါယ သော ပက္ကမတိ၊ ယေနကာမံ ဝိဟင်္ဂမော။

“တထေဝါဟံ မဟာဝီရ၊ ယထာပိ ဂရုဠော ဗလီ။
အသင်္ခတံ ဂဝေသန္တော၊ ဒောသေ ဝိက္ခာလယိံ အဟံ။

“ဒိဋ္ဌော အဟံ ဓမ္မဝရံ၊ သန္တိပဒမနုတ္တရံ။
အာဒါယ ဝိဟရာမေတံ၊ ဂရုဠော ပန္နဂံ ယထာ။

“အာသာဝတီ နာမ လတာ၊ ဇာတာ စိတ္တလတာဝနေ။
တဿာ ဝဿသဟဿေန၊ ဧကံ နိဗ္ဗတ္တတေ ဖလံ။

“တံ ဒေတ ပယိရုဟာသန္တိ၊ တာဝဒူရဖလေ သတိ။
ဒေတနံ သာ ပိယာ ဧဝံ၊ အာသာဝတီ လတုတ္တမာ။

“သတသဟဿုဟာအယ၊ တာဟံ ပရိစရေ မုနိ။
သာယံ ပာတံ နမဿာမိ၊ ဒေတ အာသာဝတီ ယထာ။

“အဝဇ္ဈာ ဟရိစရိယာ၊ အမောဃာ စ နမဿနာ။
ဒူရာဂတမ္ပိ မံ သန္တံ၊ ခဏောယံ န ဝိရာဓယိ။

“ပဋိသန္ဓိံ န ပဿာမိ၊ ဝိစိနန္တော ဘဝေ အဟံ။
နိရူပဓိ ဝိပ္ပမုတ္တော၊ ဥပသန္တော စရာမဟံ။

“ယထာပိ ပဒုမံ နာမ၊ သူရိယရံသေန ပုပ္ဖတိ။
တထေဝါဟံ မဟာဝီရ၊ ဗုဒ္ဓရံသေန ပုပ္ဖိတော။

“ယထာ ဗလာကယောနိမှိ၊ န ဝိဇ္ဇတိ ပုမော သဒါ။
မေဃေသု ဂဇ္ဇမာနေသု၊ ဂဗ္ဘံ ဂဏှာဟန္တိ တာ သဒါ။

“စိရမ္ပိ ဂဗ္ဘံ ဓာရေန္တိ၊ ယာဝ မေဃော န ဂဇ္ဇတိ။
ဘာရတော ပရိမုစ္စန္တိ၊ ယဒါ မေဃော ပဝဿတိ။

“ပဒုမုတ္တရဗုဒ္ဓဿ၊ ဓမ္မမေဃေန ဂဇ္ဇတော။
သဒ္ဒေန ဓမ္မမေဃဿ၊ ဓမ္မဂဗ္ဘံ အဂဏှာဟံ။

“သတသဟဿုဟာအယ၊ ပုညဂဗ္ဘံ ဓရေမဟံ။
နပ္ပမုစ္စာမိ ဘာရတော၊ ဓမ္မမေဃော န ဂဇ္ဇတိ။

“ယဒါ တုဝံ သက္ယမုနိ၊ ရမ္မေ ကပိလဝတ္ထဝေ။
ဂဇ္ဇသိ ဓမ္မမေဃေန၊ ဘာရတော ပရိမုစ္စဟံ။

“သုညတံ အနိမိတ္တဉ္စ၊ တထာပ္ပဏိဟိတမ္ပိ စ။
စတုရော စ ဖလေ သဗ္ဗေ၊ ဓမ္မေဝံ ဝိဇနယိံ အဟံ။

“အပရိမေယျုဟာအယ၊ ပတ္ထေမိ တဝ သာသနံ။
သော မေ အတ္ထော အနုပ္ပတ္တော၊ သန္တိပဒမနုတ္တရံ။

“ဝိနယေ ပာရမိံ ပတ္တော၊ ယထာပိ ပာဌိကော ဣသိ။
န မေ သမသမော အတ္ထိ၊ ဓာရေမိ သာသနံ အဟံ။

“ဝိနယေ ခန္ဓကေ စာပိ၊ တိကစ္ဆေဒေ စ ပဉ္စမေ။
ဧတ္ထ မေ ဝိမတိ နတ္ထိ၊ အက္ခရေ ဗျဉ္ဇနေပိ ဝါ။

“နိဂ္ဂဟေ ပဋိကမ္မေ စ၊ ဌာနာဌာနေ စ ကောဝိဒော။
ဩသာရဏေ ဝုဋ္ဌာပနေ၊ သဗ္ဗတ္ထ ပာရမိံ ဂတော။

“ဝိနယေ ခန္ဓကေ ဝါပိ၊ နိက္ခိပိတ္ဝာ ပဒံ အဟံ။

ဥဘတော ဝိနိဝေဌေတ္တာ၊ ရသတော ဩသရေယ္ယဟံ။

“နိရုတ္တိယာ သုကုသလော၊ အတ္ထာနတ္ထေ စ ကောဝိဒော။
အနညာတံ မယာ နတ္ထိ၊ ဧကဂ္ဂေ သတ္ထု သာသနေ။

“ရူပဒက္ခော အဟံ အဇ္ဇ၊ သက္ယပုတ္တဿ သာသနေ။
ကင်္ခံ သဗ္ဗံ ဝိနောဒေမိ၊ ဆိန္ဒာမိ သဗ္ဗသံသယံ။

“ပဒံ အနုပဒဉ္စာပိ၊ အက္ခရဉ္စာပိ ဗျဉ္ဇနံ။
နိဒါနေ ပရိယောသာနေ၊ သဗ္ဗတ္ထ ကောဝိဒော အဟံ။

“ယထာပိ ရာဇာ ဗလဝါ၊ နိဂ္ဂဏ္ဟိတ္တတ ပရန္တပေ။
ဝိဇိနိတ္တတန သင်္ဂါမံ၊ နဂရံ တတ္ထ မာပယေ။

“ပာကာရံ ပရိခဉ္စာပိ၊ ဧသိကံ ဒ္တရကောဋ္ဌကံ။
အဋ္ဋာလကေ စ ဝိဝိဓေ၊ ကာရယေ နဂရေ ဗဟူ။

“သိင်္ဃာဋကံ စစ္စရဉ္စ၊ သုဝိဘတ္တန္တရာပဏံ။
ကာရယေယျ သဘံ တတ္ထ၊ အတ္ထာနတ္ထဝိနိစ္ဆယံ။

“နိဃာတတ္ထံ အမိတ္တာနံ၊ ဆိဒ္ဒါဆိဒ္ဒဉ္စ ဇာနိတုံ။
ဗလကာယဿ ရက္ခာယ၊ သေနာပစ္စံ ဌပေတိ သော။

“အာရက္ခတ္ထာယ ဘဏ္ဍဿ၊ နိဓာနကုသလံ နရံ။
မာ မေ ဘဏ္ဍံ ဝိနဿီတိ၊ ဘဏ္ဍရက္ခံ ဌပေတိ သော။

“မမတ္တော ဟောတိ ယော ရညော၊ ဝုဒ္ဓိံ ယဿ စ ဣစ္ဆတိ။
တဿာဓိကရဏံ ဒေတိ၊ မိတ္တဿ ပဋိပဇ္ဇိတုံ။

“ဥပ္ပာတေသု နိမိတ္တေသု၊ လက္ခဏေသု စ ကောဝိဒံ။
အဇ္ဈာယကံ မန္တဓရံ၊ ပောရောဟိစ္စေ ဌပေတိ သော။

“ဧတေဟင်္ဂေဟိ သမ္ပန္နော၊ ခတ္တိယောတိ ပဝုစ္စတိ။
သဒါ ရက္ခန္တိ ရာဇာနံ၊ စက္ကဝါကောဝ ဒုက္ခိတံ။

“တထေဝ တ္ဝံ မဟာဝီရ၊ ဟတာမိတ္တောဝ ခတ္တိယော။
သဒေဝကဿ လောကဿ၊ ဓမ္မရာဇာတိ ဝုစ္စတိ။

“တိတ္ထိယေ နိဟနိတ္တတန၊ မာရဉ္စာပိ သသေနကံ။
တမန္ဓကာရံ ဝိဓမိတ္တတ၊ ဓမ္မနဂရံ အမာပယိ။

“သီလံ ပာကာရကံ တတ္ထ၊ ဉာဏံ တေ ဒ္တရကောဋ္ဌကံ။
သဒ္ဓာ တေ ဧသိကာ ဝီရ၊ ဒ္တရပါလော စ သံဝရော။

“သတိပဋ္ဌာနမဋ္ဋာလံ၊ ပညာ တေ စစ္စရံ မုနေ။
ဣဒ္ဓိပါဒဉ္စ သိင်္ဃာဋံ၊ ဓမ္မဝီထိ သုမာပိတာ။

“သုတ္တန္တံ အဘိဓမ္မဉ္စ၊ ဝိနယဉ္စာပိ ကေဝလံ။
နဝင်္ဂံ ဗုဒ္ဓဝစနံ၊ သော ဓမ္မသဘာ တဝ။

“သုညတံ အနိမိတ္တဉ္စ၊ ဝိဟာရဉ္စပ္ပဏိဟိတံ။
အာနေဉ္ဇဉ္စ နိရောဓော စ၊ သော ဓမ္မကုဋိ တဝ။

“ပညာယ အဂ္ဂေ နိက္ခိတ္တော၊ ပဋိဘာနေ စ ကောဝိဒေါ။
သာရိပုတ္တောတိ နာမေန၊ ဓမ္မသေနာပတိ တဝ။

“စုတူပပါတကုသလော ၊ ဣဒ္ဓိယာ ပါရမိံ ဂတော။
ကောလိတော နာမ နာမေန၊ ပေါရောဟိစ္စော တဝံ မုနေ။

“ပေါရာဏကဝံသဓရော၊ ဥဂ္ဂတေဇော ဒုရာသဒေါ။
ဓုတဝါဒီဂုဏေနဂ္ဂေါ၊ အက္ခဒဿော တဝံ မုနေ။

“ဗဟုဿုတော ဓမ္မဓရော၊ သဗ္ဗပါဌီ စ သာသနေ။
အာနန္ဒော နာမ နာမေန၊ ဓမ္မာရက္ခော တဝံ မုနေ။

“ဧတေ သဗ္ဗေ အတိက္ကမ္မ၊ ပမေသိ ဘဂဝါ မမံ။
ဝိနိစ္ဆယံ မေ ပါဒါသိ၊ ဝိနယေ ဝိညုဒေသိတံ။

“ယော ကောစိ ဝိနယေ ပဉှံ၊ ပုစ္ဆတိ ဗုဒ္ဓသာဝကော။
တတ္ထ မေ စိန္တနာ နတ္ထိ၊ တညေဝတ္ထံ ကထေမဟံ။

“ယာဝတာ ဗုဒ္ဓခေတ္တမှိ၊ ဌပေတွာ တံ မဟာမုနိ။
ဝိနယေ မာဒိသော နတ္ထိ၊ ကုတော ဘိယျော ဘဝိဿတိ။

“ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတွာ၊ ဧဝံ ဂဇ္ဇတိ ဂေါတမော။
ဥပါလိဿ သမော နတ္ထိ၊ ဝိနယေ ခန္ဓကေသု စ။

“ယာဝတာ ဗုဒ္ဓဘဏိတံ၊ နဝင်္ဂံ သတ္ထုသာသနံ။
ဝိနယောဂဓံ တံ သဗ္ဗံ၊ ဝိနယမူလပဿိနော။

“မမ ကမ္မံ သရိတွာန၊ ဂေါတမော သက္ယပုင်္ဂဝေါ။
ဘိက္ခုသင်္ဃေ နိသီဒိတွာ၊ ဧတဒဂ္ဂေ ဌပေသိ မံ။

“သတသဟဿုပါဒါယ၊ ဣမံ ဌာနံ အပတ္ထယိံ။
သော မေ အတ္ထော အနုပ္ပတ္တော၊ ဝိနယေ ပါရမိံ ဂတော။

“သက္ယာနံ နန္ဒိဇနနော၊ ကပ္ပကော အာသဟံ ပုရေ။
ဝိဇဟိတွာန တံ ဇာတိံ၊ ပုတ္တော ဇာတော မဟေသိနော။

“ဣတော ဒုတိယကေ ကပ္ပေ၊ အဉ္ဇသော နာမ ခတ္တိယော။
အနန္တတေဇော အမိတယသော၊ ဘူမိပါလော မဟဒ္ဓနော။

“တဿ ရညော အဟံ ပုတ္တော၊ စန္ဒနော နာမ ခတ္တိယော။

ဇာတိမဒေနုပတ္တဒ္ဓော၊ ယသဘောဂမဒေန စ။

''နာဂသတသဟဿာနိ၊ သဗ္ဗာလင်္ကာရဘူသိတာ။
တိဓာပဘိန္နာ မာတင်္ဂါ၊ ပရိတရေန္တိ မံ သဒာ။

''သဗလေဟိ ပရေတောဟံ၊ ဥယျာနံ ဂန္တုကာမကော။
အာရုယှ ဟ သိရိကံ နာဂံ၊ နဂရာ နိက္ခမိံ တဒာ။

''စရဏေန စ သမ္ပန္နော၊ ဂုတ္တဒွါရော သုသံဝုတော။
ဒေဝလော နာမ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ အာဂစ္ဆိ ပုရတော မမ။

''ပေသေတွာ သိရိကံ နာဂံ၊ ဗုဒ္ဓံ အာသာဒယိံ တဒာ။
တတော သဉ္ဇာတကောပေါ သော၊ နာဂေါ နုဒ္ဓရတေ ပဒံ။

''နာဂံ ရုဏ္ဏမနံ ဒိသွာ၊ ဗုဒ္ဓေ ကောပံ အကာသဟံ။
ဝိဟေသယိတွာ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဥယျာနံ အဂမာသဟံ။

''သာတံ တတ္ထ န ဝိန္ဒာမိ၊ သိရော ပဇ္ဇလိတော ယထာ။
ပရိဠာဟေန ဍယှာမိ၊ မစ္ဆောဝ ဗဠိသာဒကော။

''သသာဂရန္တာ ပထဝီ၊ အာဒိတ္တာ ဝိယ ဟောတိ မေ။
ပိတု သန္တိကုပာဂမ္မ၊ ဣဒံ ဝစနမဗ္ရဝိံ။

''အာသီဝိသံဝ ကုပိတံ၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံဝ အာဂတံ။
မတ္တံဝ ကုဉ္ဇရံ ဒန္တိံ၊ ယံ သယမ္ဘုမသာဒယိံ။

''အာသာဒိတော မယာ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဃောရော ဥဂ္ဂတပေါ ဇိနော။
ပုရာ သဗ္ဗေ ဝိနဿာမ၊ ခမာပေဿာမ တံ မုနိံ။

''နော စေ တံ နိဇ္ဈာပေဿာမ၊ အတ္တဒန္တံ သမာဟိတံ။
ဩရေန သတ္တဒိဝသာ၊ ရဋ္ဌံ မေ ဝိဓမိဿတိ။

''သုမေခလော ကောသိယော စ၊ သိဂ္ဂဝေ စာပိ သတ္တကော။
အာသာဒယိတွာ ဣသယော၊ ဒုဂ္ဂတာ တေ သရဋ္ဌကာ။

''ယဒါ ကုပ္ပန္တိ ဣသယော၊ သညတာ ဗြဟ္မစာရိနော။
သဒေဝကံ ဝိနာသေန္တိ၊ သသာဂရံ သပဗ္ဗတံ။

''တိယောဇနသဟဿမှိ၊ ပုရိသေ သန္နိပါတယိံ။
အစ္စယံ ဒေသနတ္ထာယ, သယမ္ဘုံ ဥပသင်္ကမိံ။

''အလ္လဝတ္ထာ အလ္လသိရာ၊ သဗ္ဗေဝ ပဉ္ဇလီကတာ။
ဗုဒ္ဓဿ ပါဒေ နိပတိတွာ၊ ဣဒံ ဝစနမဗ္ရဝုံ။

''ခမဿု တွံ မဟာဝီရ၊ အဘိယာစတိ တံ ဇနော။
ပရိဠာဟံ ဝိနောဒေဟိ၊ မာ နော ရဋ္ဌံ ဝိနာသယ။

‘‘သဒေဝမာနုသာ သဗ္ဗေ၊ သအာနုတ သရက္ခသာ။
အယောမယေန ကူဋေန၊ သိရံ ဘိန္ဒေယျု မေ သအာ။

‘‘ဒကေ အဂ္ဂိ န သဏ္ဌာတိ၊ ဗီဇံ သေလေ န ရူဟတိ။
အဂဒေ ကိမိ န သဏ္ဌာတိ၊ ကောဟေ ဗုဒ္ဓေ န ဇာယတိ။

‘‘ယထာ စ ဘူမိ အစလာ၊ အပ္ပမေယျော စ သာဂရော။
အနန္တကော စ အာကာသော၊ ဧဝံ ဗုဒ္ဓာ အခေါဘိယာ။

‘‘သအာ ခန္တာ မဟာဝီရာ၊ ခမိတာ စ တပဿိနော။
ခန္တာနံ ခမိတာနဉ္စ၊ ဂမနံ တံ န ဝိဇ္ဇတိ။

‘‘က္ကဒံ ဝတ္◌တန သမ္ဗုဒ္ဓော၊ ပရိဋ္ဌာဟံ ဝိနောဒယံ။
မဟာဇနဿ ပုရတော၊ နဘံ အဗ္ဘုဂ္ဂမိ တအာ။

‘‘တေန ကမ္မေနဟံ ဝီရ၊ ဟီနတ္တံ အဇ္ဈုပာဂတော။
သမတိက္ကမ္မ တံ ဇာတိံ၊ ဟာဝိသိံ အဘယံ ပုရံ။

‘‘တအာပိ မံ မဟာဝီရ၊ ဍုယ္◌ဟမာနံ သုသဏ္ဌိတံ။
ပရိဋ္ဌာဟံ ဝိနောဒေသိ၊ သယမ္ဘုဉ္စ ခမာပယိံ။

‘‘အဇ္ဇာပိ မံ မဟာဝီရ၊ ဍုယ္◌ဟမာနံ တိဟဂ္ဂိဘိ။
နိဗ္ဗာပေသိ တယော အဂ္ဂီ၊ သီတိဘာဝဉ္စ ဟာပယိံ။

‘‘ယေသံ သောတာဝဓာနတ္ထိ၊ သုဏာထ မမ ဘာသတော။
အတ္ထံ တုယ္◌ဟံ ပဝက္ခာမိ၊ ယထာ ဒိဋ္ဌံ ပဒံ မမ။

‘‘သယမ္ဘုံ   တံ ဝိမာနေတ္◌တာ၊ သန္တစိတ္တံ သမာဟိတံ။
တေန ကမ္မေနဟံ အဇ္ဇ၊ ဇာတောမ္◌ဟိ နီစယောနိယံ။

‘‘မာ တေ ခဏံ ဝိရာဓေထ၊ ခဏာတီတာ ဟိ သောစရေ။
သဒတ္ထေ တယမေယျာထ၊ ခဏော တေ ပဋိဟာဒိတော။

‘‘ကေစ္စာနဉ္စ ဝမနံ၊ ကေစ္စာနံ ဝိရေစနံ။
ဝိသံ ဟလာဟလံ ဧကော၊ ကေစ္စာနဉ္စ ဩသဓံ။

‘‘ဝမနံ ပဋိပန္နာနံ၊ ဖလဋ္ဌာနံ ဝိရေစနံ။
ဩသဓံ ဖလလာဘီနံ၊ ပုညက္ခေတ္တံ ဂဝေသိနံ။

‘‘သာသနေန ဝိရုဒ္ဓာနံ၊ ဝိသံ ဟလာဟလံ ယထာ။
အာသီဝိသော ဒိဋ္ဌဝိသော၊ ဧဝံ ဈာပေတိ တံ နရံ။

‘‘သကိံ ပီတံ ဟလာဟလံ၊ ဥပရုန္ဓတိ ဇီဝိတံ။
သာသနေန ဝိရုဇ္ဈိတ္◌တာ၊ ကပ္ပကောဋိမ္◌ဟိ ဍုယ္◌ဟတိ။

‘‘ခန္တိယာ အဝိဟိံသာယ၊ မေတ္တစိတ္တဝတာယ စ။

သဒေဝကံ သော တာရေတိ၊ တသ္မာ တေ အဝိရာဓိယာ။

‘‘လာဘာလာဘေ န သဇ္ဇန္တိ၊ သမ္မာနနဝိမာနနေ။
ပထဝီသဒိသာ ဗုဒ္ဓါ၊ တသ္မာ တေ န ဝိရာဓိယာ။

‘‘ဒေဝဒတ္တေ စ ဝဓကေ၊ စောရေ အင်္ဂုလိမာလကေ။
ရာဟုလေ ဓနပာလေ စ၊ သဗ္ဗေသံ သမကော မုနိ။

‘‘ဧတေသံ ပဋိဃော နတ္ထိ၊ ရာဂေမေသံ န ဝိဇ္ဇတိ။
သဗ္ဗေသံ သမကော ဗုဒ္ဓေါ၊ ဝဓကေဿောရသဿ စ။

‘‘ပန္ထေ ဒိသွာန ကာသာဝံ၊ ဆဍ္ဍိတံ မီဠှမက္ခိတံ။
သိရသ္မိံ အဉ္ဇလိံ ကတွာ၊ ဝန္ဒိတဗ္ဗံ ဣသိဒ္ဓဇံ။

‘‘အဗ္ဘတီတာ စ ယေ ဗုဒ္ဓါ၊ ဝတ္တမာနာ အနာဂတာ။
ဓဇေနာနေန သုဇ္ဈန္တိ၊ တသ္မာ ဧတေ နမဿိယာ။

‘‘သတ္ထုကပ္ပံ သုဝိနယံ၊ ဓာရေမိ ဟဒယေနဟံ။
နမဿမာနော ဝိနယံ၊ ဝိဟရိဿာမိ သဗ္ဗဒာ။

‘‘ဝိနယော အာသယော မယှံ၊ ဝိနယော ဌာနစင်္ကမံ။
ကပ္ပေမိ ဝိနယေ တသံ၊ ဝိနယော မမ ဂေါစရော။

‘‘ဝိနယေ ပာရမိပ္ပတ္တော၊ သမထေ စာပိ ကောဝိဒော။
ဥပါလိ တံ မဟာဝီရ၊ ပါဒေ ဝန္ဒတိ သတ္ထုနော။

‘‘သော အဟံ ဝိစရိဿာမိ၊ ဂါမာ ဂါမံ ပုရာ ပုရံ။
နမဿမာနော သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဓမ္မဿ စ သုဓမ္မတံ။

‘‘ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန’’န္တိ။

တတ္ထ ဟိ နံ သတ္ထာ သယမေဝ သကလံ ဝိနယပိဋကံ ဥဂ္ဂဏှာပေသိ။ သော အပရဘာဂေ ဘာရုကစ္ဆကဝတ္ထုံ (ပာရာ. ၇၈) အဇ္ဇုကဝတ္ထုံ (ပာရာ. ၁၅၈) ကုမာရကဿပဝတ္ထုန္တိ ဣမာနိ တီဏိ ဝတ္ထူနိ ဝိနိစ္ဆယိ။ သတ္ထာ ဧကေကသ္မိံ ဝိနိစ္ဆိတေ သာဓုကာရံ ဒတွာ တယောပိ ဝိနိစ္ဆယေ အဋ္ဌုပ္ပတ္တိံ ကတွာ ထေရံ ဝိနယဓရာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေသိ။ သော အပရဘာဂေ ဧကသ္မိံ ဥပောသထဒိဝသေ ပာတိမောက္ခုဒ္ဒေသသမယေ ဘိက္ခူ ဩဝဒန္တော –

၂၄၉. ‘‘သဒ္ဓါယ အဘိနိက္ခမ္မ၊ နဝပဗ္ဗဇိတော နဝေါ။
မိတ္တေ ဘဇေယျ ကလျာဏေ၊ သုဒ္ဓါဇီဝေ အတန္ဒိတေ။

၂၅၀. ‘‘သဒ္ဓါယ အဘိနိက္ခမ္မ၊ နဝပဗ္ဗဇိတော နဝေါ။
သင်္ဃသ္မိံ ဝိဟရံ ဘိက္ခု၊ သိက္ခေထ ဝိနယံ ဗုဓော။

၂၅၁. ‘‘သဒ္ဓါယ အဘိနိက္ခမ္မ၊ နဝပဗ္ဗဇိတော နဝေါ။
ကပ္ပါကပ္ပေသု ကုသလော၊ စရေယျ အပုရက္ခတော’’တိ။ – တိဿော ဂါထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **သဒ္ဓါယာ**တိ သဒ္ဓါနိမိတ္တံ, န ဇီဝိကတ္ထန္တိ အတ္ထော။ **သဒ္ဓါယာ**တိ ဝါ ကမ္မဖလာနိ ရတနတ္တယဂုဏဉ္စ သဒ္ဒဟိတွာ။ **အဘိနိက္ခမ္မာ**တိ ဃရာဝါသတော နိက္ခမိတွာ။ **နဝပဗ္ဗဇိတော**တိ နဝေါ ဟုတွာ ပဗ္ဗဇိတော, ပဌမဝယေ ဧဝ ပဗ္ဗဇိတော။ **နဝေါ**တိ သာသနေ သိက္ခာယ အဘိနဝေါ ဒဟရော။ **မိတ္တေ ဘဇေယျ ကလျာဏေ သုဒ္ဓ

ဓာဇိဝေ အတန္ဒိတေတိ ''ပိယော ဂရု ဘာဝနီယော''တိအာဒိနာ (အ. နိ. ၇.၃၇) ဝုတ္တလက္ခဏေ ကလျာဏမိတ္တေ, မိစ္ဆာဇီဝဝိဝဇ္ဇနေန သုဒ္ဓာဇိဝေ , အာရဒ္ဓဝီရိယတာယ အတန္ဒိတေ ဘဇေယျ ဥပသင်္ကမေယျ, တေသံ ဩဝါဒအနုသာသနီပဋိဂ္ဂဟဏဝသေန သေဝေယျ။ **သင်္ဃသ္မိံ ဝိဟရ**န္တိ သင်္ဃေ ဘိက္ခုသမူဟေ ဝတ္တပဋိဝတ္တပူရဏဝသေန ဝိဟရန္တော။ **သိက္ခေထ ဝိနယံ ဗုဓော**တိ ဗောဓဉ္စဏတာသုကုသလော ဟုတွာ ဝိနယပရိယတ္တိံ သိက္ခေယျ။ ဝိနယော ဟိ သာသနဿ အာယု, တသ္မိံ ဌိတေ သာသနံ ဌိတံ ဟောတိ။ ''ဗုဒ္ဓေ''တိ စ ပဌန္တိ, သော ဧဝတ္ထော။ **ကပ္ပာကပ္ပေသု** တိ ကပ္ပိယာကပ္ပိယေသု ကုသလော သုတ္တဝသေန သုတ္တာနုလောမဝသေန စ နိပုဏော ဆေကော။ **အပုရက္ခတော** တိ န ပုရက္ခတော တဏှာဟာဒီဟိ ကုတောစိ ပုရေက္ခာရံ အပစ္စာသီသန္တော ဟုတွာ ဝိဟရေယျ။

ဥပါလိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၂. ဥတ္တရပါလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

ပဏ္ဍိတံ ဝတ မံ သန္တန္တိ အာယသ္မတော ဥတ္တရပါလတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝိပဿိဿ ဘဂဝတော ဂမနမဂ္ဂေ သေတုံ ကာရာပေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဥတ္တရပါလော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ယမကပါဋိဟာရိယံ ဒိသွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတွာ သမဏဓမ္မံ ကရောတိ။ တဿ ဧကဒိဝသံ အယောနိသောမနသိကာရဝသေန အနုဘူတာရမ္မဏံ အနုဿရန္တဿ ကာမရာဂေ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ သော တာဝဒေဝ သဟောမုံ စောရံ ဂဏှန္တော ဝိယ အတ္တနော စိတ္တံ နိဂ္ဂဟေတွာ သံဝေဂဇာတော ပဋိပက္ခမနသိကာရေန ကိလေသေ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော ဘာဝနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၇.၁၆-၂၀) –

> ''ဝိပဿိနော ဘဂဝတော၊ စင်္ကမန္တဿ သမ္မုခါ။
> ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ သေတုံ ကာရာပယိံ အဟံ။
>
> ''ဧကနဝုတိတော ကပ္ပေ၊ ယံ သေတုံ ကာရယိံ အဟံ။
> ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ သေတုအနဿိဒံ ဖလံ။
>
> ''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော ပဋိပတ္တိံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ သီဟနာဒံ နဒန္တော –

> ၂၅၂. ''ပဏ္ဍိတံ ဝတ မံ သန္တံ၊ အလမတ္ထဝိစိန္တကံ။
> ပဉ္စ ကာမဂုဏာ လောကေ၊ သမ္မောဟာ ပါတယိံသု မံ။
>
> ၂၅၃. ''ပက္ခန္ဒော မာရဝိသယေ၊ ဒဠှသလ္လသမပ္ပိတော။
> အသက္ခိံ မစ္စုရာဇဿ၊ အဟံ ပါသာ ပမုစ္စိတုံ။
>
> ၂၅၄. ''သဗ္ဗေ ကာမာ ပဟီနာ မေ၊ ဘဝါ သဗ္ဗေ ပဒါလိတာ။
> ဝိက္ခီဏော ဇာတိသံသာရော၊ နတ္ထိ ဒါနိ ပုနဗ္ဘဝေ''တိ။ –

တိဿော ဂါထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **ပဏ္ဍိတံ ဝတ မံ သန္တ**န္တိ သုတစိန္တာမယာယ ပညာယ ဝသေန ပညာသမ္ပန္နမ္ပိ နာမ မံ သမာနံ။ **အလမတ္ထဝိစိန္တက**န္တိ အတ္တနော စ ပရေသဉ္စ အတ္ထံ ဟိတံ ဝိစိန္တေတုံ သမတ္ထံ, အလံ တ ပရိယတ္တံ အတ္ထဿ ဝိစိန္တကံ, ကိလေသဝိဒ္ဓံသနသမတ္ထံ အတ္ထဒဿိနံ တ, သဗ္ဗမေတံ အတ္တနော အန္တိမဘဝိကတာယ ထေရော ဝဒတိ။ **ပဉ္စ ကာမဂုဏာ**တိ ရူပါဒယော ပဉ္စ ကာမကောဋ္ဌာသာ။ **လောကေ**တိ တေသံ ပဝတ္တိဋ္ဌာနဒဿနံ။ **သမ္မောဟာ** တိ သမ္

မောဟနိမိတ္တံ အယောနိသောမနသိကာရဟေတု။ **သမ္မောဟာ** တိ တ သမ္မောဟနာ သမ္မောဟကရာ။ **ဟတယိံသူ**တိ ခီရ ဘာဝတော ဟတေသုံ, လောကတော တ ဥတ္တရိတုကာမံ မံ လောကေ ဟတယိံသူတိ အတ္ထော။

ပက္ခန္ဒော တိ အနုပဝိဋ္ဌော။ **မာရဝိသယေ**တိ ကိလေသဝိသယေ ကိလေသမာရဿ ပဝတ္တိဋ္ဌာနေ, တဿ ဝသံ ဂတောတိ အဓိပ္ပာယော။ ဒေဝပုတ္တမာရဿ တ က္လဿရိယဋ္ဌာနေ တံ အနုပဝိသိတ္ဝာ ဌိတော။ **ဒဠှဟာသလ္လသမပ္ပိတော**တိ ဒဠှဟံ ထိရံ, ဒဠှေဟ နာ တ သလ္လေန သမပ္ပိတော, ရာဂသလ္လေန ဟဒယံ အာဟစ္စ ဝိဒ္ဓေါ။ **အသက္ခိံ မစ္စုရာဇဿ, အဟံ ဟာသာ ပမုစ္စိတုန္တိ** အဂ္ဂမဂ္ဂသဏ္ဍာသေန ရာကဒိသလ္လံ အနဝသေသတော ဥဒ္ဓရန္တောယေဝ ရာဂဇန္ဓနေသဋ္ဌာတာ မစ္စုရာဇဿ ဟာသာ အဟံ ပရိမုစ္စိတုံ အသက္ခိံ, တတော အတ္တာနံ ပမောစေသိံ။

တတော ဧဝ စ **သဗ္ဗေ ကာမာ ပဟီနာ မေ, ဘဝ သဗ္ဗေ ပဒာလိတာ** တိ ဝတ္ထာရမ္မဏာဒိဘေဒေန အနေကဘေဒဘိန္နာ သဗ္ဗေ ကိလေသကာမာ အရိယမဂ္ဂေန သမုစ္ဆေဒဝသေန မယာ ပဟီနာ။ ကိလေသကာမေသု ဟိ ပဟီနေသု ဝတ္ထုကာမာပိ ပဟီနာ ဧဝ ဟောန္တိ။ တထာ ကာမဘဝကမ္မဘဝဒယော ဘဝ သဗ္ဗေ မဂ္ဂဉာဏာသိနာ ပဒာလိတာ ဝိဒ္ဓံသိတာ။ ကမ္မဘဝေသု ဟိ ပဒာလိတေသု ဥပပတ္တိဘဝ ပဒာလိတာ ဧဝ ဟောန္တိ။ ဧဝံ ကမ္မဘဝနံ ပဒာလိတတ္တာ ဧဝ **ဝိက္ခီဏော ဇာတိသံသာရော, နတ္ထိ အနိ ပုနဗ္ဘဝေ**တိ။ တဿတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။ က္လဒမေဝ စ ထေရဿ အညာဗျာကရဏံ အဟောသိ။

ဥတ္တရပာလတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၃. အဘိဘူတတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ

သုဏာထ ဉာတယော သဗ္ဗေ တိ အာယသ္မတော အဘိဘူတတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမ ဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ဥပစိနန္တော ဝေဿဘုဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတ္ဝာ ဝိညုတံ ပတ္တော တာဒိသေန ကလျာဏမိတ္တသန္နိဿယေန သာသနေ အဘိပ္ပသန္နော အဟောသိ။ သော သတ္ထရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ တဿ ဓာတုံ ဂဟေတုံ မဟာဇနေ ဥဿာဟံ ကရောန္တေ သယံ သဗ္ဗပဌမံ ဂန္ဓောဒကေန စိတကံ နိဗ္ဗာပေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော က္လမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဝေဌပုရနဂရေ ရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတ္ဝာ **အဘိဘူတော**တိ လဒ္ဓနာမော ပိတု အစ္စယေန ရဇ္ဇံ ကာရေတိ။ တသ္မိဉ္စ သမယေ ဘဂဝတ ဇနပဒစာရိကံ စရန္တော အနုပုဗ္ဗေန တံ နဂရံ ပာပုဏိ။ တတော သော ရာဇာ "ဘဂဝ ကိရ မမ နဂရံ အနုပ္ပတ္တော"တိ သုတ္ဝာ သတ္ထု သန္တိကံ ဂန္တ္ဝာ ဓမ္မံ သုတ္ဝာ ဒုတိယဒိဝသေ မဟာအနံ ပဝတ္တေသိ။ ဘဂဝ ဘုတ္တာဝီ တဿ ရညော အဇ္ဈာသယာနုရူပံ အနုမောဒနံ ကရောန္တောယေဝ ဝိတ္ထာရတော ဓမ္မံ ဒေသေသိ။ သော ဓမ္မံ သုတ္ဝာ လဒ္ဓပ္ပသာဒော ရဇ္ဇံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတ္ဝာ အရဟတ္တံ သစ္ဆာကာသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၇.၁၁-၁၅) –

"ဒယှမာနေ သရီရမှိ, ဝေဿဘုဿ မဟေသိနော။
ဂန္ဓောဒကံ ဂဟေတ္ဝာန, စိတံ နိဗ္ဗာပယိံ အဟံ။

"ကေတိံသေ က္လတော ကပ္ပေ၊ စိတံ နိဗ္ဗာပယိံ အဟံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ, ဂန္ဓောဒကဿိဒံ ဖလံ။

"ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန"န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတ္ဝာ ဝိမုတ္တိသုခေန ဝိဟရန္တေ တသ္မိံ တဿ ဉာတကာ အမစ္စာ ပါရိသဇ္ဇာ နာဂရာ ဇာနပဒာ တိ သဗ္ဗေ သမာဂန္တ္ဝာ, "ဘန္တေ, ကသ္မာ တ္ဝံ အမှေဟ အနာထေ ကတ္ဝာ ပဗ္ဗဇိတော"တိ ပရိဒေဝိံသု။ ထေရော တေ ဉာတိပမုခေ မနုဿေ ပရိဒေဝန္တေ ဒိသွာ တေသံ အတ္တနော ပဗ္ဗဇ္ဇကာရဏဝိဘာဝနမုခေန ဓမ္မံ ကထေန္တော –

၂၅၅. "သုဏာထ ဉာတယော သဗ္ဗေ, ယာဝန္တေတ္ထ သမာဂတာ။
ဓမ္မံ တေ ဒေသယိဿာမိ, ဒုက္ခာ ဇာတိ ပုနပ္ပုနံ။

၂၅၆. ''အာရဒ္ဓထ နိက္ကမထ၊ ယုဉ္ဇထ ဗုဒ္ဓသာသနေ။
ဓုနာထ မစ္စုနော သေနံ၊ နဠာဂါရံဝ ကုဉ္ဇရော။

၂၅၇. ''ယော ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ၊ အပ္ပမတ္တော ဝိဟဿတိ။
ပဟာယ ဇာတိသံသာရံ၊ ဒုက္ခဿန္တံ ကရိဿတီ''တိ။ – တိဿော ကထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **သုဏာထာ**တိ နိသာမေထ, ဣဒါနိ မယာ ဝုစ္စမာနံ ဩဟိတသောတာ သောတဒွါရာနုသာရေန ဥပဓာရေထာတိ အတ္ထော။ **ဉာတယော**တိ ဉာတီ ပမုခေ ကတွာ တေသံ သမ္ဗောဓနံ အာလပနံ, တေနာဟ **''သဗ္ဗေ ယာဝန္တေတ္ထ သမာဂတာ''**တိ, ယာဝန္တော ယတ္တကာ ဧတ္ထ သမာဂမေ, ဇေတိဿံ တ မမ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ သမာဂတာတိ အတ္ထော။

ဣဒါနိ ယံ သန္ဓာယ ''သုဏာထာ''တိ သဝနာဏတ္တိကဝစနံ ကတံ, တံ **''ဓမ္မံ ဝေ ဒေသယိဿာမီ''** တိ ပဋိဇာနိတွာ တ **''ဒုက္ခာ ဇာတိ ပုနပ္ပုနံ''** န္တိအာဒိနာ ဒေသေတုံ အာရဘိ။ တတ္ထ **ဒုက္ခာ ဇာတိ ပုနပ္ပုနံ** န္တိ ဇာတိ နာမေသာ ဂဗ္ဘ ဘောက္ကန္တိမူလကာဒိဘေဒဿ ဇရာဒိဘေဒဿ စ အနေကဝိဟိတဿ ဒုက္ခဿ အဓိဋ္ဌာနဘာဝတော ဒုက္ခာ။
သာ ပုနပ္ပုနံ ပဝတ္တမာနာ အတိဝိယ ဒုက္ခာ။

တဿာ ပန ဇာတိယာ သမတိက္ကမနတ္ထံ ဥဿာဟော ကရဏီယောတိ ဒဿေန္တော အာဟ **''အာရဒ္ဓထာ''**တိအာဒိ။ တတ္ထ **အာရဒ္ဓထာ** တိ အာရမ္ဘဓာတုသင်္ခါတံ ဝီရိယံ ကရောထ။ **နိက္ကမထာ** တိ ကောသဇ္ဇပက္ခတော နိက္ခန္တတ္တာ နိက္ကမဓာတုသင်္ခါတံ တဒုတ္တရိ ဝီရိယံ ကရောထ။ **ယုဉ္ဇထ ဗုဒ္ဓသာသနေ** တိ ယသ္မာ သီလသံဝရော ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒွါရတာ ဘောဇနေ မတ္တညုတာ သတိသမ္ပဇညန္တိ ဣမေသု ဓမ္မေသု ပတိဋ္ဌိတာနံ ဇာဂရိယာနုယောဂဝသေန အာရဒ္ဓနိက္ကမဓာတုယော သမ္ပဇ္ဇန္တိ, တသ္မာ တထာဘူတာ သမထဝိပဿနာသင်္ခါတေ အဓိသီလ သိက္ခာဒိသင်္ခါတေ တ ဘဂဝတော သာသနေ ယုတ္တပ္ပယုတ္တာ ဟောထ။ **ဓုနာထ မစ္စုနော သေနံ, နဠာဂါရံဝ ကုဉ္ဇရော** တိ ဧဝံ ပဋိပဇ္ဇန္တာ စ တေဓာတုကဿရဿ မစ္စုရာဇဿ ဝသံ သတ္တေ နေတီတိ တဿ သေနာသင်္ခါတံ အဗလံ ဒုဗ္ဗလံ ယထာ နာမ ထာမဗလူပပန္နော ကုဉ္ဇရော နဠေဟိ ကတံ အဂါရံ ခဏေနေဝ ဝိဒ္ဓံသေတိ, ဧဝမေဝ ကိလေသဂဏံ ဓုနာထ ဝိဓမထ ဝိဒ္ဓံသေထာတိ အတ္ထော။

ဧဝံ ပန ဗုဒ္ဓသာသနေ ဥဿာဟံ ကရောန္တဿ ဧကံသိကော ဇာတိဒုက္ခဿ သမတိက္ကမောတိ ဒဿေန္တော **''ယော ဣမသ္မိံ''** န္တိအာဒိနာ တတိယံ ကထမာဟ။ တံ သုဝိညေယျမေဝ။

အဘိဘူတတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၄. ဂေါတမတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

သံသရန္တိ အာယသ္မတော ဂေါတမတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယံ ကိရ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ပုညာနိ ကရောန္တော သိခိမှိ ဘဂဝတိ ပရိနိဗ္ဗုတေ တဿ စိတကံ ဒေဝမနုဿေသု ပူဇေန္တေသု အဋ္ဌဟိ စမ္ပကပုပ္ဖေဟိ စိတကံ ပူဇေသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သက္ယရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဂေါတမော**တိ ဂေါတ္တဝသေနေဝ အဘိလက္ခိတနာမော ဝယပ္ပတ္တော သတ္ထု ဉာတိသမာဂမေ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓေါ ပဗ္ဗဇိတွာ ဝိပဿနာယ ကမ္မံ ကရောန္တော ဆဠဘိညော အဟောသိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၇.၆-၁၀) –

''စုဒ္ဒါယမာနဿ ဘဂဝတော၊ သိခိနော လောကဗန္ဓုနော။
အဋ္ဌ စမ္ပကပုပ္ဖာနိ၊ စိတကံ အဘိရောပယိံ။

''ဧကတိံသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိရောပယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ စိတပူဇာယိဒံ ဖလံ။

''ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန''န္တိ။

ဆင္ဃဘိက္ခော ပန ဟုတွာ ဝိမုတ္တိသုခေန ဝိဟရန္တော ဧကဒိဝသံ ဉာတကေဟိ ''ကသ္မာ, ဘန္တေ, အမှေဟ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတော''တိ ပုဋ္ဌော သံသာရေ အတ္တနာ အနုဘူတဒုက္ခဥ္စေဝ ဣဒါနိ အဓိဂတံ နိဗ္ဗာနသုခဥ္စ ပကာသေန္တော –

၂၅၈. ''သံသရဥ္ဟိ နိရယံ အဂစ္ဆိဿံ၊ ပေတလောကမဂမံ ပုနပ္ပုနံ။
ဒုက္ခမမှိပိ တိရစ္ဆာနယောနိယံ၊ နေကဓာ ဟိ ဝုသိတံ စိရံ မယာ။

၂၅၉. ''မာနုသောပိ စ ဘဝေါဘိရာဓိတော၊ သဂ္ဂကာယမဂမံ သကိံ သကိံ။
ရူပဓာတုသု အရူပဓာတုသု၊ နေဝသညိသု အသညိသုဋ္ဌိတံ။

၂၆၀. ''သမ္ဘဝါ သုဝိဒိတာ အသာရကာ၊ သင်္ခတာ ပစလိတာ သဒေရိတာ။
တံ ဝိဒိတွာ မဟမတ္တသမ္ဘဝံ၊ သန္တိမေဝ သတိမာ သမဇ္ဈဂ''န္တိ။ –

တီဟိ ဂါထာဟိ တေသံ ဓမ္မံ ဒေသေသိ။

တတ္ထ **သံသရ**န္တိ အနာဒိမတိ သံသာရေ သံသရန္တော ကမ္မကိလေသေဟိ ပဉ္စသု ဂတီသု စဝနုပပဇ္ဇနဝသေန အပရာပရံ သံသရန္တောတိ အတ္ထော။ **ဟီ**တိ နိပါတမတ္တံ။ **နိရယံ အဂစ္ဆိဿ**န္တိ သဉ္ဇီဝါဒိကံ အဋ္ဌဝိဓံ မဟာနိရယံ, ကုက္ကုဠာဒိကံ သောဠသဝိဓံ ဥဿဒနိရယဉ္စ ပဋိသန္ဓိဝသေန ဥပဂစ္ဆိံ။ **''ပုနပ္ပုန''**န္တိ ဣဒံ ဣဓာပိ အာနေတဗ္ဗံ။ **ပေတလောက**န္တိ ပေတ္တိဝိသယံ, ခုပ္ပိပါသာဒိဘေဒံ ပေတတ္တဘာဝန္တိ အတ္ထော။ **အဂမ**န္တိ ပဋိသန္ဓိဝသေန ဥပဂစ္ဆိံ ဥပပဇ္ဇိံ။ **ပုနပ္ပုန**န္တိ အပရာပရံ။ **ဒုက္ခမမှိပီ**တိ အညမညံ တိခိဏကသာပတောဒါဘိဃာတာဒိဒုက္ခေဟိ ဒုဿဟာယပိ။ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန ဟေတံ ဝုတ္တံ ''ဒုက္ခမမှိပီ''တိ။ **တိရစ္ဆာနယောနိယ**န္တိ မိဂပက္ခိအာဒိဘေဒာယ တိရစ္ဆာနယောနိယံ။ **နေကဓာ ဟီ**တိ သြဋ္ဌဂေါဏဂဒြဘာဒိဝသေန စေဝ ကာကဗလာကကုလလာဒိဝသေန စ အနေကပ္ပကာရံ အနေကတရဥ္စ **စိရံ** ဒီဃမဒ္ဓါနံ **မယာ ဝုသိတံ** နိစ္စံ ဥတ္တသ္တမာနသတာဒိဝသေန ဒုက္ခံ အနုဘူတံ။ တိရစ္ဆာနယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တသတ္တော မဟာမူဠှတာယ စိရတရံ တတ္ထေဝ အပရာပရံ ပရိဝတ္တတီတိ ဒဿနတ္ထံ ဣဓ ''စိရ''န္တိ ဝုတ္တံ။

မာနုသောပိ စ ဘဝေါဘိရာဓိတောတိ မနုဿတ္တဘာဝေါပိ မယာ တာဒိသေန ကုသလကမ္မုနာ သမတထေန အဘိရာဓိတော သာဓိတော အဓိဂတော။ ကာဏကစ္ဆပေါပမသုတ္တမေတ္ထ (မ. နိ. ၃.၂၅၂; သံ. နိ. ၅.၁၁၁၇) ဥဒာဟရိတဗ္ဗံ။ **သဂ္ဂကာယမဂမံ သကိံ သကိ**န္တိ သဂ္ဂဂတိသင်္ခါတံ ကာမာဝစရဒေဝကာယံ သကိံ သကိံ ကအာစိ ကအာစိ ဥပပဇ္ဇနဝသေန အဂစ္ဆိံ။ **ရူပဓာတုသူ**တိ ပုထုဇ္ဇနဘာဝဂ္ဂပရိယောသာနေသု ရူပဘဝေသု **အရူပဓာတုသူ**တိ အရူပဘဝေသု။ **နေဝသညိသု အသညိသုဋ္ဌိတ**န္တိ ရူပာရူပဓာတူသု စ န ကေဝလံ သညီသု ဧဝ, အထ ခော နေဝသညီနာသညီသု အသညီသု စ ဥပပဇ္ဇ ဌိတံ မယာတိ အာနေတွာ ယောဇေတဗ္ဗံ။ နေဝသညိဂ္ဂဟဏေန ဟေတ္ထ နေဝသညီနာသညီဘဝေ ဂဟိတော။ ယဒိပိမေ ဒွေ ဘဝါ ရူပါရူပဓာတုဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂယှန္တိ, ယေ ပန ဣတော ဗာဟိရကာ တတ္ထ နိစ္စသညိနော ဘဝဝိမောက္ခသညိနော စ, တေသံ တဿာ သညာယ မိစ္ဆာဘာဝဒဿနတ္ထံ ဝိသုံ ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဧဝံ ဒွီဟိ ဂါထာဟိ ဘဝမူလဿ အနုပစ္ဆိန္နတ္တာ အနာဒိမတိ သံသာရေ အတ္တနော ဝဋ္ဋဒုက္ခာနုဘဝံ ဒဿေတွာ ဣဒါနိ တဒုပစ္ဆေဒေန ဝိဝဋ္ဋသုခာနုဘဝံ ဒဿေန္တော **''သမ္ဘဝါ''** တိအာဒိနာ တတိယံ ဂါထမာဟ။ တတ္ထ **သမ္ဘဝါ**တိ ဘဝါ။ ကာမဘဝါဒယော ဧဝ ဟိ ဟေတုပစ္စယသမတထေန ဘဝန္တီတိ ဣဓ သမ္ဘဝါတိ ဝုတ္တာ။ **သုဝိဒိတာ**တိ ဝိပဿနာပညာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ သုဋ္ဌု ဝိဒိတာ။ **အသာရကာ**တိအာဒိ တေသံ ဝိဒိတာကာရဒဿနံ။ တတ္ထ **အသာရကာ**တိ နိစ္စသာရာဒိသာရရဟိတာ။ **သင်္ခတာ** တိ သမေစ္စ သမ္ဘုယျ ပစ္စယေဟိ ကတာ။ **ပစလိတာ**တိ သင်္ခတတ္တာ ဧဝ ဥပ္ပာဒဇရာဒီဟိ ပကာရတော စလိတာ အနဝဋ္ဌိတာ။ **သဒေရိတာ**တိ သဒာ သဗ္ဗကာလံ ဘင်္ဂေန ဧရိတာ, ဣတွရာ ဘင်္ဂဂါမိနော ပဘင်္ဂုနောတိ အတ္ထော။ **တံ ဝိဒိတွာ မဟမတ္တသမ္ဘဝ**န္တိ တံ ယထာဝုတ္တံ သင်္ခတသဘာဝံ အတ္တသမ္ဘဝံ အတ္တနိ သမ္ဘူတံ အတ္တာယတ္တံ ဣဿရာဒိဝသေန အပရာယတ္တံ ပရိညာဘိသမယဝသေန အဟံ ဝိဒိတွာ တပ္ပဋိပက္ခဘူတံ **သန္တိမေဝ** နိဗ္ဗာနမေဝ မဂ္ဂပညာသတိယာ **သတိမာ** ဟုတွာ **သမဇ္ဈဂံ** အဓိဂစ္ဆိံ အရိယမဂ္ဂဘာဝနာယ အနုပ္ပတ္တောတိ။ ဧဝံ ထေရော ဉာတကာနံ ဓမ္မဒေသနာမုခေန အညံ ဗျာကာသိ။

ကေတကမတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၅. ဟာရိတတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ယော ပုဗ္ဗေ ကရဏီယာနီ တိ အာယသ္မတော ဟာရိတတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ တဿ စိတကပူဇာယ ကယိရမာနာယ ဂန္ဓေန ပူဇံ အကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကမေန ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ သာဝတ္ထိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဟာရိတော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ဇာတိမာနံ နိဿာယ အညေ ဝသလတဒေန သမုဒာစရတိ။ သော ဘိက္ခူနံ သန္တိကံ ဂန္တွာ ဓမ္မံ သုတွာ ပဋိလဒ္ဓသဒ္ဓော ပဗ္ဗဇိတောပိ စိရပရိစိတတ္တာ ဝသလသမုဒာစာရံ န ဝိဿဇ္ဇိ။ အထေကဒိဝသံ သတ္ထု သန္တိကေ ဓမ္မံ သုတွာ သဉ္ဇာတသံဝေဂေ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ အတ္တနော စိတ္တပ္ပဝတ္တိံ ဥပပရိက္ခန္တော မာနုဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတတံ ဒိသွာ တံ ပဟာယ ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာပေတွာ အရဟတ္တံ ဟာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၆.၆၃-၆၇) –

“စိတာသု ကုရုမာနာသု၊ နာနာဂန္ဓေ သမာဟဋေ။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ဂန္ဓမုဋ္ဌိမပူဇယိံ။

“သတသဟဿိတော ကပ္ပေ၊ စိတကံ ယမပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ စိတပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟာ ပန ဟုတွာ ဝိမုတ္တိသုခံ အနုဘဝန္တော **“ယော ပုဗ္ဗေ ကရဏီယာနီ”** တိအာဒိနာ တီဟိ ကထာဟိ ဘိက္ခူနံ ဩဝါဒအနုမုခေန အညံ ဗျာကာသိ။ တာသံ အတ္ထော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တောယေဝ။

ဟာရိတတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၁၆. ဝိမလတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ

ဟာပမိတ္တေ တိ အာယသ္မတော ဝိမလတ္ထေရဿ ကထာ။ ကာ ဥပ္ပတ္တိ? အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ဝိဝဋ္ဋူပနိဿယံ ပုညံ ဥပစိနန္တော ပဒုမုတ္တရဿ ဘဂဝတော ကာလေ ကုလဂေဟေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဝိညုတံ ပတ္တော သတ္ထရိ ပရိနိဗ္ဗုတေ သာခုကိဋ္ဌနဒိဝသေသု ဝီတိဝတ္တေသု သတ္ထု သရီရံ ဂဟေတွာ ဥဟာသကေသု ဈာပနဋ္ဌာနံ ဂစ္ဆန္တေသု သတ္ထု ဂုဏေ အာဝဇ္ဇိတွာ ပသန္နမာနသော သုမနပုပ္ဖေဟိ ပူဇမကာသိ။ သော တေန ပုညကမ္မေန ဒေဝမနုဿေသု သံသရန္တော ကမေန ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ ဗာရာဏသိယံ ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတွာ **ဝိမလော**တိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော သောမမိတ္တတ္ထေရံ နိဿာယ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတွာ တေနေဝ ဥဿာဟိတော ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ နစိရဿေဝ အရဟတ္တံ ဟာပုဏိ။ တေန ဝုတ္တံ **အပဒါနေ** (အပ. ထေရ ၂.၄၆.၅၈-၆၂)
–

“နီဟရန္တေ သရီရမှိ၊ ဝဇ္ဇမာနာသု ဘေရိသု။
ပသန္နစိတ္တော သုမနော၊ ပဋ္ဋိပုပ္ဖမပူဇယိံ။

“သတသဟဿိတော ကပ္ပေ၊ ယံ ပုပ္ဖမဘိပူဇယိံ။
ဒုဂ္ဂတိံ နာဘိဇာနာမိ၊ ဒေဟပူဇာယိဒံ ဖလံ။

“ကိလေသာ ဈာပိတာ မယှံ။ပေ.။ ကတံ ဗုဒ္ဓဿ သာသန”န္တိ။

အရဟတ္တံ ပန ပတွာ အတ္တနော သဟာယဿ ဘိက္ခုဿ ဩဝါဒံ ဒေန္တော –

၂၆၄. “ဟာပမိတ္တေ ဝိဝဇ္ဇေတွာ၊ ဘဇေယျုတ္တမပုဂ္ဂလံ။
ဩဝါဒေ စဿ တိဋ္ဌေယျ၊ ပတ္ထေန္တော အစလံ သုခံ။

၂၆၅. ‘‘ပရိတ္တံ အာရမ္မာရဗ္ဘဟာ, ယထာ သီဒေ မဟဏ္ဏဝေ။
ဧဝံ ကုသီတမာဂမ္မ, သာဓုဇီဝီပိ သီဒတိ။

တသ္မာ တံ ပရိဝဇ္ဇေယျ, ကုသီတံ ဟီနဝီရိယံ။

၂၆၆. ‘‘ပဝိဝိတ္တေဟိ အရိယေဟိ, ပဟိတတ္တေဟိ ဈာယိဘိ။
နိစ္စံ အာရဒ္ဓဝီရိယေဟိ, ပဏ္ဍိတေဟိ သဟာဝသေ’’တိ။ –

တိသ္သော ကထာ အဘာသိ။

တတ္ထ **ဟာပမိတ္တေ** တိ အကလျာဏမိတ္တေ အသပ္ပုရိသေ ဟီနဝီရိယေ။ **ဝိဝဇ္ဇေတ္ဝာတ** တိ တံ အဘဇနဝသေန ဒူရတော ဝဇ္ဇေတွာ။ **ဘဇေယျုတ္တမပုဂ္ဂလ** န္တိ သပ္ပုရိသံ ပဏ္ဍိတံ ကလျာဏမိတ္တံ ဩဝါဒာနုသာသနိဂ္ဂဟဏဝသေန သေဝေယျ။ **ဩဝါဒေ စဿ တိဋ္ဌေယျာ** တိ အဿ ကလျာဏမိတ္တဿ ဩဝါဒေ အနုသိဋ္ဌိယံ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇနဝသေန တိဋ္ဌေယျ။ **ပတ္ထေန္တော** တိ အာကင်္ခန္တော။ **အစလံ သုခ** န္တိ နိဗ္ဗာနသုခံ ဖလသုခဉ္စ။ တမ္ပိ ဟိ အကုပ္ပဘာဝတော ‘‘အစလ’’န္တိ ဝုစ္စတိ။ သေသံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။

ဝိမလတ္ထေရကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

တိကနိပါတဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဌမော ဘာဂေါ နိဋ္ဌိတော။